जैनविविधसाहित्यशास्त्रमाला-[१]

श्रीमद्धनेश्वरमुनीश्वरविरचितं

सुरसुंदरीचरिअं ।

विद्वच्छिरोमणि-शान्तमूर्त्ति-मुनिमहाराज-श्रीमद्-
राजविजयेन टिप्पणादिभिः संस्कृत्य
संशोधितम् ।

श्रेष्ठित्रिकमचन्द्रात्मज-न्यायतीर्थ-व्याकरणतीर्थ-
पण्डित-हरगोवनदासेन प्रकाशितम् ।

वाराणस्यां
चन्द्रप्रभायन्त्रालये तत्प्रबन्धकर्त्रा मुनशी-गौरीशंकरलालेन
मुद्रितम् ।

विक्रमसंवत् १९७२

वीरसंवत् २४४२

पूना निवासी—

शेठ खेमचंद रूपाजी तरफथी भेट ।

Jaina Vividha Sahitya Shastramala No.

SURASUNDAREE-CHARIAM

OF

SHREE DHANESHVARA MUNEESHVARA

EDITED WITH NOTES

BY

Muniraj Shree Raja Vijayjee.

PUBLISHED BY

PANDIT HARGOVANDAS T. SHETH,
NYAYATEERTH and VYAKARANATEERTH.

Printed by GAURI SHANKARLAL MANAGER, at the Chandraprabha Press

BENARES.

1916.

अ० सौ० हीरन बाई जुमख

(सणदवाळा मणिआर धनजीभाई वखतचंदनी स्वर्गत भार्या)।

दिवं गतापि स्वपतिव्रतात्वानौद्धत्यधैर्यादिपरोपकारैः ।

या हीरस्वभावामुलभैर्गुणौघैर्ध्यक्षमत्रास्ति यशःशरीरा ॥ १ ॥

S. L. N. PRESS, BENARES.

प्रस्तावना ।

सुविदितं प्रमाणसिद्धं चेदं खल्वखिलानामपि विहितैतिह्यशास्त्रपरिशीलनानामभियुक्तमतल्लिकानां यदुत, 'भरतक्षेत्र'-इत्याख्यया वा, 'जम्बूद्वीप'-इत्यभिख्यया वा, 'आर्यावर्त'-इत्यभिधया वाऽऽर्हत-तायागत-तदन्यसमयपरिभाषितस्य चिराय सर्वत्र विश्रुतप्रतिष्ठस्यास्य भारतवर्षस्य प्राचीनभाषासु प्राकृतभाषाप्येकतमा नाम । यद्यपि 'संस्कृत-प्राकृत-पाल्यादिषु तादृशीषूपलभ्यमानोत्पद्यमानप्राचीनार्वाचीनविविधसाहित्यग्रन्थासु का प्राचीनतरा प्राचीनतमा च ?'[1] इति गौरवाङ्कितम्, अथ च नाना-

---

१ 'मज्झिमनिकाय'-प्रभृतीनां पिटकग्रन्थसंज्ञया प्रसिद्धानां बौद्धमूलधर्मशास्त्राणाम्, तदङ्गभूतानामितरेषां सौगतसंख्यावद्भिर्निर्मितानां च व्याकरण-न्यायादिविविधसाहित्यग्रन्थानां भाषाया 'पाली' इति नामधेयेन प्रख्यातत्वे, पुराणे च व्यवहारे सत्यपि प्राकृतभाषया सह यदा तौल्यपर्यवेक्षणं विदध्महे, मागधी-शौरसेन्यादीनां वाणीनामिवावास्तवमेव भेदमालोकेमहि, वस्तुतो देश-काल-वक्त्रादिसामग्रीभेदसंजातपद्धितिविशेषप्रयुक्तं मागध्यादीनां प्राकृतभाषायाः संज्ञान्तरमिव (प्र० पृ० २) अस्या अपि नामान्तरत्वमेव, महावीर-शुद्धोदनसुतयोरेकदेश-कालभवत्वेन तद्भाषयोर्भेदबीजस्यैवासंभवात्, द्वयोर्धर्मग्रन्थानां भाषाया अतिसौसदृश्यस्य साक्षात्करणाच्च ।
२ संस्कृत-प्राकृत-पालीभाषासु प्रत्नपण्डितगणप्रणीतं विविधविषयानुगतमनल्पीयः साहित्यमुपलभ्यमानम्, इदानीन्तनैश्चापि प्रायः सर्वमतानुयायिभिः समस्तदेशवासिभिश्च विद्वद्भिरधिकमल्पं वा संस्कृतभाषायाः साहित्यम्, पालीभाषायाश्च तत् सिंहलद्वीप-ब्रह्मदेशादिवास्तव्यैः सुगतमतानुसारिभिर्नवीनमारभ्यमाणमध्यक्षमीक्ष्यते । दुर्भाग्यमस्ति केवलं प्राकृतभाषाया एव, या पुरा निखिलदर्शनावलम्बिभिरखिलजनपदनिवासिभिश्च विबुधैर्विविधशर्मैधितारि, जैनैश्चोत्तरोत्तरमधिकाधिकं तथा समादृता यथा 'प्राकृतभाषा जैनानां स्वीया भाषा' इति सार्वत्रिकविश्रुतिमाश्रितापि, इदानीमार्हतैरपीतरभाषासाहित्यवृद्धिं यथाशक्ति विदधानैरपि सर्वथा परित्यक्तसमादरा, अत एवानुत्पद्यमाननूतनसाहित्या प्रतिदिनमपहीयमानसाहित्या च वराकी वर्तते इति नेपथ्यज्ञाफरमेतदस्माकमहंदागमसमुपासकानाम् ।

मतभेदग्रस्तम्, अत एव विस्तरापेक्षिणं विषयं विवेचयितुं नैतदुचितं योग्यं च स्थलम्; तथापि 'प्राकृतभाषायाः सार्धवत्सरसहस्रद्वयाद् नार्वाक्तनमस्तित्वम्' इत्यत्र, यावदवगच्छामि, नास्ति मतद्वितयं मतिमताम्। न चैतदेव केवलम्, किन्त्वेतस्यां प्राकृतभाषायामेव जैनसिद्धान्तसूत्रणप्रयोजनप्रतिपादनप्रकरणे प्रोक्तं नैरनूचानमूर्धन्यैः

"बालस्त्रीमूढमूर्खाणां नृणां चारित्रकाङ्क्षिणाम्।
अनुग्रहार्थं तत्त्वज्ञैः सिद्धान्तः प्राकृतः कृतः॥"

इत्यादिना भूयस्तद्ग्रन्थेषु निरूप्यमाणो जैनसिद्धान्तानां प्राकृतभाषाकृत एव जनसाधारणस्यासाधारण उपकारः, आर्हतेतरेषामपि प्राच्यप्रसिद्धप्रज्ञावतां नाटकग्रन्थादावपि स्त्र्यादिपात्रादीनां प्राकृतभाषामयी एव वचनरचनापद्धत्यादिप्रवृत्तिश्च

१ अङ्गसूत्रादिपर्यायेष्वर्थतस्तीर्थकृद्भिः, शब्दतश्च तच्छिष्यमुख्यैर्गणधरपदवाच्यैर्विरचितेषु

"आचाराङ्गं सूत्रकृतं स्थानाङ्गं समवाययुक्।
प्रथमं भगवत्यङ्गं ज्ञातधर्मकथापि च॥ २४३॥
उपासकान्तकृदनुत्तरोपपातिकाद् दशाः।
प्रश्नव्याकरणं चैव विपाकश्रुतमेव च॥ २४४॥
इत्येकादश सोपाङ्गान्यङ्गानि, द्वादश पुनः।
दृष्टिवादो, द्वादशाङ्गी स्याद् गणिपिटकाह्वया॥ २४५॥" (A. C. II.)

इति नामसु द्वादशसु सिद्धान्तग्रन्थेषु प्रथमे एकादशापि प्राकृता एव, बाल-मूढाद्यल्पबुद्धीनामेव सत्त्वानां तदधिकारित्वात्; द्वादशश्च संस्कृतभाषामयः, अतिव्युत्पन्नमतिप्रतिपाद्यापेक्षयैव तन्निर्माणात्। ४ हेमचन्द्राचार्यप्रमुखैः, ततोऽपि प्राचीनैः प्राज्ञैश्च। ५ मुक्तेरबन्ध्यकारणतया चारित्रस्य, कारणे कार्योपचारात् तदभिलाषुकाणामिति भावः। ६ 'सर्वज्ञैः' इत्यन्यत्र पाठः। ७ (H. A. उपो. P. I)। ८ दण्डि-भामह-वररुचि-वाक्पतिप्रभृतीनाम्। ९ मृच्छकटिक-गउडवह-प्राकृतमञ्जर्यादौ। १० यद्यपि नाटकादौ स्त्री-विदूषकादीनां तादृशपात्राणां भाषा, हेमचन्द्र-चण्ड-वाररुच्यादिप्रणीतप्राकृतव्याकरणनिर्दिष्टभाषानियमानामभावेन, प्राकृतभाषाननुपातिनामप्यथ च शौरसेनी-मागधी-पैशाची-पाल्यादिव्यतिरिक्तव्यपदेश-(संज्ञान्तर)भाग्भाषोपदिष्टप्रयोगगणानामुपलम्भेन च, प्राकृतभाषातो विभेद-

'तदानीमेतस्या गिर आबालगोपालाङ्गनमनन्यः प्रचार आसीत्' इति निःसंशयमवगमयतः, भाषायास्तस्यास्तादृशप्रचाराभावे निर्दिष्टग्रन्थादिना जनसाधारणानुग्रहादिप्रयोजनस्यैवासिद्धेः। किञ्च, 'मगधदेशे भवा, तत्संबन्धिनी वेयं मागधी' इत्युपलब्ध-'मागधी'-इतिनामान्तरा प्राकृतभाषैव यथा मगधेषु देशभाषा-रूपेणा व्याह्रियमाणाऽभवत्, तथा, यदि, इदानीमाङ्ग्लदेश-

शालिनीव विभाव्यमानापि सूक्ष्मेक्षिकया समीक्ष्यमाणा न ततो व्यतिरिच्यमाना विभाति, देश-कालादिपरिवर्तनकृतस्य सर्वपदार्थानामल्पस्य महतो वा मूलरूपानुविद्धस्य परिवर्तनस्येव तदन्यतरेणैकेन केनापि रूपेण सर्वभाषास्वव्याहतप्रसरस्य भाषापरिवर्तनस्यापि नैसर्गिकतयाऽत्र सद्भावेऽपि प्राकृतत्वानुगमस्य वस्तुभेदनियामकस्यामूलचूलमालोकनात्, ईषत्परिवर्तनेन भेदानाधायकस्य व्यपदेशान्तरस्य (नामान्तरस्य) सर्वत्रापातात्, तस्य (व्यपदेशान्तरस्य) व्यवहारसौकर्यमात्रनिबन्धनत्वात्, अत एव (व्यपदेशान्तरस्य वस्तुभेदाविधायकत्वादेव) तत्र मागध्यादौ प्राकृतत्वव्यवहारस्याप्यस्खलितमाधुनिकैस्तदितरैश्च विचक्षणैः क्रियमाणस्य कृतस्य चाभीक्ष्णमीक्षणात्, अन्यथाऽस्य कथमप्यनुपपद्यमानत्वात् "तो दोऽनादौ"-(ह. प्र. iv.260) इत्यादिना प्रतिपादितस्यैकैकस्या भाषाया विशेषस्याप्यल्पत्वात्, तस्यापि (विशेषस्य) अन्यस्यामुपादानेऽप्रतिबन्धात्, स्वयं हेमचन्द्राचार्येण तत्रैव (प्राकृतव्याकरणे) "शेषं प्राकृतवत्" (iv. 286) "शेषं शौरसेनीवत्" (iv. 323) इत्यादिभिः, ततोऽपि व्यक्ततरमेतत्सिद्धान्ताधायकेन सर्वापवादभूतेनापास्तापवादेन च "व्यत्ययश्च" (iv. 447) इति सूत्रेण, तत्र तत्र सूत्रेषु प्रदर्शितेन च "व्यत्ययात् प्राकृतेऽपि, अन्नं दाणं बोहि" (iv. 277) "ताहँ, तुम्हाहँ" (iv. 300) इत्यादिनिदर्शनकदम्बकेनैतस्यैवाशयस्य निर्विवादमादृतत्वात्; हेमचन्द्राचार्यात् प्राचीनैर्जैनैर्जैनेतरैश्च मेधाविभिर्निर्मितेषु नाटक-चरित्र-स्तोत्र-साहित्यादिप्राकृतग्रन्थेष्वपि प्रतिपदं तादृशप्रयोगदर्शनाच्चेत्यलमतिचर्चया। ११ जैनसिद्धान्तादिना, आदिना नाटक-स्तुत्यादिपरिग्रहः।

१२ न च कल्पनाशिल्पिकल्पितमात्रमेतत्, यद्वदिदानीमपि वस्तुतः सर्वथाऽऽङ्ग्लभाषैव सती 'अमेरिका' (America) इतिनाम्ना सुविख्याते जनपदे तद्देशभाषात्वेन व्याह्रियमाणा तद्देशसंबन्धितया 'American Language' इति समासादितसंज्ञान्तरानुभूयते, तद्वदेतस्या अपि व्यपदे-

स्योन्नतिशालित्वेनाद्य्लभापेव, सुविश्रुतश्रेणिका(बिम्बिसार)-ऽशोकादिमहाभूमीपतिपटलस्यैतिहासिकस्थलतया सुप्रसिद्धपाटलीपुत्र (Patna) राजगृही(Rajgir)प्रभृतिराजधानीकस्य संजातमहावीर-बुद्ध-मक्खलीपुत्रादिमहाधर्मप्रवर्तकस्य मगधदेशस्यातिगौरवितत्वेन 'इयमपि भाषा भारतवर्षस्येतरजनपदेष्वपि जनभाषारूपेण प्रचलिताऽऽसीत्' इत्यनुमिन्वीमहि, न किञ्चिद् बाधकमुपलभेमहि, प्रत्युत हस्तावलम्बदायकं संवादं चात्रासादयेमहि। स चायम्-नागरी- गौर्जरीप्रभृतीनां कालत परिवर्तितपदीपद्रूपाणामधुनापि भारतेऽस्मिन् जनभाषारूपेण प्रचलन्तीनां प्रायो निखिलानामप्येतद्देशभाषाणां व्याकरणादिप्रमाणितं मूलं (प्राथमिकं रूपम्) प्राकृतभाषैव भवितुमर्हतीति। प्राकृत-

शभेदस्य सुसंभवात्। १२ केचित्तु भाषाशास्त्रिम्मन्याः संस्कृतभाषामेव सर्वासां भारतवर्षीयभाषाणां मूलम्, प्राकृतभाषां च संस्कृताज्जायमानतया द्वैतीयीकं रूपमामनन्ति, प्रमाणयन्ति च "प्रकृतिः संस्कृतम्, तत्र भवं तत आगतं वा प्राकृतम्" (H. P. I. 1.) इत्यादिना स्वाभिप्रायम्। एतच्चाविचारितरमणीयम्, "प्रकृतिः संस्कृतम्"-इत्याद्यव्यवहितानन्तरमेव "संस्कृतानन्तरं च"--इत्यादिना भेदत्रितयविभक्तत्वेन प्राकृतभाषायाः, तद्विशेषस्य (प्राकृतविशेषस्य) तद्भवत्वेऽपि (संस्कृतभवत्वेऽपि) प्राकृतसामान्यस्य संस्कृतजन्यत्वाभावेन भेदत्रयघटकांशविशेषस्य प्राथमिकरूपत्वे दोषाभावात्; संस्कृतभाषातः प्राकृतभाषामवबुभुत्सूनां तद्बोधोत्पादने तादृशप्रकृतिप्रत्ययविभागस्यैव कारणिकतया संस्कृतव्याकरणानन्तरं प्राकृतोपदेशस्य च तन्निमित्ततया (तादृशप्रकृतिप्रत्ययविभागनिमित्ततया) तद्वाक्यस्य (प्रकृतिः संस्कृतमित्यादेः) स्वव्याकरणस्थतादृशसाधनक्रममात्रसूचनपरत्वात्, अन्यथा हेमचन्द्रस्यैव तीर्थकृत्सामान्योपदेशभाषाभिधानविवरणप्रसङ्गे "एकरूपापि हि भगवतोऽर्धमागधीभाषा वारिदमुक्तवारिवदाश्रया-

१ शुद्धप्राकृतभाषाया प्रथमविभक्त्येकवचनरूपस्य ,सिप्रत्ययस्य "अत एत् सौ पुंसि मागध्याम्" (H. P. IV. 287) इति सूत्रविहितस्यैकारादेशात्मकस्य केवलस्यैकस्यैव मागधीभाषानुपातिविशिष्टनियमस्य विधानमालोक्य, अर्धशब्द चावमानांशवाचकमादाय (हैम० लिङ्गा० श्लो० ११) वस्तुतः शुद्धप्राकृतभाषापि सिद्धान्तभाषा तीर्थङ्करवाणीस्वरूपा प्राच्यैरभिरूपैः 'अर्धमागधी' इत्यन्वर्थेन नामान्तरेण निरूपिता; तथा चोक्तसूत्रवृत्तौ स एव ग्रन्थकारः—"यदपि

भाषाया अस्याः साहित्यभाण्डागारस्तदानीं तदानीन्तनैरार्हतै-स्तदपरैश्च विद्वद्भिः, विना स्वस्वमताग्रहकौटिल्यम्, अहमहमिकया सर्वतोभावेन वृद्धिमुपनीयमानस्तादर्शी विस्तीर्णतामुपेयिवान् यत्, अनेकशो नैकैरनार्यनरनाथापशदविनिर्मितैर्दुर्दैवादिविलसितैश्चाहरहरधिकाधिकमुपातिष्ठमानैर्विविधोपद्रवैर्भृशमपचेचीयमानोऽपीदानीं यावद् नानाविषयकाणि विचक्षणचित्तचमत्कारकारकाणीतरभाषासाहित्यासुलभानि साहित्यजगति नवीनमकाशमादधानानि आधास्यमानानि च ग्रन्थरत्नान्युपदीकरोतीत्ययमपि तद्व्यतिरेकेणानुपपद्यमानः मकृतसिद्धौ सिद्धहस्ततामाकलयति । अद्य पाठकवर्याणामुपदीक्रियमाणमिदं सुरसुन्दरीचरितमपि तस्यैव भाण्डागारस्य ग्रन्थरत्नानामेकतमद् रत्नम् ।

विनिर्माताऽस्य ग्रन्थस्य श्रीमान् धनेश्वराभिधानः साधुपुङ्गव आसीदिति स्वयं ग्रन्थकर्ता प्रतिपरिच्छेदमान्तमार्यायैकामुपन्यस्यमानः मत्यपीपदत् । धनेश्वरनामानश्च बहवो ग्रन्थकारा भिन्नभिन्नगच्छसत्तासमयाः स्मर्यन्ते, येषु;—

१ शत्रुञ्जयमाहात्म्याभिधस्य ग्रन्थस्य प्रणेता प्रथमः, येन

नुरूपतया परिणमति, यदाहः;—

"देवा दैवीं नरा नारीं शबराश्चापि शाबरीम् ।
तिर्यञ्चोऽपि हि तैरश्चीं मेनिरे भगवद्गिरम् ॥"

न ह्येवंविधमद्भुतातिशयमन्तरेण युगपदनेकसत्त्वोपकारः शक्यः कर्तुम्" (H. A. CHUDA. P. 2) इति वचनविरोधप्रसङ्गात्, अनादिप्रवाहरूपतया संजायमानानां तीर्थकृतामनादित्वेन तदुपदेशवाण्याः प्राकृतरूपाया अप्युत्पत्तिविरोधात्, संस्कृतपश्चाद्भावित्वाङ्गीकारे बलादापततः सादित्वस्य कथमप्यघटनादिति ।

१४ सा चेयम्—

साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंतभूयाए ॥ २४५ ॥"

"पोराणमद्धमागहभासानियवं हवइ सुत्तं ।"

इत्यादिनाऽऽर्षस्यार्धमागधभाषानियतत्वमाम्नायि, तदपि प्रायोऽस्यैव (एतस्यैव विशेषनियमस्य IV. 287) विधानात्, न वक्ष्यमाणलक्षणस्य (प्रोक्तसूत्राथ.प्रतिपादितस्वान्यस्य मागधीभाषाविशेषनियमविकरस्य)" इति ।

सौराष्ट्रदेशान्तर्गतवलभीपुर (वला vala, near Bhavnagar, in Kathiawar) राजस्य शिलादित्यनाम्नः कृते ग्रन्थोऽयं निरमायि, इति शिलादित्यसत्ताकाल एवास्यापि समयः, वलभीपुरभङ्गनान्तरीयकश्च शिलादित्यसमयः, तद्वैङ्गयकालान्त एव वलभीपुरभङ्गात्, वलभीनाशसमयश्च प्राक्तनानामाधुनिकानां च विदुषां नानामतभेदग्रस्तत्वेनाद्यापि विवादापन्न एव, केवलं श्रूयमाणेषु सर्वेषु धनेश्वरसूरिष्वयं प्राचीनतम इत्यविवादं शक्यमभिधातुम्, इतः प्राचीनस्यैतन्नाम्नोऽपरस्य ग्रन्थकर्तुरद्यपर्यन्तं श्रुतिपथानवतारात् ।

२ वादमहार्णवं सम्मतितर्कस्य तत्त्वबोधविधायिनीमातिमहतीं न्यायगभीरां टीकां च विनिर्मातुस्तर्कारण्यानीशार्दूलविरुदस्य राजगच्छगगनाङ्गणदिनमणेः श्रीमदभयदेवसूरेः शिष्यः, विक्रमात् १२४६ तमे वर्षे काव्यप्रकाशसंकेतकर्तुः श्रीमाणिक्यचन्द्रसूरेरष्टमः पट्टगुरुश्चैको धनेश्वरसूरिः । अस्य सत्तासमयो विक्र-

१५ प्रबन्धामृतदीर्घिकाद्यभिप्रायेण; इतरेषामत्रापि मतपार्थक्यात् ।

१६ श्रीराजशेखरसूरिभिः

"विक्रमादित्यभूपालात् पञ्चविंशत्रिवत्सरे ।
जातोऽयं वलभीभङ्गो ज्ञानिनः प्रथमं ययुः ॥"

इति श्लोकेन सं० ३७५रूपस्य विक्रमस्य चतुर्थ्याः शत्या अन्त्यभागस्य तस्य (वलभीभङ्गसमयस्य) विनिर्देशात्; एतदनुसृत्य तपागच्छपट्टावल्यामस्मत्परमगुरु-न्यायाम्भोनिधिश्रीमद्विजयानन्दसूरीश्वरैश्चापि वीरनिर्वाणात्सप्तम्याः शताब्द्या मध्यभागस्य ८४५ रूपस्य (विक्रमात् ३७५) समुल्लेखात् (see Jaina Tattvadarsha p.334); अन्यैश्च पञ्चम्या अपि विक्रमाब्द्या अन्तिमभागस्य४७७रूपस्याभिधानात् (See Jaina Dharma Prachina Itihasa Part II. P. 144); अपरैस्ततोऽपि भिन्नस्य तस्य विकल्पनाच्च ।

१७ यदाह स्वयं ग्रन्थकारस्तद्ग्रन्थप्रान्ते—

"रस-वक्त्र-ग्रहाधीशवत्सरे मासि माधवे ।
काव्ये काव्यप्रकाशस्य संकेतोऽयं समर्थितः ॥ १२ ॥"

यत्तु काव्यप्रकाशटीकाकर्त्रा भट्टवामनाचार्येण स्वग्रन्थप्रस्तावनायामेतच्छ्लोकस्थवक्त्रशब्देनैकसंख्यामादाय काव्यप्रकाशसंकेतनिर्माणकालो विक्रमात् १२१६ (१०१७) शक ११६० (१०९६) इति प्रोक्तम्; तच्चिन्त्यम्,

मौर्यैकादशशताब्दी। एवं श्रीमुञ्जनामा धराधीशो निजगुरुरूपतं-षाड्गुण्यकार्पात्, सदक्रार्पीवित्यादि श्रीमाणिक्यचन्द्रसूरिकृत-प्रशस्त्युल्लेखे स्पष्टम् ।

३ विशालगच्छीयः श्रीधनेश्वरसूरिरपरः, अस्य सत्ताकालो विक्रमीया द्वादशी शती, श्रीजिनवल्लभसूरिकृतस्य सूक्ष्मार्थविचारसारापरपर्यायस्य सार्धशतकनामधेयस्य ग्रन्थस्य चतुःश्लोकसहस्रमिताया वृत्तेरनेन विक्रमात् ११७१ तमे संवत्सरे प्रणयनस्य स्वयं तत्रोक्तत्वात् ।

४ चन्द्रगच्छाधिपतिः, प्रद्युम्नसूरिशिष्यस्य श्रीचन्द्रप्रभसूरेः शिष्यो धनेश्वरसूरिरन्यतमः, 'यस्य वीरभद्र-देवसूरि-देवभद्रवाचक-देवेन्द्रसूरयश्चेति चत्वारः शिष्याः समजनिषत'-इति श्रीबालचन्द्रकविकृतोपदेशकन्दलीवृत्तिप्रशस्तौ दर्शनादस्य विद्यमानतासमयो विक्रमस्य द्वादशशताब्द्या अन्तिमः, त्रयोदश्या वा तस्या अग्रिमोऽशः शक्यो विनिश्चेतुम्, बालचन्द्रकवेरुपदेशकन्दलीकारासडकविशिष्यत्वात्, आसडकवेश्चास्य प्रस्तुतस्य सूरेः प्रशिष्यशिष्यत्वात्, विवेकमञ्जर्याश्चासडकविना विक्रमात् १२४८ तमे वत्सरे विनिर्माणभणनात् । गुर्वावल्यामपि

"अथ चैत्रपुरे वीरप्रतिष्ठाकृद् धनेश्वरः ।
चन्द्रगच्छेऽभवत् सूरिस्तस्माच्चैत्रगणोऽभवत् ॥ ८४ ॥"

अनेनैव ग्रन्थकर्त्रा पार्श्वनाथचरित्रस्य विक्रमात् १२७६ तमेऽब्दे निर्माणात्, एकान्यग्रन्थविरचने तावतः कालान्तरस्यासम्भवाभावेऽपि दुःसंभवस्य निरोद्धुमशक्यत्वात्, ब्रह्ममुखचातुर्विध्यतया वक्त्रशब्देन चतुरङ्कोपादानस्यैव बहुप्रसिद्धत्वात्, तथाप्रयोगस्यान्यत्रानेकशो दृष्टत्वाच्चेति ।

१८ See Peterson Report 5 th. । १९ श्रीमन्मुनिसुन्दरसूरिप्रणीतायाम् । २० एकस्यैव गच्छस्य 'चन्द्रगच्छ'-'तपागच्छ'-इत्यादीनि निमित्तविशेषमासाद्योदितानि नामान्तराणि, यद् गुर्वावल्यामेव

"श्रीचन्द्रगच्छोऽयं बृहद्गणश्च तपागणश्चेत्यधुना स वाच्यः ।
चान्द्रं कुलं कोटिकनाम्नि गच्छे शाखा च वज्री च शाखेति पुरा प्रसिद्धिः ॥ ९८ ॥"

---

१ यदाह स्वयं तस्यैव ग्रन्थस्य प्रशस्तौ—

"रसर्षिरविसंख्यायां समायां दीपपर्वणि ।
समर्थितमिदं वेलाकूले श्रीदेवकूपके ॥" इति ।

इत्यादिना वर्णितः श्रीधनेश्वरसूरिरप्यस्मादाभिन्न एव प्रतीयते, यस्य देवभद्रवाचकनामाऽत्र, उपदेशकन्दलीवृत्तिप्रशस्तौ च विनिर्दिष्टः शिष्यः, पट्टावल्यादिविनिर्णीतविक्रमीयत्रयोदशाब्दीसचाममयं श्रीमज्जगच्चन्द्रसूरिं शिथिलीभूतनिजतपागच्छोद्धारे तच्छिष्यीभूय भूयः साहाय्यमर्पितवान्।

५ शीलभद्रसूरेः सब्रह्मचारी, श्रीचन्द्रसूरेः सामाचार्यादिग्रन्थप्रणेतुर्गुरुरप्येक एतन्नामा सूरिधुर्यः "सामाचारी सुबोधा सर्वानुष्ठानगोचरा धनेश्वरशिष्यश्रीचन्द्रीया" इति बृहट्टिप्पनिकोल्लेखात्। अयमपि विक्रमीयत्रयोदशशताब्द्यां विद्यमानसत्ताकः, श्रीचन्द्रसूरिणा पञ्चोपाङ्गवृत्तेर्विक्रमे १२२८ तमे परिवत्सरे विनिर्माणात्।

६ नागेन्द्रगच्छीयः, श्रीवासुपूज्यचरित्रग्रन्थकस्य वर्धमानसूरेः प्रगुरुः, चन्द्रप्रभचरित्रप्रणेतुर्देवेन्द्राचार्यस्य गुरुश्चाप्यन्यतमः श्रीधनेश्वराचार्यः; यद् वासुपूज्यचरित्रप्रशस्तौ;—

"श्रीमान् धनेश्वरः सूरिरथाजनि मुनिप्रभुः।
रूपे वयसि च प्राग्जयपत्रं जनेषु यः॥ ४॥"

अस्यापि सत्ताकाल उपरितनसमानत्रयोदशशतीरूप एव, देवेन्द्राचार्येण चन्द्रप्रभचरित्रस्य विक्रमात् १२६४ वत्सरे संदर्भात्; वर्धमानसूरिविहितस्य वासुपूज्यचरित्रस्य च विक्रमाद्

२१ तच्छन्दोऽत्र जगच्चन्द्रसूरिं परामृशति; यदुक्तं गुर्वावल्यां—

"देवभद्रगणीन्द्रोऽपि संविग्नः सपरिच्छदः।
गणेन्द्रं श्रीजगच्चन्द्रमेव भेजे गुरुं तदा॥ १०३॥"

२२ *Jaina Granthavali* p 157। २३ *Jaina Granthavali* p, 10

२४ यदाह ग्रन्थकार एव तत्प्रशस्तौ;—

"श्रीधनेशपदे सूरिर्देवेन्द्राख्यः स्वभक्तितः।
पुण्याय चरितं चक्रे श्रीमच्चन्द्रप्रभप्रभोः॥"

२५ (Peterson Report IV. P. 84-85)। २६ यत्तु विक्रमीयैकादशशताब्द्यां विद्यमानसत्ताकस्य वर्धमानसूरेर्वासुपूज्यचरित्रप्रणेतृत्वेन पण्डितहीरालालस्य कथनम् (*Jaina Dharma Prachina Itihasa Part I* p. 119) तदयुक्तम्, ग्रन्थकर्त्रा प्रशस्तौ स्वयमुपरिनिर्दिष्टसमय एव स्वग्रन्थ-

नवाङ्करविश्वमितस्य (१२९९) विनिर्माणकालस्य विनिर्णयादिति।

अयं प्रस्तुतग्रन्थकर्ता च सर्वेभ्योऽप्येतेभ्यो धनेश्वरनामभ्यो विद्वद्भ्यो व्यतिरिक्त एव, प्रायः समस्तेभ्योऽप्यस्य भिन्नसत्ताकालत्वात्, निखिलानामप्येतेषामाचार्यापरपर्यायसूरिपदविभूषितत्वात्, अस्य च मुन्यादिशब्दवाच्यसाधुपदसंस्थितत्वात्, "साहु-धणेसर-विरइय"-इत्यादिना निखिलपरिच्छेदान्ते "तेसिं सीसवरो धणेसरमुणी" इत्यादिनाऽन्त्यपरिच्छेदावसाने च स्वयं ग्रन्थकृता स्वस्य साधुपदवर्तित्वभणनात्, साधु-

---

निर्मितेर्निम्नोद्धृतेन श्लोकेन प्रतिपादनात्; तत् (पण्डितहीरालाल)-प्रोक्ताद् वर्धमानसूरेर्गुर्वायभिधानतः, सत्तासमयतश्चैतद्ग्रन्थनिर्दिष्टयोस्तयोभिन्नत्वेन प्रस्तुतग्रन्थकारस्य तदुक्तसूरिव्यतिरिक्ततायाः स्पष्टं प्रतीयमानत्वाच्च। २७ एतस्य ग्रन्थकारस्यैव

"ततोऽसौ निधि-निध्यर्कसंख्ये (१२९९) विक्रमवत्सरे।
आचार्यचरितं चक्रे वासुपूज्यविभोरिदम्॥ २८॥"

इत्यनेन प्रशस्तिगतश्लोकेन। २८ न च सूरिपदस्य साधुपदतो गौरवार्हत्वेन स्वयं स्वश्लाघाकरणस्य महतामनधिकृतत्वेन च ग्रन्थकृता स्वस्य विद्यमानत्वेऽपि तदानीं सूरित्वे, इदानींतनानामपि कतिपयानामिव स्वयं सूरिपदोल्लेखो न विहितः स्यादिति शक्यमभिधातुम्; पूर्वकाले साधुभ्य उपाध्यायपदादप्यतिशायिनः, धैर्यवैदुष्यसमयसूचकत्वाद्यनन्यगुणापेक्षिणो योग्यतां प्रतीत्यैव तीर्थकरेणापि नमस्करणीयेन चतुर्विधसंघेन सूरिपदस्य महासम्मानपूर्वकं वितरणात्, तदुल्लेखस्य तादृशमहामान्यसंघप्रसाधितनिजकर्तव्ययोग्यतासंदर्शनमात्रे तात्पर्यात्, वस्तुतस्तेन (सूरिपदोल्लेखेन) समुचितसत्कारविधायिनः श्रीसंघस्यैव शोभाधानात् स्वयं तदुल्लेखस्यात्यावश्यकत्वात्; अत एव हरिभद्र-हेमचन्द्राचार्यप्रभृतीनां महाचार्याणामपि विना संकोचं प्रायः सर्वत्र सूरिपदत्वेनैव स्वनाम्नोल्लेखस्यालोकनात्। आधुनिकानां तु सूरिमानिनां कतिपयानामल्पाश्रमसाध्यमहादम्भपरिशीलनविहितकतिचिद्भिजान्धभक्तजनजनितप्रच्छन्नप्रद्युम्न-पुंस्तकादिव्ययपरितोषितान्यदर्शनानुयायिकतिचिल्लुब्धपण्डितेभ्य आचार्यपदव्युपादानस्यैव तदानीन्तनानां तेषां तस्याग्रहणात्, पूर्वकाले दायकोपादायकयोर्द्वयोरपि शुद्धत्वात्। अत एवाचार्यपदादप्यतुष्यतां ततोऽप्यधिकाक्षरां हनूमल्लम्बपुच्छमिव सुदीर्घां पदवीमाचक्षतामद्यतनानां श्रीसंघकृतस्य तदंशभूतोपासकगणविहितस्य वा तादृशस्य सम्मानस्यास्तां कथा, आदराभावस्य, ततोऽपि विशिष्याऽकृ-

सूरिपदयोः पूर्वापरभावेन भिन्नत्वात्, सूरिपदावच्छिन्नेन सर्वेणापि स्वयं स्वस्य सूर्युपपदत्वेन स्वनामोल्लेखस्याईतानामाम्नायात्, साधुत्व-सूरित्वावस्थावर्तिनाम्नोश्च प्रायस्तदानीं परिवर्तनैकृतभेदस्योपलम्भेनाप्युपर्युक्तेषु धनेश्वरनामसु सूरिश्वरस्य प्रस्तुतग्रन्थविरचनात् पश्चात्काले सूरिपदवीभवनं परिकल्प्यापि परिगणयितुं दुःशकत्वाच्च ।

स्वनामनिर्देशव्यतिरिक्तस्य संक्षिप्तस्य स्ववंशपारम्पर्यस्य ग्रन्थविरचनासमय-स्थलादिगर्भस्य भविष्यज्जनसमूहस्यात्यन्तमुपयुक्तस्य निजसत्तासमयप्रभृतीतिवृत्तोचितवृत्तान्तस्य चोपनिबन्धाय प्रचुरैः प्राच्यैरन्यैर्ग्रन्थकर्तृभिः केनाप्यौदासीन्यादिकारणेन प्रायोऽगृहीतमायासमुपाददता प्रस्तुतेन ग्रन्थकर्त्रा कियताप्यंशेन सत्यमनुगृहीता इतिहासरसिकाः ।

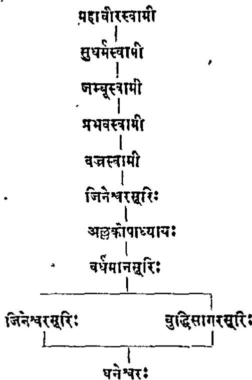
थनीयतिरस्कारस्याप्यध्यक्षमीक्षितत्वादीक्ष्यमाणत्वाच्च; इत एव कारणादिदानीं ह्रियेव स्वहस्तेन क्वापि स्वपदोल्लेखमकुर्वन्तो बकवृत्तिमेवाधिश्रयन्तस्ते दृश्यन्ते, निजभक्तैरेव तद्विधापनोद्घोषणादेर्दर्शनात्, इत्येतादृशामधुनातनमहात्मनां (!) केषांचित् स्वयं सूरिपदानुल्लेखं निध्याय तत्कारणं च तैः कापट्येन दर्श्यमानं स्वश्लाघापातकादिकं श्रद्धाय तद्विलक्षणप्रवृत्तिषु पूर्वतनेषु तद्विकल्पनस्य सर्वथानुचितत्वादिति सृतमत्राधिकेन ।

२९ मुनिपदवर्तित्वे धनेश्वरनाम्नः प्रस्तुतग्रन्थकर्तुरपि सूरिपदावस्थायां पूर्वनामपरिवर्तनेन गुरुभिः "जिनभद्र" इति विहितं नामधेय विभाव्यते (See Jaina Dharma Prachina Itihasa Part I, P. 37) श्रीजिनेश्वरसूरि-बुद्धिसागराचार्ययोर्बहुशिष्येष्वपि श्रीजिनचन्द्र-अभयदेव-जिनभद्रसूरीणामतिप्रसिद्धि-साहचर्यादिमाक्त्वात्, श्रीमदभयदेवसूरिणाप्यत्र

" तयोरेव विनेयानां तत्पदं चानुकुर्वताम् ।
श्रीमतो जिनचन्द्राख्यसत्प्रभूणां नियोगतः ॥ ६ ॥
श्रीमज्जिनेश्वराचार्यशिष्याणां गुणशालिनाम् ।
जिनभद्रमुनीन्द्राणामस्माकं चांह्रिसेविनः ॥ ७ ॥"

इत्यनेन भगवतीसूत्रवृत्तिप्रशस्तिप्रोक्तस्य संवादस्यासादनात्; सुरसुन्दरीकथायाश्चोक्तसूरित्रयेऽप्येतद्व्यतिरिक्तेनान्येन विधानस्याद्याव्यश्रवणात्, जिनभद्रसूरिकृतत्वेन तस्या उल्लेखस्यालोकनाच्च (See Jaina Dharma Prachina Itihasa Part I, P. 37) ।

तत्र स्ववंशपारम्पर्यं प्रान्त्यपरिच्छेदपरिसमाप्तौ ग्रन्थकृता ग्रन्थस्य पद्यमयतया पुराणपद्धत्यनुरोधेन गाथाबद्धमेव निर्दिष्ट-मथ च पाठकसुखावबोधाय वंशवृक्षरूपेण तदिहोल्लेखितुमुचित-मुत्पश्यामि;—

एतस्मिन् स्वगुरुपर्वक्रमे प्रभवस्वामि-वज्रस्वामिनोः, वज्र-स्वामि-जिनेश्वराचार्ययोश्चान्तरालेऽनुक्रमं तत्पट्टधराणां शय्यं-भवसूरि-वज्रसेनसूर्यादीनां भूरीणां संजातत्वमतिप्रसिद्धम्। तच, ग्रन्थकारेणापि तत एव (प्रसिद्धत्वादेव), स्थलाभावतः, समासतो निर्देशस्याभिधित्सातो वा कारणाद् व्यासरूपेण तान् सर्वान् सूरिवर्याननिर्वर्ण्य

"सीसो तस्स सुहम्मो तत्तो जम्बु तओ य पभवोत्ति।
एवं सूरीण परंपराए ता जाव वइरोत्ति ॥ २३८ ॥
साहाए तस्स सूरी जिणेसरो नाम आसि विक्खाओ।
तत्तो य निम्मलगुणो उज्झाओ अल्लओ नाम ॥ २३९ ॥"

इति गाथास्थितैः 'एवं सूरीण परंपराए, साहाए तस्स सूरी' इत्येतत्सामान्याभिधायिभिरेव शब्दैरुपादेशि ।

'वज्झाओ अल्लुओ' इत्येवमत्र निर्दिष्टम् 'अल्लक-'इत्यभिधानं, वर्धमानसूरि–सर्वदेवसूर्यादिसूरिसूरिशिष्यकस्य 'उद्द्योतनसूरि-' इतिनाम्ना सर्वत्र गुर्वावल्यादावितिवृत्तग्रन्थसार्थे विश्रुतस्य सूरिवर्यस्यान्वर्थायां पदवीरूपायां वोपाध्यायावस्थायां विभाव्यते, वर्धमानसूरेस्तस्यैव शिष्यत्वेन सर्वत्रोपलभ्यमानस्योल्लेखस्यान्यथा कथमप्यनुपपद्यमानत्वात्, प्रस्तुतग्रन्थकारेणास्य सूरेर्नाम 'उद्द्योतनसूरि-' इत्यनुल्लिख्य 'अल्लकोपाध्याय-' इत्यभिधानस्योपन्यासे चानन्यकारणस्य सद्भावात्, समानकालिकत्वेनोपाध्यायतया तदतिप्रसिद्धेः साक्षात्करणस्य तत्त्वात् (अनन्यकारणत्वात्), अस्यैतद्रूपेण (उपाध्यायतया) प्रसिद्धेः प्रसाधकस्य संवादस्याप्युपलम्भात्, तथा च पट्टावल्याम्—

---

३० अत एवात्र वंशवृक्षेऽपि तदनुसारिणि तथैवोपान्यासि । तदितिवृत्तमपि स्थविरावली-परिशिष्टपर्वादिग्रन्थनिबद्धमतिप्रसिद्धमिति तज्जिज्ञासवस्तद्विलोकनाय विज्ञप्यन्ते । येषां तु तदधोवर्तिनामल्लकोपाध्यायप्रभृतीनां यावद् ग्रन्थकृद्गुरूणां वृत्तं न तादृशीं प्रसिद्धिमश्नुवानम्, तत्, यत्र यावच्चोपालप्सि, यथास्थलमग्रेऽनुक्रममुपन्यास्थम् ।

31 Munisundarsuri's gurvaloe, Shloka 45—54.

३२ उद्द्योतनसूरेस्तच्छब्देन परामर्शः; 'वर्धमानसूरिः पूर्वं चैत्यवासवर्तियां श्रीजिनचन्द्रसूरेः शिष्य आसीत्' इत्यादिवृत्तान्तेनानन्तरमेव वक्ष्यमाणेन तस्यान्यशिष्यत्वेऽपि, अत्र शुद्धावस्थाया एव विवक्षिततयैवकारस्यान्यव्यवच्छेदपरत्वमदुष्टम् ।

३३ अस्मत्सुहृद्वाराणसेयमण्डलाचार्यश्रीनेमिचन्द्रसूरेः पंचलिंगिनि खरतरगच्छपट्टावल्यादर्शपुस्तके, यत् तैर्वितीर्य भृशमुपकृतोऽहमत्र, पत्र० ५ पृ० १; जैनधर्मेतिहासप्रथमभागे पृ० १२९ ।

३४ न्यायाम्भोनिधिरस्मत्परमगुरोराचार्यपदसमये संजातस्य 'श्रीविजयानन्दसूरि-' इत्यभिधानस्यापेक्षया साधुत्वदशावृत्ति 'आत्माराम-' इत्यभिधानं सर्वैः स्वीयैः परकीयैश्चाधिकरूपेण तत्र तत्रोल्लिख्यते, मुन्यवस्थायामेव प्रज्ञा-ज्ञान-धैर्य-गाम्भीर्यसाहस्याप्रतिमगुणशालित्वेन समस्तेऽपि जगति प्रसिद्धीभवनात् ।

"तत्पट्टे श्रीउद्द्योतनसूरिः, अस्माच्चतुरशीतिगच्छस्थापना जाता"
तत्स्वरूपं यथा; एकदा श्रीउद्द्योतनसूरिं महाविद्वांसं शुद्धक्रियापात्रं च विज्ञायापरेषां त्र्यशीतिं ८३ संख्यानां स्थविराणां त्र्यशीतिः शिष्याः पठनार्थं समागताः, तान् श्रीगुरुः सद्रीत्या पाठयति स्म । तस्मिन्नवसरे...''

इति स्वपट्टमुल्लेखात्, अस्मत्परमगुरोर्विजयानन्दसूरिवर्यस्यापि तथाव्यवहारस्यात्र निदर्शनभूतत्वात्, उपाध्यायादिपूर्वावस्थावर्तिनाम्नः सूरिपदसमये यथागुर्विच्छं परावर्तनस्यापि बहुशो दर्शनात्; गुर्वावल्यादावुद्द्योतनसूरेरुपाध्यायसमयवर्ति-'अह्रक-' नामोल्लेखानासादने गुर्वावल्यादौ सूरिपदप्राग्वृत्त्यन्यवृत्तान्तानुल्लेखस्यैव बीजत्वात्, उपाध्यायदशावृत्तिनामोल्लेखस्य च तन्नान्तरीयकत्वात् (सूरिपदप्राग्वर्त्यन्यवृत्तान्तोल्लेखनान्तरीयकत्वात्) । उद्द्योतनसूरेश्चान्यत्र सर्वत्रेतिहासग्रन्थसमुदायेऽद्ययावदस्माभिरासादितं वृत्तं, तपागच्छीयपट्टावल्यभिप्रायेण

'विमलचन्द्रसूरिपट्टधरः सूरिरयमेकदा विक्रमात् ९९४ संख्याके संवत्सरे पूर्वदेशात् श्रीअर्बुदाचले (Mount Abu) यात्राकृते गच्छंस्तदुपत्यकास्थस्य 'टेली'नाम्नो ग्रामस्य सीम्नि स्थितस्यैकस्य बृहतो वटवृक्षस्य तलमाश्रयमाणः श्रेष्ठमुहूर्तमवबुध्य 'वटस्येवास्य सौवस्य कुलस्यापि वृद्धिः स्यात्' इति निजपट्टेऽष्टावाचार्यान्, मतान्तरेणैकं वा तमस्थापयत् । ततः प्रभृति च पश्चात्संजाततपागच्छनाम्नो गच्छस्य 'वृद्धगच्छ-' इति, मतभे-

---

१५ उपाध्यायावस्थावृत्ति-'धर्मकीर्ति-'इत्यादिनामधेयस्य धर्मघोषसूर्यादेः

" शिष्योऽस्य देवेन्द्रगुरोर्द्वितीयकः श्रीधर्मघोषः सुकृताब्धिपोषकः ।
सोऽपि नयप्रन्ययशः सरस्वतीयोगान् यमो पल्लवयन् वसन्तवत् ॥१७३॥
दैवात् त्रयोदशदिनान्तरतो गते स्वः शैल-द्वि-विश्वशरदि स्वगुरुद्वयेऽपि ।
यो वाचकोऽधिगतसूरिपदः स्वगोत्रिसूरेर्जघान किल मत्सरिणां कदाशाः॥१७४॥
स च श्रीधर्मकीर्त्याह्वः श्रीविद्यानन्दबान्धवः ।
जित्वा मत्सरिणः शक्त्या भविश्वाद्देऽभवद् गणी ॥ १७५ ॥"
इत्यादिना गुर्वावल्यादौ तथोक्तेः ।

दैन 'वटगच्छ' इति वा नाम संजातम्' इत्यत्र;

खरतरगच्छीयतदभिसंधिना पुनः

'श्रीनेमिचन्द्रसूरिपट्टभृत् सूरिरयं मालवदेशात् श्रीशत्रुञ्जयतीर्थमभिवन्दितुकामो विहरन् स्वशिष्यभूतांश्चतुरशीतिगच्छोत्पादकांस्तावत आचार्यान् मन्त्रशक्तिविशेषेण समर्थीकृत्य निजं चायुः स्वल्पमधिगम्य वर्त्मन्येवानशनं विधाय दिवमशिश्रियत्' इत्येतावन्मात्रे च पर्यवस्यति ।

---

१६ यदाहुर्गुर्वावल्यां मुनिसुन्दरसूरयः;–

"तत्पट्टभूषाकृदभूद् मुनीनां त्रिभिः शतैः सेव्यपदः सदापि ।
उद्योतनः सूरिरवद्यहीनविद्यानदीविश्रमसिन्धुनाथः ॥ ४५ ॥
समस्तयथ्या शैलकुलावचूलः श्रीअर्बुदस्तीर्थपवित्रितात्मा ।
नानापुरग्रामतटाकवापीधुनीवनभ्राजितशृङ्गमालिः ॥ ४६ ॥[1]

* * * * * *

चतुर्नवत्याऽभ्यधिकैः शरच्छतैः श्रीविक्रमार्काद् नवभिः स सूरिराट् ।
पूर्वावनीतो विहरन्नथागमद् यात्राकृते तस्य गिरेरुपत्यकाम् ॥ ५३ ॥

टेलीखेटकसीमसंस्थितवटस्याधः स्थितस्तत्र स
प्राप्तः श्रेष्ठतमं मुहूर्तमतुलं ज्ञात्वा तदाऽतिष्ठिपत् ।
सूरीन् सौवकुलोदयाय भगवानष्टौ, जगुस्त्वेककं
केचित्, वृद्धगणोऽभवद् वटगणाभिधस्तदादि स्वयम् ॥ ५४ ॥
न्यग्रोधगच्छेऽथ बभूव तस्मिन् श्रीसर्वदेवः प्रथमो मुनीन्द्रः ।"

१७ यत् खरतरगच्छपट्टावल्याम् ;–"अथ श्रीउद्द्योतनसूरिस्त्र्यशीतिशिष्यपरिवृतो मालवकदेशात् संघेन सार्धं शत्रुञ्जये गत्वा ऋषभेश्वरमभिवन्द्य पश्चाद् वलमानो रात्रौ सिद्धवटस्याधोभागे स्थितः । यत्र मध्यरात्रसमये आकाशे रोहिणीशकटमध्ये बृहस्पतिप्रवेशं विलोक्यैवमुक्तवान्,–'सांप्रतं तादृशी वेला विद्यते, यतो यस्य मस्तके हस्तः क्रियते स प्रसिद्धिमान् भवति' इति। अथैतत् श्रुत्वा त्र्यशीत्यापि शिष्यैरुक्तम्,–'स्वामिन्! वयं भवता शिष्याः स्मः, यूयमस्माकं विद्यागुरवः; ततोऽस्मदुपरि कृपां विधाय हस्तः क्रियताम्।' ततो गुरुभिरुक्तम्,–'वासचूर्णमानीयताम्।' तदा तैः शिष्यैः कार्ष्णच्छगणादिचूर्णं कृत्वा गुरुभ्य आनीय दत्तम् । गुरुभिरपि तच्चूर्णं मन्त्रयित्वा त्र्यशीतेः शिष्याणां मस्तके निक्षिप्तम् । ततः प्रभाते श्रीगुरुभिः स्वस्याल्पायुर्ज्ञात्वा तत्रैवानशनं कृत्वा स्वर्गतिः प्राप्ता । अथ ते

---

१ इतः श्लोकषट्कमर्बुदाचलवर्णनपरमितउपयुक्तत्वाभावेनात्र नोदधारि ।

भट्टकोपाध्यायस्य (श्रीउद्द्योतनसूरेः) पट्टभृत्त्वेनात्रोपदिष्टस्य श्रीवर्धमानसूरेः खरतरगच्छपट्टावल्यां खण्डश उल्लिखितोऽयं वृत्तान्तलेशः ;—

"तस्मिन्नेवावसरेऽम्भोहरदेशे स्थविरमण्डल्यां वृद्धस्य जिनचन्द्राचार्यस्य चैत्यवासिनः शिष्यो वर्धमाननामा सिद्धान्तमवगाहमानश्चतुरशीत्याशातनाधिकारे आगते सति गुरुं प्रत्येवमुक्तवान्,–भोः स्वामिन् ! चैत्ये निवसतामस्माकमाशातना न टलति, ततोऽयं व्यवहारो मे न रोचते।' इत्युक्ति श्रुत्वा गुरुणा यथा तथा विद्र(प्र?)तारितोऽप्ययं स्वश्रद्धातो न परिभ्रष्टः। ततः श्रीउद्द्योतनसूरिं शुद्धक्रियावन्तं श्रुत्वा तत्पार्श्वे समागत्य तस्यैव शिष्यो जातस्तदुपसंपदं गृहीतवान्। ततः श्रीगुरुभिर्योगादिकं वाहयित्वा सर्वे सिद्धान्ताः पाठिताः। क्रमेण योग्यं ज्ञात्वाऽऽचार्यपदं दत्त्वा गच्छवृद्ध्यादिलाभं विज्ञायोत्तराखण्डे विहारार्थमाज्ञा दत्ता। ततो वर्धमानाचार्योऽपि गुर्वादेशं स्वीकृत्य तत्र गतः।"

त्र्यशीतिरपि शिष्या आचार्यपदं प्राप्य पृथक् २ विहारं चक्रुः। अथैकस्तस्य शिष्यो वर्धमानसूरिः, त्र्यशीतिश्चान्यदीयाः शिष्याः, एवं चतुरशीतिर्गच्छाः संजाता इति वृद्धवादः।" इति।

३८ सर्वास्वपि तपागच्छपट्टावलीषूद्द्योतनसूरेरनन्तरं सर्वदेवसूरेरेवाधिकारः प्रक्रान्तः, तपागच्छनायकतया सर्वदेवसूरेरेव तत्र वृत्तान्तनिरूपणस्य न्याय्यत्वात्; खरतरगच्छपट्टावलीग्रन्थेषु च समस्तेषूद्द्योतनसूर्यनन्तरं वर्धमानसूरेरेव वृत्तस्योल्लेखः, खरतरगच्छाधिपतित्वात्, तत्र तस्यैव प्रस्तावस्य सामयिकत्वादिति।

३९ पूर्वोल्लिखितेन "तत्पट्टे–" [प्रस्ता० पृ० १३] इत्यादिना पट्टावलीग्रन्थेनाभिसंबध्यमानमिदम्।

४० चतुरशीतेश्चैत्यानामुपभोक्तृत्वमस्यान्यत्रापि प्रसिद्धम्, क्रमप्राप्तं यत् परित्यजतो वर्धमानसूरेः स्तुति

" चतुर्भिरधिकाशीतिश्चैत्यानां येन तत्यजे।
सिद्धान्ताभ्यासतः सत्यतत्त्वं विज्ञाय संसृतेः॥ ३१॥"

इति श्लोकेन प्रभावकचरित्रकर्तैतद्व्यतिकरज्ञापनगर्भामकार्षीत्।

४१ टलति=अपगच्छति; आशातना भवतीत्यर्थः।

देन 'वटगच्छ' इति वा नाम संजातम्' इत्यत्र;

खरतरगच्छीयतदभिसंधिना पुनः

'श्रीनेमिचन्द्रसूरिपट्टभृत् सूरिरयं मालवदेशात् श्रीशत्रुञ्जयतीर्थमभिवन्दितुकामो विहरन् स्वशिष्यभूतांश्चतुरशीतिगच्छोत्पादकांस्तावत आचार्यान् मन्त्रशक्तिविशेषेण समर्थीकृत्य निजं चायुः स्वल्पमधिगम्य वर्त्मन्येवानशनं विधाय दिवमशिश्रियत्' इत्येतावन्मात्रे च पर्यवस्यति ।

१६ यदाहुर्गुर्वावल्यां मुनिसुन्दरसूरयः;–

"तत्पट्टभूषाकृदभूद् मुनीनां त्रिभिः शतैः सेव्यपदः सदापि ।
उद्द्योतनः सूरिरवद्यहीनविद्यानदीविभ्रमसिन्धुनाथः ॥ ४५ ॥
समस्तयत्नो शैलकुलावचूलः श्रीअर्बुदस्तीर्थपवित्रितात्मा ।
नानापुरग्रामतटाकवापीधुनीवनभ्राजितदुर्गमालिः ॥ ४६ ॥[1]
* * * * * *
चतुर्नवत्याऽभ्यधिकैः शरच्छतैः श्रीविक्रमार्काद् नवभिः स सूरिराट् ।
पूर्वावनीतो विहरन्नथागमद् यात्राकृते तस्य गिरेरुपत्यकाम् ॥ ५३ ॥
टेलीखेटकसीमसंस्थितवटस्याधः पृथोस्तत्र स
प्राप्तः श्रेष्ठतमं मुहूर्तमतुलं ज्ञात्वा तदाऽतिष्ठिपत् ।
सूरीन् शिवकुलोदयाय भगवानष्टौ, जगुस्त्वेककं
केचित्, वृद्धगणोऽभवद् वटगणाभिधस्तदादि स्वयम् ॥ ५४ ॥
न्यग्रोधगच्छेऽथ बभूव तस्मिन् श्रीसर्वदेवः प्रथमो मुनीन्द्रः ।"

१७ यत् खरतरगच्छपट्टावल्याम् ;–"अथ श्रीउद्द्योतनसूरिस्त्र्यशीतिशिष्यपरिवृतो मालवकदेशात् संघेन सार्धं शत्रुञ्जये गत्वा ऋषभेश्वरमभिवन्द्य पश्चाद् वलमानो रात्रौ सिद्धवटस्याधोभागे स्थितः । यत्र मध्यरात्रसमये आकाशे रोहिणीशकटमध्ये बृहस्पतिप्रवेशं विलोक्यैवमुक्तवान्,– 'सांप्रतं तादृशी वेला विद्यते, यतो यस्य मस्तके हस्तः क्रियते स प्रसिद्धिमान् भवति' इति। अथैतत् श्रुत्वा त्र्यशीत्यापि शिष्यैरुक्तम्,–'स्वामिन् ! वयं भवतां शिष्याः स्मः, यूयमस्माकं विद्यागुरवः; ततोऽस्मदुपरि कृपां विधाय हस्तः क्रियताम् ।' ततो गुरुभिरुक्तम्,–'वासचूर्णमानीयताम् ।' तदा तैः शिष्यैः काष्ठच्छगणादिचूर्णं कृत्वा गुरुभ्य आनीय दत्तम् । गुरुभिरपि तच्चूर्णं मन्त्रयित्वा त्र्यशीतेः शिष्याणां मस्तके निक्षिप्तम् । ततः प्रभाते श्रीगुरुभिः स्वस्याल्पायुर्ज्ञात्वा तत्रैवानशनं कृत्वा स्वर्गतिः प्राप्ता । अथ ते

१ इतः श्लोकषट्कमर्बुदाचलवर्णनपरमित्युपयुक्तत्वाभावेनात्र नोद्धारि ।

अल्लकोपाध्यायस्य (श्रीउद्द्योतनसूरेः) पैट्टभृत्त्वेनाऽऽदिष्टस्य श्रीवर्धमानसूरेः खरतरगच्छपट्टावल्यां खण्डश उल्लिखितोऽयं वृत्तान्तलेशः ;—

"तस्मिन्नेवावसरेऽम्भोहरदेशे स्थविरमण्डल्यां वृद्धस्य जिनचन्द्राचार्यस्य चैत्यवासिनः शिष्यो वर्धमाननामा सिद्धान्तमवगाहमानश्चतुरशीत्याशातनाधिकारे आगते सति गुरुं प्रत्येवमुक्तवान्,—भोः स्वामिन्! चैत्ये निवसतामस्माकमाशातना न टलति, ततोऽयं व्यवहारो मे न रोचते।' इत्युक्तिं श्रुत्वा गुरुणा यथा तथा विद्र(प्र?)तारितोऽप्ययं स्वश्रद्धातो न परिभ्रष्टः। ततः श्रीउद्द्योतनसूरिं शुद्धक्रियावन्तं श्रुत्वा तत्पार्श्वे समागत्य तस्यैव शिष्यो जातस्तदुपसंपदं गृहीतवान्। ततः श्रीगुरुभिर्योगादिकं वाहयित्वा सर्वे सिद्धान्ताः पाठिताः। क्रमेण योग्यं ज्ञात्वाऽऽचार्यपदं दत्त्वा गच्छवृद्ध्यादिलाभं विज्ञायोत्तराखण्डे विहारार्थमाज्ञा दत्ता। ततो वर्धमानाचार्योऽपि गुर्वादेशं स्वीकृत्य तत्र गतः।"

त्र्यशीतिरपि शिष्या आचार्यपदं प्राप्य पृथक् २ विहारं चक्रुः। अथैकस्तस्य शिष्यो वर्धमानसूरिः, त्र्यशीतिश्चान्यदीयाः शिष्याः, एवं चतुरशीतिर्गच्छाः संजाता इति वृद्धवादः।" इति।

३८ सर्वास्वपि तपागच्छपट्टावलीषूद्द्योतनसूरेरनन्तरं सर्वदेवसूरेरेवाधिकारः प्रकृतः, तपागच्छनायकतया सर्वदेवसूरेरेव तत्र वृत्तान्तनिरूपणस्य न्याय्यत्वात्; खरतरगच्छपट्टावलीग्रन्थेषु च समस्तेषूद्द्योतनसूर्यनन्तरं वर्धमानसूरेरेव वृत्तस्योल्लेखः, खरतरगच्छाधिपतित्वात्, तत्र तस्यैव प्रस्तावस्य सामयिकत्वादिति।

३९ पूर्वोल्लिखितेन "तत्पट्टे–" [प्रस्ता० पृ० १३] इत्यादिना पट्टावलीग्रन्थेनाभिसंबध्यमानमिदम्।

४० चतुरशीतेश्चैत्यानामुपभोगवत्त्वमस्यान्यत्रापि प्रसिद्धम्, क्रमप्राप्तं यत् परित्यजतो वर्धमानसूरेः स्तुतिं

" चतुर्भिरधिकाशीतिश्चैत्यानां येन तत्यजे।
सिद्धान्ताभ्यासतः सत्यतरवं विज्ञाय संसृतेः ॥ १४ ॥"

इति श्लोकेन प्रभावकचरित्रकर्ता तत्स्वस्तिकरज्ञापनगर्भामकार्षीत्।

४१ टलति=अपगच्छति; आशातना भवतीत्यर्थः।

"उद्द्योतनसूरिपट्टे श्रीवर्धमानसूरिः। स च षण्मासान् यावदाचाम्लतपः कृत्वा धरणेन्द्रं समाराध्य श्रीसीमन्धरस्वामिपार्श्वे तं सम्प्रेष्य सूरिमन्त्रं शुद्धं कारितवान्। तथा पुनरेकदा विहारं कुर्वन् सरसाख्ये पत्तने समाययौ। तस्मिन्नवसरे चैं..."

"तथा पुनः श्रीवर्धमानसूरिभिस्त्रयोदशसुरत्राणच्छत्रोद्दालकचन्द्रावतीनगरीस्थापकपोरवाडज्ञातीयश्रीविमलमन्त्रिणं प्रतिबोध्य श्रीअर्बुदाचले विच्छिन्नजैनतीर्थस्य पुनः प्रवृत्त्यर्थमुपदेशो दत्तः। परं तत्रस्थैर्ब्राह्मणैरुक्तम्,–इदमस्माकं तीर्थमस्ति, अत्र जिनप्रासादो न भवति' इति। ततो गुरुभिः पुष्पमालां मन्त्रयित्वा विमलमन्त्रिणे दत्त्वा च प्रोक्तम्,–'भो मन्त्रिन्! ब्राह्मणकन्याहस्ते इमां मालां प्रदाय ब्राह्मणानामग्रे इति वक्तव्यम्–'अस्मिन् पर्वते यत्र भूमावेषा माला पतति तत्रास्माकं तीर्थमस्ति।' अथ मन्त्रिणा यथा गुरुभिरुक्तं तथैव कृतम्। ततश्च यत्र माला निपतिता तत्र कलश झल्लर्यादिपूजोपकरणसहितं प्रतिमात्रयं प्रादुर्भूतम्। तत्रैका वज्रमयी श्रीआदिनाथप्रतिमा, द्वितीयाऽम्बिकामूर्तिः, तृतीया च वालीनाथक्षेत्रपालमूर्तिरिति। अथैवं कृतेऽपि ब्राह्मणैः पुनरुक्तम्–'भवतां देवोऽस्ति, परं देवगृहं नास्ति, ततो देवस्यैव पूजा कार्या, देवगृहं तु न कारयितव्यम्' इति। तदा विमलमन्त्रिणा द्रव्यबलेन विप्रा वशीकृताः–स्वर्णमुद्राऽऽस्तरणं विधाय भूमिर्गृहीता। तत्र ऋषभदेवप्रासादः कारितः। अष्टादशकोटि-त्रिपञ्चाशल्लक्षप्रमितं द्रव्यं व्ययीकृतम्। तत्राद्यापि 'विमलवसही' इति प्रसिद्धिरास्ते। ततः श्रीवर्धमानसूरिः संवत् १०८८ मध्ये प्रतिष्ठां कृत्वा प्रान्तेऽनशनं गृहीत्वा स्वर्गं गतः।" इति।

श्रीवर्धमानसूरिपट्टधरयोः प्रकृतग्रन्थैकृद्गुर्वोः

---

४२ वक्ष्यमाणेन "तस्मिन्नवसरे च सोमब्राह्मणस्य-" [प्रस्ता० पृ० २९] इत्यादिना पट्टावलीग्रन्थेनास्य संटङ्कः, द्विरुक्तिभयेन शिष्टस्यात्रानुल्लिखितत्वात्।

४३ अभयदेवसूरि-जिनचन्द्रसूरी इव तत्सतीर्थ्यः प्रस्तुतग्रन्थकारोऽपि 'तेसिं' इति द्व्यर्थकबहुवचनान्ततच्छब्देनैतयोर्द्विधापि भ्रातृरूपयोः

१ अभयदेवसूरिः

विसंवादमुपाचीकयत् । प्रासङ्गिकस्यापि चास्य, अत्र स्थलस्या-

इति श्रीजिनेश्वरसूरिविरचितप्रमाणलक्षणनाम्नि ग्रन्थे, "श्रीबुद्धिसागराचार्यैः पाणिनि-चन्द्र-जैनेन्द्राविश्रान्तदुर्गटीका अवलोक्य वृत्तबन्धैः (वृत्तैः ?) धातुसूत्रगणोणादिवृत्तबन्धैः कृतं व्याकरणं संस्कृतप्राकृतशब्दसिद्धये" इति स्वोपज्ञतद्वृत्तौ,

"श्रीबुद्धिसागरः सूरिश्चक्रे व्याकरणं नवम् ।
सहस्राष्टकमानं तद् श्रीबुद्धिसागराभिधम् ॥ ८९ ॥"

इति प्रभावकचरिते,

"अन्योऽपि वित्तो भुवि बुद्धिसागरः पाण्डित्यचारित्रगुणैरनूपमैः ।
शब्दादिलक्ष्मप्रतिपादकानघग्रन्थप्रणेता प्रवरः क्षमावताम् ॥२॥"

इति, "व्याकरणादिशास्त्रकर्तुः श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य" इति चाभयदेवसूरिनिर्मितयोः पञ्चाशकग्रन्थस्य स्थानाङ्गसूत्रस्य च वृत्त्योः, अन्यत्र चोल्लिखितस्य व्याकरणस्यैवेदमपरं नामानुमीयते, तद्वर्णनपरेण विशेषणकदम्बकेन शब्दशास्त्ररूपस्यैवार्थस्यार्पणात्, प्रकृतग्रन्थस्य B संज्ञके आदर्शपुस्तके एतस्य ('पंचग्रंथी' शब्दस्य) 'पञ्चाङ्गं व्याकरणं इति केनापि प्राचीनाविदुषा कृतेन पुराणटिप्पणेनैतदनुमानस्य संवाददानाच्च ।

१ ग्रन्थकारेण स्वयं ग्रन्थकर्तृत्वादर्शनात्मके धाष्टर्ये लाघवे वा विहितेऽपि तन्निर्मिताष्टकवृत्तिभाषा-ग्रन्थव्याख्या-पदार्थनिरूपणपद्धत्यादिसाम्येन बुद्धिसागरव्याकरणप्रणयने कारण-लक्ष्य-समयाद्यैक्येन, बुद्धिसागराचार्येणाद्वयज्ञापनेन, तन्नामधेयस्य द्विरपि च निर्विशेषणतयैव परिग्रहेण, तत्पट्टधरशिष्यश्रीमदभयदेवसूरेः स्थानाङ्गवृत्तिप्रशस्तौ "प्रमाणादिव्युत्पादनप्रवणप्रबन्धप्रणयिनः + + श्रीजिनेश्वराचार्यस्य" इति स्पष्टोल्लेखेन चानन्यलिङ्गेन, अपरेणापि चैतत्प्रसाधकहेतुसमूहेनान्यथानुपपद्यमानेन तत्कर्तृत्वस्य निर्बाधमाविष्कृतत्वात् ।

१ "तैरवधीरिते यत्तु प्रवृत्तिरावयोरिह ।
तत्र दुर्जनवाक्यानि प्रवृत्तेः सन्निबन्धनम् ॥ ४०३ ॥

कीदृशानि दुर्जनवाक्यानीत्याह—

शब्दलक्ष्म प्रमालक्ष्म यदेतेषां न विद्यते ।
नादिमन्तस्ततो ह्येते परलक्ष्मोपजीविनः ॥ ४०४ ॥

तथा च किं जातमित्याह—

"श्रीबुद्धिसागराचार्यैर्वृत्तैर्व्याकरणं कृतम् ।
अस्माभिस्तु प्रमालक्ष्म, वृद्धिमायातु साम्प्रतम् ॥ ४०५ ॥"

इति प्रमाणलक्षणान्त्यग्रन्थेन दुर्जनवाक्यरूपकारणस्य, तन्निरासात्मकस्य कार्यस्य, उभयतोऽस्यस्य, तद्वृत्तौ "आवयोः—मम श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य च" इति निर्विशेषणत्वस्य चोपलब्धेः ।

विसंकीर्णत्वेऽपि पट्टावल्युल्लेखसहितस्यास्य किञ्चिद्विशीर्णत्वे-ऽपि च, विरलप्रसिद्धतयैतिहासरसास्वादज्ञानां महोपकारजनकतया च, यथासारमिह निबन्धमुपयुक्ततरमेव एवौचित्यशालिनं पोत्स्यामि । तत्र प्रभावकचरित्रे ;—

"अस्ति श्रीमालवो देशः सद्वृत्तरसशालितः ।
जम्बूद्वीपाख्यमाकन्दफलं सद्वर्णवृत्तभृत् ॥ ४ ॥

तत्रास्ति नगरी धारा मण्डलामोदितक्षितिः ।
मूलं नृपश्रियो दुष्टविपक्षोद्दामशातिनी ॥ ५ ॥

श्रीभोजराजस्तत्रासीद् भूपालः पालितावनिः ।
शेषस्येवापरे मूर्ती विश्वोद्धाराय यद्भुजौ ॥ ६ ॥

तत्र लक्ष्मीपतिर्नाम व्यवहारी महाधनः ।
यस्य श्रिया जितः श्रीदः कैलासाद्रिमशीश्रियत् ॥ ७ ॥

अन्यदा मध्यदेशीयकुलब्राह्मणनन्दनौ ।
प्रह्वप्रज्ञाबलाक्रान्तवेदविद्याविशारदौ ॥ ८ ॥

अधीतपूर्विणौ सर्वान् विद्यास्थानांश्चतुर्दश ।
स्मृत्यैतिहपुराणानां कुलकेतनतां गतौ ॥ ९ ॥

श्रीधरः श्रीपतिश्चेतिनामानौ यौवनोद्यमात् ।
देशान्तरदिदृक्षार्थं निर्गतौ तत्र चागतौ ॥१०॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥

तौ पवित्रयतः स्मात्र लक्ष्मीधरगृहाङ्गणम् ।
सोऽपि भिक्षां ददौ भक्त्या तदाकृतिवशीकृतः ॥ ११ ॥

गेहाभिमुखभित्तौ च लिख्यते स्मास्य लेखकम् ।
टङ्कविंशतिलक्षाणां, नित्यं ददृशतुश्च तौ ॥ १२ ॥

सदा दर्शनतः प्रज्ञाबलादप्यतिसंकुलम् ।
तत् परिस्फुरितं सम्यक् सदभ्यस्ताभिधानयोः ॥ १३ ॥

जनो मत्वार्थितः सूपकारवत् सूपकारवान् ।
वर्तते निष्ठुरः किन्तु मम किञ्चिन्न यच्छति ॥ १४ ॥

ब्राह्मणा अपि गीर्वाणान् मन्मुखादाहुतिप्रदाः ।
तर्पयन्ति फलं तु स्यात् तत्कर्मकरतैव मे ॥ १५ ॥

इतीव कुपितो वह्निरह्नैकेनापि भस्मसात् ।
विदधे तां पुरीमूरीकृतप्रतिकृतक्रियः ॥ १६ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥

लक्ष्मीपतिर्द्वितीयेऽह्नि न्यस्तहस्तः कपोलयोः ।
सर्वस्वनाशतः खिन्नो लेख्यदाहाद् विशेषतः ॥ १७ ॥
प्राप्ते काले गतौ भिक्षाकृते तस्य गृहाङ्गणे ।
प्राप्तौ प्लुष्टं च तद् दृष्ट्वा विषण्णाविदमूचतुः ॥ १८ ॥
यजमान ! तवोच्चिद्रकष्टेनावां सुदुःखितौ ।
किं कुर्वहे, क्षुधा किन्तु सर्वदुःखातिशायिनी ॥ १९ ॥
पुनरीदक्शुचाक्रान्तसत्त्ववृत्तिर्भवान् किमु ? ।
धीराः सत्त्वं न मुञ्चन्ति व्यसनेन भवादृशाः ॥ २० ॥
इत्याकर्ण्य तयोर्वाक्यमाह श्रेष्ठी निशम्यताम् ।
न मे धनान्नवस्त्रादिदाहाद् दुःखं हि तादृशम् ॥ २१ ॥
यादृग् लेखकनाशेन, निर्धर्मेण जनेन यत् ।
कलहः संभवी धर्महानिकृत् क्रियते हि किम् ! ॥२२॥ युग्मम्॥
जजल्पतुश्च तावावां भिक्षावृत्ती, न चापरम् ।
शक्नुवो नो (वोऽन्नं ?) पक्तुं हि, व्याख्यावो लेखकं पुनः ॥२३॥
श्रुत्वेति हर्षभूः श्रेष्ठी स्वपुरस्तौ वरासने ।
न्यवेशयज्जनः स्वार्थपूर्वकं ध्रुवमर्हति ॥ २४ ॥
तावादितः समारभ्य तिथिवारर्क्षसंगतम् ।
व्यक्तवत्सरमासाङ्कसहितं खटिनीदलैः ॥ २५ ॥
वर्णजात्यभिधामूलद्रव्यसंख्यानवृद्धिभृत ।
आख्यातं लेखकं स्वाख्याख्यानवद् धिषणाबलात् ॥ २६ ॥
पत्रकेषु लिखित्वा तत् श्रेष्ठी दध्यावहो ! इमौ ।
मम गोत्रसुरौ कौचित् प्राप्तौ मदनुकम्पया ॥ २७ ॥
यद्दिग्मात्रोपकमात्रेण वदन्तौ तावविस्मृतम् ।
दुस्तरीसपुटे पत्रनिरपेक्षं हि लेख्यकम् ॥ २८ ॥ युग्मम् ॥
ततः सम्मान्य सद्भोज्यवस्त्राद्यैर्बहुमानतः ।
स्वगेहचित्रकौ तेन विहितौ हितवेदिना ॥ २९ ॥
जितेन्द्रियौ स तौ शान्तौ दृष्ट्वेति व्यमृशद् धनी ।
शिष्यौ मद्गुरुपार्श्वेऽमू स्तां चेत् तत्संयमूषणौ ॥ ३० ॥
इतः समादछ्छेऽस्मिन् नाम्ना चूर्चपुरं पुरम् ।
मषीकूर्चकमाधातुं यदलं शास्त्रवानने ॥ ३१ ॥
अल्लभूपाङ्गपुत्रोऽपि शक्योऽतीव धराधरः ।
श्रीमान् भुवनपालाख्यो विख्यातः सान्वयाभिधः ॥ ३२ ॥
तत्रासीत् प्रशमश्रीभिर्वर्धमानगुणोदधिः ।

चतुर्वेदीरहस्यानि सारणीशुद्धिपूर्वकम् ।
व्याकुर्वन्तौ स शुश्राव देवतावसरे ततः ॥ ९० ॥
तद्ध्वानध्याननिर्मग्नचेताः स्तम्भितवत् तदा ।
समग्रेन्द्रियचैतन्यं श्रुत्योरेव स नीतवान् ॥ ९१ ॥
ततो भक्त्या निजं बन्धुमाप्याय वचनामृतैः ।
आह्वानाय तयोः प्रैषीत् प्रेक्षापेक्षी द्विजेश्वरः ॥ ९२ ॥
तौ च दृष्ट्वान्तरायान्तौ दध्यावम्भोजभूः किमु ।
द्विधाभूयाऽद आदत्त दर्शनं स्वस्य दर्शनम् ॥ ९३ ॥
हित्वा भद्रासनादीनि तद्दत्तान्यासनानि तौ ।
समुपाविशतां शुद्धस्वकम्बलनिषद्ययोः ॥ ९४ ॥
वेदोपनिषदां जैनतत्त्वश्रुतगिरां तथा ।
वाग्भिः साम्यं प्रकाश्यैतावभ्यधत्तां तदाशिषम् ॥ ९५ ॥
तथाहि—
"अपाणिपादो ह्यमनो ग्रहीता पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः ।
स वेत्ति विश्वं नहि तस्य वेत्ता शिवो ह्यरूपः स जिनोऽवताद्वः ॥"
ऊचतुश्चानयोः सम्यगवगम्यार्थसंग्रहम् ।
दययाभ्यधिकं जैनं तत्रावामाद्रियावहि ॥ ९७ ॥
युवामवस्थितौ कुत्रेत्युक्ते तेनोचतुश्च तौ ।
न कुत्रापि स्थितिश्चैत्यवासिभ्यो लभ्यते यतः ॥ ९८ ॥
चन्द्रशालां निजां चन्द्रज्योत्स्नानिर्मलमानसः ।
स तयोरार्पयत् तत्र तस्थतुः सपरिच्छदौ ॥ ९९ ॥
द्विचत्वारिंशता भिक्षादोषैर्मुक्तमलोलुपम् ।
नवकोटीविशुद्धं चायातं भैक्षमभुञ्जताम् ॥ ६० ॥
मध्याह्ने याज्ञिकस्मार्तदीक्षितानग्निहोत्रिणः ।
आहूय दर्शितौ तत्र निर्व्यूढौ तत्परीक्षया ॥ ६१ ॥
यावद् विद्याविनोदोऽयं विरिञ्चेरिव पर्षदि ।
वर्तते तावदाजग्मुर्नियुक्ताश्चैत्यमानुषाः ॥ ६२ ॥
ऊचुश्च ते झटित्येव गम्यतां नगराद् बहिः ।
अस्मिन् न लभ्यते स्थातुं चैत्यबाह्यसिताम्बरैः ॥ ६३ ॥
पुरोधाः प्राह निर्णेयमिदं भूपसभान्तरे ।
इति गत्वा निजेशानामाख्यातमिह भाषितम् ॥ ६४ ॥
इत्याख्याते च तैः सर्वैः समुदायेन भूपतिः ।
वीक्षितः प्रातरायासीत् तत्र सौवस्तिकोऽपि सः ॥ ६५ ॥

ज्ञानदेवाभिधः क्रूरसमुद्राविरुदाहितः ॥ ८१ ॥
अभ्युत्थाय समभ्यर्च्य निविष्टे निज आसने ।
राजा व्यजिज्ञपत् किञ्चिदद्य विज्ञप्यते प्रभो ! ॥ ८२ ॥
प्राप्ता जैनर्षयस्तेषामर्पयध्वमुपाश्रयम् ।
इत्याकर्ण्य तपस्वीन्द्रः प्राह प्रहसिताननः ॥ ८३ ॥
गुणिनामर्चना यूयं कुरुध्वं त्रिधुतैनसाम् ।
सोऽस्माकमुपदेशानां फलपाकश्रियां निधिः ॥ ८४ ॥
शिव एव जिनो बाह्यत्यागात् परपदास्थितः ।
दर्शनेषु विभेदो हि चिह्नं मिथ्यामतेरिदम् ॥ ८५ ॥
निस्तुषत्रीहिहट्टाना मध्ये त्रिपुरुषाश्रिता ।
भूमिः पुरोधसा प्राप्तोपाश्रयाय यथारुचि ॥ ८६ ॥
विघ्नः स्वपरपक्षेभ्यो निषेध्यः सकलो मया ।
द्विजस्तच्च प्रतिश्रुत्य तदाश्रयमकारयत् ॥ ८७ ॥
ततः प्रभृति संजज्ञे वसतीनां परम्परा ।
महद्भिः स्थापितं वृद्धिमश्नुते नात्र संशयः ॥ ८८ ॥
श्रीबुद्धिसागरः सूरिश्चक्रे व्याकरणं नवम् ।
सहस्राष्टकमानं तत् श्रीबुद्धिसागराभिधम् ॥ ८९ ॥
अन्यदा विहरन्तश्च श्रीजिनेश्वरसूरयः ।
पुनर्धारापुरीं प्रापुः सपुण्यप्राप्यदर्शनाः ॥ ९० ॥
श्रेष्ठी महीधरस्तत्र पुरुषार्थत्रयोन्नत ।
मुक्त्वैकां स्वधने सङ्ख्यां यः सर्वत्र विचक्षणः ॥ ९१ ॥
तस्याभयकुमाराख्यो धनदेव्यङ्गभूरभूत् ।
पुत्रः, सहस्रजिह्वोऽपि यद्गुणोक्तौ नहि प्रभुः ॥ ९२ ॥
सपुत्रः सोऽन्यदा सूरिं प्रणन्तुं सुकृती ययौ ।
संसाराऽसारतामूलं श्रुतो धर्मश्चतुर्विधः ॥ ९३ ॥
अथाभयकुमारोऽसौ वैराग्येण तरङ्गितः ।
आपपृच्छे निजं तातं तपःश्रीसगमोत्सुकः ॥ ९४ ॥
अनुमत्या ततस्तस्य गुरुभिः स च दीक्षितः ।
ग्रहणासेवनारूपशिक्षाद्वितयमग्रहीत् ॥ ९५ ॥
स चावगाढसिद्धान्तस्तत्त्वप्रेक्षानुमानतः ।
बभौ महाक्रियानिष्ठः श्रीसङ्घाम्भोजभास्करः ॥ ९६ ॥
श्रीवर्धमानसूरीणामादेशात् सूरिता ददौ ।
श्रीजिनेश्वरसूरिश्च ततस्तस्य गुणोदधेः ॥ ९७ ॥

खरतरगच्छपट्टावल्यां पुनः—

"तस्मिन्नवसरे च सोमब्राह्मणस्य द्वौ पुत्रौ शिवदास-बुद्धिसागरनामानौ, एका च कल्याणवतीनाम्नी पुत्री; एवं त्रयोऽप्येते सोमेश्वरमहादेवस्य यात्रार्थं गच्छन्तः सरसाभिधाने पत्तने समाजग्मुः। तत्र सरस्वत्यां नद्यां स्नात्वा रात्रौ तत्रैव सुप्ताः। ततोऽर्धरात्रवेलायां सोमेश्वरः प्रादुर्भूय तेभ्य इत्युवाच;-'भोः! प्रसन्नोऽहम्, मार्गयत मनोवाञ्छितं वरम्। ततस्तैर्वैकुण्ठे याचिते स प्राह;—'भोः! ममापि वैकुण्ठं नास्ति, ततो भवद्भ्यः कुतो ददामि? परं यदि भवतां वैकुण्ठेच्छास्ति तर्हि श्रीवर्धमानसूरेश्चरणसेवा कार्या, स एवैको वैकुण्ठदातास्ति' इत्युक्त्वा देवोऽदृश्यो बभूव। ततः प्रातःकाले ते त्रयोऽपि जना नद्यां स्नात्वोपाश्रयमागत्य च गुरुभ्यो वैकुण्ठममार्गयन्। ततो गुरुभिरप्येकस्य भ्रातुर्मस्तकशिखायां स्थितं दर्शयित्वा दयामयं श्रीजैनधर्मं द्योतयित्वा तान् प्रतिबोध्य दीक्षा दत्ता। योगादिकं च वाहयित्वा सर्वसिद्धान्तपारगाः कृताः। शिवदासस्य 'जिनेश्वर-'इति नाम कृतम्।

"एकदा जिनेश्वरेणोक्तम्-'स्वामिन्! यदि गुर्जरदेशे गम्यते तदा भूयसी धर्मोन्नतिः स्यात्।' ततो गुरुभिरुक्तम्,-'तत्र हीनाचारिणामसंयमिनां चैत्यवासिनां बहुः प्रचारोऽस्ति, ते उपद्रवं कुर्युः, ततस्तत्र न गम्यते।' तदा पुनर्जिनेश्वरेणोक्तम्—'स्वामिन्! यूकाभयात् किं वस्त्रं परित्यज्यते? ततो मह्यं बुद्धिसागराचार्यस्य च तत्र गमनार्थमाज्ञा प्रदीयताम्।' अथ गुरुभिरप्येतत् श्रुत्वा जिनेश्वर-बुद्धिसागराभ्यामाचार्यपदं दत्त्वा गुर्जरदेशं प्रति विहाराज्ञा दत्ता। तावपि गुर्वाज्ञया तं देशं प्रति विहारं चक्रतुः। तथा गुरुभिः कल्याणवती साध्वी महत्तरा कृता।

"तत्पट्टे (वर्धमानसूरिपट्टे) चत्वारिंशत्तमः श्रीजिनेश्वरसूरिः। स च बुद्धिसागरेण सह मरुदेशाद् विहारं कुर्वन् क्रमेण गुर्जरदेशेऽणहिल्लपुरपत्तने समागतः। तत्र दुर्लभराजस्य पुरोहितः शिवशर्मा नाम ब्राह्मणः स्वमातुलोऽस्ति, तद्गृहं प्राप्तः। अथ ब्राह्मणो बहूंश्छात्रांस्तर्कव्याकरणादिशास्त्राणि पाठयन्नेकस्य वेदपदस्याशुद्धमर्थमुवाच। तदा श्रीजिनेश्वरसूरिभिः प्रोक्तम्-'अस्य पदस्यायमर्थो न भवति, भवद्भिः कथमित्थं पाठ्यते?' इति। तदा विप्रेणोक्तम्-'भवतां वेदार्थपरिज्ञानं कुतः? चेद्भवेत्, तर्हि भवद्भिर-

१ प्रकृतग्रन्थकर्तापि सुरसुन्दरीकथाग्रन्थनप्रयोजनाभिनिर्देशे

"श्रीजिणेसरसूरिणो ... गुरु भगिणीए ... ।
सिरि-कल्लाणमईए पवत्तिणीए व वयणेण ॥ ४१ ॥"

इत्यार्यांमिमामुपनिबध्नन् नाममात्रेण तस्याः सूरेरनयोर्भगिनीत्वं संवादयति।

पारयार्थो वाच्यः' इति । अथैतद् वचः श्रुत्वा गुरुभिर्ये केऽपि पुरोहितस्य संदेहा अभूवंस्ते सर्वेऽपि निरस्ताः । ततः पुरोहितेन पृष्टम्–'को भवतां निवासः ? कश्च भवतां पिता ?' इति । तदा गुरुभिर्वाराणसी नगरी, सोमब्राह्मणश्च प्रोक्तः । तदा तेन ज्ञातमेतौ मम भागिनेयौ । ततश्च बहुमानपुरस्सरं स्वगृहे रक्षितौ । अथैषा वार्ता चैत्यवासिभिः श्रुता, चिन्तितं च स्वचित्ते, यतो जिनेश्वरसूरिरत्रागतोऽस्ति, स तु संवेगरङ्गक्लिन्नगात्रः परमशुद्धक्रियापात्रमस्ति, वयं तु शिथिला हीनाचारिणः स्मः; ततोऽयं केनापि प्रकारेण नगराद् निष्कासनीयः, अन्यथाऽस्माकं निन्दा भविष्यतीति । एवं विचिन्त्य कियद्भिश्चैत्यवासिभि' संभूय दुर्लभनृपाय प्रोक्तम्,–'महाराज ! अस्मिन् पुरे दिल्लीतो ग्रन्थिच्छोटकाः समागताः सन्ति, ते च भवत्पुरोहितस्य गृहे तिष्ठन्ति ।' अथ राज्ञैतद्वाक्यं श्रुत्वा पुरोहितमाहूय पृष्टम्–'भो भवद्गृहे चौरा आगता' श्रूयन्ते !' तदा तेनोक्तम्–'राजन् ! मद्गृहे तु शुद्धाचारवन्तः सन्मार्गसंचारिणो मुनीश्वरा सन्ति, न चौराः, किन्तु ये केऽपि तेषु चौरव्यपदेशं कुर्वन्ति त एव चौराः ।' तदा राज्ञा आचारदर्शनार्थं जिनेश्वरसूरय आहूताः । आगता गुरवो राजसभायामास्तृतं वस्त्रं दूरीकृत्य रजोहरणेन भूमिं प्रमार्ज्य ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य स्वकम्बलमास्तीर्य स्थिताः । अथैतत्सद्गुर्वालोकनादानन्दितेन राज्ञोक्तम्–'सन्मार्गधारका एवंविधा एव भवन्ति' इति । तथा पुनर्भूपेन एतेभ्यो विरुद्धं चैत्यवासिनामाचारं दृष्ट्वा गुरुभ्यो मुनीनामाचारः पृष्टः । तदा जिनेश्वरसूरिभिः प्रोक्तम्–'अस्माभिर्मुखात् किं कथ्यते, भवता देवाधिष्ठितं सरस्वतीभाण्डागारमस्ति, तत्र सर्वमेतत्स्वरूपनिवेदकानि पुस्तकानि सन्ति, ततो भाण्डागारात् पुस्तकमानायितव्यम् ।' तदा राज्ञा तथैव कृते सति दशवैकालिकपुस्तकं हस्ते आगतम् । तच्च राजसभायामानीतम् । ततो गुरुभिः प्रोक्तम्–'इदं पुस्तकमेतेषां चैत्यवासिनामेव हस्ते देयम्, एते एव वाचयन्तु ।' ततो वाचयद्भिस्तैः साध्वाचारपत्राणि मुक्तानि । तदानीं गुरुभिरुक्तम्–'राजसभायां दिवसे चौर्यं जायते ।' राज्ञा पृष्टम्–'तत् कथम् ?' तदा तैरुक्तम्–'एभिः पत्राणि मुक्तानि ।' राज्ञोक्तम्–'तर्हि यूयमेव वाचयत ।' गुरुभिरुक्तम्–'नास्माकं कार्यम्, पक्षपातरहितैर्ब्राह्मणैर्वाचनीयम् ।' ततो ब्राह्मणेभ्यः पुस्तके दत्ते सति तैर्यथार्थं वाचितम् । तदा शास्त्राविरुद्धाचारदर्शनेन जिनेश्वरसूरिमुद्दिश्य 'अतिखरा एते' इति राज्ञा प्रोक्तम् । तत एव खरतरविरुदं लब्धम् । तथा चैत्यवासिनो हि पराजयप्रापणात् 'कुंवला:' इति नामधेयं प्राप्ताः । एवं च सुविहितपक्षधारकाः श्रीजिनेश्वरसूरयो विक्रमतः १०८० वर्षैः खरतरविरुदधारका जाताः ।

"तथा पुनरेकदा मरुदेवानाम्नी साध्वी चत्वारिंशद्दिनानि यावदनशनं कृतवती। प्रान्ते निर्जरां कारयद्भिर्जिनेश्वरसूरिभिरुक्तम्-'स्वकीयमुत्पत्तिस्थानं ज्ञापनीयम्।' ततः सा गुरुवचः स्वीकृत्य कालं कृत्वा देवपदं प्राप्ता। अथैकदा स देवः सीमन्धरस्वामिवन्दनार्थं गच्छन् ब्रह्मशान्तियक्षं प्रत्युवाच-'भवता जिनेश्वरसूरीणां पार्श्वे गत्वा 'म स ट स ट' इत्येतानि पञ्चाक्षराणि कथनीयानि। एषामर्थं स्वयमेव गुरवो ज्ञापयन्ति' इति। तदा यक्षेणागत्य तान्यक्षराणि कथितानि। ततो गुरुभिस्तेषामर्थो निगदितः; तद्यथा;—

महदेवी नाम अज्जा गणिनी जा आसि तुम्ह गच्छम्मि।
सग्गम्मि गया पढमे देवो जाओ महद्धीओ ॥ १ ॥
टक्कलयम्मि विमाणे दो-सागर-आउसो समुप्पन्नो।
समणेसरस्स जिणेसरसूरिस्स इय संकहिज्जासु ॥ [illegible] ॥
टक्कउरे जिणवंदणनिमित्तमिह आगएण देवेण।
चरणम्मि उज्जमो तो कायव्वो, किंच सेसेहिं ? ॥ ३ ॥ इति।
एवंविधाः श्रीजिनेश्वरसूरयः प्रान्तेऽनशनं कृत्वा स्वर्गं प्राप्ताः॥"

केचिदाचार्या विक्रमात् १०२४ तमे वर्षेऽस्मादेव श्रीजिनेश्वरसूरेः खरतरगच्छोत्पत्तिं मन्यन्ते, अवमन्यन्ते च मतमेतदपरे, जिनेश्वरसूरिणा तच्छिष्याजिनचन्द्राभयदेवप्रभृतिभिश्च सूरिभिः प्रणीतेष्वनल्पग्रन्थेष्विदानीमप्युपलभ्यमानेषु विद्यमानविस्तृतप्रशस्तिष्वेकतमस्मिन्नपि तस्मिन् खरतरगच्छोल्लेखमात्र-

---

१ इतथापि मतमेतदयुक्तम्, जिनेश्वरसूरेः संवत् १०२४ विद्यमानताया एव दुरुपपादत्वात्, विक्रमात् १०८० तमेऽब्दे तैरष्टकवृत्तेर्निर्माणस्य तत्र स्वय प्रतिपन्नत्वात्; (प्र० पृ०२८) विक्रमात् १०८८ तमे च संवत्सरे तैरेव निजशिष्याभयदेवसूरेराचार्यपददानस्य सर्वाविसंवादतया प्रसिद्धत्वेन ततोऽप्यूर्ध्वं तस्य विद्यमानतया महतः कालव्यवधानस्यापत्तेः; खरतरबिरुदस्यापि विक्रमात् १०८८ तमे वर्षे (प्र० पृ० २६) लब्धत्वेन खरतरगच्छोत्पत्तेरेव तदानीमभावात्, तदर्पयितुः पत्तनेशदुर्लभराजस्य राज्यस्यापि तत्कालेऽभावादिति । २ यत्तु श्रीअभयदेवसूरेर्जिनचन्द्रसूरिशिष्यतया प्रतिपादनम् (Dr. Peterson Report 5 th.) तच्चिन्त्यम्, स्वय जिनचन्द्रसूरिणा निजे संवेगरङ्गशालानाम्नि ग्रन्थे, अभयदेवसूरिणा च भगवत्यादिवृत्तिप्रशस्तौ स्वसब्रह्मचारित्वस्य स्पष्टमभिधानात् [प्रस्ता० पृ० १७] ।

स्याप्यदर्शनात्, सर्वत्र चैन्द्रकुलोल्लिखस्यैवोपलम्भाच्च । खरतरगच्छोत्पत्तेर्विक्रमात् १२०४'तमे वर्षे श्रीजिनदत्तसूरिसकाशादेव लब्धात्मलाभत्वात्, तस्य सूरेरभिमानयुक्तस्वभावतया प्रष्टव्यविषयं प्रचण्डरूपतयोत्तरयता लोके 'खरतर'—इति प्रसिद्धेः संजातत्वात्, स्वयं तेनापि तस्याङ्गीकारात् ।

प्रस्तुतसूरिवर्ययोः कृतिविषये तावत् जिनेश्वरसूरिणा निर्मिता ग्रन्था इमे;—

१ लीलावतीकथा । २ हारिभद्राष्टकवृत्तिः ।

---

१ धर्मसागरोपाध्यायाः प्रवचनपरीक्षायां खरतरगच्छोत्पत्तिप्रकरणे; अन्यत्रापि च—In this Dharmasagar tries to prove that is owed its rise not to Jineshwara, the pupil of Vardhaman in samvat 1024 as is commonly believed, but to Jinadatta in samvat 1204 (Buhler's Report p. 148).

२ तथा चाष्टकवृत्तौ ग्रन्थकर्ता स्वयम्;—

" सूरेः श्रीवर्धमानस्य निःसम्बन्धविहारिणः ।
हारिचारित्रपात्रस्य श्रीचन्द्रकुलभूषिणः ॥ १ ॥
पादाम्भोजद्विरेफेण श्रीजिनेश्वरसूरिणा ।
अष्टकानां कृता वृत्तिः सत्त्वानुग्रहहेतवे ॥ २ ॥"

३ श्रीजिनवल्लभसूरिविरचितस्य गणधरसार्धशतकप्रकरणस्य जिनपतिसूरिशिष्यसुमतिगणिविरचितायां वृत्तौ व्यक्तमेतत्; अपरत्रापि च;—

"The Kharatara sect then arose according to an old gatha in Samvat 1204. Jindatta was a proud man, and even in his pert answers to others mentioned by Sumatigani pride can be clearly detected. He was, therefore, called Kharatara by the people, but he gloried in the new appellation and willingly accepted it." (Dr. Buhler's Report p. 149).

४ प्रस्तुतग्रन्थप्रशस्तौ प्रशस्तशब्देष्वेतदुल्लेखस्योपलभ्यमानस्य संदर्शितत्वात् प्रस्ता० पृ० १७ । हेमचन्द्राचार्योऽपि काव्यानुशासनटीकायां पद्यकथोदाहरणप्रसङ्गे "काचित् पद्यमयी यथा लीलावती" इत्यनेनेमामेव स्मरन् विभाव्यते । ५ ग्रन्थोऽयं जावालिपुरे विक्रमात् १०८० तमे वर्षे निर्मितः, यदाह स एव प्रशस्तौ;—

३ पंचलिङ्गीप्रकरणम्। ४ वीरचारित्रम्।
५ कथारत्नकोशः। ६ प्रमाणलक्षणं सवृत्तिकम्।
एतदन्येषामुल्लेखो नाद्यावधि क्वाप्यासादितः।

बुद्धिसागरसूरेश्च बुद्धिसागरव्याकरणव्यतिरिक्ता अपरा कृतिर्न दृष्टिपथं श्रुतिपथं वाऽवतीर्णा।

स्ववंशपारम्पर्यानन्तरं प्रकृतग्रन्थकृता सुरसुन्दरीग्रन्थविरचनासमयतत्स्थलादिरेवमनेन श्लोकेन विनिरदेशि;—

"तेसिं सीसवरो धणेसरमुणी एयं कहं पायडं
चड्डावल्लिपुरी ठिओ सगुरुणा आणाए पाढंतरा।
कासी विक्कमवच्छरम्मि य गए बाणंक-सुन्नोडुपे,
मासे भद्दवए गुरुम्मि कसिणे बीया-धणिट्ठा-दिणे ॥ २४९ ॥"

एतेन ग्रन्थकर्तुरमुष्य सत्तासमयोऽपि विक्रमस्यैकादशशतीरूप इति विनिर्णये न किञ्चिदू वक्तव्यमवशिष्यते।

एतद्व्यतिरिक्तं ग्रन्थकृद्विषयकमितिवृत्तसंबन्धि जन्मस्थलकुल-विहितकार्यव्यूहादिवृत्तान्तस्यापरैः प्राक्तनैरिवानेन ग्रन्थकर्त्रापि न स्वयमत्रापरत्र वा विनिर्दिष्टम्, नापि तत्समानकालिकेन पश्चाद्भवेन वा केनचन विदुषा तदुल्लिखितं विहितगवेषणायासेनाद्यावध्युपलब्धम्, प्राच्यमहात्मनां फलानुमेयप्रारम्भरूपसिद्धान्तावलम्बितया वस्तुस्वरूपमात्रप्रदर्शनेऽपि स्वात्मश्लाघापातकशङ्काकलङ्कपङ्किलताङ्गीकारितया स्वयं स्वेतिहासलेखनकार्ये प्रायः प्रवृत्तिमात्रस्याप्यविधानस्य साधारणत्वात्, तत्समानकालिकानामन्यपण्डितानां स्वदृष्टिसम्मुखत्वेन तादृशगौरवास्पदत्वाभावेन तत्र दुर्लक्ष्यात्, अन्यान्यविषयेष्विव वा तदानीं पुरावृत्तविषये पुरातनसंख्यावतां तादृशादराभावस्यैव मुख्यकारणत्वात्, पश्चाद्भवानां चास्माकमिवाहमहमिकया

• "समानामधिकेऽशीत्या सहस्रे विक्रमाद् गते।
श्रीजावालिपुरे रम्ये वृत्तिरेषा समापिता ॥ ४ ॥" इति।

१ See Jaina Dharma Prachina Itihasa Part I. P 43.
२ प्रस्ता० पृ० १८। ३ अभयदेवसूरेः स्थानाङ्गवृत्तौ "व्याकरणादिशास्त्रकर्तुः श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य च" इत्यत्रोक्तादिशब्दवाच्यमन्तरेण।

तदभिलपतामपि तद्वेदनोपायाभावसाम्यादिति ।

ग्रन्थकृता ग्रन्थस्यास्य 'सुरसुंदरीकहा' इति कथाभिधानं यथार्थं व्यधायि; यतोऽत्र

"श्लोकैर्वंशं तु संक्षेपात् कविर्यत्र प्रशंसति ।
मुख्यार्थस्यावताराय भवेद् यत्र कथान्तरम् ॥
परिच्छेदो न यत्र स्याद् न स्याद् वा लम्भकः क्वचित् ।
सा कथा नाम तद्गर्भे निबध्नीयाच्चतुष्पदीम् ॥"

इत्यग्निपुराणोक्तं कथालक्षणं सामस्त्येनानन्वीयमानमपि,

"धीरशान्तनायका गद्येन पद्येन वा सर्वभाषा कथा"

इति हेमचन्द्राचार्येण काव्यानुशासने समुदीरितं (पृ० ३३८)

"कथायां सरसं वस्तु पद्यैरेव विनिर्मितम् ।
क्वचिदत्र भवेदार्या क्वचिद् वक्त्रापवक्त्रके ॥
आदौ पद्यैर्नमस्कारः खलादेर्वृत्तकीर्तनम् ।"
"यथा कादम्बर्यादि"

इति विश्वनाथकविना दर्पणेऽभिहितं (पृ० ३०३) च तल्लक्षणं सम्यगिह संगच्छमानमीक्ष्यते । यद्यप्युक्तलक्षणं कथासामान्यस्यैव, प्रकृता कृतिश्च "समस्तफलान्तेतिवृत्तवर्णना समरादित्यवत् सकलकथा" इतिस्वरूपेण सकलकथानाम्ना कथाप्रभेदेनैवाङ्किता, तथापि सामान्यार्थाभिधायिशब्देनापि तद्विशेषवाचकत्वस्य भूयोदर्शनात्, अन्यथा कीटादौ जीवविशेषे जीवसामान्याभिधायकस्य सत्त्वादिशब्दस्याप्रवृत्तेराबालगोपालप्रसिद्धव्यवहारोच्छेदप्रसङ्गात्, अत एव सामान्यविशेषयोर-

१ "वोच्छं संखेवकहं फुडं तु सुरसुन्दरी नाम ।" इत्यनेन ग्रन्थोपक्रमे, "सुरसुन्दरीनामाए कहाए पढमो परिच्छेओ" इत्यादिना सकलपरिच्छेदावसाने च ग्रन्थकारस्यैव स्पष्टं तथावचनात् । २ नायिकोपलक्षणमात्रस्य लक्षणांशस्य नायकप्राधान्याभावत्यां कथायां न लक्षणानन्वयः । ३ कादम्बरीह क्षेमेन्द्रकविनिबद्धा पद्यमयी विवक्षिता, न तु गद्यरूपा बाणभट्टोपज्ञा सा, दृष्टान्तानुरोधतः । ४ काव्यानुशासनम्, पृ० ३४० । ५ कथाप्रभेदत्वं चास्याः "एते च कथाप्रभेदा एवेति न पृथग् लक्षिताः" इत्युक्त्याऽलङ्कारचूडामणौ स्पष्टम् (पृ० ३४०) ।

भेदस्यान्यत्र महता प्रबन्धेन सिद्धान्तितत्वादिति ग्रन्थकृता कृतः सामान्येन तन्निर्देशो न मनागपि दोषमावहतीति । अस्माभिस्तु समयप्रसिद्धयनुरोधात्कृष्टैः सकलकथापर्यायेण 'चरित' शब्देनैव ग्रन्थस्यैतस्याभिधानं प्रसेधयद्भिर्विशेषलक्षणमेवादृतमिति दूषणाशङ्काऽनुत्थानोपहतैवेति विदाङ्कुर्वन्तु विद्वांसः ।

पद्यमयीं च कथां विनिर्मिमाणेन ग्रन्थकारेण समस्तेऽपि ग्रन्थे गाथापराह्वपद्यार्याच्छन्द एव व्यवाहारि, केवलमितरश्लोकबद्धचरितग्रन्थेष्विवात्रापि प्रतिपरिच्छेदमन्ते, क्वचिच्च वर्णनीयतादृशवस्त्वायत्तेनान्तःपरिच्छेदमपि भिन्नभिन्नो वृत्तवारो व्यापारि । व्यभाजि च षोडशसु परिच्छेदेषु संपूर्णोऽपि ग्रन्थः, प्रत्येकं यत्रानूनमनधिकं च पद्यानां सार्धशतद्वयं न्यभाग्सि, विभुच्यान्तिममेकं परिच्छेदमपवादरूपमेकयैव गाथया समभ्यधिकम् । न च वक्तव्यानुरूप्येण स्वभावत एव तथा बन्धः समजनि,

"निसुणह एगग्गमणा होउमियाणिं कह कहिज्जंतं ।
अड्ढाइज्जसएहिं गाहाण कयपरिच्छेयं ॥ १४ ॥"

इत्यनयार्यया ग्रन्थारम्भ एव तादृशकर्तव्यतां प्रतिजानानस्य ग्रन्थकारस्य तत्र साभिप्रायत्वाभिव्यक्तेः । एवं नियतशब्दाधीनेऽपि विधातव्ये निबन्धे कविना निपुणं निजकवित्वशक्तिमुपयुञ्जानेन तथात्र समाचारि, यथा न समासि विस्तरार्हवक्तव्यं वस्तु, न च व्यासि संक्षेपापेक्षि वर्णनीयम्, नाप्यदायि काव्यप्राणभूतरसापकर्षस्य लेशोऽप्यवकाशः, पर्यचायि चैवमपूर्वमात्मीयं कवित्वकौशलं सहृदयानामिति विनोक्त्वा न शक्यतेऽवस्थानमाधातुम् ।

काव्यत्वमस्योपपद्यते नवा ? इति मीमांसायां पुनः "अदोषौ सगुणौ सालङ्कारौ शब्दार्थौ काव्यम्" इति काव्यानुशासने हेमचन्द्राचार्योक्तस्य,

"साधुशब्दार्थसंदर्भं गुणालङ्कारभूषितम् ।
स्फुटरीतिरसोपेतं काव्यम्"

१ अनेकान्तजयपताकादिन्यायविषयकग्रन्थेषु । २ यदाह हेमसूरिर्निजविवेके "सकलकथा—चरितमित्यर्थः" इति (पृ० ३४०) ।

इति वाग्भटालंकारे वाग्भटकविकथितस्य,

"निर्दोषं गुणवत् काव्यमलङ्कारैरलङ्कृतम् ।
रसान्वितं कविः कुर्वन् कीर्तिं प्रीतिं च विन्दति ॥"

इति सरस्वतीकण्ठाभरणे भोजदेवप्रणीतस्य,

"निर्दोषा लक्षणवती सरीतिर्गुणभूषिता ।
सालङ्काररसानेकवृत्तिर्वाक् काव्यनामभाक् ॥"

इति चन्द्रालोके पीयूषवर्षसमुदीरितस्य,

"तददोषौ शब्दार्थौ सगुणावनलङ्कृती पुनः क्वापि"

इति काव्यप्रकाशे मम्मटभट्टभणितस्य, "काव्यशब्दोऽयं गुणालंकारयुक्तयोः शब्दार्थयोर्वर्तते" इति काव्यालंकारवृत्तौ वामनसमाम्नातस्य, "ध्वन्यात्मकं वाक्यं काव्यम्" इति व्यक्तिविवेके महिमभट्टनिर्मितस्य, एवमेव प्रभाकरादिप्रणीतस्य च काव्यसामान्यलक्षणस्यात्र क्वाचित्कयामेव संगतावपि; "रमणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम्" इति रसगङ्गाधरे पण्डितजगन्नाथग्रथितस्य, "वाक्यं रसात्मकं काव्यम्" इति साहित्यदर्पणे विश्वनाथकविराजविरचितस्य, "शरीरं (काव्यम्) वादिष्टार्थव्यवच्छिन्ना पदावली ।" इति काव्यादर्शे दण्डिकविसंगीर्णस्य, "रसालंकारोपेतं सुखविशेषसाधनं वा काव्यम्" इत्यलङ्कारशेखरे केशवमिश्रनिबद्धस्य, "काव्यं रसादिमद् वाक्यम्" इत्यलंकारसूत्रकारिकाग्रन्थे शौद्धोदनिविहितस्य च तस्य (काव्यसामान्यलक्षणस्य) समन्वयेन सुशकं काव्यत्वमे-

---

१ या तु काव्यप्रकाशटीकाप्रस्तावनायां वामनाचार्यस्य "वाग्भटमेव वाग्भट इति नाम्ना केचित् क्वचिद् व्यवहरन्ति । वस्तुतस्तु द्वौ भिन्नावेव, वाग्भट(ट १)स्य काव्यानुशासनाख्यग्रन्थकर्तृत्वात्" इत्युक्तिः; सा चिन्त्या, वाग्भटालङ्कार-काव्यानुशासनयोरेककर्तृकत्वे कस्यापि बाधकस्यासंभवात्, एकतरग्रन्थनैष्फल्यस्याप्यापादयितुमशक्यत्वात्, द्वयोरपि प्रतिपाद्यस्य विषयस्याधिकारिणश्च भिन्नभिन्नतया यथायोगं चारितार्थ्यात्, एकेनापि कर्त्राऽधिकार्यादिभेदेनैकविषयाणामनेकग्रन्थानां विरचनाया भूयः समुपलम्भात्, तद्ग्रन्थोल्लिखितः; तट्टीकातश्च द्वयोरेकस्य वाग्भटमन्त्रिणः कर्तृतायाः संवादस्याप्यासादनाच्च ।

तस्य संगरितुम्; समुचितानां तूक्तसमग्रलक्षणानामेकत्र सर्वांशीणाव्यभिचारस्यान्यत्र प्रसिद्धकाव्यग्रन्थेष्वपि सुसूक्ष्ममीक्ष्यमाणेष्वनीक्षणात्, तत्रापि नित्यानित्यान्यतमदूषणदुष्टत्वस्य क्वाचित्कस्य सार्वत्रिकस्य वा समुपलम्भेन, रमणीयार्थप्रतिपादकत्व-व्यङ्ग्यार्थकत्व-रसात्मकत्वादेस्त्वत्रापि सद्भावेन च तुल्ययोगक्षेमत्वादिति ।

एवं काव्यतत्त्वविभूषितश्च प्रस्तुतो ग्रन्थः "पद्यं प्रायः संस्कृतप्राकृतापभ्रंशग्राम्यभाषानिबद्धभिन्नान्त्यवृत्तसर्गाश्वाससन्ध्यवस्कन्धकबन्धं सत्संन्धि शब्दार्थवैचित्र्योपेतं महाकाव्यम्" इति काव्यानुशासने हेमचन्द्रेण सूरिधुरीणेन (पृ० ३३०),

"सर्गबन्धो महाकाव्यं तत्रैको नायकः सुरः ।
सद्वंशः क्षत्रियो वापि धीरोदात्तगुणान्वितः ॥
एकवंशभवा भूपाः कुलजा बहवोऽपि वा ।
शृङ्गारवीरशान्तानामेकोऽङ्गी रस इष्यते ॥
अङ्गानि सर्वेऽपि रसाः सर्वे नाटकसंधयः ।
इतिहासोद्भवं वृत्तमन्यद् वा सज्जनाश्रयम् ॥
चत्वारस्तस्य वर्गाः स्युस्तेष्वेकं च फलं भवेत् ।
आदौ नमस्क्रियाशीर्वा वस्तुनिर्देश एव वा ॥
क्वचिन्निन्दा खलादीनां सतां च गुणकीर्तनम् ।
एकवृत्तमयैः पद्यैरवसानेऽन्यवृत्तकैः ॥
नातिस्वल्पा नातिदीर्घा सर्गा अष्टाधिका इह ।
नानावृत्तमयः क्वापि सर्गः कश्चन दृश्यते ॥
सर्गान्ते भाविसर्गस्य कथायाः सूचनं भवेत् ।
सन्ध्यासूर्येन्दुरजनीप्रदोषध्वान्तवासराः ॥
प्रातर्मध्याह्नमृगयाशैलर्तुवनसागराः ।
संभोगविप्रलम्भौ च मुनिस्वर्गपुराध्वराः ॥
रणप्रयाणोपयममन्त्रपुत्रोदयादयः ।
वर्णनीया यथायोगं साङ्गोपाङ्गा अमी इह ॥
कवेर्वृत्तस्य वा नाम्ना नायकस्येतरस्य वा ।
नामास्य, सर्गोपादेयकथया सर्गनाम तु ॥
अस्मिन्नार्षे पुनः सर्गा भवन्त्याख्यानसंज्ञकाः ।
प्राकृतैर्निर्मिते तस्मिन् सर्गा आश्वाससंज्ञकाः ॥"

इति साहित्यदर्पणे विश्वनाथकविना चाभिदधानं महाकाव्यस्वरूपं काव्यविशेपलक्षणमपि न व्यभिचरति, नायकोपलक्षितधीरोदात्तगुणधारिनायिकाशालित्वात्,[1] शान्तरसप्रधानत्वात्, अन्यरसानामप्यङ्गभावेन यथास्थानमाधानात्, मुखप्रतिमुखादीनां चतुष्पञ्चानां संधीनां यथासंभवं विनिवेशनात्, चतुर्वर्गाग्रणीभूतस्य मोक्षवर्गस्योपादेयतयाऽभिव्यञ्जनात्, नमस्कारात्मकमङ्गल-सज्जनाभिवन्दन-दुर्जननिन्दनाऽऽदिकत्वात्, भिन्नान्त्यवृत्तोपेतसमानजातीयपद्यबद्धत्वात्, चतुर्वर्गासन्नोपकारितया कविभिर्नियमतः प्रयोज्यानां मन्त्रदूतरणप्रयाणनायकाभ्युदयादीनामृतूद्यानजलकेलिरतोत्सवादीनां चाखिलानामपि, तदितरेषां च नगनगराश्रमसन्ध्यासावितृसमुदयास्ततमस्तमातमाकरसरःसरस्वतीपतिविवाहवाहनवनविहारादीनां विकल्पप्रयोज्यत्वेन साहित्यविद्भिः सिद्धान्तितानां वर्णनीयवस्तूनामलंकारादिगुणगणगुम्फितया श्रुतिमधुरया ललितया वचनविरचनया यथोचितमुपवर्णनात्, नायिकानाम्ना ग्रन्थाभिधानस्य, उपादेयकथाभिश्च परिच्छेदनाम्नां निर्देशात्, अवान्तरार्थदर्शनैराश्वासस्थानापन्नैः परिच्छेदैर्निबद्धत्वात्,[2] असंक्षिप्तग्रन्थत्वात्,[3] सरसस्फुटप्रासादगुणप्रधानबन्धबन्धुरत्वात्, प्रयोजनाद्युपदर्शनात्, लाटानुप्रास-यमक-श्लेषादिदुष्करालंकार-

1 भरतमुन्यादिमते मुख-प्रतिमुख-गर्भ-विमर्शाश्चत्वारः संधयः (अलङ्कारचूडा० पृ० २३१।) दर्पणकारादिनये तूपसंहृतिपञ्चमकाः पञ्च त इति [पृ० २२५]। 2 क्वचिदन्तरान्तराऽन्यच्छन्दोनिबन्धः प्रायोग्रहणात् क्वचिद्ग्रहणाच्च न दुष्यति। 3 हेमचन्द्रविवेके पृ० ३३७। 4 लक्षणे प्रायोग्रहणादेव संस्कृतभाषानिबद्धेऽपि हरिप्रबन्धादौ सर्गस्थानीयाश्वासबन्धवत्, प्रकृतेऽपि प्रकृतग्रन्थे परिच्छेदनामनिबन्धो न दोषावहः (अलङ्कारचूडा० पृ० ३३७)। 5. परि० ३-५२; ९—२०३, २०४, २०५, २०६, १०—३, ४, ५; १०—१८५, १८६, १८७; १०—२३३, २३४; ११—१७१, १७२, १७३, १७४, १७५, १७६; ११—४१, ४२, ४३, ४४ इत्यादिकासु गाथासु।

समलंकृतत्वात्, ग्रन्थकृन्नामाङ्कितसमाप्तिकत्वात्; रसभावनैरन्तर्यस्य, विधिनिषेधव्युत्पादकत्वस्य, सुसूत्रसंविधानकत्वस्य, अन्यस्य चार्थवैचित्र्यस्य; रसानुरूपसंदर्भ-कथान्तरानुपञ्जनादेरुभयवैचित्र्यस्य च बाढमुपलम्भाच्च ।

सत्यप्येवं गुणविसरविराजिनि प्रकृतपुस्तके, अमृतमय इव मकराकरे कालकूटकणस्य, न दूपणगणस्याप्यसद्भावः, तथाहि :—

"गब्भस्स य गरुयत्ता भयवेविरओ सरीरस्स" (१०–११९)

इत्यत्र भावप्रत्ययस्य त्वतलादेरवश्यप्रयोज्यस्य च्छन्दआनुलोम्यपरिरक्षणायामप्रयोगो व्याकरणदोषः, त्वतलाद्यभावे हि 'सरीरस्स' इत्यत्र षष्ठ्याः, 'वेविरओ' इति पञ्चम्यर्थकतसोर्ऽनुपपत्तिः, समानाधिकरणत्वात् ।

"जणणीसमयं मरिही गयणाओ निवडिओ वइरी" (१९-१९)

अत्र समयशब्दस्य समस्तीभावः शब्दशास्त्रनिषिद्धः ।

"एवं हि कए अहवा न होज्ज विवणा पभूयकालीया" [१९-२४]

इह कालशब्दात् तद्धितीयस्य 'इकण्प्रत्ययस्य (सिद्ध० ६, ३, ८०) स्थाने ईयस्य प्रयोगो न व्याकरणानुकूलतामाभजते ।

"आजम्मपि कलंकं सुदूसह होई ता मज्झ" (६-१९८)

इत्यादाविव शुद्धप्रयोगे प्रयोजनीये

"दुसहं विओयदुक्खं सजायं तुम्ह दोण्हवि" (८-२३९)

"जलभरियसरवराइंवि महिनिवडियछत्तसरिसाइं" (१०-१७९)

इतिप्रभृतिप्रयोगो नहि शब्दानुशासननियमयोः (H. P. I. 13—41) प्रतिपन्थितां न समश्नुते ।

पादादाववश्यविधेयाया यतेः

"पाउसनरिंदनवसंगमम्मि जायम्मि भूमिमहिलाए" (२—८८)

"मह आगमेवि पियविरहियाण महिलाण किं न फुराइं ।" (२-९०)

"पवणाहयधयवडचंचला उ लच्छीउ तहय मणुयाण ।" (४-७६)

इत्यादावकरणं च च्छन्दःशास्त्रीयो दोषः ।

"किसलयरइयम्मी सत्थरे संनिविट्ठो ।" (४-२४८)-

"अह उवचियगब्भा पूरिए दोहलम्मी ..

पसवणसमयम्मी आगयम्मी सुहेण ।
सुहगहनिवहम्मी उच्चठाणट्टियम्मी " (९-२४८)
" अइवेगओ कारिसा अदक्खयाए य इत्थिभावस्स " (१०-११९)

इत्यादिषु सप्तम्येकवचनान्ते (H. P. III. II) ह्रस्वे प्रयोक्तव्ये छन्दःपूरणार्थं दीर्घीकरणं पदैकदेशाधिकत्वम्,

"नाउं मह आगमणं तहवि हु किं चल्लिया पिया मोत्तुं" (२-९१)
"जइवि हु कन्ना पिययम ! सज्झसभरिया न सक्कए कहवि ।
मणवल्लहस्स पुरओ एक्कंपि हु वयणमुल्लविउं ॥ (७-१६१)
"अइभीसणेण बंधेण गरुयपीडाबद्दो खु जीवाणं ।
मिच्छाविषयप्पवसओ सव्वंपि हु सोक्खमाभाइ ॥" (४-७८)
"ताव य निज्झुचमुक्कारणतरं चंडचडडसंसद्दो ।" (२-११०)
"एवं विचिंतिऊण अत्रहरिओ धणवई इमेणं तु ।
नेऊण मरहाखित्ते मुक्को उ विणीयनयरीए ॥" (६-१९३)

इत्यादिषु 'हु खु य उ चिय'-प्रभृतीनां निपातानां पूरणार्थमेव प्रयुक्ततया कविशक्तिदौर्बल्यमावेदयतां निरर्थमिह निर्दिष्टत्वेन पदाधिकत्वम्,

"मिलिओ य भूरिलोगो किं किं एयंति एवं जंपंतो ।" (६-१६७)
"कयत्थमप्पाणं मणे गणंतो जहागयं ताहि गओ सठाणयं ।" (१४-२४८)

इत्यादौ न्यूनपदांशत्वम्,

"किंवा सो मणदइओ हविज्ज निहओ इमेण पावेण ।
सोचिय दइओ अन्नो पडिहासइ किं वियज्जासो ? ॥" (६-१९४)

इतिप्रभृतिषु न्यूनपदत्वमुक्तपदत्वं च,

"दुज्जणसहावे पडियं निम्मलकव्वंपि लहइ न पइट्ठं ।
जलबिंदुव्व सुतत्ते आयसभाणम्मि पक्खित्तो ॥" (१-२३)

इत्यादावुपमानोपमेययोर्भिन्नलिङ्गत्वेनानन्वितत्वम्, एवम-

---

१ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १३६ । २ अत्र हि 'एवं' इति प्रयोक्तव्ये वृत्तबन्धानुलोम्यायानुस्वाररूपस्य पदांशस्य लोपो विहितः । न च लेखाशुद्धिः, मात्राधिक्यप्रसङ्गेन च्छन्दोदोषापत्तेः । ३ इह 'अप्पाणं' इति युक्ते निर्देशे 'अप्पाण' इति न्यूनपदांशः पाठः । ४ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १३८। ५ अत्र विकल्पार्थद्योतकस्य वाशब्दस्यावश्यवाच्यत्वेऽप्यनुक्तिः । ६ चूडामणौ पृ० १४१ । ७ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १९४ ।

प्रधानस्याप्यङ्गस्यातिविस्तरेण वर्णनं चेतिप्रभृतयः साहित्यसम्प्रदायसमाम्नाता दोषाश्चेति।

यद्यप्युक्तव्याकरणदोषेषु प्रथमस्य भावप्रधाननिर्देशत्वेन, अन्येषां च प्राकृतभाषानियमनिबद्धस्य सर्वस्यापि "बहुलम्" (H. P. I. 2.) सूत्रज्ञापितेनावश्यंभावाभावेन, यतिभङ्गात्मकस्य च्छन्दोदूषणस्यापि कैश्चिद् दोषरूपतयानभ्युपगतत्वेन; साहित्यशास्त्रीयदोषाणां चोपदर्शितानां मध्ये केषाञ्चिदनित्यत्वेन, केषाञ्चित् कैश्चिद् दोषात्मकतयानङ्गीकृतत्वेन, केषाञ्चिन्निरोधस्यैव प्रायोऽर्थक्यतयाऽवश्यमापातेन, अवशिष्टानां च कवितृरभसप्रवृत्त्या निरङ्कुशतया वा प्रयुक्तानां क्षमणीयत्वेन च भवति सर्वेषामप्युपर्युक्तदूषणानां परिहारः, द्रविडप्राणायामवत् कृच्छ्रसाध्यतयाऽरुचिग्रस्ततया च सहृदयहृदयानां हृदयङ्गमतां तु नैवावहतीति । न चैवंविधदूषणानामिहैवोपनिपातो नयनगोचरीभवतीत्यवधारणीयम्, एतत्प्राग्वर्तिष्वर्वाग्भवेषु च सर्वेष्वप्येतज्जातीयग्रन्थेषु तत्कृतां कविवराणां प्रमादशब्दाभिधेयस्यैवंविधप्रवर्तनस्याल्पस्याधिकस्य वोपलम्भात् । अतएव सुष्ठूक्तं कविनापि सता सतां धुरीणेन सूरिणा श्रीनयचन्द्रेण निजे हम्मीरमहाकाव्ये;—

"प्रायोऽपशब्दादिकृतोऽपि दोषो न चिन्तनीयो मम मन्दबुद्धेः ।
न कालिदासादिभिरप्यपास्तो योऽध्वा कथं वा तमहं त्यजामि ? ॥"

इत्यलं, समालोचनायामवश्यदर्शनीयं वस्तुसन्तमपि प्राच्यग्रन्थदोषनिकरं प्रकाशयन्तं विद्विषतां, प्राक्तनग्रन्थकृत्त्वावच्छिन्नेषु स्वमतावलम्बिषु ग्रन्थकृत्सु सूरिषु प्रमादप्रकृतिकं प्रानुष्यमर्श-

१ यथा धनदेव-सुप्रतिष्ठ-चित्रवेगादिवृत्तान्तानां गुणीभूतानामपि प्रथमसर्गादारभ्या दशमं समतिविस्तरेणोपवर्णनम् । २ स्पष्टमेतच्छन्दोमञ्जर्यां पृ० १८ । ३ तथा च कविर्वाग्भटो निजे वाग्भटालङ्कारनामनि ग्रन्थे "बुधाः क्वापि टिङ्गभेदं तु मेनिरे" इत्यनेन विदुषां तादृशं मतमुपदर्शितवान् पृ० ४२ । ४ अत एव पूर्वसूरिभिः काव्यलक्षणे निवेशितं निर्दोषत्वविशेषणमर्वाचीनैर्विश्वनाथप्रभृतिभिः स्वग्रन्थेषु खण्डितम् ।

पसवणसमयम्मी आगयम्मी सुहेण ।
मुहगहनिवहम्मी उच्चठाणट्ठियम्मी " (९-२४८)
" अइवेगओ कारिस्सा अदक्खयाए य इत्थिभावस्स " (१०-११९)

इत्यादिषु सप्तम्येकवचनान्ते (H. P. III. II) ह्रस्वे प्रयोक्तव्ये छन्दःपूरणार्थं दीर्घीकरणं पदैकदेशाधिकत्वम्,

"नाउं मह आगमणं वहवि हु किं चलिया पिया मोत्तुं" (२-९१)
"जइवि हु कन्ना पियमम ! सज्जसभरिया न सक्कए कहवि ।
मणवल्लहस्स पुरओ एक्कपि हु वयणमुल्लविउं ॥ (७-१६१)
"अइभीसणेण बंधेण गरुयपीडावहो खु जीवाणं ।
मिच्छावियप्पवसओ सव्वंपि हु सोक्खमाभाइ ॥" (४-७८)
"ताव य विज्जुचमुक्कारणतरं चंडचडडसंसद्दो ।" (९-११०)
"एवं विचिंतिऊण अवहरिओ धणवई इमेणं तु ।
नेऊण भरहखित्ते मुक्को उ विणीयनयरीए ॥" (६-१९३)

इत्यादिषु 'हु खु य उ चिय'-प्रभृतीनां निपातानां पूरणार्थमेव प्रयुक्ततया कविशक्तिदौर्बल्यमावेदयतां निरर्थमिह निर्दिष्टत्वेन पदाधिकत्वम्,

"मिलिओ य भूरिलोगो किं किं एयंति एवं जंपंतो ।" (६-१६७)
"कयत्थमप्पाणं मणे गणंतो जहागयं ताहि गओ सठाणयं ।" (१४-२४८)

इत्यादौ न्यूनपदांशत्वम्,

"किंवा सो मणदइओ हविज्ज निहओ इमेण पावेण ।
सोच्चिय दइओ अन्नो पडिहासइ किं विवज्जासो ? ॥" (६-१९४)

इतिप्रभृतिषु न्यूनपदत्वमुक्तपदत्वं च,

"दुज्जणसहावे पडियं निम्मलकव्वंपि लहइ न पइट्ठं ।
जलबिंदुव्व सुतत्ते आयसभाणम्मि पक्खित्तो ॥" (१-२३)

इत्यादावुपमानोपमेययोर्भिन्नलिङ्गत्वेनानन्वितत्वम्, एवम-

१ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १३६ । २ अत्र हि 'एवं' इति प्रयोक्तव्ये वृत्तबन्धानुलोम्यायानुस्वाररूपस्य पदांशस्य लोपो विहितः । न च लेखाशुद्धिः, मात्राधिक्यप्रसङ्गेन च्छन्दोदोषापत्तेः । ३ इह 'अप्पाणं' इति युक्ते निर्देशे 'अप्पाण' इति न्यूनपदांशः पाठः । ४ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १३८।५ अत्र विकल्पार्थद्योतकस्य वाशब्दस्यावश्यवाच्यस्येऽप्यनुक्तिः । ६ चूडामणौ पृ० १४१ । ७ अलङ्कारचूडामणौ पृ० १६४ ।

प्रधानस्याप्यङ्गस्यातिविस्तरेण वर्णनं चेतिप्रभृतयः साहित्यसम्प्रदायसमाम्नाता दोषाश्चेति।

यद्यप्युक्तव्याकरणदोषेषु प्रथमस्य भावप्रधाननिर्देशत्वेन, अन्येषां च प्राकृतभाषानियमनिवहस्य सर्वस्यापि "बहुलम्" (H. P. I. 2.) सूत्रज्ञापितेनावश्यंभावाभावेन, यतिभङ्गात्मकस्य च्छन्दोदूषणस्यापि कैश्चिद् दोषरूपतयानभ्युपगतत्वेन; साहित्यशास्त्रीयदोषाणां चोपदर्शितानां मध्ये केषाञ्चिदनित्यत्वेन, केषाञ्चित् कैश्चिद् दोषात्मकतयानङ्गीकृतत्वेन, केषाञ्चिच्चिरोपरस्यैव प्रायोऽशक्यतयाऽवश्यमापातेन, अवशिष्टानां च क्वचित् स्वैरप्रवृत्त्या निरङ्कुशतया वा प्रयुक्तानां क्षमणीयत्वेन च भवति सर्वेषामप्युपर्युक्तदूषणानां परिहारः, द्रविडप्राणायामवत् कृच्छ्रसाध्यतयाऽरुचिग्रस्ततया च सहृदयहृदयानां हृदयङ्गमतां तु नैवावहतीति। न चैवंविधदूषणानामिहैवोपनिपातो नयनगोचरीभवतीत्यवधारणीयम्, एतत्प्राग्वर्तिष्वर्वाग्भवेषु च सर्वेष्वप्येतज्जातीयग्रन्थेषु तत्कृतां कविवराणां प्रमादशब्दाभिधेयस्यैवंविधप्रवर्तनस्याल्पस्याधिकस्य वोपलम्भात्। अतएव सुष्ठूक्तं कविनापि सता सतां धुरीणेन सूरिणा श्रीनयचन्द्रेण निजे हम्मीरमहाकाव्ये;—

"प्रायोऽपशब्दादिकृतोऽपि दोषो न चिन्तनीयो मम मन्दबुद्धेः।
न कालिदासादिभिरप्यपास्तो योऽस्था कथं वा तमहं त्यजामि ?॥"

इत्यलं, समालोचनायामवश्यदर्शनीयं वस्तुसन्तमपि प्राच्यग्रन्थदोषनिकरं प्रकाशयन्तं विद्विषतां, प्राक्तनग्रन्थकृत्त्वावच्छिन्नेषु स्वमतावलम्बिषु ग्रन्थकृत्सु सूरिषु प्रमादप्रकातिकं प्रातुष्यमङ्गी-

१ यथा धनदेव-सुप्रतिष्ठ-चित्रवेगादिवृत्तान्तानां गुणीभूतानामपि प्रथमसर्गादारभ्या दशमं तमतिविस्तरेणोपवर्णनम्। २ स्पष्टमेतच्छन्दोमञ्जर्यां पृ० ३८। ३ तथा च कविर्वाग्भटो निजे वाग्भटालङ्कारनामनि ग्रन्थे "बुधाः क्वापि लिङ्गभेदं तु मेनिरे" इत्यनेन विदुषां तादृशं मतमुपदर्शितवान् पृ० ४२। ४ अत एव पूर्वसूरिभिः काव्यलक्षणे निवेशितं ...

स्थानात् बाह्यभागे विभिन्नहस्तीयवर्णेषु लिपीकृतेन संस्कृतपर्यायमयेन, क्वचिच्च तुल्यार्थकशाब्दमय-गुर्जरदेशीयमिश्रभाषाशब्दशालिना टिप्पणेन च समलङ्कृतम् । कथिद्भपि टिप्पणमिदमनुपयोगिबहंशम्, कचिदत्यशुद्धमपि; तथा च कतिचिदशुद्धिनिदर्शनानि,

" अब्भत्थणारिहा जं सुयणा, तो ते उ पत्थिमो इण्हि " (१-१०)

अत्र 'सुयणा' इत्यस्य प्रथमाविभक्त्यन्तस्य "हे सुजनाः" इति संबोधनावबोधकमर्थानन्वयदोषसमाक्रान्तं टिप्पणम्,

" नहवाहणोवि एसो पढिविलग्गो इमस्स एइत्ति ।
ताहे करेमि किंचिवि उवगारं पुव्वमित्तस्स ॥" (९-८)

इह 'ताहे' इति तर्हिस्थानीयमखण्डमपि पदं 'ता हे' इति विश्लिष्टम्, न चैषोऽर्थोऽत्र प्रकरणसंबद्धः,

"तत्तो य पइदिणं सो उवयरइ ममं असुहभावो" (११-७२)

एतस्मिन् पादार्धे 'उवयरइ' इत्यस्य 'उपचरति' इति टिप्पनीये 'कथापयति' इति टिप्पितम्,

" अवरुंडइ सहिनिवहं उच्चं संलवइ हसइ अनिमित्तं " (२-१८२)

इह 'अवरुंडइ' इत्यस्य देश्यस्य 'परिरभते' इत्युचितार्थं (H. D. I. 11) अनिर्दिश्य 'अवगणयति' इति टीकितम्,

" सामिय ! कीस ससंको अरइपरद्धोव्व दीससि तुमंति ।" (७-४)

अस्मिन् 'परद्ध' इत्यस्य देशीशब्दस्य (H. D. VI. 70) पीडितार्थकस्य 'मारब्ध' इति संस्कृतपर्यायनिर्देशनम्,

" अणहसरीरा एसा जं तुमए मज्झ उवणीया " (९-१२४)

अत्रापि 'अणह' इति देश्यशब्दस्य 'अक्षत' इत्यर्थकस्य (H. D. I. 18) 'अनघ' इति संस्कृतरूपं प्रकरणार्थासंबद्धं टिप्पणम्,

" फुडमाणंपि न फुट्टं मणं तदंसणासाए" (३-२४१)

इह च 'फुडमाणं' इत्यस्य 'स्फुटमानं' इति [illegible]

स्थानाद् बाह्यभागे विभिन्नहस्तीयवर्णेषु लिपीकृतेन संस्कृतपर्यायमयेन, क्वचिच्च तुल्यार्थकमारूयमरु-गुर्जरदेशीयमिश्रभाषाशब्दशालिना टिप्पणेन च समलङ्कृतम् । कियिद्धमपि टिप्पणमिदमनुपयोगिबहुंशम्, क्वचिदत्यशुद्धमपि; तथा च कतिचिदशुद्धिनिदर्शनानि,

"अब्भत्थणारिहा जं सुयणा, तो ते उ पत्थिमो इण्हि" (१-१०)

अत्र 'सुयणा' इत्यस्य प्रथमाविभक्त्यन्तस्य "हे सुजनाः" इति संबोधनावबोधकमर्थानन्वयदोषसमाक्रान्तं टिप्पणम्,

"नहवाहणोवि एसो पाट्ठिविलग्गो इमस्स एइत्ति ।
ताहे करेमि किंचिवि उवगारं पुव्वमित्तस्स ॥" (९-८)

इह 'ताहे' इति तर्हिस्थानीयमखण्डमपि पदं 'ता हे' इति विश्लिष्टम्, न चैषोऽर्थोऽत्र प्रकरणसंबद्धः,

"तत्तो य पइदिणं सो उवयरइ ममं असुहभावो" (११-७२)

एतस्मिन् पादार्धे 'उवयरइ' इत्यस्य 'उपचरति' इति टिप्पनीये 'कथापयति' इति टिप्पितम्,

"अवरुंडइ सहिनिवहं उवं संलवइ हसइ अनिमित्तं" (३-१८२)

इह 'अवरुंडइ' इत्यस्य देश्यस्य 'परिरभते' इत्युचितार्थं (H. D. I. 11) अनिर्दिश्य 'अवगणयति' इति टीकितम्,

"सामिय ! कीस ससंको धरइपरद्धोव्व दीससि तुमंति ।" (७-४)

अस्मिन् 'परद्ध' इत्यस्य देशीशब्दस्य (H. D. VI. 70) पीडितार्थकस्य 'मारब्ध' इति संस्कृतपर्यायनिर्देशनम्,

"अणहसरीरा एसा जं तुमए मज्झ उवणीया" (९-१२४)

अत्रापि 'अणह' इति देश्यशब्दस्य 'अक्षत' इत्यर्थकस्य (H. D. I. 13) 'अनघं' इति संस्कृतरूपं प्रकरणार्थासंबद्धं टिप्पणम्,

"फुडमाणंपि न फुट्टं मणे तदंसणासाए" (३-२४१)

इह च 'फुडमाणं' इत्यस्य 'स्फुटमानं' इति संस्कृतरूपं व्या-

करणदोषदूषितम्, 'स्फुटत्' इति तु युक्तम्, परस्मैपदत्वात् स्फुटधातोः,

"अन्ने निंतिंति मणे निपंति अन्नं घडेंति अन्नेण" (८-१९४)

इत्यत्रापि 'निर्यंति' इत्यस्य 'पश्यन्ति' इत्यनुरूपे पर्याये (H. P. IV. 181) करणीये 'प्रेक्षन्ते' इत्यर्थतः शुद्धमप्य-शुद्धसंस्कृतम्, आत्मनेपदत्वादीक्षेः। एवं कर्तुः क्वचिदर्थाज्ञान-सूचकम्, क्वचन देश्यशब्दार्थानवबोधविज्ञापकम्, कुत्रचन व्याक-रणानुपस्थितिविनिवेदकं च टिप्पणमिदं केनचनाभ्यसनावस्था-वर्तिना विहितमिति विज्ञायते। ईदृशस्याप्यस्य टिप्पणस्य कश्चिदंशं केनचिदंशेनोपयुक्तं विजानानस्तादृशाक्षरमेव तदिह स्वीयटिप्प-णेऽवातारिषमिति।

अस्मिंश्चादर्शपुस्तके तत्तत्स्थलेषु "युग्मम्" "तिसृभिः कुल-कम्" "चतसृभिः कलापकम्" "पंचभिः कुलकम्" इत्यादिः A संज्ञकादर्शानुपलभ्यमानः समुपलभ्यतेऽधिकः पाठः। स च ग्रन्थ-कारपश्चाद्भवेन केनापि प्रक्षिप्त इत्यवगम्यते; अन्यथा 'एवं च टिप्' "अन्नं च' "अविय" इत्यादिगद्यपदानामिवैतेषामपि प्राकृतभाषायामेवोपलम्भसंभवात्, गउडवह-कुमारपालचरियप्र-भृतिष्वेवंविधेषु ग्रन्थेषु मूलकारेण युग्मादीनामनभिधानात्, तेष्वपि (गउडवहादिषु ग्रन्थेषु) तेषां (युग्मादीनां) टीकाकारैरेव निर्देशात्; ग्रन्थकारोपज्ञत्वे पुनः प्राचीनतरमयमादर्शपुस्तकेऽवश्यं तादृश-पाठस्योपलब्धिप्रसङ्गात्, तत्र च तदनासादनस्याधुनैवोक्तत्वाच्च। अतएव तादृशपाठं मूलग्रन्थेऽनिवेश्य टिप्पण्यामेवातिक्षिपम्।

एवं च प्रतिद्वयाधारेण संपादितम्, शुद्धिपत्रादिविभूषितम्,

---

१ एतच्चायुक्तम्, त्रिभिश्छन्दोभिर्वाक्यसमाप्तौ विशेषकसंज्ञानस्यैवाभी-ष्टत्वात्; यदाहुः—"एकद्वित्रिचतुश्छन्दोभिर्मुक्तक-संदानितक-विशेषक-कला-पकानि" (काव्यानु० पृ० ३४०) इति,

"द्वाभ्यां युग्ममिति प्रोक्तं त्रिभिः श्लोकैर्विशेषकम्।
कलापकं चतुर्भिः स्यात् तदूर्ध्वं कुलकं स्मृतम्॥"

इति च। (काव्यप्र० टी० पृ० १८६)।

विषमस्थानेषु टिप्पण्या निष्टङ्कितार्थसार्थं च कथाग्रन्थमिममा-आरम्भपर्यन्तमवलोकयन्तामालोचकाः, मनोहत्य निपीयन्ताम-मन्दानन्दसन्दोहनिःस्यन्दिनं विविधरसनिवहं सहृदयाः, सततं समभ्यस्यन्तां प्राकृतव्युत्पत्तिमभीप्सवश्छात्राः, नयतामेवं परिश्रममेनं मामकीनं फलेग्रहिताम्, क्षमन्तां मम निसर्गोपनिपाता मानुष्यसहकृताः स्खलनाः, उपेक्षन्तां च मुद्रणयन्त्रसंजातास्तन्नियुक्तजनसमारचिता वा मात्रानुस्वाराङ्कादिपतनपरिवर्तनादीरवश्यमापतन्तीरशुद्धीरिति—

पुण्यपत्तने
संवत् १९७२ चैत्रकृष्णदशम्यां गुरुवासरे
ता० २७-४-१९१६।

प्रार्थयते
राजविजयः।

विषयानुक्रमणिका ।

पृष्ठाङ्कः विषयः ।

प्रथमः परिच्छेदः ।

१ मङ्गलाचरणम् । अभिधेयनिर्देशः । सज्जन-दुर्जनयोः स्तुति-निन्दे । धर्मप्रवृत्त्युपदेशः । ग्रन्थस्य सरलतायां, प्राकृत-भाषानिबन्धे च प्रयोजनं च ।

४ ग्रन्थारम्भः । तिर्यग्लोक-जम्बूद्वीप-कुरुदेश-हस्तिनापुर—अमरकेतुनृपवर्णनानि । चित्रकरस्य राजसभायां प्रवेशः । कन्याचित्रप्रदर्शनम् । तद्दर्शनाद्राज्ञो मोहोत्पत्तिः । कन्यास्थान-कुलादिवृत्तान्तपृच्छोत्तरे । विवाहादि च ।

१३ धनदेवश्रेष्ठिनः कुलजन्मादिव्यावर्णनम् । धूर्तयोगिभ्यां सकाशात् पल्लीपतिसुप्रतिष्ठबालस्य सदेवशर्माख्यबालपालकस्य लक्षद्रव्येण परिमोचनम् । तदौदार्यविख्यातिः । पितृद्रव्योपभोगोपालम्भश्रवणासहने । द्रव्योपार्जनाय सह सार्थेन विदेशे धनदेवस्य पर्याणम् । अटवीप्रवेशश्च ।

द्वितीयः परिच्छेदः ।

१९ अटव्यां सार्थे भिल्लधाटीपतनम् । भिल्लानां क्रूरतावर्णनम् । सार्थस्येतस्ततः पलायनम् । धनदेवस्य भिल्लैर्युद्धम् । धनदेवपराजयः । भिल्लैस्तं गृहीत्वा पल्लीपतेः समर्पणम् । देवशर्मणो धनदेवपरिज्ञानम् । पल्लीपतये तन्निवेदनम् । धनदेवस्य निजपल्ल्यां नयनम्, आतिथ्यविधानादि च ।

२४ धनदेवस्य भिल्लपतिचरित्रपृच्छा । भिल्लपतिना तत्प्रतिवचनरूपं स्वस्य राजकुलजन्मत आरभ्य स्वमातृमरण-पितृन्यकन्यापाणिग्रहण-तदासक्ति-स्वापमानना-पौवराज्यपरित्यागादिगर्भं पल्लीपतित्वप्राप्तिस्वीकारपर्यन्तं स्ववृत्तान्तनिवेदनं च ।

३५ धनदेवस्य गमनानुज्ञा । पल्लीपतिना तदा दिव्यमणेः सम-

पृष्ठाङ्कः विषयः।

मेकम्। एतादृशदिव्यमखेर्मनुष्यलोकासंभविनः कथं भवतां प्राप्तिरिति धनदेवस्य सुप्रतिष्ठं प्रति प्रश्नश्च।

३६ सुप्रतिष्ठस्य मणिप्राप्तिवृत्तान्तनिवेदनोपक्रमः। तत्र सुप्रतिष्ठस्य वने मृगयार्थं गमनम्। तत्र सर्पोपद्रवाक्रान्तविद्याधराक्रन्दश्रवणम्। तच्चूडारत्नमणिनोपद्रवनाशनं चेति।

तृतीयः परिच्छेदः।

३९ विद्याधरवृत्तान्तस्य सुप्रतिष्ठकृता जिज्ञासा। तन्निवेदनारम्भः। तत्र— वैताढ्यवर्णनम्। रत्नसंचयनगरवर्णनम्। निजमातापितृस्वजन्मादिव्यावर्णनम्। चित्रवेग इति निजाभिधानम्। विद्याभ्यासादि। सिद्धायतनयात्रामहोत्सववर्णनम्। वसन्तर्तुवर्णनम्। यात्रायां, ततः मातुलसुतेन सह कुञ्जरावर्तपुरे गमनं च।

४५ मदनत्रयोदशीमहोत्सव-मदनमन्दिरादिवर्णनम्। तत्र कनकमालादर्शनम्। चित्रवेग-कनकमालयोर्दृष्टिमेलः। मोहोत्पत्तिः। उभयोर्दासीद्वारा वृत्तज्ञापन-पत्रादिप्रेषणानयन-प्रेमदार्ढ्य-सूर्यास्तादिव्यावर्णनम्। विरहाग्निपीडावर्णनम्। सूर्योदयवर्णनम्। परिच्छेदसमाप्तिः।

चतुर्थः परिच्छेदः।

५१ कनकमालाया नभोवाहनेन सह वरणस्य महोत्सवः। चित्रवेगमूर्च्छा। दैवोपालम्भः। पूर्वमेव कनकमालापित्रा नभोवाहनाय निजकन्यावितरणम्। तद्वृत्तान्तस्य दास्या चित्रवेगाय निवेदनारम्भः। तत्र—

६० अमितगतेर्गङ्गावर्तपुरे गमनम्। सुरवाहनमुनिसमवसरणकेवलोत्पत्ति-देशनाश्रवण-कन्याभाविवर-प्रश्नोत्तरादि।

६३ गन्धवाहनस्य स्वसुतनभोवाहनार्थं कनकमालायाश्चा, तत्स्वीकार-लग्ननिर्धारण-स्वपुरागमन-स्वदयितातद्वृत्तज्ञापन-नभोवाहनकन्यावितरणायहादिवर्णनम्।

६६ कनकमालाया अभिलषितवरसिद्धिनिराशा। आत्महत्यो-

पृष्ठाङ्कः विषयः।

द्यमः। देववाणी-समभीष्टभर्तृलाभज्ञापन-तदुपायप्रदर्शनादिवर्णनम्।

७१ ततश्चित्रवेगस्याभीष्टसिद्ध्याशा। आशाया निराशायां परिवर्तनम्। आत्मवधोद्यमः। चित्रगतिना तत्रागमन-पाशच्छेद-स्वस्थीकरणादि। परिच्छेदान्तः।

पञ्चमः परिच्छेदः।

७५ चित्रगतेश्चित्रवेगवृत्तपृच्छा। प्रतिवचनम्। चित्रवेगैवृत्तान्तारम्भः—नगर-मातापित्रादिवर्णनम्। निजमातृमातुलयोरन्योन्यं भाविस्वापत्यवीवाहकरणप्रतिज्ञा। मातुलराज्यप्राप्तिः। स्वभगिनी-मातुलसुतयोश्चित्रलेखा-ज्वलनप्रभयोः पाणिग्रहणम्। मातुलस्य प्रभञ्जनस्य दीक्षा। ज्वलनप्रभराज्यावाप्तिश्चेतिप्रभृतिवर्णनम्।

७९ कनकप्रभस्य ज्येष्ठभ्रात्रा ज्वलनप्रभेण युद्धम्। ज्वलनप्रभपराजयः। ज्वलनप्रभस्य श्वशुरनगरे गमनम्। चित्रवेग-ज्वलनप्रभयोः शालकभगिनीपत्योः पुरबहिर्गमनम्। प्रभञ्जनमुनिकेवलोत्पत्ति-देशनाश्रवण-राज्यावाप्तिमनोसरादि।

८१ द्वयोर्विद्याराधनाय गमनम्। तत्र निजभगिनीं कनकप्रभेणोपद्रूयमाणां दृष्ट्वा चित्रगतेस्तत्पृष्ठिधावनम्। कनकप्रभस्य निजनगरे आगत्य विद्यया चित्रवेगचित्तभ्रमकरणम्। ज्वलनप्रभस्य रोहिणीविद्यासिद्धिः। चित्रगतेर्विद्यामुखाद् वृत्तान्तश्रवणम्। तदानयनाय दमघोषप्रेषणम्। चित्रगतिस्वास्थ्यम्। द्वयोर्निजनगरे प्रस्थानम्।

८५ मार्गे हस्तिकृतोपद्रवात् कन्यायाः परित्राणम्। कन्याचित्रगत्योर्मिथःस्नेह-मुद्रार्पण-स्वस्थानगमनादि। चित्रगतेः कन्यापुरागमन-तत्पुरोद्दसताविलोकन-कारणपृच्छादि।

८८ कनकप्रभराजस्य प्रमादाज्जिनभवनोल्लङ्घन-धरणेन्द्राक्रोश-तद्विद्याविनाश-पलायन-पुरलोकान्यान्यनगरगमनादिवृत्तान्तश्रवणम्। ततश्चित्रगतेर्विस्मय-विरहदुःख-कन्यागवेष-

पृष्ठाङ्कः विषयः ।

दशमः परिच्छेदः ।

१६३ पुत्रजन्मोत्सव-सराज्ञीकनृपनिमन्त्रण-नाम-विधान-राज्ञी-पुत्राभिवाञ्छा-सुलाभावजन्यशोकादिवर्णनम् ।

१६६ राज्ञो देवाराधनम् । देवतासाक्षात्कारः । राज्ञीस्वप्नदर्शन-गर्भाधान-हस्त्यारोहणादिदोहदोत्पत्ति-तदपहारादि ।

१७३ नैमित्तिकागमन-राज्ञीविषयकप्रश्नोत्तर-नृपोत्तरदिक्प्रयाण-राज्ञीसमागमादिवर्णनम् ।

१७५ राज्ञ्या गजविहितनिजापहारादारभ्य निजवृत्तान्तनिवेदनारम्भः, तत्र हस्तिनो गगनोत्पतनम्, राज्ञ्या गगनात् सरोवरे पतनम्, सरोवरवर्णनम्, श्रीदत्तसमागमः, राज्ञ्यास्तेन कुशाग्रपुराभिगमनम्, वर्त्मनि भिल्लावस्कन्दः, राज्ञ्याः सार्थाद्वियोगः, अटवीभ्रमणम्, पुत्रप्रसूतिः, तदपहारश्चेति ।

एकादशः परिच्छेदः ।

१८१ राज्ञ्याः क्रन्दन-तापसीसमागमाश्वासन-स्वाश्रमनयनादि ।

१८४ अश्वहृतसुरथागमनम्, तेन कुलपतये निजवृत्तकथनम्, राज्ञ्यास्तेन सह स्वपुराभियानम्, मार्गे सुरथस्य राज्ञीशीलखण्डनोद्यमः, राज्ञ्याः पलायनं कुर्वत्या कूपे पतनम्, तत्र निजपतिनृपस्य समागमश्चेतिप्रभृतिपरिवर्णनम् ।

१८९ उद्याने नभस्तलात् सुरसुन्दर्याः पतनम्, उद्यानपालेन राज्ञे तन्निवेदनम्, राजपुरी तस्या नयनम्, राज्ञा तद्वृत्तपृच्छायां संक्षेपेण परिचयदानम्, राज्ञ्या दासीद्वारा विस्तरतस्तद्वृत्तान्ताभिगमनप्रयासः, सुरसुन्दर्या दास्यै स्ववृत्तनिवेदनोपक्रमश्चेत्यादि । तत्र—

१९३ स्वपुर-मातापितृ-कलाग्रहण-यौवनप्राप्त्यादिवर्णनम् । उद्याने प्रियंवदादर्शन-संभाषण-विस्मृतविद्यापदोपलम्भन-चित्रदर्शन-स्नेह-मूर्च्छा-सख्यालाप-प्रियंवदागमनादि ।

द्वादशः परिच्छेदः ।

१९९ सखीनां मिथो हास्यालापः । परिव्राजिकाया आगमनम् । तस्या आत्म-परलोकाभावादिसाधनगर्भनास्तिकतोपदेशः ।

पृष्ठाङ्कः विषयः।

सुरसुन्दर्या युक्तिभिस्तत्खण्डनं चेत्यादिवर्णनम्।

२०५ शत्रुञ्जयनृपस्य मन्त्रिद्वारा सुरसुन्दरीयाचना, नरवाहनेन तदनङ्गीकारः, द्वयोर्युद्धं च।

२०७ रत्नद्वीपे सुरसुन्दर्यपहरणम्, अपहारकेण निजवृत्तनिवेदनम्, विद्याजापदानाय तस्य वंशजाल्यामवस्थानम्, सुरसुन्दर्या आत्मघाताय विषफलभक्षणम्, मूर्च्छा चेत्यादि।

२१२ मकरकेतोर्वंशजालीच्छेदः, वृक्षाधः सुरसुन्दर्यवलोकनम्, विषापहरणम्, शत्रुञ्जयनृपवधाय युद्धे गमनम्, प्रियंवदया सह सुरसुन्दर्या तत्रावस्थानम्, वेतालेन पूर्ववैरिणा सुरसुन्दरीमपहृत्याकाशात् पातनं चेत्यादि।

त्रयोदशः परिच्छेदः।

२१७ मकरकेतुकृतशत्रुञ्जयनृपवधः। धनदेवस्य राजसभायामागमनम्। नृपपृच्छोत्तरं तेन स्वीयसिंहलद्वीपयात्रार्धभङ्गवर्णनप्रक्रमः। तत्र समुद्रे मकरकेतुसंगमः। धनदेवस्य तद्वृत्तजिज्ञासा। तत्कथनारम्भः। तत्र रत्नद्वीपे विद्यासाधन-सुरसुन्दरीविषापहार-रणप्रयाण-रिपुव्यापादनादिवर्णनम्। नभोमार्गेण रत्नद्वीपे प्रत्यावर्तमानस्य मध्ये पूर्ववैरिदेवेन वार्धौ पातनम्। बाहुभ्यां तत्तरणप्रक्रमश्चेति।

२३० प्रवहणभङ्गः। धनदेवस्य फलकासादनम्। नीरधितीरे स्थितिः। देवसाक्षात्कारः। तेन देवशर्मभवस्वस्थितौ धनदेवकृतस्योपकारस्य स्मारणा, विविधरत्नवितरणम्, हस्तिनापुरे नयनं चेत्यादिवर्णनम्।

चतुर्दशः परिच्छेदः।

२३५ सुरसुन्दरी-कमलावतीविलापः। सुप्रतिष्ठसूरिसमवसरणम्। तदुपदेशमुखेन संसारासारता-नारकादिदुःखदौर्गत्यादिवर्णनम्, धर्मतत्त्वादिसंकीर्तनं च।

२४१ राज्ञो मकरकेत्वपहरण-वृद्धि-मरणादिवृत्तान्तानुयोगोत्तरं केवलिकृतं तदुत्तरम्। पूर्वभवादारभ्य तत्कालपर्यन्तं सद्विनिवेदनारम्भः।

पृष्ठाङ्कः विषयः।

पञ्चदशः परिच्छेदः।

२५२ प्रकृतसमाप्तिः। धनदेवस्य पत्नीभङ्गानन्तरजातसूरिवृत्तप्रश्नः। सूरेस्तन्निवेदनम्। प्रियंवदया समुद्रान्मकरकेतोरुद्धरणम्। तेन तस्यै स्ववृत्तशंसनम्। मकरकेतोः सुरसुन्दरीवृत्तजिज्ञासा, प्रियंवदया तद्विज्ञापनं च। धरणेन्द्रेण निजपूर्वचरित्रकथनपूर्वकं तस्मै विद्याविंतरणं चेत्यादि।

२६२ आकाशमार्गेण मकरकेतोरागमनम्। महोत्सवेन तस्य पुरप्रवेशः। सर्वेषां मिथः समागमहर्षः। सुरसुन्दरीमकरकेतुविवाहः।

२६४ सूरिवन्दनार्थं नृपगमनम्। कमलावत्या निजपूर्वभवप्रश्नः। सूरिणा तज्ज्ञापनम्। चित्रवेगादीनां दीक्षाग्रहणं चेति।

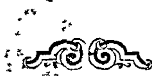
षोडशः परिच्छेदः।

२६९ मकरकेतो राज्यशासनपद्धतिः। शुभकृत्यानि। सुरसुन्दरीस्वप्नः। राज्ञः सभार्यस्य हिमवति गमनम्। तत्रोद्याने दम्पत्योः प्रश्नोत्तरविनोद-कृष्णसर्पदंश-विषापहाराः, गर्भाधानम्, पुत्रद्वयप्रसूतिः, युवराजविवाहश्च।

२७८ मदनवेगस्य दासीरूपेण नृपवधोद्यमः। राज्ञा तस्य कारागृहे क्षेपणम्। पर्युषणायां तन्मुक्तिः। पुना राजविघातचेष्टा। तत्रापि निष्फलता चेत्यादि।

२८१ चित्रवेगसूरिसमवसरणम्। राज्ञा मदनवेगस्य वैरनिमित्तं ज्ञातुमिच्छा। सूरिणा तदुत्तरदानम्। सुरसुन्दरीमकरकेतुप्रव्रज्योपादानं च।

२८३ चित्रगत्यपहारः। सूरिदेशना। मकरकेतुमुनेर्मुक्त्यवाप्तिः। सूरि-सुरसुन्दरीप्रभृतीनां केवलज्ञानोत्पत्तिः। सर्वेषां मोक्षप्राप्तिः। ग्रन्थकृत्प्रशस्तिः। प्रशस्तिः। ग्रन्थसमाप्तिश्चेति॥

अर्ह

सुरसुन्दरी-चरिअं

खुह-सामन्न पइन्ना समय समारद्ध लोय कम्मस्स ।
अमरवइ-वयण धरिओ परिकुडिलो कुंतल-कलावो ॥ १ ॥
कन्नासन्न सोहइ जस्स अवत्थाण पत्थणत्थव ।
चित्तब्भंतर रुद्ध-प्पवेस-कंदप्प-दूउव्व ॥ २ ॥

अहवा ।

सोहइ जस्स सुसरय उभयस लुलंत-कुंतल-कलावा ।
मुत्ता सुवन्न वन्ना सकज्जलग्गव्व दीव सिहा ॥ ३ ॥
जस्स पणामा पावइ पलय पउरोवि विग्घ संघाओ ।
तस्स रिसहस्स पढम नमामि पय पंकय पयओ ॥ ४ ॥
अजियाइणो जिणिंदे वंदे जम्मम्मि जेसिममरिंदा ।
रागाइणो वि सत्तू [5] पचत्त पाविया सम्मय ॥ ५ ॥
जम्मण समयाणंतर सुमरु सिहराभिसेय समयम्मि ।
संकिंदण कय कुनियप्प नासणे कय पयत्तस्स ॥ ६ ॥
रागाइ-वइरि सेणव्व जस्स दट्ठु अणन्न सामत्थ ।
थरहरिया अच्चत्थ ससिलोच्चय सायरा वसुहा ॥ ७ ॥
निम्मल कम-नह नियरो पडिबिंबिय पणय तिहुअणो जस्स ।
उव्वहइ जाय गव्वो केवलनाणस्स समसीसिं ॥ ८ ॥
जस्स य पणाम मत्ता निम्मले कम नक्ख पडिय पडिबिम्बा ।
एक्कारस गुणमुवलब्भ अप्पय हरिसिया तियसा ॥ ९ ॥
त वंदे जिण-चंद दरिंद नारिंद विंद-वंदियय ।
सिद्धत्थ नरिंद सुअ चरिम चरिम गइ पत्त ॥ १० ॥[11]

---

१ सामत्थ धामभ्यम । २ B मइ । ३ B चतसाभि कलापकम् । ४ अमरेन्द्रपक्षे सं वपवहारत्वम्, जिनभरजन्माभिषवसमय चामरादिधारकतया सेवकपक्षककरणत्व सेवाभावाद्रात् रागादिपक्षे पचात्व नाश । ५ समक युगपत् (V A B 2441) ६ B छड्ड° । ७ कम्पिता (H D V 27) । ८ शिलोच्चय पर्वत । ९ समर्सी स्पर्धा (H D VIII 13) । १० B मक्ख । ११ चरमगतिर्मुक्ति । १२ B पद्भिः कुलकम्

दुज्जय-अणंग-मायंग-भग-मोरंग-पुंगव-सरिच्छे।
सासय-सिव-सुह-सहिए सिद्धे सिरसा नमंसामि ॥ ११ ॥
दुद्दंस-धंत-विद्धंस-धीर-सिद्धंत-देसए धीरे।
पचविहायार-रए सिरसा वंदामि आयरिए ॥ १२ ॥
विसय सुह-निप्पिवासे संसार-च्छेय-करण तल्लिच्छे।
वंदामि उवज्झाए सुत्त-त्थ विसारए सययं ॥ १३ ॥
पंच-महव्वय-दुव्वह-पव्वय-उव्वहण-पच्चले सिरसा।
घर-वास-पास-मुक्के साहू सव्वे नमंसामि ॥ १४ ॥
जीए कम-कमल पाविऊण पाविंति पाणिणो परमं।
माणं अन्नाणा वि हु सा जयइ सरस्सई देवी ॥ १५ ॥
जाण पसाएण पुण मएवि जड-बुद्धिणा कहा-करणे।
ल्लीए पयट्टिज्जइ, विसेसओ ते गुरू वंदे ॥ १६ ॥
इय पुज्ज-पणइ-करण-प्पणासियासेस-विग्घ-संघाओ।
वोच्छं संवेगकरिं कह तु सुरसुंदरिं नाम ॥ १७ ॥
अन्नं च, तस्स कीरइ पढमं चिय पत्थणा खल-जणस्स।
वीहेइ कवि-जणो जस्स मूसओ इव विरालस्स ॥ १८ ॥
अहवा सहावउच्चिय दोस गहणम्मि वावड-मणस्स।
अब्भत्थणा-सएहि वि न खलस्स खलत्तणं गलइ ॥ १९ ॥
कुडिलत्तणं न उज्झइ परिच्छिड्ड-गवेसओ य दोजीहो।
पत्थिज्जंतो वि कवीहिं दुज्जणो सप्प-सारिच्छो ॥ २० ॥
अब्भत्थिओ वि वंको कलुसिय-हियओ सुवित्त-परिहीणो।
चंदोव्व दुज्जणो इह दोसासंगे पयासेइ ॥ २१ ॥
ललिए व निट्ठुरे वा कव्वे दोसो खलेहिं घेतव्वो।
उट्ठ-मुहाओ अहवा नीहरइ न जीरयं कहवि ॥ २२ ॥
दुज्जण-सहाए पडिय निम्मल कव्वं पि लहइ न पइट्ठं।
जल-बिंदुव्व सुतत्ते आयस-भाणम्मि पक्खित्तो ॥ २३ ॥

---

१ सारङ्गः=सिंह। २ ध्वान्त = तिमिरम्। ३ A °धाइरंछ°। ४ तल्लिप्सान् = तत्परान्। ५ प्रत्यलान् = समर्थान्। ६ B °लाइ। ७ प्रवृत्यते। ८ B विराल°। ९ व्यापृतमनसः। १० परिच्छिद्रगवेषकः, सर्पपक्षे छिद्रं = विवरम्, दुर्जनपक्षे छिद्रं = दूषणम्। ११ चन्द्रपक्षे सुवृत्तं = शोभनकुण्डलाकारः, दुर्जनपक्षे सदाचारः। १२ चन्द्रपक्षे दोषाया रात्रेः स्वाङ्गे; दुर्जनपक्षे दोषाणां दूषणानामासङ्गे। १३ निस्सरति (H. P. IV. 79) B नीसर°। १४ माणं = भाजनम् (H. P. I. 267)।

आसंज्ज दुज्जणं कवि-जणस्स अब्भत्थणा तओ विहला ।
न हु सक्कर-रस-सित्तोवि चयइ कडुयत्तणं निंबो ॥ २४ ॥
अहवा कहा-पबंधो कीरइ किं दुज्जणाण संकाए ? ।
जूया-भएण परिहिण-विमोयण हंदि ! न हु जुत्तं ॥ २५ ॥
दुज्जण-असंमय पि हु कुणइ कवी कव्वमेत्थ किमजुत्तं ? ।
उलुयाणमभासंतोवि दिणयरो किं न उग्गमइ ? ॥ २६ ॥
अपत्थिओवि सुयणो कईण कव्वे गुणे पयासेइ ।
धवलेइ जयं सयलं सभावओ चेव निसि-नाहो ॥ २७ ॥
निंदाकारि-जणस्स वि दोस-ग्गाही न सज्जणो फहवि ।
कुणइ सुयधं वासिं तच्छिज्जतो वि मलयरुहो ॥ २८ ॥
अन्नं च ।
हवइ हु विरूवयंपि हु कव्वं सुयणाण संगमे लट्ठं ।
सिप्पि-पुडम्मि पविट्ठ जलंपि मुत्ताहलं होइ ॥ २९ ॥
अब्भत्थणारिहा ज सुयणा, तो ते उ पत्थिमो इण्हि ।
एगग्ग मणा होउ सोहिज्जंति निसामेह ॥ ३० ॥
घोरे अणोरपारे संसारे जोणि लक्ख पउरम्मि ।
अइदुलहं लद्धूण मणुयत्त भविय-लोएण ॥ ३१ ॥
देविंद चद-नागिंद विंद-मणुइंद-वंदिय-जिणेहिं ।
[12]वज्जरिए उज्जगिउं जुत्तं धम्मम्मि सुद्धम्मि ॥ ३२ ॥
[13]सो अंतरारि-विजए राग दोसा य अंतरा सत्तू ।
तव्विजए च्चिय सोक्ख तेहिं जियाण पुणो दुक्ख ॥ ३३ ॥
एवं च ठिए ।
राग-दोसाणुगया जीवा पावेंति विविह दुक्खाइं ।
तम्हा तव्विजए च्चिय विबुहेहिं होइ जइयव्वं ॥ ३४ ॥
एयत्थ साहण-परा सोलस-परिच्छेय-संगया ललिया ।
पाइय-गाहाहिं कहा कीरइ सुरसुंदरी-नामा ॥ ३५ ॥
अबुह-जण-बोहणं तह दुक्कह-लोयाण चित्त-रंजणय ।
जुगवं णो सक्किज्जइ कवीहिं उभयंपि काऊण ॥ ३६ ॥

---

१ परिहण=परिधानं=वस्त्रम् (H. D. VI 21)। २ B °रिहाण। ३ जय=जगत्। ४ B°कारज?। ५ तया वास्या छिद्यमानः। ६ लट्ठ श्रेष्ठम् (H. D. VII. 26) ७ शुक्ति-पुटे। ८ कथ्यमानाम्। ९ A °हिप्पंत। १० अण=नास्ति (H. P. II. 190) ओरं=आरम्भः (H. D. I 86) पारश्चान्तो यस्य तस्मिन्ननाद्यनन्ते इत्यर्थः। ११ मणुइंदा=मनुजेन्द्राः। १२ वज्जरिए=कथिते (H. P. IV. 2)। १३ सः=शुद्धधर्मः। १४ दोसो द्वेषः (H D V. 56)। १५ B पावंति।

अओ ।

सालंकारेण घणक्खरेण रंजिज्जए जणो विबुहो ।
पयडत्थ-ललिय-कव्वे अबुहाणं बोहणं कुणइ ॥ ३७ ॥
दोण्ह वि एक्कवए चिय सक्किज्जइ रंजण न काऊणं ।
एक्कं गेण्हंताणं अवस्स किर नासए बीयं ॥ ३८ ॥
निय-गुरु-कम प्पसाया कावि हु सत्ती उ जइवि मह अत्थि ।
उवमा-सिलेस-रूवग-वण्णग-बहुलम्मि कव्वम्मि ॥ ३९ ॥
तहवि हु तयं न कीरइ असमत्थं पत्थुअम्मि जं अत्थे ।
तो अबुह-बोहणत्थं पयडत्था कीरए एसा ॥ ४० ॥

किंच ।

सीसिणि-मयहरियाए गुरु-भगिणीए अलंघ-वयणाए ।
सिरि-कल्लाणमईए पवत्तिणीए उ वयणेण ॥ ४१ ॥
पारद्धा ज एसा कवित्त-गव्वेण नो मए, तेण ।
कीरइ उत्ताणत्था पाइय-गाहाहिं ललिय-पया ॥ ४२ ॥
हु पज्जत्तं बहुणा पत्थुय-विग्घावहेण विहलेण ।
विहुय-कुल बालिया-कय-कडक्ख-विक्खेव-सरिसेणं ॥ ४३ ॥
निसुणह एगग्ग-मणा होउमियाणिं कहं कहिज्जंतं ।
अड्ढाइज्ज-सएहिं गाहाण कय-परिच्छेयं ॥ ४४ ॥

अत्थेत्थ सुवित्थिण्णो उड्ढाहो-लोग-मज्झयारम्मि ।
नाभिव्व तिरिय-लोगो विबुहाणुगओ सुमेरुव्व ॥ ४५ ॥
दीवो उ अत्थि तत्थवि वित्थरओ जोयणाण लक्खं तु ।
जलहि-वलयावगूढो जंबुद्दीवो त्ति विक्खाओ ॥ ४६ ॥
तस्स य दाहिण-भागे भरहं नामेण अत्थि वर-खेत्तं ।
वेयड्ढ नग-वरेणं दुहा-विहत्त सुवित्थिन्नं ॥ ४७ ॥
अह दाहिणड्ढ-भरहे गंगा-सिंधूण मज्झयारम्मि ।
कप्प-दुमोव्व दुमाणं बहु-देसाणं पहाणयरो ॥ ४८ ॥
धन्न समिद्धिल्ल-पामर-रासय-सद्द-पूरिय-दियंतो ।
अवि-करह-महिस रासह-नाणाविह-गोहणाइन्नो ॥ ४९ ॥

---

१ एकपदे=युगपत् । २ बीयं=द्वितीयम् । ३ B वि । ४ उपमा-श्लेष-रूपकादयो-ऽलङ्कारविशेषाः । ५ प्रस्तुते । ६ A °त्थुयम्मि । ७ मयहरिया महत्तरा (U.P) । ८ उत्तानार्था=स्पष्टार्था । ९ अर्धतृतीयशतैः । १० मज्झयारं=मध्यम् (H. P २।१२१) । ११ विबुधाः पण्डिताः, देवाश्च । १२ गोधनाकीर्णः ।

तं दट्ठुं नर-नाहो चिंतइ एसो हु चित्त-कम्मम्मि ।
अइकुसलो ज लिहियं अउव्व-रूवं इमं रूवं ॥ ९१ ॥
ति-लोकम्मिवि मन्ने एरिस-रूवा न इत्थिया अत्थि ।
चित्त-कला-निउणत्ता अदिट्ठ-रूवा इमा लिहिया ॥ ९२ ॥
जइ पुण कत्थवि होज्जा एरिस-रूवेण इत्थिया कन्ना ।
तीए वि संगमो जइ ता रज्जं होज्ज सकयत्थं ॥ ९३ ॥
एवं चिंतेंतस्स य वम्मह-सर-गोयरम्मि पडियस्स ।
वीसरिओ से अप्पा चित्तऽवक्खित्त-चित्तस्स ॥ ९४ ॥
तत्तो खणंतराओ समीलिय-लोयणो अमरकेऊ ।
सीहासणाउ पडिओ मुच्छाए परवसो सहसा ॥ ९५ ॥
हा ! हा ! हत्ति भणंता अत्थाण-गया समुट्ठिया लोया ।
वीयंति वीयणेहिं सीयल-सलिलेण सिंचंति ॥ ९६ ॥
वयणे खिवेंति खिप्पं कप्पूरं तह मलेंति अंगाइं ।
तं ददु चित्तसेणो पहसिय-वयणो दढं जाओ ॥ ९७ ॥
रे ! रे ! कोवि हु पावो अहिमर-रूवेण आगओ एत्थ ।
कम्मणगारी जेणिह विमोहिओ अम्ह सामित्ति ॥ ९८ ॥
ताडेह हणह बंधह एवं भणंतेहिं अंगरक्खेहिं ।
गहिओ सो हम्मंतो एव भणिउं समाढत्तो ॥ ९९ ॥
भो ! भो ! भद्दा ! नाहं दुट्ठो ता मा मुहा कयत्थेह ।
तत्तो य तेहिं भणियं कहं न दुट्ठो तुमं पाव ! ? ॥ १०० ॥
कम्मण कयं हि चित्तं पेयसिय कीस राइणो तुमए ? ।
तह मुच्छियम्मि देवे वियसिय-वयणो य किं जाओ ? ॥ १०१ ॥
ता कहसु केण रण्णो वहणत्थं पेसिओ तुम पाव ! ? ।
सो भणइ चित्तसेणो अक्खिस्सं तुम्ह सव्वंपि ॥ १०२ ॥
रन्नो अब्भुदयत्थं समागओ न उण दुट्ठ-बुद्धीए ।
ऐमाइ भणंतोवि हु बद्धो सो राय-पुरिसेहिं ॥ १०३ ॥
एत्थंतरम्मि राया गय-मुच्छो सेत्थ-वयणो जाओ ।
अह नरवइणा भणियं मुयह भो ! चित्तगरमेयं ॥ १०४ ॥
उम्छोडिय-बंधो सो रन्ना भणिओ य भद्द ! उववसिसु ।
आइक्खसु मह सच्च केण तुमं पेसिओ त्थ ? ॥ १०५ ॥

१ अपूर्वरूपम् । २ वम्महो = मन्मथः । ३ विस्मरितः । ४ अभिमरो वधा-दिकर्मणो मत्स्यभक्षादिकं साहसकर्मकारी । ५ हम्मंतो = हन्यमानः । ६ कयत्थेह (H. P II. 11) । ७ दर्शयत । ८ प्रेरितम् । ९ आख्याहि ।
१० एवमादि । ११ स्वस्थवदनः ।

तो भणइ चित्तसेणो निसुणसु नर-नाह ! एत्थ परमत्थं ।
चित्तगर-वेस-धारी समागओ जेण अहमेत्थ ॥ १०६ ॥
अत्थेत्थ कुसग्गपुरं सुपसिद्धं चेव देव-नायाणं ।
नयर-गुणेहुववेयं धण-धन्न-समिद्ध-जण-कलियं ॥ १०७ ॥
पेणइ-जण-पूरियासो राया घणवाहणोत्ति तत्थासि ।
पाणप्पिया से देवी वसन्तसेणत्ति नामेण ॥ १०८ ॥
ताण य पुत्तो नरवाहणोत्ति नामेण उक्कड-पयावो ।
कमलावइत्ति-नामा धूया अचंत-रूववई ॥ १०९ ॥
अह अन्नया य राया दाउं नरवाहणस्स निय-रज्जं ।
कमलावई य भगिणी अणुरूव-वरस्स दायव्वा ॥ ११० ॥
इय भणिऊण पुत्त सुगुरु-समीवम्मि जाय-संवेगो ।
संसारुच्छेयकरं सामन्न उवगओ विहिणा ॥ १११ ॥
नरवाहणोत्ति राया रज्जं पालेइ पणय-पडिवक्ख ।
चिट्ठइ कन्नंतेउर-मज्झे कमलावई वि सुहं ॥ ११२ ॥
एत्तो य तम्मि नयरे निवसइ वणिओ उ सागरो नाम ।
रन्नो बाल-वयंसो जिण-वयणे गाढमणुरत्तो ॥ ११३ ॥
सिरिमइ-नामा भज्जा अइप्पिया तस्स सील-संपन्ना ।
सिरिदत्तो से पुत्तो सिरिकंता तेहय दुहियत्ति ॥ ११४ ॥
सिरिकंता अणुदियहं वच्चई कमलावईए पासम्मि ।
जाया य गरुय-पीई अन्नोन्नं ताण दोण्हंपि ॥ ११५ ॥
इत्थी-जण-जोग्गाओ गहियाओ कलाओ बाल-भावेवि ।
सयल-कला-निउणस्स उ पासम्मि सुमित्तसेणस्स ॥ ११६ ॥
राय-दुहियाए समयं चिट्ठाईयाहि विविह-कीलाहिं ।
सिरिकंता कीलेत्ता वियाल-समयम्मि एइ गिहं ॥ ११७ ॥
सिरिकंताए समयं सिणेह-साराए राय-धूयाए ।
वोलीणो बहु-कालो नाणाविह-कीडण-रयाए ॥ ११८ ॥
कमसो वड्ढंतीओ तियसाण व पत्थणिज्ज-रूवाओ ।
पत्ताओ पढम-जोव्वणमणंग-सिंगार-आवासं ॥ ११९ ॥
अह अन्नया य राया मइसागर-सागराहि संजुत्तो ।
अत्थाण-मंडवम्मी आसीणो अच्छई जाव ॥ १२० ॥

---

१ प्रणयिजन. = अर्थिसमुदायः । २ धूया = दुहिता = पुत्री । ३ A °रूवव° । इक्षवइ B बाल्यमित्रम् । ५ B नामओ । ६ आर्थिकाः तः । ७ आस्ते ।

नियसहि-यण-संजुत्ता ताव य कमलावई तहिं आया ।
भूसण-पसाहिअंगी गेंदुय-कीलाए कीलंती ॥ १२१ ॥
अह सा भगिणी रन्ना पीईए निवेसिया निउच्छंगे ।
तत्तो दट्ठु तीए रूवं तह जोव्वणमुदग्गं ॥ १२२ ॥
भणिओ रन्ना मंती मइसागर ! तइय पव्वयंतेण ।
ताएण अहं भणिओ भगिणी ठाणम्मि दायव्वा ॥ १२३ ॥
इण्हिं वरस्स उचिया जाया एसत्ति, ता महं कहसु ।
को अणुरूवो पुरिसो ईमीए सुकुल-प्पसूओ य ? ॥ १२४ ॥
मइसागरेण भणियं देवो च्चिय एत्थ जाणए उचियं ।
तत्तो रन्ना भणियं एवं मे फुरई चित्तम्मि ॥ १२५ ॥
कीरइ सयंवरो इह हक्कारिज्जंतु सव्व-रायाणो ।
जो च्चेव हियय-इट्ठो तं चेव वरेई जेणेसा ॥ १२६ ॥
मइसागरेण भणियं जं देवो आणवेइ तं किच्चं ।
नवरि सयंवर-करणं सपइ उचियं न काउं जे ॥ १२७ ॥
सव्वेवि निवा जइया आयत्ता होंति एग-नरवइणो ।
तदणुन्नाएण तया सयंवरो होइ कायव्वो ॥ १२८ ॥
एगस्स जओ वरणे सेसाण सो निवारगो होइ ।
संपइ पुण रायाणो नरिंद ! सव्वेवि अहमिंदा ॥ १२९ ॥
ता ताणमेग-वरणे सेसा सव्वेवि सत्तुणो होंति ।
न य सक्का संगामे जिणिउं सव्वेवि एगेण ॥ १३० ॥
ता अलमिमिणा नरवर ! विग्गह-मूलेणणत्थ-बहुलेण ।
कमलावई-सयंवर-करणेण एत्थ पत्थावे ॥ १३१ ॥
तत्तो रण्णा भणियं कस्सेसा तीरिहि भद्द ! दायव्वा ।
को य इमीए इट्ठो मणस्स इह कह णु नायव्वं ? ॥ १३२ ॥
जस्स व तस्स व रन्नो दायव्वा न य मए नियय-भगिणी ।
दिन्ना होइ सुदिन्ना जस्स, इमा तस्स दायव्वा ॥ १३३ ॥
एवं च जाव जपइ राया मइसागरेण सह तत्थ ।
ताव य दुवारपालो पणाम-पच्चुट्ठिओ भणइ ॥ १३४ ॥
अट्ठंग-निमित्त विऊ भूय-भविस्सत्थ-पयडण पिडिट्ठो ।
सुमई-नामो इहइं समागओ देव ! नेमित्ती ॥ १३५ ॥

---

१ B कंदु° । २ निउच्छंग=निज स्वांके । ३ तदा प्रव्रजता=दीक्षां गृह्णता । ४ B इंदि । ५ B °मीइ । ६ आनन्तर्येऽव्ययम् (H. P. II. 163) । ७ पादपूरणेऽव्ययमिदम् (H. P. II. 217) । ८ यदा । ९ A °सायाम्म तओ । १० अनर्थबहुलेन । ११ B तीरिहि; तीई । १२ A °दुवालो । १३ पंडिट्ठ=चतुरः ।

सो देव-दंसणत्थं दुवार-देसम्मि चिट्ठइ इयाणिं ।
इय सोउं नर-वइणा भणिय तुरियं पवेसेहि ॥ १३६ ॥
तयणतरं च सुमई निम्मल-सिय-वसण-सोहिय-सरीरो ।
गोरोयण-कय-तिलओ समागओ राइणो पुरओ ॥ १३७ ॥
आसी-पयाण-पुव्वं दाउं दुव्वक्खए नरिंदस्स ।
रन्ना कओवयारो उचिआसणगम्मि उवविट्ठो ॥ १३८ ॥
रन्ना पच्चय-हेउं अतीय-वत्थुम्मि पुच्छिओ एसो ।
पच्चक्खं पिव सव्वं साहेइ सो अवितहं जाव ॥ १३९ ॥
ताहे पहसिय-वयणो राया नरवाहणो इमं भणति ।
भो सुमइ ! मज्झ भगिणी एसा कमलावई कण्णा ॥ १४० ॥
एईए को भत्ता होही मण-वल्लहत्ति वज्जरसु ।
सुमई निरूविऊण निमित्तमेवं समुल्लवइ ॥ १४१ ॥
नर-वर ! चित्ते लिहिय एईए रूवयं पुलोएत्ता ।
मुच्छिज्जिस्सइ जो इह होही भत्ता इमीए सो ॥ १४२ ॥
सयलोरोहे-पहाणा तस्स य होही इमा महादवी ।
एत्थत्थे य नरेसर ! मा काहिसि अन्नहाभावं ॥ १४३ ॥
एत्थंतरम्मि सागर-सेट्ठी संलवइ सुमइ-नेमित्ति ।
सिरिकंताए भत्ता को होही मज्झ धूयाए ? ॥ १४४ ॥
वज्जरइ तओ सुमई कसिण-भुयगेण डंसियमेय जो ।
उज्जीविस्सइ सो च्चिय भत्ता धूयाए ते होही ॥ १४५ ॥
एवं च पुच्छिऊणं उचिय काऊण तस्स उवयारं ।
पट्ठविओ नर-वइणा जहागय पडिगओ सुमई ॥ १४६ ॥
तत्तो य भणइ मती सोहणमइणा नरिंद ! संजाय ।
ता इण्हि तब्भणिए कायव्वो उज्जमो होइ ॥ १४७ ॥
भणियं रन्ना को इह साइसय लिहइ चित्त-कम्मंति ।
मइसागरेण भणियं सुपसिद्धो ताव इह नयरे ॥ १४८ ॥
एक्को च्चिय कमलावइ-उज्झाय-सुमित्तसेण-नामस्स ।
तणओ उ चित्तसेणो अइकुसलो चित्त-कम्मम्मि ॥ १४९ ॥
रन्ना भणियं सिग्घं आहरह तयंति तक्खणेण अहं ।
वाहरिओ संपत्तो भणिओ रन्ना सबहु-माण ॥ १५० ॥

---

१ आशी-प्रदानपूर्वम् । २ दूर्वाक्षतान् । ३ अवितथम्=सत्यम् । ४ B रूवं लिहिऊण निवो । ५ अवरोधः=अन्तःपुरम् । ६ कसिणो=कृष्णः । ७ दशाम् । प्रस्थापितः । ९ B पुरमवम् ।

कमलावईए रूवं सिग्घं आलिहसु चित्त-फलहीए।
जं आणवेसि, भणिउं सोहण-वन्नेहि तं लिहियं ॥ १५१ ॥
देक्खालियं च रन्नो साइसयं पेक्खिऊण सो तुट्ठो।
भणिओ य अहं रन्ना एत्यत्थे ते सिं उचिउत्ति ॥ १५२ ॥
चित्तगर-वेसधारी एयं घेत्तूण सव्व-राईण।
दंसेसु, जस्स मुच्छा जायइ एयं पुलोएउं ॥ १५३ ॥
सो मह साहेअव्वो सिग्घं आगम्म, जेण तस्सेव।
महया उवयारेण दिज्जइ कमलावई एसा ॥ १५४ ॥
एवं रण्णा भणिओ तत्तो पणमित्तु तस्स पय-कमलं।
कइवय-परियण-सहिओ कुसग्गनयराउ नीहरिओ ॥ १५५ ॥
सुग्गीव-कित्तिवद्धण-पमुहाणं नरवईण मे एसा।
संदंसिया उ, न पुणो जाया इह अत्थ-ससिद्धी ॥ १५६ ॥
अज्ज पुणो इह नयरे समागओ देव ! तुम्ह पासम्मि।
एयं निपेच्छिऊणं मुच्छा जाया य तुम्हाण ॥ १५७ ॥
जाय मह सामि-समीहियं ति चिंतित्तु तेण नर नाह !।
जाओ हरिसो मज्झ सुमरिय नेमित्तियं वयणं ॥ १५८ ॥
एएण कारणेण मुच्छाए तुम्ह हरिसिओ अहयं।
ता मा नरिंद ! अन्नह-भावेण वियप्पसु ममंति ॥ १५९ ॥
इइ चित्तसेण-वयण सोऊण विगय-अन्न-आसंको।
पभणइ अमरकेऊ विम्हइओ चित्त रूवेण ॥ १६० ॥
किं तीए कन्नाए एरिसयं अत्थि रूव-सोहग्ग ?।
ता भणई चित्तसेणो निमेसमेत्त इम लिहियं ॥ १६१ ॥
को सक्कइ कुसलोवि हु जेंहट्ठिय तीए राय-कन्नाए।
निज्जिय-तियस-विलासिणि-रूव रूव समालिहिउं ? ॥ १६२ ॥
तव्वयणं सोऊणं हरिसिय-हियएण राइणा तस्स।
अग-विलग्गमसेसं पसाइय कडय-वत्थाई ॥ १६३ ॥
तो भणइ चित्तसेणो आएस देह देव ! अम्हाण।
नरवाहणस्स रण्णो जेंहट्ठियं जेण सीहेमो ॥ १६४ ॥
रण्णणुन्नाओ सो कमेण पत्तो कुसग्गनयरम्मि।
नरवाहणस्स रन्नो सिट्ठो सव्वोवि वुत्तंतो ॥ १६५ ॥

अह तेणवि नियभगिणी पभूय-धण-परियणेण परियरिया ।
पट्ठविया हिट्ठेणं सयंवरा अमरकेउस्स ॥ १६६ ॥
सिरिकंताइ-सहि-जणं आमासित्ता य सयल-परिवारं ।
कमलावईवि चलिया हरिस-विसायाउरा हियए ॥ १६७ ॥
इच्छिय-वर-लाभेणं साणंदा तहय बंधु-विरहेणं ।
किंचि-ससोगा पत्ता कमेण सा हत्थिणपुरम्मि ॥ १६८ ॥
महया विच्छड्डेणं सोहण-लग्गम्मि गुरु-पमोएणं ।
कमलावई उ रन्ना परिणीया खत्त-कुल-विहिणा ॥ १६९ ॥
पाणाणवि अब्भहिया पवरा अंतेउरस्स सयलस्स ।
इदस्सव इंदाणी जाया अह सा महादेवी ॥ १७० ॥
तीए सह विसय-सोक्खं अणुहवमाणस्स राइणो तस्स ।
नीईए सयल-भूमिं नियमं परिवालयंतस्स ॥ १७१ ॥
वच्चंति वासराइ सुह-समुदयमसममणुहवंतस्स ।
विबुह-पहुस्सव तियसालयम्मि अदिट्ठ-दुक्खस्स ॥ १७२ ॥
तम्मि य पुरे पसिद्धो पवरो पउराण आसि धणधम्मो ।
सेट्ठी निवस्स इट्ठो पॅत्तट्ठो सव्व-सत्थेसु ॥ १७३ ॥
नीसेस-अत्थि-वित्थर-पत्थिय-अब्भहिय-दिन्न वर-दाणो ।
धंजय-पंजय-जणयंउज्जयाए लच्छीएऽलंकरिओ ॥ १७४ ॥
जिण-समय-सत्थ-वित्थर-वियक्खणो मोक्ख-मग्ग-तल्लिच्छो ।
जिण-साहु-पूयण-रओ साहम्मिय-वच्छलो धणियं ॥ १७५ ॥
अवहसिय-तियस-सुंदरि-रूवाइसया पई-वया दक्खा ।
भज्जा मणोरम-नामा तस्स य पाण-पिया धणिय ॥ १७६ ॥
ताण ति-वग्ग-सार विसय-सुह सम्ममणुहवंताणं ।
निय-कुल मंडण भूओ जाओ अह दारओ एक्को ॥ १७७ ॥
वैत्ते य बारसाहे अम्मा-पीईहिं नियम कुल विहिणा ।
धणदेवोत्ति य सम्मं नामं निव्वत्तियं तस्स ॥ १७८ ॥
अह पंच-धाइ कय-विविह-लालणो दारओ सैं वड्ढंतो ।
पत्तो कुमार-भाव माउ-पिऊणं कयाणंदो ॥ १७९ ॥

---

१ विच्छड्डो = विच्छर्दो विस्तारः (H. P D. III. 9) विच्छड्डो समूह (G V. 1143) विच्छड्डो = ऋद्धिः (H. D. VII 32) । २ D °एण । ३ A विहुणाओ । ४ B तीइ । ५ B °ईए । ६ SEE NOTE P. 7 । ७ अज्जओ = आर्यकः = पितामहः । ८ पज्जओ = प्रार्यकः प्रपितामहः । ९ धणियं गाढं (H D. V. 58) । १० वृत्ते जाते । ११ अम्बा-पितृभ्याम् । १२ A पव°।

अब्भहिय-अट्ठ-वरिसो सम्मं अब्भसिय-सयल-विज्जस्स ।
उज्झायस्स[1]उवणीओ विन्नाय-कला-कलावस्स ॥ १८० ॥
[2]थेवेण वि कालेण अहिगमियाओ [3]समत्थ-विज्जाओ ।
सयले कला-कलावे अह जाओ सोवि [4]पत्तट्ठो ॥ १८१ ॥
तत्तो गहिय-कलाओ समाणिओ निय-घरम्मि धणदेवो ।
पिउणा से उज्झाओ स पूइओ वत्थमाईहिं ॥ १८२ ॥
कमसो पवड्ढमाणो धणदेवो जोव्वण समणुपत्तो ।
निज्जिय-अणंग-रूवो जाओ वर-कामिणी-दइओ ॥ १८३ ॥
अह सो समाण-जोव्वण-रूवाइसएहिं वर-वयंसेहिं ।
परियरिओ [5]आहिंडइ ईसर-लीलं विडंबंतो ॥ १८४ ॥
अह अन्नया कयाइवि [6]वयस-विसरेण परिगओ एसो ।
नयराओ नीहरिओ पत्तो य मणोरमुज्जाणे ॥ १८५ ॥
दिट्ठो य तत्थ एगो पुरिसो गुरु-सोय-परिगओ तेण ।
[7]वावी-तडोवविट्ठो असु-जलोहलिय-गंड-यलो ॥ १८६ ॥
धणदेवो तं दट्ठुं पुरिसं उप्पन्न-गरुय-कारुण्णो ।
आसन्ने गंतूण महुर-गिराए इमं भणति ॥ १८७ ॥
को सि तुम कत्तो वा किं वा ते सोय-कारणं भद्द ! ? ।
एवं च तेण भणिओ सो पुरिसो एवमुल्लवइ ॥ १८८ ॥
कह तम्मि [8]वज्जरिज्जइ दुक्खं गुरु-दुक्ख-पीडिय-मणेहिं ।
न कुणइ जो [9]पडियारं न य दुहिओ अहव जो होइ ? ॥ १८९ ॥
[10]तहवि हु कहेमि सुदर ! मा वयणं तुज्झ निप्फलं जाउ ।
सीहगुहा-नामेण अइविसमा अत्थि पल्लित्ति ॥ १९० ॥
तीए य सुपइट्ठो पल्लि-वई तस्स भारिया लच्छी ।
तीए पुत्तो जाओ जयसेणो जण-मणाणंदो ॥ १९१ ॥
तस्स य [12]बाल-ग्गाहो अहयं नामेण देवसम्मोत्ति ।
[13]कीडामि य जयसेण तत्थ अह विविह-कीडाहिं ॥ १९२ ॥
अह अन्नया य [14]बाहिं विणिग्गओ [15]गेण्हिऊण जयसेणं ।
पुरिसेहिं दोहि[16] दिट्ठो तत्थ अह जोगि-रूवेहिं ॥ १९३ ॥

१ उपनीतः समर्पितः । २ स्तोकेन । ३ समस्तविद्याः । ४ SEE NOTE P. 7 । ५ स्वेच्छया परिभ्रमति । ६ वयस्यविसरेण=मित्रसमूहेन । ७ वापीतटोपविष्टः । ८ कथ्यते SEE NOTE P. 3 । ९ प्रतिकारम्=उपायम् । १० B °इ य कहेमी सुं° । ११ मातु । १२ बालपालकः । १३ क्रीडयामि खेलयामि । १४ बहिः । १५ B गिण्हि° । १६ A दोहिं ।

संभासिऊण पुव्विं दिन्नो मइ तेहिं पवर-तंबोलो ।
तम्मि समाणियमित्ते मइ-समोहो महं जाओ ॥ १९४ ॥
तत्तो कुमर-समेओ तेसिमणुमग्गमेव लग्गो हं[1] ।
जाणामि नेव किंचिवि विमोहिओ तेहिं पावेहिं ॥ १९५ ॥
तेहि समेतो अहयं वयामि जा [2]किंत्तियंपि भू-भागं ।
ताव य [3]तिसिएण मए एगम्मि उववण-निगुंजे ॥ १९६ ॥
बहुविह-तरु-फल-कलुसं पीयं नीरं तु तप्पभावेण ।
जाओ सत्थ-सरीरो विचिंतियं ताहि मे एयं ॥ १९७ ॥
रयणीइ गहिय कुमरं नासिरसमिमाणं पाव-पुरिसाणं ।
इय चिंतिय चलिओ हं अलक्खिओ चेव सह तेहिं ॥ १९८
पत्ताए रयणीए निसुया अन्नोन्नमुल्लवेमाणा ।
एएण बालएणं सिज्झिस्सइ जक्खिणी अम्हं ॥ १९९ ॥
तुरीयें-पव्वयम्मी पत्ता हुंणिऊण बालयं एयं ।
सिद्धाए जक्खिणीए पाविस्सामो निहिं तं तु ॥ २०० ॥
इय तेसिं सोऊणं भणियं, भय-वेविरो[11] दढं जाओ ।
मुत्तेसु तेसु घेत्तु जयसेणं तेहि नट्ठो हं ॥ २०१ ॥
कहकहवि हु नासंतो गवेसमाणेहिं तेहिं हं पत्तो ।
बंधित्तु तओ वसभे समारुहेत्ता इहाणीओ ॥ २०२ ॥
अज्ज पुणो इह नयरे सपत्तो सत्तमाउ दिवसाउ ।
तैन्हा-छुहाभिभूओ मुक्को ह एत्थ उज्जाणे ॥ २०३ ॥
ता भैद्द ! इमं गुरु-सोय-कारणं साहियं मए तुम्ह ।
जइ अत्थि कावि सत्ती ता रक्खह बालयं [14]तं तु ॥ २०४ ॥
भणियं धणदेवेणं संपइ चिट्ठंति कत्थ ते पुरिसा ? ।
सो भणइ गहिय-कुमरो एगो नग्गोहै-हेट्ठम्मि ॥ २०५ ॥
बीओ[17] पुरे पविट्ठो सुराइ-कज्जेण संपयं चेव ।
इय भणिए धणदेवो जोगिय-पासे गओ तुरियं ॥ २०६ ॥
भणिओ य तेण एसो एयं मह देसु बालयं भद्द ! ।
अहयं सुवन्न-लक्ख तुह देमि, न एत्थ संदेहो ॥ २०७ ॥

---

१ B °यमेत्ते । २ B °सिं अणु° । ३ A केत्ति° । ४ तृषितेन । ५ B °गुजम्मि । ६ A °णीए । ७ पञ्चम्याः स्थानेऽत्र षष्ठी (H. P. III. 134) । ८ श्रुतौ (H. D. IV. 11) । ९ एतस्मिन्न पर्वते । १० हुत्वा । ११ वेपनशीलः कम्पः । १२ A ताहे । १३ तृष्णा = पिपासा, छुहा = क्षुत् (H. P. I. 17) ताभ्यामभिभूतः पीडितः । १४ B मो, एयं गु° । १५ लम् । १६ न्यग्रोधस्याधः । १७ द्वितीयः ।

तो जोगिएण भणियं जाव न सो एइ दुइयओ जोगी ।
ताव मह देसु लक्खं जेण इमं देमि तुह बालं ॥ २०८ ॥
तत्तो धणदेवेणं समप्पियं अंगुलीययं तस्स ।
दीणार-लक्ख-मुल्लं मुक्को य इमेण जयसेणो ॥ २०९ ॥
घेत्तूण अंगुलीयं सिग्घयरं जोगिओ तओ नट्ठो ।
[3]घेत्तूण य जयसेणं धणदेवो देवसम्मस्स ॥ २१० ॥
पासम्मि समल्लीणो भणिओ एसो य गिन्ह कुमरत्ति ।
तत्तो य देवसम्मो पहसिय-वयणो इमं भणइ ॥ २११ ॥[4]
तं सामी तं बंधू तं चिय मह जीय-दायगो सुयणु ! ।
किं किं न कय तुमए जीयं कुमरस्स दिन्तेण ? ॥ २१२ ॥
मह सामियस्स दिन्नं जीयं, ज पाण-वल्लहो पुत्तो ।
पाविट्ठ-दुट्ठ-जोगिय-कयंत-वयणाउ नीहरिओ ॥ २१३ ॥
तत्तो धणदेवेण नीओ गेहम्मि [5]भोइओ सम्म ।
सत्थस्स मेलिऊणं पट्ठविओ नियय-ठाणम्मि ॥ २१४ ॥
एसो पुण वुत्तंतो वित्थरिओ तत्थ पुर-वरे सहसा ।
[7]अइचाई धणदेवो देइ धणं [8]लक्खगणेहिं ॥ २१५ ॥
ता जत्थ जत्थ दीसइ धणदेवो निय-वयंस-परियरिओ ।
अन्नोन्नं पुर-लोओ तत्थ इमं विविहमुल्लवइ ॥ २१६ ॥
एसो सो धणदेवो चाई भोगी य तह कला-कुसलो ।
अत्थि-जण-पत्थिओ जो वरिसइ लक्खेहिं धन्नोत्ति ॥ २१७ ॥
अन्ने पुण मच्छरिणो भणंति निय-चाय-गव्विया तत्थ ।
किं सेलहिज्जइ एसो निय-पिउ-लच्छीए खय-कालो ? ॥ २१८ ॥
तं दाणमिह पसरसं तं चेव य पोह(रि?)सस्स वुड्ढि-करं ।
जं निय-परक्कमेण [10]विढविय विलसिज्जइ जहिच्छं ॥ २१९ ॥
जं पुण [11]अज्जय-पज्जय-जणयज्जिय-अत्थ-मज्झओ दाणं ।
परमत्थओ कलकं तयं तु पुरिसाभिमाणीणं ॥ २२० ॥
भणियं च [12]बप्पे-विढविय-दव्वेण को न [13]विड्डिरं कुणइ ।
[14]सइ-विढवण-विढविसणयं जणयइ विरलं सुय नारी ॥ २२१ ॥

---

१ द्वितीयः । २ B °त्तूणं । ३ B धित्तू° । ४ B युगं । ५ B भाणाओ । ६ A मेलिओ । ७ अतित्यागी = दातृवरः । ८ लक्षगणैः लक्षसंख्याभिः । ९ कथ्यते (H.P IV. 89) । १० विढविय = अर्जित्वा । ११ (N P.13) । १२ बप्पो पिता (H. D.VI. 88) तेनार्जितद्रव्येण । १३ विड्डिरं = आभोगम् (H. D. VII. 90) । १४ सइ = स्वयं । १५ A विलस° ।

एयं जण-प्पवायं निसुणित्ता चिंतई उ धणदेवो ।
सच्चं भणंति एए न हु जुत्तं मज्झ एरिसयं ॥ २२२ ॥
ता पर-देस गंतुं विढवित्ता भूरि-भूइ-पब्भारं ।
विलसामि जहिच्छाए दीणाऽणाहाण अविसंको ॥ २२३ ॥
इय चिंतिय धणदेवो माउ-पिऊणं सगासमागम्म ।
विणय-पणउत्तमंगो कयंजली भणिउमाढत्तो ॥ २२४ ॥
तुब्भेहिं अणुन्नाओ गंतूणं ताय ! अन्न-देसम्मि ।
विढवेमि भूरि-दव्वं इय इच्छा संपयं मज्झं ॥ २२५ ॥
ता अणुजाणउ ताओ पुज्जंतु मणोरहा इमे मज्झ ।
गच्छामि अन्न-देसं वणिज्ज-बुद्धीए सयमेव ॥ २२६ ॥
भणियं जणणीए तओ गमणय-वयणंपि दुस्सहं पुत्त ! ।
अच्छउ ताँ दूरे च्चिय पुण गमण अन्न देसम्मि ॥ २२७ ॥
अन्नं च अत्थि लच्छी तुह जणएणावि अज्जिया पुत्त ! ।
जीए विलसंतोवि हु अंत काउं न सत्तो सि ॥ २२८ ॥

अविय ।

जणएण य तुह पुत्तय ! अत्थुप्पत्तीए कारणं जं जं ।
तं सव्वं कारवियं किं कज्ज तुह वणिज्जेण ? ॥ २२९ ॥
भणियं धणदेवेणं जावज्जवि अम्मि ! बालओ पुत्तो ।
ताव निय-जणणि-सिहिणे[11] कीरिसंतो लहइ सोहंपि ॥ २३० ॥
वोलीण बाल-भावो छिप्पइ पावेण तं करेमाणो ।
तह पिउ-लच्छी जणणिव्व होइ सुसमत्थ-पुत्ताणं ॥ २३१ ॥
सुसमत्थो वि हु जो जणय-अज्जियं सपय निसेवइ ।
सो अम्मि ! ताव लोए मेमव उवहासयं लहइ ॥ २३२ ॥
इय भणिउं धणदेवो असु-जलोप्फुण्ण-लोयणो सहसा ।
मुंकलह इह भणतो पडिओ जणणीए चलणेसु ॥ २३३ ॥
तो धणधम्मो सहो नाउं अवसाण-कारणं तस्स ।
पज्जरइ पुत्त ! को तुज्झ वंछिए कुणइ विग्घंति ? ॥ २३४ ॥

---

१ सकासं=समीपमागम्य । २ आरब्धः । ३ D °ढवेमि । ४ अनुजानातु = आइरयतु । ५ पूर्यन्ताम् । ६ D °नीइ । ७ B पुण । ८ B तुह । ९ शक्तः । १० अरह । । ११ SEE NOTE P. 7 । १२ A फरि° । १३ स्पृश्यते (H. P. IV. 257) । १४ मेमेवोपहासस्वताम् । १५ उप्फुण्णं=आपूर्णम् (H. D. I. 92) B जलोल्लप । १६ मुकलं=उचितं, स्वैरं वा मां कुरुत (H. D. VI. 117) ।

जणएणं से जणणी पुत्त-विओगं अणिच्छमाणीवि ।
कहकहवि हु संठविया विन्नाय सुयावमाणेण ॥ २३५ ॥
एवं सो धणदेवो मीया-वित्तेहिं अब्भणुन्नाओ ।
पर-देस-गमण-जोगं गहिऊण चेउव्विह भण्डं ॥ २३६ ॥
अट्ठाहिय-महिमाओ कारावेत्ता जिणिंद-भवणेसु ।
संपूइय साहु-जण समाणिय माणणिज्ज-जणं ॥ २३७ ॥
सयलम्मि तम्मि नयरे कारिय आघोसणं जणे मिलिए ।
नेमित्तिय-आइट्ठे सुह-दिवसे विहिय-मंगल्ले ॥ २३८ ॥
गहिऊण पवर-सउण अणीकाउं कुसग्ग-वर-नयरं ।
हिय-बंधु-वणिय-सहिओ नीहरिओ नियय-नयराओ ॥ २३९ ॥
एवं सो धणदेवो संवाहिय-सह-पयट्ट-जण-नियरो ।
लहु-लहु-पयाणएहिं वच्चइ सह गरुय-सत्थेण ॥ २४० ॥
तत्तोऽणुवासरं सो सत्थो वैसिमं अइक्कमेऊण ।
अह कमसो संपत्तो एक्क अइभीसणं अडविं ॥ २४१ ॥
जत्थ अदीसंताणवि घण-पत्तल-पउर-पायवत्तणओ ।
कूइय-सर-ससवणा गम्मइ विहगाण अत्थित्त ॥ २४२ ॥
अन्ने च जीए लोया नीइ-पहाणस्स पुहइपालस्स ।
नयरीए इव न कुणंति कहवि उम्मग्ग-संचरणं ॥ २४३ ॥
वियडाडवीए तीए मज्झमज्झेण वयइ सो सत्थो ।
निय-कोलाहल-पडिरव-पडिपूरिय-जुन्न-तरु-विवरो ॥ २४४ ॥
तुंग-तरु-नियर-साह-प्पसाह-संछन्न-अंबरत्तणओ ।
सव्वपि वहइ दियहं अलग्ग-रवि-किरण-संतावो ॥ २४५ ॥
कैवि-कय-गुरुतर-चोक्कार-सवण-संहसुत्तसंत-बहु-वसहो ।
उत्तासिय-वसह-वोलण-निमित्त-पमुक्क-हक्कारो ॥ २४६ ॥
हक्कार-सद्द-पडिरव-संसवणुत्तासियाण सैयराहं ।
औयन्नतो दिसि दिसि घूयाणं भूरि-हुकारे ॥ २४७ ॥
वसह-कंठ-पलंबिर-घंटिया-रणिय-पूरिय-भूरितंबरो ।
घिसं-खुरुक्खय-रेणु-निरंतरो वयइ तत्थ स वाणिय-सत्थओ ॥२४८॥

१ A °एण य से । २ मातापितृभ्याम् । ३ चतुर्विधम्, गणिम-धरिम-मय-पारिच्छेद्यभेदात् । ४ A °गल्लो । ५ B चतसृभिः कलापकम् । ६ पयट्टो = प्रवृत्तः । ७ वसिमं = वसतिम् । ८ यस्याम्, B जीइ । ९ जुन्नं = जीर्णम् । १० कपि- । ११ सह-सोत्रसत्- । १२ वारण- । १३ सयराहं = शीघ्रम् (H. D. VIII. 11) । १४ आकर्णयन् । १५ घृष्टखुरोत्खातरेणुभिर्निरन्तरो=व्याप्तः । १६ A सथ्थस ।

साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रोगग्गि-दोसे-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसो एत्थ समप्पइ अडवि पवेसस्स वण्णो नाम [ ]।
सुरसुन्दरी-नामाए कहाए पढमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह अन्न-वासरम्मी कमेण बहु-वोलियाए अडवीए ।
गहिय जलासयमेगं अह सो आवासिओ सत्थो ॥ १ ॥
अह तम्मि सत्थ लोए उल्लूढिय-सयल-वसह-नियरम्मि ।
जल-इंधणाइ-अट्ठा इओ तओ धीरियडतम्मि ॥ २ ॥
पमुक्केसु दिसि दिसि चरणत्थं सव्व-वसह-महिसेसु ।
पारद्धेसु य तक्कालमुचिय-किच्चेसु लोएण ॥ ३ ॥
नाऊण पाणिहि-वसओ मोयण-कज्जम्मि आउलं सत्थं ।
सत्थम्मि तम्मि पडिया झडत्ति भिल्लाण धाडित्ति ॥ ४ ॥

अविय ।

नव-मुग्ग-वन्न-अहुण-ढंकिय-आजाणु-भीसण-सरीरा ।
मसि-रासी इव काला कुविय-कयतोव्व दुंप्पिच्छा ॥ ५ ॥
खर-बीभच्छ-सरीरा पलास-पत्तेहिं विहिय-सेहरया ।
गुंजा-फल-रत्तच्छा उब्भ-खर-केस-पब्भारा ॥ ६ ॥
सनद्ध बद्ध-कवया पट्टि-पएसा-ऽवणद्ध-तोणीरा ।
कन्नायड्ढिय-धणुह-पट्ट-दीसत्त-भल्लोडा ॥ ७ ॥
केवि असि-वग्ग-हत्था केवि हु कर-गहिय-लउडया अवरे ।
गुंफेण-फेरण-सुकारएहिं जीयं व अवणेता ॥ ८ ॥
धिट्ठा निट्ठुर-हियया दिसो दिसिं 'मारि मारि' भणमाणा ।
अन्नाया एव कुओवि झत्ति भिल्ला समावडिया ॥ ९ ॥[22]

---

१ रागग्गी=रागाग्निः । २ SEE NOTE P. 3 । ३ समाप्यते । ४ बहुतिक्रान्तायाम् । ५ उल्लूढियं=भाराक्रान्तम् । ६ पर्यटति । ७ B °देसुं । ८ प्रणिधयस्वरूपवाः, तद्वशात् । ९ धाटी । १० B तिसृभिः कुलकम् । ११ ढंकियं=आच्छादितं (H P. IV. 21) । १२ A दुप्पेच्छा । १३ B विविहसे° । १४ रक्ताक्षाः । १५ उब्भं=ऊर्ध्वम् । १६ पब्भारो=प्राग्भारः=समूहः । १७ कर्णाकृष्ट- । १८ लगुडकः=यष्टिः । १९ चर्मादिमयं प्रहरण, 'गोफण' इति भाषायां तस्य 'फेरणं' भ्रमणं तेन जाता ये 'सुंकारया' शब्दास्तैः । २० A धट्ठा=धृष्टाः । २१ अज्ञाताः । २२ B पञ्चभिः कुलकम् ।

रे ! रे ! पावा ! जइ अत्थि तुम्ह इह कावि दप्प-कंडुई ।
ता हवह मज्झ पुरओ सहसा तं जेण अवणेमि ॥ २३ ॥
मा भणह जं न भणिय एस कैस-वट्टओ सुपुरिसाण ।
न हि निय-जुवइ-सलहिया पुरिसा पुरिसत्तणमुवेंति ॥ २४ ॥
हा ! धी ! धी ! एयस्स उ रे ! दुट्ठा ! तुम्ह पुरिसगारस्स ।
नासंत-लोय-पट्ठी-धावण-उवलद्ध-पैसरस्स ॥ २५ ॥
एवं च निसामित्ता दोच्चं तच्चं समुल्लवंतस्स ।
धणदेवस्सुल्लावे सुहडाणवि भूरि-भय-जणगे ॥ २६ ॥
रे ! रे ! लेह इमस्सवि फेडेमो धीरयं किराडस्स ।
एवं समुल्लवंता वलिया ते झत्ति तयाभमुहं ॥ २७ ॥
पत्ता य ईहसन्ता धणदेवस्सांतियं समंता ते ।
तिक्खासि-कोंत-तोमर-भल्लीहि य पहरिउं लग्गा ॥ २८ ॥
धणदेवोवि असंको तहा पयट्टेसु तेसु भिल्लेसु ।
ताणमुरं मोडिऊण कुणइ निय-पोरिस पयडं ॥ २९ ॥
जह जह ते भिल्ल-नरा देंति पहारे दढ दया-हीणा ।
धणदेवो उण तह तह अब्भासिय-फलो पवंचेइ ॥ ३० ॥
अविय फरएण केवि हु हओ तओ केवि काय-करणेणं ।
केवि हु दूराउच्चिय पंते खग्गाभिघाएण ॥ ३१ ॥
कहकहवि हु भिल्लेहिं गहिओ फरएहि उत्थइऊण ।
भणियं च तेहिं रे ! रे ! एसो सत्थाहवा वणिओ ॥ ३२ ॥
ता बंधिऊण एयं अक्खय-देह तु पल्लि-नाहस्स ।
अप्पेमो जेणेसो देइ वणिओ धण बहुयं ॥ ३३ ॥
ततो य तेहिं गंतुं पल्लीवइणो समप्पिओ एसो ।
एत्थंतरम्मि दिट्ठो धणदेवो देवसम्मेण ॥ ३४ ॥
तत्तो य तेण भणिओ सदुक्खमेव तु पल्लि-नाहस्स ।
हा ! हा ! सामिय ! एसो महाणुभावो स धणदेवो ॥ ३५ ॥
जेण तया तुह तणओ जोगिय-गहिओवि मोइओ आसि ।
दाउं सुवन्न-लक्खं निक्कारण-वच्छलेणं तु ॥ ३६ ॥

---

१ कन्दुरितः पापाः। २ अपनयामि। ३ दर्पपट्टकः। ४ सलहिया = श्लाघिताः। ५ B पुरिसत्त। ६ B °सामित्ता। ७ द्विः। ८ त्रिः। ९ प्रेषयामः (H. P. IV. 177) १० धीरताम्। ११ ईषद्धसन्तः। १२ A एरि°। १३ प्रवृत्तेषु। १४ B मोडिऊ° मेषां पुरः स यथा मोड्यन्ते मेथाच, समुत्तीर्भूवेत्यर्थः। १५ A हीणे। १६ फलकेन। १७ सार्थाधिपः। १८ अक्षत देहम्। १९ अर्पयामः।

जयसेण-कुमर-जीविय-दाया धणधम्म-सेट्ठि[1]-पुत्तो सो ।
परमुवयारी सामिय ! कहणु अहम्मेहिं[2] विहिउत्ति ? ॥ ३७ ॥
इय देवसम्म-भणियं सोउं संभंत-लोयणो[3] सहसा ।
अह भणइ सुप्पइट्ठो मुंचह मुंचह महाभागं ॥ ३८ ॥
पास-ट्ठिय-पुरिसेहिं तक्खणमुच्छोडिया य से बंधा ।
पल्ली-वइणा ताहे अवगूढो सायरं एसो ॥ ३९ ॥
तत्तो विहिय-पणामो तक्कालमुचियम्मि आसणे दिन्ने ।
पास-ट्ठिय-पुरिसेहिं, उवविट्ठो तत्थ धणदेवो ॥ ४० ॥
तत्तो य दीह-दीह नीससिय विसाय-गब्भिणं एयं ।
लज्जावणमिय-वयणो पल्लि-वई भणिउमाढत्तो ॥ ४१ ॥
परमुवगारीत्ति तुमं दइव्व किल होसि अम्ह दट्ठव्वो ।
नवरं गिहागयस्सवि सागयमेवंविह विहियं ! ॥ ४२ ॥
जायइ अवगार-फलो विहिओ पावाण अहव उवयारो ।
सप्पस्स जहा दिन्नं दुद्धंपि विसत्तणमुवेइ ॥ ४३ ॥
पावो अह कयग्घो सुय-जीविय-दायगस्स जेणेज्ज ।
गिहमागयस्स एयं अहम्म-कम्मं समायरियं ॥ ४४ ॥
भणियं धणदेवेणं कीस इमं वहह गुरु-विसायंति ।
अन्नाणं अवरज्झइ, को दोसो एत्थ तुम्हाणं ? ॥ ४५ ॥
दट्ठुं अणन्न-सरिसं भिल्ल-वई तस्स वयण-विन्नाणं ।
रूवं तह सुंदरत्तं पुणोवि अइरंजिओ भणइ ॥ ४६ ॥
पेच्छह एगम्मि नरे केत्तिय-गुण-समुदओ समं वसइ ? ।
बहु-रयणा हु वसुमई सच्चो लोय-प्पवाओऽयं ॥ ४७ ॥
धी ! धी ! मह पुरिसत्तं धी ! धी ! मह एरिसाए विद्धीए ।
निय-कुल-कलंक-भूयस्स मज्झ धी ! पुरिस-जम्मेण ॥ ४८ ॥
धी ! मज्झ जीविएण कुकम्म-निरयाण धम्म-रहियाण ।
एयारिस-पुरिसाणं लुंटण-कम्मम्मि निरयाण ॥ ४९ ॥
एत्तियमेत्तेणं चिय धन्नोऽहं ज महाणुभावस्स ।
कलयाय-दोसस्स इमस्स दंसणं मज्झ संजायं ॥ ५० ॥

---

१ B सिट्ठि। २ अधर्मैः; 'अस्माभिः' इति शेषः। ३ संभ्रान्तलोचनः संभ्रमयुक्त-नयनः। ४ B °हम्मेहिं। ५ C मेलय (B, P, L. मल)। ६ A B पव, [illegible]। ७ B करो। ८ प्राप्तः। ९ दैवत। १० [illegible] कर्म भेदवैः। ११ अपराध्यति। १२ [illegible]। १३ [illegible]।

जइ पुण होज्ज [1]विवत्ती समयं भिल्लेहिं जुज्झमाणस्स ।
ता कह मज्झ [2]अउन्नस्स होज्ज पावस्स [3]नित्थारो ? ॥ ५१ ॥
एमाइ बहु-विगप्पं अप्पाणं निंदिऊण तो भणइ ।
भो ! भो ! भिल्ला ! सत्थे जं गहियं एत्थ तुम्हेहिं ॥ ५२ ॥
तं सव्वंपि समप्पह इमस्स धणदेव-नाम-वणियस्स ।
[4]तेहिं तेण-मज्जायं समप्पिय तस्स तं सव्वं ॥ ५३ ॥[6]
तत्तो स-बाल-वुड्ढे मिलिए लोगम्मि भय-विमुक्कम्मि ।
पजरइ सुप्पइट्ठो धणदेवं नेह-गब्भमिणं ॥ ५४ ॥
एत्तो गाउयमेत्ते सीहगुहा नाम अत्थि मे पल्ली ।
तीए [7]लहुमागच्छह अज्जं मह पाहुणा होह ॥ ५५ ॥
भणियं धणदेवेणं एव होउत्ति ताहे सो सत्थो ।
धणदेव-मग्ग-लग्गो सीहगुहं झत्ति संपत्तो ॥ ५६ ॥
आवासियस्स तत्तो [8]वसिमासन्नम्मि सत्थ लोयस्स ।
पल्ली-वइणा नीओ धणदेवो नियय-गेहम्मि ॥ ५७ ॥
अब्भंगिऊण विहिणा सुगंध-तेल्लेहिं पवर-जुवईहिं ।
अद्धाण-परिस्सम-नासगेण वर-वारिणा [9]न्हविओ ॥ ५८ ॥
घणसार-सार-सिरिखंड-चच्चिओ ताहे पल्लि-नाहेण ।
सहिओ पवराहार भोत्तूण समुट्ठिओ कमसो ॥ ५९ ॥
कप्पूर-पूर-सहिए तंबोले आयरेण से दिन्ने ।
पजरई धणदेवो सुहासणत्थो इम वयणं ॥ ६० ॥
एसा हु ताव पल्ली आवासो [11]निग्घिणस्स लोयस्स ।
तुम्भेवि तस्स पहुणो [12]अणज्ज-लोजेन दय-कलिया ॥ ६१ ॥
एसो न सम्म-जोगो [13]अहिवइ-भिल्लाण मह ठियं चित्ते ।
म सोप्पे-साध-दस्सिउन पन्नियाण इम ठाणं ॥ ६२ ॥
भिल्लाण नाहावि हु जं एरिस-गुण-गणेण संजुत्ता ।
एय मग्गम्मि [16]भाइ महतमच्छेरयं मज्झ ॥ ६३ ॥

१ विघात. = विनाशः। २ अपुण्णस्स A अहमस्स = अधन्यस्य। ३ निस्थारो निस्तारः [illegible] B निस्था°। ४ A तेहिं वि। ५ सुगन्धयुक्तैः [illegible] स्नातया सुगन्धयन्न-[illegible]। ६ B सुगन्ध्। ७ लहु = B प्रव्। ८ मग्गो पयाद (H. D. VI. 111) ९ B वसिमासमीपे। १० न्हपितः। ११ निर्घृणः = निष्ठुरः। १२ अनज्ज = [illegible]। १३ [illegible] (H. P. I. 4)। १४ [illegible] = [illegible]। १५ [illegible]-[illegible]-दाक्षिण्य-वर्जितानाम्। १६ प्रतिभाति (H. P. IV. 442), १७ अच्छेरयं = आश्चर्यम् (H. P. I. 58)।

असरिस-सोजन्न-जुया तुम्हे एयाए वसह पल्लीए ।
उत्तम-नराचि होउं सौहह मह केण कज्जेण ? ॥ ६४ ॥
तो भणइ सुपइट्ठो किं कहिएणं इमेण धणदेव ! ।
वंचणमवमाणं चिय मइ-जुत्तो नो पगासेज्जा ॥ ६५ ॥
तहवि हु भणामि मा होउ तुम्ह अब्भत्थणा इमा विहला ।
एगग्ग-मणो होउं साहिज्जंतं निसामेहि ॥ ६६ ॥
निच्चं पमुइय-नर-नारि-पुन्न-गामावलीए रमणीओ ।
बहु-दिवस-वन्नणिज्जो अगा नामेण देसोऽत्थि ॥ ६७ ॥
तम्मि य पुरं पुराणं पवरं सुर-नयर-सरिस-रिद्धिल्लं ।
भय-डमर-कर-विमुक्कं सिद्धत्थपुरंति विक्खायं ॥ ६८ ॥
तम्मि य मयंध-रिउ-करडि-करड-निब्भेयणम्मि पच्चट्ठो ।
कबुंग्गिय-सुग्गीवो सुग्गीवो नाम नर-नाहो ॥ ६९ ॥
सयलोरोह-पहाणा सुंदर-सरदिंदु-बिंब-सम-वयणा ।
बुद्धीए अणन्न-समा कमला नामेण से देवी ॥ ७० ॥
[11]तीए सह विसय-सोक्खं अणुहवमाणस्स तह य रज्ज-धुरं ।
पुव्व-भव-पुन्न-पायव[12]-समप्पिय पालयतस्स ॥ ७१ ॥
वच्चंतेसु दिणेसु तीए देवीए अह अह पुत्तो ।
जाओ कयं च नाम विहिणा मह सुप्पइट्ठोत्ति ॥ ७२ ॥[13]
लालिज्जतो पंचहिं धाईहिं कमेण वड्ढमाणोऽह ।
संजाओ पंच-वरिसो माउ-पिऊणं पयाणंदो ॥ ७३ ॥
एत्थंतरम्मि गिम्हे संताविय-महि-यले वइक्कंते ।
नि[14]व्वविय-मही-वीढो [15]रसंत-सादुर-सघाओ ॥ ७४ ॥
पवहंत-बहल-वाहिणि-खलहल-ससद्द-वाहिरिय-दिगतो ।
गज्जंत-गहिर-जलहर-दंसण-नच्चंत सिहि-निवहो ॥ ७५ ॥
पप्फुल्ल-फुल्ल-सोहिय-[16]नीवोह-विरायमाण-वण-नियरो ।
मुच-कुंद-कुडय-[17]संदिय-रय-गब्भिण-वाइय-समीरो ॥ ७६ ॥

---

१ B °याइ । २ कथयत । ३ कथ्यमानम् । ४ A °हिप्पंतं । ५ B जुत्त । ६ ऋद्धिमत् रिद्दिल्लं (H. P II. 159) । ७ डमरं=परचक्रादिभयम्, भीत्या पलायनं च (S. K.) । ८ करटी=करी । ९ करटः=करिगण्डः । १० कम्बुः शङ्खः । ११ B तीइ । १२ पायवो=पादपो=वृक्षः । १३ B पुत्तं । १४ निर्वापित प्रशमितं क्षोणीपीठं येन सर्वाशेऽप्युत्तरस्यां पञ्चमगाथायां संबन्धः । १५ रसन् शब्दायमानः शाद्वलानां दर्दुराणां संघातो यत्रेति । १६ नीवो=वृक्षविशेषः । १७ स्यन्दितं क्षरितम् ।

निट्ठुर-कर-पसरेणं इमेण संताविआ इमा पुहई ।
इय रोसेणव रुद्धो घणेहिं सूरस्स कर-पसरो ॥ ८९ ॥
मह आगमेवि पिय विरहियाण महिलाण किं न फुट्टाइं ।
हियया‍इं सामरिसं विज्जुज्जोएण जोएइ ॥ ९० ॥
नाउ मह आगमणं तहवि हु किं चलिया पिया मोत्तुं ।
गज्जतो रोसेणव पहियाण दलइ हिययाइं ॥ ९१ ॥
धवल-बलाया-दाढो विज्जु-लया-चवल-दीह जीहालो ।
कसण-सरीरो धावइ पहियाणं पाउस-पिसाओ ॥ ९२ ॥
पेच्छ सुर-चाव-निग्गय-धारा-बाणेहिं विरहि-हिययाइं ।
विंधंतो उवहसइव पचसरं पच-सर-साहय ॥ ९३ ॥
एत्थन्तरम्मि देवी नर-नाह भणइ हरिसिया संती ।
सेस-उऊणं नर-वर ! अब्भहिओ पाउसो एसो ॥ ९४ ॥
मोत्तूण विरहिणि-जणं सुहओ ज एस कामुय-जणस्स ।
पामर-वच्छ-तणोसहि-पमुहाण तहय जीवाण ॥ ९५ ॥
अह भणइ पुहइ-नाहो ईसिं हसेऊण, देवि ! तं सच्चं ।
आहाणं संजायं ज सुम्मइ एत्थ लोगम्मि ॥ ९६ ॥
धीया पुरिसा पेच्छंति आयरा धायय दिसा-वलयं ।
तह देवि ! तुमं सुहिया सव्व सुहियंति मन्नेसि ॥ ९७ ॥
सव्वेवि देवि ! उउणो सउन्न-लोयस्स होंति सुह-हेऊ ।
पुन्न-विहूणाण पुणो पाउस-समओवि दुह-हेऊ ॥ ९८ ॥
ओ ! पेच्छ पेच्छ सुंदरि ! अद्ध-समारम्मि जर-कुडीरम्मि ।
ओघसर-सय-विराइय-डिंभ-समूहे रुयंतम्मि ॥ ९९ ॥
नियय-घरिणीए बाढं चोइज्जंतो पुणो पुणो वरओ ।
आवरण-रहिय-देहो हम्मंतो वारि-धाराहिं ॥ १०० ॥

---

१ अटानि (H. P. IV. 177)। २ विद्युत्, उद्द्योतेन, द्योतमाने। ३ चलिताः (H. P. IV. 231)। ४ B पर। ५ दाढा=दंष्ट्रा (H. P. II. 139)। ६ जीहालो= जिह्वावान्। ७ कृष्णशरीरः; B कसिण। ८ ऋतूनाम् A उदूर्ण। ९ सुवर्णः। १० वस्याः=गोऽङ्काः, तृणानि, औषधयश्च तत्प्रमुखाणाम्। ११ A हँसि=ईषद्। १२ A आहाणं; किंवदन्ती। १३ 'धि दुत्तो' धूर्तानुसारः। १४ आदराद्। १५ सपुण्यलोकस्य। १६ मर्धसमारचिते। १७ जरत्कुटीरे=जीर्णकुटीरे। १८ ओघसरणं=अनर्थानां गृहवारिप्रवाहाणां वा (H. D. I. 170) शतानि। १९ B मर। २० B °धीइ। २१ घोलमानः=प्रेर्यमाणः। २२ A धराओ, धरकं'

उद्धुसिय-रोम-कूवो सीयल-अनिलेण संकुइय-गत्तो ।
एसो दरिद्द-पुरिसो फहफहावि सैमारइ कुडीरं ॥ १०१ ॥[4]
ओलंबिय-कन्न-जुयं हम्मंतं गरुय-वारि-धाराहिं ।
ओलुग्ग-भग्ग-देउल-कोण-गयं रासभं निंयसु ॥ १०२ ॥
तह पेच्छ इमं सुंदरि ! सुणहं चुल्लीए सुन्न-गेहम्मि ।
सीएण कुणुकुणंतं खर-खर-खड्ढे खणमाण ॥ १०३ ॥
तह पेच्छ जर-बइल्ला जलहर-धारावलीहि हम्मंता ।
ईरिया-समिउव्व मुणी वच्चंति महिं पलोएंता ॥ १०४ ॥
सेवालिय-भूमि-तले फिल्लुसमाणा य थाम-थामम्मि ।
हत्थ-गय-लट्ठि-खंडा भिक्खं परियडइ जर-रोरो[11] ॥ १०५ ॥
एवं च जाव साहइ देवीए ताव कंचुई झत्ति ।
पाय-पडणुट्ठिओ अह पसुदत्तो भणिउमाढत्तो ॥ १०६ ॥
देवेण जो उ पुव्विं पट्ठविओ आसि चंप-नयरीए ।
सिरि-कित्तिवम्म-रन्नो दूओ दामोदरो नाम ॥ १०७ ॥
सो देव-पाय-दंसण-सुह-कंखी आगओ दुवारम्मि ।
चिट्ठइ, एवं च ठिए देवो पमाणंति तं सोच्चा ॥ १०८ ॥
दिट्ठीए आपुच्छिय देविं सहसत्ति उट्ठिओ राया ।
अत्थाण-मंडवस्स उ आसन्नो जाव संपत्तो ॥ १०९ ॥
ताव य विज्जु-चमुक्कारणंतरं चंड-चडड-संसद्दो ।
आसन्नो सजाओ भेसिय-नर-नारि-संघाओ ॥ ११० ॥[15]
तयणंतरं च महा-हा-रव-संमीस समुट्ठियं सद्दं ।
देवी-गिहम्मि सोउं सहसा चलिओ मही-नाहो ॥ १११ ॥
पज्जरइ देवि-धावी रुयमाणी घग्घरेण सद्देण ।
नर-वर ! मुंद्धा मुद्धा देवी विज्जूए दद्धात्ति ॥ ११२ ॥
दट्ठूण भूमि-पडियं देवी-देहं जिएण परिचत्त ।
हा ! हा ! हात्ति भणतो राया मुच्छा-वसं पत्तो ॥ ११३ ॥

---

१ उद्धुसियं=उद्धुवितं = पुलकितम् (H. D. I. 115) । २ संकुचितगात्रः । ३ समारचयति (H. P. IV. 95) । ४ B तिसृभिः कुलकम् । ५ ओलुग्गं = छायारहितम् (H. D. I. 164) । ६ पश्य (H. P. IV. 181) । ७ श्वानम् । ८ जरद्बलीवर्दान् । ९ पतन्तः (H. D. VI. 86) । १० स्थाने स्थाने । ११ रोरः=रङ्कः । १२ कञ्चुकी = प्रतीहारः । १३ विद्युच्चमत्कारानन्तरम् । १४ भेसितः = भापितः । १५ B तिसृभिः कुलकम् । १६ मुग्धा । १७ जीवेन परित्यक्तं ।

दट्ठूण भूमि-पडियं नर-नाहं मुच्छियं विगय-चेट्ठं ।
भूरि-तरो संजातो परियण-अक्कंद सद्दोवि ॥ ११४ ॥
पास-ट्ठिय-पुरिसेहिं सीयल-पवणाइयम्मि विहियम्मि ।
रायावि विगय मुच्छो विलविउमेवं समाढत्तो ॥ ११५ ॥
हा वल्लहि ! हा सामिणि ! हा जीविय-दायगे ! विसालच्छि ! ।
हा मह हियय-निवासिणि ! हा ! कत्थ गया ममं मोत्तुं ? ॥ ११६ ॥
हा गोर-देहि ! हा पिहु-पओहरे ! हा सुकोमल-सरीरे ! ।
हा कह निग्घिण-विहिणा तुह उवरिं पाडिया विज्जू ? ॥ ११७ ॥
घणसार-घुसिण-चंदण-उचिय-सरीरम्मि कह णु हय-विहिणा ।
विज्जू-निवाओ विहिओ मज्झ अउन्नेहिं पावेण ? ॥ ११८ ॥
हा देवि ! तुज्झ विरहे नर-नारी-संकुलं इमं नयरं ।
उव्वसिय-नयर-सरिसं अडवि-समाणं च पडिहाइ ॥ ११९ ॥
किल देवि ! त भणंती तुह विरहे अच्छिउं न सक्कोमि ।
तं कह अहं अहन्नो तुमए सहसा परिचत्तो ! ॥ १२० ॥
हा ! किं न किंपि जंपसि किंवा त सुयणु ! मज्झ रुट्ठा सि ।
किंव मए अवरद्धं सुंदरि ! त मज्झ साहेसु ? ॥ १२१ ॥
तं चिय मह वल्लहिया नेहो मह नत्थि अन्न-इत्थीसु ।
तुज्झ कए परिचत्तो सयलो ओरोह-नारि-जणो ॥ १२२ ॥
तहवि तुम किं सुंदरि ! निब्भर-रत्तस्स देसि नालावं ? ।
सा पसिय पसिय सामिणि ! उट्ठिय मह देसु पडिवयणं ॥ १२३ ॥
एमाइ जाव विलवइ विविह राया सकलुण-सद्देण ।
ताव अहं संपत्तो रोवंतो तत्थ धणदेव ! ॥ १२४ ॥
उच्छंगे विणिवेसिय ममं तओ गाढ-कलुण-सद्देण ।
तं चेव पलवमाणो सुंदीहरं रुवइ बालोव्व ॥ १२५ ॥
एत्थंतरम्मि मंती सुमई-नामा भणइ नर-नाह ।
देव ! अलं रुन्नेणं मय-किचं कुणह देवीए ॥ १२६ ॥
भणइ तओ नर-नाहो चंदण-दारूणि वेढि नीणेहं ।
देवीए जेण समयं अहंपि अग्गीए विसेमि ॥ १२७ ॥
तो भणइ सुमइ-मंती कायर-जण-चेट्ठिएण किं इमिणा ।
मरणऽज्झवसाएणं, अवलंबसु धीर ! धीरत्तं ॥ १२८ ॥

---

१ B पयोह° । २ A चंदण । ३ अपुण्यैः । ४ अधन्यः । ५ अपराद्धम्—आगो विहितम् । ६ प्रसीद । ७ A सुक° । ८ सुदीर्घम् । ९ रुदितेन । १० मृतकृत्यम् । ११ वहिः । १२ नाययत । १३ A पवि° ।

हरिसाऊरिय-हियओ अह राया भणइ परियणं निययं ।
महया विच्छड्डेणं नयरे कन्नं पवेसेह ॥ १६९ ॥
सो परियणेण सम्मं तहत्ति संपाडियम्मि वयणम्मि ।
सोहण-लग्गे रन्ना परिणीया तत्थ कणगवई ॥ १७० ॥
सा रन्नो कणगवई कालेण अईव वल्लहा जाया ।
मह माऊए ठाणे विहिया अह पट्ट-बद्धा सा ॥ १७१ ॥
अइवल्लहंपि वीसरइ माणूसं देस-काल-अंतरियं ।
वल्ली-समं हि पिम्मं जं आसन्नं तहिं चडइ ॥ १७२ ॥
वच्चंति वासराइं मह पिउणो तीए गाढ-रत्तस्स ।
सिढिलीकय-सेसोरोह-रमणि-भमणाइ-चेट्ठस्स ॥ १७३ ॥
अह अन्नया कयाइवि कणगवईए सुओ समुप्पन्नो ।
सुरहोत्ति विहिय-नामो पत्तो सो कुमर-भावम्मि ॥ १७४ ॥
अन्न-दियहम्मि एयं एगंते भणइ कणगवइं देवी ।
जुवराय-पए किं नवि अहिसिच्चइ देव ! मे पुत्तो ? ॥ १७५ ॥
सो भणइ नर-वरिंदो जेट्ठ पुत्तम्मि सुप्पइट्ठम्मि ।
विज्जंते न हु जुत्तं जुवरायं ठाविउं सुरहं ॥ १७६ ॥
भणियं देवीए तओ जेट्ठ-ट्ठवणे निहोडेउ को णु ? ।
जइ तुज्झ अहं दइया ता सुरहं कुणसु जुवरायं ॥ १७७ ॥
ताहे रन्ना भणियं सुट्ठु पिया तं सुलोयणे ! मज्झ ।
किंतु इमस्सऽणुरत्ता सामंत-महंतया सव्वे ॥ १७८ ॥
तह एसो सुसमत्थो एवं विहिए विहेज्ज तं किंपि ।
अवमाणिओ हु जेणं ममावि रज्जं अवहरेज्जा ॥ १७९ ॥
तो भणइ हसिय देवी एत्तिल-सत्तेण कह तुमं विहिणा ।
पियमम ! राया विहिओ नेवरि फिराडो कओ होन्तो ? ॥ १८० ॥
तेणेव सुप्पइट्ठो एरिसओ उक्कडो पयावेण ।
तेणेव इमं सिग्घं कंठ-हरे खिवसु जेंतेण ॥ १८१ ॥

१ SEE NOTE P. 33 । २ संपादिते निर्व्यूढे । ३ विस्मरति (H. P. IV. 75) । ४ आन्तरितं = व्यवहितम् । ५ प्रेम । ६ आरोहति (H. P. IV. 206) । ७ अवरोधः = अन्तःपुरम् । ८ B घर° । ९ अभिषिच्यते । १० विद्यमाने । ११ विचारयतु (H. P. IV. 33) । १२ विदध्यात् A हि होज्ज । १३ अन्यथा । १४ किराटः । १५ कृतः । १६ अभविष्यत् (H. P. III. 180) । १७ उत्कटः । १८ कण्ठगृहे, कण्ठे वा = कारागृहे इत्यर्थः । १९ यत्नेन ।

तत्तो य मज्झ पुत्तं जुवरायं ठाविउं पयत्तेण।
अच्छसु विगयासंको रज्जं च ममं च माणंतो॥ १८२॥
एवं देवी-वयणं सोउं पडिउत्तरं अदाऊणं।
राया समुट्ठिऊणं अत्थाणे गंतुमुवविट्ठो॥ १८३॥
एयं च देवि-वयणं सुहविया-नामियाए चेडीए।
पच्छन्नं सोऊणं सव्वं धणदेव! मह सिट्ठं॥ १८४॥
तं सोउं मह चिंता चित्ते एयारिसो समुप्पन्नो।
किं कणगवईए वुत्तो करेज्ज एवं पिया मज्झ?॥ १८५॥

अहवा।

न गणंति पुव्व-नेहं न य नीइं नेय लोय-अववायं।
न य भावि-आवयाओ पुरिसा महिलाण आयत्ता॥ १८६॥
ता जा न किंपि वन्नं देवी-वयणाओ मह पिया कुणइ।
ताव अहिट्ठेमि सयं रज्जं, पियरं विणासेत्ता॥ १८७॥
अहव न एयं जुत्तं विवेय-जुत्तस्स मज्झ काउं जे।
ता बंधिऊण पियरं कट्ठ-हर-गयं अणुचरामि॥ १८८॥
किंवा कणगवइं चिय सह सुरहणं नयामि जम-वयणे।
किंवा कट्ठ-हरम्मि दोन्निवि घत्तेमि बंधेउं?॥ १८९॥
अहवा किं मह इमिणा पेक्खामो ताव जं पिया कुणइ।
अदिट्ठ-पाणियम्मि न हु जुत्तं पीणहुम्मुयणं॥ १९०॥
अह राया मह उवरिं दिणे दिणे विपयमाए भजंतो।
जाओ सिढिल-सिणेहो कन्न-विसं जं महंत-विसं॥ १९१॥
सहसत्ति अन्न-दियहं किंपि मिसं दाविऊण मह रन्ना।
हरियं गाम-सहस्सं दिन्नं लहु-खेडयं एक्कं॥ १९२॥
संजाय-अमरिसेणं ताहे मए चिंतियं दुरायारं।
मारेऊणं एयं रज्जमहिट्ठेमि, किं बहुणा!॥ १९३॥
अहवा न पुव्व-पुरिसेहिं मज्झ वंसे कयं इमं पावं।
तमहंपि कह करोमी असार-रज्जस्स कज्जेण!॥ १९४॥
महिला-वयणेण इमो रागंधो कुणइ, कुणउ अन्नायं।
मह पुण विवेय-जुत्तस्स हंदि! न हु एरिसं जुत्तं॥ १९५॥

१ चेटी = दासी। २ उच्चः। ३ पिता। ४ आवया = आपद्। ५ आयत्ताः = आधीनाः। ६ अधितिष्ठामि। ७ पादपूर्त्यव्ययम् (H. P. II. 217)। ८ करोमि। ९ B बंधेउं घत्तामि = बद्ध्वा पातयामि। १० अदृष्टपानीये प्रदेशे। ११ उपानहौ:

हरिसाऊरिय-हियओ[1] अह राया भणइ परियणं निययं।
महया विच्छड्डेणं नयरे कन्नं पवेसेह ॥ १६९ ॥
तो परियणेण सम्मं तहत्ति संपाडियम्मि[2] वयणम्मि।
सोहण-लग्गे रन्ना परिणीया तत्थ कणगवई ॥ १७० ॥
सा रन्नो कणगवई कालेण अईव वल्लहा जाया।
मह माऊए ठाणे ठविया अह पट्ट-बद्धा सा ॥ १७१ ॥
अइवल्लहंपि [3]वीसरइ माणुसं देस-काल-[4]अंतरियं।
वल्ली-समं हि [5]पिम्मं जं आसन्नं तहिं [6]चडइ ॥ १७२ ॥
वच्चंति वासराइं मह पिउणो तीए गाढ-रत्तस्स।
सिढिलीकय-सेस[7]ओरोह[8]-रमणि-गमणाइ-चेट्ठस्स ॥ १७३ ॥
अह अन्नया कयाइवि कणगवईए सुओ समुप्पन्नो।
सुरहोत्ति विहिय-नामो पत्तो सो कुमर-भावम्मि ॥ १७४ ॥
अन्न-दियहम्मि एयं एगंते भणइ कणगवई देवी।
जुवराय-पए किं नवि [9]अहिसिच्चइ देव! मे पुत्तो? ॥ १७५ ॥
तो भणइ नर-वरिंदो जेट्ठ पुत्तम्मि सुप्पइट्ठम्मि।
[10]विज्जंते न हु जुत्तं जुवराय ठाविउं[11] सुरहं ॥ १७६ ॥
भणियं देवीए तओ जेट्ठ-ठवणे निहोडेउ[12] को णु?।
जइ तुज्झ अहं दइया ता सुरहं कुणसु जुयरायं ॥ १७७ ॥
ताहे रन्ना भणियं सुट्ठु पिया त सुलोयणे! मज्झ।
किंतु इमस्सऽणुरत्ता सामंत-महंतया सव्वे ॥ १७८ ॥
तह एसो सुसमत्थो एवं विहिए [12]विहेज्ज तं किंपि।
अवमाणिओ हु [13]जेणं ममावि रज्ज अवहरेज्जा ॥ १७९ ॥
तो भणइ हसिय देवी पुरिस-सत्तेण कह तुमं विहिणा।
नियमम! राया विहिओ [13]नेवरि [14]किराडो [15]कओ [16]होन्तो? ॥१८०॥
जेणेव सुप्पइट्ठो पुरिसओ [17]उक्कडो पयावेण।
तेणेव इमं सिग्घं [18]कंडु-हरे खियसु [19]जंतेण ॥ १८१ ॥

---

१ SEE NOTE P. 13। २ संपादिते निर्व्यूढे। ३ विस्मरति (H. P. IV. 75)। ४ अन्तरितं = व्यवहितम्। ५ प्रेम। ६ आरोहति (H. P. IV. 206)। ७ अव-रोधः = अन्तःपुरम्। ८ B °वइइं°। ९ अभिषिच्यते। १० विद्यमाने। ११ विकारयतु (H. P. IV. 23)। १२ विदध्यात् A वि हेज्ज। १३ अन्यथा। १४ किरातः। १५ कृतः। १६ अभविष्यत् (H. P. III. 180)। १७ उत्कटः। १८ कटहृदं, कण्डू-ह वा = कण्डूहरे इत्यर्थः। १९ यत्नेन।

पुत्तोवि सत्तु-सरिसो दीसइ निय-कारणे अपुज्जंते ।
पिउणा सुविणीओवि हु धिरत्थु संसार-वासस्स ॥ २१० ॥
तं चिय कुमर ! महप्पा तं चिय पसमस्स लद्ध-परमत्थो ।
तं चिय विवेय-जुत्तो तुमए च्चिय मंडिया वसुहा ॥ २११ ॥
पिउणाऽवमाणिओवि हु अन्नं असमंजसं अकाऊणं ।
संतम्मि बले तहवि हु देस-च्चाओ कओ जेण ॥ २१२ ॥
एमाइ-वयण-वित्थर-अवरोप्पर-वड्ढमाण-नेहाणं ।
ताण पंच व सत्त व वोलीणा वासरा जाव ॥ २१३ ॥
तावय समत्थ-सत्थं दट्ठूण गमण-उच्छुगीभूयं ।
धणदेवो आपुच्छइ गमणत्थं सुप्पइट्ठं त ॥ २१४ ॥
तुम्ह विओगो दूसहो एसो सत्थो समुच्छुगीभूओ ।
ता कुमर ! अम्ह जायं एत्थ तडी एत्थ वग्घोत्ति ॥ २१५ ॥
एएणं चिय नेच्छंति साहवो सज्जणेहिं संसग्गिं[8] ।
जम्हा विओग-विहुरिय-हिययस्स न ओसहं अन्नं ॥ २१६ ॥
जइवि हु वहइ न जीहा एरिस-वयणे समुल्लविज्जंते ।
तहवि हु भणामि मुंचसु गच्छामो संपयं अम्हे ॥ २१७ ॥
ता किंपि चिंतिऊणं खणंतरं दीहरं च नीससिउं ।
वज्जरइ सुप्पइट्ठो सविसायं एरिसं वयणं ॥ २१८ ॥
अम्हारिसेहिं गिहमागयाण तुम्हारिसाणं सुयणाणं ।
को उवयारो कीरउ एरिस-ठाणे वसंतेहिं ? ॥ २१९ ॥
तहवि हु भणामि किंचिवि कायव्वो नेव पत्थणा-भंगो ।
जेण पर-कज्ज-साहण-निरया खलु सज्जणा होंति ॥ २२० ॥
तत्तो फुरंत-निम्मल-मऊह-विच्छुरिय-दस-दिसाऽऽभोगो ।
एक्कोवि अणेग-गुणो पवर-मणी तस्स उवणीओ ॥ २२१ ॥
दट्ठुं दिव्व-मणिं तं दीसंताणेय-लक्खणं विमलं ।
वियसिय-लोयण-जुअलो अह धणदेवो इमं भणइ ॥ २२२ ॥
एरिस-पवर-मणीणं मणुस्स-खेत्तम्मि संभवो नत्थि ।
नवरं जइ सुर-लोगे हवेज्ज न हु अन्न-खेत्तम्मि ॥ २२३ ॥

---

१ अपूर्यमाणे । २ महात्मा । ३ अतिक्रान्ता । ४ समस्त-सार्थम् । ५ उत्सुकीभूतम् = उत्कण्ठतम् । ६ B युग्मम् । ७ संसर्गम् = सङ्गतिम् । ८ दीर्घम् । ९ सुजनानाम् । १० उपचारः = समादरः । ११ क्रियताम् । १२ मयूखाः = किरणाः । १३ विच्छुरितः = व्याप्तः । १४ आभोगः = प्रदेशः ।

एवं विणिच्छियम्मिवि तहवि हु कोऊहलं महं हियए ।
तो भणसु कह णु जाया संपत्ती तुम्ह एयस्स ? ॥ २२४ ॥

तो भणइ सुप्पइट्ठो सम्मं हि विणिच्छियं तुमे भद्द ! ।
माणुस-खेत्त-समुत्थो न होइ एसो मणी ताव ॥ २२५ ॥
किंतु सुर-लोग-जाओ एसो संपाविओ जहम्हेहिं ।
तं एग-मणो होउं जइ कोउगमत्थि तो सुणसु ॥ २२६ ॥
पुव्वं एगम्मि दिणे पभाय-समयम्मि गहिय-कोदंडो ।
चलिओ कइवय-निय-पुरिस-परिगओ मिग-वहट्ठाए ॥ २२७ ॥
उत्तर-दिसा-मुहो हं गाउयमेत्तम्मि भूमि-भागम्मि ।
घण-पत्तल-तरु-वर-संकुलम्मि वियरामि जाव वणे ॥ २२८ ॥
ताव य निसुंओ सद्दो दूसह-गुरु-दुक्ख-सूयओ कलुणो ।
आगासे महिलाए सघग्घरं रोयमाणीए ॥ २२९ ॥[9]
हा ! कह मज्झ निमित्तं पियम ! अतिगरुय-आवयं पत्तो ! ।
हा ! अज्जउत्त ! इण्हिं तुह विरहे नत्थि मह जीयं ॥ २३० ॥
तदणंतरं च केणवि हक्किय अइनिट्ठुरं समुल्लवियं ।
कत्तो मह वसगाए साहारो तुज्झ एएण ? ॥ २३१ ॥
तं सोऊणं मज्झं मणम्मि कोऊहलं समुप्पन्नं ।
जाव य दोण्णि व तिण्णि व वच्चामि पयाइं ता निसुंओ ॥२३२॥
एगम्मि वण-निगुंजे अदिस्समाणस्स कस्सवि नरस्स ।
गरु-दुक्ख-सूयण-परो मंदो नित्थणण-संसद्दो ॥ २३३ ॥[14]
तत्तो महंत-कोऊहलेण तत्तो-मुहो अहं चलिओ ।
पेच्छामि संबेलि-तरुं सरलं वत्तुंगमइगरुयं ॥ २३४ ॥
दंसणमेत्तुप्पाइय अइगरुय-भएहिं रत्त-नेत्तेहिं ।
कसिण-सरीर-समुब्भूय-भूरि-पहा-भरिय-गयणेहिं ॥ २३५ ॥
निम्मल-मणि वलय-समुच्छलंत-कंतीए पयड-वयणेहिं ।
गुरु-रोस-वस-वियंभिय-फार-फणा-घोर-भुयगेहिं ॥ २३६ ॥
दीहर-ल्ललंत-जीहा-सहस्स-विप्फुरण-भीइ-जणगेहिं ।
असरिस-अमरिस-वस-विम्मुक्क-फुंकार-सद्देहिं ॥ २३७ ॥

---

१ विनिश्चिते । २ कुतूहलम् । ३ संप्राप्तिः । ४ कौतुकम् । ५ कोदण्डं = धनुः । ६ पत्तलं = पत्रम् (H. P. II 173) । ७ श्रुतः SEE NOTE P. 31 । ८ करुणः = करुणोत्पादकः । ९ B युग्मम् । १० आपदम् । ११ A °वई । १२ जीवितम् । १३ A °स्स वरन° । १४ B युग्मम् । १५ शाल्मलीतरुम् । १६ पहा = प्रभा ।

अइगरुय-पन्नगेहिं समंतओ वेढिओ अणेगेहिं ।
एगो दिव्वागारो पुरिसो दिट्ठो अहे तस्स ॥ २३८ ॥
अइदूसह-वियणा-वस-विमुक्क-पुणरुत्त-मंद-हुंकारं ।
आकंठ-वेढियं त दट्ठुं पुरिसं मए भणियं ॥ २३९ ॥
धी ! धी ! हय विहिणो विलसियस्स असमिक्खियस्स एयस्स ।
एयारिसेवि पुरिसे एरिस-दुक्खं करेंतस्स ॥ २४० ॥
एमाइ मए परिदेवियम्मि भणियं इमं तओ तेणं ।
अलमिमिणा ते परिदेविएण सुण ताव मह वयणं ॥ २४१ ॥
चिट्ठइ चूडाए महं मज्झे बद्धो फुरंत-किरणिल्लो ।
दिव्वो मणीण पवरो मणी भुयगोह-विद्दवणो ॥ २४२ ॥
जस्स पभावेण इमे डसिउमणावि हु चयंति नो डसिउं ।
घोर-विसावि हु सप्पा सप्पंति न चंद-वयणव्व ॥ २४३ ॥
तं घेत्तूणं वर-मणि सिंचसु सलिलेण तेण तो पच्छा ।
अच्छोडेसु भुयंगे अंग-विलग्गे महमणेगे ॥ २४४ ॥
आमंति भणंतेणं तव्वयणे सायरं कयं सव्वं ।
अच्छोडिया जलेणं झत्ति विलीणा अह भुयंगा ॥ २४५ ॥

भणियं ।

मणि-सलिलेणं सित्ता खणेण सव्वेवि पाविया विलयं ।
खर-जालावलि-जलणोवतावियो मयण-पिंडव्व ॥ २४६ ॥
अह सो पणट्ठ-वियणो सीयल-तरु-छाहियाए उवविट्ठो ।
मह-पुरिस-कय-सुकोमल-किसलय-संछण्ण-संथरए ॥ २४७ ॥
आभट्ठो पढमं च तेण अहयं कत्तो तुमं आगतो
किंवा नाम कहिं कुलम्मि विमले जाओ सि, को ते पिया ? ।
एव भो धणदेव ! तेण तइया पुट्ठे मए साहिया
पुव्वुत्ता सयलावि तुज्झ कहिया जा सा पउत्ती तहिं ॥२४८॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा समूह-रम्माए ।
रागग्गि दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥

---

१ अधः । २ B चतसृभिः कलापकम् । ३ वियणा = वेदना । ४ पुणरुत्तं भूयः (H P. II. 179) । ५ असमीक्षितस्य । ६ B °माइए । ७ परिदेविते = विलपिते = विलापे कृते सतीत्यर्थः । ८ विद्दावण = निवारकः । ९ चयति = शक्नुवन्ति (H P. IV. 86) । १० चद्रवदना: = चन्द्रमुखा: । ११ आच्छोटय । १२ सादरं यथा स्यात्तथा । १३ छाहिया = छाया । १४ मत्पुरुषेण कृते सुकोमलैः किसलयैः संछन्न संस्तारके । १५ आभाषितः । १६ कथिता । १७ प्रवृत्तिः = वृत्तान्तः ।

एसो एत्थ समप्पइ विज्जाहर-मोयणोत्ति नामेण ।
सुरसुंदरि-नामाए कहाए बीओ परिच्छेओ ॥ २५० ॥ ५०० ॥

॥ द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह सोवि मए पुट्ठो केण तुमं एरिसाए धाराए ।
खित्तो सि आवयाए केण व कज्जेण भद्द ! सुहा ! ॥ १ ॥
एवं च पुच्छिओ सो सदुक्खमइदीहरं च नीससिउं ।
चित्तब्भतर-गुरु-दुक्ख-सूयगं मोत्तु अंसु-जलं ॥ २ ॥
अह सो भणइ सुभणिओ ससारे राग-मोहिय-मणाण ।
सुलहाओ आवयाओ जीवाण अदीह-दंसीणं ॥ ३ ॥
ससार-सागरम्मी परिब्भमताण भद्द ! जीवाणं ।
न हु चोज्जमावयाहिं अनिजंतिय-करण-वग्गाणं ॥ ४ ॥
पुव्व-कय-कम्म-दोसा दुक्ख सव्वपि जायइ जियाण ।
अवराहेसु गुणेसु य निमित्तमेत्तं परो होइ ॥ ५ ॥
परमत्थओ न केणइ सुह य दुक्खं व कीरइ नरस्स ।
पुव्व-कयमेव कम्म सुह-दुह-जणणम्मि तंलिच्छं ॥ ६ ॥
तत्तो य मए भणियं एवं एयति नत्थि संदेहो ।
तहवि हु विसेस-कारण-वियाणणे अम्ह इच्छत्ति ॥ ७ ॥
अह भणइ भो सुंदर ! जइ एवं सुदट्ठु तुम्ह निब्बंधो ।
ता एग-मणो होउं सीहिज्जंतं निसामेहि ॥ ८ ॥

अत्थेथ भरह-खेत्ते विक्खाओ खेयरावली-गम्मो ।
तुगोव्व रुप्प-पुंजो दस-दिसि-पसरंत-कंतिल्लो ॥ ९ ॥
झर-झर-झरंत-निज्झर झंकार-रवेहि वाहरिय-दियंतो ।
मयरंद-पाण-लंपड-अलि-वल्य-विरायमाण-वणो ॥ १० ॥
वहमाण-वाहिणीणं दिसि-दिसि-सुव्वत-खलहरा-सद्दो ।

---

१ आपदि । २ B भद्दमुह । = भद्रमुख । ३ मुधा । ४ अदीर्घदर्शिनाम् = अविमृश्यकारिणाम् । ५ चोद्यम् । ६ आप इवयां नव प्रश्न्यः, सुगमत्वादित्यर्थः । ७ अनियन्त्रितः = अवशीकृतः करणानामिन्द्रियाणां वर्गः समूहो यैस्तेषाम् । ८ जीवानाम् । ९ तल्लिच्छ=तत्परम (H. D. V. 3) । १० विज्ञाने । ११ B हंभो । १२ निर्बन्धः = आग्रहः । १३ कथ्यमानम् । १४ A °हिज्जंत । १५ वाहिनी = नदी । १६ सुव्वंतो=श्रूयमाणः ।

वद्धावणयं पिउणा काराविय्मसम-हरिसेणं ॥ २४ ॥
कमसो य बारसाहे वोलीणे मज्झ जणणि-जणएहिं ।
गुरु-तुट्ठीए पइट्ठियमहिहाणं चित्तवेग त्ति ॥ २५ ॥
वोलीणेसु य कइवय-वरिसेसु अहं महंत-बुद्धिस्स ।
अज्झावयस्स सुह-तिहि-रिक्खम्मि समप्पिओ पिउणा ॥ २६ ॥
तत्तो अकाल-हीणं तहविह-अज्झावय-प्पभावेण ।
निय-मइ-सामत्थेण य गहियाओ कलाओ सयलाओ ॥ २७ ॥
निय-कुल-कमागयाओ पिउणा विज्जाओ मज्झ दिन्नाओ ।
नहगामिणि-पमुहाओ जहविहिणा साहियव्वाओ ॥ २८ ॥
दसिय-मयण-वियारं महिला-जण-हियय-मोहणमुदारं ।
अह कमसो संपत्तो अहयं नव-जोव्वणारम्भं ॥ २९ ॥
अन्नम्मि दिणम्मि अहं समाण-जोव्वण-वयंस-परियरिओ ।
पत्तो अणेग-तरु-संड-मंडिय मणहरुज्जाणं ॥ ३० ॥
पारद्ध-विविह-कीला चिट्ठामो जा खणंतरं तत्थ ।
ताव य गयणे दिट्ठा दिव्व-विमाणाण रिंछोली" ॥ ३१ ॥
पसरंत-पवर-रयणोरु-दित्ति-विच्छुरिय-नह-यला ऽऽभोया ।
उत्तर-दिसा पयट्टा सुर-सुंदरी गेय-संहिट्ठा ॥ ३२ ॥"
त दट्ठु मए भणियं काय इमो हंदि ! देव-संदोहो ।
चलिओ चलंत-कुंडल-मुत्ताहल-धवल-गंड-यलो ! ॥ ३३ ॥
ईसि" हसिऊण भणियं मज्झ वयंसेण बंधुदत्तेण ।
सुपसिद्धमेव एयं वेयड्ढ-नगे वसंताणं ॥ ३४ ॥
जिण-वंदणत्थमेयं सिद्धाययणेसु एइ सुर-निवहो ।
निययं पि वयंस ! अओ पसिद्ध-वत्थुम्मि का पुच्छा ! ॥ ३५ ॥
तत्तो य मए भणियं एवं एयं ति किंतु निसुणेसु ।
महया विच्छड्डेणं न एंति" निच्च सुरा एत्थ ॥ ३६ ॥
अज्ज पुणो सविमाणा सव्विड्ढीए महंत-हरिसेणं ।

दीसंति जं वेयंता तेण मए पुच्छियं मित्त ! ॥ ३७ ॥
अह भणइ बंधुदत्तो खणंतरं चिंतिऊण सवितक्कं ।
हुं नायं पारद्धा सिद्धाययणेसु जत्ताओ ॥ ३८ ॥
पसरंत-सुरहि-मलयानिलुद्धुरो जेण वट्टइ वसंतो ।
किसलइय-सयल-तरु-वर-विरायमाणोरु-वण-नियरो ॥ ३९ ॥

अविय ।

वायंत-मलय-मारुय-चलंत-पत्तल-विसाल-साहाहिं ।
नच्चंतिव तरुणो पहरिसेण महु-मास-आगमणे ॥ ४० ॥
कुसुमा-ऽऽमोयाऽऽयड्ढिय-अलि-उल-झंकार-गहिर-सद्देण ।
गायंतिव तरु-नियरा वसन्त-मासागमे तुट्ठा ॥ ४१ ॥
मयरंद-पिंजराओ विसट्ट-सुगंध-कुसुम-वयणाओ ।
वण राईओ हसंतिव वसंत-मासागमं दट्ठुं ॥ ४२ ॥
ददट्ठूणव तरु-नियरं महु-समए बहल-पत्तल-च्छायं ।
अवमाणिओ पलासो कसिण-मुहो झत्ति संजाओ ॥ ४३ ॥
अच्छउ ता फल-काले फुल्लिमं-समएवि कालिमा वयणे ।
इय कलिउंव पलासो चत्तो पत्तेहिं किविणोव्व ॥ ४४ ॥
ददट्ठूण वण-समिद्धिं पलास विडवेहिं मउलियं वयणं ।
अन्नेवि हु अप्पत्ता पर-रिद्धिं नेय विसहंति ॥ ४५ ॥

अविय ।

पाविय-वसंत-मासो वणम्मि निस्सेस-पीय-लोहियओ ।
पिय-विरहिय-पहियाणं भय-जणओ किंसुय-पिसाओ ॥ ४६ ॥

अन्नं च ।

पंचसर-लोद्धएणं महु-मास-विइज्जएण दय-रहियं ।
हम्मतीओ गाढं ददट्ठूणव पहिय-महिलाओ ॥ ४७ ॥
हसियंव मुद्ध-संठिय-कलयंठि-कएण कूइय-रवेण ।
पयडिय-मंजरि-गुरु-दंत-पतियं चूय-विडवेहिं ॥ ४८ ॥
ददट्ठूण पहिय-निवहं निहयं महु-मास-लोद्धय-नरेण ।

---

१ मजन्तः । २ किसलइयं = नवपल्लवितम् । ३ आयड्ढिया = आकृष्टाः । ४ विसट्टं = विकसितम् (H. P. D. V. 57) । ५ A फुल्लस॰ । ६ त्यक्तः । ७ कृपणः । ८ अपात्राणि = तुच्छाः, अपत्राश्च = पत्ररहिताः । ९ लुब्धकः = व्याधः । १० मधुमासद्वितीयेन = वसन्तसहितेनेत्यर्थः । ११ प्रकटिता मञ्जर्य एव ये गुरवो = महान्तो दन्तास्तेषां पङ्क्तियंत्र हसने तदिति । १२ चूतविटपैः = आम्रशाखाभिः ।

ओणय-मुहीओ कुसुमंसुएहिं रोयंतिव लयाओ ॥ ४९ ॥
मय-पहियाण जलंतिव ठाणे ठाणे महंत-चीयाओ ।
घण-किंसुय-च्छलेणं अलि-रव-मिसिमिसिय-सद्दाओ ॥ ५० ॥
निज्झर-तडेसु तरुणो पवण-पहल्लंत-जल-निबुड्डेहिं ।
साहा-करेहिं देंतिव जलंजलिं जत्थ पहियाणं ॥ ५१ ॥

किंच ।

घण-किंसुय-नव-रंगय-विराइया बद्ध-पवर-मयण-हला ।
पाडल-कुसुमा सोहई वसंत-लच्छी नव-वहुव्व ॥ ५२ ॥

अन्नं च ।

देह-सहिओवि हु सूरो कंव्वासत्तो वसंत-माहप्पा ।
उवभुंजिऊण मीणं संपइ मेसस्स ढुंकोत्ति ॥ ५३ ॥
ता एरिसे वसंते दिसि-दिसि-पसरंत-परहुया-सद्दे ।
वित्थरिय-चच्चरी-रव-मुहरिय-उज्जाण-भूभागे ॥ ५४ ॥
विलसंति कामुय-जणा अंदोलिज्जंति तरुण-जुवईओ ।
वित्थरइ पडहय-रवो पियंति वर-वारुणिं तरुणा ॥ ५५ ॥
सोहीण-पियमाणं तरुणीणं वल्लहम्मि महु-मासे ।
धम्म-परायण-लोएण एत्थ कीरंति जत्ताओ ॥ ५६ ॥
जिण-बिंबाण भत्तीए तेण एए समागया देवा ।
सव्वायरेण वेयड्ढ-सिद्धकूडेसु जत्तत्थं ॥ ५७ ॥
तत्तो य मए भणियं जइ एव तो वयंस ! अम्हेवि ।
गंतूण सिद्धकूडे सासय-सव्वन्नु-पडिमाओ ॥ ५८ ॥
भत्तीए पणमिऊणं करेमु निय-माणुसत्तणं सहलं ।
पेच्छामो जिण-जत्तं सुय-खयरोहण किज्जंतं ॥ ५९ ॥
अह सव्वेहिवि भणियं एव होउत्ति सुट्ठु ते भणियं ।
एत्थंतरम्मि पत्तो मह धाइ-सुओ वलो नाम ॥ ६० ॥
आगम्म तेण भणिय पिउणा ते चित्तवेग ! संलत्तं ।

---

१ अवनत-मुखाः । २ कुसुमाश्रुभिरिव मधुकराणि तैः । ३ चिताः । ४ निझुड्ड — निकुञ्जिताः — मग्नाः (दे. ४. १०७) । ५ केसु । ६ मदापूरः — [illegible] (दे. ४. ...) । ७ शुकः [illegible] । ८ कव्वो — काव्यः — शुक्रः, कव्वं — काव्यं — मार्गं च । ९ [illegible] । १० देवगणः, [illegible] च । ११ [illegible] । १२ [illegible] । १३ [illegible] । १४ [illegible] । १५ [illegible] । १६ [illegible] । १७ [illegible] । १८ [illegible] । १९ [illegible] । २० [illegible] । २१ [illegible] ।

एसो हु रयण-संचय-वेत्थव्वो सयल-खयर-जणो ॥ ६१ ॥
न्हाओ विलित्त-देहो सुह-नेवत्थो महा-विभूईए।
चलिओ जिण-जत्ताए आसन्ने सिद्धकूडम्मि ॥ ६२ ॥
तेण समं अम्हेवि हु चलिया ता सिग्घमेव आगच्छ।
कय-ण्हाणाइ-विहाणा जेण समं चेय गच्छामो ॥ ६३ ॥
तव्वयणं सोऊणं निय-गेहे आगओ पिउ-समीवे।
तेवि य मज्झ वयंसा निय-निय-गेहेसु संपत्ता ॥ ६४ ॥
कय-ण्हाणाइ-विहाणो सह पिउणा ताहे पवणगइणा हं।
तक्कालुचिय सव्वं गहिऊणं धूव-पुप्फाइ ॥ ६५ ॥
नागर-जणेण सहिओ उप्पइओ खग्ग-सामल गयणं।
गच्छंतेण कमेणं दिट्ठं भवणं जिणिंदस्स ॥ ६६ ॥
वायंत-मउय-मारुय-मंदंदोलंत-धय-वडग्गेहिं।
सैन्नंव करेमाणं आगमणत्थं जणोहस्स ॥ ६७ ॥
दुंदुहि-मउंद-मद्दल-तिलिमा-पमुहेण तूर-सद्देण।
हक्कारंतंव जणे जत्ता-समए जिणिंदस्स ॥ ६८ ॥
तत्तो कमेण पत्ता दिसि दिसि नच्चत-अच्छरा-नियरं।
मणहर-गेय-झुणीए आणंदिय-भविय-संदोहं ॥ ६९ ॥
नाणाविह-वत्थेहिं कय-उल्लोयं मणोहरायारं।
विच्छित्तीए लंबिय-निम्मल-वर-हार-ओचूलं ॥ ७० ॥
विरइय-घण-फुल्लहरं विचित्त-लंबंत-तारियाइन्नं।
पवर-पंडि-मंडवेणं उच्छाइय-अंगणाभोयं ॥ ७१ ॥
नीसल-तोड्डिय-चंदायएहिं मंडिय-चउक्किया-देसं।
फुल्लमय-पवर-तोरण-सोहिय-मज्झ जिणिंद-गिहं ॥ ७२ ॥[14]
तस्स य दुवार-देसे निम्मल-जल-पूरियाए वावीए।
काऊण पाय-सोयं निमय-वयंसेहिं परियरिओ ॥ ७३ ॥

१ वास्तव्यः। २ नेपथ्य=वस्त्रम्। ३ खड्गवत् श्यामम्। ४ वात (चलत्) मृदुक-मारुत-मन्दान्दोल्यमान-ध्वज-पटाग्रैः। ५ संज्ञाम्। ६ मुकुन्दो वाद्यविशेषः। ७ झुणी=ध्वनिः। ८ चन्द्रातपः "चंदरवो" इति भाषायाम्। ९ विच्छित्तिः=शान्तमार्गः। १० अवचूलः=ध्वजस्याधोमुखः कूर्चकोऽवचूलः B उच्चूलं ध्वजस्योर्ध्वस्थितः कूर्चकः उच्चूलः (A. C. III. 414)। ११ B पवर्मं°। १२ निस्तलं=तलम्। १३ तड्डिय=ततम्=विस्तृतम् (H. P. IV. 137)। १४ B चतसृभिः कलापकम्।

[1]जिण-भवण-दुवार-ट्ठिय-उच्चलिय-पुप्फमालिणीहत्थ ।
पुप्फाइं गेण्हंतो अंतो विहिणा पविट्ठो हं ॥ ७४ ॥[2]
पूइय जिणिंद-बिंबे काउं चीइ-वंदणं जहा-विहिणा ।
थोत्तेहिं नीहरिओ हं उवविट्ठो रयण-मज्झम्मि ॥ ७५ ॥
पेच्छ जिण-मज्जणए इओ तओ तत्थ संचरंतो हं ।
अवरोप्पर दंसिय-कोउगेहिं सहिओ वयंसेहिं ॥ ७६ ॥
कत्थइ विलासिणि-जण पेच्छंतो नच्चमाणय विविहं ।
कत्थइ कवि-वर-निवहं जिण-चरियं अहिणवेमाणं ॥ ७७ ॥
वीणा-रव-संवलियं कत्थवि गीयं ज्झुणि निसामेंतो ।
विरइय-विविहायारं कत्थवि य बलिं पलोएंतो ॥ ७८ ॥
कत्थइ तरुण-नरेहिं दिज्जंतं रासय सुणेमाणो ।
सुर-सुंदरीहिं कत्थइ गिज्जंतं धवल-संघाय ॥ ७९ ॥
एवं च जाव कोऊहलेण अवरावरेसु ठाणेसु ।
हिंडामि तत्थ भवणे लीलाए सम वयंसेहिं ॥ ८० ॥
ताव मह माउल-सुओ सहरिसमागम्म साइयं दाउं ।
पज्जरइ भाणुवेगो पभूय-कालाओ दिट्ठो सि ॥ ८१ ॥[11]
कुसलं च पवणगइणो पिउ-भगिणीए य वउलवइयाए ? ।
तत्तो य मए भणियं कुसलं सव्वेसि, अन्न च ॥ ८२ ॥
एयंपि आगयाइं इमाइं चिट्ठंति भद्द ! जिण-भवणे ।
अम्मा-पिऊण मूलं समागओ तेण सहिओ हं ॥ ८३ ॥
सायरमवगूढो सो तेहिं पउत्ति च पुच्छिओ भणइ ।
कुसलं मह जणयाण नायमणं कारणविसेसं ॥ ८४ ॥
अह सो मए पभणिओ "विज्जाधरा इमा हु जिण-जत्ता ।
संपइ पुण अम्हाणं आगच्छसु पाहुणो ताव ॥ ८५ ॥
सो भणइ भाणुवेगो एयं एयंपि किंतु निसुणेसु ।
मह चित्तवेग-मित्तेण उद्धमाणंतरेण इति भणियं ॥ ८६ ॥
ता मित्तवेग ! भाइ स चिय नगरम्मि एहि गेहम्मि ।
उक्कंठिओ पियाणं च अम्हाणं तुम्ह माउस्साए ॥ ८७ ॥

१ उद्वेल्लित: = समीरपतः । २ पुष्पमालिका = पुष्पविक्रेत्री । ३ B तुम्हं । ४ चैत्यवन्दनम् । ५ गर्दैः । ६ B पग । ७ निशमयन् = शृण्वन् । ८ प्रलोकयन् । ९ A °लोएंतो । १० रोचयन्तम् । ११ B °सेवं । १२ B तुम्हं । १३ शकुन-कुलेन । १४ दृष्टपूर्वा = पूर्वदृष्टः । १५ पभूगो । १६ प्रणयम् ।

एवं च तेण भणिओ अम्मा-पीईहिं अब्भणुन्नाओ।
भाउ-समेओ पत्तो नगरमहं कुंजरावत्तं ॥ ८८ ॥
ताहियं च चित्तमाणू मं दट्ठुं सुट्ठु हरिसिओ भणइ।
सुंदरमायरियं ते जमागओ अम्ह पाहुणओ ॥ ८९ ॥
नियय-पउत्तिं सव्वं कहिउं कय-भोयणाइ-वावारो।
पत्ताए रयणीए पसुत्तो पवर-सयणीए ॥ ९० ॥
तत्थ य पभाय-समए लवमाणे तंबचूल-निउरबे।
दिट्ठो अदिट्ठ-पुव्वो एसो सुमिणो मए तइया ॥ ९१ ॥
किल धवल-फुल्ल-माल मणोहर दट्ठु तग्गहट्ठाए।
चलिओ हं न य सक्केमि गेण्हिउं त जया चहवि ॥ ९२ ॥
केणवि मित्तेण तओ समप्पिया आयरेण मे गहिया।
ओलंबिरसं गलए किल नियए ताव सा झत्ति ॥ ९३ ॥
पडिया मह हत्थाओ कत्थवि य गयत्ति नेय जाणामि।
ताहे महंत-दुक्ख तव्विरहे मज्झ संजायं ॥ ९४ ॥
मुक्काओ मए एसा पुणोवि अमिलाण-कुसुमिया विहिया।
इय भणिऊणं केणवि कंठे विणिवेसिया मज्झ ॥ ९५ ॥
ताव पडु-पडह-झल्लरि-काहल-भभा-मउद-सद्दालं।
सोउ तूरस्स रवं झत्ति पणट्ठा महं निद्दा ॥ ९६ ॥
तो हरिस-विसायइद्धं दट्ठु सुमिणं विचिंतियं हियए।
किं नाम मज्झ सूयइ अदिट्ठ-पुव्व इमं सुमिणं ! ॥ ९७ ॥
का हदि ! इमा माला विज्जा वा संपया व मह होज्जा।
दिन्ना केणवि नट्ठा पुणरवि लद्धा, न याणामि ॥ ९८ ॥
एवं अणिच्छियत्थो सुविण-सरूवस्स उट्ठिओ अहय।
काउं पभाय-किच्च अह सहिओ भाणुवेगेण ॥ ९९ ॥
आरूढो पासाए उवरिम-भूमीए चित्तसालाए।
मणि-रयण कोट्टिमम्मी उवविट्ठो मत्तवारणए ॥ १०० ॥[13]
अह त पभाय-दिट्ठ [14]सिट्ठं सुविण तु भाणुवेगस्स।
निच्छेइउं नो सक्कइ सोवि हु सुविणस्स [16]सब्भाव ॥ १०१ ॥

१ अभ्यनुज्ञातः = आदिष्टः। २ प्राघूर्णकः = अतिथि। ३ प्रसुप्तः। ४ शयने। ५ लपति = शब्दायमाने। ६ ताम्रचूड निकुरम्बे = कुक्कुटसमूहे। ७ स्वप्नः। ८ अवलम्बिते = निवशयिष्यामि। ९ तिसाभः कुलकम्। १० A चित्ते। ११ आतिथ्यार्थः। १२ मत्तवारण = मत्तालम्बः। १३ B युग्मम्। १४ शिष्टम् = उक्तम्। १५ निश्चेतुम्। १६ सद्भावं = परमार्थम्।

चिंतित्ता सुविण-फलं विगप्प-संकप्प-खित्त-निय-चित्ता ।
जा चिट्ठामो अम्हे खणंतरं तत्थ ठाणम्मि ॥ १०२ ॥
ताव य वर-नेवत्थो महग्घ[1]-आभरण-भूसिय-सरीरो ।
सव्वोवि नयर-लोओ गंतुं कत्थवि पयट्टो[2]त्ति ॥ १०३ ॥[3]
तं दट्ठुं मए भणियं सबाल-वुड्ढो इमो जणो कत्थ ।
कय-उवसोहो[4] वच्चइ साहसु भो माणुवेगम्हं ? ॥ १०४ ॥
भणियं च तेण निसुणसु अज्जं ज मयण-तेरसी[5] भद्द ! ।
मयरंदुज्जाण-ठियस्स तेण जत्ताए मयणस्स ॥ १०५ ॥
एसो नर-नारि-गणो पूयत्थं तस्स वच्चइ[6] पमोया[7] ।
अम्हेवि हु गच्छामो पेच्छामो कुसुमसर[8]-जत्तं ॥ १०६ ॥[9]
तत्तो य मए भणियं एवं होउत्ति दोवि संचलिया ।
कय-सिंगारा पयओ[10] पत्ता य कमेण उज्जाणं ॥ १०७ ॥
कीलंत-कामिणी-यण-रणंत-नेउर-रवेण तह-नियरो ।
मयण-महूसव-तुट्ठो गायइ इव चच्चरिं जत्थ ॥ १०८ ॥
मलयानिल-हल्लाविय[11]-साहाहिं विघुम्ममाणया[12] पणियं[13] ।
कोइल-कय-कल-कोलाहलेहिं अप्फुडक्खरालावा ॥ १०९ ॥
आयंबिर[15]-नव-किसलय-आयंब[16]-मुहा महीरुहा जत्थ ।
आसाइय-महु-मासा मत्ता इव संच्चविज्जंति[17] ॥ ११० ॥[18]
सुविसट्ट-कुसुम-सोहंत-मंजरी-पुंज-रइय-संहरया ।
ओहीरंतिव पवणोणयाहिं साहाहिं पउर-जण ॥ १११ ॥
तम्मि य पवरुज्जाणे घण-तरु-वर-मंडिए सुरमणीए ।
दंसणमेत्तुप्पाइय-मयणे मयरंद-नामम्मि ॥ ११२ ॥
नाणा-नेवत्थेणं नायर-लोएण परिगया जाव ।
पविसामो ता दिट्ठं दूराओ मयण-देव-हरं ॥ ११३ ॥
रइ-जुत्त-मयण-पूयण-निमित्त-मिलिएण पउर-लोएण ।
पडिपुन्न सुविलासं उत्तुंग तुंग-पागारं ॥ ११४ ॥

१ महग्घं = बहुमूल्यकम् । २ प्रवृत्तः । ३ B सुगमम् । ४ उपशोभा = विभूषा । ५ मदनत्रयोदशी । ६ व्रजति । ७ प्रमोदात् । ८ कुसुमशरः = कामः । ९ B सुगमम् । १० पयओ = प्रदतः = पादाभ्याम् । ११ हल्लविया = चलिता । १२ विघूर्णयमानक (H. P. IV. 117) । १३ गाढम् । १४ अप्फुडं = अव्यक्तम् । १५ आयंबिरा = आताम्राः । १६ आयंब = आताम्रम् । १७ सच्चविज्जंति = दृश्यन्ते (H. P. IV. 181) । १८ B सुगमम् । १९ प्रणमन्ति । २० B सुगमम् । २१ A °तमेत्त° ।

एसा हु वंक-वंकं जोयइ तुह संमुहं जेण ॥ १२६ ॥
अंगेसु निवडमाणा दिट्ठी एवंविहाण महिलाण ।
देहं कुणइ असत्थं जस्स हियं अवहरेज्जा ॥ १२७ ॥
तत्तो य मए भणियं परिहास-परो सि अम्हे एमेव ।
पुच्छामो कोउगेणं तं पुण अन्नं वियप्पेसि ॥ १२८ ॥
तो भणइ भाणुवेगो इमम्मि नयरम्मि अत्थि पयड-जसो ।
खयरो अमियगई तस्स भारिया चित्तमालत्ति ॥ १२९ ॥
एसा एगा धूया ताणं जाया अणोवम-गुणड्ढा ।
नामेण कणगमाला विन्नाण-समन्निया कन्ना ॥ १३० ॥
तत्तो य मए भणियं का एसा मयण-पूयणं कुणइ ? ।
एसावि का सहीए पुरओ वत्थं करेमाणी ? ॥ १३१ ॥
को य इमो अवलंबइ मलए वेसाए तरुणओ पुरिसो ? ।
एमाइ मए पुट्ठो हसिऊण तओ इमं भणइ ॥ १३२ ॥
एवंविह-पुच्छाहिं कीस तुमं सुयणु ! मं पयारेसि ? ।
को कुल-गिरि-कन्नरेण पविचारिउं तरइ ? ॥ १३३ ॥
न हु सुयणु ! पढम-पुच्छ एरिस-पुच्छाहिं छाइउं तरसि ।
किं उत्तरेहिं पयत्तेणावि छाइज्जइ कह णु पेम्मो ! ॥ १३४ ॥
एवं च तेण भणिओ लज्जाए अहोमुहो ठिओ अहयं ।
तं दट्ठु भाणुवेगो ठिओ अलक्खलोक्ख होऊणं ॥ १३५ ॥
लज्जाए समगए वीलज्जंतोवि अलमोहूसं ।
मइराए तहवि निवडइ मह दिट्ठी तीए मुह-कमले ॥ १३६ ॥
महुराय लोलि-च्चल्ला दिट्ठी जण-सकुलेवि मा गम्मि ।
सहिऊण साणिय सणियं जाव च्चिय तत्थ अल्लियइ ॥ १३७ ॥
सहि-जण पच्छन्नेहिं पुणो पुणो तरल दिट्ठि-पाएहिं ।
मंदयय-मेह-विज्जूए विलासिय तीए निज्जियंति ॥ १३८ ॥
तो तीए तरल-पम्हल दिट्ठी बाणेहिं जज्जर हियए ।
मन्ने पविट्ठा पंच वि कुसुम-सरा मयण परिमुक्का ॥ १३९ ॥

---

१ अवयवयम् । २ विकल्पये । ३ प्रकटयशाः । ४ धूईगा = दुहि । ५ अनुपमगुणाढ्या । ६ मदसियाः = [illegible] । ७ वस्त्रं तु । ८ A [illegible] । ९ [illegible] । १० [illegible] । ११ [illegible] । १२ [illegible] 'वर्श' इति [illegible] । १३ छाएमि ([illegible] १४. ३६) । १४ [illegible] । १५ अपूर्वः = [illegible] । १६ [illegible] । १७ [illegible] । १८ [illegible] ([illegible]) । १९ A [illegible] । २० [illegible] = [illegible] । २१ मरुमो = मरुत् । २२ [illegible] = [illegible] ।

एयंतरम्मि तीए सहि-निवहो निय-गिहेसु संचलिओ।
सावि हु बाला चलिया पुणो पुणो मं पुलोएंती ॥ १४० ॥
वलिय-गीवं तीए ससिणिद्ध-अवंग-दिट्ठि-दोरेणं।
आयड्ढिय पच्छन्नं मह हिययं झत्ति अवहरियं ॥ १४१ ॥
नाउं वेहारुल्लंतं मह हियय तीए पय-विलग्गाइं।
कुयंति नेउराइं पुणो पुणो कुंढिय-पुरिसोव्व ॥ १४२ ॥
मयणत्ता सा जंती अणमिस-नयणेहिं पुलइया ताव।
जावुज्जाण-तरूहिं अंतरिया दिट्ठि-मग्गाओ ॥ १४३ ॥
घोलीण-दसणाए तीए मह माणसम्मि संतावो।
दुव्विसहो संजाओ समयं अइदीह-सासेहिं ॥ १४४ ॥
अह भणइ भाणुवेगो गच्छामो निय-गिहम्मि अम्हेवि।
एवंति मए भणिए समागया दोवि गेहम्मि ॥ १४५ ॥
तत्तो अहमारूढो उवरिम-भूमीए तत्थ सयणीए।
पासुत्तो उवविट्ठो मह पासे भाणुवेगोवि ॥ १४६ ॥
तो भणइ भाणुवेगो कीस तुम दुम्मणोव्व संजाओ ?।
मुंचसि विसाय-गब्भे सुदीहरे कीस नीसासे ? ॥ १४७ ॥
किं कुणसि अंग-भंगं दीहं नीससिय मुक्क-हुंकारो।
भट्ठ-ट्ठिय-चणगो विव सयणीए कीस तडफडसि ? ॥ १४८ ॥
किं-किंपि चिंतिऊणं अणिमित्तं चेव कीस त हससि ?।
नियय-विगप्प-वसेणं कीस पुणो दुम्मणो होसि ? ॥ १४९ ॥
नाणा-रस-संकिन्नं नाडय-कव्वंव अहिणवेमाणो।
किं चिट्ठसि न य साहसि सब्भावं किंचि अम्हाणं ? ॥ १५० ॥
एवं च तेण बहुसो पुच्छिज्जंतेण कुमर ! मे भणियं।
जाणामि नेव किं पुण मह देहं गाढमस्सत्थं ? ॥ १५१ ॥
हसिऊण तेण भणियं पुव्वं चिय साहियं मए तुज्झ।
एवंविह-महिलाणं न सुंदरं दंसणं होइ ॥ १५२ ॥
ता तीए चक्खु-दोसा एसो सव्वोवि तुज्झ संतावो।
दाविज्जइ सा हत्थं पट्ठीए जेण होइ सुहं ॥ १५३ ॥

१ दोरो = गुणः। २ आकृष्यमाणम्। ३ कुंढो = हतानुगमनं (H. D II.62) तद्वान् कुंढिओ। ४ मदनार्ता। ५ दृष्टा (H. P. IV. 181)। ६ समयं = सह। ७ भ्राष्ट्रास्थितचणक इव। ८ तडफडसि = परितश्चलसि (H. D. V. 9)। ९ A °णाएव°। १० नाटककाव्यम्। ११ अभिनयन्। १२ अस्वस्थम्। १३ तस्मात् सा तव पृष्ठे हस्तं दाप्यते येन सुखं भवेत्।

एसा हु वंक-वंकं जोयइ तुह संमुहं जेण ॥ १२६ ॥
अंगेसु निवडमाणा दिट्ठी एवंविहाण महिलाण ।
देहं कुणइ असत्थं अवस्स हिययं अवहरेज्जा ॥ १२७ ॥
तत्तो य मए भणियं परिहास-परो सि अम्ह पुरओ ।
पुच्छामो कोउगेणं तं पुण अन्नं वियप्पेसि ॥ १२८ ॥
तो भणइ भाणुवेगो इमम्मि नयरम्मि अत्थि वेयड्ढ-जसो ।
खयरो अमियगई तस्स भारिया चित्तमालत्ति ॥ १२९ ॥
एसा एगा धूया ताणं जाया अणोवम-गुणड्ढा ।
नामेण कणगमाला विन्नाण-समन्निया कन्ना ॥ १३० ॥
तत्तो य मए भणियं का एसा मयण पूयणं कुणइ ? ।
एसावि का सहीए पुरओ वेत्तं करेमाणी ? ॥ १३१ ॥
को य इमो अवलंबइ गलए वेसाए तरुणओ पुरिसो ? ।
इमाइ मए पुट्ठो हसिऊण तओ इमं भणइ ॥ १३२ ॥
एवंविह-पुच्छाहिं कीस तुमं सुयणु ! मं पयारेसि ? ।
को जुन्न-मंजरिं कंजिएण पाणियारिउं तरइ ? ॥ १३३ ॥
न हु सुयणु ! पढम-पुच्छ एरिस-पुच्छाहिं छाइउं तरसि ।
किं एएहिं पयत्तेणावि छाइज्जइ कह णु पेम्मूसो ? ॥ १३४ ॥
एवं च तेण भणिओ लज्जाए अहोमुहो ठिओ अहयं ।
तं दट्ठु भाणुवेगो ठिओ अन्नत्थ होऊणं ॥ १३५ ॥
लज्जाए तस्समए वीलज्जंतीवि अवओहुत्तं ।
मेहाए सहीन निवडइ मह दिट्ठी तीए मुह-कमले ॥ १३६ ॥
अणुराय-तंति-बद्धा दिट्ठी जण-संकुलेवि मग्गम्मि ।
सरिऊण सणियं सणियं जत्थ पियं तत्थ अल्लियइ ॥ १३७ ॥
सहि-जण पच्छन्नेहिं पुणो पुणो तरल दिट्ठि-पाएहिं ।
मंदमय-मेह-निब्भूए विलसिय तीए विजवंति ॥ १३८ ॥
सो तीए तरल-पम्हल दिट्ठी बाणेहिं जज्जर हियए ।
मज्झ पविट्ठा पंचवि कुसुम-सरा मयण परिमुक्का ॥ १३९ ॥

एत्थंतरम्मि तीए सहि-निवहो निय-गिहेसु संचलिओ ।
सावि हु बाला चलिया पुणो पुणो मं पुलोएंती ॥ १४० ॥
वलिय-ग्गीवं तीए ससिणिद्ध-अवंग-दिट्ठि-दोरेणं ।
आयड्ढिय पच्छन्नं मह हिययं झत्ति अवहरियं ॥ १४१ ॥
नाउं वेहरिज्जंतं मह हिययं तीए पय-विलग्गाइं ।
कूयंति नेउराइं पुणो पुणो कुंढिय-पुरिसोव्व ॥ १४२ ॥
मयणत्ता सा जंती अणमिस-नयणेहिं पुलइया ताव ।
जावुज्जाण-तरूहिं अंतरिया दिट्ठि-मग्गाओ ॥ १४३ ॥
वोलीण-दंसणाए तीए मह माणसम्मि संतावो ।
दुव्विसहो संजाओ समयं अइदीह-सासेहिं ॥ १४४ ॥
अह भणइ भाणुवेगो गच्छामो निय-गिहम्मि अम्हेवि ।
एवंति मए भणिए समागया दोवि गेहम्मि ॥ १४५ ॥
तत्तो अहमारूढो उवरिम-भूमीए तत्थ सयणीए ।
पासुत्तो उवविट्ठो मह पासे भाणुवेगोवि ॥ १४६ ॥
तो भणइ भाणुवेगो कीस तुमं दुम्मणोव्व संजाओ ? ।
मुंचसि विसाय-गब्भे सुदीहरे कीस नीसासे ? ॥ १४७ ॥
किं कुणसि अंग-भंगं दीहं नीससिय मुक्क-हुंकारो ।
भट्ठ-ट्ठिय-चणगो विव सयणीए कीस तडफडसि ? ॥ १४८ ॥
किं-किंपि चिंतिऊणं अणिमित्तं चेव कीस त हससि ? ।
नियय-विगप्प-वसेणं कीस पुणो दुम्मणो होसि ? ॥ १४९ ॥
नाणा-रस-संकिन्नं नाडय-कव्वंव अहिणवेमाणो ।
किं चिट्ठसि न य साहसि सब्भावं किंचि अम्हाणं ? ॥ १५० ॥
एवं च तेण बहुसो पुच्छिज्जंतेण कुमर ! मे भणियं ।
जाणामि नेव किं पुण मह देहं गाढमसत्थं ? ॥ १५१ ॥
हसिऊण तेण भणियं पुव्वं चिय साहियं मए तुज्झ ।
एवंविह-महिलाणं न सुंदरं दंसणं होइ ॥ १५२ ॥
ता तीए चक्खु-दोसा एसो सव्वोवि तुज्झ संतावो ।
दाविज्जइ सा हत्थं पट्ठीए जेण होइ सुहं ॥ १५३ ॥

---

१ रोधे = पुनः। २ आहियमाणम्। ३ कुढां = हृतानुगमनं (H. D. II.61) हृतान् कुडिओ। ४ मदनार्ता। ५ दृष्टा (H. P. IV. 131)। ६ समयं = सह। ७ भ्रष्टस्थापितचणक इव। ८ तडफडसि = परितप्यसि (H. D. V. 9)। ९ A- 'फएव'। १० नाटककाव्यम्। ११ अभिनयन्। १२ असत्यम्। १३ तस्मात् या तव पृष्ठे हस्तं दाप्यते येन सुखं भवेत्।

५

नीससिय मए भणियं संदेहो जीवियस्सवि य अम्हं ।
तं पुण सुहिओ भाओ य परिहासं कीस नो कुणसि ? ॥ १५४
तो भणइ भाणुवेगो सब्भाव-विवज्जियस्स पुरिसस्स ।
अन्नायम्मि सरूवे किं काउं सक्किमो अम्हे ? ॥ १५५ ॥
ताहि मए वज्जरियं साहिज्जइ तस्स जो न याणाइ ।
तं पुण जाणंतोवि हु अलियं चिय पुच्छिसि ममंति ॥ १५६ ॥
एमाइ-वयण-वित्थर-वज्जरण-परायणाण अम्हाणं ।
चूय-लया गिह-दासी आगंतूणं इमं भणइ ॥ १५७ ॥
अच्छइ दुवार-देसे समागया तुम्ह दंसण-निमित्तं ।
सोमलया नामेणं वर-धाई कणगमालाए ॥ १५८ ॥
तो भणइ भाणुवेगो लहुं पवेसेह एव भणियम्मि ।
अह सच्चिय सोमलया समागया अम्ह पासम्मि ॥ १५९ ॥
कय-उवयारा ताहे उवविट्ठा भणइ सायरं वयणं ।
एगंतं कुणह तओ चूयलया पेसिया तत्तो ॥ १६० ॥
भणियं सोमलयाए सरणागय-वच्छला जओ सुयणा ।
परितायह परितायह ममं तओ भीम-वसणाओ ॥ १६१ ॥
हरिसाऊरिय-हियएण ताहे एवंविहं मए भणियं ।
कत्तो भद्दे ! वसणं, सा भणई कुसुमबाणाओ ॥ १६२ ॥
ईसीसि विहसिऊणं वज्जरियं ताहि भाणुवेगेण ।
कडकडिय-सव्व-संधि गेय-लायन्नं तुह सरीरं ॥ १६३ ॥
निव्वट्ठ-दत-पंतिं सिय-केस-हसंत-सीस-सोहिल्लं ।
दूर-पलंबिर-वलि-वलय-सहिय-सिहिणेहिं बीभच्छं ॥ १६४ ॥
दट्ठूण भीय-भीओ दूरं दूरेण वच्चइ अणंगो ।
तत्तो कह तुज्झ भयं जराए जज्जरिय-देहाए ? ॥ १६५ ॥
सोमलयाए भणियं मा मं उवहससु सुणसु वुत्तंतं ।
जह कुसुम-बाण-विहियं परंपराए महं भयंति ॥ १६६ ॥
उज्जाणाउ कीलियं समागया निय-गिहे कणगमाला ।
विच्छाय-वयण-सोहा विड-प्पगहिया ससि-कलव्व ॥ १६७ ॥
तत्तो य मए पुट्ठा कीस तुमं पुत्ति ! विमण-दुम्मणिया ? ।
न य तीए किंचि सिट्ठं सुदीहरं नवरि नीससिउं ॥ १६८ ॥

---

१ A वि अ° । २ अलीकम् । ३ उपचारः = सत्कारः । ४ व्यसनं = कष्टम् । ५ लावण्यम् । ६ निर्नष्टदन्तपङ्क्तिकम् । ७ A चूलय° । ८ SEE NOTE P.? । ९ क्रीडित्वा ।

अंसु-जल-पूरियाइं नयणाइं कयाइं दीण-वयणाए ।
तत्तो य मए पुट्ठा तीए सहीं हंसिया नाम ॥ १६९ ॥
तीए भणियं अंबे ! उज्जाणं अज्ज पाविया अम्हे ।
पूइय मयणं बाहिं नीसरिया जाव ता दिट्ठो ॥ १७० ॥
कोउगवक्खित्त-मणो उवविट्ठो भाणुवेग-पासम्मि ।
पच्चक्खोव्व अणंगो एगो तरुणो महाभागो ॥ १७१ ॥
तं दट्ठूणं एसा जाया निप्फंद-लोयणा सहसा ।
आसत्ता तव्वयणे आलेक्ख-गयव्व निच्चेट्ठा ॥ १७२ ॥
सव्वंगिओ इमीए अणिमिस-दिट्ठीए जोइओ स जुवा ।
न य तेण इमा दिट्ठा कोउगवक्खित्त-चित्तेण ॥ १७३ ॥
तो तस्स नयण-गोयरमपावमाणा सलज्ज-मुह-कमला ।
दोहंग-दूसियं पिव अत्ताणं मन्नमाणव्व ॥ १७४ ॥
किं-किंपि चिंतिऊणं भणइ सहीओ । इमम्मि चूय-दुमे ।
कीलामो ताव खणं बंधिय अंदोलयं अम्हे ॥ १७५ ॥
एवं ताहिं भणिए तहेव संपाडियम्मि एसावि ।
गुरु-सद्देण सहीओ आसन्नाओवि वाहरइ ॥ १७६ ॥
जइ एसो मह सद्दं सोऊणं संमुहं पलोएज्जा ।
होज्जामि ता कयत्था ईइ आसाए तडिज्जती ॥ १७७ ॥
तं पेक्खिऊण य मए परिहास-वसेण जंपियं एयं ।
आसन्नपि सहि-जणं उच्चुच्चं कीस वाहरसि ? ॥ १७८ ॥
कोउगवक्खित्त-मणो एसो तुह देइ नेय पडिवयणं ।
तं वयणं सोऊणं सविलक्खा किंचि संजाया ॥ १७९ ॥
एत्थंतरम्मि दिट्ठा तेण जुवाणेणऽणंग-रूवेण ।
सज्झस-हरिसेहिं इमा ताहि अउव्वं रसं पत्ता ॥ १८० ॥
तेणालोइयमेत्ता सोहग्ग-समन्नियं च अप्पाणं ।
जीवियमवि स-कयत्थं मन्नंता पुलइय-सरीरा ॥ १८१ ॥
अवरुंडइ सहि-निवहं उच्चं संलवइ हसइ अनिमित्तं ।
पायंगुट्ठेण महिं विलिहइ केसे य संजमइ ॥ १८२ ॥
एमाइं सवियारं [13]चेट्ठंता कीलिऊण खणमेगं ।

---

१ B युग्मम् । २ सर्वांङ्गीणः (H. P. II १५१) । ३ दृष्टः । ४ दोहग्ग = दुर्भाग्यम् । ५ B युग्मम् । ६ सखीः । ७ A इति । ८ सवैलक्ष्या । ९ साध्वस-हर्षाभ्याम् । १० अवरुंडइ = परिरभते = आलिङ्गति (H. D. I. 11) । ११ संयम-यति । १२ सविकारम् । १३ B चिट्ठं° ।

मयण-सर-विहुरियंगी इहागया एरिसा जाया ॥ १८३ ॥
एवं च हंसियाए भणियम्मि पुणोवि सा मए पुट्ठा ।
को सो पुरिसो हंसिणि !, कहियं सव्वंपि मह तीए ॥ १८४ ॥
सोहण-ठाणे रागो पुत्तीए, चिंतिउं गया पासे ।
तीए दिट्ठा य मए सयणीय-गया कणगमाला ॥ १८५ ॥
[1]आपंडुर-मुह-कमला सुदीह-सासेहिं सोसिय-सरीरा ।
कहकहवि हु निय-जीयं महया किच्छेण धारंती ॥ १८६ ॥
पिय-विरह-जलण-जाला[2]वलीहिं संताविपाए वेरईए ।
हारो चंदण-पंको [3]मुम्मुर-सरिसोव्व पडिहाइ ॥ १८७ ॥
[4]खोपल्व मुणालाइं नलिणि-दलाइंपि जाल-तुल्लाइं ।
अंगार-रासि-सरिसा [5]पडिहासइ हंस-तूलीवि ॥ १८८ ॥
पुट्ठा न देइ वयणं आलवइ न सहि-जणं सिणिद्धंपि ।
झाणोवगया वर-जोगिणिव्व जाया विगय-चेट्ठा ॥ १८९ ॥
पिय विरह-पिसाएणं गहिया गय-चेयणावि हु सहीहिं ।
आसासिज्जइ वरई सुंदर ! तुह नाम-मंतेहिं ॥ १९० ॥
पिय-विरह-पीडिय तं [6]तुडि-गय-निय-जीवियं मुणेऊणं ।
तद्दुक्ख-दुक्खिया हं समागया तुम्ह पासम्मि ॥ १९१ ॥
एव कुसुमसराओ अइगरुय आगय मह वसणं ।
जं तीए दुक्खियाए अहंपि अइदुक्खिया चेव ॥ १९२ ॥
ता सुयणु ! कणगमाला जा सा नीसास-सोसिय-सरीरा ।
[8]आसासिज्जउ वरई जाव न सासा [9]समप्पंति ॥ १९३ ॥
[10]रहु कुणसु किंचुवायं जाव न नीसरइ जीवियं तीए ।
गय-जीवियाए पच्छा किं काही लावण्ण-रसेण ? ॥ १९४ ॥
तव्वयणं सोऊणं तइया अह [10]राय-उत्त ! मे भणियं ।
एयंपि न जाणामो का एसा कणगमालत्ति ॥ १९५ ॥
ता पुच्छ भाणुवेगं पच्चुप्पन्नत्थम्मि गहिय-परमत्थं ।
अम्हे पुण पाहुणया [11]भेयाणुया एत्थ वत्थुम्मि ॥ १९६ ॥
अह भणइ भाणुवेगो अम्हेवि हु नेव जाणिमो किंचि ।
तो भणइ सोमलया [12]सासूय एरिसं वयणं ॥ १९७ ॥

१ आपाण्डुरम् = ईषत्पाण्डु । २ ज्वालावल्याः । ३ मुर्मुरः = तुषाग्निः । ४ उत्पल॰ तुल्यानि । ५ प्रतिभासते । ६ त्रुटिः = संशयः (H. A. 8 105) । ७ हास्या (II, P, IV. ?) । ८ आश्वास्यताम् । ९ प्रत्यर्पयन्ते । १० राजपुत्र ! । ११ भ्रातरः । १२ असूयया पठितम् ।

हरिऊण तीए हिययं दिट्ठी-बाणेहि पहरियं अंगे ।
तुडि-गय-जीयं काउं तं संपइ अयाणुओ जाओ ॥ १९८ ॥
कंठ-गय-जीवियासा तुह विरहे मरइ नत्थि संदेहो ।
अपणंत्तं अवलंबिय तं चिट्ठसि निद्दओ भद्द ! ॥ १९९ ॥

अन्नं च ।

जो जत्थ जणो निवसइ रक्खइ सो आयरेण तं गेहं ।
तीए मणम्मि वसंतो किं निद्दय ! तं मणं दहसि ? ॥ २०० ॥
हरिऊण तीए हिययं संपइ चोरोव्व निन्हवेमाणो ।
न हु लुंटसि सुयणु ! तुमं किंचि उवायं विचिंतेसु ॥ २०१ ॥
तत्तो य मए भणियं अम्मे ! तं चेव साहसु उवायं ।
एवं ववत्थियम्मि जं जुत्तं अम्ह काउं जे ॥ २०२ ॥
भणियं सोमलयाए चित्तं पत्तं य पेसय-निमित्तं ।
पट्टवसु जेण चित्तं सधीरेइ सा तयं दट्ठु ॥ २०३ ॥
तत्तो य मए लिहिया पत्ते नलिणीओ तीए पउमम्मि ।
मोत्तूण सेस-कुसुमे निलीयमाणो अली लिहिओ ॥ २०४ ॥
हिट्ठे य तस्स लिहिया एसा गाहा उव्वेल्लय-रसेण ।
निय-भाव-सूयण-परा पच्छन्नया तया कुमर ! ॥ २०५ ॥
तह कहवि परिट्ठविएं आलिणो नलिणीए परिमले हियए ।
हेरणुप्पयणं जह तस्स केवल सेस-कुसुमेसु ॥ २०६ ॥
तं च बहु-वत्त-मज्झे काउं तो पेसिओ समंचोलो ।
धूयलयाए हत्थे दोवि गया तीए पासम्मि ॥ २०७ ॥
तत्तो रयंतराओ धूयलया आगया इमं भणइ ।
एसो विणिगया हं पत्ता य कमेण तग्गेहे ॥ २०८ ॥
मयल्ल गुम्ठिया इव गिलिया इव सुयणु ! गुरु-विसाएण ।
दिट्ठा उ कणगमाला विसमवत्थंतरं पत्ता ॥ २०९ ॥
तीए सहीहि भणियं समागया चित्तंग-दूइत्ति ।
अह सा तुह नामक्खर-ओयत्तण-उद्द सुदीया ॥ २१० ॥

---

१ अवमत्तम् = पट्टत्वम् । २ B °वहुत्तं । ३ निर्दयः । ४ निलुप्यतः = अपहरत् । ५ लुम्पसे = लुम्पसे । ६ अम्मा = अम्बा (H. D. I. 5) । ७ प्रत्ययः = विश्वासः । ८ संधीरइ = सम्यक् धैर्यं धारयति (G. T ९२०) । ९ A हेरि, भ्रमः । १० समुग्गओ = समुद्गतः (H. D. I ३३) । ११ अवनोत्थानम् = अवनयनोत्पन्न-क्षेपे । १२ B °दं । १३ आवट्टं = आवर्तनम् = परत्पम् ।

झत्ति निविट्ठा तत्तो पेसिय मं लज्जियात्र भणयंति ।
ताहे समप्पिओ से तंबोलो सहरिसं गहिओ ॥ २११ ॥
गहियत्थाए भणियं केणेसो पेसिओ म्ह तंबोलो ? ।
मे भणियं तुह सुंदरि ! मणोहरेणं पियपमेणं ॥ २१२ ॥
तीए भणियं कत्ता अहंति कह मज्झ पियपमो भद्दे ! ? ।
मे भणियं णणु होही अह सा अफुडक्खरं भणइ ॥ २१३ ॥
कह मामि ! अउन्नाए एत्तियमेत्ताणि मज्झ पुन्नाणि ।
जं सो मत्ता होही दंसणमित्तंपि अइदुलहं ॥ २१४ ॥
एत्तियमेत्तं भणिउं अंसु-जलुप्फुण्ण-लोयणा झत्ति ।
नीसास मोत्तूणं गय-चेट्ठा सा पुणो जाया ॥ २१५ ॥
तत्तो सहीहिं भणियं साहेज्जसु तस्स निग्घिण-मणस्स ।
जह-दिट्ठं हि सरूवं इमीए अइगरुय-पेम्माए ॥ २१६ ॥

अन्नं च ।

जइ कहवि ताव वोलेइ रयणी कुसलेण ता पभायम्मि ।
उज्जाणम्मि गयाए दायव्वं दंसणमिमीए ॥ २१७ ॥
तद्दंसणेण जीवइ न अन्नहा एम निच्छओ अम्ह ।
एवं बहुहा भणिया समागया तुम्ह पासम्मि ॥ २१८ ॥
एवं चूयलयाए भणिय सोऊण तीए वुत्तंतं ।
दुगुणतरो मे जाओ तव्विरहे गरुय-संतावो ॥ २१९ ॥
जइ मरिही सा बाला कहवि हु गुरु-विरह-ताविया हंदि ! ।
एएण निमित्तेणं ता मज्झवि आगयं मरणं ॥ २२० ॥
अहवा सिणेह-जुत्ता जइ सा ता कीस मज्झ पडिवयणं ।
नवि दिन्नं, ता मन्ने मंद-सिणेहा उ मह उवरिं ॥ २२१ ॥
जइवि हु सा निन्नेहा तहवि मणं मज्झ तीए विरहम्मि ।
पजलिय-जलण-समुज्जल-जालोलिद्धंव पडिहाइ ॥ २२२ ॥
नयणेहिं पुलइया सा ताइ चिय दहउ एस पिय-विरहो ।
हियएण किमवरद्धं जेण तयं निद्दयं दहइ ? ॥ २२३ ॥
अन्नेण कय अन्नो न भुजए अलियमेरिसं वयणं ।
सा दिट्ठा नयणेहिं जाओ हियस्स संतावो ॥ २२४ ॥

---

१ दृष्ट्वा । २ मनाक् (H. P. II. 169) । ३ पक्षवा आमन्त्रणेऽव्ययम् (H. P. II. 195) । ४ अपुण्यायाः । ५ A °वमेत्तं । ६ उप्फुण्ण = पूर्ण (H. D. I. 91) । ७ गच्छति (H. P. IV. 162) । ८ मरिष्यति । ९ हि स्फेटा । १० आलिद्धं = आश्लिष्टम् । ११ दृष्टा (N. P. 7) ।

रोवंतु नाम तं जणमपेच्छमाणाणि दड्ढ-नयणाणि ।
तं हियय ! किं विमूरसि[1] साहीणे चिंतियव्वम्मि ? ॥ २२५ ॥
नयणेहिं जोइया सा हियएण कओ य गरुय-पडिबंधो ।
सरिसेवि हु अवराहे विरहो हिययं दढं दहइ ॥ २२६ ॥
एत्थंतरम्मि सूरो भमिऊणं भुवण-मंडलमसेसं ।
अत्थ-गिरि-मत्थय-त्थो जाओ अद्धाण-खिन्नोव्व ॥ २२७ ॥
निट्ठुर-करेहिं भुवणं इमेण संताविसंति रोसेण ।
नज्जइव अत्थ-गिरिणा सीसाओ ढालिओ[2] सूरो ॥ २२८ ॥
नाऊण सूर-पडणं अणुलग्गा उवरि अत्थ-सेलस्स ।
रोसेणव रत्त-मुहा समागया झत्ति अह संझा ॥ २२९ ॥
तयणंतरमंधारिय-दिसि-वलया नवरि आगया रयणी ।
पयडिय-तारय-निवहा कोसिय[3]-हुंकार-भीसणया ॥ २३० ॥
ताव य खणंतराओ निन्नासिय-बहल-तिमिर-संघाओ ।
माणिणि[4]-माणुम्महणो वित्थरिओ ससि-कर-निहाओ[5] ॥ २३१ ॥
मयलंछण-पवणेणं गाढं संधुक्किओ[6] विओयग्गी[7] ।
संताविउ पयत्तो मह हिययं ताहे सय-गुणियं ॥ २३२ ॥
अह चिंतिउं पयत्तो अमयमओ सुम्मई[8] इमो चंदो ।
नवरं तव्विरहे अव्जे विज्जु-पुंजोवमो जाओ ॥ २३३ ॥
हे हियय ! कीस उज्झसि उव्वेव कीस कुणसि अंच्चत्थं[9] ? ।
दुल्लह-जणम्मि रागं पढमं चिय कीस तं कुणसि ? ॥ २३४ ॥

अन्नं च ।

जो किर करेइ नेहं तस्सेव य हियय ! रेंच्चिउं[11] जुत्तं ।
दूर-ट्ठिओवि जो दहइ माणसं तम्मि को रागो ? ॥ २३५ ॥
सो च्चिय झुंभइ[12] हियए सो च्चिय अइनिट्ठुरो दहइ देहं ।
कस्स कहिज्जइ वत्ता सरणाओ भयम्मि उब्भूए ? ॥ २३६ ॥
किं मन्ने होज्ज दियहं जम्मी[13] लग्गेज्ज मज्झ हत्थम्मि ।
मण[14]-निव्ववणो तीए कमलोयर-कोमलो हत्थो ॥ २३७ ॥
अच्छउ ता दूरे च्चिय पाणिग्गहणाइयं तु सह तीए ।

---

१ विमज्यस (H. P. IV. 106) । २ सीसाओ ढालिओ = शीर्षात् पातितः । ३ कौशिको घूकः । ४ मानिनीमानोन्मथन: । ५ निहाओ = समूहः (H. D. IV. 49) । ६ प्रदीप्तः (H. P. IV. 152) । ७ B विरहग्गी । ८ श्रूयते । ९ दग्धे । १० अत्यर्थम् । ११ रङ्क्तुं – रागं कर्तुम् । १२ उद्यते (H. P. IV. 245) । १३ यस्मिन् । १४ मनोनिर्वापनः = संतापापहारी ।

अम्हाण मणो-देइयं दंसणमवि दुलहं मन्ने ॥ २३८ ॥
किं मज्झ जीविएणं किंवा मह हंदि ! मणुय-जम्मेण ।
जो विरह-दुक्ख-समणं तीए वयणं न पेच्छामि ! ॥ २३९ ॥
अहवा चूयलयाए भणिएणं भविस्सई पभायम्मि ।
तीए सह दंसणयं अणुकूलो जइ विही होही ॥ २४० ॥
गुरु-विरह-जलण-जालावलीहिं संताबियस्स हिययस्स ।
अन्नो नत्थि उवाओ पिय-दंसण-ओसहं मोत्तुं ॥ २४१ ॥
एमाइ-विगप्पेहि पणट्ठ-णिद्दस्स मज्झ सा रयणी ।
चउ-जामावि हु तइया जाम-सहस्सोवमा जाया ॥ २४२ ॥
असरिस-दूसहं-संताव-ताविय कहवि माणसं मज्झ ।
फुडमाणंपि न फुट्टं मन्ने तद्दंसणासाए ॥ २४३ ॥
सीयल-कर-निवरेणवि संतावं फेडिउं मह अँसत्तो ।
अह लज्जिउव्व चंदो अाय-गिरिं पाविओ तत्तो ॥ २४४ ॥
पच्चूस-गयवरुम्मूलियाए उड्डीण-ससि-विहंगाए ।
रयणि-लयाए गलंतिव कुसुमाइं तारय-निहेणं ॥ २४५ ॥
अह इंद-दिसा सहसा केसुय-सुय तुंड-सच्छहा जाया ।
आसन्न-सूर-मंडल-वज्जरणत्थंव लोयस्स ॥ २४६ ॥
पडिबोहिय-कमल-वणो पसरिय-खर-किरण-पूरिय-दियंतो ।
मेलिय-रहंग-जुयलो तदणंतरमुग्गओ सूरो ॥ २४७ ॥
एत्थंतरम्मि अहयंपि समुट्ठिऊण
किच्चं पभायतणयं करिउं पयत्तो ।
भो सुप्पइट्ठ ! तइया दइयाइ होही
संदंसणंति इइ पहिट्ठ-मणो पगामं ॥ २४८ ॥
साइ-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ विरहे सुरागमोत्ति सुपसिद्धो ।
सुर-सुंदरि-नामाए कहाए तइओ परिच्छेओ ॥ २५० ॥ ७५० ॥

॥ तृतीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह भोओ भाणुवेगो समागओ पहसिओ ममं भणइ[1]।
गम्मउ उज्जाणम्मि चूयलया-वयणमणुसरिउं ॥ १ ॥
हरिसाऊरिय-हियएण ताहि एवंति जंपमाणेणं ।
तक्कालुचियं जाव य कायव्वं कउमारद्धं ॥ २ ॥
एत्थंतरम्मि निसुओ मंगल-तूरस्स गहिर-निग्घोसो ।
पुट्ठो य मए भाया कत्थ इमं वज्जए तूरं ? ॥ ३ ॥
तो भणइ भाणुवेगो सम्मं जाणे न कारणं एत्थं ।
नवरं अमियगइ-गिहे भाविज्जइ एस तूर-रवो ॥ ४ ॥
अह चिंतियं मए किं आसन्न-पिया-समागमस्सावि ।
अब्भहिओ संतावो फुरइ य वामं तहा नयणं ? ॥ ५ ॥
ता भवियव्वं केणवि एत्थ नणु कारणेण ताहे मए ।
चूयलया वाहरिया समागया अह इमं भणिया ॥ ६ ॥
कत्थ इमो तूर-रवो केणव कज्जेण, सम्ममुवलब्भ ।
आगंतूणं भद्दे ! सिग्घं चिय कहसु अम्हाणं ॥ ७ ॥
गंतूणं चूयलया खणंतराओ समागया, धणियं ।
विच्छाय-वयण-कमला पुट्ठा य मए इमं भणइ ॥ ८ ॥
एत्तो विणिग्गयाए अमियगइ-गिहस्स दार-देसम्मि ।
भूरि-जण-संकुलम्मी मए न लद्धो पवेसोवि ॥ ९ ॥
तत्तो य बंधुदत्तो पत्थुय-वत्थुम्मि पुच्छिया भणइ ।
घरणम्मि एस भद्द ! महोच्छवो कणगमालाए ॥ १० ॥
सिरि-गंधवाहण-सुओ गंगावत्तम्मि खयर-नयरम्मि ।
नहवाहणोत्ति सुम्मइ तस्स विइन्ना कणयमाला ॥ ११ ॥
एवं वियाणिऊणं समागया एत्थ तुम्ह पासम्मि ।
कन्न-कडुयंपि तुम्हं साहिज्जइ मंद-भागाए ॥ १२ ॥
तीए वयणं सोउं धसत्ति गुरु-मोग्गरेण पहओ हं ।
मुच्छा-निमीलियच्छो पडिओ भूमीए गय-चेट्ठो ॥ १३ ॥
घणसार-सार-गोसीस-मीस-सलिलेण तेहिं संसित्तो ।
सुकुमाल-तालवेंटय-सीयल-पवणेण गय-मुच्छो ॥ १४ ॥

१ भ्राता । २ अनुसृत्य । ३ SEE NOTE P. 31 । ४ भाण्यते = संभाव्यते । ५ व्याहृता । ६ उपलभ्य = विज्ञाय । ७ पत्थुयवत्थुम्मि = प्रस्तुतवस्तुनि । ८ वितीर्णा । ९ विज्ञाय । १० कर्णकटुकम् । ११ B चिट्ठो । १२ A ताहे । १३ तालवृन्तकं = व्यजनम् ।

परिचिंतिउं पयत्तो पेच्छह दुव्विहिय-विलासियं विहिणो ।
पिय-संग-मणोरह-भंसणम्मि उज्जुत्त-चित्तस्स ॥ १५ ॥

अहवा ।

अन्नह परिचिंतिज्जइ सहरिस-कंडुज्जएण हियएण ।
परिणमइ अन्नहच्चिय कज्जारंभो विहि-वसेण ॥ १६ ॥
कत्थ इमा कत्थ अहं अन्नोन्नं कत्थ गरुय-अणुरागो ।
नवरं हयास-विहिणा सव्वं चिय अन्नहा विहियं ॥ १७ ॥
पुव्वपि हु जइ बुद्धी एरिसया आसि तुज्झ रे दिव्व ! ।
ता कह मह पढमं चिय तीए सह दंसणं विहियं ! ॥ १८ ॥
काऊण दंसणं गरुय-राय-सहियं हयास ! रे ! दिव्व ! ।
अन्नत्थ तं मयच्छि जोडेंतो किं न लज्जिहिसि ! ॥ १९ ॥

अविय ।

नयणाण पडउ वज्जं अहवा वज्जरस वंड्डिलं किंपि ।
अमुणिय-जणेवि दिट्ठे अणुबंधं जाणि कुव्वंति ॥ २० ॥
खण-परिचिय-दुल्लह-लोय-कारणे कीस हियय ! तं मिहोसि ! ।
मुंचसु गरुय-विसायं विवरीओ हय-विही जेण ॥ २१ ॥
एरिस-दुव्विसहेवि हु संजाए हिययं ! गरुय-दुक्खम्मि ।
वज्ज-घडियव्व मन्ने जं नवि सयं-सिक्करं जासि ॥ २२ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पं चिंतेमाणस्स गरुय-सोगस्स ।
तव्विरहे दूमिय-माणसस्स तइया मह कुमर ! ॥ २३ ॥
पुणरवि सा सोमलया समागया किंचि हरिसियाव मणे ।
उवविट्ठा मं दट्ठुं सुदट्ठुं विसायाउरं तइया ॥ २४ ॥
ता भणइ कीस सुंदर ! दीससि त दुम्मणोव्व अच्चत्यं ।
सुणिउं वरणय-वत्तं, ताव निसामेसु मह वयणं ॥ २५ ॥
भणियं च मए अज्जवि किं आसा काव अत्थि अम्हाण ।
वज्जरसि जेण एवं सोमलए !, ताहि सा भणइ ॥ २६ ॥
तुह विरहे गय-चेट्ठं दट्ठूण सात्र कणगमालं तु ।
चूयलया केलिम्मि पट्ठाविया तुम्ह पासम्मि ॥ २७ ॥

---

१ भ्रंशन = नाशनम् । २ हर्षेण सहिता या कण्डूः = अभिलाषातिरेकस्तत्रो-द्यतेन । ३ दैव ! । ४ A देव्व । ५ ताम् । ६ मृगाक्षीम् । ७ योजयन् । ८ महद् (H. D. VII, 89) । ९ अमुणिओ = अज्ञातः । १० मेघये = रिक्तरोषे । ११ शतशीकरं = शतखण्डम् । १२ A °दद्रुं । १३ दूमिअं = दावितं (H. r. IV. 23) पीडितम् । १४ B सुगमम् । १५ वरयं = वरः ।

सावि हु सहीहिं कहवि तुह संगम-सूयगेहिं वयणेहिं ।
आसासियावि वरई तुह संगमपावमाणा उ ॥ २८ ॥
खणमेत्तं मुच्छिज्जइ उट्ठियइ पुणोवि मुंयइ हुंकारे ।
गायइ हसइ य वेवई रोवइ य खणेण उत्तसइ ॥ २९ ॥
गह-गहिया इव बाला असमंजस-चेट्ठियाइ कुणमाणा ।
हसियावि सहि-जणेणं नवि जाणइ किंचि हय-हियया ॥ ३० ॥
तं पेक्खिऊण य मए विचिंतियं जाव मुंयइ नो पाणे ।
गुरु-अणुरागा एसा ताव उवायं विचिंतेमि ॥ ३१ ॥
तत्तो तव्वुत्तंतो कहिओ गंतूण चित्तमालाए ।
तज्जणणीए उ मए एगंत-गयाए सव्वोवि ॥ ३२ ॥
विनाय-सरूवत्था पासे आगम्म कणगमालाए ।
वज्जरइ चित्तमाला कीस तुमं पुत्ति ! उव्विग्गा ? ॥ ३३ ॥
अच्छसि ओसन्न-मुही भणियावि हु कीस देसि नालावं ? ।
मुह-सज्झं चेव इमं मा पुत्ति ! विसायमुव्वहसु ॥ ३४ ॥
अम्हाण चित्तमाणू आयत्तो तं च पुत्ति ! कन्ना सि ।
रुचिओ य चित्तवेगो रूवेण कलाहिं जं तुज्झ ॥ ३५ ॥
तस्स य उवरिं जाओ अणुरागो तुज्झ तेण सव्वंपि ।
अणुकूलमिणं जायं मा चिंतसु अन्नहा वच्छे ! ॥ ३६ ॥
किंतु तुह पुत्ति ! जणओ गगावत्तम्मि खयर-नयरम्मि ।
पासम्मि गधवाहण-विज्जाहर-राइणो हु गओ ॥ ३७ ॥
आगच्छउ सो सिग्घं कुसलेणं ताहे तुज्झ वीवाह ।
महया विच्छेड्डेणं कारिस्सइ चित्तवेगेण ॥ ३८ ॥
एसोवि चित्त-मासो वित्ते प्पाउत्ति लेंभिही लग्गं ।
सिग्घं चिय पुत्ति ! तुमं मा काहिसि किंचि उव्वेवं ॥ ३९ ॥
एवं निय-जणणीए भणिया सा विगय-विरह-संतावा ।
जाया मणयं सत्था समुट्ठिया ताहे से जणणी ॥ ४० ॥
एत्थंतरम्मि सहसा समागओ ताओ खयर-नयराओ ।
अमियगई से जणओ कय-विणओ परियणेणसो ॥ ४१ ॥

---

१ वहं=संगमम्, अप्राप्नुवती । २ मुञ्चति । ३ वेपते=कम्पते । ४ B दुग्गम् । ५ B तिमृमिः कुलदम् । ६ B पिविख? । ७ प्राणान् । ८ अवद्यमम्=विषमम् । ९ आवत्तः=आधीनः । १० SEE NOTE P 13 । ११ वृत्तप्रायः=गतप्रायः । १२ लप्स्यते । १३ उव्वेवो=उद्वेगः (H.P IV 227) A °व्वंयं । १४ मनाक् । १५ स्वस्था ।

ण्हाय-विलित्तो भुत्तो उवविट्ठो उवरिमाए भूमीए ।
अहयंपि चित्तमाला-सहिया तत्थेव संपत्ता ॥ ४२ ॥
कुसल-पउत्तिं पुच्छिय निय-दइयं ताहे चित्तमालाए ।
निय-धूयाए पउत्ती सव्वावि हु तस्स अक्खाया ॥ ४३ ॥
तं सोउं अमियगई साम-मुहो तक्खणेण संजाओ ।
भणइ अहो ! अइगरुयं समागयं अम्ह वसणंति ॥ ४४ ॥
तो भणइ चित्तमाला पिययम ! किं कारणं नु वसणस्स ? ।
तत्तो य अमियगइणा वज्जरियं पिययमे ! सुणसु ॥ ४५ ॥
नर-वइ-कज्जेणेत्तो गंगावत्तम्मि तम्मि नयरम्मि ।
सिरि-गंधवाहणस्स ओ पासम्मि गओ अहं तइया ॥ ४६ ॥
कय-विणओ उवविट्ठो अत्थाण-गयस्स राइणो पासे ।
संभासिएण य तओ निवेइयं राय-कज्जं से ॥ ४७ ॥
एत्थंतरम्मि सुंदरि ! पडिहार-निवेइओ अणुन्नाओ ।
अत्थाणम्मि पविट्ठो एगो विज्जाहर-कुमारो ॥ ४८ ॥
विहिय-पणामो रन्नो पारद्धो एरिसं स वज्जरिउं ।
विज्जाहराण राया वेयड्ढे आसि जो देव ! ॥ ४९ ॥
संसिद्ध-सयल-विज्जो समुरासुर-मणुय-लोय-विक्खाओ ।
सुरवाहणोत्ति नामं विज्जाहर-चक्कवट्टित्ति ॥ ५० ॥
अवमाण-वज्जियं जो विज्जाहर-राय-लच्छिमणुहविउं ।
विक्खाय-जसं पुत्तं नियय-पए ठाविऊण तुमं ॥ ५१ ॥
संसार-वास-भीओ नाऊण असारयं विभूईए ।
रज्ज-सिरिं अवउज्झिय पडग्ग-लग्गं जरं-तणव ॥ ५२ ॥
सिरि-उसहनाह जिणवर-वज्जरियं सव्व-विरइ-रूवं जो ।
चारित्तं पडिवन्नो चित्तंगय-मुणि-वर-समीवे ॥ ५३ ॥
गहणा-ऽऽसेवण-रूवं सिक्खं अब्भासिय गुरु-समीवम्मि ।
अहिय-सुओ पडिवज्जिय एगल्ल-विहार-पडिमं सो ॥ ५४ ॥
छट्ठ-ऽट्ठम-दसम-दुवालसाइ-नाणाविह तवो-कम्मे ।
उज्जुत्तो विहरंतो गामागर-मंडियं वसुहं ॥ ५५ ॥
संपत्तो एत्थेव य वेयड्ढे चित्तकूड-सिहरम्मि ।
तुम्ह पिया सुरवाहण-विज्जाहर-मुणिवरो भयव ॥ ५६ ॥

१ आहयत्ता = कथिता । २ वसणं = कष्टम् । ३ असारतायाः । ४ जरं तृण- ... । ५ चारित्रमिव । ६ अधिकश्रुतः — विशिष्टश्रुतज्ञानवान्; ... । ७ उद्युक्तः । ८ ... ।

पडिमा-पडिवन्नरिसह सुक्क-ज्झाणेण खविय-मोहस्स ।
लोयालोय-पयासं उप्पन्नं केवलं तस्स ॥ ५७ ॥
तत्तो य तस्स वयणं सोऊणं गंधवाहणो राया ।
हरिस-वस-वियसियच्छो भणइ तयं सायरं एवं ॥ ५८ ॥
भो आगच्छसु संगय ! आसन्नो, अज्ज ताय-वत्ताए ।
सहलीकयं म्ह जीयं केवल-उप्पत्ति-गब्भाए ॥ ५९ ॥
स-सरीर-परिहियं सो सव्वं आभरण-वत्थमाईयं ।
विलेइय तस्स सरीरे तत्तो भंडारियं भणइ ॥ ६० ॥
अद्ध-तेरस-कोडी पवर-सुवन्नस्स देसु एयस्स ।
पीई-दाणं तत्तो तहत्ति संपाडियं तेण ॥ ६१ ॥
तयणंतरं च राया विज्जाहर-नियर-परिगओ चलिओ ।
जणयस्स चित्तकूडे भत्तीए वंदण-निमित्तं ॥ ६२ ॥
विज्जा-विरइय-वर-विमाण-आरूढ-परियणाणुगओ ।
सुह-नेवत्थ-विराइय-नायर-जण-परिगओ सहसा ॥ ६३ ॥
तेण सहिओ अहंपि हु चलिओ मुणि-राय-वंदण-निमित्तं ।
अह सव्वे संपत्ता आसन्ने चित्तकूडस्स ॥ ६४ ॥
चउविह-देव-निकायं निवयंतं दट्ठु चित्तकूडम्मि ।
सविसेस हरिसिय-मणो वियसिय-मुह-पकओ राया ॥ ६५ ॥
सिग्घतरं गंतूणं बहु-जण-परिवारिओ पयत्तेण ।
सुर-कय-केवलि-महिमं थुव्वंतं दिव्व-नारीहिं ॥ ६६ ॥
दट्ठूण मुणि-वरं तं काऊण पयाहिणं च तिक्खुत्तो ।
बहु-माण-वस-समुट्ठिय-रोमंच-चंचिय-सरीरो ॥ ६७ ॥
भूमि-तल-लुलिय-मउडं पंचंगं करिय ताहे पणिवायं ।
पहरिस-गलंत-नयणो अह एवं थुणिउमाढत्तो ॥ ६८ ॥
जय जय जीव-दया-वर ! सुक्क-ज्झाणेण-दड्ढ-कम्म-वण ! ।
वोच्छिन्न-भव-निबंधण ! जाइ-जरा-मरण-दुक्ख-हर ! ॥ ६९ ॥
उप्पन्न-विमल-केवल-उवलद्ध-समत्थ-णेय-सब्भाव ! ।
सासय सिव सुह-साहण ! पत्त-अहक्खाय-चारित्त ! ॥ ७० ॥

---

१ क्षपितमोहस्य – निर्णाशितमोहनीयकर्मणः । २ B नवभि. कुलकम् । ३ सफलीकृतम् । ४ विरचय्य – परिधाप्येत्यर्थः । ५ भाण्डागारिकम् । ६ प्रीतिदानम् । ७ B तुरंगम् । ८ निपतन्तम् । ९ स्तूयमानम् । १० A °व्वदेवीहिं । ११ त्रिः । १२ चयंचिय = चयाचितम् B °यंचिय (याचित) । १३ मउडो=मुकुटः । १४ प्रणिपातं=नमस्कारम् । १५ स्तोतुम् । १६ B चतसृभिः कलापकम् । १७ समत्थं=समस्तम्

भयवं ! अणाइ-निहणे परिब्भमंताण भव-समुद्दम्मि ।
दाउं हत्थालंब अम्ह समुत्तारणं कुणसु ॥ ७१ ॥
एवं थुणिऊण मुणिं मुणि-मुह-कमल-निहिय-मण-नयणो ।
उवविट्ठो धरणीए नासन्ने नाइदूरम्मि ॥ ७२ ॥
एत्थंतरम्मि मुणिणा परत्थ-सपायणेक्क-रसिएण ।
गंभीर-भारईए पारद्धा देसणा एवं ॥ ७३ ॥
अइदुलहं मणुयत्तं असार-संसार-सागर-गयाणं ।
कुगईण पउर-भावा स-कम्म वसगाण जीवाणं ॥ ७४ ॥
तंपि हु जराभिभूयं आवासो रोग-सोग-वाहीणं ।
सारीर-माणसाणेय-दुक्ख-संपाय-कलियंति ॥ ७५ ॥
पवणाहय-धय-वड-चंचलाओ लच्छीओ तहय मणुयाणं ।
अणवट्ठिया य नेहा सुहि-सयण-पियाइ-जण-विसया ॥ ७६ ॥
विसय-सुहंपि हु परिणाम-दारुणं नारयाइ-दुह-हेऊ ।
आरंभ-परिग्गह सचियस्स पावस्स परिणामो ॥ ७७ ॥
अइभीसणेण वंवेण गरुय-पीडावहो खु जीवाणं ।
मिच्छा-वियप्प-वसओ सव्वंपि हु सोक्खमाभाइ ॥ ७८ ॥
अणवरय-संपयट्टो मच्चू अवहरइ जीव-सघायं ।
एवं च ठिए भो भो भद्दा ! सम्म विचिंतह ॥ ७९ ॥
केवलि-भणियं धम्मं मोत्तूणं नत्थि किंचि अन्नंति ।
सरणं भव-भीयाणं भवियाण भव-निव्वुइयाणं ॥ ८० ॥
तम्हा कुणह पयत्तं दुलहं लद्धूण माणुस जम्मं ।
जिण-इंद-भणिय-धम्मे सासय-सिव-सोक्ख हेउम्मि ॥ ८१ ॥
सावज्ज-कज्ज-वज्जण रूव परिगेण्हिऊण पव्वज्जं ।
खविऊण कम्म-सत्तुं सासय-सोक्खं वैयह मोक्खं ॥ ८२ ॥
इय केवलिणा भणिए विणिवेसिय कर-यलंजलिं सीसे ।
वज्जरइ गंधवाहण-राया उ तहत्ति ज भणह ॥ ८३ ॥
दाउं विज्जा-नियरं रज्जेण सम तु निवय-पुत्तस्स ।
नहवाहणस्स तत्तो करोमि गिह-वास-चायंति ॥ ८४ ॥
एत्थंतरम्मि सुंदरि ! पत्थावं जाणिऊण पुच्छाए ।
विहिय पणामेण मए पुट्ठो मुणि-केवली एवं ॥ ८५ ॥

---

१ परार्थः—परोपकारः । २ अनवस्थिताः । ३ घ्नी—घ्नइ । ४ निग्रोधः (४. ३. ४२) । ५ प्रवरनम् । ६ प्रव्रज्यां—दीक्षाम् । ७ व्रजत । ८ इर्षे ।

लोयालोय-विलोयण-केवल-नाणेण नाय-भावस्स ।
पच्चक्खं हि भयवओ एय जमहं तु पुच्छिस्सं ॥ ८६ ॥
एक्कावि मह धूया जाया विन्नाण-रूव-संपुन्ना ।
पाणाणवि वल्लहिया नामेणं कणगमालत्ति ॥ ८७ ॥
धूयाए को भत्ता होही मण-वल्लहोत्ति एयाए ।
चिंताए मह हियं भयवं ! निच्चंपि अक्खलियं ॥ ८८ ॥
ता मण-निव्वुइ-हेउं साहिज्जउ एस अम्ह वत्तंतो ।
पाणिग्गहणं तीए को किर विज्जाहरो काही ? ॥ ८९ ॥
एवं च पुच्छिएणं केवलिणा सुयणु ! एरिस भणियं ।
मा भद्द ! कुण विसायं थोवं चिय एत्थ वत्थुम्मि ॥ ९० ॥
तुह धूयाए भत्ता सो होही जो इमम्मि वेयड्ढे ।
गुण-कलियं पालिस्सइ विज्जाहर-चक्कवट्टित्तं ॥ ९१ ॥
पुव्व-भव-नेह-बद्धा तुह धूया तस्स पाण-वल्लहिया ।
होही सयलतेउर-ललाम-भूया महादेवी ॥ ९२ ॥
केवलि-वयणं सोउं संजाओ मज्झ गरुय-आणंदो ।
एत्थंतरम्मि राया समुट्ठिओ वंदिऊण मुणिं ॥ ९३ ॥
तत्तो रन्ना सहिओ समागओ तम्मि चेव नयरम्मि ।
अह रन्ना हं भणिओ बहु-माण-जुयं इमं वयणं ॥ ९४ ।
अइवल्लहावि धूया दायव्वा ताव कस्सइ नरस्स ।
जं एसा लोग-ट्ठिई तेणम्हे एरिसं भणिमो ॥ ९५ ॥
नहवाहणस्स दिज्जउ सा कज्जा जेण वित्त-वीवाहं ।
नियय-पए ठविऊणं सेवामो ताय-पय-जुयलं ॥ ९६ ॥
तत्तो मएवि भणियं एत्थत्थे नत्थि किंचि वत्तव्वं ।
धूया कित्तियमेत्तं पाणावि हु तुम्ह आयत्ता ॥ ९७ ॥
सच्चिय धूया धन्ना सुण्हा जा होइ देव-पायाणं ।
केवलि-गिरावि सच्चा जं किज्जइ एरिसे विहिए ॥ ९८ ॥
तुम्ह सुयं मोत्तूणं वेयड्ढ-गिरिम्मि होज्ज को अन्नो ।
विज्जाण चक्कवट्टी जस्स पिया होज्ज मह धूया ? ॥ ९९ ॥
एवं च मए भणिए वियासिय-वयणेण राइणाणत्तो ।
सोमजसो जोइसिओ विवाह-लग्गं निरूवेसु ॥ १०० ॥

---

१ ज्ञातभावस्य = विदितार्थस्य । २ अक्खलियं = प्रतिफलितम् = प्रतिबिम्बितम् (H. D. I. 27) B °क्खणियं (व्यापृतम्) । ३ B वत्त । ४ तात-पद-युगलम् । ५ चेव । ६ स्नुषा = पुत्रवधूः । ७ B °वलभि° । ८ आणत्तो = आज्ञप्तः = आदिष्टः ।

तत्तो जोइसिएणं सम्मं आलेचिऊण आइट्ठं ।
वइसाह-सुद्ध-पंचमि-रत्तीए सोहणं लग्गं ॥ १०१ ॥
तत्तो य मए भणियं आएसं देह जेण गंतूण ।
नियनयरे संजुत्तिं विवाह-कज्जस्स कारेमि ॥ १०२ ॥
तेणाणुन्नाओ हं सिग्घं चिय आगओ इहं सुयणु ! ।
रायामच्चेहिं समं चंदजसा-ऽऽइच्च-नामेहिं ॥ १०३ ॥
एएवि कणगमाला-वरणत्थं आगया मए समयं ।
कल्ले पभाय-समए किल होइ वरणयं तीए ॥ १०४ ॥
एवं च ठिए ।
एसा एक्का धूया सुट्ठु पिया ताव कणगमालम्ह ।
एईए अणुराओ संजाओ चित्तवेगम्मि ॥ १०५ ॥
ता जइ मणोऽणुकूलं संपाडिस्स न एक्क-धूयाए ।
एईयवि, ता सुंदरि ! किंच मए जीविएणंति ? ॥ १०६ ॥
उवयारेणं महया विमग्गिया राइणा सुय-निमित्तं ।
सिरि-गंधवाहणेणं मएवि दिन्ना इमा तस्स ॥ १०७ ॥
तं च इयाणिं अन्नहकाउं चाइज्जए न जं सुयणु ! ।
एएण कारणेण मे भणियं आगयं वसणं ॥ १०८ ॥
एवं पिययम-वयणं सोऊणं चित्तवेग ! संजाया ।
मह सामिणीवि विच्छाय-वयणिया चित्तमालत्ति ॥ १०९ ॥
तत्तो तीए भणियं मह चित्ते फुरइ एरिसं ताव ।
परिचयइ कणगमाला तव्विरहे जीवियमवस्सं ॥ ११० ॥
कहकहवि मए जं सा तप्पावण-सूयगेहिं वयणेहिं ।
पुव्विं संधीरविया एय पुण अन्नहा जायं ॥ १११ ॥
भणियं च अमियगइणा एवं हि ठिए करेमि किं सुयणु ! ।
जइ ताव न देमि इमं तो राया रूसइ अवस्सं ॥ ११२ ॥
केवलि-वयणा रन्नो अइगरुओ एत्थ आयरो जाओ ।
तेण इमाइ अदाणे अइगरुयं होइ मह खूणं ॥ ११३ ॥
दट्ठूण तेण वेयड्ढ-नग वरे जं न होइ आवासो ।

१ आलोच्य = सम्यगवलोक्य । २ रत्ती = रात्रिः । ३ संजुत्तिं = सामग्री-संयोगं = प्रगुणतामित्यर्थः । ४ अमात्यां = मन्त्री । ५ समयं = समं = सह । ६ A सुदृ । ७ अन्यथाकर्तुम् । ८ A चइ° शक्यते । ९ सुतनु ! । १० विच्छाय-वदनिका = म्लानमुखा । ११ तत्प्रापणसूचकैः । १२ धैर्यमापादिता (N. P. 53) । १३ रुष्येत् = रोषं कुर्यात् । १४ क्षगन् = हानिः ।

अइथोवं चिय एयं, अन्नंपि विरूवयं होइ ॥ ११४ ॥

अन्नं च।

गिण्हिस्सइ मेड्डाइवि राया एयं न एत्थ संदेहो।
ताव वरं सयमेव य समप्पिया नेहे विड्डीए ॥ ११५ ॥
जइ पुण दिज्जइ एसा राय-सुयं मोत्तु चित्तवेगस्स।
ता तस्सावि अम्हाणवि पाणाणवि संसओ होइ ॥ ११६ ॥
ता सुंदरि! न हु कज्जं अन्नेहिं एत्थ बहु-विगप्पेहिं।
तह भणसु कणगमालं जह उज्झइ तम्मि अणुरायं ॥ ११७ ॥

किंच।

उत्तम-कुल-प्पसूओ पियंवओ सयल जण मणाणंदो।
सूरो धीरो चाई निय-पिउ-लच्छी अलंकरिओ ॥ ११८ ॥
रूवेण जोव्वणेण य कलाहिं विज्जाहिं निम्मल-गुणेहिं।
विक्खाओ नहवाहण-कुमरो सव्वम्मि वेयड्ढे ॥ ११९ ॥
तत्तो स एव भत्ता कमागओ होउ कणगमालाए।
न हु कज्जं अन्नेणं अवाय-बहुलेण पुरिसेणं ॥ १२० ॥
एवं च अमियगइणा भणियाए ताहि चित्तमालाए।
भणिया हं सोमलए! किं जुत्तं संपयं काउं? ॥ १२१ ॥
तत्तो य मए भणियं तं चेव य इत्थ गहिय-परमत्था।
निय-धूयाए सरूवस्स एत्थ किमहं भणामित्ति? ॥ १२२ ॥
तो भणइ चित्तमाला तीए गंतूण भावमुवलभसु।
इच्छइ व नवा अन्नं पुरिस गुण-दोस कहणेण? ॥ १२३ ॥
नहवाहणं पसंसिय अब्भहिय-गुणेहिं, निंदिऊणन्नं।
तह कुणसु जहा इच्छइ वीवाह एय-तणएण ॥ १२४ ॥
तत्तो य मए भणियं सामिणि! किं तं न याणसि सभावं।
निय-धूयाए जेणं आएसं देसि मह एवं ॥ १२५ ॥
मन्निस्सइ वीवाहं जं सा अण्णस्स, अच्छउ सुदूरं।
सोउं पउत्तिमेयं मन्ने जीयं पि चयइ ॥ १२६ ॥
मह वयणं सोऊणं गुरु-दुक्ख-समाहया भणइ तत्तो।
वियलंत-सकज्जल-नयण-सलिल-सामलिय गंड-यला ॥ १२७ ॥

१विरूपकम्=अनिष्टम्। २मड्डा=बलात्कारः(N. P. 48)। ३स्नेह-वृद्ध्यै। ४प्रियंवदः। ५ त्यागी। ६ अपायः=कष्टम्। ७ A °सेण। ८ B °याइ। ९ अब्भहियं=अभ्यधिकम्। १० निन्दित्वाऽन्यम्=नभोवाहनाद् भिन्नम्। ११ परित्यजत्। १२ विचलत् सकज्जलाभ्यां नयनाभ्यां सकाशात् यत् सलिलं तेन श्यामलिते गण्डतले यस्याः सा।

एवंविह-वयणेहिं पयारिया जेण अंबाए ॥ १५५ ॥

जरसुंदरि तुज्झ इच्छ दायव्वा तस्स तं मए पुत्ति ! ।
इय निय॑-वयणं ताएण संपयं अन्नहा विहियं ॥ १५६ ॥

विन्नाय-मह-सरूवो ओ अन्नहा जइ करेइ ताओवि ।
मह वंछिय-संपत्तीए संभवो ता कहं होउ ? ॥ १५७ ॥

एवं वियाणिऊणवि हियय ! तुम कास मुंचसि न आसं ।
तज्जण-संगम-विसयं जेणज्जवि जीवियं धरसि ? ॥ १५८ ॥

अहवा न कोवि दोसो पंहू-परवस-चिट्ठियस्स तायस्स ।
सुम्मइ जणम्मि पयडं कट्ठो खलु भिच्च-भावोत्ति ॥ १५९ ॥

जइवि हु विजियाणंगो रूवेणं जइवि संपया-कलिओ ।
जइवि हु उत्तम-वंसो सक्खा सक्कंदणो जइवि ॥ १६० ॥

तहवि न भावइ अन्नो पुरिसो त हियय-वल्लहं मोत्तुं ।
जइ एस निच्छओ हियय ! तुज्झ ता किं विलंबेण ! ॥ १६१ ॥

एसो सो पत्थावो अइदुलहो पाविओत्ति कलिऊणं ।
उज्जमविचिंतियत्थे होउ अविग्घेण संपत्ती ॥ १६२ ॥

एवं हि कए तायस्स देइ दोसं न किंपि रायावि ।
दूसह-विओय-दुक्खस्स होइ एवं च वोच्छेओ ॥ १६३ ॥

एमाइ-बहु-विगप्पा भणिऊणं चित्तवेग ! सा बाला ।
कय-मरणज्झवसाया आरूढा अह तमालम्मि ॥ १६४ ॥

दट्ठूण साहसं तीइ नवरि देहं पकंपियं मज्झं ।
नु'वहइ वाया कहवि हु थंकाओ सव्व-संधीओ ॥ १६५ ॥

तत्तो य कणगमाला आरुहिऊणं तमाल-साहाए ।
बंधिय निउत्तरीयं बंधइ निय-कंधराभोए ॥ १६६ ॥

अह पभणिउं पयत्ता अम्मे ! जं किंचि बाल-भावाओ ।
पभिइं किलेसिया तं तं खमियव्वं मह सव्वं ॥ १६७ ॥

ताय ! तुमंपि हु मह खमसु सयं पणय-परवसाइ मए ।
पुव्विं किलेसिओ जं पर-लोयं पत्थिया अहयं ॥ १६८ ॥

जणणी-सम हिय-नेहे ! सोमलए ! खम किलेसिया जं सि ।
सुसिणिद्ध-सही-संदोह ! खमसु जं किंचि अवरद्धं ॥ १६९ ॥

---

१ प्रतारिता = वञ्चिता । २ स्वम् । ३ B °तीइ । ४ प्रभु परवश-स्थितस्य । ५ साक्षात् । ६ सक्रन्दन = इन्द्रः । ७ रोचते । ८ B सुरनम् । ९ A ती.ए । १० थक्का = स्थिता (H P D. VIII. 52) । ११ निजकन्धराभोगे = स्वीयग्रीवादेशे । १२ अम्मा = माता (N. P. 53) । १३ पभिइ = प्रभृति ।

खण मित्त-दिट्ठ ! वल्लह ! हियय‍ब्भंतर-पविट्ठ ! निसुणेसु ।
पत्थेमि किंचि सामिय ! पाण-च्चायं करेमाणी ॥ १७० ॥
तुह संगम-रहियाए एसो जम्मो हु ताव वोलीणो ।
अन्न-भवे पुण सामिय ! तं चिय मह वल्लहो हुज्जा ॥ १७१ ॥
अन्नं भणामि सामिय ! जइवि हु अइनिट्ठुरं इमं वयणं ।
तहवि हु तुह आवया-वारणत्थमेसो म्ह निब्बंधो ॥ १७२ ॥
नीसर मह हिययाओ रुद्धे कंठम्मि पासएणहवा ।
सक्केसि न नीसरिउं सामिय ! मह पाण-वल्लहय ! ॥ १७३ ॥
मन्ने न किंचि लद्धं हय-विहिणा मरण-कारणं अन्नं ।
मह तेण कारणेणं तुमए सह दसणं विहियं ॥ १७४ ॥
वण-देवयाओ ! निसुणह तुम्ह पसायाओ अन्न-जम्मेवि ।
सो खण-दिट्ठो लोगो दइओ मह होज्ज, नन्नोत्ति ॥ १७५ ॥
एवं भणिउं तीए मुक्को अप्पा अहोमुहो झत्ति ।
एत्थंतरम्मि गयणे समुट्ठिया एरिसा वाया ॥ १७६ ॥
मा मा साहसमेयं आयर भद्दे ! समुच्छुगा होउं ।
सो चेव तुज्झ भत्ता होही नणु चित्तवेगोत्ति ॥ १७७ ॥
तत्थेव लग्ग-दिवसे पाणिग्गहणं भविस्सई तेणं ।
अह सुंदरि ! एत्थत्थे मा किंचिवि कुण विसायंति ॥ १७८ ॥
वयणाणंतरमेव हि तुट्ठो से पासओ, तओ अहयं ।
तव्वयण-गलिय-सज्झस-सत्थ-सरीरा गया पासे ॥ १७९ ॥
तत्तो सलज्ज-वयणा भणिया य मए न पुत्ति ! तुह जुत्तं ।
एरिसमायरिउं जणणि-जणगमाईण-दुह-जणयं ॥ १८० ॥
तत्तो य तीइ भणियं अम्बे ! अम्हारिसाण किं अन्नं ।
एवं हि गए काउं जुत्तं मरणं पमोत्तूण ? ॥ १८१ ॥

वरि मरणं मा विरहो विरहो अइदूसहोऽम्ह पडिहाइ ।
वरि एक्कं चिय मरणं जेण समप्पंति दुक्खाइं ॥ १८२ ॥
तत्तो य मए तीसे कहिओ सव्वोवि पुव्व-वुत्तंतो ।
भणिया य पुत्ति ! सपइ किं तुह परिहासए काउं ? ॥ १८३ ॥
अह तीए वज्जरियं लज्जं मोत्तुं भणामि एयं तु ।

१ A होव । २ आवया = आपत् । ३ निर्बन्धः = आग्रहः । ४ पाशकेन = रज्ज्वा । ५ नान्य इति । ६ B °मुहे । ७ समुत्सुका = अत्युत्कण्ठिता । ८ B युग्मम् । ९ पार्श्वे = समीपे । १० गते = प्राप्ते । ११ समाप्यन्ते = पूर्णीभवन्ति ।

एवंविह-वयणेहिं पयारिया जेण अंबाए ॥ १५५ ॥
जइसुंदरि तुज्झ इच्छ दायव्वा तस्स तं मए पुत्ति ! ।
इयं नियं-वयणं ताएण संपयं अन्नहा विहियं ॥ १५६ ॥
विन्नाय-मह-सरूवो ओ अन्नहा जइ करेइ ताओवि ।
मह वंछिय-संपत्तीए संभवो ता कहं होउ ? ॥ १५७ ॥
एवं वियाणिऊणवि हियय ! तुम कास मुंचसि न आसं ।
तज्जण-संगम-विसय जेणज्जवि जीवियं धरासि ? ॥ १५८ ॥
अहवा न कोवि दोसो पहु परवस-चिट्ठियस्स तायस्स ।
मुम्मइ जणम्मि पयडं कट्ठो खलु भिच्च-भावोत्ति ॥ १५९ ॥
जइवि हु विजियाणंगो रूवेणं जइवि संपया-कलिओ ।
जइवि हु उत्तम-वंसो सक्खा सकंदणो जइवि ॥ १६० ॥
तहवि न भावइ अन्नो पुरिसो त हियय-वल्लहं मोत्तुं ।
जइ एस निच्छओ हियय ! तुज्झ ता किं विलंबेण ? ॥ १६१ ॥
एसो सो पत्थावो अइदुलहो पाविओत्ति कलिऊणं ।
उज्जमविचिंतियत्थे होउ अविग्घेण संपत्ती ॥ १६२ ॥
एवं हि कए तायस्स देइ दोसं न किंपि रायावि ।
दूसह-विओय-दुक्खस्स होइ एवं च वोच्छेओ ॥ १६३ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पा भणिऊणं चित्तवेग ! सा बाला ।
कय-मरणज्झवसाया आरूढा अह तमालम्मि ॥ १६४ ॥
दट्ठूण साहसं तीइ नवरि देहं पकंपियं मज्झं ।
न वहइ वाया कहवि हु थक्काओ सव्व-संधीओ ॥ १६५ ॥
तत्तो य कणगमाला आरुहिऊणं तमाल-साहाए ।
बंधिय निउत्तरीय बधइ नियं-कंधराभोए ॥ १६६ ॥
अह पभणिउं पयत्ता अम्मे ! जं किंचि बाल-भावाओ ।
पभिइं किलेसिया सि तं खमियव्वं महं सव्वं ॥ १६७ ॥
ताय ! तुमंपि हु मह खमसु संपयं पणय-परवसाइ मए ।
पुव्विं किलेसिओ जं पर-लोय पत्थिया अहयं ॥ १६८ ॥
जणणी-सम हिय-नेहे ! सोमलए ! खम किलेसिया जं सि ।
सुसिणिद्ध-सही-संदोह ! खमसु जं किंचि अवरद्धं ॥ १६९ ॥

---

१ प्रतारिता = वञ्चिता । २ स्वम् । ३ B °तीइ । ४ प्रभु परवश-स्थितस्य । ५ साक्षात् । ६ सक्रन्दनः = इन्द्रः । ७ रोचते । ८ B युवनम् । ९ A तीए । १० थक्का = स्थिता (H P D VIII. 52) । ११ निजकन्धराभोगे = स्वीयग्रीवादेशे । १२ अम्मा = माता (N. P. 53) । १३ पभिइ = प्रभृति ।

सणं मित्त-दिट्ठ ! वल्लह ! हियय-ब्भंतर-पविट्ठ ! निसुणेसु ।
पत्थेमि किंचि सामिय ! पाण-च्चायं करेमाणी ॥ १७० ॥
तुह संगम-रहियाए एसो जम्मो हु ताव वोलीणो ।
अन्न-भवे पुण सामिय ! तं चिय मह वल्लहो हुज्जा ॥ १७१ ॥
अन्नं भणामि सामिय ! जइवि हु अइनिट्ठुरं इमं वयणं ।
तहवि हु तुह आवया-वारणत्थमेसो म्ह निब्बंधो ॥ १७२ ॥
नीसर मह हिययाओ रुद्धे कंठम्मि पासएणहवा ।
सक्केसि न नीसरिउं सामिय ! मह पाण-वल्लहय ! ॥ १७३ ॥
मन्ने न किंचि लद्धं हय-विहिणा मरण-कारणं अन्नं ।
मह तेण कारणेणं तुमए सह दंसणं विहियं ॥ १७४ ॥
वण-देवयाओ ! निसुणह तुम्ह पसायाओ अन्न-जम्मेवि ।
सो खण-दिट्ठो लोगो दइओ मह होज्ज, नन्नोत्ति ॥ १७५ ॥
एवं भणिउं तीए मुक्को अप्पा अहोमुहो झत्ति ।
एत्थंतरम्मि गयणे समुट्ठिया एरिसा वाया ॥ १७६ ॥
मा मा साहसमेयं आयर भद्दे ! समुच्छुगा होउं ।
सो चेव तुज्झ भत्ता होही नणु चित्तवेगोत्ति ॥ १७७ ॥
तत्थेव लग्ग-दिवसे पाणिग्गहणं भविस्सई तेणं ।
अह सुंदरि ! एत्थत्थे मा किंचिवि कुण विसायंति ॥ १७८ ॥
वयणाणंतरमेव हि तुट्ठो से पासओ, तओ अहयं ।
तव्वयण-गलिय-सज्झस-सत्थ-सरीरा गया पासे ॥ १७९ ॥
सत्तो सलज्ज-वयणा भणिया य मए न पुत्ति ! तुह जुत्तं ।
एरिसमायरिउं जणणि-जणगमाईण-दुह-जणयं ॥ १८० ॥
तत्तो य तीइ भणियं अम्बे ! अम्हारिसाण किं अन्नं ।
एवं हि गए काउं जुत्तं मरणं पमोत्तूण ? ॥ १८१ ॥
वरि मरणं मा विरहो विरहो अइदूसहो ऽम्ह पडिहाइ ।
वरि एक्क चिय मरणं जेण समप्पंति दुक्खाइं ॥ १८२ ॥
तत्तो य मए तीसे कहिओ सव्वोवि पुव्व-वुत्तंतो ।
भणिया य पुत्ति ! सपइ किं तुह पडिहामए काउं ? ॥ १८३ ॥
अह तीए वउजरियं लज्जं मोत्तुं भणामि एवं तु ।

१ A हेम । २ आवया = आपद् । ३ निर्बन्धः = आग्रहः । ४ पाशकेन = रज्ज्वा । ५ नान्य इति । ६ B °सुंदे । ७ समुस्सुका = अत्युत्कण्ठिता । ८ B कुणसु । ९ पासे = समीपे । १० सते = प्राप्ते । ११ समाप्यन्ते=पूर्णाभवन्ति ।

एवंविह-वयणेहिं पयारिया जेण अंबाए ॥ १५५ ॥
जा सुवरि तुज्झ इच्छ दायव्वा तस्स तं मए पुत्ति ! ।
इय निय-वयणं ताएण संपयं अन्नहा विहियं ॥ १५६ ॥
विन्नाय-मह-सरूवो ओ अन्नहा जइ करेइ ताओत्ति ।
मह वंछिय-संपत्तीए संभवो ता कहं होउ ? ॥ १५७ ॥
एवं वियाणिऊणवि हियय ! तुम कास मुयसि न आसं ।
तज्जण-संगम-विसयं जेणज्जवि जीवियं धरसि ? ॥ १५८ ॥
अहवा न कोवि दोसो पहु-परवस-चिट्ठियस्स तायस्स ।
सुम्मइ जणम्मि पयड कट्ठो खलु भिच्च-भावोत्ति ॥ १५९ ॥
जइवि हु विजियाणंगो रूवेणं जइवि संपया-कलिओ ।
जइवि हु उत्तम-वंसो सक्खा सक्कंदणो जइवि ॥ १६० ॥
तहवि न भावइ अन्नो पुरिसो त हियय-वल्लहं मोत्तुं ।
जइ एस निच्छओ हियय ! तुज्झ ता किं विलंबेण ? ॥ १६१ ॥
एसो सो पत्थावो अइदुलहो पाविओत्ति कलिऊणं ।
उज्जमविचिंतियत्थे होउ अविग्घेण संपत्ती ॥ १६२ ॥
एवं हि कए तायस्स देइ दोसं न किंपि रायावि ।
दूसह-विओय-दुक्खस्स होइ एवं च वोच्छेओ ॥ १६३ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पा भाविऊणं चित्तवेग ! सा बाला ।
कय-मरणज्झवसाया आरूढा अह तमालम्मि ॥ १६४ ॥
दट्ठूण साहसं तीइ नवरि देहं पकंपियं मज्झं ।
न वहइ वाया कहवि हु थक्काओ सव्व-संधीओ ॥ १६५ ॥
तत्तो य कणगमाला आरुहिऊणं तमाल-साहाए ।
बंधिय निउत्तरीयं बंधइ निय-कंधरामोए ॥ १६६ ॥
अह पभणिउं पयत्ता अम्मे ! जं किंचि बाल-भावाओ ।
पभिइं किलेसिया तं तं खमियव्वं मह सव्वं ॥ १६७ ॥
ताय ! तुमंपि हु मह खमसु संपयं पणय-परवसाइ मए ।
पुव्विं किलेसिओ जं पर-लोयं पत्थिया अहयं ॥ १६८ ॥
जणणी-सम-हिय-नेहे ! सोमलए ! खम किलेसिया जं सि ।
सुसिणिद्ध-सही-संदोह ! खमसु जं किंचि अवरद्धं ॥ १६९ ॥

---

१ प्रतारिता = वञ्चिता । २ स्वम् । ३ B °तीइ । ४ प्रभु परवश-स्थितस्य । ५ साक्षात् । ६ सक्रन्दनः = इन्द्रः । ७ रोचते । ८ B पुत्तमह । ९ A तं.ए । १० थक्का = स्थिता (H. P. D. VIII. 52) । ११ निजकन्धरामोगे = स्वीयग्रीवादेशे । १२ अम्मा = माता (H. P. 53) । १३ पभिइ = प्रभृति ।

खण मित्त-दिट्ठ ! वल्लह ! हियय-भंतर-पविट्ठ ! निसुणेसु ।
पत्थेमि किंचि सामिय ! पाण-च्चायं करेमाणी ॥ १७० ॥
तुह संगम-रहियाए एसो जम्मो हु ताव वोलीणो ।
अन्न-भवे पुण सामिय ! तं चिय मह वल्लहो हुज्जा ॥ १७१ ॥
अन्नं भणामि सामिय ! जइवि हु अइनिट्ठुरं इमं वयणं ।
तहवि हु तुह आवया-वारणत्थमेसो म्ह निब्बंधो ॥ १७२ ॥
नीसर मह हियया ओ रुद्धे कंठम्मि पासएणहवा ।
सक्केसि न नीसरिउं सामिय ! मह पाण-वल्लहय ! ॥ १७३ ॥
मन्ने न किंचि लद्धं हय-विहिणा मरण-कारणं अन्नं ।
मह तेण कारणेणं तुमए सह दंसणं विहियं ॥ १७४ ॥
वण-देवयाओ ! निसुणह तुम्ह पसायाओ अन्न-जम्मेवि ।
सो खण-दिट्ठो लोगो दइओ मह होज्ज, नेन्नोत्ति ॥ १७५ ॥
एवं भणिउं तीए मुक्को अप्पा अहोमुहो झत्ति ।
एत्थंतरम्मि गयणे समुट्ठिया एरिसा वाया ॥ १७६ ॥
मा मा साहसमेयं आयर भद्दे ! समुच्छुगा होउं ।
सो चेव तुज्झ भत्ता होही नणु चित्तवेगोत्ति ॥ १७७ ॥
तत्थेव लग्ग-दिवसे पाणिग्गहणं भविस्सई तेणं ।
अह सुंदरि ! एत्थत्थे मा किंचिवि कुण विसायंति ॥ १७८ ॥
वयणाणंतरमेव हि तुट्ठो से पासओ, तओ अहयं ।
तव्वयण-गलिय-सज्झस-सत्थ-सरीरा गया पासे ॥ १७९ ॥
तत्तो सलज्ज-वयणा भणिया य मए न पुत्ति ! तुह जुत्तं ।
एरिसमायरिउं जणणि-जणगमाईण-दुह-जणयं ॥ १८० ॥
तत्तो य तीइ भणियं अम्बे ! अम्हारिसाण किं अन्नं ।
एयं हि गेए काउं जुत्तं मरण पमोत्तूण ? ॥ १८१ ॥
यओ ।

वरि मरणं मा विरहो विरहो अइदूसहो ऽम्ह पडिहाइ ।
वरि एक्क चिय मरणं जेण समप्पंति दुक्खाइं ॥ १८२ ॥
तत्तो य मए तीसे कहिओ सव्वोवि पुव्व-वुत्तंतो ।
भणिया य पुत्ति ! संपइ किं तुह पडिहासए काउं ? ॥ १८३ ॥
अह तीए थउजरियं लज्जं मोत्तुं भणामि एयं तु ।

---

१ A होम । २ आवया = आपद् । ३ निर्बन्धः = आग्रहः । ४ पाशकेन = रज्वा । ५ मान्य इति । ६ B °मुहे । ७ समुच्छुका = समुत्कण्ठिता । ८ उत्सुकम् । ९ पार्श्वे = समीपे । १० मते = प्राप्ते । ११ समारम्भनमन्युत्सहित ।

नवि मज्झ कूरे लग्गइ अन्नो पुरिसो इहे जम्मे ॥ १८४ ॥
हासिऊणं मए भणियं देवय-वयणाउ सिद्धमेयंति ।
किंतु कहं तुज्झ जणओ छुट्टिस्सइ गंधवाहणओ ? ॥ १८५ ॥
एत्थंतरम्मि पुणरवि गयणे वाया समुट्ठिया एसा ।
मा ! कुणह बहु-विगप्पे मह वयणं ताव निसुणेह ॥ १८६ ॥
गंतूणं सोमलया साहउ जणयस्स एरिसं वयणं ।
भणिया बहु-प्पगारं भणइ तओ कणगमालेवं ॥ १८७ ॥
जं चेव कुणइ ताओ तं चेव मज्झ बहु-मय सव्वं ।
जह होइ सुंदरं इह तायस्सवि कीरइ तयंति ॥ १८८ ॥
तत्तो अविगप्पं से वरणमाइं पडिच्छियव्वंति ।
एवं हि कए कमसो होही इट्ठत्थ-संपत्ती ॥ १८९ ॥
इय देवयाए वयणं सोऊणं चित्तवेग ! अम्हाण ।
संजातो गुरु-तोसो तत्तो य मए इम भणियं ॥ १९० ॥
मप्प-वहिय-पत्थुम्मी मा कीरउ पुत्ति ! कावि आसका ।
कवडेणवि तेण तुमं मन्नसु निय-जणय-वयणंति ॥ १९१ ॥
एवं च देवयाए वयणं अन्नस्स नेव कहियव्वं ।
मा विन्नाय-सरूवो विरूवमायरइ सो राया ॥ १९२ ॥
एयम्मि कए पयडं लोय-पवायाउ नाय-परमत्थो ।
रायाऽवस्सं तुह वल्लहस्स आयरइ असुहंति ॥ १९३ ॥
तो भणइ कणगमाला एवं एयंति नत्थि संदेहो ।
ता अम्बे ! पत्थुयत्थे उज्जम किं एत्थ बहुएण ? ॥ १९४ ॥
तत्तो य मए गंतुं सिट्ठं एयं तु चित्तमालाए ।
भणिया बहु-प्पगारं तुह धूया भणइ एव तु ॥ १९५ ॥
जं किंचि भणइ ताओ जं चिय इह बहु-मयं तु अम्माए ।
जं चेव य सगुणतरं मएवि तं चेव कायव्वं ॥ १९६ ॥
जह अब्भुदओ तायस्स होइ, जह होइ नन्नया कयावि ।
तह चेव य कायव्वं मएवि, किं एत्थ अन्नेण ? ॥ १९७ ॥
तत्तो य चित्तमाला तव्वयणं कहइ निययदइयस्स ।
तं सोउं अमियगई हरिसिय-वयणो इमं भणइ ॥ १९८ ॥
सुंदरमणुट्ठियं हंदि ! मज्झ धूयाए जणय-भत्ताए ।

१ देवता-वचनात् । २ बहु-मतम् । ३ इष्टार्थसंप्राप्तिः । ४ प्रवादः = परम्परा-गतवाक्यम् । ५ ३ अम्बि ! । ६ उद्यच्छ = उद्यमं कुरुष्व । ७ दयितः = पतिः । ८ भत्ता = भक्ता ।

दक्खिन्न-वयण-विन्नाण-पगरिसो दंसिओ एवं ॥ १९९ ॥
तत्तो पभाय-समए रायामच्चेहिं वरणयं तीसे ।
महया विच्छड्डेणं विहियं कय-जणय-आणंदं ॥ २०० ॥

एवं च ठिए ।

तुह मण-निव्वुइ-हेउं तीए वयणेण आगया अहयं ।
कहणत्थं पत्थुय-वत्थु-वित्थरस्सेत्थ तुह पासे ॥ २०१ ॥
ता मा सुंदर ! वरणय-सवणाओ दुम्मणो तुमं होसु ।
जं देवयाए वयणं अलियं न य हवइ एयं तु ॥ २०२ ॥
एवं च कणगमाला मोणेइ न नाह ! तं पमोत्तूण ।
अन्नस्स करो लग्गइ मह हत्थे इत्थ जम्मम्मि ॥ २०३ ॥
देवय-वयणं जइ होइ सच्चयं ता धरेमि निय-पाणा ।
तदभावे पुण सरणं मरणं मह निच्छओ एसो ॥ २०४ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं सोमलया-वयण-सवणओ तइया ।
जायं मणयं मह माणसस्स संथवणं तत्तो ॥ २०५ ॥
एवं विचिंतियं मे केवलिणा जेण एरिसं भणियं ।
पुव्व-भव-नेह-वद्धा होही भज्जत्ति, ता एयं ॥ २०६ ॥
संभवइ नूण अम्हं अवरोप्पर-दंसणाओ अइगरुओ ।
अणुराओ जाओ जं सुम्मइ लोय-प्पवाओ य ॥ २०७ ॥
जाइस्सराइं मन्ने इमाइं नयणाइं सयल-लोयस्स ।
वियसंति पिये दिट्ठे अन्वो ! मउलिंति वेसम्मि ॥ २०८ ॥
ता भवियव्वं इमिणा नवरं अइदुग्घडम्मि पडिहाइ ।
जं सा राय-सुएणं वरिया कह मज्झ होहित्ति ! ॥ २०९ ॥
एवं विचिंतिऊणं तंबोल-पयाण-पुव्वयं भणिया ।
जं किंचि एत्थ होही दीसिस्सइ तं सयं अंबे ! ॥ २१० ॥
भणियं सोमलयाए एवं एयंति नत्थि संदेहो ।
तत्तो विहिय-पणामा उट्ठिय सं-ठाणमणुपत्ता ॥ २११ ॥
अह भणइ भाणुवेगो पुव्विं दिट्ठस्स तस्स सुमिणस्स ।

---

१ पगरिसो = प्रकर्षः । २ SEE NOTE P. 13 । ३ B तीइ । ४ B °याइ । ५ भाणवति = मद्द्वारा कथयति । ६ त्वाम् । ७ मनाक् (N. P. 54) ८ स्वस्थतम् । ९ अवरोप्परं = परस्परम् (H. P. IV 409) । १० जातिं पूर्वजन्म स्मरन्तीति जातिस्मराणि । ११ मुकुलयन्ति । १२ द्वेष्ये 'दृष्टे' इत्यत्रापि योज्यम् । १३ अतिदुर्घटम् । १४ अम्ब = मम । १५ भणिता, सोमलता वा विशेषणमिदम् । १६ स्वस्थानमनुप्राप्ता ।

केसेण कोवि अत्थोऽवधारिओ ताव तं सुणसु ॥ २१२ ॥
एसा हु कणगमाला माला होहित्ति, तीए जो रागो।
तग्गहणं तं जाणसु वरणं पुण तीए अप्पत्ती ॥ २१३ ॥
एत्तियमेत्तो अत्थो परिप्फुडो ताव जाणिओ हु मए।
सेसंपि हु अव्वत्तं वियाणियं किंचि तं सुणसु ॥ २१४ ॥
कोवि उवाएण इमं अप्पिस्सइ तुज्झ सा पुणो कहवि।
मज्झा तुह हत्थाओ पाविस्सइ आवइं गरुइं ॥ २१५ ॥
तत्तो रक्खिय कोवि हु ढोइस्सइ तुज्झ तेण पज्जंतो।
सुविणस्स सुंदरो इय विणिच्छिओ सुविण-सब्भावो ॥ २१६ ॥
तं सोउं मए भणियं सम्मं हि विणिच्छियं तुमे सुयणु !।
घडइ जओ एसत्थो नवरं अइदुग्घडो लोहो ॥ २१७ ॥
तो भणइ भाणुवेगो वत्थुं न तं अत्थि एत्थ लोगम्मि।
अणुकूलस्स उ विहिणो जं मन्ने दुग्घडं होइ ॥ २१८ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं पइदियहं सक्कहा-विणोएण।
तप्पावण-आसाए वोलीणा वासरा कइवि ॥ २१९ ॥
आसन्नमागयं अह लग्ग-दिणं ताहि खयर-परियरिओ।
महया विच्छड्डेण बधु-जण-समन्निओ तत्थ ॥ २२० ॥
वीवाहत्थं तीए नहवाहण-खयर-राय-अंगरुहो।
संपत्तो अह पत्ता कमेण सा पंचमि-तिहीत्ति ॥ २२१ ॥
तत्तोऽवरण्ह-समए मज्झ विगप्पो मणम्मि उप्पन्नो।
अव्वो ! किं तं अलियं होही इह देवया-वयणं ? ॥ २२२ ॥
अहव न दीसइ किंचिवि अणुरूव तस्स तेण मन्नामि।
सोमलया-वज्जरियं सव्वमलीगं हि संजायं ॥ २२३ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पं चिंतेंतो रणरणेण गहिओ हं।
कत्थवि धिइंमलहंतो नीहरिओ ताओ नयराओ ॥ २२४ ॥
पत्तो य तमुज्जाणं संचविया जत्थ सा मए पुव्विं।
अंदोलण-तरु-हिट्ठे गंतुमहं ताहि उवविट्ठो ॥ २२५ ॥
अह चिंतिउं पयत्तो इण्हि किं मज्झ काउमुचियं तु।

१ कश्रासि: । २ अव्यक्तम् = अस्फुटम् । ३ गरुई = गुर्वी । ४ B °इं। ५ ढौकिष्यते = उपस्थापयिष्यति । ६ श्रुत्वा । ७ तस्याः कनकमालायः प्राप्तव्या भाया तथा । ८ अगरुहो = अङ्गजन्मा = पुत्रः । ९ अवरण्ह = अपराह्ण । १० रणरणः = उद्वेगः । ११ धिई = धृतिम् । १२ निस्सृतः (H. F.) । १३ संचविया = दृष्टा (H. F. IV. 181) ।

पर-हत्थं संपत्ता ताव पिया मह नियंतस्स ॥ २२६ ॥
देवय-वयणासाए नेय उवाओत्ति चिंतिओ कोवि।
इण्हिं पुण नो सक्कं किंपि उवायंतरं काउं ॥ २२७ ॥
एसोवि हु अणुरागो एवंपि गए न तुट्टए कहवि।
पइसमयं च पवड्ढइ संतावो विरह-संजणिओ ॥ २२८ ॥

अविय।

दुलह-लंभम्मि जणे जरिसह पुरिसस्स होइ अणुरागो।
छिन्नय-पाणिएणव अणुदियहं तेण सुसियव्वं ॥ २२९ ॥
गरुय-पिय-संगमासा-भंस-समुच्छलिय-रणरणाइन्नं।
न य जाणे कहव इमं निय-हियय सहवामित्ति ! ॥ २३० ॥
ता किं करेमि इण्हिं अहवा किं एत्थ बहु-विगप्पेहिं।
गुरु विरह-दुक्ख-समणो पाण-च्चाओ परं जुत्तो ॥ २३१ ॥
जइवि न जुज्जइ एसो विवेय-जुत्ताण उत्तम-नराण।
तीए विरहे तहवि हु सक्केमि न जीविय धरिउं ॥ २३२ ॥
ता एत्थेव तरु-वरे तीए अंदोलणेण सुपवित्ते।
उब्बंधिय अप्पाणं पाण-च्चायं करेमित्ति ॥ २३३ ॥
एवं विचिंतिऊणं आरूढो तम्मि तरु-वरे अहयं।
दाउं गलए पासं अह एवं भणिउमाढत्तो ॥ २३४ ॥
रे दिव्व ! अन्न जम्मे दुलह-लभम्मि माणसे नेहं।
मा मह करिज्ज एसा हु पत्थणा तुह मए विहिया ॥ २३५ ॥

अन्नं च।

केवलिणो तं वयणं, सा वाया देवियाए, तं सुविणं।
आसा-निबंधणं मज्झ दिव्व ! सव्वं कयं अलियं ॥ २३६ ॥
एवं भणिऊण मए मुक्को अप्पा अहो-मुहो झत्ति।
ताहे गाढीभूए पासम्मि सरीर भारेण ॥ २३७ ॥
रुद्धं गलयं आउंचियाओ धमणीओ पसरिया वियणा।
भग्गं लोयण-जुयलं रुद्धो पवणस्स संचारो ॥ २३८ ॥
उव्वेल्लिंयमंगेहिं जाव उदरं च परण-पोट्टिहत्थं।

१ प्रिया। २ पश्यतः (H. P. IV. 181)। ३ अन्य उपाय उपायान्तरम्। ४ गते = संजाते। ५ छिन्नयं = पल्वलम् = लघु तटाकं (H. D. III. 27) तस्य पानीयेनेवानुदिवसं शोषव्यम्, अल्पत्वात् तत्तोयं दुःसहं स्यात्। ६ रणरणः = औत्सुक्यम् (H. D. I. 135)। ७ सुपवित्रे। ८ उद्बन्ध = गले पाशं बद्ध्वा। ९ देव A देव। १० देवसंबन्धिनी देवी, शास्त्रिके के देविए वाचा। ११ पश्चिहत्थं = पूर्णम् (H. D. VI. 23)।

करणाइं घाइयाइं जाया अह वेयणा मंदा ॥ २३९ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं वियणा-परिमद्द-इंदिएण मए ।
एत्थंतरम्मि निसुओ सद्दो अपणट्ठ-चित्तेण ॥ २४० ॥
मा साहस मा साहसमेयं काउरिस-जण-समाइण्णं ।
आयरिय देव-दुल्लह-निय-रूवं भद्द ! नासेसु ॥ २४१ ॥
एत्थंतरम्मि केणवि लवंतं उक्खिविउं मह देहं ।
लहु छिंदिऊण पासं विहिओ मिउ-सीयलो पवणो ॥ २४२ ॥
तत्तो तुसार-सीयल-सारणि-नीर-च्छडाहिं संसित्तो ।
उल्हासिऊण हिययं अंगं संवाहियं सव्वं ॥ २४३ ॥
मुच्छा-निमीलियच्छो सव्वं सुविणंव त विमन्नंतो ।
कोमल-किसलय-रइए सत्थरए सोविओ तेण ॥ २४४ ॥
पुणरुत्त-पवण-करणाइयाहिं नाणाविहाहिं चिट्ठाहिं ।
गय-वेयणेण तत्तो खणंतरा चेयणा लद्धा ॥ २४५ ॥
उम्मीलिय-लोयण-जुयलएण दिट्ठो विसिट्ठ-संठाणो ।
नव-जोव्वणो जुवाणो पच्चक्खं पंचबाणोव्व ॥ २४६ ॥
भणियं च तेण किं भद्द ! बाहए, दंसियं मए गत्तं ।
अह संवाहण-विहिणा तंपि हु सत्थं कयं तेण ॥ २४७ ॥

विगय-सयल-पीडो सत्थ-देहो तया हं
किसलय-रइयम्मी सत्थरे संनिविट्ठो ।
विरह-विहुरियंगो दीह-नीसास-खिन्नो
अहिलसिय-पयत्था-ऽसाहणुव्विग्ग-चित्तो ॥ २४८ ॥

साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ पासंग-परिमोयाणोत्ति नामेण ।
सुरसुंदरि-नामाए कहाए तुरिओ परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ १००० ॥

---

१ करणानि = इन्द्रियाणि । २ अप्रनष्टचित्तेन । ३ काउरिसो = कापुरुषः । ४ समाचोर्णम् = समाचरितम् । ५ आचर्य । ६ उल्हासिऊण = अवध्वंस्य (H. P. IV. 197) । ७ संवाहितं = मर्दितम् । ८ A किसिल° । ९ स्रस्तरः = शय्या । १० युवा । ११ बाधते । १२ 'ततः = तत्प्रश्नानन्तरं' इति शेषः । १३ उव्विग्गं = उद्विग्नम् । १४ B °सइ । १५ B °हाइ । १६ A °रियओ ।

मह पुण पुत्त विहूणस्स कहवि तद्दंसणम्मि जा आसा ।
तीएवि हु दालिद्दे तहवि हु धारेमि निय-पाणे ॥ १४ ॥
कित्तियमित्तं दुक्खं होंते वयण-क्कमम्मि तुह भद्द ! ।
जं मह मण-दइयाए ठाणाइं अयाणमाणस्स ॥ १५ ॥
तत्तो य मए भणियं साहसु मह ताव नियय-वुत्तंतं ।
ठाणंपि नेय जाणासि कह णु तुमं नियय-दइयाए ! ॥ १६ ॥
कम्मि पुरे तुह वासो केणव कज्जेण आगओ एत्थ ! ।
तत्तो य तेण भणियं एग-मणो भो ! निसामेहि ॥ १७ ॥
एत्थेव अत्थि सेले बहु-विज्जाहर-पुरोह-परिकलिए ।
सुविभत्त-तियं-चउक्कं नाणा-उज्जाण-रमणीयं ॥ १८ ॥
सुविसाल-साल-कलियं सक्कंदण-पुर-वरस्स सारिच्छं ।
उत्तर-सेढीए पुरं पवरं सुरनंदणं नाम ॥ १९ ॥
साहीण-सयल-विज्जो विज्जाहर-निवर-पणय-पय कमलो ।
कमल-दल-तुल्ल-नयणो नयण-मणाणंदणो सूरो ॥ २० ॥
सूरोव्व निहय-तेयस्सि-तेय-निवहो अखंडिय-पयावो ।
दप्पिट्ठ-वइरि-वारण-निवारणे सीह-पोयं-समो ॥ २१ ॥
विज्जाहराण राया सुपसिद्धो चेव सव्व-नयराण ।
पसरंत-विमलकित्ती आसी हरिचंद-नामोत्ति ॥ २२ ॥
सरसिरुह-सरिस-वयणा नीलुप्पल-दल-विसाल-वर-नयणा ।
कमलोयर-गोर-देहा रयणवई नाम से महिला ॥ २३ ॥
सयलोरोह-पहाणाए तीए पाण-पियाए देवीए ।
समयं ति-वग्ग-सार विसय-सुहं अणुहवंतस्स ॥ २४ ॥
देव-कुमार-सरिच्छो अह तीए दारओ समुप्पन्नो ।
उचिय-समए य तेहिं पहंजणो नाम मे विहियं ॥ २५ ॥
धूया य वेगसुंदरि-नामा असमाण-रूव-लायन्ना ।
दोन्निवि ताइं कमसो पत्ताइं जोव्वण पढमं ॥ २६ ॥
अह अन्नया कयाइवि अवरोप्पर-नेह-गरुय-मणाणं ।
एगंतम्मि ठियाणं उल्लावो तेसि सञ्जाओ ॥ २७ ॥
भणियं पहंजणेणं पढमं तुह होइ किंचि जं मयणं ।

१ विहूणं = विहीनम् । २ तस्याः प्रियादर्शनस्याशाया अपि दारिद्र्यम् = अभाव इत्यर्थः । ३ भवति = विद्यमाने । ४ अजानतः । ५ विष्व = मार्गसंयोगः । ६ ब पुरीए । ७ ब सुरमम् । ८ शूरः । ९ पोतः = बालकः । १० ब तिव्यमिः कुलकम् । ११ दरियः = दर्पितः । १२ कज्जं = कारणम् ।

मह पुण पुत्त विहूणस्स[1] कहवि तद्दंसणम्मि जा आसा ।
तीएवि हु दालिद्दं तहवि हु धारेमि निय-पाणे ॥ १४ ॥[2]
कित्तियमित्तं दुक्खं होंति[3] वयण-क्कमम्मि तुह भद्द ! ।
जं मह मण-दइयाए ठाणाइं अयाणमाणस्स[4] ॥ १५ ॥
तत्तो य मए भणियं साहसु मह ताव नियय-वुत्तंतं ।
ठाणंपि नेय जाणसि कह णु तुमं नियय-दइयाए ! ॥ १६ ॥
कम्मि पुरे तुह वासो केणव कज्जेण आगओ एत्थ ! ।
तत्तो य तेण भणियं एग-मणो भो ! निसामेहि ॥ १७ ॥
एत्थेव अत्थि सेले बहु-विज्जाहर-पुरोह-परिकलिए ।
सुविभत्त-तियं-चउक्कं नाणा-उज्जाण-रमणीयं ॥ १८ ॥
सुविसाल-साल-कलियं सक्कंदण-पुर-वरस्स सारिच्छं ।
उत्तर-सेढीए पुरं पवरं सुरनंदणं नाम ॥ १९ ॥[5]
साहीण-सयल-विज्जो विज्जाहर-नियर-पणय-पय कमलो ।
कमल-दल-तुल्ल-नयणो नयण-मणाणंदणो सूरो ॥ २० ॥
सूरोव्व निहय-तेयस्सि-तेय-निवहो अखंडिय-पयावो ।
दप्पिट्ठ-वइरि-वारण-निवारणे सीह-पोयं-समो ॥ २१ ॥
विज्जाहराण राया सुपसिद्धो चेव सव्व-खयराण ।
पसरंत-विमलकित्ती आसी हरिचंद-नामोत्ति ॥ २२ ॥[6]
सरसिरुह-सरिस-वयणा नीलुप्पल-दल-विसाल-वर-नयणा ।
कमलोयर-सरिस-देहा रयणवई नाम से महिला ॥ २३ ॥
सयलोरोह-पहाणाए तीए पाण-पियाए देवीए ।
समयं ति-वग्ग-सारं विसय-सुहं अणुहवंतस्स ॥ २४ ॥
देव-कुमार-सरिच्छो अह तीए दारओ समुप्पन्नो ।
उचिय-समए य तेहिं पहंजणो नाम से विहियं ॥ २५ ॥
धूया य बंधुसुंदरि नामा असमाण-रूव-लायन्ना ।
दोन्निवि ताइं कमसो पत्ताइं जोव्वण पढमं ॥ २६ ॥
अह अन्नया कयाइवि अवरोप्पर-नेह-गरुय-भावाणं ।
एगंतम्मि ठियाणं उल्लावो तेसि संजाओ ॥ २७ ॥
भणियं पहंजणेणं पढमं तुह होइ किंचि जैमरम्मं ।

---

१ विहूणं = विहीनम् । २ तस्याः प्रियादर्शनस्याशाया अपि दारिद्र्यम् = अभाव इत्यर्थः । ३ भवति = विद्यमाने । ४ अजानतः । ५ त्रिकम् = मार्गत्रय-संयोगः । ६ B °दीए । ७ B दुग्गम् । ८ शूरः । ९ पोतः = बालकः । १० B तिवर्गैः कुलकम् । ११ इविः = छविः । १२ भवय = भरतम् ।

सह पुण पुत्त-विहूंणस्स कहवि तद्दंसणम्मि जा आसा ।
तीएवि हु दालिद्दं तहवि हु धारेमि निय-पाणे ॥ १४ ॥
कित्तियमित्तं दुक्खं होंति वयण-क्कमम्मि तुह भद्द ! १।
जं मह मण-दइयाए ठाणाइं अयाणमाणस्स ॥ १५ ॥
तत्तो य मए भणियं साहसु मह ताव नियय-वुत्तंतं ।
ठाणंपि नेय जाणसि कह णु तुमं नियय-दइयाए ? ॥ १६ ॥
कम्मि पुरे तुह वासो केणव कज्जेण आगओ एत्थ ? ।
तत्तो य तेण भणियं एग-मणो भो ! निसामेहि ॥ १७ ॥
एत्थेव अत्थि सेले बहु-विज्जाहर-पुरोह-परिकलिए ।
सुविभत्त-तियं-चउक्कं नाणा-उज्जाण-रमणीयं ॥ १८ ॥
सुविसाल-साल-कलियं सक्कंदण-पुर-वरस्स सारिच्छं ।
उत्तर-सेढीए पुरं पवरं सुरनंदणं नाम ॥ १९ ॥
साहीण-सयल-विज्जो विज्जाहर-नियर-पणय-पय कमलो ।
कमल-दल-तुल्ल-नयणो नयण-मणाणंदणो सूरो ॥ २० ॥
सूरोव्व निहय-तेयस्सि-तेय-निवहो अखंडिय-पयावो ।
दप्पिट्ठ-वइरि-वारण-निवारणे सीह-पोय-समो ॥ २१ ॥
विज्जाहराण राया सुपसिद्धो चेव सव्व-खयराण ।
पसरंत-विमलकित्ती आसी हरिचंद-नामोत्ति ॥ २२ ॥
सरसिरुह-सरिस-वयणा नीलुप्पल-दल-विसाल-वर-नयणा ।
कमलोयर-रुंइ-देहा रयणवई नाम से महिला ॥ २३ ॥
सयलोरोह-पहाणाए तीए पाण-प्पियाए देवीए ।
सममं ति-वग्ग-सारं विसय-सुहं अणुहवंतस्स ॥ २४ ॥
देव-कुमार-सरिच्छो अह तीए दारओ समुप्पन्नो ।
उचिय-समए य तेहिं पहंजणो नाम से विहियं ॥ २५ ॥
धूया य बंधुसुंदरि नामा असमाण-रूव-लावन्ना ।
दोन्निवि ताइं कमसो पत्ताइं जोव्वण पढमं ॥ २६ ॥
अह अन्नया कयाइवि अवरोप्पर-नेह-गरुय-भावाणं ।
एगंतम्मि ठियाणं उल्लावो तेसि संजाओ ॥ २७ ॥
भणियं पहंजणेणं पढमं तुह होइ किंचि जं अवच्चं ।

---

१ विहूणं = विहीनम् । २ तस्याः प्रियादर्शनस्याशाया अपि दारिद्र्यम् = अभाव इत्यर्थः । ३ भवति = विद्यमाने । ४ अजानतः । ५ त्रिकम् = मार्गत्रय-संयोगः । ६ B °दीइ । ७ B युग्मम् । ८ शूरः । ९ पोतः = बालकः । १० B तिलभिः कुलकम् । ११ रुचिः = कान्तिः । १२ अवच्च = अपत्यम् ।

धूया वा तणओ वा तं मह तणयस्स दायव्वं ॥ २८ ॥

अविय ।

तुम्हा महं वा जं होज्ज किंपि इह पढमगं तु डिंभ-रूवं ।
अवरोप्पर-संबंधो ताणं अम्हेहिं कायव्वो ॥ २९ ॥
ता बंधुसुंदरीए तहत्ति बहु मन्नियं तयं वयणं ।
गरुय-सहोयर-सब्भाव-नेह-अक्खित्त-चित्ताए ॥ ३० ॥
एत्तो य अत्थि नयरं वेयड्ढे उत्तराए सेढीए ।
संछोइय-तरु-वण-संड-मंडियं चमरचंचंति ॥ ३१ ॥
तत्थ य गयण-नरीसो भाणुगई नाम अतुल्ल-सामत्थो ।
निज्जिय-अणंग-रूवो कामिणि-जण-माणसाणंदो ॥ ३२ ॥
हरिचंद-नयर-पवरेण निय-सुया बंधुसुंदरी तस्स ।
दिन्ना वर-पीईए विवाहिआ सायरं तेण ॥ ३३ ॥
तीइ सुतणूइ समयं अणुहवमाणो उ गरुय-पीईए ।
पंच-पयारे विसए भाणुगई भुंजई रज्जं ॥ ३४ ॥
वच्चंतेसु दिणेसुं तीए देवीए दारिया जाया ।
उज्जोइय-दिसि-वलया उ चित्तलेह त्ति नामेण ॥ ३५ ॥
तयणंतरं च देवी सुंदर-सुविणेहिं सूइयं तणयं ।
सूया सुह-तिहि-रिक्खे चित्तगई नाम से विहियं ॥ ३६ ॥
हरिचंदो वि हु राया चारण-समणस्स सुमुह-नामस्स ।
पय-मूले सोऊण जिण-धम्मं सिद्धि-सुह-हेउं ॥ ३७ ॥
निययम्मि पए ठविऊणं पहंजणं निय-सुयं विणिक्खंतो ।
संसार-वास-भीओ निव्विन्नो काम-भोगाण ॥ ३८ ॥
सामन्नं काऊणं पय-मूले चारणस्स सुमुहस्स ।
निट्ठविय-कम्म-जालो अंतगडो केवली जाओ ॥ ३९ ॥
जाओ पहंजणो वि हु विज्जाहर-नरवई पयाविल्लो ।
भुंजइ जणय-विइण्णं रज्जं गय-संपय-आसत्तो ॥ ४० ॥
तस्स य सयलंतेउर-पवराओ दुन्नि अग्ग-महिसीओ ।

---

१ मतम् । २ B °राइ । ३ संछोइया = संवृताः । ४ नरीसो = नरेशः । ५ A तीए । ६ A °णूए । ७ भुनक्ति = पालयति । ८ सूता = जनितवती । ९ रिक्खं = ऋक्षं = नक्षत्रम् । १० विनिष्क्रान्तः = प्रव्रजितः । ११ निर्विण्ण = खिन्नः । १२ कामभोगेभ्यः (H. P. III. 134) । १३ B सुमम् । १४ निष्ठापितं = नाशितम् । १५ अन्तकृत् । १६ पयाविल्लो = प्रतापवान् । १७ जनक-वितीर्णम् । १८ B पवर । १९ अग्रमहिषी = पट्टराज्ञी ।

कलहंसी मंजूसा उत्तम-वंस-प्पसूयाओ ॥ ४१ ॥
कलहंसीए जाओ पुत्तो जलणप्पहोत्ति नामेण ।
मंजूसाए छट्ठुओ पुत्तो कणगप्पहो नाम ॥ ४२ ॥
नियय-सहोयर-वयणं सुमरंती बंधुसुंदरी देवी ।
नाऊण चित्तलेहं नियधूयं जोव्वणं पत्तं ॥ ४३ ॥
अह तं भाउय-वयणं साहइ दइयस्स भाणुगइणो सा ।
तत्तो य भाणुगइणा निय-धूया चित्तलेहा सा ॥ ४४ ॥
दिन्ना खयर-पहंजण-सुयस्स जेट्ठस्स रूव-जुत्तस्स ।
जलणपहस्स, तेणवि परिणीया परम-पीईए ॥ ४५ ॥
सुर-नंदणम्मि नयरे नीया अह तीऍ नेह-सहियाए ।
सह विसए भुंजंतो चिट्ठइ देवोव्व दियं-लोए ॥ ४६ ॥
अह अन्नया कयाइवि खयराहिवई पहंजणो दट्ठुं ।
गयणे ससंक-धवलं देव-उल-गोरयं गेहं ॥ ४७ ॥
अह चिंतिउं पयत्तो मणोहरो हंदि ! एस आगारो ।
ऍयागिईए ता हं कारेमि जिणालयं रम्मं ॥ ४८ ॥
मणि-कुट्टिमम्मि तत्तो आलिहिउं उज्जओ जया राया ।
ताव य झत्ति विलीणो पवण-हओ जलहरो सव्वो ॥ ४९ ॥
दट्ठूण तं विलीणं खणेण राया विचिंतए एवं ।
एवंविहा नराणं लच्छीओ चवल-रूवाओ ॥ ५० ॥
जह एसो अब्भ-लवो खणेण दिट्ठो पुणो पणट्ठोत्ति ।
तह सव्वेवि पयत्था खणमित्ताणंद-संजणया ॥ ५१ ॥
रूवं च जीवियं जोव्वणं च सव्वेवि बंधु-संबंधा ।
एवमणिच्चा अव्वो ! धिरत्थु संसार-वासस्स ॥ ५२ ॥
पच्चक्खं हि अणिच्च नाऊणवि ज थिरंव मन्नंति ।
विसया-ऽऽसत्ता सत्ता, एयं अविवेय-सामत्थं ॥ ५३ ॥
नाऊणवि जिण-वयणं आरंभ-परिग्गहेसु वट्टंति ।
कामासत्ता जं पुण अहो ! महा-मोह-माहप्पं ॥ ५४ ॥
ताऽलं मम रज्जेणं संसार-निवास-हेउ-भूएण ।
जाणिय-जिणिंद-वयणस्स हंदि ! गुरु-दुक्ख-मूलेण ॥ ५५ ॥

---

१ C छट्ठ्य । २ स्मरन्ती । ३ B पुगमम् । ४ B तीइ । ५ पुलोके । ६ आगारं = गृहम्, प्राकृतत्वाल्लिङ्गव्यत्ययेन पुंस्त्वम् । ७ एतदाकृत्या । ८ उद्यतः । ९ खेदा- [illegible] (… ३०८) । १० [illegible] । ११ [illegible]

ता सावज्जं वज्जिय पव्वज्जा-उज्जमं करेमि लहुं ।
किं मह इमिणा दुग्गइ-निबंधणासार-रज्जेण ? ॥ ५६ ॥
अन्नं च मज्झ वसे रज्जं दाऊण नियय-पुत्ताण ।
बहवे कय-सामन्ना रायाणो पाविया सुगइं ॥ ५७ ॥
तव्वंस-पसूएणं मएवि कायव्वयं इमं तम्हा ।
इय चिंतिऊण राया संसेइ संनिहिय-खयराणं ॥ ५८ ॥
एत्थंतरे सुघोसो चउ-नाणी चारणो मुणी तत्थ ।
विहरंतो संपत्तो भवियाण विबोहणट्ठाए ॥ ५९ ॥
राया पहंजणो अह सुयस्स जलणप्पहस्स अह-रज्जं ।
दाऊण तहा कणगप्पहस्स पन्नत्ति-वर-विज्जं ॥ ६० ॥
तत्तो य विणिक्खंतो सुघोस-साहुस्स पाय-मूलम्मि ।
अवहाय राय-लच्छि पहंजणो खयर-रायत्ति ॥ ६१ ॥
जलणप्पहोवि भुंजइ राय-सिरिं खयर-नियर-परिकिन्नो ।
सयलोरोह-पहाणाइ चित्तलेहाइ समयंति ॥ ६२ ॥
कणगप्पहोवि साहिय विज्जं पन्नत्ति-नामियं विहिणा ।
विज्जा-पभाव-संजाय-गरुय-सामत्थ-वित्थारो ॥ ६३ ॥
उज्झिय निय-वंस-कम अणविक्खिय अयस-पडहयं लोए ।
बहु मन्निय अविवेयं अवियारिय दोग्गइ-गमणं ॥ ६४ ॥
अणवेक्खिय गुरु-भावं अंगीकाऊण तह अदक्खिन्नं ।
राय-सिरि-लोलुएणं विज्जा-बल-दप्प-भरिएण ॥ ६५ ॥
जलणप्पहस्स जिट्ठस्स भाउणो पिउ-विदिन्न-रज्ज-पयं ।
उद्दालियं तु कणगप्पहेण विज्जा-पभावाओ ॥ ६६ ॥
तत्तो अहिट्ठियं तं रज्जं सव्वंपि उग्ग-तेएण ।
सामाइणा सव्वो वसीकओ खयर-निउरंबो ॥ ६७ ॥
नीसारिओ सं-भूमीओ ताहि जलणप्पहो कणिट्ठेण ।
नयरम्मि चमरचंचे समागओ ससुर-पासम्मि ॥ ६८ ॥
बहु-माण-पुव्वयं सो पवेसिओ निय-पुरम्मि ससुरेण ।
भाणुगइ-राइणा अह समयं चिय चित्त-लेहाए ॥ ६९ ॥
अह परम-पमोएणं तहिं वसंतस्स ससुर-नयरम्मि ।

१ प्रव्रज्या=दीक्षा । २ शसति = कथयति । ३ अपहाय = त्यक्त्वा । ४ नियरो = निकरः = समूहः । ५ A °णाए । ६ A °हाए । ७ साधयित्वा । ८ अनवेक्ष्य । ९ B पियवि° । १० B चतसृभिः कुलकम् (?) । ११ सामादिना भेदान्तेन । १२ निउरम्बः = समूहः । १३ स्वभूमितः B सुभुत्तोओ ।

कलहंसी मंजूसा उत्तम-वंस-प्पसूयाओ ॥ ४१ ॥
कलहंसीए जाओ पुत्तो जलणप्पहोत्ति नामेण ।
मंजूसाए छेट्ठओ पुत्तो कणगप्पहो नाम ॥ ४२ ॥
बियय-सहोयर-वयणं सुमरंती बंधुसुंदरी देवी ।
नाऊण चित्तलेह नियधूयं जोव्वणं पत्तं ॥ ४३ ॥
अह त भाउय-वयणं साहइ दइयस्स भाणुगइणो सा ।
तत्तो य भाणुगइणा निय-धूया चित्तलेहा सा ॥ ४४ ॥
दिन्ना खयर-पहंजण-सुयस्स जेट्ठस्स रूव-जुत्तस्स ।
जलणपहस्स, तेणवि परिणीया परम-पीईए ॥ ४५ ॥
सुर-नंदणम्मि नयरे नीया अह तीऍ नेह-सहियाए ।
सह विसए भुंजंतो चिट्ठइ देवोव्व दिव्वे-लोए ॥ ४६ ॥
अह अन्नया कयाइवि खयराहिवई पहंजणो दट्ठुं ।
गयणे ससक-धवलं देव-उल-गोरयं मेहं ॥ ४७ ॥
अह चिंतिउं पयत्तो मणोहरो हंदि ! एस आगारो ।
ऍयागिईए ता हं कारेमि जिणालयं रम्मं ॥ ४८ ॥
मणि-कुट्टिमम्मि तत्तो आलिहिउं उज्जओ जया राया ।
ताव य झत्ति विलीणो पवण-हओ जलहरो सव्वो ॥ ४९ ॥
दट्ठूण तं विलीणं खणेण राया विचिंतए एवं ।
एवंविहा नराणं लच्छीओ चवल-रूवाओ ॥ ५० ॥
जह एसो अब्भ-लवो खणेण दिट्ठो पुणो पणट्ठोत्ति ।
तह सव्वेवि पयत्था खणमित्ताणंद-संजणणा ॥ ५१ ॥
रूवं च जीवियं जोव्वणं च सव्वेवि बंधु-संबंधा ।
एवमणिच्चा सव्वो ! धिरत्थु संसार-वासस्स ॥ ५२ ॥
पच्चक्खं हि अणिच्चं नाऊणवि जे थिरंव मन्नंति ।
विसया-ऽऽसत्ता सत्ता, एयं अविवेय-सामत्थं ॥ ५३ ॥
नाऊणवि जिण-वयणं आरंभ-परिग्गहेसु वट्टंति ।
कामासत्ता जं पुण अहो ! महा-मोह-माहप्पं ॥ ५४ ॥
ताऽलं मम रज्जेणं संसार-निवास-हेउ-भूएण ।
आणिय-जिणिंद-वयणस्स हंदि ! गुरु-दुक्ख-मूलेण ॥ ५५ ॥

ता सावज्जं वज्जिय पव्वज्जा-उज्जमं करेमि लहुं।
किं मह इमिणा दुग्गइ-निबंधणासार-रज्जेण ? ॥ ९६ ॥
अन्नं च मज्झ वंसे रज्जं दाऊण निययपुत्ताण।
बहवे कय-सामन्ना रायाणो पाविया सुगइं ॥ ९७ ॥
तव्वंस-पसूएणं मएवि कायव्वयं इमं तम्हा।
इय चिंतिऊण राया संसइ संनिहिय-खयराणं ॥ ९८ ॥
एत्थंतरे सुघोसो चउ-नाणी चारणो मुणी तत्थ।
विहरंतो संपत्तो भवियाण विबोहणट्ठाए ॥ ९९ ॥
राया पहंजणो अह सुयस्स जलणप्पहस्स अह-रज्जं।
दाऊण तहा कणगप्पहस्स पन्नत्ति-वर-विज्जं ॥ ६० ॥
तत्तो य विणिक्खंतो सुघोस-साहुस्स पाय-मूलम्मि।
अवहाय राय-लच्छिं पहंजणो खयर-रायत्ति ॥ ६१ ॥
जलणप्पहोवि भुंजइ राय-सिरिं खयर-निवर-परिकिन्नो।
सयलोरोह-पहाणाइ चित्तलेहाइ समयंति ॥ ६२ ॥
कणगप्पहोवि साहिय विज्जं पन्नत्ति-नामियं विहिणा।
विज्जा-पभाव-संजाय-गरुय-सामत्थ-वित्थारो ॥ ६३ ॥
उज्झिय निय-वंस-कम अणविक्खिय अयस-पडहयं लोए।
बहु मन्निय अविवेयं अवियारिय दोग्गइ-गमणं ॥ ६४ ॥
अणवेक्खिय गुरु-भावं अंगीकाऊण तह अदक्खिन्नं।
राय-सिरि-लोलुएणं विज्जा-बल-दप्प-भरिएण ॥ ६५ ॥
जलणप्पहस्स जिट्ठस्स भाउणो पिउ-विदिन्न-रज्ज-पयं।
उद्दालियं तु कणगप्पहेण विज्जा-पभावाओ ॥ ६६ ॥[10]
तत्तो अहिट्ठियं तं रज्जं सव्वंपि उग्ग-तेएण।
सामाइणा सव्वो वसीकओ खयर-निउरंबो ॥ ६७ ॥
नीसारिओ स-भूमीओ ताहि जलणप्पहो कणिट्ठेण।
नयरम्मि चमरचंचे समागओ ससुर-पासम्मि ॥ ६८ ॥
बहु-माण-पुव्वयं सो पवेसिओ निय-पुरम्मि ससुरेण।
भाणुगइ-राइणा अह समयं चिय चित्त-लेहाए ॥ ६९ ॥
अह परम-पमोएणं तहिं वसंतस्स ससुर-नयरम्मि।

१ प्रव्रज्या=दीक्षा। २ शंसति=कथयति। ३ अपहाय=त्यक्त्वा। ४ निअरो=निकर:=समूह:। ५ A °णाए। ६ A °हाए। ७ साधयित्वा। ८ अनवेक्ष्य। ९ B पियवि°। १० B चतसृभिः कुलकम् (?)। ११ सामादिना भेदान्तेन। १२ निउरम्बः=समूहः। १३ स्वभूमितः B सुभुत्तीओ।

भो चित्तवेग ! तस्स उ वोलीणा वासरा कइवि ॥ ७० ॥
अह अन्नया कयाइवि जलणपहो सालएण संजुत्तो ।
चित्तगइ-नामएणं नीहरिओ ताओ नयराओ ॥ ७१ ॥
पेच्छंतो बहुविह-उववणाइं रमणीय-तरु-सणाहाइं ।
भारंड-चक्क-मंडिय-पसन्न-जल-दीहिया निवहं ॥ ७२ ॥
पसरिय-सिय-भासाइं पेच्छंतो गिरि-वरस्स सिहराइं ।
किन्नर-मिहुण-सुसंगय-कयली-हर-विहिय-सोहम्मि ॥ ७३ ॥
अइ-कल-कूइय-कलयंठि-लट्ठ-कोलाहलाभिरमणीए ।
परिभमिर-भमर-निउरंब-गरुय-झंकार-महुरम्मि ॥ ७४ ॥
एगम्मि वण-निगुंजे फल-भर-विणमंत-दुम-संयाइन्ने ।
पत्तो स कोउगेण समयं चिय चित्तगइणा उ ॥ ७५ ॥
वायंत-मलय-मारुय-हल्लंत-सुपल्लवोह-सोहिल्लं ।
पेच्छइ रत्तासोयं महुयरि-गण-विहिय-हलबोलं ॥ ७६ ॥
तस्स य अहे निविट्ठो कंचण-पउमम्मि मुणि-वरो दिट्ठो ।
विज्जाहर-नर-किन्नर-सुर-विसरेणं नमिज्जंतो ॥ ७७ ॥
उप्पन्न-विमल-केवल-नाणो अह सुर-वरेहिं थुव्वंतो ।
आसन्ने उण जलणप्पहेण सो पच्चभिन्नाओ ॥ ७८ ॥
सो एसो मज्झ पिया पहंजणो नाम मुणि-वरो, एवं ।
सिट्ठम्मि चित्तगइणो तत्तो ते दोवि हरिसेण ॥ ७९ ॥
ति पयक्खिणिउं सम्मं हरिस-वसुट्ठंत-बहल-रोमंचा ।
पणमिय-केवलि-चलणा विणिविट्ठा धरणि-वट्ठम्मि ॥ ८० ॥
निज्जिय-सनीर-जीमूय-घोस-गंभीर-भारईए तओ ।
तीइ परिसाइ भयवं पारद्धो देसणं काउं ॥ ८१ ॥

अवि य ।

गय-कलह-कन्न-चवला लच्छी मणुयाणमाउंयमथिरं ।
जोव्वणमवि मणुयाणं सहसत्ति जरा अभिद्दवइ ॥ ८२ ॥
रोग-सय-पीडियं तंपि जोव्वणं जाइ खीव-लोगम्मि ।
इट्ठ-वियोगा-ऽणिट्ठ-संजोग-दुक्खेहिं घेत्तसिचि ॥ ८३ ॥

---

१ घनायं = पुष्पम् । २ प्रसृताः सिताः श्वेता भासो दीप्तयो येषां तानि । ३ लट्ठं = श्रेष्ठम् (N. P. 3) । ४ परिभ्रमन्ति तच्छीलाः = परिभमिरा (H. P. II. 145) । ५ आइन्नं = आकीर्णम् = व्याप्तम् । ६ B चवलाणि: कमलवनम् । ७ हलबोलो = कलकलः (H. D. VIII. 64) । ८ स्तूयमानः । ९ त्रिः । १० प्रदक्षिणीकृत्य । ११ धरणिपृष्ठे । १२ B पुरमम् । १३ आउर्यं = अद्भुतम् । १४ प्रस्तैव स्थानः प्रदेश- ।

अइथिरिमियम्मि चवले रोग-जरा-सोग-वाहि-पउरम्मि।
जीवाण जोव्वणे एरिसम्मि को नाम पडिबंधो ? ॥ ८४ ॥
विसया कुगइ-निमित्तं उवभुत्ता तुच्छगा तहा तेवि।
विरसा सइ[1] अवसाणे तेसु तओ को य पडिबंधो ? ॥ ८५ ॥
इय संसारे सारं जं किर पडिहासए विवज्जासा[2]।
तंपि हु दुह-सय-हेउत्ति जाणिउं कुणह जिण-धम्मं ॥ ८६ ॥
जं दुल्लहा सामग्गी एसा तुब्भेहिं भव-समुद्दम्मि।
पत्ता अपत्त-पुव्वा ता मा तं निप्फलं नेह ॥ ८७ ॥
एसा हु पुणो दुल्लहा जाई-लक्खोह-संकुल-भवम्मि।
हिंडंताण ताण[3] न य अन्नं जिण-मयं[4] मोत्तुं ॥ ८८ ॥
तम्हा जिणेहिं भणियं दिक्खं घेत्तूण संजमं काउं।
उज्झिय तो संसारं पावह[5] सिद्धीए[6] पवर-सुहं ॥ ८९ ॥
एव मुणिणा धम्मम्मि साहिए[7] केवि तत्थ पव्वइया।
जाया उवासया[8] तह अन्ने सम्मं[9] पवन्नत्ति[10] ॥ ९० ॥
एयंतरम्मि पणमिय जलणपहो विन्नवेइ[11] निय-पियरं।
भयवं ! पुणरवि रज्जं किं तं मह होज्ज नो अहवा ? ॥ ९१ ॥
अह केवलिणा भणियं होही, तं कइय[12], पुच्छियमणेण।
तो भणइ मुणि-वरिंदो केवल-विन्नाय-परमत्थो ॥ ९२ ॥
भाणुगइ-दिन्न-रोहिणि-विज्जाए साहियाए ते भद्द !।
होही पुणरवि खेयराहिवत्तणं[13] नत्थि संदेहो ॥ ९३ ॥
एवं मुणिणा भणिए पहसिय-वयणेहिं वंदिओ भयवं।
एयंतरम्मि परिसा जहागयं पडिगया सव्वा ॥ ९४ ॥
तत्तो ते दोवि जणा समागया झत्ति नियय-नयरम्मि।
चित्तगइणा य कहियं केवलि-वयणं तु निय-पिउणो ॥ ९५ ॥
तत्तो य भाणुगइणा सोहण-रिक्खम्मि रोहिणी विज्जा।
जामाउय-तणयाणं दोण्हवि समयं विदिन्नत्ति ॥ ९६ ॥
भणिया य पुव्व सेवं कर-जाव-विहाणओ कुणह सम्मं।
वसिमम्मि[14] ठिया समयं छम्मासं जाव तो पच्छा ॥ ९७ ॥
उत्तर-सेवा उग्गा कायव्वा एगगेहिं अडवीए।

---

१ सइ=सदा (H. P. I 71)। २ विपर्यासात्=प्रमात्। ३ त्राण=शरणम्।
४ मतं=दर्शनम्। ५ प्राप्नुत। ६ सिद्धिः=मुक्ति। ७ साहिए=कथिते (H.
P. 11)। ८ उपासकाः=श्रावकाः। ९ सम्यक्त्वम्। १० प्रपन्ना इति। ११
विज्ञपयति। १२ कदा। १३ खचराधिपत्वम्=विद्याधरस्वामित्वम्। १४ वसतौ।

बीएण पुणो उत्तर-साहग-रूवेण होयव्वं ॥ ९८ ॥
अन्नं च भीसणासुवि विभीसियासुं मणं न दायव्वं ।
पुन्ने सत्तम-मासे देस्सेइ अह दंसणं विज्जा ॥ ९९ ॥
एवं रन्ना भणिया दोन्निवि पणमित्तु तस्स पय-कमलं ।
पारद्धा तं काउं छम्मासा जाव पुन्नत्ति ॥ १०० ॥
अह सत्तमम्मि मासे गंतुं अडवीए तेव्विही सव्वो ।
जलणप्पहेण पुव्विं पारद्धो जाव-होमाई ॥ १०१ ॥
वसुनंदय-खग्ग-करो चित्तगई तस्स रक्खओ जाओ ।
सोवि हु अणन्न-चित्तो पारद्धो तं विहिं काउं ॥ १०२ ॥
अन्न-दिवसम्मि तुरियं आगच्छंती पकंपमाण-तणू ।
दिट्ठा उ चित्तलेहा भय-भीया तम्मि ठाणम्मि ॥ १०३ ॥
तं दट्ठुं निय-भगिणिं चित्तगई भणइ कत्थ तं भद्दे ! ।
आया सुभीसणाए एक्कल्ला एत्थ अडवीए ? ॥ १०४ ॥
कस्स व भएण गाढं कंपसि तं भगिणि ! ताहि सा भणइ ।
नयराउ निग्गया हं परियरिया दास-चेडीहिं ॥ १०५ ॥
पत्ता उज्जाणम्मी तत्थ मए पुइओ कुसुमबाणो ।
निय-गिहमागच्छंती विमोहिया झत्ति केणावि ॥ १०६ ॥
मोत्तूण परियणं तं पलायमाणी समागया एत्थ ।
अडवीए ताव मए दिट्ठो कणगप्पहो सहसा ॥ १०७ ॥
पावेण तेण भणियं इच्छ ममं ताहि गाढ-कुद्धाए ।
अक्कोसिओ स बहुहा निट्ठुर-वयणेहिं मे ताहे ॥ १०८ ॥
उग्गीरिऊण खग्गं भणिया हं तेण इच्छसु ममंति ।
अह नवि, तो ते सीसं छिंदामि इमेण खग्गेण ॥ १०९ ॥
एवं च तेण भणिया पलायमाणी भएण कंपंती ।
पत्ता तुम्ह समीवे रक्ख ममं ताओ पावाओ ॥ ११० ॥
एवं भणमाणिं तं सहसा आगम्म गिण्हिउं हत्थे ।
उप्पइओ कणगपहो तमाल-दल-सामलं गयणं ॥ १११ ॥
हा ! रक्ख रक्ख भाउय ! हा वल्लह ! कुणसु मह परित्तत्ति ।
एमाइ विलवमाणिं [10]हीरंतिं दट्ठु निय-भगिणिं ॥ ११२ ॥

---

१ विभीषिका = उपसर्गः । २ दास्यति । ३ स चासौ विधिश्च तद्विधिः । ४ आयाता । ५ आक्रोशितः । ६ उद्गीर्य = उत्पाट्य । ७ A °माणा । ८ उत्पतितः । ९ परित्तत्ती = परित्राति: = परित्राणम् । १० हीरंती = ह्रियमाणा ।

निय-कुल-कलंक-कारय ! कत्थ ममं जासि दिट्ठि-पह-पडिओ ? ।
पुरिसो भव एस तुहं सीस-च्छेयं करेमित्ति ॥ ११३ ॥
एमाइ वाहरंतो चित्तगई गहिय-निसिय-करवालो ।
अणुमग्गेणुप्पइओ भगिणीए विमोयणट्ठाए ॥ ११४ ॥
अह तं विमोहयंतो कणगपहो आगओ नियय-नयरे ।
चित्तगईवि खयरो अणुमग्गं तस्स संपत्तो ॥ ११५ ॥
तत्तो विमोहणीए विज्जाए मोहिऊण चित्तगई ।
सुरनंदणे पविट्ठो कणगपहो नियय-नयरम्मि ॥ ११६ ॥
अह सो मोहिय-चित्तो चित्तगई तत्थ बाहिरुज्जाणे ।
वीसरिय-भगिणि-हरणो अवयरिओ कोउहल्लेण ॥ ११७ ॥
दट्ठुं जण-संदोहं उसभ-जिणिंदस्स पवर-भवणम्मि ।
जत्ता-समए मिलियं विचित्त-नेवत्थ-सच्छायं ॥ ११८ ॥
पविसिय जिणिंद-भवण वंदिय मंत्तीइ पढम-जिण-नाहं ।
उवविट्ठो चित्तगई विज्जाहर-नियर-मज्झम्मि ॥ ११९ ॥
पत्तो खणंतराओ जलणप्पह-पेसिओ नरो एगो ।
पुच्छंतो चित्तगइं दमघोसो नाम जिण-भवणे ॥ १२० ॥
दट्ठूण य चित्तगइं पणमिय नेऊण ताहि एगंते ।
दमघोसो भणइ तओ भगिणीए विमोयणट्ठाए ॥ १२१ ॥
उप्पइओ ताव तुमं, जलणपहो पिच्छिउंपि तं सव्वं ।
अक्खुहिय-मणो संम्मं नवि चलिओ नियय-किरियाओ ॥१२२॥
निच्चल-चित्तं दट्ठु जलणपहं मंते-जाव-वावारं ।
अह सा रोहिणि-विज्जा पच्चक्खा झत्ति संजाया ॥ १२३ ॥
भणियं च तीए पुत्तय ! अणन्न-सरिसं हि सुट्ठु धीरत्तं ।
ता सिद्धा तुज्झ अहं भणसु य जं मज्झ कायव्वं ? ॥ १२४ ॥
भणिय जलणपहेण अवहारिया मज्झ भारिया जा सा ।
कणगप्पहेणं, तं ताव सिग्घमाणेह मह पासं ॥ १२५ ॥
भणियं विज्जाइ तओ सुणसु इमं ताव वेइयरं पुत्त ! ।
केवलि-वयणाइओ सव्वोवि हु वेइयरो तस्स ॥ १२६ ॥

१ अनुमार्गेणोत्पतितः = अनुगत इत्यर्थः । २ B °णीइ । ३ B तिसृभिः कुलकम् । ४ अवतीर्णः । ५ A °सीए । ६ नीत्वा । ७ B °णीइ । ८ A पेच्छि दृष्ट्वा (H. P. IV. 181) । ९ अक्षुब्धमनाः । १० B सम्यं । ११ B युग्मम् । १२ मन्त्रजापे व्यापारो यस्य तम् । १३ अनन्य-सदृशम् = अद्वितीयम् । १४ A °ज्जाए । १५ व्यतिकरः = प्रबन्धः ।

पत्तीए कहिओ तत्तो सो आगओ तुह समीवे ।
खोहेण-हेउं[1] सव्वं मायाए कयं इमं तेण ॥ १२७ ॥
तुह महिला निय-गेहे अच्छइ निरुवद्दवा सुहेणं तु ।
चित्तगई पुण तेणं विमोहिओ मोहणि-पभावा ॥ १२८ ॥
सुरनंदणम्मि नयरे जिणिंद-भवणम्मि अच्छइ निविट्ठो ।
ता मा काहिसि किंचिवि ऐत्थत्थे[3] पुत्त ! उव्वेवं ॥ १२९ ॥
एवं भणिउ विज्जा अदंसण झत्ति उवगया ताहे ।
अहयं जलणपहेण पट्ठविओ तुम्ह पासम्मि ॥ १३० ॥
एवं च तेण भणिओ दमघोसेणं अमूढ-चित्तो सो ।
चित्तगई संजाओ चलिओ सह तेण निय-ठाणं ॥ १३१ ॥
एत्थंतरम्मि न्हवणे[5] वित्त-प्पायम्मि जिण-वरिंदस्स ।
पविसइ नयरे लोगो नाणाविह-वाहणारूढो ॥ १३२ ॥

अविय ।

कोवि हु सिबिया[6]रूढो आरूढो रह-वरेसु [7]चित्तेसु ।
हय-गय-अस्स[8]तरेसुं [9]डोलिय-जुगेसु विविहेसु ॥ १३३ ॥
एत्थंतरम्मि हत्थी [10]कणगप्पह-संतिओ महा-काओ ।
मय-मत्तो उम्मिट्ठो नीहरिओ ताओ नयराओ ॥ १३४ ॥
भंजतो गिह-दारे [11]उद्दटोसेंतो [12]वरंडए बहुसो ।
मारितो जण-नियरं उ[13]च्छोलितो रहे विविहे ॥ १३५ ॥
अह तं कयंत-सरिसं उड्डीकय-गुरु-करं सुघोर-मुहं ।
दट्ठुं नट्ठो लोओ [14]दिसो-दिसिं मरण-भय-भीओ ॥ १३६ ॥
सोवि हु [15]पवहण-नियरं भंजंतो दंत-पाय घाएहिं ।
[13]उच्छोलिंतो सुंडाइ हिंडए सव्वओ तत्थ ॥ १३७ ॥
कोऊहलेण गयणे परिट्ठिओ [16]पुलोइउं पयत्तो सो ।
चित्तगई मत्त-करिं [17]कयंत वयणं व [18]दुप्पिच्छं ॥ १३८ ॥
एत्थंतरम्मि एगम्मि रह-वरे पढम-जोव्वणारंभा ।

---

1 क्षोभणहेतोः=क्षोभनिमित्तम् । 2 B दुग्गम् । 3 तत्रार्थे । 4 B दुग्गम् । 5 स्नपने वृत्तप्राये = सपूर्णे सति । 6 शिबिका = सुखासनम् । 7 चित्राः = नानाविधाः । 8 अश्वतरो = वेसरः । 9 डोलिया = शिबिकाविशेषः (H. D. IV. 11) । 10 कनकप्रभसत्कः = कनकप्रभस्वामिकः । 11 उद्भ्रमयन् = नाशयन् (H. P. IV. 161) । 12 वरण्डको भित्तिः । 13 A °च्छोलंतो, छिंदन् । 14 एकस्या दिशोऽन्यस्यां दिशि । 15 प्रवहणं = रथः । 16 द्रष्टुं (H. P. IV. 181) । 17 कृतान्तो यमस्तस्य वदनमिव । 18 दुर्दर्शम् (H. P. IV. 191) दुरालोकमित्यर्थः

जुवई अणन्न-रूवा बहुविह-वर-भूसणाइन्ना ॥ १३९ ॥
उम्मग्ग[1]-पयट्टेहिं जच्च[2]-तुरंगेहिं हत्थि-तट्ठेहिं[3] ।
मग्गम्मि रहे भूमीइ निवडिया विगय-जीयव्व ॥ १४० ॥[4]
नव-नीलुप्पल-सच्छह[5]-विसाल-लोलत-लोयणा वरई ।
संभग्ग-कन्न-कुंडल-विलुलिय-वर-कुंतल-कलावा ॥ १४१ ॥
विच्छिन्न-कणय-खिंखिणि[6]-नियर-पलंबंत-मेहला[7]-दामा ।
ईसीसि-हार-पच्छन्न-थणहरा गलिय-सिर-कुसुमा ॥ १४२ ॥
विहडिय[8]-अंगय-जुयला निवडिय-कडया[9] पणट्ठ-गेविज्जा[10] ।
तुट्ट[11]-गुण-हार-वियलिय-मुत्ताहल-सोहिय-सरीरा ॥ १४३ ॥
संभग्ग-नेउर-जुया[12] झुंझुमुरिय[13]-रयण-मालिया-नियरा ।
भूमि-तल-लुलिय-देहा अह[14] दिट्ठा तेण सा करिणा ॥ १४४ ॥[15]
तत्तो उज्झिय-हत्थो तीइ वहट्ठाइ करि-वरो चलिओ ।
तं दट्ठु परियरेणं[16] गरुओ हाहा-रवो विहिओ ॥ १४५ ॥
सुसिलिट्ठ-अंगुवंगं अह तं पडिपुन्न-चंद-सम-वयणं ।
कर-गिज्झ-मज्झ-भागं वियड-नियंबत्थलिं जुवइं ॥ १४६ ॥
दट्ठुंपि समासन्नं नागं[17], गतुं अचायमाणिं[18] तु ।
मरण-भयाओ गाढं वेवंत-सरीरयं खुद्दं[19] ॥ १४७ ॥
तायारमपिक्खंतिं[20] सतरल-तारं दिसो नियच्छंतिं[21] ।
दट्ठूण चित्तगई गयण-त्थो[22] चिंतए एव ॥ १४८ ॥[23]
हा ! हा ! काम-निहाण महिला-रयणं विणस्सइ लग्गं[24] ।
ओयरिऊणं[25] गयणाउ ताहि[26] अंकम्मि[27] सा गहिया ॥ १४९ ॥
घित्तूण तय सहसा ठाणे निरुवद्दवम्मि नेऊण ।
सीयल-तरु-छाहाए निवेसिया कुट्टिमुच्छंगे ॥ १५० ॥

---

१ उन्मार्गप्रवृत्तैः = विमार्गपतितैः । २ जच्चो = जात्यः । ३ तट्ठो = त्रस्तः । ४ B युग्मम् । ५ सच्छहो सदृशः (N. P. 56) । ६ खिंखिणी = किङ्किणी = क्षुद्रघण्टिका = 'घुघरि' इति भाषायाम् । ७ मेखला = कटीसूत्रम् । ८ विघटित ध्वस्तं अङ्गदयोः केयूरयोर्युगलं यस्याः सा । ९ कटकं = करभूषणम् । १० ग्रैवेयकम् = ग्रीवाया आभरणम् । ११ त्रुटितो गुणो यस्य स चासौ यो हारस्तस्माद् विगलितैर्मुक्ताफलैः शोभितशरीरा । १२ जुय = युगम् = युगलमित्यर्थः । १३ झुंझुमुरियं = भग्नम् (H. P. IV. 106) त्रुटितम् । १४ अह = असौ । १५ B चतसृभिः कलापकम् । १६ परिकरः = परिवारः । १७ नागः = हस्ती । १८ अशक्नुवतीम् । १९ क्षुद्राम् । २० त्रातारम् = रक्षितारम् । २१ पश्यन्तीम् (H. P. IV. 181) । २२ गगनस्थः । २३ B त्रिभिः कुलकम् । २४ लग्गं = अघटमानम् (H. D. VII. 17) । २५ अवतीर्य । २६ A ताहे । २७ अङ्क = उत्सङ्गः ।

तत्तो य उत्तरीयय-मिउ-पवणाऽऽसासियाए सो तीए ।
लज्जा-सज्झस-मउलिय-नयणेहिं पुलोइओ तत्तो ॥ १५१ ॥
चिय परिचियव्व दट्ठुं तं तरुण गरुय नेह सब्भावा ।
अमएणव ससित्ता जाया अह वियसिय-कवोला ॥ १५२ ॥
चित्तगईवि य तीए दट्ठूण अणोवम तयं रूवं ।
तव्वयण-निमिय-निप्फंद-लोयणो चिट्ठई जाव ॥ १५३ ॥
ताव य तीए धाई कइवय-जुवईहिं परिगया झत्ति ।
आगंतु उवविट्ठा भणइ तय महुर वाणीए ॥ १५४ ॥
पर कज्ज-करण निरया हवंति किर सज्जणत्ति सच्चविय ।
कन्नगमय मोयंतेण तुमए गेइदाओ ॥ १५५ ॥
ता निक्कारण वच्छल ! तुज्झ पभावाओ जीविया एसा ।
एमाइ बहु-विगप्प अभिनंदिय सा पुणो भणइ ॥ १५६ ॥
गच्छामि अम्ह गेह उम्सूर वट्टए जओ इण्हिं ।
भणिय च चित्तगइणा एव कुणहत्ति तत्तो य ॥ १५७ ॥
निय नयराभिमुहाण ताणं चलियाण तीए कन्नाए ।
चित्तगइ-कर-पल्लओ मुद्दा रयण लहु गहिय ॥ १५८ ॥
नियय-कर-संठिय पुण समप्पिय तस्स ताण पच्छन्नं ।
अह सा सज्झस-वेविर देहा गंतुं पयट्टत्ति ॥ १५९ ॥
वलिय गीव तीए अइगुरु-अणुराय पिसुण दिट्ठीए ।
निज्झाइओ तहा सो जह जाओ कुसुमसर-विवसओ ॥ १६० ॥
अह सा सहि-यण सहिया कमेण निय पुर-वर पविट्ठत्ति ।
चित्तगईवि य तीए जोव्वण रूवेहिं हय हियओ ॥ १६१ ॥
चित्त लिहिउव्व जाओ गुणतर विगय-अन्न-वावारो ।
तं दट्ठुं रमयंसो सविणयमेव समुल्लवइ ॥ १६२ ॥
अत्थ गिरि सिहरमणुसरइ दिणयरो एस विगलिय पयावो ।
ता गम्मउ निय-ठाणे कुमार ! किमिणा विलंबेण ? ॥ १६३ ॥
तव्वयण सोऊण फाड ओगार-गब्भर भणइ ।
एवं करेसु नवर पारमणेयं थिंभ्म ॥ १६४ ॥
मह हत्थाओ पडियं मुद्दा रयण मु एत्थ कत्थवि य ।

---

१ अमृतेनेव । २ B कुसमम् । ३ पर्यस्तं=गृहीत्वा=मर्दितम् । ४ मोचयता । ५ गवेन्द्रात् । ६ ऊर्ध्वं सूरो यत्र तादृश क्रियाविशेषणम् । ७ देश्य° (४ १ ६१) । ८ चिह्न=गूढकम् । ९ निंपात.=दर. । १० B कुसमम् । ११ आकर्णय — आकाशयम् ।

तं गंतिसिउ पभाए झडत्ति अहमागमिस्सामि ॥ १६५ ॥
तं पुण गच्छसु सिग्घ कहेज्ज जलणप्पहस्स वुत्तंत ।
ईसि हसिऊण तओ दमघोसो एवमुल्लवइ ॥ १६६ ॥
पच्चक्खम्मिवि दिट्ठे कुमार ! किं एत्थ वंक-मणिएहिं ? ।
किं नवि दिट्ठा कन्ना तुह हत्था तं पगिण्हंती ॥ १६७ ॥
ता करडं मोत्तूण जहट्ठिय चेव साहिउं जुत्तं ।
कन्नाए मूल-सुद्धिं उवलभिउं आगमिस्सामि ॥ १६८ ॥
एवं च तेण भणिओ चित्तगई विहसिऊण वज्जरइ ।
सम्म वियाणियं ते मणो-गयं मज्झ दमघोस ! ॥ १६९ ॥
अह सो कय-प्पणामो उप्पइओ पाविओ नियं ठाणं ।
चित्तगईवि पविट्ठो जुगाइ जिणमंदिरे रम्मे ॥ १७० ॥
वंदिय-जिणिंद-बिंबो जिण उग्गह-वज्जियम्मि एगंते ।
गंतूणं उवविट्ठो समागया ताव रयणीवि ॥ १७१ ॥
अह चिंतिउ पयत्तो किं मन्ने तीइ मज्झ हत्थाओ ।
गहिउ मुद्दा-रयणं किंवा मह दोइय निययं ? ॥ १७२ ॥
कह णु मए नायव्व तीए कुलं कहव सा वरेयव्वा ।
जइ सा हविज्ज महिला हविज्ज तो जीवियं सहलं ॥ १७३ ॥
तारिस-रूव-जुयाए समय इह विसय-सेवणं जुत्त ।
तदभावे विसयासा विडंबणा मज्झ पडिहाइ ॥ १७४ ॥
सो य कयत्थो पुरिसो लग्गिज्जा जस्स कर-पल्ले बाला ।
रंभा-गब्भ-सुकोमल-बाहु-लया हंस-गइ गमणा ॥ १७५ ॥
धन्नो हमिचिरेण गहिया अंकम्मि सा मए सुतणू ।
अवगूहिया य गाढं जं न मए, वंचिओ त तु ॥ १७६ ॥
पुणरवि हविज्ज जत्ता हत्थि मए भूमि-निवडिया तह सा ।
घित्तूण जेण सहसा अवयासेज्जा तए गाढं ॥ १७७ ॥
एमाइ बहु-विगप्पं विचिंतयंतस्स तग्गय-मणस्स ।
विरए समं गई तत्थ गया उग्गओ सूरो ॥ १७८ ॥
अह सो पहाय समए विहिणा वंदित्तु जिण वरं पढम ।
चलिओ कन्ना-कुल हर-वियाणणत्थ पुराभिमुहो ॥ १७९ ॥
पत्तो य पुरं पिच्छइ जण-रहियं सुन्न सयल-धवल-हर ।

मह हियय-कयाणंदा एवं विहियम्मि हय-विहिणा ! ॥ २०९ ॥
एत्थवि नयरं तीए कुल कोडि-समाउलम्मि विउलम्मि ।
दंसणमवि अइदुलहं अविथाणिय-कुल-हराए उ ॥ २१० ॥
इण्हि पुण नाणाविह-नयरेसुं पेवसियम्मि लोयम्मि ।
दइयाए पउत्तीयवि वियाणणे संभवो नत्थि ॥ २११ ॥
ता किं करेमि इण्हि हय-विहिणा विहडियम्मि एयम्मि ।
लब्भिज्ज कह पउत्ती कहया मह दंसणं होज्जा ? ॥ २१२ ॥
को पुच्छिज्जउ नाम को मह साहिज्ज कुल-हरं तीए ? ।
जत्थ गया मम दइया अक्खिज्जा पुर-वरे को तं ? ॥ २१३ ॥
कहव तुडि-जोगओ सा दिट्ठा अम्हेहिं हय-विहि-निओगा ।
इण्हि पुण दट्ठव्वा को जाणइ कत्थव नयत्ति ? ॥ २१४ ॥
तीए नामक्खराइं विरह-पिसायस्स मंत-भूयाइं ।
सुइ-गोयरं गयाइं न मज्झ हा ! कत्थ वच्चामि ? ॥ २१५ ॥
हा ! हियय ! कास झूरसि निब्बंधं मुंच तम्मि लोयम्मि ।
अज्जवि का तुह आसा ठाणंपि अयाणमाणस्स ? ॥ २१६ ॥

अविय ।

जइ उज्झसि ता उज्झसु कुट्टामि हे हियय ! न हु नियारेमि ।
दइयाए जं पउत्तीवि दुलहा संपय जाया ॥ २१७ ॥
अहवा किं इमिणा चिंतिएण अइगरुय विसाय गब्भेण ।
अवलंबिय धीरत्तं किंचि उवाय विचिंतामि ॥ २१८ ॥
जेण उवाय-परद्धा पुरिसा पाविंति इच्छियं अत्थं ।
सुम्मइ लोयम्मि जओ लब्भइ सुविणं सुयंतेहिं ॥ २१९ ॥
एसो य इह उवाओ भमामि सव्वेसु गयर-नयरेसु ।
मा कहय कोवि कत्थवि तीए पउत्तिंपि साहिज्जा ॥ २२० ॥
दीसिज्ज अहव सवयां परिब्भमंतेहिं कम्मिवि पुरम्मि ।
चंदमुही सा बाला, तहा य अइसुंदरं चेव ॥ २२१ ॥
एवं विणि.च्छियत्थो सो हं भो चित्तंग ! चितगई ।
दइया-विओय-गुरु-दुक्ख-गज-निताडिय मण-मेंढो ॥ २२२ ॥
परिचत्त-बंधु-वग्गो अह गुरु अणुराय-परवसो सत्तो ।
एगागी पेच्छंते उवर-संदीए नयरम्मि ॥ २२३ ॥
सव्वेसुवि परिभमिओ न य दिट्ठा तीए कत्थवि पउत्ती ।

---

१ B हं । २ विहुमे । ३ [illegible] ४ [illegible] । ५ [illegible] । ६ [illegible] (II P IV. 30) । ७ [illegible] । ८ B हं । ९ [illegible]

तत्तो य दक्खिणाए सेणीए आगओ अहयं ॥ २२४ ॥
तत्थवि पुरेसु केसुवि आहिंडिय इच्छियं अपावितो ।
अज्ज पुणो इह पत्तो तुह नयरे कुंजरावत्ते ॥ २२५ ॥
एयम्मि य उज्जाणे मह पविसंतस्स सोहणो सेउणो ।
संजाओ तह फुरिया दाहिण-बाहू तहा नयणं ॥ २२६ ॥
तत्तो वियप्पियं मे अवस्समज्जेव होहिई तीए ।
दइयाए दंसणं, अहव किंचि अइसोहणं अन्नं ॥ २२७ ॥
एवं विचिंतयंतो पत्तो हं एत्थ कयलि-गेहम्मि ।
काऊण पाय-सोयं उवविट्ठो कुट्टिमुच्छंगे ॥ २२८ ॥
ताव य खणंतराओ समागया सुयणु ! मज्झ निद्दत्ति ।
सोऊण तुज्झ सद्दं झत्ति पबुद्धो अहं तत्तो ॥ २२९ ॥
केण इमं उल्लवियंति चिंतिउं जा दिसाओ पुलएमि ।
ताव य तुम हि दिट्ठा पलंबमाणो तरु-लयाए ॥ २३० ॥
हा ! हा ! अणंग-रूवो कह णु जुवाणो विणस्सए लग्गो ? ।
एवं विचिंतिऊणं हाहा-सद्दं करेमाणो ॥ २३१ ॥
पत्तो तुज्झ समीवे छिन्नो अह पासओ मए सहसा ।
भो चित्तवेग ! सेसं पचक्ख चेय तुह सव्वं ॥ २३२ ॥
तं जं तुमए पुट्ठं कह णु तुमं भद्द ! नियय-दइयाए ।
ठाणंपि नेय जाणसि त सव्वं साहियं एयं ॥ २३३ ॥
तो दुलहं मणुयत्तं दट्ठूणं रूव-जोव्वण-समेयं ।
महिलामित्तस्स कए न हु मरणं होइ कायव्वं ॥ २३४ ॥
भो चित्तवेग ! जइवि हु पिय-विरहे दूसहं हवइ दुक्खं ।
उत्तम-कुल-प्पसूयाण तहवि एयं न जुत्तंति ॥ २३५ ॥
जाणामि अहंपि इमं मण-वल्लह-माणुसस्स विरहम्मि ।
नरए नेरइयस्सव उप्पज्जइ दारुणं दुक्खं ॥ २३६ ॥
तहवि हु न होइ जुत्तो अप्प-वहो किंतु कोवि हु उवाओ ।
चिंतेयव्वो जह सा पाविज्जइ हियय-वल्लहिया ॥ २३७ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं वज्जरिए तेण चित्तगइणा ओ ।
दीहं नीससिऊणं एवं हि मए समुल्लवियं ॥ २३८ ॥
वोलीणा तीइ कहा न हु इण्हिं अत्थि कोवि उवाओ ।
अज्जेव य रयणीए जं होही तीइ वीवाहो ॥ २३९ ॥

---

१ शकुनः । २ पादशौचम् । ३ पश्यामि (H. P. IV. 181) । ४ B युग्मम् ।
५ A °लामेत्त° । ६ नैरयिकः = नरकजीवः । ७ A तीए ।

चित्तगई भणइ तओ एक्कोवि य तीए पावणोवाओ ।
मह फुरइ माणसम्मी जइ तुह पडिहासए सुयणु ! ॥ २४० ॥
भणियं च मए को सो तत्तो सो भणइ भद्द ! निसुणेसु ।
किल एसो कुलायारो दक्खिण-सेढीए खयराण ॥ २४१ ॥
कन्ना विवाह-समए एकल्ला पूयए कुसुमबाणं ।
निय-कुल-कमागयं अह परिणिज्जइ सा तओ पच्छा ॥ २४२ ॥
तं कममणुपालिंती सा एही मयण-पूयण-निमित्तं ।
अम्हे पुण दोवि जणा पुव्वं चिय इत्थ पविसामो ॥ २४३ ॥
अह तीए आगयाए नेवत्थं तीए सतयं अहयं ।
घित्तूण इत्थि-रूवो गच्छिस्सं वरय-पासम्मि ॥ २४४ ॥
घित्तूण कणगमाल तं पुण नासिज्ज तक्खणा चेव ।
अहयंपि उवाएण नासिस्सं लद्ध-पत्थावो ॥ २४५ ॥
एवं हि कए तीए संपत्ती अत्थि, नन्नहा भद्द ! ।
तह देवयाए वयणं होज्जा एवं च सच्चंति ॥ २४६ ॥

किंच ।

पुरिसेण पुरिसयारो कायव्वो ताव इच्छियत्थम्मि ।
विहिणो निओगओ पुण हवइ हु कज्जस्स निप्फत्ती ॥ २४७ ॥
एवं च तेण कहिए उचिए उवाए
आगामियं गरुय-दुक्खमचिंतिऊण ।
भो सुप्पइट्ठ ! वयणं पडिवन्नयं से
तिव्वाणुराग-परिमोहिय-माणसेण ॥ २४८ ॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि कणगमाला-पावण-उवएस-सूयगो भणिओ ।
सुरसुंदरी-कहाए पंचमओ वर परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ पञ्चमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ १२५० ॥

इत्थंतरम्मि सूरो भमिऊणं गयण-मंडलमसेसं ।
अवर-समुद्दं पत्तो पह-खिन्नो मज्जणत्थं व ॥ १ ॥

---

१ एष्यति । २ सत्कं = संबन्धि । ३ तत्क्षणात् । ४ लब्धप्रस्तावः = प्राप्तावसरः । ५ पुरुषकारः = प्रयत्नः । ६ निष्पत्तिः = सिद्धिः । ७ प्रतिपन्नकम् = अङ्गीकृतम् । ८ एतद् । ९ मज्जनार्थमिव = स्नानार्थमेव ।

नवरं तह मह पहरसु कयंत-भवणे जह वयामि ॥ १५ ॥
तुमए पुण तह पहया जह न मया नेय जीविया अहयं ।
ता किं भणामि इण्हिं सरणम्मि समागया तुज्झ ? ॥ १६ ॥
दड्ढस्स हुयवहेणं सो चेव जहोसहं तु लोयस्स ।
तुमए पीडिय-देहा तह सरणं तुज्झ अल्लीणा ॥ १७ ॥
जइ मज्झ तुमं तुट्ठो देहि वरं पत्थिओ मए एयं ।
मा मह हविज्ज एरिस-विडंबणा अन्न-जम्मेवि ॥ १८ ॥
ताव इमो मह जम्मो पिय-जण-आसाए वोलिओ अहलो ।
तं चिय दइयं दिज्जसु भयवं ! मह अन्न-जम्मेवि ॥ १९ ॥
भो सुपइट्ठ ! एवं भणिऊण ताहि कणगमालाए ।
विअलंत-थूल-अंसुय-पवाह-संसित्त-सिहिणाए ॥ २० ॥
नाणाविह-रयण-विणिम्मियम्मि पसरंत-विमल-किरणम्मि ।
गब्भ-हर-दार-निहिए रम्मे अह तोरणे तीए ॥ २१ ॥
बद्धो निउत्तरीएण पासओ ताहि सा पुणो भणइ ।
एसा मरामि संपइ कुसुमाउह ! तुज्झ पुरओ हं ॥ २२ ॥
मा मह भणिज्ज कोवि हु विहियमजुत्तंति कणगमालाए ।
एत्तियमित्तं कालं विमोलियं जेण आसाए ॥ २३ ॥
इण्हिं पुण न हु सक्का काउं भंगं तु निय-पइन्नाए ।
तं मोत्तुं हियय-दइयं न लग्गए मह करे अन्नो ॥ २४ ॥
अन्नं च देवयाओ ! अलियं जंपंति नेय कइयावि ।
तंपि हु अन्नह जायं मज्झ अउन्नेहिं पावाए ॥ २५ ॥
अहव कवडेण केणवि पिसाय-रूवेण वंचिया तइया ।
नहवाहण-भत्तेणं अहवा खयरेण केणावि ॥ २६ ॥
ता संपयंपि मा होज्ज मज्झ अभिवंछियत्थ-वाघाओ ।
भयवं ! तुह प्पसाया सिज्झउ मरणं अविग्घेण ॥ २७ ॥
पिय-विरह-गरुय-मोग्गर-जज्जरिय-मणाए मज्झ पावाए ।
मरणं होज्ज न होज्ज व अज्जवि आसंकए हिययं ? ॥ २८ ॥
पिय-विरह-दुक्ख-समणं लब्भइ मरणंपि गरुय-पुन्नेहिं ।

१ मृता । २ हुतवहः = अग्निः । ३ स एव = अग्निरेव । ४ आलीना (H. P. IV. 54) । ५ वोलिओ = गतः (H. P. IV. 162) । ६ गर्भगृहम् = गृहाभ्यन्तरप्रदेशः । ७ निजोत्तरीयेण = स्वोत्तरीयवस्त्रेण । ८ न विहितम् अयुक्तम् । ९ विमालितं विलम्बितमित्यर्थः । १० पइन्ना = प्रतिज्ञा । ११ अपुण्यैः । १२ वाघाओ = व्याघातः ।

तं जइ हविज्ज इण्हि सुकयत्था होज्ज ता अहयं ॥ २९ ॥
एवं भणियं तीए मुक्को अप्पा अहोमुहो झत्ति ।
तुरियं गंतूण मए छिन्नो अह पासओ तीए ॥ ३० ॥
गहिऊण तयं अंके ताहे संणियं मए इमं भणिया ।
निज्जिय-सुरासुरिंदो तुट्ठो तुह सुयणु ! रइ-नाहो ॥ ३१ ॥
असरिस-साहस-आवज्जिएण मयरद्धएण तुह सुयणु ! ।
एयम्मि चेव जम्मे उवणीओ सो जणो एसो ॥ ३२ ॥
किज्जउ कंठ-ग्गहणं गाढं उक्कंठिओ जणो तुज्झ ।
एवं भणिया बाला लज्जाए अहोमुही जाया ॥ ३३ ॥
चित्तगईवि य ताहे समागओ तम्मि चेव ठाणम्मि ।
तत्तो य मए भणियं वर-मित्तो एस मह सुयणु ! ॥ ३४ ॥
तुज्झ विओए सुदरि ! अप्प-वहं उज्जओ अहमिमेण ।
निणिवारिओ अकारण-वच्छल्ल-जुएण धीरेण ॥ ३५ ॥
तुह पावणे उवाओ एसो मह साहिओ इमेणेव ।
एएण सहाएणं सिज्झिस्सइ इच्छियं अम्ह ॥ ३६ ॥
कन्ना-सहाव-सुलहं उज्झित्ता सज्झसं सुयणु ! तम्हा ।
निय-नेवत्थं सव्वं झत्ति समप्पेसु एयस्स ॥ ३७ ॥
काऊण तुज्झ रूवं जेण इमो सुयणु ! वच्चए बाहिं ।
परियण-विमोहणट्ठा पर-कज्ज-समुज्जओ धीरो ॥ ३८ ॥
एवं च मए भणिया सहरिस-हियया करेइ तं सव्वं ।
अह देवि निलुक्काइ पुणरवि मयणस्स पट्ठीए ॥ ३९ ॥
चित्तगईवि य तीए नीसेसं निवसिऊण नेवत्थं ।
उग्घाडिउ दुवारं आरूढो झत्ति सिवियाए ॥ ४० ॥
अह तम्मि गए लोए नीसद्दं जाणिऊण तं भवणं ।
भणिया य मए एसा सुदरि ! किं इण्हि कायव्वं ? ॥ ४१ ॥
ओणय-मुहीए तीए सज्झस-वस-कंपमाण-गत्ताए ।
कहकहवि हु उल्लविओ खलंत-अव्वत्त-वाणीए ॥ ४२ ॥
गुरु-विरह-पीडियाए पिययम ! तं पाविओ तुडि-वसेण ।
कुणसु सयं जं जुत्तं सरणम्मि समागया तुज्झ ॥ ४३ ॥[12]
एवं तीए भणिए गंधव्व-विहीए सा मए बाला ।

---

१ त्वरितम् । २ शनैः । ३ आवर्जित = प्रगुण । ४ B °खाइ । ५ वेत्स्यावन्धिह भविष्यति । ६ साध्वसं = भयम् । ७ बहिः । ८ निवेदय । ९ द्वारम् । १० अवनतमुखयानया । ११ गत्तं = गात्रं = शरीरम् । १२ B युग्मम् ।

परिणीया तं मयण देवं काऊण सक्खिणयं ॥ ४४ ॥
अवणित्तु कमेण तओ सज्झसमेईइ विविह-वयणेहिं ।
खणमेगं रमिऊणं सुत्तो आलिंगिऊण तयं ॥ ४५ ॥
निद्दा-विगमे य मए वज्जरियं सुयणु ! वच्चिमो इण्हिं ।
एरिसमायरिऊणं न हु जुत्तं अच्छिउं एत्थ ॥ ४६ ॥
दीहं नीसासिऊणं अह भणियं तीइ हियय-दइयाए ।
हा अज्ज-उत्त ! जुत्त कम-पत्तं आसि मह मरणं ॥ ४७ ॥
मज्झ निमित्तं पाविसि सामिय ! जं गरुय आवइं इण्हिं ।
नहवाहणो पयंडो विज्जा-बल-दप्पिओ दढ य ॥ ४८ ॥
नासंतागवि अम्हं न नाह ! सरणं तु विज्जए किंचि ।
ता तुह वइरिणि-रूवा जाया परमत्थओ अहयं ॥ ४९ ॥
तुह-विरह-तावियाए न आसि मह सामि ! तारिसं दुक्खं ।
जं तुह नाह ! विवत्ति सभाविय इण्हिं सजायं ॥ ५० ॥
लद्धोवि नाह ! कहवि हु मज्झ अउन्नाए होसि न हु इण्हिं
पुन्न-रहियाण अहवा पत्तंपि हु विहडए सहसा ॥ ५१ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एव भणिउ अवलम्बिऊण मह कंठे ।
गुरु-दुक्ख-निब्भराए रुन्न अह तीए बालाए ॥ ५२ ॥
तत्तो य मए भणियं सुंदरि ! किं सोयमसरिस वहासि ? ।
लद्धं जं लहिअव्वं इण्हिं ज होउ तं होउ ॥ ५३ ॥
तुह संगम-रहियाण मरण जइ होज्ज, होज्ज ता दुक्खं ।
इण्हिं पुणम्ह सुंदरि ! मरणेवि हु नत्थि दुक्खत्ति ॥ ५४ ॥

किंच ।

एसो अचिंतिओवि हु जह जाओ संगमो सह तुमाए ।
तह चेव मा कयावि हु अन्नंपि हु सोहणं होज्जा ॥ ५५ ॥
कीरउ ताव उवाओ अहलो जइ होइ होउ, को दोसो ? ।
संचय-वडियाण पुणो तहट्ठिया चेव भूमित्ति ॥ ५६ ॥
नहवाहण-खयरं तं दट्ठूण मए इमं कयं सुयणु ! ।
भवियव्वयाए दिट्ठ होज्जा जं किंचिमह उचियं ॥ ५७ ॥
अब्भुवगयं हि मरणं नासिज्जउ तहवि ताओ खयराओ ।
जैल-चव्वणुज्जयाणं मा कहवि हु एइ गुंलओवि ॥ ५८ ॥

१ साक्षिकम् । २ अपनीय=दूरीकृत्य । ३ आर्य-पुत्र ! । ४ प्रचण्डः । ५ दप्पिओ=दृप्तः । ६ विपत्तिः । ७ विघटते=नश्यति । ८ तथा । ९ A कहवि । १० अभ्युपगतम्=अङ्गीकृतम् । ११ जलचर्वणोद्यतानाम् । १२ गुडकैः ।

सा सुयणु ! मुंच सोयं वच्चामो रयणसंचए-ताव ।
कालोचियं च पच्छा दिट्ठं दिट्ठं करिस्सामो ॥ ५९ ॥
तत्तो य तीए समयं नीहरिओ पणमिऊण रइ-नाहं ।
अह तीए कंठ-लग्गो उप्पइओ गयण-मग्गम्मि ॥ ६० ॥
रागंधयार-मोहिय-नराण दट्ठुंव तारिसं चरियं ।
दूरं नासिय-तिमिरो अह सहसा उग्गओ सूरो ॥ ६१ ॥
तत्तो य तीए भणियं सामिय ! गाढ पिवासिया अहयं ।
सूसइ गलयं अज्जवि केदूरे अम्ह तं नयरं ? ॥ ६२ ॥
दूरे अज्जवि नयरं सुंदरि ! इत्थ वण-निगुंजम्मि ।
ओयरिमो जं होही इत्थ जलं एव मे भणिए ॥ ६३ ॥
तत्तो दोन्नि जणाइं अवइन्नाइं वणम्मि रम्मम्मि ।
सीयल-जल-पडिपुन्नं अह दिट्ठं तत्थ निज्झरणं ॥ ६४ ॥
पाऊण जलं अह सा पत्तल-तरु-छाहियाएं उवविट्ठा ।
काउं सरीर-चिंतं अहमवि तत्थेव आयाओ ॥ ६५ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं खणंतरं वीसमामि जा तत्थ ।
ताव य निसुओ सद्दो आसन्ने केलि-गेहम्मि ॥ ६६ ॥
जाया सत्थ-सरीरा सुंदरि ! वच्चामु इण्हि निय-ठाणं ।
एयं सद्दं सोउं एस विगप्पो महुप्पन्नो ॥ ६७ ॥
नूणं चित्तगइस्स य एसो सद्दो न होइ अन्नस्स ।
एयम्मि वण-निगुंजे अहवा को संभवो तस्स ? ॥ ६८ ॥
एवं विचिंतियम्मी कयली-गेहाओ ताओ गुविलाओ ।
तरुण-महिला-समेओ चित्तगई झत्ति नीहरिओ ॥ ६९ ॥
तत्तो गंतूण मए सहरिसमालिंगिओ स नेहेणं ।
अहमवि तेणं, तत्तो उवविट्ठा दोन्नि तत्थेव ॥ ७० ॥
तत्तो य मए भणिओ नीहरिएण तु मयण-गेहाओ ।
किं मित्त ! तुमे विहियं विमोहिओ परियणो कहवा ? ॥ ७१ ॥
कहव तुमं निच्छुट्टो का वा एसा मणोहरागारा ।
महिला, कत्थ य पत्ता, साहसु मह सव्वमेयंति ? ॥ ७२ ॥
चित्तगई भणइ तओ निसुणसु मो चित्तवेग ! एग-मणो ।
काऊण कणगमाला-रूवमहं ताव नीहरिओ ॥ ७३ ॥

---

१ पिपासिता = तृषिता । २ कियद्दूरम् । ३ एवमे = एवं मया । ४ अवतीर्णौ । ५ B °याह । ६ सुप्तः (N. P. 37) । ७ गुविल = गहनम् । ८ परिजनः = स्वजनः । ९ निर्मुक्तः ।

आरूढो सिबियाए पत्तो य कमेण वर-समीवम्मि ।
विज्जाहरि-गण-गिज्जंत-विविह-वर-मंगलुप्पीलो[1] ॥ ७४ ॥
लग्गे समागयम्मी गहिओ मह कर-पल्लो सहरिसेण ।
नहवाहणेण, तत्तो कमेण वत्तो य वीवाहो ॥ ७५ ॥
नहवाहणस्स पुरओ नट्टं[2] विविहंगहार-सोहिल्लं ।
पारद्धं वार-विलासिणीहिं वर-गेय-संवलियं ॥ ७६ ॥
ऐत्थंतरम्मि[3] एगा जुवई आगम्म कर-यलं नियमं ।
मुद्दा-रयण-समेयं दंसइ मह सज्झसुप्फुण्णा[4] ॥ ७७ ॥
तं दट्ठुं चिंतियं मे एसा सा मज्झ संतिया मुद्दा ।
हत्थि-भय-मोइयाए जा गहिया तीए कन्नाए ॥ ७८ ॥
अइगुरुय अंगुट्ठि[5] मणयं ओसारिउं[6] मए तत्तो ।
अंवलोइया[7] य एसा सहसा अह पच्चभिन्नाया ॥ ७९ ॥
एसा सा मह दइया हत्थि-भए जा विमोइया तइया ।
विहिणो निओगओ कह जाया हग्गार्वणाए[8]च्छि ॥ ८० ॥
पेच्छ अइदुग्घडंपि हु सहसा कह मज्झ दंसण जायं ? ।
अणुकूलो अहव विही किंवा तं ज नवि करेइ ! ॥ ८१ ॥
एव विचिंतिऊण निदसिओ नियन्करो मए तीए ।
पुव्वं समप्पियाए तीए मुद्दाए सज्जुत्तो ॥ ८२ ॥
कन्ने[9] होउं तीए आसन्न-सहीयँ[10] साहियं एयं ।
अवनिद्दएण[11] दुंक्खइ[12] सीसं किर कणगमालाए ॥ ८३ ॥
ता एसा खणमेग असोग-वणियाइ सुवइ[13] लग्गत्ति ।
तुम्हे एत्थ ठियाओ जहा-सुहं चेव अच्छाह[14] ॥ ८४ ॥
वत्ते पुण पेक्खणए जाणाविज्जाउ अम्ह सिग्घंति ।
एवं भणिउं तीए उट्ठाविओ चित्तवेग ! अहं ॥ ८५ ॥
तत्तो तीए समयं पवर-घरुज्जाण-तिलय-भूयाए ।
वियसंत-सुरहि-मंजरि-मयरंदामोय-सुहयाए ॥ ८६ ॥
पत्तो रमणीयाए असोग-वणियाए सहरिसं तीए ।
दिन्नम्मि आसणम्मी उवविट्ठो, सावि मह पुरओ ॥ ८७ ॥[15]

---

१ उप्पीलो = समूहः (H. D. I. 116) । २ नाट्यम् । ३ B इत्थं° । ४ उ(?)ण्णा = पूर्णा (N. P 17) । ५ अङ्गुलीयकम् । ६ अपसार्य । ७ अवलोकित ८ B °वणीए° । ९ कर्णे । १० A °हीए । ११ अपनिद्रकेण = निद्राया अभावे १२ दुःखं करोति = दुःखयति । १३ स्वपिति । १४ आस्यताम् । १५ मुद्रया

अह सा सज्झस-भरिया जाहे न चएइ किंचि वज्जरिउं।
ताहे नियय-पउत्ती सव्वावि हु चित्तवेग! मए ॥ ८८ ॥
पुव्व जा तुह कहिया तीएवि हु सा मए समासेण।
कहिया य जाव इत्थं इत्थीरूवेण आयाओ ॥ ८९ ॥
सुंदरि! तुज्झ विओगे गुरु-दुक्खं माणसं मए पत्तं।
भमिओ तुज्झ निमित्ते सव्वेसुवि खयर-नयरेसु ॥ ९० ॥
ता लज्जं मोत्तूण साहसु किं तुज्झ नामधेयंति।
कम्मि कुले तुह जम्मो किंवा नामं तु ते पिउणो? ॥ ९१ ॥
कहवि पुरे इह पत्ता पभूय-लोयस्स मज्झयारम्मि।
इत्थीरूवोवि अहं विन्नाओ सुयणु! कह तुमए? ॥ ९२ ॥
एवं च मए भणिया कहवि हु उज्झित्तु सज्झसं बाला।
मणयं खलंत-वयणा अह एवं भणिउमाढत्ता ॥ ९३ ॥
आयन्नसु मण-वल्लह! कहेमि सव्वंपि ज तुमे पुट्ठं।
तुम्ह सुपसिद्धमेव हि नयरं सुरनंदणं ताव ॥ ९४ ॥
तत्थासि सुविक्खाओ पहंजणो नाम खयर-रायत्ति।
तस्स य पवरो मंती अइकुसलो नीइ-सत्थेसु ॥ ९५ ॥
पहुणो य दढ भत्तो बुद्धीए चउव्विहाए संपन्नो।
रज्जे विस्सास-पयं आसि पुरा मेहनाउत्ति ॥ ९६ ॥
तस्स य घरिणी पवरा पइ-व्वया रूव-संवया-कलिया।
उत्तम-कुल-प्पसूया इंदुमई नाम आसित्ति ॥ ९७ ॥
तीए सह विसय-सोक्खं निसेवमाणस्स मेहनायस्स।
जाओ सुओ सुरूवो नामेणं असणिवेगोत्ति ॥ ९८ ॥
अब्भसिय-कला-नियरो साहिय-विज्जो गुणाण आवासो।
जणयाण कयाणंदो कमसो सो जोव्वणं पत्तो ॥ ९९ ॥
एत्तो य दक्खिणाए इमीए सेढीए कुंजरावत्ते।
एयम्मि चेव नयरे चंदगई आसि वर खयरो ॥ १०० ॥
तस्स य मण-वल्लहिया महिला नामेण मयणरेहत्ति।
कालेण ताण पुत्तो अमियगई नाम संजाओ ॥ १०१ ॥
धूया चंपय-गोरा चंपयमालत्ति तदणुसंजाया।
पत्ता य जोव्वणं सा विज्जाहर-कुमर-मण-हरणं ॥ १०२ ॥
अह सा चंपगमाला परिया सुरनंदणम्मि नयरम्मि।

---

१ मए (S.P. 4)। २ आकर्णय। ३ B युगमम्। ४ B °सुनद°।

मंति-सुय-असणिवेगस्स, सायरं तेण परिणीया ॥ १०३ ॥
नीया निथए नयरे सह तीए सो विसाल-नयणाए ।
पेर-पीईए जुत्तो भुंजइ माणुस्सए भोगे ॥ १०४ ॥
अह अन्नया कयाइवि मंति-पयं देवि[1] असणिवेगस्स ।
नियय-तणयस्स तत्तो विरत्त-चित्तो महा-सत्तो ॥ १०५ ॥
रन्ना पहंजेणेणं सहिओ संजाय-गरुय-संवेगो ।
सुगुरूण पाय-मूले पव्वइओ मेहनाओ सो ॥ १०६ ॥[2]
खयरो वि[3] असणिवेगो चंपगमालाए हियय-दइयाए ।
समयं गिह-वास-फलं अणुहवई विसय-सोक्खंति ॥ १०७ ॥
अह चपगमालाए कमेण पुत्ता ओ पंच उप्पन्ना ।
ताणं पिययम ! निसुणसु कमेण एयाइं नामाइं ॥ १०८ ॥
वज्जगई वाउगई चंदो तह चंदणो सुसीहो य ।
पंचण्हं पुत्ताणं उवरिं धूया अहं जाया ॥ १०९ ॥
जम्म-दिणे मह पिउणा सुय-जम्म-महूसवाओ अब्भहिओ ।
काराविओ महरिसं महोच्छवो गरुय-नेहेण ॥ ११० ॥
वत्ते य बारसाहे नामं तु पियंगुमंजरी मज्झ ।
विहियं कमेण अहय देहोवचएण वड्ढंता ॥ १११ ॥
जणयाण कयाणंदा लालिज्जंता य धाइ-वग्गेण ।
पत्ता कुमारि-भावं कय-परियण-लोयणाणंदा ॥ ११२ ॥[4]
जुवई-जण-जोग्गाओ नट्टाईया कलाओ सयलाओ ।
गहियाओ कमेण तओ पत्ता हं जोव्वणं पढमं ॥ ११३ ॥
सुसिणिद्ध-सही-सहिया रमामि विविहासु तय कीलासु ।
वर-चित्त-पत्त-छिज्जय-नच्चण-गंधव्व-वीणासु ॥ ११४ ॥
तत्थ य पिययम ! अहयं सहावओ पुरिस-वेसिणी जाया ।
खयरा य मज्झ बहवे [11]इंति सहि रायर-पवराण ॥ ११५ ॥
वर-रूव-कला-रिद्धाओ तेसि, जणओवि मज्झ साहेइ ।
न य कत्थवि मह इच्छा जायइ तो ते निवारेइ ॥ ११६ ॥
जो जो आरइ खरओ तं तं नेच्छामि जाव अहं तु ।
ताहे य असणिवेगो मज्झ पिया सोयमावन्नो ॥ ११७ ॥

---

१ वा = वन्दिस्सा । २ दाया । ३ A °वेण । ४ B युग्मम् । ५ B य । ६ इत्यवयः = इन्दैः । ७ पगण = पयकम् । ८ B युग्मम् । ९ छिवयं = छेदकम् । १० वेचिदी = हेपिनी । ११ A एंति । १२ आयाति । १३ B निच्छा° ।

दट्ठूण तं ससोगं चंपगमाला उ भणइ निय-दइयं ।
कीसे ससोगो सामिय ! दीससि चिंताउरो धणियं ? ॥ ११८ ॥
तत्तो य तेण भणियं मह धूया ताव जोव्वणं पत्ता ।
न य इच्छइ किंपि वरं सुंदरि ! गरुई इमा चिंता ॥ ११९ ॥
धूया जोव्वण-पत्ता वर-रहिया कुल-हरम्मि वसमाणा ।
तं किंपि कुणइ कज्जं उहइ कुलं मइलणं जेण ॥ १२० ॥
को होज्ज वरो धूयाए हंदि ! मण-इच्छिउत्ति चिंताए ।
सुंदरि ! न एइ निद्दा रयणीएवि मह पसुत्तस्स ॥ १२१ ॥
एयं निसम्म वयणं चंपगमालावि ताहि मे जणणी ।
मज्झ निमित्ते सुंदर ! जाया सोगाउरा धणियं ॥ १२२ ॥
अन्न-दिणम्मि पिय-सही पभाय-समयम्मि धारिणी-नामा ।
सुज्झापहरस्स धूया समागया मज्झ पासम्मि ॥ १२३ ॥
भणइ य किमज्ज पिय-सहि ! हियैव्व विक्किंयव्व वुन्नव्व ।
दीससि अन्न-मणा विव विद्दाण-मुहा ससोगिल्ला ॥ १२४ ॥
चिर-आगयावि पिय-सहि ! कीस न संभासिया अहं तुमए ? ।
ता भणसु सोग-कारणमेयं जं तुज्झ संजायं ? ॥ १२५ ॥
एव च पिय-सहीए भणियाए मए तया समुल्लवियं ।
सम्ममुवलक्खियं ते धारिणि ! निसुणेसु वुत्तंतं ॥ १२६ ॥
तुज्झेहिं समं पिय-सहि ! कीलित्ता ता वियाल-समयम्मि ।
नाणाविह-कीलाहिं समागया नियय-गेहम्मि ॥ १२७ ॥
उवरिम-भूमीइ तओ नाणा-मणि-रयण-हेम मइयम्मि ।
पल्लंके पासुत्ता पवराए हंसतूलीए ॥ १२८ ॥
अह अड्ढ-रत्त-समए दुंदुहि-सद्द सुणित्तु पडिबुद्धा ।
पिच्छामि गयण-मग्गं दिव्व-विमाणेहिं संकिन्नं ॥ १२९ ॥
दट्ठूण देव-निवह उज्जोइय-गयण-मडलं तत्थ ।
सुर-सुंदरि-गण-सहिय चिंता मे एरिसा जाया ॥ १३० ॥
कत्थेरिसाइं मन्ने दिव्व-विमाणाइं दिट्ठ-पुव्वाइं ।
एवंविहा य देवा देवीओ कत्थ दिट्ठाओ ॥ १३१ ॥
एवं विचिंतयंती पिय-सहि ! मुच्छा-वसं अहं पत्ता ।

---

१ कीस = कस्मात् । २ मलिनताम् (H. D. VI. 142) । ३ हृतेव । ४ विकृतेव । ५ वुन्ना = भीता. उद्विग्ना च (H. D. VII. 94) । ६ विकालसमये = सायम् । ७ A °मीए । ८ अर्धरात्रसमये ।

मुच्छा-विरमे तत्तो जाई-सरणं समुप्पन्नं ॥ १३२ ॥
सभैरिया पुव्व-भवा दोन्नि मए मणुय-देव-संबद्धा ।
जह तं निसुणसु धारिणि ! सव्वं पि हु वेज्जरिज्जंतं ॥ १३३ ॥
जंबुद्दीवे दीवे सुरगिरिणो उत्तरम्मि पासम्मि ।
एरवयं वर-खित्तं इहत्थि तेलोक्क-विक्खायं ॥ १३४ ॥
तम्मि य मज्झिम-खंडे आरिय-खित्तम्मि आसि वर-नयरं ।
अमर-पुर-सरिस-रूवं पडिवक्ख-नरिंद-दुग्गम्मं ॥ १३५ ॥
ति-हुअण-लच्छी-निलयं इब्भ-सहस्सोवसोवियं विउलं ।
आकाल-सुप्पइट्ठ नामेणवि सुप्पइट्ठंति ॥ १३६ ॥[6]
उवहसिय-धणय-विहवो उवयार-रओ य सयल-लोयस्स ।
देव-गुरु-पूयण-रओ वच्छल्ल-परो य बंधूणं ॥ १३७ ॥
दक्खिन्न-दया-कलिओ अग्गाणी सयल-वणिय-सत्थस्स ।
हरिदत्तो नामेणं इब्भो परिवसइ अह तत्थ ॥ १३८ ॥[7]
निज्जिय-रइ-सोहग्गा सीलवई महुर-भासिणी दक्खा ।
पाणपिया विणयवई विणयवई भारिया तस्स ॥ १३९ ॥
पच-पयारे विसए तीए समं तस्स अणुहवंतस्स ।
जाओ पहाण-पुत्तो वसुदत्तो नाम सुपसिद्धो ॥ १४० ॥
तत्तो विणयवईए कमेण धूयाओ तिन्नि जायाओ ।
निज्जिय-सुरिंद-सुंदरि-रूवाइसएण कलियाओ ॥ १४१ ॥
जेट्ठा सुलोयणात्ति य बीया कन्ना अणंगवई नामा ।
वसुमइ-नामा तइया ति-लोय-अच्छेरय-भूया ॥ १४२ ॥
कमसो पवड्ढंतीओ तरुण-जणुम्माय-कारयं रम्मं ।
अह ताओ पत्ताओ तिन्निवि नव-जोव्वणारंभं ॥ १४३ ॥
कन्ना सुलोयणा सा परिणीया मेहलावइ-पुरीए ।
सागरदत्त-सुएणं सुबंधु-नामेण वणिएण ॥ १४४ ॥
विजयवई-नयरीए सुएण धणभूइ-सत्थवाहस्स ।
धणवाहण-नामेणं विवाहियाऽणंगवइ-कन्ना ॥ १४५ ॥
सावि हु वसुमइ-कन्ना नयरीए मेहलावईए य्यं ।
धणवइणा परिणीया तणएण समुद्ददत्तस्स ॥ १४६ ॥

---

१ जातिस्मरणं = पूर्वभवज्ञानम् । २ संबद्धा (H. P. VI. 74) । ३ व्यवधानम् (A. P. 3) । ४ त्रैलोक्यविख्यातम् । ५ इभ्यः = श्रेष्ठी । ६ B सुगमम् । ७ वात्सल्यपरः, A °ल्ल परो । ८ अग्रणीः A अग्गेणी । ९ B सुगमम् । १० सौन्दर्यं सौभाग्यम् । ११ दशा = वयस् ।

अह सो धणवइ-वणिओ कलासु कुसलो अणंग-पडिरूवो ।
समयं तु वसुमईए भुंजइ माणुस्सए भोए ॥ १४७ ॥
वड्ढंत-सिणेहाणं ताणं अन्नोन्न-रत्त-चित्ताणं ।
नव-जोव्वणाण सरसं विसय-सुहं सेवमाणाणं ॥ १४८ ॥
गुरु-जण-विणय रयाणं अवरोप्पर-विरह-दुक्ख-रहियाणं ।
वच्चंति वासराइं आणंदिय-बंधु-वग्गाणं ॥ १४९ ॥
अह अन्नया कयाइवि पवरे हम्मिय-तलम्मि पासुत्तो ।
धणवइ-वणिओ तीए वसुमइ-दइयाए संजुत्तो ॥ १५० ॥
निम्मल-ससि-कर-उज्जोइयाए रयणीए पच्छिमे जामे ।
निद्दा-खए विबुद्धा सुद्धा सा वसुमई वरई ॥ १५१ ॥
निय-सयणीय-पसुत्तं पर-पुरिसं पिक्खिऊण भय-भीया ।
सा पवण-हया तणु-तरु-लयव्व अह कंपिया सहसा ॥ १५२ ॥
चिंतइ सा मिय-नयणा कत्थ गओ मज्झ निययनाहो सो ।
दुक्ख-पवेसम्मि गिहे एसो पुरिसो कह पविट्ठो ? ॥ १५३ ॥
किंवा सो मण-दइओ हविज्ज निहओ इमेण पावेण ।
सोच्चिय दइओ अन्नो पडिहासइ किं विवज्जासा ? ॥ १५४ ॥
अहवा न होइ एसो मह दइओ ताव निच्छओ एस ।
एस अउव्वो कोवि हु दीसइ दिव्वाणुकारित्ति ॥ १५५ ॥
तह सुवइ सुवीसत्थो पविसित्ता पर-गिहम्मि जं एसो ।
तं नूणं भवियव्वं केणावि हु कारणेणित्थ ॥ १५६ ॥
जइ एस अन्न-पुरिसो दइओ वा तहवि इण्हि मह जुत्तं ।
निय-सासुयाए सिग्घं जहट्ठियं चेव साहेउं ॥ १५७ ॥
जइ पुण एय न कहेमि कहवि निय-सासुयाए वुत्तंतं ।
आजम्मंवि कलंकं सुदूसहं होइ ता मज्झ ॥ १५८ ॥
एवं विचिंतिऊणं उत्तरिया हम्मियाओ सा बाला ।
पत्ता य सासुयाए सुदंसणाए समीवम्मि ॥ १५९ ॥
सा सणियं उट्ठविया भणइ किमागमण-कारणं सुण्हे ! ।
तत्तो य वसुमईए जहट्ठियं साहियं सव्वं ॥ १६० ॥
भणियं सुदंसणाए न संभवो अत्थि इत्थ अन्नस्स ।

१ B सरिसं । २ B युग्मम् । ३ हर्म्यम् = गृहम् (H. D. VII. 61) । ४ शयनीयम् = शय्या । ५ दुःखेन प्रवेशः शक्यो यत्र तद् दुःखप्रवेश्यम् । ६ विपर्यासात् = भ्रमात् । ७ अपूर्वः । ८ सुविश्वस्तः । ९ सासुया = श्वश्रूः । १० साहेउं = कथयितुम् (अ.४, ३) । ११ उत्थापिता । १२ स्नुषा = पुत्रवधूः ।

मिद्दा-वसओ होज्जा तुह जाओ विब्भमो एसो ॥ १६१ ॥
भणियं च वसुमईए अंबि ! सच्चं चेव ता निरूवेसु ।
एवं तीए भणिया सुदंसणा लहु गया तत्थ ॥ १६२ ॥
सम्मं निरूविओ सो निद्दाए पसुत्तओ तहिं पुरिसो ।
नायं सुदंसणाए जह एस न होइ मह पुत्तो ॥ १६३ ॥
तत्तो सुदंसणाए पोक्करियं दीहरेण सद्देण ।
धावह धावह लोया ! एस अउव्वो नरो कोवि ॥ १६४ ॥
अम्ह घरम्मि पविट्ठो जारो चोरोव्व नूण होऊण ।
एवं सुदंसणाए विहियं सोऊण हलबोलं ॥ १६५ ॥
रे ! लेहि लेह धावह कत्थ गओ कत्थ अच्छइ निलुक्को ।
एमाइ वाहरेंतो समुट्ठिओ परियणो सव्वो ॥ १६६ ॥
मिलिओ य भूरि-लोगो किं किं एयंति एव जंपंतो ।
सिट्ठी समुद्ददत्तो भणइ पिए ! केण मुसिया सि ? ॥ १६७ ॥
सोवि हु सयणीयाओ समुट्ठिओ कल-यलं निसामित्ता ।
पजरइ केण अंबे ! मुसिया, जं एवमुल्लवासि ! ॥ १६८ ॥
न हु इत्थ कोवि दीसइ दुट्ठ-मई कीस अंबि ! उव्विग्गा ! ।
एवं तु तेण भणिया सुदंसणा एवमुल्लवइ ॥ १६९ ॥
को सि तुमं कस्स सुओ कीस गिहं मज्झ आगओ पाव ! ! ।
हा ! धिट्ठ ! किंनिमित्तं अंबित्ति ममं समुल्लवसि ! ॥ १७० ॥
कीस मह पुत्त-सेज्जाए इत्थ सुत्तोसि नट्ठ-मज्जाय ! ।
कत्थ कओ मे पुत्तो धणवइ-नामो हयास ! तुमे ? ॥ १७१ ॥
एव च तीइ निट्ठुर-वयणाणि निसम्म-विम्हिओ चित्ते ।
सो पुरिसो निय-देहं पुणो पुणो अह पुलोएइ ॥ १७२ ॥
आलोइऊण सुइरं निय-देहं जाव सामल-मुहो सो ।
उप्पइय-मणो ताहे आलोयइ नह-यलं सहसा ॥ १७३ ॥
बुड बुड इय अव्वत्तं जंपंतो दितोव्व पवर-विज्जाए ।
उल्लुटइ य पुणरुत्तं दद्दुर इय भूमि-पट्टम्मि ॥ १७४ ॥
जाओ खणेण दीणो खयर-कुमारोव्व नट्ठ-वर-विज्जो ।
गाढं वेविर-देहो मूढोव्व हिंडेव्व संजाओ ॥ १७५ ॥

---

१ विब्भय = अवलोकय । २ पुत्कृतम् । ३ B एग । ४ कलकलम् (A.P.B) ५ सात = गृहीतसर्वः । ६ A सेट्ठी । ७ पट्ट ! । ८ B हिसाइ । ९ A वीए । १० पश्यति (A.P.B) । ११ जापम् । १२ उल्लुठति = उत्पतति । १३ हुर इव ।

अह तं तारिस-रूवं पुरिसं दट्ठुं सुदंसणा भणइ ।
पाविट्ठ ! किं न साहसि कत्थ कओ मह सुओ तुमए ? ॥ १७६ ॥
सोवि अहो-मुह-वयणो होऊण ठिओ न जंपई जाव ।
ताहे सो जण-निवहो विविहं उल्लविउमाढत्तो ॥ १७७ ॥
एसो इब्भ-घरम्मी समागओ चोरियाए धण-लुद्धो ।
अन्ने भणंति चोरो जइ ता सेज्जाए किं सुत्तो ? ॥ १७८ ॥
ता एस वसुमईए कएण पारदारियाए आयाओ ।
अन्ने भणंति जारो जइ ता अंबिंति किं भणइ ? ॥ १७९ ॥
ता एस धणवइच्चिय विहिओ केणावि अन्न-रूवेण ।
देवेण दाणवेण व केलीए पिएण मन्नामो ॥ १८० ॥
अन्ने भणंति भूओ एस पिसाओव्व आगओ एत्थ ।
अम्हाण छलण-हेउं एरिस-रूवेण दुट्टप्पा ॥ १८१ ॥
भो भो न एवमेयं भणंति अन्ने उ किंतु निसुणेह ।
वसुमइयाए सीलं परिक्खिउं आगओ तियसो ॥ १८२ ॥
एमाइ बहु-विगप्पं परोप्परं जा जणो समुल्लवइ ।
ताव य पिय-सहि ! धारिणि ! निसुणसु जं तत्थ संजायं ॥१८३॥
केऊर-हार-अंगय-विरायमाणो मणोहर-सरीरो ।
सहसा पयडीभूओ भासुर-दित्ती तहिं तियसो ॥ १८४ ॥
देवेण तेण भणियं निसुणह एयस्स वइयरं भद्दा ! ।
अवियाणिय-परमत्था करेह किं बहुविह-विगप्पे ? ॥ १८५ ॥
एसो हु पावकारी सुमंगलो नाम नहयरो आसि ।
साहिय-बहुविह-विज्जो विज्जाहर-नयर-सुपसिद्धो ॥ १८६ ॥
अह अन्नया कयाइवि भममाणो इच्छिएसु नयरेसु ।
एसो इत्थ पुरीए समागओ जोव्वणुम्मत्तो ॥ १८७ ॥
हम्मिय-तलमारूढा ण्हाणुत्तिन्ना हु वसुमई एसा ।
गयण-ट्ठिएण दिट्ठा इमेण सुइरं च निज्झाया ॥ १८८ ॥
दट्ठुं इमीए रूवं खुहियं अह माणसं तु एयस्स ।
काउं धणवइ-रूवं अवयारिओ इत्थ गेहम्मि ॥ १८९ ॥
अवियाणिय-परमत्था सुत्ता अह वसुमई इमेणावि ।
सुरयम्मि रंजिय-मणो चिंतइ एवं महा-पावो ॥ १९० ॥

---

१ अधोमुखं = अधस्ताद् वदनं यस्य सः । २ चोरिका = चौर्यम् । ३ इतेन= दर्श = वसुमत्ययामति यावत । ४ पारदारिकतया । ५ A एय । ६ आनोताणां । ७ निध्याता = दृष्टा । ८ अवतीर्णः ।

धणवइ-रूवेण ठिओ अन्नाओ एत्थ सयल-लोएण ।
एईए घर-तणूए समयं सेवामि सुरय-सुहं ॥ १९१ ॥
विज्जाहरीहिं किंवा मह कज्जं किंच अन्न-जुवईहिं ।
सोहग्ग-निहाणाए पत्ताए इमाए महिलाए ? ॥ १९२ ॥
एवं विचिंतिऊणं अवहरिओ धणवई इमेणं तु ।
नेऊण भरह-खित्ते मुक्को उ विणीय-नयरीए ॥ १९३ ॥
पच्छाइय निय-रूवं धणवइ-रूवं विहेत्तु विज्जाए ।
वसुमइ-सुरयासत्तो एसो सो चिट्ठई इत्थ ॥ १९४ ॥
सोवि हु धणवइ-वणिओ विणीय-नयरीए पाविओ वरओ ।
दट्ठुं अउव्व-नयरिं विम्हिय-हियओ विचिंतेइ ॥ १९५ ॥
का एसा वर-नयरी कत्थ य सा मेहलावई नयरी ।
किं केण व अवहरिओ पेच्छामि व सुमिणयं एयं ? ॥ १९६ ॥
एवं विचिंतयंतो बाहिं नयरीए जाव परिभमइ ।
तावय पवरुज्जाणे समोसढो केवली दिट्ठो ॥ १९७ ॥
सिरि-उसहनाह-जिणवर-वंस-पसूओ तिलोय-विक्खाओ ।
नामेण देवविरओ राय-रिसी मुणि-गण-समेओ ॥ १९८ ॥
तं दट्ठु जाय-तोसो काऊण पयाहिणं तु तिक्खुत्तो ।
पणमिय केवलि-चलणे उवविट्ठो उचिय-देसम्मि ॥ १९९ ॥
नाऊण य पत्थावं विहिय-पणामेण तेण संलत्तं ।
केण अहं अवहरिओ भयवं ! किंवा इमं नित्तं ? ॥ २०० ॥
का वा एसा नयरी एवं पुट्ठेण भगवया तस्स ।
धणवइणो पुव्वुत्तं सव्वंपि हु साहियं तइया ॥ २०१ ॥
निसुय-सरूवो सो भज्जा-पिइ-माइ-बंधु-परिहीणो ।
गुरु-सोग-समावन्नो केवलिणा एरिसं भणिओ ॥ २०२ ॥
मा भद्द ! कुणसु सोयं एरिसओ चेव एस संसारो ।
इट्ठ-विओगा-ऽणिट्ठ-प्पओग-दुक्खेहिं संकिण्णो ॥ २०३ ॥
एयम्मि कम्मगाणं जीवाणं विसय-मोहिय-मणाणं ।
संजोग-विप्पओगा अणंतसो भद्द ! जायंति ॥ २०४ ॥
धम्मपमो य दुक्खं जायइ निय-दइ-पेम्मुणा जणियं ।

---

१ अज्ञातः । २ अपहृतः । ३ विनीता — अयोध्या । ४ वरओ — वराक । ५ [illegible] । ६ समवसृतः — आगतः । ७ [illegible] । ८ प्रदक्षिणाम् । ९ त्रि — [illegible] । १० संलपितम् — उक्तम् — [illegible] । ११ [illegible] ।

हुयइ हु निमित्त-मित्तं सेसं पुण बेज्झ-अथम्मि ॥ २०५ ॥
ता तेण नहयरेणं न मज्झ परमत्थओ कयं दुक्खं ।
किंतु निय-कम्म-जणियं एवं भावेसु निय-चित्ते ॥ २०६ ॥

अविय ।

"पत्थरेणाहओ कीवो पत्थरं डक्कुमिच्छई ।
मिगारिओ सरं पप्प सरुप्पत्तिं विमग्गई ॥ २०७ ॥"
ता भद्द ! जिणाणाए कम्म-समुच्छेयणम्मि उज्जमसु ।
तत्तो विलीण-कम्मो पाविहिसि न एरिसं दुक्खं ॥ २०८ ॥
इय केवलिणा भणिओ पडिबुद्धो धणवई इमं भणइ ।
इच्छामो अणुसट्ठिं पव्वज्जं देह मे भयवं ! ॥ २०९ ॥
केवलिणा से दिन्ना पव्वज्जा सव्व-पाव-मल-हरणी ।
अह जाओ सो समणो सामन्न गुणेहि उववेओ ॥ २१० ॥
पुव्व-सय सहस्साइं तीसं काऊण उग्ग-तव-चरणं ।
संमासियं च काऊण अणसणं चत्त-देहो सो ॥ २११ ॥
उववण्णो ईसाणे अच्छर-गण-संकुले विमाणम्मि ।
चंदज्जुणाभिहाणे देवो चंदज्जुणो नाम ॥ २१२ ॥"
ओहिन्नाणेण तओ नाऊण सयल-नियय वुत्तंतं ।
सो हं भो भो भद्दा ! समागओ एत्थ नयरीए ॥ २१३ ॥
वसुमइ-कंठ-विलग्गो सयणीय गओ पसुत्तओ दिट्ठो ।
पच्छाइय-निय-रूवो धणवइ-रूवेण एस ठिओ ॥ २१४ ॥
जाओ य मज्झ कोवो तव्वसओ चिंतियं मए एयं ।
मारेमि इमं पावं सह दइयाए सह पसुत्तं ॥ २१५ ॥
जणणि-जणयाण अहवा जाणाविता य सयल-लोगस्स ।
एयस्स दुट्ठ-चरियं काहामि विणिग्गहं पच्छा ॥ २१६ ॥
एवं विचिंतिऊणं ववहारियाओ इमस्स पावस्स ।
सव्वाओ विज्जाओ जाओ य इमो सभाव-त्थो ॥ २१७ ॥
तत्तो य वसुमईए सहसा निद्दा मए खवं नीया ।
एईए विउद्धाए नायं जह एस पर-पुरिसो ॥ २१८ ॥

---

१ बज्झो = बाह्यः । २ पत्थरो = प्रस्तरः = पाषाणः । ३ क्लीबः, प्रस्तावा-दय भा । ४ डक्कुं = दंष्टुम् । ५ A °च्छइ । ६ पप्प = प्राप्य । ७ शरस्य शरद-स्योत्पत्तिम् । ८ अनुशास्तिम् = आज्ञाम् । ९ श्रामण्यगुणैः । १० त्रिंशत्पूर्वलक्षाणि-यावत् 'वर्षाणि' इति शेषः । ११ = युग्मम् । १२ ज्ञापयित्वा । १३ स्वभावस्थो = मूलरूपः ।

गंतूण सासुयाए सिट्ठा पत्ता इमीइ सव्वावि ।
तत्तो सुदंसणाए दट्ठूण इमं कओ रोलो[1] ॥ २१९ ॥
पडिबुद्धेण इमेणवि तेणिह अंबा सुदंसणा भणिया ।
सोउं निद्दुर-वयणं पलोइयं नियय-देहं तु ॥ २२० ॥
दट्ठूण पुव्व-रूवं निय-देहं विम्हिओ इमो चित्ते ।
मह विज्जाए[2] पभावो अवहरिओ केण अज्जत्ति ? ॥ २२१ ॥
एवं विचिंतिऊणं उप्पइउमणेण[3] ताहि एएण ।
निय-विज्जा संभरिया पवरा नहगामिणी नाम ॥ २२२ ॥
तहवि हु उप्पइऊणं जाहे न चएइ ताहि विन्नायं ।
कुविएण मज्झ केणवि विज्जा-च्छेओ कओऽवस्सं ॥ २२३ ॥
तेणेव सभावत्थो जाओ न चएमि गयणमुप्पइउं ।
एवं विमप्पयतो एसो दीणत्तणं पत्तो ॥ २२४ ॥
एवं पिय-सहि ! धारिणि ! सोउं तियससस भासियं तस्स ।
सेट्ठी समुद्ददत्तो सुदंसणा साविसे भज्जा ॥ २२५ ॥
आलिंगिय तं देवं अइगुरु-सुय-दुक्ख-दलिय-हियथाइं ।
दीहर-सरेण दोण्णिवि करुणं रोत्तुं[4] पवत्ताइं ॥ २२६ ॥
तह तेहिं तत्थ रुन्नं करुण-पलावेहि नेह-भरिएहिं ।
जह सो समागय-जणो सव्वोवि हु रोविउं[5] लग्गो ॥ २२७ ॥
सोऊण रुन्न-सद्दं सेट्ठिस्स गिहम्मि नयर-वत्थव्वो[6] ।
सव्वोवि हु संमिलिओ सबाल-वुड्ढो जणो तत्थ ॥ २२८ ॥
नाऊण य वुत्तंतं सव्वं अन्नुन्न[7]-वज्जरिज्जंतं ।
अक्कोसंति बहुविहं सुमगलं नयर नारीओ ॥ २२९ ॥
एयस्स पडउ विज्जू सुत्तो[8] मा एस दुल्लहउ पावो ।
निद्दोसावि घणवई अवहरिओ जेण पावेण ॥ २३० ॥
हा ! पाव ! किं न आसी नयरीओ तुह मरूय-जुवाओ ।
सुद्धाए वसुमईए जेण तुमे रंडियं सील ! ॥ २३१ ॥
ता पाव ! इण्हि पावसु अणज्ज-कज्जम्मि निरय ! निल्लज्ज ! ।
निय-दुच्चेट्ठिय-सरिसं इह-पर-लोए फलं कडुयं ॥ २३२ ॥
एयं न होइ जोग्गं नाम एयस्स दुट्ठ चरियस्स ! ।

१ रोलो = कोलाहलः (H. D VII 15) । २ A °ज्जाए । ३ उत्पतितुमनसा = उत्पतितुकामेन । ४ B विही । ५ रोदितुम् । ६ नगर-वास्तव्यः । ७ अन्नुन्नं = अन्योन्यम् । ८ सुत्तो = सुप्तः; सुत एव सुतो प्रियमपि... । ९ मगर्व = सगर्वम् ।

पावो अमंगलो एस जेण एयं कयं पावं ॥ २३३ ॥
कन्न-कडुएहिं एवं असब्भ-वयणेहिं तेण लोएणं ।
अक्कोसिओ स बहुहा सुदीण-वयणो तहिं वरओ ॥ २३४ ॥
तेणेव देवेण तहिं मौया-पिचाइं रोवमाणाइं ।
अणुसासियाइ सम्मं तुण्हिक्काइं तु जायाइं ॥ २३५ ॥
तत्तो सुरेण भणिया मुंचंती थूल-अंसुय-पवाहं ।
भद्दे ! वसुमइ ! इण्हिं को तुह हिययस्स ईच्छाहो ? ॥ २३६ ॥
अह तीए वजरियं लज्जाए समोणमंत-वयणाए ।
जं किंचि तुमं सामिय ! आइससि तहिं समुच्छाहो ॥ २३७ ॥
भणियं सुरेण सुंदरि ! जइ एवं ता करेसु पव्वजं ।
जिण-वर-भणियं-धम्मं कम्म-महा-कंद-कोद्दालं ॥ २३८ ॥
जइवि हु सुंदरि ! तुमए अयाणमाणाए एयमायरियं ।
तहवि हु इमस्स पावस्स ओसहं होउ पव्वज्जा ॥ २३९ ॥
तत्तो य वसुमईए तहत्ति बहु मन्नियं तय वयणं ।
महईए विभूईए निय बंधव-अणुमया ताहे ॥ २४० ॥
तत्थेव य नयरीए सुहम्म नामस्स पवर-सूरिस्स ।
मयहरियाए बहुविह-साहुणि-गण सेविय-कमाए ॥ २४१ ॥
चंदजसा-नामाए समप्पिया सुर-वरेण सयमेव ।
तीएवि य आगम-विहिणा दिन्ना दिक्खा वसुमईए ॥ २४२ ॥
सोवि सुमंगल-खयरो गुरु-रोसेणावि तेण देवेण ।
दट्ठूण दीण-वयणो न मारिओ कहवि हु दयाए ॥ २४३ ॥
नेऊण माणुसुत्तर-गिरिस्स परओ स उज्झिओ वरओ ।
अह सो तियसो पत्तो नियय-विमाणम्मि वेगेण ॥ २४४ ॥
सावि हु वसुमइ-अज्जा समिई-गुत्तीसु सम्ममुवउत्ता ।
सज्झाय-ज्झाण-जुत्ता उज्जुत्ता विणय-करणम्मि ॥ २४५ ॥
पुव्व-सय-सहस्साइं बहूणि काऊण पवर-सामन्नं ।
संलेहणाए सम्मं झोसित्ता नियय-देहं तु ॥ २४६ ॥
अणुराय-वसा तं चिय झायंती सुर-वरं निए हियए ।
कय-अणसणा वसुमई कालं काऊण उववन्ना ॥ २४७ ॥
ईसाण-नामम्मि बिइज्ज-कप्पे चंदज्जुणे दिव्व-विमाणयम्मि ।

---

१ माता-पितरौ । २ उत्साहः । ३ आदिशसि = आज्ञा करोषि । ४ अजानत्या । ५ B तिसृभिः कुलकम् । ६ आर्या = साध्वी । ७ सज्झाओ = स्वाध्यायः । ८ झोसिता = झूषित्वा = क्षीणं कृत्वा । ९ B °दज्जणे ।

देवस्स चंदज्जुण-नामगस्स चंदप्पहा नाम पहाण-देवी ॥ २४८ ॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ वसुमइ-सुरलोय-पावणो नाम ।
सुरसुंदरि-नामाए कहाए छट्ठो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ षष्ठः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ १५०० ॥

अह पुव्व-संगएणं समयं चंदज्जुणेण देवेण ।
गाढाणुराय-रत्ता भुंजइ दिव-भोग-सोक्खाइं ॥ १ ॥
चंदप्पह-देवीए सुर-लोए सुर-वरेण तेण समं ।
वोलीणो बहु-कालो दिव्व-सुहं अणुहवंतीए ॥ २ ॥
अह अन्नया कयाइवि विच्छाय पिच्छिऊण निय-दइयं ।
भय-भीया सा देवी तं देवं एवमुल्लवइ ॥ ३ ॥
सामिय ! कीस ससंको अरइ-परद्धोव्व दीससि तुमंति ।
तह कंत ! रइ-विवज्जिय-देहो दीणोव किं इण्हिं ? ॥ ४ ॥
सुक्कइ कीस अकम्हा कुसुम-समूहो सिरम्मि संजमिओ ? ।
वेसणाणि तुज्झ सामिय ! सामल-वन्नाणि किं अहुणा ? ॥ ५ ॥
थरहरइ कीस दिट्ठी कामम्मि य सिढिल-व्वावारो इण्हिं ।
मोडेसि य कीस अंग-पुणो पुणो, देव ! वज्जरसु ? ॥ ६ ॥
अह चंदज्जुण-देवो एवं पुट्ठो पियाए वज्जरइ ।
किं न याणसि सुंदरि ! जेण ममं पुच्छसि इमं तु ? ॥ ७ ॥
देवस्स चयण-समए इमाणि जायंति सुयणु ! लिंगाणि ।
ता मज्झवि चुइ-समओ आसन्नो वट्टइ इयाणिं ॥ ८ ॥
एवं निसम्म वयणं देवी अइवल्लहस्स देवस्स ।
उप्पन्न-गरुय-सोया दुक्खं नरओवमं पत्ता ॥ ९ ॥
अह अन्नया कयाइवि सो देवो तीइ पिच्छमाणीए ।
खरतर-पवण-समुद्धुय-दीवोव्व अदंसणीभूओ ॥ १० ॥

१ B °हाइ । २ परद्धो = पीडितः (H. D. VI.73) । ३ संयमितः = निबद्धः । ४ वसनानि = वस्त्राणि । ५ थरहरइ = कम्पते (H. P. I) । ६ मोडसि, मोटयसि वा "मरडेडे" इति भाषायाम् । ७ च्युतिः = मरणम् । ८ नरकोपमम् । ९ A तीए । १० B °मुद्दय ।

दट्ठूण चुयं देवं देवी चंदप्पहा सुदुक्खत्ता।
मुच्छा-विरमे करुणं विलविउमेवं समारद्धा ॥ ११ ॥
हा! नाह! पाण-वल्लह! मोत्तूण ममं गओ कहिं देव!।
तुमए रहिया सामिय! कं सरणमहं पवज्जामि? ॥ १२ ॥
खण-लव-मेत्तंपि तुमं विणा मए नेव नाह! अच्छंतो।
मोत्तूण ममं इण्हिं कत्थ गओ लोयणाणंद! ॥ १३ ॥
तं चेव मज्झ सरणं तं नाहो जीवियं तुमं देव!।
तुमए मुक्का सामिय! भण इण्हिं कत्थ वच्चामि? ॥ १४ ॥
हा! कत्थ गओ वल्लह! एत्थ अणाहं मम पमोत्तूणं।
को मह सरणं इण्हिं सामिय! तुमए पमुक्काए[1]? ॥ १५ ॥
सो चेव देव-लोगो देव-सहस्सोवसेहिओ रम्मो।
तुह विरहियाइ इण्हिं भावइ[2] नरओवमो मज्झ ॥ १६ ॥
तं चिय इमं विमाणं रम्मं मणि-कणग-रयण-विच्छुरियं[3]।
तुमए मुक्क भावइ घंडियालय[4]-सच्छहं[5] नाह! ॥ १७ ॥
किंकर-वग्गोवि इमो चाडुकरो विणय-करण-तल्लिच्छो।
परमाहम्मिय-सरिसो भासइ तुह नाह! विरहम्मि ॥ १८ ॥
पुंनाग-नाग-चंपय-नमेरु-मंदारमेरेहिरं रम्मं।
उज्जाणं तुह विरहे असिपत्त-वणंव पडिहाइ ॥ १९ ॥
वर-मज्जण-वावीओ निम्मल-जल-पूरियाओ रम्माओ।
भासंति तुज्झ विरहे वेयरणि-नईइ तुल्लाओ ॥ २० ॥
धन्नाओ नारीओ जाओ मयं अणुसरंति भत्तारं।
एयम्मि देव-भावे कत्तो एयारिसं मज्झ? ॥ २१ ॥
एमाइ पलवमाणा सा देवी हणइ नियय-हत्थेहिं।
अंगाइं सुदुक्खत्ता कंदंती करुण-सद्देण ॥ २२ ॥
मुच्छिज्जइ पुणरुत्तं नीसाहारा य पडइ भूमीए।
संपत्त-चेयणा सा पुणरवि एवं समुल्लवइ ॥ २३ ॥
हा! नाह! किं न पेच्छसि विलवंतिं जं न देसि उल्लावं।
किं वा रुट्ठो वल्लह! किं अवरद्धं मए तुज्झ? ॥ २४ ॥
पणय-कुवियाए सामिय! चाडु-सहस्साणि मज्झ कुव्वंतो।
इण्हिं कीस अकंडे विलवंतिं मुंचासि ममं तु[6]? ॥ २५ ॥

---

१ A °याए। २ भासते (H. P. IV. 159)। ३ विच्छुरितं = व्याप्तम्। ४ घंटिकालयं = घटिकावादनगृहम्। ५ सच्छहं सदृशम् (N. P. 56)। ६ सूलम्। ७ प्रणयकुपिताया मम।

हा ! नाह ! किं न याणसि अइगुरु-अणुराय-मोहिया एसा ।
मह विरहे कह होही जेण अकडे तुमे मुक्का ? ॥ २६ ॥
एव बहु प्पगारं पियमय विरहम्मि कदमाणा सा ।
जाया उम्मूलिय-कमलिणिव्व विच्छाय मुह कमला ॥ २७ ॥
दट्ठूण गरुय सोय गुरु दुक्ख संमोहय तय देविं ।
ताए निद्ध वयसा सयपभा एवमुल्लवइ ॥ २८ ॥
जाणिय जिण वयणावि हु ससार-सरूवय सुणेऊण ।
इयर-महिलव्व पिय-सहि ! विलवसि किं एरिस बहुहा ? ॥२९॥
पिय-सहि ! न हु साहारो बहुणावि हु विलविएण ज अत्थि ।
ता किं छाडिय गल थण समेण विहलेण रुन्नेण ? ॥ ३० ॥
जइ विलवसि सेयहुत्त पिट्टसि देह करसि गुरु सोय ।
तहवि हु न एइ दइआ काल-कयतेण जो नीओ ॥ ३१ ॥
तो एय नाऊण नह सिढिलेसु मुच गुरु सोग ।
उज्जम जिणिंद धम्म एवविह-दुक्ख समणम्मि ॥ ३२ ॥
सो तव सजम रूवा देव भव नत्थि वट्टमाणए ।
सम्मत्त सुद्धि हउ सुदरि ! ता उज्जम कुणसु ॥ ३३ ॥
गतूण विदहेसु वदसु ति लक्क बधव जिणिंदे ।
केवलिणो तह साहू सजम-करणुज्जए धीरे ॥ ३४ ॥
सासय जिण भवण ट्ठिय जिणिंद-बिंबाणि परम भत्तीए ।
कुल सल दीव पव्वय ठियाणि गतूण पणमसु ॥ ३५ ॥
एव विसुद्ध-सम्मत्त सजुया पाविऊण मणुयत्त ।
लद्धु जिण वर दिक्ख हय-कम्मा वेयासि सिद्धीए ॥ ३६ ॥
एवविह दुक्खाइ तत्थ गया नेव पाविसि अवस्स ।
जर-मरण रोग-सागहिं वज्जिया हासि आकाल ॥ ३७ ॥
एव सयपभाए भणिया चदप्पहा तहिं देवी ।
मात्तूण दइय साग समागया एत्थ लायम्मि ॥ ३८ ॥
सहिया सयपभाए वदित्ता जिण-वरिंद बिंबाइ ।
नदीसरम्मि ताह समागया एत्थ भरहम्मि ॥ ३९ ॥
तत्थ य पच्छइ नयर रायगिहे पवर-बाहिरुज्जाणे ।

१ B पव्वाय । २ समाइयं = समवहताम् । ३ सिग्ध-वयसा = प्रियसखा । ४ छालिका = छागिका (H P I 191) । ५ अज्ञा । ६ ताडयसि । ७ सि ढिलय = शिथिल कुरु । ८ B = जिनेन्द्रधर्म । ९ मजसि = गच्छाव । १० तत्र = स्थितौ । ११ बाहर = बाह्यम् ।

समण-गण-सेविय-कमं ससुरासुर-मणुय-परियरियं ॥ ४० ॥
धम्मं वागरमाणं सुहंकरं नाम केवलिं तीहे ।
गयणाओ ओयरिया सा देवी पिय-सहि-समेया ॥ ४१ ॥
वंदिय सुहंकरं तं सुहं करंतं तु भविय-सत्ताणं ।
सेसंपि समण-संघं उवविट्ठा उचिय-देसम्मि ॥ ४२ ॥
अह सो भयवं तीए स-देव-मणुयासुराइ-परिसाए ।
गंभीर-मारईए एवं भणिउं समाढत्तो ॥ ४३ ॥
अइदुलहो मणुय-भवो सुकुलुप्पत्ती जिणिंद-धम्मो य ।
पत्तम्मि तम्मि उज्जमह सव्वहा मा पमाएह ॥ ४४ ॥
कर-गहिय-सलिल-सरिसं खणे खणे झिज्जए इमं आउं ।
तम्हा जिण-वर-धम्मे मा हु पमायं कुणह तुम्हे ॥ ४५ ॥
कुस-सूइ-अग्ग-संगय-जल-लव-तुल्लम्मि जीवियव्वम्मि ।
उज्जमह भाव-सारं अइविसमा जेण कम्म-गई ॥ ४६ ॥
जम्हा पमाय-मूलं दुक्खं सव्वंपि एत्थ संसारे ।
चउसुवि गईसु नियमा तेण इमो होइ मोत्तव्वो ॥ ४७ ॥
एसो जम्म-निमित्तं रोग-जरा-मरण-दुक्ख-सय-हेऊ ।
एय-वसगा य सत्ता भमंति भव-सागरे घोरे ॥ ४८ ॥
मोत्तूण ता पमायं करेह वर-उज्जमं जिणिंदस्स ।
धम्मम्मि तग्गय-मणा संसार-समुद्द-बोहित्थे ॥ ४९ ॥
परमत्थ-बंधु-भूए इमम्मि धम्मम्मि उज्जमं कुणह ।
निद्धूय-सव्व-पावा पावह तो मोक्ख-सोक्खाइं ॥ ५० ॥
नाउं कहंतरं सा देवी चंदप्पहा इमं भणइ ।
भयवं ! कत्थुववन्नो दइओ चंदज्जुणो मज्झ ? ॥ ५१ ॥
मह कित्तियं च आउ इओ चुयाए य कत्थ मह जम्मो ? ।
दइएण तेण समयं होज्ज नवा दंसणं मज्झ ? ॥ ५२ ॥
एवं च पुच्छिओ सो बहु-माण-जुयाए तीए देवीए ।
भयवं सुहंकरो अह एवं भणिउं समाढत्तो ॥ ५३ ॥
भद्दे ! सो तुह दइओ इह चेव य भारहम्मि वासम्मि ।
वेयड्ढ-पव्वय-वरे उत्तर-सेढीए रम्माए ॥ ५४ ॥

१ व्याकुर्वन्तम् = उपदिशन्तम् । २ B युग्मम् । ३ B सुभक° । ४ A सुभंक° । ५ B सवय, । ६ प्रमाद्यत = प्रमादं कुरुत । ७ क्षीयते । ८ बोहित्थो = यानपात्रम् (H. D. VI. ९६) । ९ कथाया उपदेशस्यान्तरं विचालरूपं कथान्तरं प्रस्तावमिति भावः ।

नयरम्मि चमरचंचे भाणुगई-नामयस्स खयरस्स ।
पिय-जाया कुच्छीए उप्पन्नो पुत्त भावेण ॥ ९५ ॥
पलिओवमाणि अट्ठ ओ तुह आउ आसि सुमुदिये भद्दे ! ।
इण्हिं तु वास-लक्ख अवसेसं चिट्ठए आउं ॥ ९६ ॥
पुन्नम्मि वास-लक्खे चइऊण तुमपि तीइ सेढीए ।
सुरनदणम्मि नयरे खयरस्स ओ असणिवेगस्स ॥ ९७ ॥
धूया होहिसि भद्दे ! पवरा उ पियंगुमजरी-नामा ।
पुव्व-दइएण समयं तत्थ य तुह दसणं होही ॥ ९८ ॥
तत्तो य भणइ देवी नायव्वो सो मए कहं भयवं ! ।
कइवा पाणिग्गहणं होही मह तेण समयपि ॥ ९९ ॥
अह केवलिणा भणियं निसुणसु जत्ताइ जिण-वरिंदस्स ।
उम्मिट्ठ-करि-वराओ मोइस्सइ जो तुमं भद्दे ! ॥ ६० ॥
सो चेव य नायव्वो एसो सो पुव्व वल्लहो मज्झ ।
पुणरवि विसेस-दसणमेव तुह होहिही तेण ॥ ६१ ॥
तुह माउल धूयाए पाणिग्गहणम्मि कणगमालाए ।
काउ तीए रूवं एही सो मित्त-कज्जेण ॥ ६२ ॥
जो तत्थ कणगमाला-रूवो होही स पुव्व-दइउत्ति ।
नायव्वो नीसकं भद्दे ! चंदप्पभे ! तुमए ॥ ६३ ॥
तयणतर च होही पाणिग्गहणंपि तेण सह तुज्झ ।
जाई-सरणेण तुम सुमरिस्ससि मह इम वयण ॥ ६४ ॥
एव पिय-सहि ! धारिणि ! केवलि-वयण निसम्म सा देवी ।
जाया हरिसिय-हियया केवलिणो नमिय पय कमल ॥ ६५ ॥
तत्तो उप्पइया सा सासय जिण चेइयाई सव्वाइ ।
वदित्ता तित्थयरे महा-विदेहेसु सव्वेवि ॥ ६६ ॥
स-ट्ठाण संपत्ता तं चिय देवं मणेण चितेंती ।
अह अन्नया कयाइवि सावि चुया आउय-खयम्मि ॥ ६७ ॥

एवं च ठिए।

जा सा वसुमई अज्जा देवी चंदप्पहा य सुर-लोए ।
सा हं पियगुमजरि-नामा इह सुयणु ! संजाया ॥ ६८ ॥
दट्ठूण देव निरह जाईसरणम्मि अज्ज उप्पन्ने ।

---

१ B कुलमम् । २ षसुंदिरी—जन्मत प्रभृति वर्षेषु । ३ B कुलमम् । ४ A °साए । ५ B कुलमम् । ६ सागरोपमाणि । ७ B स्थिति क्षयम् ।

संमरिओ सो देवो पाण-प्पिओ आसि जो सग्गे ॥ ६९ ॥
चिर-परिचियस्स पिय-सहि ! गाढं उक्कंठिया अहं इण्हि
तस्संगम-इच्छाए समुच्छुगं इण्हि मह चित्तं ॥ ७० ॥
तं कइय दिणं होही जम्मि स-सिणेह-निद्ध-दिट्ठीए ।
पुव्व-भव-नेह-बद्धं पिच्छिस्सं वल्लहं तमहं ? ॥ ७१ ॥
कह सो मे दट्ठव्वो सिग्घं कह तेण संगमो होही ।
एवंविह-चिंताए जाया सोगाउरा अहयं ॥ ७२ ॥
तं चिय चिंतंतीएऽनक्खित्त-मणाइ आगयावि तुमं ।
पिय-सहि ! नो संचविया तेण न संभासिया भद्दे ! ॥ ७३ ॥
तं जं तुमए पुट्ठं जायं किं सोग-कारणं तुज्झ ।
पिय-सहि ! धारिणि ! तं तुह नीसेसं साहियं एयं ॥ ७४ ॥
अह धारिणीए भणियं केवलि-वयणं न अन्नहा भद्दे ! ।
ता कीस कुणसि सोयं एवं एएण होयव्वं ? ॥ ७५ ॥
हसिऊण मए भणियं एवं एयंति नत्थि संदेहो ।
नवर अइउक्कंठा तुवरइ मह माणसं सुयणु ! ॥ ७६ ॥
एत्थंतरम्मि पियथम ! चंपगमाला समागया जणणी ।
भणइ लहु पुत्ति ! मज्जसु भुंजसु कुण पवर-सिंगारं ॥ ७७ ॥
भणियं च मए किं अम्मि ! कारणं जं अइप्पगे चेव ।
जाया भोयण-वेला, अम्माए तओ इमं भणियं ॥ ७८ ॥
उज्जाणे जिण-भवणे होही ण्हवणं जुगादि-देवस्स ।
महया विच्छड्डेणं अत्थमणं जाव सूरस्स ॥ ७९ ॥
तत्थ य पुर-वत्थव्वो वच्चइ ण्हवणस्स पेक्खओ लोगो ।
अम्हेवि गमिस्सामो परियण-सहियाइं तत्थेव ॥ ८० ॥
तेणेव कारणेणं पभाय-समयम्मि भोयणं सिद्धं ।
ता होसु लहु पउणा जिण-भवणे जेण वच्चामो ॥ ८१ ॥
एवं निय-जणणीए वयणं सोऊण उट्ठिया झत्ति ।
कय-भोयणाइ-चेट्ठा आरूढा संदणे पवरे ॥ ८२ ॥
निय-परियण-परियरिया गया य उज्जाण-भूसणे तत्थ ।
जिण-मंदिरम्मि सम्मं पूइत्ता वंदिओ भयवं ॥ ८३ ॥
दिट्ठं जिणिंद-ण्हवणं कीरंतं भत्ति-जुत्त-खयरेहिं ।

---

१ कइय = कदा । २ B पिच्छिं । ३ SEE NOTE P. 46 । ४ त्वरते (H. P. IV. 170) । ५ अतिप्रगे = अतिप्रभाते । ६ SEE NOTE P. 13 । ७ प्रेक्षकः । ८ भव । ९ प्रगुणा = सज्जा । १० स्यन्दनः = रथः ।

त्ति-प्पाये ण्हवणे निय-परियण-संजुया अहयं ।। ८४ ।।
आरूढा रह-पवरे चलिया नयरस्स अभिमुहा जाव ।
उम्मिट्ठो नयराओ नीहरिओ करि-वरो ताव ।। ८५ ।।
तं दट्ठुं संमुहमितं तुरया मह रह-वरस्स उत्तट्ठा ।
उम्मग्गेण पयट्टा भग्गो सो संदणो ताहे ।। ८६ ।।
भूमीए अह पडिया मुच्छाए विगय-चेयणा जाया ।
तेण परं ज जायं पिययम ! तमहं न जाणामि ।। ८७ ।।
नवरं दिट्ठो सि तुमं *वीयंतो नियय-उत्तरीएण ।*
दट्ठूण तुमं जाओ गरुओ हिययम्मि आणंदो ।। ८८ ।।
तत्तो मज्झ विगप्पो पिययम ! एसो मणम्मि संजाओ ।
एयं तं संजायं केवलिणा जं तयाइट्ठं ।। ८९ ।।
पुव्व-भव-संगओ सो ता नूणं एस वल्लहो मज्झ ।
रमइ य इमम्मि दिट्ठी मणं च आणंदमुव्वहइ ।। ९० ।।
अमएणव संसित्तं दिट्ठम्मि इमम्मि मह सरीरंपि ।
वियसिय-नयणो एसोवि दीसए साणुरागोव्व ।। ९१ ।।
ता मह पाण-पिओ सो अवस्समेसोत्ति जाव चिंतेमि ।
ताव य परियण-सहिया समागया तत्थ मह धाई ।। ९२ ।।
अभिनंदिऊण तीए आपुट्ठो ताहिं पिययम ! तुमंति ।
वच्चामो निय-नयरे उस्सूरं वट्टए जेण ।। ९३ ।।
एवं भणिउं चलिया तत्तो य मए विचिंतियं एयं ।
पुन्नेहिं पिओ दिट्ठो इण्हिं न चएमि छड्डेउं ।। ९४ ।।
एयस्स वयण-पंकय-पलोयणं मोत्तु मह इमा दिट्ठी ।
पंक-निबुड्डा दुब्बल-गाइव्व न सक्कए गंतुं ।। ९५ ।।
अविय ।
एवंविहे मुहुत्ते नयण-जुयं मिलइ कस्सवि जणस्स ।
हत्थिव्व पंक-खुत्तो दुक्खुत्तारं दढं होइ ।। ९६ ।।
एसावि मज्झ धाई चलिया एव पमोत्तु मग-दइयं ।
लज्जाए वज्जरिउं अहंपि सक्कमि नो किंपि ।। ९७ ।।
ता मज्झ इमं जुत्तं गिण्हामि इमस्स किंचि आभरणं ।

---

१ A °हमेवं । २ दासत्ता = भयभीता । ३ व्यजन कुर्वन् । ४ दत्ता आ-दिष्टम् । ५ (H. P. 66) । ६ छड्डेउं = मोचयितुम् (H. P. IV. 91) । ७ विद्रुता = भग्ना । ८ धाई = धाः (H. P. II. 174) । ९ घत्तो = निपातः (H. P. II. 78) । १० दुःखेन उत्तार्य=उत्तारो यस्य तत् 'पिहितं नयनयुगं' इति विशेषणम् ।

तं चिय पैलोइऊणं जेण मणं निव्वुइं कुणइ ॥ ९८ ॥
मण-वल्लहेण एएण विरहिया निय-गिहम्मि संपत्ता।
तं चेव पुलइऊणं संधीरिस्सामि निय-हिययं ॥ ९९ ॥

अन्नं च।

किल एस इत्थि-रूवो पाणिग्गहणम्मि कणगमालाए।
एही, तत्थ य होही पुणोवि किल दंसणं इमिणा ॥ १०० ॥
इय तइया केवलिणा आइट्ठं मज्झ तेण एयस्स।
त चेव य आभरणं सेंभिन्नाणं तहिं होही ॥ १०१ ॥
एवं विचिंतिऊण मुद्दा-रयणं तु तुम्ह हत्थाओ।
गहिय वल्लह! तइया नियया य समप्पिया मुद्दा ॥ १०२ ॥
पिय कर-फैास-पवित्त पैरिहित्ता तंपि गुरु-पमोएण।
चलिया वलंत-गीवा सपरियणा नयर-संमुहिया ॥ १०३ ॥
अह धारिणि-नामाए कन्ने होऊण मज्झ उत्थवियं।
एयं केवलि-वयणं निव्वडियं ताव इक्कं तु ॥ १०४ ॥
ता एस देव-जीवो पुव्विं जो आसि तुज्झ वल्लहओ।
एवं तीए भणिए सरोसमेवं मए भणिय ॥ १०५ ॥
हुं हुं दिट्ठा सि तुमं धारिणि! अवसरसु दिट्ठि-मग्गाओ।
एवंविहमणिबद्धं जा जंपसि अम्ह पुरउत्ति ॥ १०६ ॥
इण्हिं न वल्लहो किं पुव्वं जं आसि मज्झ वल्लहओ।
ईसिं हसिऊण तओ कयंजली धारिणी भणइ ॥ १०७ ॥
पिय-सहि! खम अवराहं सव्वमसच्चं इमं मए भणियं।
जह पुव्वं तह अहुणावि वल्लहो चेव तुह एसो ॥ १०८ ॥
किं पुण भणामि सच्चं जइ दइओ कीस उज्झिउं चलिया?।
ता मा पिय-सहि! रूससु घडइ च्चिय मह इमं वयणं ॥ १०९ ॥
एमाइ बहु-विगप्पं सहास-वयणाइ तीइ संजुत्ता।
पत्ता गिहम्मि कमसो अत्थमिओ ताव-सूरोवि ॥ ११० ॥
अह तीए धारिणीए जाइसरणाइ-सयल-वुत्तंतो।
कहिओ मह माऊए तं सोउं हरिसिया एसा ॥ १११ ॥

---

१ प्रलोक्य। २ निर्वृत्तिः। ३ दृष्ट्वा (SEE NOTE P. 49)। ४ स्वाभिज्ञानम् =उपलक्षक चिह्नम्। ५ फासो=स्पर्शः। ६ परिधाय। ७ निर्वृत्तम्=सिद्धम्। ८ अपसर=दूरीभव। ९ अनिबद्धं=असंबद्धम्। १० अस्तम् इतो=गतः। ११ SEE NOTE P 103।

तीएवि सव्वं कहियं मह पिउणो असणिवेग-नामस्स ।
तत्तो य हरिसिएण यज्जरियं तेण एवं तु ॥ ११२ ॥
आसि मह गरुय-चिंता धूया जं पुरिस-वेसिणी जाया ।
न य इच्छइ किंचि वरं कहमेयमहं करिस्सामि ? ॥ ११३ ॥
सुंदरमेयं जायं जाईसरणं इमीए जं जायं ।
अम्हं चिय अम्मुदओ उब्भिन्ने पाणियं पडियं ॥ ११४ ॥

अन्नं च ।

पुरिसेहिं मज्झ सिद्धं हत्थि-भए जेण मोइया एसा ।
सो भाणुमइ-पुत्तो चित्तगई नाम वर-कुमरो ॥ ११५ ॥
तस्सेव देमि एयं जइ इच्छा अत्थि तम्मि एआए ? ।
तत्तो चंपगमाला हरिसिय-चित्ता इम भणइ ॥ ११६ ॥
जोग्गो चिय सो कुमरो इमाइ पवराइ मज्झ धूयाए ।
एईएवि संजाओ अइगुरुओ तम्मि अणुराओ ॥ ११७ ॥
किंतु निसुणेसु सामिय ! रन्नो कणगप्पहस्स एयस्स ।
भाणुगइणो य रण्णो परोप्परं गरुय-वेरंति ॥ ११८ ॥
जलणप्पह-कज्जेणं, सुप्पसिद्धं चेव तुम्ह एयंति ।
ता कह एही इहइं चित्तगई पाणिगहणत्थं ?॥ ११९ ॥
धूया सयंवरा जइ पेसिज्जइ तम्मि चेव नयरम्मि ।
एवं न होइ विययम ! आणंदो मज्झ हिययस्स ॥ १२० ॥

अओ ।

एसा एक्का धूया वल्लहिया ता इमीए वीवाहं ।
जइ नवि पेच्छामि अहं ता किं मह जीविएणंति ? ॥ १२१ ॥
एवं चंपगमाला मह जणणी जाव तत्थ उल्लवइ ।
ताव य चंदण-नामो मह भाया आगओ भणइ ॥ १२२ ॥
किं अच्छह वीसत्था तुम्हे इह ताय ! निव्विंचिंतत्ति ।
एयं नयरं ताव य सव्वपि हु आउलीभूयं ॥ १२३ ॥
तत्तो भणियं पिउणा केण य कज्जेण पुत्त ! जाणासि ? ।
अह चंदणेण भणियं इय यत्ता ताव नयरम्मि ॥ १२४ ॥
किल कणगप्पह-रन्नो जिण-भवणे लंघियम्मि कुद्धेण ।
विज्जाणं अवहारो विहिओ धरणिंद-नामेण ॥ १२५ ॥

---

१ उब्भिन्ने=अङ्कुरितमात्रे पानीयं=जलवृष्टिरेषा शुभावहा सञ्जातं । २ निव्विंचिंता:=निश्चिन्ताः ।

जलणप्पहस्स सिद्धा रोहिणि-नामा किलऽज्ज विज्जत्ति ।
तस्स य भयाउ नट्ठो राया कणगप्पहो ताव ॥ १२६ ॥
सिरि-गंधवाहणस्स उ खयर-प्पहाणस्स सो गओ सरणं ।
तव्विरहे पुरमेयं सयलंपि हु आउलीभूयं ॥ १२७ ॥
जलणप्पह-भय-भीया सव्वेवि हु नायरा पलायंति ।
मोत्तूण इयं नयरं वयंति अवरावर-पुरेसु ॥ १२८ ॥

एवं च ठिए ।

अम्हंपि ताय ! इण्हिं विसेसओ होइ नासियव्वंति ।
कणगप्पहस्स रन्नो पवरो मंती जओ तेओ ॥ १२९ ॥
एवं च पुत्त-वयणं सोऊणं ताहि असणिवेगेण ।
आणत्ता निय-पुरिसा सज्जेत्तिं कुणह गमणत्थं ॥ १३० ॥
विज्जाए वर-विमाणं विउव्वियं ताहिं मज्झ जणएण ।
आरोविय च सव्व घर-सारं तत्थ पुरिसेहिं ॥ १३१ ॥
एवं च मज्झ पिययम ! धारिणि-नामाए साहिय सव्वं ।
अहमवि तम्मि विमाणे आरूढा परियणेण समं ॥ १३२ ॥
तत्तो य तं विमाणं उप्पइय खग्ग-सामलं गयणं ।
वेगेण य संपत्तं गंगावत्तम्मि नयरम्मि ॥ १३३ ॥
कणगप्पहस्स रन्नो आवासे तत्थ तं समोइन्नं ।
अह गंधवाहणेणवि उचिय-पवित्ती कया तस्स ॥ १३४ ॥
एवं गंगावत्ते कइवय-दिवसाणि जाव अच्छामि ।
हियएण चिंतयंती पिययम ! तुह दंसणोवायं ॥ १३५ ॥

अविय ।

पेच्छिस्सं कइय अहं कइया मह तेण संगमो होही ।
कइया वीवाह-दिणं होही तं कणगमालाए ? ॥ १३६ ॥
एमाइ बहु-विगप्पं चिंतेमाणी अहोनिसं तत्थ ।
रयणीएवि नो निद्दं लहामि तुह नाह ! विरहम्मि ॥ १३७ ॥
अन्न-दिवसम्मि माया चंपगमालाए मज्झ जणणीए ।
अमियगई तत्थ पुरे समागओ राय-कज्जेण ॥ १३८ ॥
दट्ठूण असणिवेगं अह सो संजाय-पहरिसो भणइ ।
सिरि-गंधवाहणेणं रन्ना बहु-माण-पुव्वं तु ॥ १३९ ॥

---

१ नायराः = नगरजनाः । २ तातः । ३ श्यामलम् । ४ विकुर्वितम् = विकृतम् । ५ समवतीर्णम् । ६ A पिच्छि॰ ।

ता किं नु कणगमाला अहवा सो हियय-वल्लहो मज्झ ! ।
दंसिय मुद्दा-रयणं करेमि नीसंकियं एयं ॥ १५५ ॥
एवं विचिंतिऊणं समागया ताहि तुज्झ पासम्मि ।
मुद्दा-रयण-समेओ नियय-करो दंसिओ ताहे ॥ १५६ ॥
तत्तो पिययम ! तुमए मुद्दा-सहियम्मि दंसिए हत्थे ।
एसो सो मह दइउत्ति पच्चओ झत्ति उप्पन्नो ॥ १५७ ॥
पेच्छ कह एस एवं काऊणवि विगय-सयल-आसंको ।
चिट्ठइ, किं नवि बीहइ नहवाहण राय-उत्तस्स ! ॥ १५८ ॥
किंचि उवायं ताहिं करेमि एयस्स मोयणट्ठाए ।
एवं विचिंतिऊणं वंचिय तं सहि-यणं सव्वं ॥ १५९ ॥
कवडेण मए सामिय ! समाणिओ इह असोग-वणियाए ।
त जं तुमए पुट्ठं तं सव्वं साहियं एयं ॥ १६० ॥[2]

जइवि हु कन्ना पिययम ! सज्झस-भरिया न सक्कए कहवि ।
मण-वल्लहस्स पुरओ एक्कंपि हु वयणमुल्लविउं ॥ १६१ ॥
तहवि मए सविसेसं निय-चरियं साहियं इमं जम्हा ।
जाईसरण-गुणेणं परिचिय इव भाससि तुमंति ॥ १६२ ॥[3]
मा-चित्तवेग ! एव तीए वयणं निसम्म सहसत्ति ।
मुच्छा-विरमे मज्झवि जाईसरणं समुप्पन्नं ॥ १६३ ॥
संभरियं सव्वंपि हु मएवि पुव्वोइयं नियं चरियं ।
अह तीए संलत्तं पिययम ! किं इण्हि कायव्वं ? ॥ १६४ ॥
तत्तो य मए भणियं वियाणियं कुल-हरं तु ते सुयणु ! ।
ता वच्च तुमं गेहं अहमवि इत्तो पलाइस्सं ॥ १६५ ॥
पढिया हु कणगमाला मिइाए मज्झ पुण वाणीए ।
कल-यल-पुव्वं एवं साहिज्जसु सयल-लोयस्स ॥ १६६ ॥
एवं कए न कस्सवि आसंका होइ चित्तवेगम्मि ।
नहवाहणाओ एवं विमोइओ होइ वर-मित्तो ॥ १६७ ॥

। ५ ।

निसुयं च मए सुंदरि ! सुरनंदण-पुर-वरम्मि आगम्म ।
जलणप्पहेण पुणरवि अहिट्ठियं नियय-रज्जंति ॥ १६८ ॥

---

१ अससो=विश्वासः । २ B सुगमम् । ३ B सुगमम् । ४ पूर्वोदितम् । ५ इतः । ६ बलात् (N. P. 43) । ७ धूतम् (N. P. 31) ।

वेढियं च पुर-वरं तं रन्ना संमाणिओ य पुर-लोओ ।
ता तत्थ अहं गंतुं आणाविस्सामि तुह जणगं ॥ १६९ ॥
लट्ठण्पहोवि राया पेक्खिस्सइ पुन्न-गउरवेणेव ।
तत्थ तुमं परिणिस्सं अम्मा-पीईणणुन्नाया (याओ ?) ॥ १७० ॥
एवं च कए वल्लह ! सलाहणिज्जं तु होइ सव्वंपि ।
अन्नह पुण विहियम्मि उभय-कुलं मइलियं होइ ॥ १७१ ॥
तत्तो य तीए भणियं जमिह तुमं किंचि आणवेसि मए ।
तं सव्वं कायव्वं नवरं पिय ! सुणसु विन्नत्ति ॥ १७२ ॥
जीविय-संदेहेणं कहवि मए अज्ज नाह ! संपत्तो ।
मोत्तूण तुमं इण्हि कत्थवि सक्केमि नो गंतुं ॥ १७३ ॥
तावच्चिय मह जीयं जाव तुमं नयण-गोयरे वससि ।
तुह दंसण-रहिया पुण झत्ति य पाणेहिं मुच्चामि ॥ १७४ ॥
जंपि निमिसंति नयणा एत्तियमेत्तंपि दूसहं मन्ने ।
किं पुण जं बहु-दिवसे तुह विरहे नाह ! अच्छिस्सं ? ॥ १७५ ॥
ता नाह ! जत्थ वससि अणुगंतव्वं मएवि तत्थेव ।
एवं च ठिए कज्जे जं कायव्वं तयं भणसु ॥ १७६ ॥

अन्नं च ।

स-ट्ठाणे पत्ताए पाणिग्गहणं भविस्सई मज्झ ।
एवंविह-आसाए स-गिहं वच्चामि जइ नाह ! ॥ १७७ ॥
एत्तो य मज्झ जणओ भणिओवि हु जइ न वच्चई कहवि ।
लट्ठणप्पहेण रन्ना, कणगपहं मोत्तु निय-नयरे ॥ १७८ ॥
ता मह का होज्ज गई तुमए सह दंसणंपि न हु होज्जा ।
अच्छउ पाणिग्गहणं दूरे च्चिय मह मणाणंद ॥ १७९ ॥
ता किं बहुणा वल्लह ! मेल्लेमि तुमं न ताव हत्थाओ ।
अन्नं जं कायव्वं तं चिय मह आणवेसुत्ति ॥ १८० ॥
भो चित्तवेग ! एवं तीए भणिए मएवि संलत्तं ।
जइ एवं ता सुंदरि ! सिग्घं पउणा भवेसुत्ति ॥ १८१ ॥
निवडइ जाव न रयणी पेक्खगण-विउत्त-मानसो जाव ।
नहयाहल-समुहो इह लोगो, ता वच्चिमो सुयणु ! ॥ १८२ ॥

---

१ वर्द्धितम् (ह. ४.४४, २०७) । २ आनाययिष्यामि । ३ पूर्णगौरवेण = पूर्णादरेण । ४ आशङ्कितम् । ५ कथितम् (ह. ४.१०२) । ६ विहिते । ७ जीवितम् । ८ तावन्मात्रमपि । ९ स्थास्यामि । १० मुच्यामि (ह ४, ४४. ९१) । ११ पौत्रेयम् = स्वकम् । १२ मयूखा ।

भणियं च तीए एसा पउणा चिट्ठामि नाह ! तुह पुरओ।
तत्तो उप्पइओ हं सहसा गयणम्मि सह तीए॥ १८३॥
जाव य कित्तियमेत्तं खेत्तं वच्चामि वल्लहाइ सह।
ताव य तीए भणियं उदरे पीडा ममं जाया॥ १८४॥
थेवं सव्व-सरीरं हियए सूलं सुदूसहं एइ।
ता सामि ! कुण परित्तं सक्कोमि न गंतुमहमिण्हिं॥ १८५॥
तत्तो य मए भणियं सुंदरि ! सुकुमाल-देहिया तं सि।
रत्तीए भेव सुत्ता वायइ अइसीयलो वाओ॥ १८६॥
तेण तुह उदर-पीडा जाया ता मा करेहिसि विसायं।
पउणीकरोमि सिग्घं ओयरिउं इह निउजम्मि॥ १८७॥
एवं भणमाणो हं ओयरिओ एत्थ वण-निउंजम्मि।
एत्थ निवाए दइया पवेसिया कयलि-गेहम्मि॥ १८८॥
घसिऊण अरणि-कट्ठं अग्गी पज्जालिओ मए पच्छा।
संसेवियं सरीरं बहुहा तत्तो मए भणियं॥ १८९॥
जाया सत्थ-सरीरा सुंदरि ! वच्चामु इण्हि निय-ठाणं।
तत्तो य तीए भणियं पिययम ! एवं करेमोत्ति॥ १९०॥
एवं दोन्नि जणाइं नीहरियाइं तु कयलि-गेहाओ।
भो चित्तवेग ! तत्तो दिट्ठो सहसा तुमं एत्थ॥ १९१॥
एसा हु कणगमाला-भगिणी उ पियंगुमंजरी-नामा।
तुह उवयार-बलाओ संपत्ता मित्त ! एवत्ति॥ १९२॥
तं जं तुमए पुट्ठं तं सव्वं साहियं मए एयं।
भो सुप्पइट्ठ ! एवं वज्जरियं चित्तगइणा ओ॥ १९३॥
तत्तो य मए भणियं निग्घिण-हियओ न अत्थि मह सरिसो।
जेण स-कज्ज-रएणं पवेसिओ मित्त ! विसमम्मि॥ १९४॥
तुह पुण महाणुभावत्तणेण पर-कज्ज-करण-निरयस्स।
अभिवंछियत्थ-सिद्धी निय-पुन्न-पभावओ जाया॥ १९५॥
ता मित्त ! तुह सरिच्छो निक्कारण-वच्छलो जए नेओ।
अइदुक्खहोवि जेणं दइयाए समागओ विहिओ॥ १९६॥
तह जीवियंपि दिन्नं तुमए मह एरिसे कालेण।
ता मित्त ! तुमं मोत्तुं उवगारी नत्थि अन्नोत्ति॥ १९७॥

---

१ कियन्मात्रम्। २ B खित्तं। ३ परिभ्रमितुम्। ४ प्रगुणीकरोमि = स्वस्थीकरोमि। ५ अवसादं। ६ निवातः = आश्रयः (क. ख.)। ७ A °विविरं। ८ A कआ°। ९ भो = चित्रवेग। १० विसमे = कष्टे। ११ अन्नो = अन्यः।

तत्तो य चित्तगइणा भणियं किं उवकयं मए तुज्झ ? ।
तं चेव कयं सुकयं परिणामे सुंदरं जमिह ॥ १९८ ॥
मुह-रसियं परिणामे य दारुणं सज्जणा न संसंति ।
उवगारं विस-मीसिय-भोयण-दाणंव खुहियस्स ॥ १९९ ॥
एयस्सावि मह सुंदर ! पडिहासइ न सुंदरो परिणामो ।
नहवाहणो हि जेणं विज्जा-बल-दप्पिओ चंडो ॥ २०० ॥
दारावहार-वेरं अइगरुयं हदि ! एत्थ लोयम्मि ।
ता भद्द ! तुमं चिंतसु नित्थारो कह णु रायाओ ? ॥ २०१ ॥
तत्तो य मए भणियं विचिंतिएणं तु एत्थ किं बहुणा ? ।
तं चेव किंचि होही जं दिट्ठं मज्झ पुन्नेहिं ॥ २०२ ॥
अइदुलहावि हु मए संपत्ता विहि-वसेण जह एसा ।
अन्नपि सुंदरं तह ! होही भवियव्वयादिट्ठं ॥ २०३ ॥
भणइ तओ चित्तगई एवं एयं तु निच्छय-मएण ।
तहवि हु न होइ जुत्ता एसा पाय-प्पसारणिया ॥ २०४ ॥
तत्तो य मए भणियं एवं तु वेवत्थियम्मि कज्जम्मि ।
जं कायव्वं संपइ त चेव य इत्थ साहेसु ॥ २०५ ॥
भणइ तओ चित्तगई पलायणं चेव संपयं उचियं ।
निय-नयरम्मिवि गमणं संपइ उचियं न होइत्ति ॥ २०६ ॥
महई वेला वट्टइ अच्छंताणं इमम्मि ठाणम्मि ।
ता मा करेसु इण्हिं काल-क्खेवं महा-भाग ! ॥ २०७ ॥
तह कहवि हु कायव्व सरीर-हाणी न होइ जह मित्त ! ।
सुर-नंदणम्मि नयरे अहंपि एत्तो गमिस्सामि ॥ २०८ ॥
जलणप्पहेण समयं च संगयं कट्टुं असणिवेगस्स ।
तेण विइन्न एयं परिणेरसं पुव्व-भव-दइयं ॥ २०९ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं भणिऊण पियंगुमंजरीइ समं ।
चित्तगई उप्पइओ पत्तो य कमेण स-ट्ठाणं ॥ २१० ॥
तत्तो तमाल-दल-सामलम्मि गयणे अहंपि उप्पइओ ।
भो सुप्पइट्ठ ! सहिओ दइयाए कणगमालाए ॥ २११ ॥
नव-वियसिय-अरविंद-विंद-संछन्न-सच्छ-सलिलाइं ।
पुलयंतो विउल-सरोवराइं वर-हंस-कलियाइं ॥ २१२ ॥

पिच्छंतो गिरि-वर-निज्झराइं कय-कोइल-रवाइं ॥ २१३ ॥
किंनर-सुर-मिहुणऽद्धासियाइ सिय-कंत-कंति-कलियाइं ।
लंघंतो रम्माइं गिरि-वर-गुरु-साणु-सिहराइं ॥ २१४ ॥
बहुविह-वावार-परायणेण सहियाइ खयर-लोएण ।
पेच्छंतो गामाइयं पमुइय-नर-नारि-पुन्नाइं ॥ २१५ ॥
दक्खिण-दिसा-मुहो हं वच्चामि कमेण जाव गेहणम्मि ।
दूराओ ताव दिट्ठं तडिल्लया-सच्छहं किंचि ॥ २१६ ॥
तं दट्ठु मए भणियं किं मम्मे एरिसं इमं दइए ! ।
दीसइ अइतेइल्लं एंतं अम्हाण संमुहयं ॥ २१७ ॥
भणियं च तीए पियम ! विज्जू उक्का व ताव नवि होई ।
थिर-भावाओ, नवरं होज्ज सुरो सुर विमाणं वा ॥ २१८ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं उल्लवमाणाण अम्ह सहसत्ति ।
भासुर-सरीरधारी समागओ सुर-वरो एक्को ॥ २१९ ॥
नमिओ य भणइ एसो अवि कुसलं तुम्ह चित्तवेगत्ति ! ।
परियाणसि भद्द ! ममं नवत्ति, तत्तो मए भणियं ॥ २२० ॥
जाणामि कंपि देव सामन्नेणं, विसेसओ न पुणो ।
भणियं सुरेण तत्तो चिर-परिचियमवि न याणेसि ॥ २२१ ॥
विणय-पणएण भणियं इह जम्मे परिचओ न तावत्थि ।
जइ नवरं अन्न-भवे तुमए सह मह महा-भाग ! ॥ २२२ ॥
नवरं तुमम्मि दिट्ठे दिट्ठी आणंदिया मण मुइयं ।
जाणामि तेण कोवि हु पुव्व-भवे आसि संबंधो ॥ २२३ ॥
एवं च मए भणिए पयडीकाउं फुरंत-तेइल्लं ।
वज्जरइ सुर-वरो सो मित्त ! मणिं गेण्ह एयंति ॥ २२४ ॥
मणिणो समप्पणत्थं समागओ सुयणु ! तुह समीवम्मि ।
तम्हा विसहर-महणं गेण्हसु पवरं मणिं एय ॥ २२५ ॥
तत्तो य मए भणियं सुर-वर ! वज्जरसु ताव मह एयं ।
निक्कारणा पवित्ती न होइ जं उत्तमा विति ॥ २२६ ॥
ता केण कारणेणं मज्झ समप्पेसि दिव्व-मणिमेयं ? ।
पुव्व-भवे संबंधो तुमए सह आसि को मज्झ ? ॥ २२७ ॥

---

१ A पेच्छं° । २ अध्यासितानि=अधिष्ठितानि । ३ गहने=निर्जनस्थाने (D. D. ii. ४४.) । ४ तेइल्लं=तेजस्वि । ५ आयत्=आगच्छत् । ६ विद्युत् । ७ उल्का । ८ मुदितं=हर्षितम् । ९ B° णियं । १० प्रकटीकृत्य । ११ समर्पणार्थम् । १२ B गिण्ह° ।

तत्तो सुरेण भणियं पत्थावो वित्थरस्स न हु एसो ।
सयलाऽऽवया-विणासं गेण्हसु एयं मणिं ताव ॥ २२८ ॥
भणियं च मए किंचिह मज्झ कत्तावि आवया होही ।
तव्विगमत्थं सुर-वर ! जेण समप्पेसि मणिमेयं ? ॥ २२९ ॥
भणियं सुरेण सुंदर ! तुह चरियं सव्वमेव विज्जाए ।
पन्नत्तीए सिट्ठं नहवाहण-राय-तणयस्स ॥ २३० ॥
दइयावहार-कुविओ अमरिस-वस-फुरफुरंत-अहरोल्लो ।
बहु-नहयर-परियरिओ तुज्झ वहट्ठाए संचलिओ ॥ २३१ ॥
तुज्झ अणुमग्ग-लग्गो आसन्नो चेव वट्टइ इयाणिं ।
तत्तो जीवंतयरी होही तुह आवया गरुई ॥ २३२ ॥
एयस्स पभावाओ नित्थरिहिसि आवइं सुभीमंपि ।
ता गिण्ह इमं सुंदर ! दिव्व-मणिं पाण-रक्खट्ठा ॥ २३३ ॥
बंधसु निउत्तिमग्गे गुत्तं कुंतल-कलाव-मज्झम्मि ।
नहवाहणविज्जाणं पडिघाय-समत्थमेयत्थं ॥ २३४ ॥
जइ पुण कहवि हु उवसमइ नेय तव्विहिय-वेयणा-निवहो ।
ता मणि-जलेण देहं सिंचेयव्वं पयत्तेण ॥ २३५ ॥
एवं विहिए होहिसि पणट्ठ-वियणो पुण-ण्णव-सरीरो ।
ता एस मणी सययं संनिहिओ भद्द ! कायव्वो ॥ २३६ ॥
सयमेव अहंपि तुमं सुंदर ! रक्खेमि ताओ खयराओ ।
नवरं समुच्छुगो हं अइगरुय-पओयण-वसेण ॥ २३७ ॥
ता तं पओयणमहं झडित्ति संपाडिऊण एहामि ।
काहामि सयल-सुत्थं मा काहिसि अन्नहाभावं ॥ २३८ ॥
अन्नं च तेण समयं विज्जा-बल-दप्पिएण खयरेण ।
मा काहिसि संगामं गरुओ विज्जाहिं तुह जं सो ॥ २३९ ॥
अइदुक्करं हि जइवि हु एयं पुरिसाहिमाण-जुत्ताणं ।
कारण-वसेण तहवि हु जुद्धारंभो न कायव्वो ॥ २४० ॥
जं तेण समं जुज्झे अवस्स तुह होइ पाण-चाओत्ति ।
ता मह वयणाउ तुमे वीरहडी नेव कायव्वा ॥ २४१ ॥

---

१ प्रस्तावः = प्रसङ्गः = अवसर इति यावत् । २ A किंचेह । ३ B °रो । ४ जीवान्तकरी = जीवितव्यविनाशकारिणी । ५ निस्तरीष्यसि = उल्लङ्घिष्यसे । ६ उत्तमाङ्गं = मस्तकम् । ७ मयत्थं = अलर्थम् । ८ एष्यामि । ९ सुत्थं = समीचीनम् । १० त्वरा । ११ सुंदर ।

किंच ।

संकुइय केसरी ज उप्पइउ-मणो गयस्स वहणट्ठा ।
सोंडीरत्त किं तत्तिएण उवहासय लहइ ? ॥ २४२ ॥
लद्धावसरो पच्छा साहिय-विज्जो करिज्ज ज रेइय ।
झाड-पलियचणेणवि तुरिय गई सिंघओ चेव ॥ २४३ ॥

किं बहुणा ? ।

एसो चिय दिव्व मणी मद-पभावाओ तस्स विज्जाओ ।
काही, किं तुह कज्ज स सरीरायास करणण ? ॥ २४४ ॥
एवं सुरेण भणिए काऊण अंजलिं पयत्तेण ।
विहिय पणामेण मए भणिय जं आणवेसित्ति ॥ २४५ ॥
बहु माण पुव्वयं अह दिव्व-मणी सुर-वरण मह सीसे ।
बद्धो निय हत्थेणं सरीर-रक्खा य विहियत्ति ॥ २४६ ॥
बद्धे मणिम्मि सहसा गरुय पमोओ मणम्मि सजाओ ।
भो सुप्पइट्ठ ! नट्ठ भय असेस सरीराओ ॥ २४७ ॥
समँसिउ हय-गुरु भय नेह-सार मम सो
कता-जुत्त विविह-रयणालाव-सभासणाए ।
तत्तो दित्ती-भरिय-गयणो निज्जियाणग-रूवो
देवो पत्तो तुरिय-गमणो झत्ति अद्दसणति ॥ २४८ ॥
साहु धणसर-विरइय सुबोह गाहा समूह-रम्माए ।
रागग्गि दोस-विसहर पसमण-जल मंत भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ दिव्व मणि-समप्पणोत्ति नामेण ।
सुरसुदरी कहाए सत्तमओ वर-परिच्छेओ ॥ २५० ॥ छ ॥

॥ सप्तमः परिच्छेद. समाप्तः ॥ १७५० ॥ छ ॥

अहयपि तओ दक्खिण-दिसा-मुहो सह पियाए सचलिओ ।
चिंतेमि य किं काही खयरो नहवाहणो इण्हि ? ॥ १ ॥
कय-सुर रक्खस्स मह बहु-विज्जा-दप्पिओवि सो खयरो ।
न हु सक्किस्सइ काउं अवयारं गरुय-रोसोवि ॥ २ ॥

---

१ तावता । २ रचितम्=अभीष्टम् । ३ झाड=लतागहनम् (H D III 57) अत्र प्रकम्पनेनापि परिभ्रमणशाप । ४ शीघ्रगामी । ५ समाप्त । ६ A °वि ह° । ७ A °धामिट्ठ° । ८ अपकारम् ।

अहवा किं मह इमिणा विचिंतिएणेह फग्गुं-भूएण ।
होही किंचि ममं चिय जं दिट्ठं पुव्व-कम्मेहिं ॥ ३ ॥
दिव्व-मणिणो पभावा संनिज्झेणं च तस्स देवस्स ।
पुन्नाणुभाव-सरिसं होही भवियव्वया-दिट्ठं ॥ ४ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पे चिंतमाणो वयामि जा तत्थ ।
ताव य मह दइयाए भणियं भय-वेविर-तणूए ॥ ५ ॥
हा नाह ! कोवि एसो दीसइ एंतोऽणुमग्गमम्हाण ।
विज्जाहर-परियरिओ मन्ने नहवाहणो होही ॥ ६ ॥
ता पिय ! किंपि उवायं चिंतसु पीडा न होई जह तुम्ह ।
अहयंपि विरह-गुरु-दुक्ख-भाइणी जह न होमित्ति ॥ ७ ॥
वलिय-ग्गीवं तत्तो पुलोइऊणं मएवि संलत्तं ।
एमेव कीस सुंदरि ! गरुय-विसायं समुव्वहसि ? ॥ ८ ॥
जइ ता अंतक्खिओवि हु एज्जे इमो खयर-विंद-परियरिओ ।
ता होज्ज भयं गरुयं, विन्नाए किं भयं सुयणु ! ? ॥ ९ ॥
देवेण चेव कहियं आगमणमिमस्स तुज्झ पच्चक्खं ।
ता किं एयं दट्ठुं भयाउरा सुयणु ! संजाया ? ॥ १० ॥
देवस्स दिव्व मणिणो पभावओ सुयणु ! सुंदरं होही ।
मा मा कुणसु विसायं एंतं दट्ठूण एयंति ॥ ११ ॥
मन्नो न कोवि इण्हिं काउं सक्किज्जए उवाउत्ति ।
एसो जं सिग्घ-गई आसन्नो वट्टइ इयाणि ॥ १२ ॥
दूरंवि न सक्किज्जइ उक्कड-विग्जरस भासिउमिमस्स ।
किं पुण लोयण-विसए पत्तेहिं सुयणु ! अम्हेहिं ? ॥ १३ ॥
ता होउ पिए ! किंचिवि जं दिट्ठं मज्झ पुव्व-कम्मेहिं ।
नवि किंचि सोईएणं इह लब्भइ जीव-लोगम्मि ॥ १४ ॥
एवं च मए भणिए मुंचंती थूल-अंसुय-पवाहं ।
गरुय-भय-सोय-तविया सा बाला इय पुणो भणइ ॥ १५ ॥
हा ! नाह ! पाण-वल्लह ! हय-विहिणा पाव-कारिणी अहयं ।
वंसेस्सव फल-समओ तुह विणासाय विहियत्ति ॥ १६ ॥
जइ तइया मण-वल्लह ! पाण-चाओ मए कओ होंतो ।

---

१ फल्गुभूतेन = स्वल्पकेन । २ सांनिध्येन = साहाय्येन । ३ B होही । ४ अतर्कितः = अलक्षितः । ५ एमाइ = आगच्छेत् । ६ B सुयणु । ७ भासिउं इमस्स = भाषितुमस्य (H. P. III. 136) । ८ शोचितेन = विचिन्तनेन । ९ संस्कृतस्य हि विनाशसमयसामीप्ये एव फलोद्गमो भवति । १० अमारिष्यत् ।

ता किं एरिस-गरु-आवईए तं नाह ! निवडंतो ? ॥ १७ ॥
जइ गब्भाओ पडंता बालत्ते वावि जइ मया होंता ।
ता किं मज्झ निमित्ते होज्ज इमा आवया तुज्झ ? ॥ १८ ॥
एसो सुह-महुरोत्ति हु परोप्परं अम्ह गरुय-अणुराओ ।
गब्भोव्व वेसरीए जाओ गरु-आवया-हेऊ ॥ १९ ॥
इण्हिं च तुमं सामिय ! कम्मं अवलंबिऊण थक्को सि ।
आवय-निवारणत्थं न चिंतसे किंचिवि उवायं ॥ २० ॥
तत्तो य मए भणियं मा सुंदरि ! कुणसु किंचिवि विसायं ।
अवियारिय कय-कज्ज एरिसयं होइ नणु सुयणु ! ॥ २१ ॥
अप्प-बलं च पर-बलं अणवेक्खिय आढवेइ जो कज्जं ।
अवमाण-पाण-नासं अवस्सं सो पावए पुरिसो ॥ २२ ॥
नीईए वट्टमाणा मणुया न लहंति आवया-निवहं ।
सुयणु ! मए का नीई तुमं हरंतेण विहियत्ति ? ॥ २३ ॥
विहियं राय-विरुद्धं अणुराय-पर-व्वसेहिं अम्हेहिं ।
ता इण्हिं आवयाए सुयणु ! विसाओ न कायव्वो ॥ २४ ॥

किंच ।

एवं ठिएवि सुंदरि ! अणुकूलो कहवि जइ विही होइ ।
ता आवयावि अम्हं परिणेमिही संपयत्तेण ॥ २५ ॥
बलिओ हु इमो सत्तू ताव य सज्झो न पुरिसगारस्स ।
पुव्व-भव-निम्मिएहिं वारिज्जइ नवरि पुन्नेहिं ॥ २६ ॥
जइ ताव अत्थि पुन्नं किं कज्जं सुयणु ! पुरिसगारेण ? ।
अह नत्थि किंचि पुन्नं विहलो ता पुरिसगारोवि ॥ २७ ॥
एक्कत्तो मह पुन्नं अन्नत्तो दप्पिओ इमो सत्तू ।
पेच्छामो ता सुंदरि ! कस्स जओ होज्ज एयाण ? ॥२८॥
एमाइ-बहु-विगप्पं उल्लवमाणो पियाए सह जाव ।
भो सुप्पइट्ठ ! पत्तो तुरिय-गई इह पएसम्मि ॥ २९ ॥
ताव य तुरियपर-गई पत्तो नहवाहणो मह समीवं ।

---

१ न्यपतिष्यः । २ अपतिष्यम् । ३ मृता । ४ आपद । ५ वेसरी = अश्वतरी । ६ स्थितः (H. P. D. VI. 1) । ७ अविचार्य । ८ अनवेक्ष्य = अपर्यालोच्य । ९ आढवेइ = आरभते (H. P. IV. 155) । १० अपमानं च प्राणनाशश्च तयोः समाहारः । ११ B अवसं । १२ परिणस्यति । १३ संपयत्तेन = संपत्तिभावेन = आपत्तिरपि संपत्तिरूपा भविष्यतीति भावः । १४ मत्पुण्य-शत्रुदर्पयोर्मध्य इत्यर्थः ।

रोसायासासंजिय-सोय-जलोहलिय-गंड-यलो ॥ ३० ॥
भणियं च तेणं रे ! रे खयराहम ! कत्थ वच्चसे इण्हि ? ।
इह-पर-लोय-विरुद्धं एरिसं कम्मं समायरिउं ? ॥ ३१ ॥
काउं राय-विरुद्धं नासंतो कत्थ छुट्टसे पाव ! ? ।
सूयार-साल-वडिओ ससउव्व विणस्ससे इण्हि ॥ ३२ ॥
रे[1] ! रे ! केण बलेणं एरिस-कम्मं तुमे समायरियं ? ।
हरिऊण मह महेलं नासंतो कत्थ छुट्टिहिसि ? ॥ ३३ ॥
रे मूढ ! केण दिन्ना तुह बुद्धी एरिसा अहम्मेण ? ।
अहवा कुविओ दइवो पुरिसं किं हणइ लउडेण ? ॥ ३४ ॥
रे मूढ ! पुन्न-वज्जिय ! उम्मग्ग-पयट्ट ! नट्ठ-मज्जाय ! ।
कुविओ तुज्झ कयंतो तेण तुमे एरिसं विहियं ॥ ३५ ॥
जेण बलेणं एयं राय-विरुद्धं तुमे समायरियं ।
तं कुणसु इण्हि पयडं मा भणिहिसि जं न भणियंति ॥ ३६ ॥
एसो तुह तिक्खेण सीसं छिंदामि अद्ध-चंदेण ।
जइ अत्थि पोरिसं किंचि होसु ता जुज्झ-सज्जोत्ति ॥ ३७ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं भणिऊणं तेण गरुय-रोसेण ।
आयड्ढिऊण धणुहं मुक्को मह संमुहो बाणो ॥ ३८ ॥
अह सो धणुह-विमुक्को वेगेणागम्म मज्झ आसन्ने ।
आवडिउव्व सिलाए वलिओ पच्छा-मुहो झत्ति ॥ ३९ ॥
तं दट्ठुं सो खयरो विम्हिय-हियओ ससंकिओ किंचि ।
खणमेगमच्छिऊणं इय वज्जरिउं समाढत्तो ॥ ४० ॥
जइ कहवि खुद्द-विज्जा-पभावओ मह सरो पडिक्खलिओ ।
तहवि न छुट्टसि इण्हि अमोघाइण सत्थाण ॥ ४१ ॥
एवं च भणतेणं तेणं आवाहियाइं सत्थाइं ।
अहिमंतिय मंतेहिं मुंचइ इक्किक्कयं कमसो ॥ ४२ ॥

अविय ! -

उट्ठित-फुलिंगालं फुरंत-जाला-सहस्स-संवलियं ।

---

१ उ युग्मम् । २ सूपकार-शाला-पतितः । ३ महिला = भार्या । ४ मुञ्चसे । ५ अधर्मेण = पापेन । ६ लगुडं = से इमयी यष्टिः । ७ कृतान्तो = यमः । ८ अर्धचन्द्रो = बाणविशेषः । ९ आकृष्य (H. P. IV. 187) । १० वलितः = प्रतिगतः । ११ अमोघादीनां शस्त्राणाम् । १२ आवाहियं = आकारितम् (H. P. IV. 94) । १३ अभिमन्त्र्य । १४ उत्तिष्ठन्त ऊर्ध्वं गच्छन्तो ये स्फुलिङ्गा अग्निकणास्तैः सन्तप्त कराला (H. P. IX. 159) । १५ संवलितं = व्याप्तम् ।

वियणाए विब्भलंगो संवलि-तरुणो इमस्स हिट्ठम्मि ।
गय-चेयणोव्व जाओ भुयंग-संघाय-उब्बद्धो ॥ ५७ ॥
सावि मह पाण-दइया गरुयं दट्ठूण आवयं मज्झं ।
अइदुक्खिया वराई रोयंता घग्घर-सरेण ॥ ५८ ॥
हा अज्जउत्त ! वल्लह ! एय-अणत्थस्स कारिणी अहयं ।
हा ! पाविट्ठा तइया किं न मया मयण-पच्चक्ख ! ॥ ५९ ॥
हा ! कह मज्झ निमित्ते पिययम ! अइगरुय-आवयं पत्तो ।
हा ! अज्जउत्त ! इण्हिं तुह विरहे नत्थि मह जीयं ॥ ६० ॥
भो भो धणदेव ! इमं सोउं खयरस्स भासियं तस्स ।
एत्थंतरम्मि य मह एस विगप्पो समुप्पन्नो ॥ ६१ ॥
महिला-पलाव-सद्दो पुव्विं जो आसि इह मए निसुओ ।
एय-दइयाए नूणं सो होही कणगमालाए ॥ ६२ ॥
तत्तो य पुरिस-सद्दो सयणंतरमेव जो मए निसुओ ।
नहवाहणस्स होही सो सद्दो एय-सत्तुस्स ॥ ६३ ॥
अहवा किं मह इमिणा विचिंतिएणं तु ताव निसुणेमि ।
जं किंचि कहइ एसो निय-चरियं चित्तवेगोत्ति ॥ ६४ ॥
एवं विचिंतिऊणं तत्तो धणदेव ! मुणिउमाढत्तो ।
तव्वयणमहं सव्वं, अह सो एवं समुल्लवइ ॥ ६५ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! एवं विलवंता बहुविह सुदुक्खत्ता ।
नहवाहणेण नीया मज्झ पिया कणगमालत्ति ॥ ६६ ॥
अहयंपि तओ दूसह-विसहर-कय-वेयणाए वेवंतो ।
दइया-विओय-गुरु-दुक्ख-ताविओ जाव चिट्ठामि ॥ ६७ ॥
भो सुप्पइट्ठ ! ताव य तुमपि इह आगओ पएसम्मि ।
तुमए मणि-नीरेणं एसो मेल्लाविओ अहयं ॥ ६८ ॥"
ता भो ! तुमए दिन्नं मह जीयं एत्थ नत्थि संदेहो ।
मणिणो य पभावाओ न य डक्को दुट्ठ-सप्पेहिं ॥ ६९ ॥
अन्नह कह मह जीयं हविज्ज गुरु वेयणा-परद्धस्स ।
कीणास-वयण-संच्छह-भीसण-भुयगोहेहिं गहियस्स ? ॥ ७० ॥

---

१ विहलं=व्याकुलम् अङ्गं यस्य स तथा। २ शाल्मलीतरोः। ३ गद्गदस्वरेण। ४ चित्रवेगस्य। ५ पुरः (H. P. 31)। ६ एतस्य दयिता एतद्दयिता तस्याः। ७ आरब्धः=आरम्भं कृतवान्। ८ वेपमानः=कम्पमानः। ९ मेल्लाविओ=मोचितः (H. P. IV. 91)। १० B दुम्मन्। ११ दष्टः (H. P. II. 2)। १२ SEE NOTE P. 117। १३ कीनाशो=यमः। १४ SEE NOTE P. 56। १५ ओघः=समूहः।

एवं च जाव साहइ सो खयरो मज्झ भद्द ! धणदेव ! ।
एत्थंतरम्मि निसुणसु जो वुत्तंतो तहिं जाओ ॥ ८६ ॥
एक्को कमल-दलऽच्छो पिहुवच्छो सुर-वरो तहिं सहसा ।
ओइन्नो गयणाओ उज्जोइंतो दिसा-वलयं ॥ ८७ ॥
दट्ठु समागयं तं वियसिय-वयणो य चित्तवेगो सो ।
अब्भुट्ठिऊण पणमइ त देवं परम-विणएण ॥ ८८ ॥
अह सो सुहासणत्थो तियसो सलवइ भद्द ! तुह कुसलं ? ।
माणिणो य पभावाओ निरुविग्गा आवया विउला ? ॥ ८९ ॥
तो भणइ चित्तवेगो तुम्ह पभावाओ सव्वयं कुसलं ।
सा संपइ मह साहसु महंत-कोऊहलं इत्थ ॥ ९० ॥
पुव्व-भवे संबंधो तुमए सह आसि को ममं देव ! ? ।
केण व कज्जेण तुमं आसि गओ उच्छुगो तइया ? ॥ ९१ ॥
तत्तो य भणइ तियसो इमेण कज्जेण आगओ सुयणु ! ।
ता एग-मणो होउं साहिप्पंतं निसामेहि ॥ ९२ ॥
जंबुद्दीवे इहइं एरवए अत्थि आरिए देसे ।
विजयवई नामेण नयरी सुर-नयरि-संकासा ॥ ९३ ॥
तीएवि सुविक्खाओ धणभूई नाम आसि सत्थाहो ।
दक्खिन्न-दया-जुत्तो उज्जुत्तो जइण-धम्मम्मि ॥ ९४ ॥
चंदोव्व कला-निलओ गयव्व निच्च पयट्ट-वर-दाणो ।
अणुवत्तियं-मित्तो वासरोव्व बुह-लोय-मण-इट्ठो ॥ ९५ ॥
तस्स य पसंत-रूवा पइ-व्वया सच्च-सील दय-जुत्ता ।
भज्जा सुदर-देहा सुंदरि-नामा सुविक्खाया ॥ ९६ ॥
विमलं सावग-धम्मं सम्मं अह ताण पालयताणं ।
वच्चति वासराइं सुसाहु-जण-भत्ति-जुत्ताणं ॥ ९७ ॥
अह अन्नया कयाइवि पहाण-सुविणेहिं सूइयं तणय ।
सा सुंदरी पसूया पभूय-सुह-लक्खणाइन्नं ॥ ९८ ॥
निज्जिय-अणंग-रूवं तेएण य दिणयरस्स सारिच्छं ।
सोमं ससि-विंबं पिव जिणिंद-धम्मंव सुह-जणयं ॥ ९९ ॥

---

१ पृथुवक्षाः । २ उद्द्योतयन् । ३ अभ्युत्थाय । ४ सोवतं = ऐश्वर्य । ५ A एत्थ । ६ आर्ये । ७ सच्चाया = तुल्या । ८ वासाहो = सार्थवाहः । ९ B °त्तयो । १० दानं त्यागः, मदश्च । ११ अनुवृत्तमित्रः, वासरपक्षे मित्रः सूर्यः, वनभूतिपक्षे मित्राणि सुहृदः । १२ पिव = इवार्थेऽव्ययमिदम् (H. P. I/. 182) ।

अह तस्स बारसाहे वोलीणे नियय-जणणि-जणएहिं ।
गरुय-पमोएण कयं विहिणा नामं सुधम्मोत्ति ॥ १०० ॥
धणवाहणाभिहाणो बीओ कालेण से सुओ जाओ ।
सोत्ति हु सुधम्म-नामो जाओ अह अट्ठ-वारिसओ ॥ १०१ ॥
तीए य पुर-वरीए विहरंतो अन्नया समोयरिओ ।
समण-सय-सेविय-कमो सुदंसणो नाम आयरिओ ॥ १०२ ॥
अप्पडिबद्ध-विहारी चउदस-पुव्वी गुणाण आवासो ।
पुव्वुत्तर-दिसि-भाए अवट्ठिओ नंदणुज्जाणे ॥ १०३ ॥
सव्वोवि नयर-लोओ विणिग्गओ सूरि-वंदण-निमित्तं ।
धणभूईवि हु चलिओ भत्तीए तणय-सजुत्तो ॥ १०४ ॥
उम्मुक्क-वाहणो अह दूराओ विहिय-उत्तरासंगो ।
ति पयक्खिणिऊण गुरुं वंदइ परमाए भत्तीए ॥ १०५ ॥
भीम-भवोयहि-निवडंत-जंतु-संतरण-वर-तरंडम्मि ।
दिन्नम्मि धम्मलाभे गुरुणा, सेसे मुणी नमिउं ॥ १०६ ॥
उवविट्ठो सत्थाहो महि-वट्ठे पुर-जणेण संजुत्तो ।
सूरीवि मोक्ख-मग्गं जिण-धम्मं कहिउमाढत्तो ॥ १०७ ॥

अविय ।

सम्म-दंसण-मूलो पंच-महव्वय-महल्ल-दढ-खंधो ।
समिई-गुत्ती-तव-संजमाइ-साहा-पसाहिल्लो ॥ १०८ ॥
विविहाभिग्गह-गोच्छो मणहर-सील-पत्त-सोहिल्लो ।
वर-लद्धि-कुसुम-कलिओ सग्गऽपवग्गाइ-सुह-फलओ ॥ १०९ ॥
चारित्त-कप्प-रुक्खो वित्थरओ साहिओ जिणाणाए ।
दुह-ताव-ताविधाण जियाण सरणं असरण-सम ॥ ११० ॥
चवलाइं इंदियाइं दुक्ख-निमित्तं च विसय-संगोवि ।
कोहाइणो कसाया निबंधणं दोग्गईए उ ॥ १११ ॥
एक्कसि कओ पमाओ जीवं पाडेइ भव-समुद्दम्मि ।
भीमो य भवो बहुसो पयासिओ तीए परिसाए ॥ ११२ ॥
सूरिस्स तस्स वयणं परमामय-सच्छहं निसामित्ता ।
संविग्गा सा परिसा जहागयं पडिगया सव्वा ॥ ११३ ॥

---

१ अष्टवार्षिकः । २ तरण्डं = प्रवहणम् । ३ महीपृष्ठे । ४ B युग्मम् । ५ महल्लो = महान् । ६ समिति-गुप्ति-तपः-संयमादय एव शाखा-प्रशाखा यस्य स तथा । ७ गुच्छः = स्तबकः । ८ रुक्खो = वृक्षः । ९ A जिणाण । १० B तिसृभिः कुलकम् । ११ सकृत् । १२ A °सामेत्ता ।

सोऊण सुधम्म-नामो धम्म-मई गुरु-गिरं निसामित्ता ।
संसार-भेउव्विग्गो पणमिय सूरिं इमं भणइ ॥ ११४ ॥
इच्छामि तुम्ह मूले निरवज्जं गिण्हिउं सुपव्वज्जं ।
जणगेहिं अणुन्नाओ भीओ जर-जम्म-मरणाणं ॥ ११५ ॥
भणियं गुरुणा य तओ होउ अविग्घं तुहेत्थ वत्थुम्मि ।
अम्मा-पिऊहिं मुक्को अह सो पव्वाविओ गुरुणा ॥ ११६ ॥
अब्भसिय-दुविह-सिक्खो संजम-तव-विणय-करण-उज्जुत्तो ।
विहिणा गुरु-पामूले अहिज्जिउं सो समाढत्तो ॥ ११७ ॥
सिग्घं महा-मई सो जाओ सुत्तत्थ-तदुभय-विहिन्नू ।
चउद्दस-पुव्वी गुरु-साहु-सम्मओ गुण-गणावासो ॥ ११८ ॥
नाऊण जोग्गयं से सुह-दिवसे सूरिणा निय-पयम्मी ।
अहिसित्तो सूरीवि य संलिहिय-तणू गओ मोक्खं ॥ ११९ ॥
समण-गण-संपरिवुडो सुहम्म-सूरीवि विविह-देसेसु ।
बोहिंतो भविय-जणं विहरइ पुर-गाम-नगरेसु ॥ १२० ॥
धणवाहणोवि कमसो वड्ढंतो पंच-धाइ-परियरिओ ।
पत्तो कुमार-भावं अहिज्जिओ तह कला-निवहं ॥ १२१ ॥
पत्तो य जोव्वणं सो कामिणि-जण-हियय-चोरण-समत्थं ।
पिउणा य सन्निमित्तं वरिया वर-रूव-संपन्ना ॥ १२२ ॥
सिरि-सुप्पइट्ठ-नयरे धूया हरिदत्त-पवर-इब्भस्स ।
विणयवई-संभूयाऽणंगवई नाम वर-कन्ना ॥ १२३ ॥
महया विच्छड्डेणं परिणीया सोहणम्मि सा लग्गे ।
धणवाहणेण तत्तो आणीया निययनयरीए ॥ १२४ ॥
अह सो तीए रत्तो जोव्वण-वर-रूव-सोहग्गेसु ।
गाढं विसयासत्तो गयंपि कालं न याणाइ ॥ १२५ ॥
अह अन्नया सुधम्मो विहरंतो मुणि-वरो तहिं पत्तो ।
विजयवई-नयरीए वासा-रत्तस्स पारंभे ॥ १२६ ॥
साहूहिं तत्थ वसही विमग्गिया ताहि सत्थवाहेण ।
धणसूरेणं दिन्ना सुविसुद्धा जाण-सालासु ॥ १२७ ॥

नियपरियणेण सहिओ सत्थाहो एइ गुरु-समीवम्मि ।
सामाइयाइ-जुत्तो संविग्गो सुणइ जिण-धम्मं ॥ १२८ ॥
धणवाहणो उ दईया-सुरय-सुहासत्त-माणसो धणियं ।
पिउणा भणिओवि दढं न ए(हो ?)इ गुरुवंदओ कहवि ॥१२९॥
अह तं विसयासत्तं गुरु-रागं धम्म-करण-निरवेक्खं ।
परिचत्त-सेस-कज्जं दट्ठुं लहु-मायरं गुरुणो ॥ १३० ॥
जाया एसा चिंता भाया मे राग-मोहिओ धरओ ।
जिण-वयण-बाहिर-मई इंदिय-विसएसु आसत्तो ॥ १३१ ॥
दुल्लहमवि मणुयत्तं पाविता धम्म-विरहिओ एसो ।
गच्छिस्सइ नरयम्मि घोरासु य तिरिय-जोणीसु ॥ १३२ ॥
केणावि उवाएणं बोहेमी राग-मोहियं एयं ।
एवं विचिंतिऊणं गुरुणा सद्दाविओ भाया ॥ १३३ ॥
महया उवरोहेणं समागओ वंदिऊण तो सूरिं ।
उवविट्ठो से पुरओ अह सूरी भणिउमाढत्तो ॥ १३४ ॥
पोग्गल-परियट्टेहिं बहूहिं संपाविऊण मणुयत्तं ।
हारेसु मा मुहाए विसयामिस-मोहिओ भद्द ! ॥ १३५ ॥
विसएसु दढं सत्ता सत्ता बंधंति असुह-कम्माइं ।
तव्वसओ संसारे भमंति अहमासु जोणीसु ॥ १३६ ॥
वह-बंध-मारणाई नाणाविह-वेयणाओ नरएसु ।
पाविंति विसय-गिद्धा दूसहाओ दीहरं कालं ॥ १३७ ॥
अच्छउ ता पर-लोए इहेव पाविंति गरुय-दुक्खाइं ।
विसय-पसत्ता दुद्दंत-इंदिया देहिणो बहवे ॥ १३८ ॥
मोत्तूण नियय-जूहं करेणु-सुह-सुरय-फास-पडिबद्धो ।
बद्धो वारी-बंधे फासेण गंओ गओ निहणं ॥ १३९ ॥
रसणिंदियम्मि लुद्धो विद्धो गलएण मच्छओ निहओ ।
घाणिंदियम्मि सत्तो पत्तो उरगोवि मरण-दुहं ॥ १४० ॥
उज्जोइय-सयल-दिसं दीव-सिहं पेच्छिउं पयंगोवि ।
तग्गहण-रओ मरणं पत्तो ननु चक्खु-दोसेण ॥ १४१ ॥

---

१ वन्दत इति वन्दकः । २ B त्रिभिः कुलकम् । ३ शब्दायितः = आहूतः । ४ पुद्गलपरिवर्तैः = अनन्तकालविशेषैः । ५ मुधा । ६ आमिषं = मांसम् । ७ सक्ताः = अवबद्धाः । ८ सत्त्वाः = जीवाः । ९ जूहो = यूथः = हस्तिसमुदायः । १० गजः । ११ गतः । १२ निधनम् = मरणम् । १३ मत्स्यकः । १४ B सिहिं ।

गोरी-सद्दासत्तो निच्चल-तइविय-कन्न-जुयलिल्लो ।
सवणिंदिय-दोसेणं मिंभो मओ वाह-बाणेण ॥ १४२ ॥
एक्किक्किंदिय-वसगा एए सव्वेवि पाविया निहणं ।
पंचिंदिय-वसगाणं नराण पुण का गई होज्जा ? ॥ १४३ ॥
ता पंचिंदिय-वसगो विसय-सुहं सेविऊण मा मद्द ! ।
धम्मोवज्जण-रहिओ वच्चसु घोरम्मि नरयम्मि ॥ १४४ ॥
किज्जउ धम्मम्मि मई विसय-सुहं उज्झिऊण ता इण्हिं ।
सेहलीकरेसु सुंदर ! अइदुलहं मणुय-जम्मंति ॥ १४५ ॥
एयं गुरुणो वयणं निसम्म धणवाहणो इमं भणइ ।
इच्छामि तुम्ह वयणं किं पुण निसुणेह मह भणियं ॥ १४६ ॥
अइनेह-परा घरई खणमवि विरहं न सक्कए सोढुं ।
दइयाऽणंगवई मह तेण न सक्केमि तं मोत्तुं ॥ १४७ ॥
तुम्हंपि वंदणत्थ आगमणं तेण होइ नो मज्झ ।
मह विरहे सा घरई इण्हिंपि हु अच्छए किच्छं ॥ १४८ ॥
तत्तो गुरुणा भणियं चंचल-चित्ताण महिलिआण कए ।
को व सैकन्नो पुरिसो हारिज्जा अप्पयं भद्द ! ॥ १४९ ॥
पवणुद्धुय-धय-चंचल-चित्तासुं महिलिआसु आसत्तो ।
जो धम्मम्मि पमायइ सो कोउरिसो, न सप्पुरिसो ॥ १५० ॥
अविय ।
अंतो विस-भरियाओ मणहर-रूवाओ बज्झ-वित्तीए ।
गुंजा-फल-सरिसाओ होंति सभावेण महिलाओ ॥ १५१ ॥
सच-दय-सोय-रहिया अकज्ज निरयाओ सैहस धणाओ ।
भय-जणणीओ, तासुं को व सैकन्नो रेइं कुज्जा ? ॥ १५२ ॥
रत्ताओ हरंति धणं पाणेवि हरंति तह विरत्ताओ ।
रागेवि विरागेवि य भयंकरा दुट्ठ-जुवईओ ॥ १५३ ॥
अन्नं चिंतेंति मणे नियंति अन्नं धेंरंति अन्नेण ।
चल-चित्ताणं ताणं को नाम हविज्ज पत्तिइओ ! ॥ १५४ ॥
मीरिति पई आरम्भ कारेणं तंपि हंदि ! सैमज्ज ।

---

१ तुरियं — त्वर्यं (हे. प्रा. ४. १७२) । २ मिंभो — भृंगः । ३ वाहं — व्याधः । ४ धर्मोपार्जनरहितः — धर्मार्जनवर्जितः । ५ [illegible] । ६ [illegible] मनागपि, [illegible] । ७ भद्र: — भद्रिन् । ८ B "[illegible]" । ९ [illegible] । १० [illegible] — [illegible] भवं [illegible], [illegible] । ११ रतिम् — [illegible] । १२ [illegible] (हे. प्रा. ४. [illegible]) । १३ [illegible] — [illegible] । १४ B [illegible] । १५ [illegible] ।

वीसासंति य अन्नं सब्भावं नेय पयडेंति ॥ १५५ ॥
किं बहुणा भणिएणं जाओ य हणंति नियय-पुत्तंपि ।
को नाम पिओ तासिं हविज्ज चवलाण महिलाण ? ॥ १५६ ॥
ता भद्द ! एरिसाणं तडिच्छडाडोव-चवल हिययाणं ।
महिलाण कए को इह हविज्ज सिढिलायरो धम्मे ? ॥ १५७ ॥
इय गुरु-भणियं सोउं विहसिय धणवाहणेण संलत्तं ।
अन्नाओ जुवईओ एवंविह-दुट्ठ-चरियाओ ॥ १५८ ॥
मह महिला पुण सरला पइ-व्वया सच्च-सील-दय-जुत्ता ।
अणुरत्ता सुविणीया थिर-नेहा गुरु-जणे भत्ता ॥ १५९ ॥
सरिसा सा कह होज्जा असुद्ध-चरियाण अन्न-महिलाण ? ।
लोह-तुरंगाईणं दीसइ गुरु-अंतरं लोए ॥ १६० ॥
तत्तो गुरुणा भणियं मणोहरा तुज्झ जइवि सा महिला ।
तहवि हु उवभुज्जंता सरणी सा नरय-नयरस्स ॥ १६१ ॥
जह किंपाग-फलाइं भुत्ताइं दुहावहाइं इह होंति ।
तह इत्थी-सुरय-सुहं मणहरमवि दोग्गइं नेइ ॥ १६२ ॥
जह विस-मीसं सरसंपि भोयणं जीवियं हरइ भुत्तं ।
तह सुंदरावि रमणी रमिया नणु दोग्गइं देइ ॥ १६३ ॥
ता उज्झसु अणुरायं कुगइ-निमित्ताए नियय-दइयाए ।
पंच-महव्वय-जुत्तो होसु तुमं चरण-निरउत्ति ॥ १६४ ॥
एवं दिवसे दिवसे संवेगकरेहिं महुर-वयणेहिं ।
बोहिज्जंतो भणयं जाओ अह पयणु-रागो सो ॥ १६५ ॥
अन्न-दिणे एगंते गुरु-पुरओ अंजलिं करेऊण ।
धणवाहणो स एवं पउजरई परम-संविग्गो ॥ १६६ ॥
तुम्हाणममय-भूए वयणे निसुणेवि मज्झ हिययाओ ।
किं नो सक्कइ रागो विसंव दुट्ठस्स सप्पस्स ? ॥ १६७ ॥
भयवं ! ताव न तुट्टइ दइयाए उवरि सव्वहा रागो ।
नवरं करेमि एक्कं जइ जुत्तं तुम्ह पडिहाइ ॥ १६८ ॥
सुरय-सुह-निप्पिवासो दिक्खं गिण्हामि तुम्ह पामूले ।
दइयाए समं अहयं दंसणमित्तेण संतुट्ठो ॥ १६९ ॥
एवं ववत्थियम्मि जइ जोग्ग देह मज्झ तो दिक्खं ।

१ विश्वसन्ति । २ प्रकटयन्ति । ३ तडिच्छटाऽऽटोपचपलहृदयानाम् । ४ सर-लाः = मार्दः । ५ दुर्गतिम् । ६ मतनुः = अल्पः । ७ श्वक्कते = अपगच्छति ।

तीए अदंसणेणं सक्केमि न जीवियं धरिउं ॥ १७० ॥
तव्वयणं सोऊण य सुधम्म-सूरी विचिंतए एवं ।
पेच्छह अइदुरंतो रागो कह विलसए लोए ! ॥ १७१ ॥
एवंपि ता दिज्जउ पव्वज्जा ताहि गहिय-सुत्तत्थो ।
सयमेव विवेग-जुओ उज्झिस्सइ राग-संबंधं ॥ १७२ ॥
एवं विचिंतिऊणं अणंगवइयाए संजुओ ताहे ।
धणवाहणो स-माया गुरुणा पव्वाविओ विहिणा ॥ १७३ ॥
चंदजसा-नामाए मयहरियाए समप्पिया सावि ।
साहुणि-गण-मज्झ-गया सिक्खइ वर-साहुणी-किरियं ॥ १७४ ॥
एवं च ताण दोण्हवि परोप्परं जाव तुट्टइ न रागो ।
बहुणावि हु कालेणं सुत्तत्थ-विसारयाणंपि ॥ १७५ ॥
ताव य गुरुणा भणियं एगंते भारईए महुराए ।
एयं न जुत्तमहुणा उत्तम-सत्ताण तुम्हाण ॥ १७६ ॥
अविरइ-जुवइ-जणेवि हु सवियार-पलोयणम्मि साहुस्स ।
पायच्छित्तं गरुयं भणियं सुत्ते जिणिंदस्स ॥ १७७ ॥
जं पुण साहुणि-विसए सवियार-पलोयणं तु साहुस्स ।
तं भद्द ! गुरु-अणत्थस्स कारणं वन्नियं समए ॥ १७८ ॥
इयर-महिला-जणेवि हु दिट्ठी-पीओ न होइ जुत्तोत्ति ।
किं पुण समणी-विसए अबोहि-बीयस्स मूलम्मि ! ॥ १७९ ॥
ता उज्झिय अविवेयं रागं ववहत्थिऊण भावेण ।
परिहरसु सव्वहच्चिय दिट्ठि-कुसीलत्तणं एयं ॥ १८० ॥
एवं गुरुणा भणिओ संविग्गो सोवि चिंतए एवं ।
अइराग-पर-वसस्स ओ धी ! धी ! मह निव्विवेयस्स ॥ १८१ ॥
जो हं पणट्ठ-लज्जो गय-राय-पयम्मि वट्टमाणोवि ।
साहु-जण-निंदणिज्जं रागं न चएमि छंड्डेउं ॥ १८२ ॥
लद्धूणवि निरवज्जं पवज्जं दुट्ठ-राग-पडिबद्धो ।
होहामि पुन्न-रहिओ दीहर-संसार-आभागी ॥ १८३ ॥
हा जीव ! पाव ! भमिहिसि नारय-तिरिएसु दीहरं कालं ।
अविसय-पयट्ट-रागो लद्धूणवि धम्ममणवज्जं ॥ १८४ ॥
एवं भावेंतस्सवि धणवाहण-साहुणो न ऊत्तरइ ।

अणुरागो तव्विसए तीएवि य तस्स उवरिम्मि ॥ १८५ ॥
एव वच्चइ कालो संजम-तव-विणय-करण-निरयाणं ।
गुरु-आणा-संपाडण-पराण अह ताण दोण्हंपि ॥ १८६ ॥
अह अन्नया कयाइवि भगिणीए वसुमईए संजुत्ता ।
चलियाऽणंगवई सा वियार-भूमीए वहियाओ ॥ १८७ ॥
दिट्ठो य ताहि एगो महिला-सहिओ नरो उ उम्मत्तो ।
धूलि-रय-धूसरंगो जर-चीवर-चीरियाइन्नो ॥ १८८ ॥
उग्गायंतो बहुहा नच्चंतो डिंभ-सत्थ-परिकिन्नो ।
तं दट्ठुमणगवई सुइरं पुलएइ तं जुयलं ॥ १८९ ॥
तत्तो तीए भणियं भगिणीए सुलोयणाए अणुहरइ ।
अज्जो ! एसा जुवई गह-गहिय-नरस्स पासत्था ॥ १९० ॥
भणियं च वसुमईए सुइर निज्झाइऊण सविसायं ।
सच्चिय एसा अम्हं भगिणी ओ सुलोयणा नाम ॥ १९१ ॥
परिणीया आसि पुरा सुबंधुणा मेहलावइ-पुरीए ।
दिट्ठा कणगरहेणं कयाइ अह राय-उत्तेणं ॥ १९२ ॥
अंतेउरम्मि छूढा अइगुरु-अणुराय-हरिय-हियएण ।
सयलोरोह-पहाणा जाया अह तस्स वल्लहिया ॥ १९३ ॥
एयं मह पच्चक्ख सव्वपि हु सासुरे वसंतीए ।
वित्तं, तुमएवि सुयं अज्जे ! लोय-प्पवायाओ ॥ १९४ ॥
एसो गह-गहिय-नरो दीसइ सरिसो उ राय-उत्तस्स ।
ता एसो कणगरहो एसावि सुलोयणा नूणं ॥ १९५ ॥
भणियमणगवईए संभासेमो इमं तु निय-भगिणिं ।
किं अम्हे परियाणइ, अहवावि भंभेला एसा ? ॥ १९६ ॥
इत्तो गंतुं दोहिवि मद्दुरं आभासियावि सा जाहे ।
नवि जाणइ किंचि फुंडं वोल्लइ य बहु-असंबद्धं ॥ १९७ ॥
ताहे दोवि जणाइं सुधम्म-सूरिस्स पाय-मूलम्मि ।
करुणा-पराहिं अज्जाहिं ताहि नीयाइं सविसायं ॥ १९८ ॥
भणिओ अज्जाहिं गुरू एसा अम्हाण जिट्ठ-भगिणी ओ ।
किं होइ नवा भयवं ! जाया उम्मत्तिया कहवा ? ॥ १९९ ॥

---

१ चीवर=वस्त्रं, चीरिका श्रेष्ठविशेषाख्येयाकर्णो व्यासः । २ उद्गायन् । ३ डिम्भाः=बालकाः । ४ अनुहरते=अनुकरोति । ५ आर्ये ! । ६ पार्श्वस्था । ७ दिसा (K. P. 150) । ८ श्वशुरगृहे । ९ भंभला=मूर्खा (H. D. VI. 110) । १० फुडं=स्पष्टम् (H. P. IV. 258) । ११ B युग्मम् ।

भणियं गुरुणा तत्तो नाणेण वियाणिऊण परमत्थं ।
सच्चिय सुलोयणा सा कणगरहो एस जुवराया ॥ २०० ॥
जोगो मइ-मोहकरो सीसे खित्तो इमाण सुण्हाण ।
एक्काए सवत्तीए ईसा-वस-गाढ-कुद्धाए ॥ २०१ ॥
तस्स वसेणं दोण्हवि मइ-संमोहो इमाण संजाओ ।
रन्ना य तओ विज्जा बहवे सद्दाविआ तत्थ ॥ २०२ ॥
न य केणावि पउणाइं कयाइं कालेण रक्खग-नराणं ।
कहवि पमाय-पराणं नीहरियाइं इमाइं तु ॥ २०३ ॥
भणियं च वसुमईए भयवं ! एयाण मूढ-चित्ताणं ।
जइ पेच्छह उवयारं, पडिजोगं देह चिंतेउं ॥ २०४ ॥
तत्तो गुरुणा तेसिं दिन्नो उम्माय-नासण-पडिट्ठो ।
पडिजोगो, जायाइं दोण्णिवि अह सत्थ-चित्ताइं ॥ २०५ ॥
दट्ठूण भगिणि-जुयलं सुलोयणा विम्हिया इम भणइ ।
किं नाम इमं सुमिणं किंवा मइ-विब्भमो एस ? ॥ २०६ ॥
सा कत्थ अम्ह नयरी सा य विभूई य ते अलंकारा ।
कह धूलि-धूसराइं इह म्हि (म्हो ?) संपावियाइंति ! ॥ २०७ ॥
दोन्निवि गहिय-वयाओ कत्थ व भगिणीओ मज्झ इहइं तु ? ।
ता नूण इंदयालं एयं अहयावि सुमिणंति ॥ २०८ ॥
तत्तो य वसुमईए कहियं उम्माय-कारणं सव्वं ।
जाव य गुरु-माहप्पा नट्ठो तुम्हाण उम्माओ ॥ २०९ ॥
जइया य तुमं भद्दे ! छूढा अंतेउरम्मि जुवरन्ना ।
तइयच्चिय खयरेणं मायाइ सुमंगलेण अहं ॥ २१० ॥
भुत्ता पभूय-कालं धणवइ-देवेण बोहिया तत्तो ।
जाया चंदजसाए पय-मूले सुयणु ! पव्वइया ॥ २११ ॥
एसावि अणंगवई धम्मं सोऊण भव-भयुव्विग्गा ।
निय-भत्तुणा समेया पव्वइया एत्थ गच्छम्मि ॥ २१२ ॥
ता सुयणु ! न सुविणमिणं सच्चं चिय ज तुमे इमं दिट्ठं ।
एसो सो अम्ह गुरू सुधम्म-नामो महा सत्तो ॥ २१३ ॥
तत्तो दोवि जणाइं सुधम्म-सूरिस्स परम-विणएणं ।

---

१ योगः=औषधचूर्णयोगः । २ स्नुषयोः । ३ सपत्न्या । ४ वैरात् । ५ अस्मः स्थाने षष्ठी (ह. प्र. III. 134) । ६ पूर्वस्माद् मतिमोहकराद् योगाद् प्रतिकूलो योगः प्रतियोगः । ७ पटिष्ठः । ८ स्वस्थः । ९ वयं=वयम् । १० मत्पृष्ठे ।

साधि तइज्जा भगिणी वसुमइया आउय-खयम्मि ॥ २२९ ॥
पुव्व-दइयस्स जाया चंदज्जुण-नामगस्स देवस्स ।
तत्थेव किल विमाणे देवी चंदप्पभा नाम ॥ २३० ॥
एवं एग-विमाणे दिव्व-सुहं ताण अणुहवंताणं ।
सव्वेसिं अन्नोन्नं अइगरुया आसि पीईओ ॥ २३१ ॥
पलिओवमाणि अट्ठ उ दिव्व-सुहं तत्थ अणुहवेऊणं ।
देवो विज्जुप्पहो सो चइऊण इमम्मि वेयड्ढे ॥ २३२ ॥
दक्खिण-सेढीइ पुरे रमणीए रयणसंचए पवरे ।
पवणगइ-खयर-पुत्तो उप्पन्नो बउलवइयाए ॥ २३३ ॥

एवं च ठिए ।

जो धणवाहण-जीवो देवो विज्जुप्पहो य दिय-लोए ।
सो य तुमं इह सुंदर ! उप्पन्नो चित्तवेगोत्ति ॥ २३४ ॥
देवीवि चंदरेहा तत्तो आउक्खए चुया संती ।
उप्पन्ना वेयड्ढे नयरे सिरि-कुंजरावत्ते ॥ २३५ ॥
खयरस्स अमियगइणो पियाए भज्जाए चित्तमालाए ।
कुच्छीए संभूया पिय-धूया कणगमालत्ति ॥ २३६ ॥
भो चित्तवेग ! पुव्विं तुब्भं जो आसि राग-संबंधो ।
सामन्नमुवगयाणवि तस्स फलं एरिसं जायं ॥ २३७ ॥
रूवं बलं च दित्ती रिद्धीवि य आसि थेवियो तुम्ह ।
देव-भवे तुह आउं विमज्झिमं थेवय आसि ॥ २३८ ॥
एत्थवि माणुस्स-भवे अवरोप्पर-दंसणाओ आरब्भ ।
दुसहं विओय दुक्खं संजायं तुम्ह दोण्हंपि ॥ २३९ ॥
तुमएच्चिय अणुभूयं विओय-दुक्खं सुदूसहं जमिह ।
भो चित्तवेग ! किंवा कहिएणं तेण तुह पुरओ ! ॥ २४० ॥
काऊणवि सामन्नं सराग-भावो तुमे न जं चत्तो ।
तस्स फलेणं एसा दूसहा तुह आवया जाया ॥ २४१ ॥
देव-भवे तुह मित्तो चंदज्जुण-नामगो य जो आसि ।
चइऊण सोवि तत्तो चित्तगई एत्थ संजाओ ॥ २४२ ॥
वसुमइ-नामा भज्जा देवी चंदप्पहा य दिय-लोए ।
सावि य पियंगुमंजरि-नामा इह भद्द ! उप्पन्ना ॥ २४३ ॥
जं पुव्व-संगओ सो चित्तगई तेण तुम्ह संबद्धो ।

१ P सुसमइ । २ P सुसमइ । ३ P दुसमइ । ४ कोलिका = भाया ([illegible] 31. 115) । ५ परो: = [illegible] ।

अन्नोन्नं गुरु-नेहो सुंदर ! सेइ-दंसणेणंपि ॥ २४४ ॥
तेणं उवाय-पुव्वं घंडिया सा तुज्झ कणगमाला ओ।
इण्हिं स-कम्म-वसओ जाओ तुह तीइ सह विरहो ॥ २४५ ॥
भो चित्तवेग ! बहुणा किंवा भणिएण एत्थ अन्नेण ?।
जं चेव आसि पुट्ठं तं चिय तुह ताव साहेमि ॥ २४६ ॥
कणगरहो सो साहू अइप्पिओ आसि तुज्झ अन्न-भवे।
तत्तो य देव-लोए विज्जुप्पहो नाम जो देवो ॥ २४७ ॥
सो य अहं तुह वल्लह-मित्तो अज्जवि तत्थ वसामि दिवम्मि।
कारणमित्थमिमं तु पेडुच मे अइ-संगयओ सि तुमंति ॥ २४८ ॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसो एत्थ समप्पइ चिर-परिचिय-वन्नणोत्ति नामेण।
सुरसुंदरि-कहाए अट्ठमओ वर-परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ अष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ २००० ॥

अह भणइ चित्तवेगो सुरवर ! मह कहसु केण कज्जेण।
तइया मणिं समप्पिय कत्थ गओ आसि तुरिय-गई ? ॥ १ ॥
तो भणइ सुरो सुंदर ! निसुणसु एयंपि वज्जरिज्जंतं।
अज्ज अहं आणत्तो ससिप्पहेणं तु देवेण ॥ २ ॥
गच्छ विज्जुप्पह ! खिप्पं जंबुदीवम्मि भरह-खेत्तम्मि।
नयरे कुसग्ग-नामे घणवाहण-मुणिवर-समीवे ॥ ३ ॥
सो पुव्व-वेरिएणं दिट्ठो झाणम्मि संठिओ तत्थ।
तं दट्ठु कुविओ सो काही अइगरुय-उवसग्गं ॥ ४ ॥
ता तस्स रक्खणट्ठा सिग्घं वचाहि तम्मि नयरम्मि।
अहमवि इंदाणत्तिं समाणिउं आगमिस्सामि ॥ ५ ॥
तत्तो तहत्ति भणिउं वेगेण समागओ अहं इहइं।
ताव य दइया-सहिओ पलायमाणो तुमं दिट्ठो ॥ ६ ॥
ओहि-नाणेण मए नायं जह एस सो हु विज्जुप्पहो।

१ सेइ = सकृत्। २ घटिता = संयोजिता। ३ प्रतीत्य। ४ संगतकं = मैत्री। ५ B जेण। ६ आज्ञप्तः = आदिष्टः। ७ A दट्ठु। ८ A °णंहि। ९ इन्द्राज्ञप्तिम् = इन्द्रादेशम्। १० B दिट्ठो सि तुमं पुरो इंतो। ११ B पभो।

अन्नोन्नं गुरु-नेहो सुंदर ! सइ-दंसणेणंपि ॥ २४४ ॥
तेणं उवाय-पुव्वं घडिया सा तुज्झ कणगमाला ओ ।
इण्हिं स-कम्म-वसओ जाओ तुह तीइ सह विरहो ॥ २४५ ॥
भो चित्तवेग ! बहुणा किंवा भणिएण एत्थ अन्नेण ? ।
जं चेव आसि पुट्ठं तं चिय तुह ताव साहेमि ॥ २४६ ॥
कणगरहो सो साहू अइप्पिओ आसि तुज्झ अन्न-भवे ।
तत्तो य देव-लोए विज्जुप्पहो नाम जो देवो ॥ २४७ ॥
सो य अहं तुह वल्लह-मित्तो अज्जवि तत्थ वसामि दिवम्मि ।
कारणमित्थमिमं तु पेउच मे अइ-संगयओ त्ति तुमंति ॥ २४८ ॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसो एत्थ समप्पइ चिर-परिचिय-वन्नणोत्ति नामेण ।
सुरसुंदरि-कहाए अट्ठमओ वर-परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ अष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ २००० ॥

अह भणइ चित्तवेगो सुरवर ! मह कहसु केण कज्जेण ।
तइया मणिं समप्पिय कत्थ गओ आसि तुरिय-गई ? ॥ १ ॥
तो भणइ सुरो सुंदर ! निसुणसु एयंपि वन्नरिजंतं ।
अज्ज अहं आणत्तो ससिप्पहेणं तु देवेण ॥ २ ॥
गच्छ विज्जुप्पह ! खिप्पं जंबुद्दीवम्मि भरह-खेत्तम्मि ।
नयरे कुसग्ग-नामे घणवाहण-मुणिवर-समीवे ॥ ३ ॥
सो पुव्व-वेरिएणं दिट्ठो झाणम्मि संठिओ तत्थ ।
तं दट्ठुं कुविओ सो काही अइगरुय-उवसग्गं ॥ ४ ॥
ता तस्स रक्खणट्ठा सिग्घं वच्चाहि तम्मि नयरम्मि ।
अहमवि इंदाणत्ति समाणिउं आगमिस्सामि ॥ ५ ॥
तत्तो तहत्ति भणिउं वेगेण समागओ अहं इहइं ।
ताव य दइया-सहिओ पेलायमाणो तुमं दिट्ठो ॥ ६ ॥
ओहि-नाणेण मए नायं जह एस सो हु विज्जुप्पहो ।

१ पइ = प्रकृत् । २ घटिता = संयोजिता । ३ प्रतीत्य । ४ संगतकं = मैत्री । ५ B वेण । ६ आणत्तो = आदिष्टः । ७ A दट्टु । ८ A °णट्ठे । ९ इन्द्राज्ञप्तिम् = इन्द्रादेशम् । १० B दिट्ठो वि तुमं पुरो इंतो । ११ B पभो ।

मह मित्तो नहवाहण-नपाउरो वट्टए तुरियं ॥ ७ ॥
नहवाहणोत्ति एसो पुट्ठि-विलग्गो इमस्स एइत्ति ।
ता हं करेमि किंचिवि उवगारं पुव्व-मित्तस्स ॥ ८ ॥
एवं विचिंतिऊणं तुम्ह समीवम्मि आगओ अहयं ।
तइया य मणी दिव्वो समप्पिओ जीव-रक्खट्ठा ॥ ९ ॥
तत्तो य गओ तुरियं घणवाहण-मुणि-वरस्स पासम्मि ।
दिट्ठो य मए देवो उवसग्गं तस्स कुणमाणो ॥ १० ॥
भणियं च मए रे ! रे ! तियसाहम ! कत्थ वससे इण्हिं ।
देविंद-वंदियाणं मुणीण एवं करेमाणो ? ॥ ११ ॥
उप्पायंतो पीडं मुणीण सम-सत्तु-मित्त-वग्गाणं ।
पाविट्ठ ! कत्थ वच्चसि दिट्ठी-मग्गम्मि मह पडिओ ? ॥ १२ ॥
एवं च मए भणिए भवणवई सो सुसंसंभंतो ।
नट्ठो सहसा ताव य सुक्क-ज्झाणे पविट्ठस्स ॥ १३ ॥
मुणिणो मोहावगमा उप्पन्नं केवलं वरं नाणं ।
केवलि-महिमा विहिया तओ मए परम-विणएणं ॥ १४ ॥
सोउं दुंदुहि-सद्दं देवा मणुया य आगया बहवे ।
कहिओ तेसिं धम्मो केवलिणा मोक्ख-सुह-हेऊ ॥ १५ ॥
पत्थाव लहिऊणं पुट्ठो सो केवली मए एवं ।
भयवं ! किं अवरद्धं इमस्स देवस्स तुम्हेहिं ॥ १६ ॥
जेणेसो पाव मई जीविय-ववरोवणम्मि उज्जुत्तो ? ।
तो भणइ मुणी निसुणसु जह वेरं आसि अन्न-भवे ॥ १७ ॥
धायइ-संड-विदेहे चंपा नामेण आसि वर-नयरी ।
तीए पउमो राया जुवराया समरकेउत्ति ॥ १८ ॥
जिण-वयण-भावियप्पा सहोयरा दोवि नेह-संजुत्ता ।
पालिंति देस-विरइं रज्ज-धुरं तह य नीईए ॥ १९ ॥
अन्नाणमुवगयाणं नाहिय वाई समागओ कविलो ।
जंपइ नत्थि जीवो न य सव्वन्नू न निव्वाणं ॥ २० ॥
जिण मय-संथावण वियारम्मि जुवराइणा जिओ पाए ।
दिट्ठंत-हेउ-कारण-नाणाविह-जुत्ति निवहेण ॥ २१ ॥

१ B °वई । २ पृष्ठिः पृष्ठम् । ३ A °मिओ । ४ [illegible] — [illegible] ।
५ B [illegible] । ६ [illegible] — [illegible] । ७ [illegible], [illegible]) ८ B [illegible]
[illegible] । ९ [illegible] — [illegible] । १० [illegible] — [illegible] । ११ [illegible]

जुवरन्नो पडिवयणं जाहे न चेएइ किंपि सो दाउं ।
ताहे मंति-महत्तम-सामंताईहिं उवहसिओ ॥ २२ ॥
जाओ य विलक्खो सो दढं पैउट्ठो य समरकेउस्स ।
कह णु महा-यण-मज्झे एएणं धैरिसिओ अहयं ! ॥ २३ ॥
एवं विचिंतयंतो अइगुरु-रोसेण धमधमंतो सो ।
अत्थाण-मंडवाओ नीहरिओ चिंतए एवं ॥ २४ ॥
न य केणइ पुव्वमहं पराइओ वाइणा इहं लोए ।
पावेण इमेण पुणो सैभाए मज्झम्मि कह विजिओ ? ॥ २५ ॥
ता रयणीए भवणे इमस्स गंतूण गहिय-करवालो ।
छिंदामि उत्तिमंगं जेण मणं निव्वुइं लहइ ॥ २६ ॥
रोद्द-ज्झाणोवगओ एवं सो चिंतिऊण रयणीए ।
गैहियाउहो पविट्ठो वास-हरे समरकेउस्स ॥ २७ ॥
वैच्चो-हर-भित्तीए पच्छन्नो अच्छए पलीणो सो ।
काऊण गोस-किच्चं समागओ तत्थ जुव-राया ॥ २८ ॥
दीवय-वग्ग-करेहिं नरेहिं उज्जोइएण मग्गेणं ।
वच्चो-हर-गमणिच्छा अह जाया रैाय-उत्तस्स ॥ २९ ॥
पुरिसेहिं तत्थ दिट्ठो वच्चो-हर-संठिओ स दुट्ठ-मई ।
ऑयड्ढंतो खग्गं गहिओ बद्धो य सहसत्ति ॥ ३० ॥
जुवरन्ना नाओ सो नाहिय-वाई स एस कविलोत्ति ।
नूणं वायम्मि जिओ मज्झ वहट्ठा इह पविट्ठो ॥ ३१ ॥
दट्ठूण दीण-वयणं वेवंत-सरीरयं तयं कविलं ।
परिचत्त-जीवियासं जाया करुणा कुमारस्स ॥ ३२ ॥
भणियं कुमरेण तओ जीवंतो ताव इण्हि मुक्को सि ।
मोत्तूण मज्झ देसं ठाएयव्वं तुमे पाव ! ॥ ३३ ॥
इय भणिओ सो नट्ठो गंतूणं ताहि दूर-देसम्मि ।
भिल्लैं-जणाइन्नाए अवट्ठिओ भिल्ल-पल्लीए ॥ ३४ ॥
अह अन्नया य पउमो पुत्तं अैहिसिंचिऊण रज्जम्मि ।
जुवराइणा समेओ पव्वइओ गुरु-समीवम्मि ॥ ३५ ॥
दोन्निवि गुरुणा सहिया विहरंता बहुविहेसु देसेसु ।

---

१ चएइ = शक्नोति (H, P, 37) । २ प्रदुष्टः, प्रकुष्टो वा दृष्ट इत्यर्थः । ३ A धरसिओ । ४ B सभाइ । ५ निर्वृतिः सुखम् । ६ गृहीतायुधः = आत्तशस्त्रः । ७ वर्चो = विष्ठा तदुत्सर्गाय गृहं वर्चोगृहम् । ८ राजपुत्रस्य । ९ आकर्षन् । १० भिल्लजनैराकीर्णायां व्याप्तायाम् । ११ A अह सिं° ।

सत्थेण समं चलिया रयणपुरं नाम वर-नयरं ॥ ३६ ॥
सत्थाओ कहवि भट्ठा दोन्निवि अडवीए मोहिया मुणिणो ।
संपत्ता पल्लीए पाणय-अट्ठा पविट्ठा ते ॥ ३७ ॥
दिट्ठा य परियडंता कविलेणं कहवि पच्चभिन्नाया ।
कुद्धो य दढं एसो दट्ठूण मुणिं समरकेउं ॥ ३८ ॥
चिंतेइ तेहि कविलो इमेण बाएवि निज्जिओ अहयं ।
निव्विसओ आणत्तो तइया य इमेण पावेण ॥ ३९ ॥
ता कवडेणं केणवि वइरस्संतं करेमि इण्हिपि ।
इय चिंतिऊण वंदइ ते मुणिणो परम-विणएण ॥ ४० ॥
नीया य निजे गेहे विस-मीसं भत्त-पाणयं दिन्नं ।
भणिया य विणय-पुव्वं भयव ! एत्थेव भुंजेह ॥ ४१ ॥
अद्धाण-गमण-खिन्ना निव्विजणे एत्थ एग-देसम्मि ।
भुंजिय वीसमिउं तो पभाय-काले वएज्जाह ॥ ४२ ॥
एवं भणिया तेणं सुह-भावा वीसमित्तु खणमेगं ।
सज्झायं काऊणं पारद्धा भोयणं काउं ॥ ४३ ॥
संनिहिय-देवयाए मुणि-अणुकंपाए तयं विसं हरियं ।
मोत्तूण तओ दोन्निवि सज्झायं काउमारद्धा ॥ ४४ ॥
चिंतेइ तओ कविलो हंत ! विसेणं न किं मया एए ? ।
नूण मंत-बलेणं अवहरिया होज्ज विस-सत्ती ॥ ४५ ॥
ता रयणीइ अवस्सं मारेयव्वो मए इमो मुंडो ।
जीवंतम्मि इमम्मी नत्थि ममं जेण संतोसो ॥ ४६ ॥
पच्चाए रयणीए सज्झायं कट्टु साहुणो सुत्ता ।
कविलोवि अद्ध-रत्ते समागओ साहु-वहणट्ठा ॥ ४७ ॥
आयड्ढिऊण खग्गं जाव पहारं करेइ साहुस्स ।
रुट्ठाए देवयाए पहओ सो तेण खग्गेण ॥ ४८ ॥
रोद्द-ज्झाणोवगओ मरिऊण गओ विइज्ज-पुढवीए ।
मुणिणोवि निरइयारं सामन्नं काउं बहु-कालं ॥ ४९ ॥
कालं काउं विहिणा दोन्निवि सोहम्म-नाम-कप्पम्मि ।

---

१ B कहव । २ B °वीइ । ३ प्रत्यभिज्ञातो='तावेवेमौ' इत्युपलक्षितौ । ४ B वाहि । ५ तौ कर्मतापन्नौ । ६ निर्विजने=एकान्ते । ७ B विरस° । ८ A °वमेत्तु । ९ B °वाइ तं । १० विमर्शोऽस्याप्ययमिदम् । ११ मुनी । १२ A °वीए । १३ कृत्वा । १४ आकृष्य । १५ B रुट्ठाइ । १६ द्वितीयपृथिव्यां=द्वितीयनरके ।

उप्पन्ना सुह-पुन्ना[1] अच्छर-गण-संकुल-विमाणे ॥ ५० ॥[2]
तत्तो य पउम-जीवो सागरमेगं तु आउयं तत्थ ।
अणुहविऊणिह दीवे एरवए विजय-नयरीए ॥ ५१ ॥
धणभूइ-नामगस्स ओ जाओ तणओ सुधम्म-नामोत्ति ।
काऊण य सामन्नं उप्पन्नो बीयं-कप्पम्मि ॥ ५२ ॥[3]
चंदज्जुणे विमाणे ससिप्पहो नाम सो सुरो जाओ ।
दो चेव सागराइं संपुन्नं आउयं तस्स ॥ ५३ ॥
भद्द ! विहुप्पह ! संपइ विमाण-सामी उ सो सुरो तुम्ह ।
जस्साएसेण तुमं समागओ मह समीवम्मि ॥ ५४ ॥
सो समरकेउ-जीवो सागरमेगं तु अट्ठ-पलिएहिं ।
अब्भहियं अणुभविउं देव-भवे अह चुओ[4] तत्तो ॥ ५५ ॥[5]
एत्थेव भरह-खेत्ते कुसग्ग-नयरम्मि भद्दकित्तिस्स[6] ।
रन्नो पिय-महिलाए सुबंधुदत्ताए कुच्छीए ॥ ५६ ॥
उप्पन्नो सो देवो जाओ य कमेण दारओ तत्तो ।
धणवाहणोत्ति नामं विहिय से उचिय-समयम्मि ॥ ५७ ॥
वड्ढंतो य कमेण पत्तो अह जोव्वण जणाणंदं ।
अहिसिंचिय तं रज्जे जाओ समणो पिया तस्स ॥ ५८ ॥
सोवि[7] बहु-पुव्व-लक्खे रज्ज परिवालिऊण संबुद्धो ।
नरवाहणं तु पुत्त रज्जे ठविऊण पव्वइओ ॥ ५९ ॥[8]
भद्द ! विहुप्पह ![9] सो हं विहरंतो अज्ज इह पुरे पत्तो ।
अह एग-राइयाए ठिओ य पडिमाए[10] अह एत्थ ॥ ६० ॥
सोवि हु कविलो नरए अणुहविउं दारुणं महं दुक्ख ।
सागरमेग अहियं आउ भोत्तूण उव्वट्टो[11] ॥ ६१ ॥[12]
जाओ मगहा-विसए आभीरो सामडोत्ति नामेण ।
काऊण य बाल-तव भवणवई सो सुरो जाओ ॥ ६२ ॥
परमाहम्मिय-देवो उवरुद्दो नाम सो तहिं जाओ ।
दट्ठूण ममं इहइं समागओ आसुरत्तोत्ति ॥ ६३ ॥
सुमरंतो तं वइरं समागओ तेण मह वहट्ठाए ।
एयं वइर-निमित्त समासओ तुह मए सिट्ठं ॥ ६४ ॥

---

१ शुभपुण्याद्, सुसम्पूर्णा वा । २ B युग्मम् । ३ B युग्मम् । ४ अष्टभिः =पल्योपमैरभ्यधिकमेकं सागरं सागरोपमं, 'आयुः' इति शेषः, अनुभूयेत्यर्थः । ५ च्युतः । ६ A भरहकि° । ७ B °लाइ । ८ B युग्मम् । ९ B विविहुप्प° । १० A °रिपालि° । ११ °माइ । १२ उद्वृत्तः=नरकान्निष्क्रान्तः ।

भो चित्तवेग ! तत्तो पुणरवि सो केवली मए पुट्ठो ।
भयवं ! केत्तियमाले कत्थ व मह होज्ज उप्पत्ती ? ॥ ६५ ॥
को व पिया मह होही बोहिस्सइ को जिणिंद-धम्मम्मि ? ।
एवं च मए भणिओ भयवं ! सो भणिउमाढत्तो ॥ ६६ ॥
चिट्ठइ आउगसेसं एग-वीसं वास-कोडि-कोडीओ ।
तत्तो चइऊण तुमं आउक्खए हत्थिणपुरम्मि ॥ ६७ ॥
सिरि-अमरकेउ-रन्नो देवी-कमलावईए कुच्छिम्मि ।
बहु-उवयाइय-लद्धो उववज्जिसि पुत्त-भावेण ॥ ६८ ॥
जणणीइ समं तत्थ य अवहरिओ पुव्व-वेरिय-सुरेण ।
भो चित्तवेग ! खयराहिवस्स गेहम्मि वड्ढिहिसि ॥ ६९ ॥
एसेवो मह समीवे दिव्व-मणी जस्स होईओ तुमए ।
सो च्चिय परमत्थ-पिया भविस्सइ तम्मि जम्मम्मि ॥ ७० ॥
पासम्मि सुप्पइट्ठस्स सूरिणो पाविऊण गिहि-धम्मं ।
अह लद्धुं समणत्तं काहिसि संसार-वोच्छेयं ॥ ७१ ॥
इय केवलिणा भणिए तहत्ति बहु मन्निऊण तव्वयणं ।
तिं पयक्खिणिऊण पुणोऽभिवंदिओ सो मए भयवं ॥ ७२ ॥
तत्तो उप्पइऊणं समागओ एत्थ तुह समीवम्मि ।
जं त तुमए पुट्ठ त सव्वं साहियं एय ॥ ७३ ॥
भो चित्तवेग ! संपइ कायव्वं जं मए तैमाइससु ।
तो भणइ चित्तवेगो सुर-वर ! निसुणेसु मह वयणं ॥ ७४ ॥
नहवाहणेण नीया जा सा मह भारिया सुंदुक्खत्ता ।
तैयवत्थं मं दट्ठुं विलवती कलुण-सद्देण ॥ ७५ ॥
सुयगोह-वेढियस्सवि न तारिसं आसि मज्झ मण-दुक्खं ।
जह तीए कलुण-रोवण-विलाव-सद्दं सुणंतस्स ॥ ७६ ॥
सा कह चिट्ठइ संपइ जीवइ व नवत्ति मज्झ साहेसु ? ।
ओहि-नाणेण तुमं जाणसि पच्चक्खमिव सव्वं ॥ ७७ ॥
ईसिं हसिऊण तओ देवो पज्जरइ भद्द ! निसुणेसु ।
सा तुह भज्जा नीया गंगावत्तम्मि रुयमाणी ॥ ७८ ॥
नहवाहणेण तत्तो छूढा अंतेउरम्मि नियपम्मि ।

१ आढत्तो = आरब्धः । २ B इग । ३ ˚ईह । ४ B सुगमम् । ५ B ˚रेह˚ । ६ दीवितः = उपदीकृतः । ७ व्यवच्छेदम् । ८ त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य । ९ B ˚रय ? । १० B तं सं सु˚ । ११ A चवं इहम्' । १२ सुदुःखार्ता । १३ A ˚रुद्द˚ । १४ B

गुरु-सोय-पीडियाए किल एवं चिंतयंतीए ॥ ७९ ॥
सो मह दइओ तावय भीसण-भुयंगेहिं गहिय-सव्वंगो ।
गुरु-वेयणाए[1] मन्ने होही पाणेण परिचत्तो ॥ ८० ॥
अह कहमवि जइ जीवइ तहवि हु मह तेण नत्थि संजोगो ।
विज्जा-बल-अहिएणं पावेण इमेण हरियाए ॥ ८१ ॥
ता संपइ मह जुत्तं मरिउं गुरु-सोय-दुक्ख-तवियाए[2] ।
सुइणेवि[3] नेव अन्नो पुरिसो मह लग्गए अंगे ॥ ८२ ॥
इय मंतिऊण तीए अइ-उग्ग-विसं तु भक्खियं सहसा ।
भंजिय-लोयण-जुयलं मही-यले निवडिया तत्तो ॥ ८३ ॥
तदवत्थं तं दट्ठुं हाहा-सद्दो समुट्ठिओ तत्थ ।
तं सोउं नहवाहण-खयरोवि समागओ तत्थ ॥ ८४ ॥
नाऊण विस-वियारं[4] मंते[5] तंते[10] पउंजई[11] विविहे ।
विस-निम्महणे मणिणो आबंधई[12] तीऍ[12] अंगम्मि ॥ ८५ ॥
न य तीए कोवि[13] गुणो जाओ विस-धारियाए[14] बालाए ।
आहूया अह बहवे विस-मंत-वियाणया[15] खयरा ॥ ८६ ॥
सव्वायर-लग्गेहिवि[16] तेहिवि[17] पउणा[18] न सक्किया काउं ।
ताहे मयत्ति काउं मय-किच्च तीऍ[19] काऊण ॥ ८७ ॥
नीया पेय-वणम्मी नहवाहण-परियणेण सा बाला ।
चीयाए पक्खिविउ तत्तो उद्दीविओ जलणो ॥ ८८ ॥[20]
एत्तियमेत्तं साहइ सो देवो जाव चित्तवेगस्स ।
धणदेव ! ताव निसुणसु ज संवित्तं तहिं तइया ॥ ८९ ॥
सोउं दइया-मरणं दूसह गुरु दुक्ख-दलिय-सव्वंगो ।
वज्जासणि-भिन्नो इव उग्ग-भुयगेण गसिउव्व ॥ ९० ॥
गहिउव्व रक्खसेणं पहओ इव मोग्गरेण[21] गरुएण ।
नीससिय दीह-दीहं गुरु-सोयाऊरिओ[22] खयरो ॥ ९१ ॥
मुच्छा-निमीलियच्छो धसत्ति धरणी-यलम्मि सो पडिओ ।

---

१ A °यणोहण° । २ B °णाइ । ३ A °इवि जइवि को° । ४ तस्मया । ५ स्वप्नेऽपि । ६ A महिय° । ७ B °हारावो । ८ विकारम् । ९ मन्त्रान् = देवादि-साधनानि (H. A. 8 45२) । १० तन्त्राणि = ओषधीन् (S K.) । ११ प्रयुङ्क्ते । १२ B तीइ । १३ °वि हु गु° । १४ धारियाए = प्राकारितया (H. D. II. १०४) व्याप्तेत्यर्थः । १५ विज्ञायकाः = वेत्तारः । १६ B विसहर-उवयारेहिवि । १७ A सेहिवि । १८ प्रगुणा । १९ B तीइ । २० B गुग्गमम् । २१ B मुग्ग° । २२ B °रियो ।

निलट्ठ-सयल-चेट्ठो संजाओ विगय-जीउव्व ॥ ९२ ॥
दट्ठूण चित्तवेगं तदवत्थं ताहे तेण देवेण ।
सीयल-जलमाणेत्ता सित्तो सो सव्व-अंगेसु ॥ ९३ ॥
विहिओ य मए पवणो सुकोमलो नियय-उत्तरीएण ।
तत्तो खणंतराओ लद्धूणवि चेयणं कहवि ॥ ९४ ॥
पुणरुत्तं मुच्छिज्जइ अइगुरु-अणुराय-मोहिओ खयरो ।
अइवल्लह-महिलाए मरणं संरिऊण दुक्खत्तो ॥ ९५ ॥
कहकहवि समासत्थो विहिओ गुरु-सोय-पीडिओ तहवि ।
थूलंसुंए मुयंतो अहो-मुहो चिट्ठई जाव ॥ ९६ ॥
ताव य सुरेण भणिओ महिलामेत्तस्स कारणे कीस ।
आयासिज्जइ अप्पा एवंविह-सोय-करणेणं ? ॥ ९७ ॥
विबुह-जण निंदणिज्जं असमंजस चेट्ठियं पमोत्तूण ।
वत्थु-सरूवं सुंदर ! भावियव्व पयत्तेण ॥ ९८ ॥
संसारम्मि अणंते परिब्भमताण होंति जीवाण ।
संयोग-विप्पओगा इट्ठाणिट्ठेहिं संपहुत्तं ॥ ९९ ॥
नहु हरिसो संजोगे नेवं विसाओवि इट्ठ-विरहम्मि ।
कायव्वो बुद्धिमया संसार-सरूवयं नाउं ॥ १०० ॥

किंच ।

पुव्व-भवे जो तुमए अणुरागो नेव उज्झिओ तइया ।
संमणत्तणेवि पत्ते तस्स पभावाउ सग्गेवि ॥ १०१ ॥
रिद्धि-बल-तेय-हीणो आसि तुमं तह य एत्थ जम्मम्मि ।
एवं विओय-दुक्खं पत्तं तक्कम्म-दोसेण ॥ १०२ ॥
तहवि हु अज्जवि रागं तीए उवरिं न मुचसे कीस ? ।
एवंविह-दुक्खाण ऐसो चिय कारणं परमं ॥ १०३ ॥
अह भणइ चित्तवेगो सुर-वर ! मह फुरइ दाहिणं नयणं ।
पहसिय-मुहो य दीसासि तुमंति ता कहसु परमत्थं ॥ १०४ ॥
किं जीवइ सा बाला सच्च चिय अहव सा मया धरेई ? ।
जइ ताव तुमं मित्तो आसि महं अन्न-जम्मम्मि ॥ १०५ ॥
दंसिज्जउ सा सिग्घं अह नैवि सा मज्झ जीवियं नत्थि ।

---

१ B चिट्ठो । २ B विस्रभिः कुलकम् । ३ दृष्ट्वा । ४ दुःखार्तः । ५ समाश्वस्तः । ६ स्थूलाश्रुकाणि । ७ B °मुयं । ८ A ठिसु° । ९ B सुगमम् । १० संतप्तः (H.P.II.151) । ११ B न हु संगो । १२ श्रमणत्वेऽपि प्राप्ते । १३ B सुगमम् । १४ रागः । १५ परिहरत् । १६ मे । लिज्जइ नम्पम् (H. P. II. 171) ।

उज्जामि बहु भणंतो एसो च्चिय निच्छओ मज्झ ॥ १०६ ॥
ईसिं हसिऊण तओ देवो वज्जरइ भद्द ! जइ एवं ।
ता पिट्ठेओ निरूवसु जेण तयं पेच्छसे दइयं ॥ १०७ ॥
एवं सुरेण भणिओ वलिय-ग्गीवं निरूवई जाव ।
ताव य [4]विहूसियंगी पेच्छइ निय-भारियं सहसा ॥ १०८ ॥
तं दट्ठु चित्तवेगो ससंकिओ निय-मणम्मि वज्जरइ ।
सुर-वर ! साहसु सच्चं हासं मोत्तूण मह इण्हिं ॥ १०९ ॥
किंवा सच्चिय एसा नहवाहण-[5]अवहिया महं दइया ।
मह आसासण-हेउं सुर-माया अह तुमे विहिया ? ॥ ११० ॥
अइ ताव विसं भक्खिय मह विरहे सा मया सुदुक्खत्ता ।
ता कह इह जीवंती सपत्ता अक्खय-सरीरी ! ॥ १११ ॥
तत्तो य भणइ देवो सच्चिय एसा, न होइ सुर-माया ।
अवहरियं सा मए जह इहाणिया तहय निसुणेसु ॥ ११२ ॥
केवलि-महिमं काउं आगच्छंतेण तुह समीवम्मि ।
ओहि-न्नाणेण मए दिट्ठा तुह भारिया एसा ॥ ११३ ॥
कय-मरणज्झवसाणा तत्तो य मए विचिंतियं एयं ।
गहिऊण इमं पच्छा गच्छिस्सं मित्त-पासम्मि ॥ ११४ ॥
इय चिंतिय पत्तो हं गगावत्तम्मि तम्मि नयरम्मि ।
विस-वेय-विहुरियंगी दिट्ठा य मए इमा तत्थ ॥ ११५ ॥
हंतूण मंत-सत्तिं सव्वेसिं थंभियं मए उ विसं ।
तत्तो[8] मयत्ति कलिउं मय-किच्चं तीए काऊणं ॥ ११६ ॥
नीया [9]पेय-वणम्मी नहवाहण-परियणेण सा बाला ।
चीयाए पक्खिविउं जाहे उज्जालिओ जलणो ॥ ११७ ॥
ताहे अवहरिय विसं घे[10]त्तूण इमं समागओ इहइ ।
तुज्झ समीवे ताव य एस विगप्पो महं जाओ ॥ ११८ ॥[11]
सोउं ई[12]मीइ मरणं किं मन्ने एस कुणइ मह मित्तो ।
किं दढ-रागो अज्जवि अहवावि हु [13]पयणुरागोत्ति ॥ ११९ ॥
इय चिंतिऊण एसा अदिस्सा सुयणु ! तुह मए विहिया ।
नाऊण नि[14]च्छयं ते इण्हिं पुण पयडिया भद्द ! ॥ १२० ॥

---

१ पृष्ठतः । २ B पिच्छ° । ३ B स तेण म° । ४ A विभूसि° । ५ अपहृता । ६ A °रिया । ७ विधुरिताङ्गी = विप्लुताङ्गी । ८ A °त्तो य म° । ९ प्रेतवने = श्मशानम् । १० B घित्तू° । ११ B तिसृभिः कुलकम् । १२ A °मीए । १३ प्रतनुरूपो रागो यस्य सः । १४ B °च्छयत्थं ।

ता मा कुण आसंकं सच्चिय एसा उ कणगमालत्ति ।
इय भणिए सो खयरो पहसिय-वयणो दढं जाओ ॥ १२१ ॥
अह पणमिय तं देवं कयंजली भणइ चित्तवेगो सो ।
अइनेहो दक्खिन्नं अहो णु तेमित्तं -वेच्छल्लं ॥ १२२ ॥
पर-उवयार-रया इह महाणुभावा भवंति पयईए ।
अणुवकयावि परेणं वट्टंति सयावि उवयारे ॥ १२३ ॥
तुमए दिन्नं जीयं मण-संतावो तुमे य निव्वविओ ।
अणहू-सरीरा एसा ज तुमए मज्झ उवणीया ॥ १२४ ॥
आउल-मणस्स पुव्विं तुमए जं किंचि मज्झ उवइट्ठं ।
सव्वं भरिय-घडस्सव तं मह पासेण वोलीणं ॥ १२५ ॥
तुज्झ पभावा सुर-वर ! जाओ हं सत्थ-माणसो इण्हिं ।
कायव्वं जं किंचिवि संपइ आइससु तं सव्वं ॥ १२६ ॥
भणियं देवेण तओ हवइ हु देवाण दंसणममोहं ।
तो भणसु भद्द ! किंचिवि जेण तयं तुह पयच्छामि ॥ १२७ ॥
तो भणइ चित्तवेगो जइ एवं देसु मज्झ तं किंचि ।
नहवाहण-खयरो जह न सक्कए मं पराभविउं ॥ १२८ ॥
भणियं देवेण तओ महिला-सहियस्स पहरिओ जं सो ।
विज्जाहर-कय-मेरं विलंघिउं दप्प-वामूढो ॥ १२९ ॥
तेणेव कारणेण विज्जा-च्छेओ इमस्स संजाओ ।
ता संपइ असमत्थो भद्द ! तुमं सो पराभविउं ॥ १३० ॥

अन्नं च ।

किल पुव्व-वेरिएणं अवहरिओ जाय-गरुय-रोसेण ।
सो चित्तवेग ! खयराहिवस्स गेहम्मि वड्ढिहिसि ॥ १३१ ॥
इय तइया केवलिणा भावि-भवं मज्झ साहयंतेण ।
आइट्ठं ता तुमए होयव्वं खयर-नाहेण ॥ १३२ ॥
वेयड्ढ-दक्खिणाए सेढीए सयल-खयर-नाहाणं ।
सामिं करेमि संपइ तुमंति, किं एत्थ अन्नेण ! ॥ १३३ ॥
मज्झ पभावाओ तुह सव्वाओ चेव खयर-विज्जाओ ।
होहिंति पढिय-सिद्धा अहियाओ अन्न-खयरेहिं ॥ १३४ ॥

---

१ मित्रवात्सल्यम् । २ निर्वापितः=शमितः । ३ अनघ=अक्षतम् (D L.13) । ४ अमोघं=सफलम् । ५ प्रहृतुमारब्धः प्रहृत इति कर्तरि क्तः । ६ मेरा=मर्यादा । ७ दर्पेण व्यामूढः सन् । ८ B °प्पमारूढो । ९ B तुमम् । १० अधिकाः । ११ अन्यखचरेभ्यः सकाशात् ।

पर-विज्जाणं छेयं मंतोण ओसहीण अंहलत्तं ।
काहिसि इच्छाए तुमं खयराणं वयण-मेत्तेणं ॥ १३५ ॥
अइदप्पियावि खयरा आणा-निदेस-कारिणो सव्वे ।
होहिंति विणय-पणया मज्झ पभावाओ तुह भद्द ! ॥ १३६ ॥
ता इण्हिं गंतूणं वेयड्ढे सिद्धकूड-सिहरम्मि ।
सासय-जिण-पडिमाणं महिमं अट्ठाहिअं काउं ॥ १३७ ॥
अब्भत्थिय धरणिंदं सव्वाओ तुज्झ खयर-विज्जाओ ।
दाऊण जहाविहिणा गच्छिस्सं ताहि संट्ठाणं ॥ १३८ ॥[8]
एवं सुरेण भणिओ पय-जुयलं पणमिऊण से खयरो ।
सुर-वर ! महा-पसाओ एवं होउत्ति पज्जरइ ॥ १३९ ॥
बहु-माण-जुयं तत्तो आभासित्ता ममं तु सो खयरो ।
धणदेव ! मह समप्पिय मणिमेयं गुरु-पमोएणं ॥ १४० ॥
देवेण तेण सहिओ सह महिलाए नहम्मि उप्पइओ ।
अहयंपि तओ तत्तो समागओ नियय-ठाणम्मि ॥ १४१ ॥[12]
ता भो धणदेव ! मए एएण कमेण पाविओ एस ।
बहु-पुन्न-पावणिज्जो मणी मणाणंद-संजणणो ॥ १४२ ॥
दिय-लोय-समुप्पन्नो पवरो एसो मणी महाभाग ! ।
निस्सेस-दोस-समणो विसेसओ विस-समूहस्स ॥ १४३ ॥
ता धणदेव ! महायस ! गेण्हेसु एयं तुमं मणिं दिव्वं ।
सयल-गुणेग-निहाणं मह अणुरोहेण, किं बहुणा ॥ १४४ ॥
एय निसम्म वयणं कुमलो भणिरेसु भणइ धणदेवो ।
भो राय-सुय ! जमेयं तुमए सह दंसणं मज्झ ॥ १४५ ॥
जं च इमं अच्चंतं वयणं सब्भाव-गब्भिणं भद्द ! ।
तं चेय मज्झ मणि-सय-सहस्स-लक्खाण अब्भहियं ॥ १४६ ॥
अह भणइ सुप्पइट्ठो निसम्म धणदेव-भासियं वयणं ।
अत्थि य एयं धणदेव ! किंतु अहयंपि एयम्मि ॥ १४७ ॥
गहिए दिव्व-मणिम्मी तुमए मन्ने कयत्थमप्पाणं ।
ता भो मह धिईं-हेउं किज्जउ मणि-गहणमवियप्पं ॥ १४८ ॥[18]

---

१ B °ताणं । २ अफलत्वम् । ३ B °च्छाइ । ४ B मित्तं° । ५ B °हियं । ६ B °कलं विहिणाए । ७ स्वस्थानम् । ८ B युग्मम् । ९ तस्य सुरस्य । १० ततः = तदनन्तरम् । ११ ततः = तत्स्थानात् । १२ B युग्मम् । १३ B भिण्ह° । १४ भणिरेसु = वचनेषु । १५ A अणुम° । १६ B अहियं । १७ धिई = धृतिः । १८ B युग्मम् ।

नाउं अइनिब्बंधं गहिओ विणिएण सो मणी पवरो ।
अह भणइ सुप्पइट्ठो पुणरवि धणदेवमासज्ज ॥ १४९ ॥
गंतूण कुसग्गपुरे नियत्तमाणेण निय-पुराभिमुहं ।
आगंतव्वं इहइं अम्हाण अणुग्गहट्ठाए ॥ १५० ॥
भणियं धणदेवेणं होउ अविग्घेण ताव समओ सो ।
जं एसो च्चिय मग्गो नियत्तमाणाणमम्हाण ॥ १५१ ॥
एवं कय-संभासो रयणिं गमिऊण तस्स गेहम्मि ।
पत्ते पभाय-समए संवूढे सयल-सत्थम्मि ॥ १५२ ॥
तव्वेल-समुचियं सो कायव्वं काउं निग्गओ तत्तो ।
निय-परियण-सहिएणं पल्ली-वइणाऽणुगम्मंतो ॥ १५३ ॥
कहकहवि नियत्तेउ ससोय-वयणं तु पल्लीनाह तं ।
सत्थेण समं चलिओ धणदेवो वेसरारूढो ॥ १५४ ॥
कालेण य संपत्तो कुसग्गनयरम्मि वणिय-संजुत्तो ।
घेत्तुं महग्घ-मुल्लं दरिसणयं नर-वइ-समीवे ॥ १५५ ॥
संपत्तो नरवाहण-रन्ना बहु मन्निओ तओ तेण ।
सुंकवई सयल-भंडं पंच-उल सक्खियं काउं ॥ १५६ ॥
सागर-सेट्ठिस्स तओ भवणेसु भाडएण गहिएसु ।
उत्तारियं तु भंडं सव्वंपि निउत्त-पुरिसेहिं ॥ १५७ ॥
उत्तरइ य पइदियहं भंड तह घेप्पए य पडिभंडं ।
एवं च कइवि मासा वोलीणा तत्थ नयरम्मि ॥ १५८ ॥
सागर-सेट्ठि-सुएणं सिरिदत्तेण समं तु एयस्स ।
संजाया गुरु-पीई सववहारं करेंतस्स ॥ १५९ ॥
अह अन्नया य नीओ नियय-गिहे भोयणस्स कज्जेण ।
महया उवरोहेणं सिरिदत्तेणं तु धणदेवो ॥ १६० ॥
तत्थ य गएण दिट्ठा सिरिकंता पवर-रूव-संपन्ना ।
भगिणी सिरिदत्तस्स उ कन्ना नव-जोव्वणारंभा ॥ १६१ ॥
सालियंट-हत्था वीएंती भोयणं करेंतेण ।
सैच्चविया पच्चग अब्भुवन्नो तओ एसो ॥ १६२ ॥
तीएवि ससिणेहं अवंग-दिट्ठीएं पुलइओ एसो ।

---

१ A वणि° । २ B °ण अम्हा° । ३ गन्तुं प्रगुणीभूते । ४ B युग्मम् । ५ B घेत्तुं । ६ प्राभृतम् । ७ मानितः । ८ A पंकुव° । ९ शुल्कं गृह्णात् शुल्कयति । १० B युग्मम् । ११ B सिप्प° । १२ A करेंत° । १३ A °दत्ता उ । १४ सालि-यंट = तालवृन्तम् = व्यजनमिति यावत् । १५ दट्ठा (N p.46) । १६ B °इंद ।

अह चिंतइ धणदेवो तीए रूवेण अक्खित्तो ॥ १६३ ॥
जइ ताव इमा कन्ना; देंति[1] य जइ मे विमग्गिया एए ।
ता होज्ज मह कयत्थो दइयाए इमाए मणुय-भवो ॥ १६४ ॥
कह होज्ज मज्झ एसा मग्गामि सयंपि अहव अन्नेण ।
जइ दाहिंति न मज्झं विमग्गिया, होज्ज लहुयत्तं ॥ १६५ ॥
अहवा समाण-जाई धणवंतो वसण-वज्जिओ तह य ।
एसोवि जोव्वण-त्था तम्हा दाहिंति मह एए ॥ १६६ ॥
एव विचिंतयंतो काऊण भोयण तु धणदेवो ।
सिरिदत्तेण विइन्ने[2] तंबोल-विलेवणाइम्मि ॥ १६७ ॥
गेहाओ नीहरिओ गंतूण नियय-वास-ठाणम्मि ।
सिरिकंता-हय-हियओ पासुत्तो पवर-सयणीए ॥ १६८ ॥[3]
एत्तो य मयण-वसगा सिरिकंता रणरणेण[4] अभिभूया ।
गंतूण गिहुज्जाणं पासुत्ता कयलि गेहम्मि ॥ १६९ ॥
तत्थ यवक्खित्त-मणा कसिण-भुयंगेण बाहु-मूलम्मि ।
दट्ठा[5] दट्ठूण अहिं अईव-भय-वेविरि[6] सरीरा ॥ १७० ॥
आगम्म माउ-मूले रुयमाणी भणइ वेयण-परद्धा ।
अम्मो ! खद्धा खद्धा अहय गुरु-कसिण-सप्पेण ॥ १७१ ॥[7]
पेलव-सत्तत्तणओ उक्कडयाए य विस-वियारस्स ।
वेयणाए पभूयत्ता सभयत्ता इत्थि-भावस्स ॥ १७२ ॥
मीलिय लोयण-जुयल नीसाहारा धसत्ति धरणीए ।
विहलंघला निवडिया जणणीए पेच्छमाणीए ॥ १७३ ॥
तं दट्ठुं सिरिमइणा सागरे-सेट्ठी सहेव सिरिदत्तो ।
तह सयल-परियणो सो[17] सहसत्ति समाउलीभूओ ॥ १७४ ॥
ताहे बहु-गारुडिया हक्कारिज्जंति मंत-तंत-विऊ ।
कीरंति मंत-जावा तह वट्टिज्जंती मूलीओ ॥ १७५ ॥
धारेंति धारणाओ केवि हु कन्नम्मि[16] दिंति से जाव ।
कलुण विलवइ जणणी संवीरइ से[17] पिया एवं ॥ १७६ ॥
सुंदरि ! मा कुण सोयं एयं नेमित्तियं तयं वयणं ।
संपइ पयडीहोही दइए ! जामाउओ तुज्झ ॥ १७७ ॥

---

१ B दिंति । २ वितीर्णे=दत्ते । ३ B युग्मम् । ४ उत्कण्ठया । ५ दष्टा । ६ वेविरं=वेपनशीलम् । ७ आश्चर्येऽव्ययम् (H. P. II. २०५) । ८ खादिता । ९ युग्मम् । १० उत्कटतया । ११ प्रभूतत्वात् । १२ सभयत्वात् । १३ B पिच्छ° । १४ B सिट्ठी । १५ A से । १६ A देंति । १७ तस्याः पिता । १८ A °यडो हो° ।

घित्तुं लहु दिव्व-मणिं समागओ तस्स पासम्मि ॥ १९० ॥
विमल-सलिलेण सित्तो दिव्व-मणी तीहे तेण नीरेण ।
अब्भोक्खिया सलील समुट्ठिआ सुह-पसुत्तव्व ॥ १९१ ॥

अविय ।

तीए तं देह-गयं सप्प-विसं मणि-जलेण संसित्तं ।
सुक्क ज्झाणाभिहयं नट्ठ कम्मव मोहणिय ॥ १९२ ॥
तं दट्ठुं सिरिदत्तो सागर-सिट्ठी य हरिसिया दोवि ।
पिसुणंति तुज्झ एसा दिन्ना धणदेव ! सिरिकंता ॥ १९३ ॥
तत्तो सोहण-लग्गे परिणीया उच्छवेण महया उ ।
तीए सो अणुरत्तो विसय-सुहे भुजए तत्थ ॥ १९४ ॥
जा तत्थ कइवि मासे चिट्ठइ सो तीए जोव्वणासत्तो ।
ताव य सव्व भंडं विक्कीयं तस्स पुरिमेहिं ॥ १९५ ॥
पडिभंड पिहुँ गहियं सवूढा सयल-सत्थिया तीहि ।
धणदेवो आपुच्छइ गमणत्थं ससुर-वग्गं तं ॥ १९६ ॥
अह भूरि-दविण जुत्ता दासी-दासाइ-परियण-समग्गा ।
सिरिकंता निय-पिउणा पट्ठाविया भत्तुणा समयं ॥ १९७ ॥
पुव्वुद्दिट्ठ-कमेण धणदेवो गरुय-सत्थ-परियरिओ ।
चलिओ निय-नयरम्मि कुसग्गनयराउ सुह दिवसे ॥ १९८ ॥
अह कमसो संपत्तो सीह-गुहासन्न भू-पएसम्मि ।
आवासियम्मि सत्थे धणदेवो चिंतए एव ॥ १९९ ॥
तइया पल्ली-वइणा मणिओ उ अह अवस्समेंतेणं ।
आगंतव्वं तुमए मह गिह-हेउंति ता इण्हिं ॥ २०० ॥
आसन्ना सा वट्टइ पल्ली ता सिग्घमेव गच्छामि ।
दट्ठूण सुप्पइट्ठं पुणरवि इहमागमिस्सामि ॥ २०१ ॥
इय चिंतिऊण कइवय-पुरिम जुओ वेसरीए आरूढो ।
संपत्तो अह पेच्छइ सीह-गुहं सव्वओ दैट्ठं । ॥ २०२ ॥

अविय ।

जालोलुंखिय-निवडिय गो-महिस-करंक-कलिय-परंतं[14] ।

---

१ A पेत्तुं । २ B तेण तयणु सलिलेण । ३ C पिता = मिक्ता । ४ A सेट्ठी । ५ कथयन्ति (H. P. IV. 2) B पमणंति । ६ विक्रीतम् । ७ पृथु । ८ B सहयं । ९ A पुव्वाइ? । १० एंतेण = आयता = आगच्छतेत्यर्थः । ११ दयाम् । १२ आ-लोखियं = दग्धम् (H. P. IV. 203) । १३ दाढ्डिसिराकिः । १४ पेरंतो = पर्यंतः ।

पेरंत-सत्थ-विणिहय-हय-रुहिर-पवाह-दुग्गंधं ॥ २०३ ॥
दुग्गंध-धरणि-निवडिय-मइ-मंस-वसा-पसत्त-बहु-सुणहं ।
सुणह-भय-मुक्क-माणुस-करंक-सिव-मुक्क-फेक्कारं ॥ २०४ ॥
फेक्कार-सवण-संतट्ठ-भीरु-उड्डीण-गिद्ध-सिसु-निवहं ।
सिसु-निवह-हत्थ-संदड्ढ-भिल्ल-जुवईहिं दुप्पिच्छं ॥ २०५ ॥
दुप्पिच्छ-जलण-जाला पलुट्ठ-भिल्लोह-भवण-बीभच्छं ।
बीभच्छ-जलण-कवलिय-भय-माणुस-सय-समाइन्नं ॥ २०६ ॥
तं दट्ठुं धणदेवो एवं पजंपइ हा ! किमेयंति ।
अइविसमावि हु पल्ली केण इमा हंदि ! दड्ढत्ति ! ॥ २०७ ॥
एत्थंतरम्मि केणवि करंक-मज्झ-ट्ठिएण पजरियं ।
धणदेव ! एहि एत्तो अहयं सो देवसम्मोत्ति ॥ २०८ ॥
पडिच्छिन्न-चलण-जुयलो गुरु-पहरण घाय जज्जरिय-देहो ।
गाढं तिसाभिभूओ अज्जवि चिट्ठामि जीवंतो ॥ २०९ ॥
तं सोउं धणदेवो पुरिसं पट्ठविय पाणिय-निमित्तं ।
अइगुरु-विसाय-जुत्तो पत्तो अह तस्स पासम्मि ॥ २१० ॥
भणियं धणदेवेण साहसु भो ! केण विलसियं एयं ।
सो कत्थ सुप्पइट्ठो अह सो सोणियं समुल्लवइ ॥ २११ ॥
एत्तो तइयम्मि दिणे सिद्धपुराओ समागओ पुरिसो ।
एगंतम्मि य सिट्ठं तेण इमं पल्लि-नाहस्स ॥ २१२ ॥
कुमर ! अहं पट्ठविओ तुह-पिउ-वर-मंति सुमइ नामेण ।
भणियं च तेण, एयं साहेज्जसु सुप्पइट्ठस्स ॥ २१३ ॥
सुग्गीवस्मिह रन्नो अतिगुरुय-पमंग रोगओ जाओ ।
सयं-भारो तेण इमो चेट्ठेड रज्ज जीवियपरोत्ति ॥ २१४ ॥
एसोवि सुरह-कुमरो मन्नाइ नयन-नपइ-वगं तु ।
दुस्सीलो उल्लुंठो असच्च-भासी अकज्ज-रओ ॥ २१५ ॥
तह एयस्स विरत्ता सामंत-महंतमंडला सव्वे ।
रज्ज-सिरीए अजोग्गो, "तं चेव य कुमर ! जोगो सि ॥ २१६ ।

तुज्झ पुण वहट्ठाए कणगवईए पभूय-विक्खेवो ।
पट्ठविओ ता तुमए रक्खेयव्वं नियं-सरीरं ॥ २१७ ॥
एवं च जाव साहइ सो पुरिसो भद्द ! पल्लि-नाहस्स ।
ताव य सो विक्खेवो पभूय-रह-तुरय-पाइक्को ॥ २१८ ॥
सहसाच्चिय संपत्तो समंतओ वेढिया इमा पल्ली ।
अह भिल्ल-निवह-सहिओ नीहरिओ सुप्पइट्ठोवि ॥ २१९ ॥
बहु-जण-संहार-करं लग्गं आओहणं महा-घोरं ।
निहया बहवो भिल्ला विजिया अम्हे पर-बलेणं ॥ २२० ॥
गहिऊण तओ सारं सव्वं डहिऊण सीहगुहमेयं ।
काउं हय-विप्पहयं विणिग्गयं पर-बलं तत्तो ॥ २२१ ॥
अहयंपि हु जुज्झंतो एयमवत्थंतरं इहं पत्तो ।
धणदेव ! नेव जाणे किं जायं सुप्पइट्ठस्स ॥ २२२ ॥
पंच-नमोक्कारो अह दिन्नो सम्मत्त-वय-समेओ से ।
तेणावि य भाव-सारं पुणरुत्तं भणिउमाढत्तो ॥ २२३ ॥
एत्थंतरम्मि पुरिसो सलिलं घित्तूण आगओ तत्थ ।
धणदेवो भणइ तओ पियसु जलं देवसम्म ! इमं ॥ २२४ ॥
अह सो जलं पिवंतो अइतण्हा-सुसिय-तालुयत्तणओ ।
गुरु-वेयणा-परिगओ सहसा पाणेहिं परिचत्तो ॥ २२५ ॥
धणदेवोवि हु अइगुरु-सोगो डहिऊण तस्स तं देहं ।
सव्वंपि समर-भूमिं जोयावइ नियय-पुरिसेहिं ॥ २२६ ॥
न य कत्थइ उवलद्धं कैरकमेत्तंपि पल्लि नाहस्स ।
तत्तो चिंतइ एसो हा ! धी ! विहिणो विलसियस्स ॥ २२७ ॥
तारिस-गुण-जुत्तस्सवि सरल-सहावस्स सुप्पइट्ठस्स ।
निग्घिण कणगवईए हा ! हा ! कह दारुणं विहियं ? ॥ २२८ ॥
मोइंदजाल-सरिसं सव्वं एयम्मि हंदि ! संसारे ।
खण-दिट्ठ-नट्ठ रूवं धण-परियण-जीवियव्वाइं ॥ २२९ ॥
न य नज्जइ किं जायं महाणुभावस्स सुप्पइट्ठस्स ।
किं जीवइ अहव मओ संगामे एत्थ जुज्झंतो ? ॥ २३० ॥
एमाइ चिंतयंतो धणदेवो आगओ निजं सत्थं ।

१ पाइक्को = पदातिः (H. P. II. 138) । २ B जुग्गम् । ३ आयोधनं = संग्रामः । ४ भावसारं = श्रद्धापूर्वकम् । ५ भूयः (N. P. 37) । ६ आढत्तो = आरब्धः । ७ A घत्तू° । ८ अतितृष्णाशुष्कतालुकत्वतः । ९ परित्यक्तः । १० दग्ध्वा । ११ देवशर्मन्ः । १२ करङ्कमात्रम् = अस्थिमात्रम् । १३ मायेन्द्रजालसदृशम् ।

अह कमसो संपत्तो सय जुओ हत्थिणपुरम्मि ॥ २३१ ॥
सुद्दा ओ जणणि-जणया सव्वे आणंदिया वयंसा से ।
सोहण-दिवसे बहुया पवेसिया नियय-गेहम्मि ॥ २३२ ॥
अह पुव्व सिणेहेणं सिरिकंता सासुयाइणुन्नाया ।
नियं-पिद्दि-गुण पत्ता कमलावइ देवि-गेहम्मि ॥ २३३ ॥
दट्ठुं पुव्व वंयंसि विपसिय-मुह-पंकया महा-देवी ।
अइगरुय-सिणेहेण उट्ठिय आलिंगए एवं ॥ २३४ ॥
भणइ य वयंसि ! उक्कंठियोए दिट्ठा पभूय-कालाओ ।
अइसोहणं हि जायं ज मासुरयंपि तुहत्ति एत्थ ॥ २३५ ॥
जं तुमए दिट्ठाए दिट्ठ मन्नामि पिइं हरं सव्वं ।
इय भणिउं देवीए उचिय पवित्ती कया तीए ॥ २३६ ॥
उयविट्ठाओ दोन्निवि कुसल-पवित्ती य साहिया सव्वा ।
खणमेगं संभासं काऊण भणइ सिरिकंता ॥ २३७ ॥
गच्छामि इण्हि गेहं तत्तो कमलावई इम भणइ ।
पइदियह अंइ ! तुमए आगंतव्वं मह समीवे ॥ २३८ ॥
भणियं सिरिकंताए एव काहामि एव भणिऊणं ।
देवीएं अणुन्नाया समागया नियय-गेहम्मि ॥ २३९ ॥
एवं सिरिकंताए ससुर-कुले तत्थ अच्छमाणीए ।
कमलावईं देवाए समयं गुरु-पीइ-जुत्ताए ॥ २४० ॥
धणदेवेणं समयं विसय-सुहं सम्ममणुहवंतीए ।
बहुयाओ अइक्कंता वासाणं कोड-कोडीओ ॥ २४१ ॥[11]
अह अन्नया कयाइवि रिउं ण्हाया भत्तुणा समं सुत्ता ।
रयणी-चरिम-जामे सुमिणं पासत्तु पडिबुद्धा ॥ २४२ ॥
अह भणइ मए पिययम ! सुमिणे चंदो मुहेण पविसंतो
दिट्ठो, त दट्ठूण सहसा बुद्धा तओ अहयं ॥ २४३ ॥
भणियं धणदेवेण सुंदरि ! पुत्तो भविस्सए तुज्झ ।
सयल वणि-वग्ग-पवरो इय एवं सूयए सुमिणं ॥ २४४
भणियं सिरिकंताए एव पिय ! होउ वयणय सच्चं ।

१ वयस्याः = मित्राणि । २ सासुय इणुन्नाया = श्वश्वाऽनुज्ञा[illegible]
दाची । ४ वयस्यां = सखीम् । ५ B °याः; उत्कण्ठया मयेद[illegible]
दृम् । ७ पितृगृहम् । ८ कथिता । ९ B इह । १० B वंइ । [illegible]
१२ B युग्मम् । १३ ऋतु-स्नाता । १४ स्वप्नम् । १५ प्रातबुद्धा [illegible]
[illegible] सुविणं । १७ सूचयति ।

सासण-देवी-पभावा अद्धो एसो मए गंठो ॥ २४५ ॥
तीए च्चिय रयणीए तीए कुच्छिंसि गब्भ-संभूई ।
जाता कमेण जाव य वोलीणा दोन्नि मासा से ॥ २४६ ॥
तइयम्मि पुणो मासे दोहलओ तीए अभय-दाणम्मि ।
जाओ धणदेवेणवि सिट्ठे सो पूरिओ तीए ॥ २४७ ॥
अह उवचिय-गब्भा पूरिए दोहलम्मी
पसवण-समयम्मी आगयम्मी सुहेण ।
सुह-गह-निवहम्मी उच्च-ठाण-ट्ठियम्मी
सुह-करण-मुहुत्ते दारयं सा पसूया ॥ २४८ ॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ सिरिकंता-तणय-पसवणो नाम ।
सुरसुंदरी-नामाए कहाए नवमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ नवमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

तवकम्म-कुसल-विलया-समूह-विहियम्मि सूइ-कम्मम्मि ।
हेल्लुत्तावलि-गिह-दासि-विहिय-तक्काल-करणिज्जे ॥ १ ॥
सहरिस-परियण-वज्जरिय-वंज-सुय-जम्म हरिसिय-मणेण ।
धणधम्म-सेट्ठिणा अह वद्धावणयं समाढत्तं ॥ २ ॥

अविय ।

गहियक्खवत्त-पविसंत-नयर-नारी-जणाइ-रमणीयं ।
रमणी-यण-मुह-मंडण-वावड-निय-बंधु-घर-दारं ॥ ३ ॥
वर-दारग्ग-निवेसिय-वंदण-माला-सणाह-सिय-कलसं ।
सिय-कलस-हत्थ-पविसंत-वेड्ड-किज्जंत-कल-सद्दं ॥ ४ ॥
कल-सद्द-पउर-पाडल-मंगल-संगीय-पवर-पेक्खणयं ।
पेक्खणय-पिक्खणक्खित्त-लोय-दिज्जंत-तंबोलं ॥ ५ ॥

---

१ दोहदकः । २ देव्या शिष्टे कथिते सति । ३ B °ट्ठि । ४ विलया=वनिता । ५ हर्षाकुला । ६ A °लुत्तावलि° । ७ वर्यं धैर्यम् । ८ B सुरमम् । ९ वावड=व्यापृतम् । १० दारग्गं=द्वाराग्रम् । ११ सणाहं=युक्तम् । १२ वड्डा=मार्गः (H. D, VII. 31) । १३ कलशब्दप्रचुराणि यानि पाटलरूपाणि तैः मङ्गलार्थं संगीतं तेन प्रवरं श्रेष्ठं प्रेक्षणकं यत्र वर्धापनके । १४ B पिक्ख° प्रेक्षणकं दृष्ट्वा तस्य प्रेक्षणे आक्षिप्ता ये लोकास्तेभ्यो दीयमानं तंबोलं यत्र तत् । १५ B तिपुरिः [illegible] ।

अविय ।

घोसिय-जीवा-ऽभाओ मोयाविय-विउल-बंदि-निउरंबो ।
दिज्जंत-विविह-दाणो दीणाणाहाइ-सुह-जणओ ॥ ६ ॥
पइ-जिण-मंदिर-किज्जंत-वज्ज-वर-मज्जणाइ-वावारो ।
वर-वत्थमाइएहिं संमाणिय-साहु-संदोहो ॥ ७ ॥
भोजिय-सयण-समूहो संमाणिय-वणिय-नायर-महल्लो ।
जण-जणिय-चमक्कारो सुय-जम्म-महूसवो विहिओ ॥ ८ ॥
एवं कय-कायव्वो संपत्ते बारसम्मि दियहम्मि ।
गहिऊण दंरिसणीयं संपत्तो राइणो मूलं ॥ ९ ॥
कय-विणओ धणदेवो भणइ महा-राय ! सेट्ठि-वयणेण ।
देवी-सहिएण तुमं भोत्तव्व अम्ह गेहम्मि ॥ १० ॥
हसिऊं रन्ना भणिय न होइ किं सेट्ठिणो इमं गेहं ।
पिउ-सरिसो ज सेट्ठी विचिंतगो सयल-रज्जस्स ? ॥ ११ ॥
तहवि हु सेट्ठी जं भणइ किंचि तं चेव अम्ह कायव्वं ।
इय भणिए धणदेवो महा-पसाउत्ति भणिऊण ॥ १२ ॥
निय-गेहं गतूण तक्कालुचियं समत्थ-करणीयं ।
निय-परियणेण कारइ आणंदिय-माणसो जाव ॥ १३ ॥
देवी-सहिओ राया करेणुया-विसर-परिगओ ताव ।
संपत्तो सेट्ठि-गिहे वंदि-जणुग्घुट्ठ-जय-सद्दो ॥ १४ ॥
कय-मंगलोवयारो उत्तरिय करेणुयाइ देवि-जुओ ।
वर-मुत्ताहल-विरइय-चउक्क-सीहासणे पवरे ॥ १५ ॥
उवविट्ठो देवि-जुओ तत्तो य विलासिणीहिं पवराहिं ।
आरत्तियावयारण-पमुहम्मि विहिम्मि विहियम्मि ॥ १६ ॥
भुत्तो दिव्वाहारं निय-परियण-संजुओ जहा-विहिणा ।
गोसीस-विलित्तंगो परिहाविय-दिव्व-वर-वत्थो ॥ १७ ॥[12]
विणय-नएणं तत्तो धणदेवेण इमं तु विन्नत्तो ।
देवीए पिय-भगिणी वज्जरइ इमं महा-राय ! ॥ १८ ॥
पसवंति पिउँ-हरम्मी पढमं किल सयल-वणिय-जायाओ ।

---

१ निकुरम्बः=समूहः । २ वज्ज=वर्यं=श्रेष्ठम् । ३ SEE NOTE P. 5 । ४ उपढौकनम् । ५ B सिट्ठि । ६ B °सय । ७ B तिसृभिः कुलकम् । ८ A °याए । ९ देव्या युतो=युक्तः । १० आरात्रिकावतारणप्रमुखे । ११ कर्तरि क्ते भुक्तवान् (S. H. V. I. 11) । १२ B तिसृभिः कुलकम् । १३ नएणं=नतेन । १४ विहस्य । १५ पितृ-गृहे ।

कारण-वसेण केणवि संजायं नेव तं मज्झ ॥ १९ ॥
ता देवि-दंसणेणं इहेव किल पिउ-हरंति मन्नामि ।
ता जइ इत्तिय-भूमिं आगच्छइ होइ ता लट्ठं ॥ २० ॥
एव च तेण भणिए अह देवी राइणा अणुण्णाया ।
सिरिकंताए समीवे संपत्ता कंचुइ-समेया ॥ २१ ॥
तत्थ य मणोरमाए विलेवणाहरण-वत्थमाईहिं ।
पूइय भणिया देवी सुयस्स नामं करेसुत्ति ॥ २२ ॥
भणियं देवीए तओ 'सिट्ठिणि ! तुह चेव होइ उचियमिणं ।
तहवि तुमए भणियं कायव्वमवस्समम्हाणं ॥ २३ ॥
गहिऊण निउच्छंगे तं बालं कमल-कोमल-करेहिं ।
कमलावईए भणियं सुगंध-गंधे खिवंतीए ॥ २४ ॥
सिरिकंताए जणिओ धणदेवेण तु बालओ एसो ।
माउ-पिउ-अद्ध-नामो सिरिदेवो नाममेयस्स ॥ २५ ॥
अइसोहणं हि नामं विहियं देवीइ इय भणंतेण ।
अविहव-नारि-गणेणं मंगल-सद्दो समुग्घुट्ठो ॥ २६ ॥
अह तं मणहर-देहं मुट्ठीकय-कर-जुयं विसालच्छं ।
सुकुमाल-पाणि-पायं दट्ठूण विचिंतए देवी ॥ २७ ॥
धन्ना मज्झ वयंसी जीए सुओ एरिसो समुप्पन्नो ।
जण-मण नयणाणंदो मह पुण एयंपि न हु जायं ॥ २८ ॥
किं मज्झ जीविएणं किंवा मह विहल-गव्व-रज्जेण ।
जा निय-तणयस्स मुहं पिच्छामि न मंद-भग्गत्ति ॥ २९ ॥
एमाइ चिंतयंती आसासिया वयंसियं निययं ।
रन्ना सहिया देवी संपत्ता नियय-गेहम्मि ॥ ३० ॥
तत्थ य तं चिंतंती सुय-जम्मुक्कंठिया सँसोइल्ला ।
परिचत्त-देह-चिट्ठा उव्विग्गा सयल-कज्जेसु ॥ ३१ ॥
मत्ता व मुच्छिया इव सुत्तव्व मयव्व विगय-सत्तव्व ।
झाण-गय-जोगिणि इव उवरय-नीसेस-वावारा ॥ ३२ ॥
परिहायंत-सरीरा गुरु-सोयायास-साम-मुह-कमला ।

---

१ SEE NOTE P. 3 । २ B °ताइ । ३ कञ्चुकि = प्रतिहारः । ४ आभरणम् = विभूषणम् । ५ B °वीइ । ६ A सेहि° । ७ B निउच्छ° । ८ अविधवा = सभर्तृका । ९ B वीइ = यस्याः । १० सशोका । ११ चेष्टा = व्यापारः । १२ उद्विग्ना = खिन्ना । १३ विगतसत्त्वा । १४ परिहायंतं = परिहीयमानं = कृशीभवद्धयः । १५ आयासो = यत्नः ।

रन्ना कयाइ दिट्ठा पुट्ठा कमलावई ताहे ॥ ३३ ॥
देवि ! तुमं किं विमणा दुब्बल-देहा य दीससे इण्हिं ।
किं वंछियं न पूरिज्जइ साहीणं किंकरम्मि मए ? ॥ ३४ ॥
भणियं देवीए तओ अंसु-जलासार-सित्त-सिहिणाए ।
पिययम ! तुह प्पसाया संपज्जइ वंछियं सव्वं ॥ ३५ ॥
तं नत्थि किंपि सोक्खं तुह प्पसायाउ जं न मे पत्तं ।
नवरं पुत्त-पलोयण-सोक्खं सुइणेवि नो दिट्ठं ॥ ३६ ॥
धन्नाउ ताउ नारीओ इत्थ जाओ अहोनिसिं नाह ! ।
निययं थणं धयंतं थणंधयं हंदि ! पिच्छंति ॥ ३७ ॥
पच्छा परिणीयाइवि सिरिकंताए सुओ समुप्पन्नो ।
तुमए मन्नायाए न पुणो मह मंदभागाए ॥ ३८ ॥
ता देव ! देसु पुत्तं अह नवि ता नत्थि जीवियं मज्झ ।
तुहइ धणोवि अह एइ खरिमन्ना गई नत्थि ॥ ३९ ॥
तत्तो रन्ना भणियं एत्थ-त्थे कुणसु देवि ! मा सोगं ।
आराहित्ता तियसं पूरेमि मणोरहेऽवस्सं ॥ ४० ॥
इय भणिऊण राया काउं पूय जिणिंद-पडिमाणं ।
सिय-वसण-धरो उम्मुक्क-सयल-मणि-कंचणाहरणो ॥ ४१ ॥
पोसह-सालं गंतुं अट्ठम-भत्तं पगिण्हिउं विहिणा ।
कुस-सत्थरे निसन्नो एवं भणिउं समाढत्तो ॥ ४२ ॥
देवो व दाणवो वा जिण-सासण-भत्ति-संजुओ कोवि ।
जइ संनिहिओ सिग्घ आगच्छउ वंछियं देउ ॥ ४३ ॥
एवं च चिंतयंतो एगंते संनिरुद्ध जण-पसरो ।
निच्चल-देहो चिट्ठइ राया जा तिन्नि दियहाइं ॥ ४४ ॥
ता रयणि-चरिम-जामे विद्धंसिय-सयल-तिमिर-संघायं ।
भासुर-देह पुरिसं दट्ठूण विचिंतए राया ॥ ४५ ॥
निमिसंति लोयणाइं ता किं एसो न होइ देवोत्ति ।
न य मणुयाण सरीरे जायइ एवंविहा दित्ती ॥ ४६ ॥
ता होज्ज इमो को पुण चरणावि महिं फुसंति नेयस्स ।

---

१ B विरचितः कुशस्य । २ पूर्यते । ३ स्वाधीने । ४ मयि । ५ B °यीइ । ६ SEE NOTE P. 7 । ७ स्तने । ८ याः । ९ स्तनम् । १० धयंतं—'दधे पाने' इत्यस्मादित्यर्थः । ११ स्तनन्धयं—सुतम् । १२ A °याय । १३ मान्यायाः । १४ कुश संस्तरके । १५ निषण्णः—स्थितः । १६ दिवसानि । १७ B सुरवम् । १८ दीप्तिः । १९ स्पृशतः ।

एवं विगप्पयंतो राया आभासिओ तेण ॥ ४७ ॥
भो अमरकेउ-नर-वर ! उग्ग-तवेणं किलामिओ सि न व्हि ? ।
एवं भणमाणो सो अब्भुट्ठिय राइणा भणिओ ॥ ४८ ॥
को सि तुमं कत्तो वा समागओ कहसु मह महाभाग ! ? ।
भणियं सुरेण नर-वर ! कहेमि कोऊहलं जइ ते ॥ ४९ ॥
ईसाण-कप्प-वासी विहुप्पहो नाम सुर-वरो अहयं ।
आसन्न-चवण-समओ पर-लोय-हियं समायरिउ ॥ ५० ॥
तित्थयर-वंदणत्थं विदेह-वासम्मि आगओ आसि ।
तत्थ मए सो[5] भयवं आपुट्ठो नियय-वुत्तंतं ॥ ५१ ॥[6]
उप्पत्ती कत्थ मह चुयस्स एत्तो भविस्सए भयवं ! ? ।
तत्तो जिणेण भणियं भरहम्मि य हत्थिणपुरम्मि ॥ ५२ ॥
जो अच्छइ पुत्तत्थी पोसह-सालाइँ पोसहम्मि ठिओ ।
सिरि-अमरकेउ-राया तस्स तुमं होसि पुत्तोत्ति ॥ ५३ ॥[8]
तव्वयणं सोऊणं समागओ राय ! तुह समीवम्मि ।
ता मा कुणसु [9]किलेसं अहयं होहामि तुह पुत्तो ॥ ५४ ॥
गेण्हसु कुंडल-जुयलं नरिंद ! एय तओ उ देवीए ।
जीए इच्छसि पुत्तं दायव्वं [10]तीइ आभरणं ॥ ५५ ॥
इय भणिउं कण्णाणं[11] उत्तारिय कुंडलाइं दिव्वाइं ।
रन्नो समप्पिऊणं देवो अइंसणीभूओ ॥ ५६ ॥
रन्नावि रयणि-विरमे गंतुं देवीएँ[12] वियसिय-मुहेण ।
सुर-दंसणाइ सव्वो वुत्तंतो सोहिओ[13] तत्तो ॥ ५७ ॥
कुंडल-जुयलं अप्पिय पभाय-किच्चं करित्तु नीसेसं ।
[14]पडिलाहिय साहु-जणं सयं पभुत्तो[15] वराहारं ॥ ५८ ॥
अह अन्नया य देवी [16]रिउ-ण्हाया रयणि-चरिम-जामम्मि ।
दट्ठुं सुमिणं सहसा पडिबुद्धा [18]वेविर-सरीरा ॥ ५९ ॥
भणिया रन्ना सुंदरि ! कीस अकम्हाओ कंपिया तं सि ।
तीए भणियं पियतम ! संपइ सुमिणं मए दिट्ठं ॥ ६० ॥

---

१ क्लान्तः। २ अभ्युत्थाय। ३ कौतूहलम्। ४ च्यवनं=मरणम्। ५ A ओ। ६ B युगम्। ७ A °लाए। ८ B युग्मम्। ९ क्लेशम्। १० A तीए। ११ कर्णाभ्याम्, पञ्चम्याः स्थाने षष्ठी (H. P. III 134)। १२ B °वीइ। १३ कथितः। १४ प्रतिलाभ्य=आहारदानेन सत्कृत्य। १५ प्रभुक्तः=भुक्तवान् (H. P. 164)। १६ ऋतुस्नाता। १७ स्वप्नम्। १८ वेविरं=वेपनशीलम्। १९ अकस्मात्।

किल कणगमओ फलसो मज्झ मुहे पविसिउं विणिक्खंतो ।
केणावि भंजणत्थं नीओ दूरं स कुद्धेण ॥ ६१ ॥
पुणरवि बहु-कालाओ कहवि हु लद्धो स खीर-पडिपुन्नो ।
सिय-कुसुम-मालियाए मएवि संपूइओ तत्तो ॥ ६२ ॥
एयं सुमिणं दट्ठुं सुह-कडुयं परिणईइ सुंदरयं ।
जाओ भएण कंपो मह देहे तेण नर-नाह ! ॥ ६३ ॥
तं सोऊण नरिंदो जाओ सोगाउरो दढं हियए ।
वज्जरइ देवि ! सुविणं लाभं सूएइ तणयस्स ॥ ६४ ॥
संसं च सुविण-जाणग-पुच्छण-विहिणा वियाणिउं तुज्झ ।
साहिस्सं मा काहिसि उव्वेगं किंचि हिययम्मि ॥ ६५ ॥
तत्तो पभाय-समए गंतुं अत्थाण-मंडवे राया ।
आणवइ सुमिण-सत्थत्थ-जाणए झत्ति वाहरह ॥ ६६ ॥
तत्थ निउत्त-नरेहिं तहेव संपाडियाए आणाए ।
सामंत-मंति-पुर-नायगेहिं पुन्नम्मि अत्थाणे ॥ ६७ ॥
कय-विणया सुविणन्नू उवविट्ठा अह नरिंद-आसन्ने ।
धणदेवोवि हु रन्नो आसन्नो चेव उवविट्ठो ॥ ६८ ॥
तत्तो रन्ना तेसिं सिट्ठो सुर-दंसणाइ-वुत्तंतो ।
पुव्वुत्तो सव्वोवि हु सुविणग-उवलंभ-अवसाणे ॥ ६९ ॥
सम्म विणिच्छिऊणं सुविण-सरूवं कहेह मे ! तत्तं ।
इय भणिया ते रन्ना अन्नोन्नं जाव चिंतिंति ॥ ७० ॥
ताव य धणदेवेणं भणियं नर-नाह ! देसु अवहाणं ।
सुविण-परमत्थ-जाणण-हेउ निसुणेसु वुत्तंतं ॥ ७१ ॥"

तओ ।

अह अडवीए दिट्ठो भिल्लवई, तेण जह य सव्वेहिं ।
बद्धो उ चित्तवेगो विमोइओ मणि-पभावाओ ॥ ७२ ॥
जह तेण नियय-चरिए सिट्ठे देवस्स आगमो आसि ।
देवेण केवली जह दिट्ठो य कुसग्गनयरम्मि ॥ ७३ ॥
जह भत्ति-भरं पुट्ठो केवलिणा जह य तस्स आइट्ठं ।
सिरि-अमरकेउ-रन्नो होहिसि पुत्तो तुमं भद्द ! ॥ ७४ ॥

---

१ प्रविश्य विनिष्क्रान्तः । २ शुभदृष्टम् = आरम्भे दुःखदम् । ३ A °ईंसुँ । ४ भयः । ५ विशाय । ६ B °ईसं । ७ अस्थाने = सभा । ८ संपादितायां = परिपालितायाम् । ९ स्थानः । १० B सुमत् । ११ पूर्वं चः । १२ विनिश्चित्य = निर्णीय । १३ B सुमम् । १४ भिल्लाटिना । १५ विमोचितः ।

जणणीइं समं तत्थ य अवहरिओ पुव्व वेरिय-सुरेण ।
ता चित्तवेग ! खयराहिवस्स गेहम्मि वड्ढिहिसि ॥ ७५ ॥
एमाइ पुव्व-उत्तं सवित्थरं साहियं नर-वइस्स ।
धणदेवेणं जाव य संपत्तो हत्थिणपुरम्मि ॥ ७६ ॥
ता देव ! देवि-उदरे विज्जुप्पहो सो सुरो समुप्पन्नो ।
होही, जओ न केवलि-वयणं इह अन्नहा होइ ॥ ७७ ॥
पुव्व-विरुद्ध सुरेणं हरिओ खयरस्स वड्ढिओ गेहे ।
साहिय-बहुविह-विज्जो मिलिही सो नियय-जणणीए ॥ ७८ ॥
इच्छिय-कन्नादाणं मालाए पूयणंपि मन्नो सि ।
एसो नरिंद ! सुविणय-परमत्थो फुरइ मह हियँए ॥ ७९ ॥
एयं धणदेवस्स ओ वयणं सोऊण सुविणयन्नूहिं ।
भणियं अहो ! अउव्व एयस्स उ बुद्धि-कोसल्लं ॥ ८० ॥
सयंयं तैल्लिच्छेहिवि बहु सत्थ-नियक्खणेहिं अम्हहिं ।
तव्विह-बुद्धि-विउत्तेहिं सक्कियं नो विणिच्छेउ ॥ ८१ ॥
सुसिलिट्ठो नणु अत्थो निरूविओ राय ! वणिय-उत्तेण ।
सव्वेसिं अम्हाणवि सुसंमओ चेव एसोत्ति ॥ ८२ ॥
इय भणिए तं रन्ना तंबोल-पयाण-पुव्वय सव्वे ।
पट्ठविया तह सव्वे सामंत-महंतमाईया ॥ ८३ ॥
तत्तो रन्ना भणियं इण्हि धणदेव ! किमिह कायव्वं ।
देवीइँ सम अम्हं उवट्ठिए दुसह-विरहम्मि ॥ ८४ ॥
किं एत्थ अत्थि कोवि हु पडिघाय-विही सुदुट्ठ-सुविणस्स ।
भणियं धणदेवेण न अन्नहा केवलि-गिरा ओ ॥ ८५ ॥
तहवि हु एस उँवाओ कीरइ मा होज्ज तेण पडिघाओ ।
मंचय-पडियाण पुणो तहट्ठिया चेव भूमित्ति ॥ ८६ ॥
पल्लीवइणा तइया दिव्व-मणी जो समप्पिओ मज्झ ।
सो एस अंगुलीयग-निवेसिओ चिट्ठउ करम्मि ॥ ८७ ॥
एसो अचिंत-सत्ती अणेय-ठाणेसु दिट्ठ-माहप्पो ।
ता एयं देवीए कर-ट्ठियं देव ! कारेह ॥ ८८ ॥[13]
पुव्व-विरुद्धोवि सुरो हरणे देवीइँ होज्ज असमत्थो ।
एयस्स पभावाओ, अह कहवि करिज्ज अवहरणं ॥ ८९ ॥

१ A °णीय । २ कथितम् । ३ A °भामि । ४ B °यइ । ५ स्वमज्ञैः । ६ अपूर्वम् । ७ SEE NOTE P. 38 । ८ सुश्लिष्टः = सुसङ्गतः । ९ वणिक्पुत्रेण । १० A °वीए । ११ उपायः । १२ माहप्प=माहात्म्यम् । १३ B सुयमम् । १४ A °वीए ।

तहवि हु अवगारम्मी सक्किस्सइ नेव वहिउं धइरी ।
नाउं इमं नरेसर ! मा सोगं किंचिवि करेह ॥ ९० ॥

अन्नं च ।

सुविण-पडिघायणत्थं कारेसु जिणालएसु महिमाओ ।
पूएसु समण-संघं तदुचिय-वत्थासणाईहिं ॥ ९१ ॥
दावेसु अभय-दाणं विविहाभिग्गह-तवेसु उज्जमसु ।
एवं कयम्मि नर-वर ! सव्वंपि हु सुंदरं होही ॥ ९२ ॥
इय भणिउं धणदेवो समप्पिउं अंगुलीययं निययं ।
पणमित्ता रायाणं विणिग्गओ राय-भवणाओ ॥ ९३ ॥
रन्नावि हु गंतूणं देवी-भवणम्मि सयल-वुत्तंतो ।
सिट्ठो समप्पियं तह देवीए अंगुलीयं तं ॥ ९४ ॥
भणिया य देवि ! एयं खणंपि हत्थाओ नेव मोत्तव्वं ।
एयस्स पभावाओ पभवंति न खुद्द-सत्ताइं ॥ ९५ ॥
जिण मंदिर-जत्ताइं कारविय ताहि राइणा सव्व ।
कमलावईवि तत्तो जाया आवन्न-सत्तत्ति ॥ ९६ ॥
सुह-संपडंत-हिय-इट्ठ-वत्थु-सुविणीय-परियण-जुयाए ।
अह सत्तमम्मि मासे जाओ देवीए दोहलओ ॥ ९७ ॥
लज्जाए तं कस्सवि जाहे न कहेइ ताव कइयावि ।
परिहायंत-सरीरा दिट्ठा रन्ना इमं भणिया ॥ ९८ ॥
देवि ! तुह किं न पुज्जइ दीससि अइदुब्बला जओ इण्हि ।
देवीए तो भणियं दोहलओ एस मे नाह ! ॥ ९९ ॥
वर-वारणमारूढा दाणं दिंती य अत्थि-लोयस्स ।
तुह उच्छंग-निविट्ठा तुमए छत्तं धरंतेणं ॥ १०० ॥
हिंडामि राय ! नयरे परियरिया सयल-भिच्च-वग्गेण ।
रन्ना भणियं सुंदरि ! कीरइ अहुणा तुहं एयं ॥ १०१ ॥"
अह पवर-पट्ट-हत्थी सिंगारिय आणिओ निउत्तेहिं ।
तत्थारूढो राया देवी उण तस्स उच्छंगे ॥ १०२ ॥

---

१ अलत्था । २ श्रमणः = साधुः । ३ उद्यच्छ = उद्यमं कुरुष्व । ४ क्षुद्रव्यन्तरादयः । ५ जत्ता = यात्रा । ६ A ताइं । ७ आपन्नसत्त्वा = संजातगर्भा । ८ शुभेन वर्धमानैः हितैश्चवस्तुभिः सुविनीतपरिजनेन च युक्तायाः देव्याः । ९ B °ए । १० पूर्यते । ११ वारणः = हस्ती । १२ A देंती = ददती । १३ भृत्यः = दासः । १४ तुहं = त्वदीयम् । १५ B तुमयं । १६ आनीतः (B. P. ३ १०१) ।

उवरि धवलायवत्तं[1] मुत्ताहल-रेहिरं[2] सयं[3] रन्ना ।
धरियं तत्तो विविहं पढंत-थुइ-पाढ-निवहेण[4] ॥ १०३ ॥
तूरेसु रसंतेसु वज्जंतेसु य असंख संखेसु ।
कलपाणएहिं[6] विहिए वियंभमाणे[7] य संगीए ॥ १०४ ॥
अत्थि-जण-पूरियासं दाणं देंता समत्थ-नयरम्मि ।
आणंद-निब्भराहिं थुव्वंता[8] नयर-नारीहिं ॥ १०५ ॥
आहिंडिऊण विविहं चउक्क-तिय-च्चरेसु इच्छाए ।
अह पुर-वराउ बाहिं नीहरिओ कुंजरो कमसो ॥ १०६ ॥[9]
सहसच्चिय उम्मिट्ठो[10] विच्छोलिंतो[11] समत्थ-जण-नियरं ।
अइवेगेण पयट्टो ईसाण-दिसा-मुहो ताए ॥ १०७ ॥
रे ! लेह लेह धावह एस गओ एस जाइ पुरओत्ति ।
एमाइ वाहरंतो भिच्च-जणो धाइ पट्ठीए ॥ १०८ ॥
रायावि हु जाहि[12] कहवि हु धरिउं व चएइ करि-वरं तं तु
ताहे भणिया देवी एस गओ[13] ताव[14] उम्मिट्ठो ॥ १०९ ॥
अइवेगओ पयट्टो चाइज्जइ कहवि नो नियत्तेउं ।
ता उत्तरिमो कहवि हु इयरह अडवीए पाडेही ॥ ११० ॥
कमलावईए[15] भणियं ओयारियव्वं कह नु नर-नाह ! ।
रन्ना भणियं निसुणसु पिच्छसि वड-पायवं पुरओ ॥ १११ ॥
एयस्स य हेट्ठेणं जाही हत्थी तओ तुमे देवि ! ।
साहाए लग्गिअव्वं सहसा हत्थिं पमोत्तूण ॥ ११२ ॥
एवं च जाव राया देविं उल्लवइ ताव सो हत्थी ।
अइवेगेणं पत्तो वड-पायव-हिट्ठ-भूभागे ॥ ११३ ॥
दक्खत्तणओ[16] राया झत्ति विलग्गो य तस्स साहाए ।
लग्गसु लग्गसु देवि ! झत्ति एयं भणमाणो ॥ ११४ ॥
अइवेगओ करिस्सा (स्स !) अदक्खयाए य इत्थि-भावस्स ।
गब्भस्स य गरुयत्ता भय-वेविरओ सरीरस्स ॥ ११५ ॥
कय-अज्झवसायावि हु न सक्किया जाहि तत्थ लग्गेउं ।
ताहे य करि-वरो सो झडत्ति तत्तो अवक्कंतो ॥ ११६ ॥[17]

---

१ धवलातपत्रं = श्वेतच्छत्रम् । २ B °राइव° । ३ स्वयम् । ४ पठ्यमान-स्तुति-पाठ-निवहेन । ५ A बाढ । ६ A °नपासिवि° । ७ विजृम्भमाणे = संपद्यमाने । ८ स्तूयमाना । ९ B चतसृभिः कलापकम् । १० उन्मत्तः । ११ विच्छोलिंतो = कम्पयन् (H. P. IV. 46) । १२ A जाहे । १३ गजः । १४ A जाव । १५ B °ईए । १६ दक्षत्वम् = चातुर्यम् । १७ B युग्मम् ।

अह गुरु-सोगो राया तहट्ठिओ जा तओ पलोएइ ।
ता पिच्छइ गयणेणं जंतं वेगेण तं करिणं ॥ ११७ ॥
अह विम्हिओ मणेणं चिंतइ राया अहो ! महच्छरियं ।
मोत्तुं भूमि-पयारं वच्चइ हत्थी नह-यलेण ॥ ११८ ॥

अहवा ।

पुव्व-विरुद्ध-सुरो सो विलसइ नूण इमेण रूवेण ।
न हु केवलिणा भणिया भावा इह अन्नहा होंति ॥ ११९ ॥
एवं विचिंतयंतस्स तस्स, हत्थी अदंसणीभूओ ।
ताव अणु-मग्ग-लग्गं रन्नो सिन्नं समणुपत्तं ॥ १२० ॥
अह करि-वर-मग्गेणं समरप्पिय-पमुह-सुहड-सय-कलियं ।
देवी-गवेसणत्थं पट्ठविउं साहणं राया ॥ १२१ ॥
कहकहवि गरुय-सोओ सामंत-महंतगाण वयणेण ।
पत्तो निय-नयरम्मी सुन्नो वुन्नो निराणंदो ॥ १२२ ॥
परिचत्त-रज्ज चित्तो चिट्ठइ जा कइवि तत्थ दिवसाणि ।
कमलावइ-संपावण-आसाए धरिय-निय-जीओ ॥ १२३ ॥
ता अन्न-दिणे सिन्नं समरप्पिय-पमुहमागयं सहसा ।
दीणं विमणं खिन्नं लज्जा-विणमंत-मुह-कमलं ॥ १२४ ॥
अह रन्ना आपुट्ठो समरप्पिओ कहसु भद्द ! वुत्तंतं ।
किं दिट्ठो दुट्ठ-करी देवीवि त्रिमोइया तत्तो ? ॥ १२५ ॥
दीहं नीसासिऊणं भणियं समरप्पिएण सुण देव ! ।
करि-वर-दिसा-पयट्टा पत्ता अडवीइ ता अम्हे ॥ १२६ ॥
तत्थ य बहु-प्पयारं गवेसमाणेहिं देव ! अम्हेहिं ।
दिट्ठो न सो करि-वरो नेव य देवी न य पउत्ती ॥ १२७ ॥
अवरावर-सवर-गण पुच्छेमाणं सुदूर-पत्ताणं ।
अह अन्न-दिणे कहियं केणवि-डिय-नरेण एक्केण ॥ १२८ ॥
तत्तो सत्तम-दिवसे पउमायर-नामए सर-वरम्मि ।
गयणाउ निवडमाणो महिला-सहिओ करी दिट्ठो ॥ १२९ ॥
तत्तो भय-भीएणं दूर-ट्ठिय-गुविल-तरु-पविट्ठेण ।
नारी-रहिओ पुणरवि पलोइओ तत्थ हत्थित्ति ॥ १३० ॥
वियरंतो सर-तीरे, इय तस्स ओ वयणयं सुणेऊण ।

---

१ यान्तम् । २ सैन्यम् A सेनं । ३ रूटध्म् । ४ सुण्णो = उद्विग्नः (H. D. 833. 9( ).। ५ A सुम्मम् । ६ B सुम्मए । ७ A °डीए । ८ शबराः = भिल्लाः । ९ कार्पटिकः = परिहितजीर्णवस्त्रो यात्रिकः।

भणियं देससु भद्द ! तं सिग्घं सर-वरं अम्ह ॥ १३१ ॥
अह तेण दंसियं तं पलोइयं सर-वरं समं तेण ।
न य उवलद्धा देवी निउणंपि गवेसमाणेहिं ॥ १३२ ॥
सर-वर-जोयण-मित्ते विउत्त-पुरिसेहिं पाविओ हत्थी ।
तं वित्तुं निराणंदा इहागया देव-मूलम्मि ॥ १३३ ॥
ता किं तत्थेव सरे गभीर-नीरम्मि ढेवरया देवी ।
अह तत्तो उत्तरिउं पत्ता उ कहिंपि वेसिमम्मि ? ॥ १३४ ॥
अहवा सावय-पउरे वणम्मि केणवि विणसिया होज्ज ।
न य जाणामो किंचिवि नरिंद ! देवीए वुत्तंतं ॥ १३५ ॥
एवं च जाव जंपइ समरप्पिओ पत्थिवस्स से पुरओ ।
ताव य दार-निउत्तो कय-विणओ एवमुल्लवइ ॥ १३६ ॥
दारम्मि सुमइ-नामो नेमित्ती चिट्ठइत्ति सुणिऊण ।
भणियं रन्ना किं भो ! सो एसो सुमइ-नेमित्ती ? ॥ १३७ ॥
जस्साएसाउ तया दिन्ना नरवाहणेण मह देवी ? ।
पास-ट्ठिएहिं सिट्ठं, नरिंद ! एवंति, अह रन्ना ॥ १३८ ॥
भणियं पविसउ सिग्घं पुच्छामो जेण देवि-वुत्तंतं ।
वयणाणंतरमेसो पवेसिओ दारवालेण ॥ १३९ ॥
कय-उवयारो रन्ना उवविट्ठो विणय-पुव्वयं सुमई ।
आपुट्ठो, किं देवी जीवइ व नवत्ति वउजरसु ? ॥ १४० ॥
उवओगं दाऊणं भणियं अह सुमइणा जियइत्ति ।
अक्खय-देहा संपइ मिलिया इव बंधु-वग्गस्स ॥ १४१ ॥
केइया समागमो मह तीए, किं वा हवेज्ज से गब्भे ? ।
इय पुट्ठो नर-वइणा कय-उवओगो पुणो भणइ ॥ १४२ ॥
जइया नरिंद ! सुविणे गिण्हिहसि विमम-ट्ठियं कुसुम-मालं ।
तत्तो य मास-मित्ते समागमो तुम्ह देवीए ॥ १४३ ॥
होही तणओ तीए विज्जुज्जिही किंतु जाय-मेत्तो सो ।
निय-माऊए, नर-वर ! एवं किल कहइ इ निमित्तं ॥ १४४ ॥
पुट्ठो पुणरवि रन्ना जणणि-विउत्तो स जीविही किं नो ? ।
कत्थवि वुड्ढिं जाही, कइया व समागमो तेण ? ॥ १४५ ॥
अह सुमई भणइ पुणो बहु-कालं जीविही स ते पुत्तो ।
कत्थ य वुड्ढिं जाही एयं पुण नेव जाणामो ॥ १४६ ॥

---

१ B सुम्मम। २ A पेतु। ३ उपरता = शान्त्य = मुद्रोस यावत्। ४ (N. P. 15)। ५ कदा। ६ A केइ°। ७ वियोक्ष्यते।

कुसुमायर-उज्जाणे जइया गयणाओ कन्नगा पडिही ।
तत्तो य सिग्घमेव हि समागमो तुम्ह तणएण ॥ १४७ ॥
तव्वयणं सोऊणं गय-सोगो पहसिओ भणइ राया ।
भो ! भो ! सुवन्न-लक्खं सिग्घं सुमइस्स देहत्ति ॥ १४८ ॥
एय-वयणाओ अम्हं देवी-विरहम्मि गरुय-सोगग्गी ।
पसरंतो ओल्हविओ समागमासा-जलोहेण ॥ १४९ ॥
अह नियया भरणेणं सुवन्न-लक्खेण पूइओ सुमई ।
नीहरिओ रायावि हु मणयं जाओ विगय-सोगो ॥ १५० ॥
अह अन्नया य राया सुत्तो रयणीइ पेच्छए सुमिणं ।
उत्तर-दिसा-मुहेणं वयमाणेणं मेए कूवे ॥ १५१ ॥
पडिया अद्ध-मिलाणा धवला कुसुमाण मालिया दिट्ठा ।
गहिया सहसा जाया पचग्गा सुरहि-गंधड्ढा ॥ १५२ ॥
दट्ठूणमिणं सुमिणं पडिबुद्धो चिंतए इमं राया ।
एयं हि सुमइ-भणियं दिट्ठं सुमिणं मए अज्ज ॥ १५३ ॥
ता होही लहुं इण्हिं मज्झ वयंतस्स उत्तर-दिसाए ।
विसम-दसा-पत्ताए देवीए संगमोऽवस्सं ॥ १५४ ॥
इय चिंतिऊण राया निय-देस-पलोयण-च्छलेणं तु ।
गुरु-सेणा-परियरिओ नीहरिओ हत्थिण-पुराओ ॥ १५५ ॥
कइवय-पयाणगाइं गंतुं उत्तुंग-गिरि-समाइन्ने ।
अइगुविल-तरु-सणाहे अडवि-पएसम्मि एगम्मि ॥ १५६ ॥
आवासिओ ससेन्नो अह कूवे दीह-तण-समोच्छइए ।
कहवि हु पमाय-वसओ पडिया रन्नो चमर-हारी ॥ १५७ ॥
अह रन्ना आणत्तो पुरिसो रज्जु-प्पओगओ तत्थ ।
ओइन्नो संतमसे इओ तओ जाव गविसेइ ॥ १५८ ॥
ता एगत्थ-निलुक्कं पिच्छइ जुवइं तेहिं अगडस्स ।
भय-कंपंत-सरीरं संतमसे तत्थ अच्छंतं ॥ १५९ ॥
कासि तुम इह सुंदरि ! इइ पुट्ठा जा न देइ पडिवयणं ।
ताव य जल-मज्झ गया विलासिणी कंठ-गय-पाणा ॥ १६० ॥
संपत्ता तेण तओ घित्तूण तयं कमेण नीहरिओ ।

---

१ कन्यका । २ पतिष्यति । ३ क्षिप्रमितिः । ४ मनाक् । ५ मया । ६ अर्धम्लाना । ७ B युग्मम् । ८ मधु=सौम्यम् । ९ गुविलं=गहनम् । १० दीर्घतृणस-मवच्छन्ने । ११ चामरधारिणी । १२ B युग्मम् । १३ संतमसं=अन्धकार । १४ SEE NOTE P. 93 । १५ A °दीए ।

वज्जरइ राय! एत्थ अन्नावि हु अच्छए जुवई ॥ १६१ ॥
ओभट्ठावि न भासइ भएण कंपंत-तणु-लया वरई।
एयं निसम्म रन्नो फुरियं अह दाहिणं नयणं ॥ १६२ ॥
अह विम्हिएण रन्नो विचिंतियं किं हविज्ज सा देवी।
अहवा इह अडवीए देवीए संभवो कत्थ ? ॥ १६३ ॥
अहवा कम्म-वसाणं सत्ताणं नवरि एत्थ संसारे।
भवियव्वया-वसेणं नत्थि तयं जं न संभवइ ॥ १६४ ॥
जइ सा हविज्ज देवी ता सुंदरमेव, कावि अह अन्ना।
तहवि हु उत्तारिज्जउ करुणा-मूलो जओ धम्मो ॥ १६५ ॥
इय चिंतिऊण रन्ना भणिओ पुरिसो तयंपि कड्ढेहि।
अह सो रज्जुइ पुणो पुरिसो कूवम्मि ओइन्नो ॥ १६६ ॥
भणिया य सुयणु! अहयं रन्नो सिरि-अमरकेउ-नामस्स।
वयणेणं तुहुत्तारण-कज्जेणं पुणरवि पविट्ठो ॥ १६७ ॥
ता आरुह मंचीए नरगागाराओ अंध-कूवाओ।
जेणुत्तारेमि लहुं एयं च निसम्म सा वयणं ॥ १६८ ॥
आरूढा मचीए कमेण उत्तारिया तओ देवी।
दुब्बल-देहा रन्ना कहकहवि हु पच्चभिन्नाया ॥ १६९ ॥
सा त्ति य दट्ठुं रायं रोवंती घग्घरेण सद्देण।
चरण-विलग्गा रन्ना अंसु-जलप्फुन्न-नयणेण ॥ १७० ॥
नीया नियया वासे देविं दट्ठूण परियणो सव्वो।
अइगुरु-सोगो रोवई विविह-पलावेहिं दीण-मुहो ॥ १७१ ॥
अह कय-सरीर-चिट्ठा पुट्ठा कमलावई नरिंदेण।
तइया करिणा नीयाए किं तुमे देवि! अणुभूयं ? ॥ १७२ ॥
कइया य कहव पडिया भीसण-कूवम्मि एत्थ अडवीए ?।
कमलावईइ भणियं सुणसु महा-राय! साहेमि ॥ १७३ ॥
वड-पायवम्मि लग्गे देवे तं विलग्गिउं असंत्ता हं।
वेग-पहाविय-करिणा हरिया एगागिणी ताव ॥ १७४ ॥
अह सो गिरि-सरियाए विसम-तडिं पाविऊण सहसत्ति।
अइवेग-भंग-भीउव्व नह-यलं झत्ति उप्पइओ ॥ १७५ ॥
तत्तो भय-भीयाए विचिंतियं हंत! करि-वर-पविट्ठो।

---

१ B युग्मम्। २ आभाषितापि। ३ अवतीर्णः। ४ प्रत्यभिज्ञाता = उपलक्षिता। ५ B युग्मम्। ६ रुदती। ७ अप्फुन्नं = पूर्णम् (H. D. I. ३०)। ८ B युग्मम्। ९ A °ईए। १० अशक्ता। ११ सरित् = नदी।

अवहरइ कोवि देवो न जेण करिणो वमेति नेहे ॥ १७६ ॥
इय विम्हिय-हियया हं पुणो पुणो जा मर्हि पलोएमि ।
पिच्छामि ताव गिरि तरु-पमुहं संममेव पर्चतं ॥ १७७ ॥

अविय ।

एगागिणी अरण्णे महिला बीहिज्ज अडवी-मज्झम्मि ।
इय कलिउव सहाया तरुणो वेगेण धावेंति ॥ १७८ ॥
किडिये-नयर-समाइं चलंत-मणुयाइ गाम नयराइं ।
जलं भरिय-सरं-वराइंपि (पि?) महि-निवडिय-छत्त-सरिसाइं ॥१७९
दीहर वण-राईओ सप्प-सरिच्छाओ सेव्वविज्जंति ।
पालि-सरिच्छा गिरिणो सारणि-सरिसाओ सरियाओ ॥ १८० ॥
अह दूरमइगयाए संभरिओ अंगुलीयग-मणी सो ।
अवहत्थिय ताहि भय पहओ सो तेण कुंभ-यडे ॥ १८१ ॥

अविय ।

मणि-सजुय-कर पहओ वज्जेणिव ताडिओ गइंदो सो ।
मोत्तु गुरु-चीहाडिं अहोमुहो झत्ति गयणाओ ॥ १८२ ॥
जा निवडइ वेगेण ताव य हिट्ठा-मुह नियतीए ।
दिट्ठं महंतमेगं सरो-वर भगुर-तरंग ॥ १८३ ॥
परिहत्थ-मच्छ-पुच्छ-च्छडाहि उच्छलिय-सलिल-उप्पील ।
महु-मत्त-महुयरी-निसर रुद्द-वियसंत तामरस ॥ १८४ ॥

अविय ।

फुरंत-मणि-जालयं तरंत-टिट्टिभोलयं ।
रहग पंति-मंडियं निहंग-सत्थ-संकुय ॥ १८५ ॥
भमंत भूरि-गोहियं सरोरुहोलि-सोहियं ।
अणेग-सावयाउलं हंसोह लुद्ध साउल ॥ १८६ ॥
चलंत-भीम गाहयं रडंत दद्दुरोहयं ।

---

१ ममसि । २ समक = युगपत् । ३ दृश्यन्ते (II P IV १८१) । ४ संस्कृत । ५ अपहस्तयित्वा = अवगणय्य । ६ गजेन्द्र । ७ चीहाडी = दु खोद्भूता = कर्णेना 'चीस' इति भाषायाम् । ८ परवन्त्या । ९ B युग्मम् । १० उप्पील = संघात', स्वपुटश्च (H D L १२६) । ११ तामरस = कमलम् । १२ टिट्टिभो जन्तुविशेष' । १३ वडुयं = महत् (H. D VII २७) B संकुयं = व्याप्तम् । १४ गोधा = जीवविशेष. । १५ आलि = पंक्तिः । १६ मागदाः = दुष्टजन्तव । १७ सरण्यां मत्स्यानामेवं समूह हरणे = धीवरैः संकुलं = व्याप्तम् । १८ गाहाः = जलजन्तुविशेष । १९ रटन्तः = शब्द कुर्वन्तः ।

मराल-पंति-सोहियं तमाल-ताल-रेहियं ॥ १८७ ॥ [2]
रणंत-छप्पयालियं बलाय-पंति-मालियं।
फुरंत-सिप्पि-संपुडं भमंत-भीम-दीवडं ॥ १८८ ॥
अह तम्मि नीर-पुन्ने अणोरपारम्मि सर-वरे हत्थी। [3]
गयणाओ नीसहंगो पडिओ बुड्डो य जल-मज्झे ॥ १८९ ॥
अह नीसहे गइंदे बुड्डे गंभीर-नीर-मज्झम्मि।
मणिणो माहप्पेण जल-उवरिं चेव थक्का हं ॥ ॥ १९० ॥
आसाइय-फलगावि य उत्तरिउं सर-वरस्स तीरम्मि।
उवविट्ठा भय-भीया गुरु-सोगा इय विचिंतंता ॥ १९१ ॥
तारिस-रिद्धि-जुयावि हु खणेण एयागिणी कहं जाया।
देसियं-जुवईय अहो! अइ-गुविलो कम्म-परिणामो ॥ १९२
सो कत्थ भिच्च-वग्गो सा य सिरी सो विणीय-परिवारो।
होहामि कहं इण्हिं विहिया एगागिणी विहिणा! ॥ १९३ ॥
एमाइ चिंतयंती उवरिम-वत्थेण छाइउं वयणं।
सरण-विहूणा सोएणं तत्थ अहं रोविउं लग्गा ॥ १९४ ॥
एत्थंतरम्मि केणवि भणिया किं सुयणु! रोयसे करुणं?
तत्तो ससंभमाए पलोइयं मे तेओहुत्त ॥ १९५ ॥
कइवय-पुरिस-सहाओ तरुण-नरो वेसरीइ आरूढो।
कैय-मुह-संधी पुरओ दिट्ठो उद्धूलियंगिल्लो ॥ १९६ ॥
अह सो दट्ठूण ममं विम्हिय-हियउव्व वेसराहिंतो।
उत्तरिय मज्झ चलणेसु निवडिओ भणइ एवं तु ॥ १९७ ॥
परिजाणसि भगिणि! ममं सिरिदत्तो हं कुसग्गनयराओ।
आसि गओ पर-विसेए वणिज्ज-बुद्धीए सत्थ-जुओ ॥ १९८ ॥
बारसम-वच्छराओ पुणरवि चलिओ पुरम्मि निययम्मि।
सत्थेण समं इण्हिं संपत्तो इह पएसम्मि ॥ १९९ ॥
ता भगिणि! केण विहिणा जाया एगागिणी तुमं एत्थ?।
इय भणिया तेण अहं विगय-भया झत्ति सजाया ॥ २०० ॥
तत्तो य मए सिट्ठो गयावहाराइ-नियय-वुत्तंतो।

---

१ रेहियं=राजितं (N. P. 5)। २ दीवडो=जन्तुविशेषः। ३ SEE NOTE P. 3। ४ बुड्डो=मग्नः। ५ स्थिता (N. P. 68)। ६ B °विव। ७ देशिका=देशे प्रोषिता=प्रवासिनीत्यर्थः। ८ (N.P. 172)। ९ तदभिमुखम्। १० A °रीए। ११ कृतो मुखस्य संधिः संबन्धो येन सः, वंशातदर्शन इत्यर्थः। १२ विषयः=देशः।

[1]अह दिन्न-वयण-सोया भणिया वणिएण तेणाहं ॥ २०१ ॥
दूरम्मि हत्थिणपुरं सावय-चोरेहिं दुग्गमो मग्गो ।
आसन्नं खु कुसग्गं किं कायव्वं तुमे भगिणि ! ? ॥ २०२ ॥
तत्तो य मए भणियं कुसग्गनयरम्मि वच्चिमो ताव ।
पेच्छामि बंधु-वग्गं पभूय-कालाओ सिरिदत्त ! ॥ २०३ ॥
अह तेण सहरिसेणं नीया सयम्मि नियय-आवासे ।
विणओवयार-पुव्वं च कारिया सयल-देह-ठिइं ॥ २०४ ॥
तं देव-दिन्न-कुंडल-पमुहं सव्वंपि नियय-आभरणं ।
[2]मोत्तूण अंगुलीयं समप्पियं तस्स वणियस्स ॥ २०५ ॥
तत्तो सत्थेण समं चलिया सिरिदत्त-परियण-समेया ।
किज्जंत-विविह-विणया वणिएणं, डोलियारूढा ॥ २०६ ॥
सोवि हु सत्थो जाव य लहुय-पयाणेहिं वयइ अणुदियहं ।
[4]कइवय-पयाणगाइं ता एग-दिणम्मि अडवीए ॥ २०७ ॥
[5]अवसउणेणं थक्का दियहे दियहे न जायए सउणं ।
जाव य दिवड्ढ-मासे वोलीणे सव्व-[6]संतिल्ला ॥ २०८ ॥
सबल-रहिया तहइं ठाउमसत्ता तओ समुच्चलिया ।
[7]अवगन्निय अवसउणं निय-पुर-गमणस्स तुरमाणा ॥ २०९ ॥
तत्तो बीय-पयाणे पभाय-समयम्मि तम्मि सत्थम्मि ।
सहसा अन्नाउ[8]च्चिय दिन्नो भिल्लेहिं [9]ओक्खंदो ॥ २१० ॥
अह कलयलं निसामिय सत्थ-जणे तत्थ आउलीभूए ।
भिल्लेहिं हम्ममाणे [10]ल्हसिज्जंते य सेयराहं ॥ २११ ॥
सज्झस-भरिया अहमवि पडिया अडवीइ जाव इक्कल्ला ।
घेत्तूणं एग-दिसं नट्ठा अइगुविल-तरु-गहणे ॥ २१२ ॥
सणमेगं तत्थच्चिय वसामि किल तम्मि सत्थ-ठाणम्मि ।
पुणरवि मिलामि जेणं सत्थस्स अहंति चिंतंती ॥ २१३ ॥
[12]जाव पयट्टा गंतुं ताव न जाणामि कत्थ गंतव्वं ।
[13]कत्तो समागया हं काए य दिसाए सो सत्थो ॥ २१४ ॥"
भय-कंपंत-सरीरा ताहे एगं दिसं गहेऊण ।

---

१ दत्तवदनशोका = दत्तदुःखसन्देशवचनः । २ B वयणेण । ३ डोलिया = शिबिका (H. P. ६६) । ४ थपधकुलेन । ५ दिवड्ढं = द्वितीयार्धम्, सार्धैकवर्षम् । ६ संतिल्ला = सार्थसंबन्धिनो जनाः । ७ अवगणय्य । ८ B दुग्गमं । ९ अवस्कन्दः = धाटिः । १० स्रंसमाने (H. P. ३०) । ११ शीघ्रम् (H. P. ११) । १२ A °हिए मज्झम्मि दट्ठ° । १३ B दुग्गमए ।

संजाय-दिसा-मोहा चलिया तरु-गहण-मज्झेण ॥ २१५ ॥
दूरं गंतूण पुणो वलिया वच्चामि पिट्ठओहुत्तं।
सिरिदत्त-जण-गवेसण-परायणा तत्थ वण-गहणे ॥ २१६ ॥
अह भय-तरलच्छीए इओ तओ तत्थ परिभमंतीए।
उम्मग्ग-गमण-भज्जंत-कंटयाइन्न-चरणाए ॥ २१७ ॥
पह-सम-सुढियाइ दढं पए पए नीसहं कणंतीए।
वेसिमन्नेसण-हेउं चडिऊण थलम्मि एगम्मि ॥ २१८ ॥
जा पुलइयं समंता ताव न दीसइ कहंपि वेसिमंति।
वियरंत-वाल-निवहा समंतओ भीसणा अडवी ॥ २१९ ॥

अविय।

कत्थ य कराल-केसरि-गुंजिय-संत्रुत्तसंत-सारंगा।
कत्थइ महंत-जुज्झंत-मत्त-वण-महिसयाइन्ना ॥ २२० ॥
कत्थइ गरुय-पवंगम-विमुक्क-बोक्कार-बहिरिय-दियंता।
कत्थ य वण-दव-डज्झंत-जंतु-कय-भीसणारावा ॥ २२१ ॥
कत्थइ पयंड-गंडय-खंडिय-रुरु-विसर-रुहिर-बीभच्छा।
कत्थइ सरहं-पलोयण-पलायमाणोरु-करि-विसरा ॥ २२२ ॥

अविय।

वियरंत-महा-धणु-हत्थ-लोद्धया सुक्क-मय-सिर-सणाहा।
जेट्ठक्क-मूल-कलिया गुरु-चित्ता-रोहिणी-समेया ॥ २२३ ॥
भद्द-वय-समण-सहिया उट्टंत-विसाह-पयड-मंदारा।

---

१ पृष्ठतोमुखम्; अथवानुसतेति समुदितार्थः। २ मुढया = श्रान्ता (B. D. VIII. 36)। ३ 'कण शब्दे' कणन्त्या। ४ वसिमं (N. P. 18) तस्यान्वेषणं गवेषण तस्य हेतोः। ५ आहत्य (H. P. IV. 206)। ६ वालो = व्यालः। ७ B त्रिभिः कुलकम्। ८ सारङ्गः = हरिणः। ९ प्लवङ्गमः = वानरः। १० डज्झंतो = दह्यमानः। ११ रुरुः = हरिणविशेषः। १२ सरहो = सिंहः (B. D. VIII. 47)। १३ विचरन्त इतस्ततः पर्यटन्तो महाधनुर्हस्ताः = बृहत्कोदण्डवाणा लुब्धकाः = व्याधा यस्यामटव्याम्, नभःश्रीपक्षे विचरन्ति विलसन्ति मघा = नक्षत्रम्, धनुः = राशिः, हस्तो = नक्षत्रम्, रलयोरैक्यात् प्राकृतत्वेन रस्य लादेशाद् वा रौद्री = आर्द्रानक्षत्र च (H. A. C. II. 24) यस्या सा। १४ शुष्कैर्मृगाणां शिरोभिः सनाथा युक्ता, पक्षे शुक-मृगशीर्षसहिता। १५ ज्येष्ठार्का = अतिवृद्धार्कवृक्षास्तेषां मूलैः कलिता = सहिता, पक्षे ज्येष्ठा = नक्षत्रविशेषः, अर्कः सूर्यः, मूलम् = नक्षत्रं तैः कलिता। १६ गुर्वीभिश्चित्ररोहिणीभिरोषधिविशेषैः समेता, पक्षे गुरुः = बृहस्पतिः, चित्रा रोहिणी च नक्षत्रविशेषौ। १७ भद्रव्रतैः = शोभननियमैः, श्रमणैस्तापसादिभिः सहिता, पक्षे भद्रपदा-श्रवणाभिः = नक्षत्रविशेषैः। १८ शाखारहितप्रकटमन्दारवृक्षा, पक्षे विशाखा नक्षत्रम्, प्रकटौ च मन्दः = शनिः, आरः = मङ्गलश्च।

विपरंत-भूरि-रिक्खा रेहइ अडवी नह-सिरिव्व ॥ २२४ ॥
अह तं अडविं सुइरं पलोयंतीइ गाढ-तिसियाए ।
एक्कम्मि दिसा-भाए दिट्ठं जल-भरिय-सरमेगं ॥ २२५ ॥
तत्तो तैत्तोहुत्तं चलिया माय-चोल-च्छोयणा अहयं ।
कहकहवि हु संपत्ता तम्मि पएसम्मि किच्छेण ॥ २२६ ॥
पीयं च तत्थ सलिलं उवविट्ठा तरु-वरस्स हिट्ठम्मि ।
एत्थंतरम्मि तरणी अंतरिओ पसरिया रयणी ॥ २२७ ॥

तओ ।

फेक्कारंति सिवाओ जह जह गुंजंति सावया निविहं ।
तह तह भएण हियपं कंपइ मह तत्थ रॅन्नम्मि ॥ २२८ ॥
अह अद्ध-रत्त-समए जाया उदरम्मि दूसहा विपणा ।
तव्वसओ य कणंती लुलामि भूमीए जाव अहं ॥ २२९ ॥
ताव य मिगीव रॅन्ने अइगुरु-वियणाहि पीडिय-सरीरा ।
सयमेव पैसविया हं महा-किलेसेण नर-नाह ! ॥ २३० ॥
मुच्छा-विरमे य तओ लुलमाण महि-यलम्मि तं बालं ।
घित्तूण निउच्छंगे गरुय-सिणेहेण तत्तो य ॥ २३१ ॥
गंतूण जलासन्ने ण्हाविता ताहि नियय-वत्थाइ ।
पक्खालिय एगंते उवविट्ठा तरु-लया-गहणे ॥ २३२ ॥
त दिव्व-मणि-सणाहं उत्तारिय अंगुलीययं हत्था ।
कंठम्मि मए बद्धं सुयस्स एवं भणंतीए ॥ २३३ ॥
एयस्स पमायाओ मा मह तणयस्स केवि अंगम्मि ।
पहरंतु भूय-सावय-पिसाय-दुट्ठ-ग्गहाईया ॥ २३४ ॥
वण-वासिणीओ ! निसुणह भो भो वण-देवयाओ ! मह वयणं ।
तणय समेया संपइ सरणं भे पइण्णमेंडीगा ॥ २३५ ॥
केसरि-वग्घाईणं मंसाहाराण कूर-सत्ताणं ।
भीसण-अडवी-पडिया रक्खेयव्वा पयत्तेण ॥ २३६ ॥
जइ पुत्त ! इमा रयणी होंती मह तम्मि हत्थिणउरम्मि ।
ता एत्तिय-वेलाए राया वद्धाविओ होंतो ॥ २३७ ॥
सपलस्स नरिपणस्स य पुरस्स सामंत-मंति-वग्गस्स ।

---

१ रिक्खाणि = नक्षत्राणि, पक्षे रिक्खा = भल्लूकपशवः भाषाप्रसिद्धाः । २ तृषितया । ३ तदभिमुखम् (हे. ४. २११) । ४ रन्नं = अरण्यम् (हे. प्रा. १. ६६) । ५ अतुरा । ६ स्वयम् । ७ लुठन्तम् । ८ गृहीत्वा । ९ अङ्गुलीयकम् = मुद्रिकम् । १० अद्दा = आर्द्रा (हे. प्रा. २. ५६) । ११ अभविष्यत् ।

वत्स व न होज्ज लोभो पुत्तय ! तुह जम्म-समयम्मि ॥ २३८ ॥
दुव्विहिय-विहि-विहाणा पडियाए सीसणे य रण्णम्मि ।
जाओ सि मज्झ पुत्तय ! करेमि किं मइ-भग्गा हं ? ॥ २३९ ॥
जायम्मि तुमे पुत्तय ! रज्जंपि हु संतयं इमं वसियं ।
नट्ठं भयं असेसं उच्छंग-गए तुमे वच्छ ! ॥ २४० ॥
तुह मुह-पलोयणेणं संपन्न-मणोरहा भविस्सामि ।
रवि-कर-पडयवयारे जायम्मि दिणम्मि सकयत्था ॥ २४१ ॥
एमाइ भणंतीए पंह-सम-भिन्नाए नीसहंगाए ।
विदणा-विगमाओ तहि समागया मे तहिं निद्दा ॥ २४२ ॥
तत्तो खणंतराओ पडिबुद्धा झत्ति मह-भग्गा हं ।
केणावि हु टहारियं एवं सद्दं सुणेऊणं ॥ २४३ ॥
निउणं जोयंतेणावि पभूय-कालाओ पाव ! दिट्ठो सि ।
काहासि मरर-अंगं अघुरए-दुग्गिहिय कलाभिलिहि ॥ २४४ ॥
एयं सद्दं सोचा भीया, को एस एवमुल्लवइ ? ।
इय चिंतिय जाव अहं निय उच्छंगं पलोएमि ॥ २४५ ॥
ता नत्थि तत्थ पुत्तो विचिंतियं ताहि हा ! किमेयंति ।
किं पडिओ होज्ज पडिओ अहवा केणावि अवहरिओ ? ॥ २४६ ॥
किंवा सुमिणं एयं किंवा मइ-विब्भमो मह एसो ? ।
एमाइ चिंतयंती गवेसिउं ताहि पारद्धा ॥ २४७ ॥
इओ तओ तत्थ गवेसयंती सुयं महा-राय ! अपाउणंती ।
सिरम्मि वज्जेणव ताडिया हं धसत्ति मुच्छाइ वसं गयत्ति॥२४८॥
सादु-धणेसर विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ कमलावइ-पुत्त-हरण-नामोवि ।
सुरसुंदरी-नामाए कहाइ दसमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ दशमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

अह छड्ड-चेयणा हं मुच्छा-विरहम्मि गेरुय-सोगिल्ला ।
निय हिययं कुट्टिंती पलविउमेवं समाढत्ता ॥ १ ॥

---

१ मरगं = मारयम् । २ पथि-श्रम-खिन्नया । ३ निपुणं यथा स्यात्तथा । ४ सप्तः । ५ ॰विधिभिः कुलकम् । ६ अपश्यन्ती । ७ गुरु-शोका; स्वार्पेऽत्रकः, ३३७ (H. P. II. 164) । ८ A कुहेंती । ९ SEE NOTE P. ६ ।

हा ! निद्दएण केणवि अडवी-पडियाए दुक्ख-तवियाए ।
तक्खणमेत्तुप्पन्नो पुत्तो हरिओ अहन्नाए ॥ २ ॥
किल पुत्तयस्स वयणं पिच्छिस्समहं पभाय-समयम्मि ।
नवरं हयास-विहिणा एयं मह अन्नहा विहियं ॥ ३ ॥
अडवि-पवेसाईयं दुक्खं दाऊण दूसहं देव्व ! ।
किं अज्जवि न हु तुट्ठो अवहरिओ जेण मह पुत्तो ? ॥ ४ ॥
वण-देवयाओ ! तुम्हं सरणम्मि समागयाए मह पुत्तो ।
हरिओ, ता किं जुज्जइ एत्थवि वेहो करेउं जे ? ॥ ५ ॥
हा पुत्त ! कहमरण्णे मुक्का हं सरण-वज्जिया तुमए ।
हा ! कहमुच्छंग-गओ सहसा अदंसणीभूओ ? ॥ ६ ॥
नूणं निद्ठुर-रूवं सद्दं सोऊण जस्स पडिबुद्धा ।
तेणं चिय अवहरिओ पिसाय-रूवेण केणावि ॥ ७ ॥
जस्स पभावाओ तया सहसा गयणाओ गय-वरो पडिओ ।
सोवि मणी अकयत्थो जाओ मह मंदे-भायाए ॥ ८ ॥
ज कंठ-निबद्धेवि हु तम्मी अंक-ट्ठिओवि हा पुत्त ! ।
हरिओ निक्करुणेणं केणावि अदिस्स-रूवेण ॥ ९ ॥
एमाइ बहु-विगप्पं पलवंतीए तहिं सुदीणाए ।
मद्दुक्ख-दुक्खिया इव खीणा रयणीवि सहसत्ति ॥ १० ॥
अइकरुण कंदंतिं दट्ठुंव ममं ससोय-वयणिल्ला ।
निवडंत-थूल-तारय-अंसूहिंव रुयइ नह-लच्छी ॥ ११ ॥
एत्थंतरम्मि सूरो सुयावहारय-निहालणत्थंव ।
नासिय-घणंधयारो आरुढो उदयगिरि-सिहरं ॥ १२ ॥
अह अद्ध-पहरमेत्ते दियहे अइदुक्खिया अहं तत्थ ।
अइकरुणं कंदंती इओ तओ जाव वियरामि ॥ १३ ॥
ताव कमंडलु-हत्था मिउ-वक्कल-वसण-धारिणी तत्थ ।
परिणय-वया पसन्ना समागया तावसी एगा ॥ १४ ॥
दट्ठुं ममं रुयंतिं विविह-पलावेहिं तत्थ वण-गहणे ।
संजाय-गरुय-करुणा समागया मज्झ पासम्मि ॥ १५ ॥
महुर-वयणेण तीए आपुट्ठा सुयणु ! कीस तं रुयसि ।

---

१ वेधाः = विधाता । २ मन्दभागायाः = हतभाग्यायाः, A भाग्गाए । ३ A °द्धंपि हु । ४ नभोलक्ष्मीः । ५ सुतापहारकनिभालनार्थम्; निभालनम् = दर्शनम् । ६ मृदुवल्कलवसनधारिणी = कोमलवृक्षत्वग्वस्त्रा । ७ परिणतवयाः = वृद्धा । ८ B सुगनम् ।

कत्तो समागया इह भीसण-रन्नम्मि[1] इक्कल्ला[2] ? ॥ १६ ॥
काउं तीइ पणामं तत्तो वियलंत-अंसुयाए मए ।
कुंजर-हरणाईओ सिट्ठो सव्वोवि वुत्तंतो ॥ १७ ॥
अह तावसीए भणियं ईमस्स[3] जोग्गा न होसि तं सुयणु ! ।
तहवि हु किमित्थ कीरइ स-कम्म-वसगम्मि जिय-लोए ? ॥१८॥
सुंदरि ! कम्म-वसाणं सत्ताणं इह भवे वसंताणं ।
एवंविह-दुक्खाइं हवंति जं एत्थ न हु चोज्जं[4] ॥ १९ ॥
जं किंचि असुह-कम्मं अन्न-भवे संचियं तुमे आसि ।
तस्स विवागाओ इमं समागयं सुयणु ! गुरु-वसणं ॥ २० ॥
ता अन्न-भव-विढत्ते[5] दुक्खम्मि समागयम्मि को सोगो ? ।
किं वावि विलविएणं सरीरायास-मूएणं[6] ? ॥ २१ ॥
एत्तो उ समासन्ने अच्छइ अम्हाण आसमो रम्मो ।
आगच्छ सुयणु ! अणुचियमेयं ठाणं जओ तुज्झ ॥ २२ ॥
वायइ सीयल-पवणो एत्थ ओ तं अभिणव-पसूया सि ।
सुकुमाल-सरीराए मा होज्ज विरूवयं किंचि ॥ २३ ॥
इय भणिय तावसीए नीया हं आसमम्मि रम्मम्मि ।
पडिजग्गिया य सम्मं निक्कारण-वच्छलत्तेण ॥ २४ ॥
अह कइवय-दिवसेहिं संजाया सत्थ-देहिया मणयं ।
अन्नम्मि दिणे नीया तीए हं कुलवइ-समीवे ॥ २५ ॥
तीएवि पुव्व-भणिओ वुत्तंतो साहिओ कुलवइस्स ।
करुणा-परेण तेणवि अणुसिट्ठा महुर-वयणेहिं ॥ २६ ॥
वच्छे ! इह संसारे सुलहाइं एरिसाइ दुक्खाइं ।
अकयम्मि सुह-निमित्ते धम्मे परलोय-बंधुम्मि ॥ २७ ॥
पावंति दूसहाइ जेणं चिय एत्थ दुसह-दुक्खाइं ।
तेणेव चत्त-रज्जा[7] वण-वासमुवागया धीरा ॥ २८ ॥
एवं भणमाणस्स उ कुलवइणो तीइ तावसीइ अह ।
कन्ने होउं भणिया भयवं ! वर-नाण-जुत्तोऽयं ॥ २९ ॥
तो पुच्छ इच्छियत्थं भणियाए ताहि विणय-पणयाए ।
पुट्ठो मए महा-यस ! केण हिओ[8] नंदणो मज्झ ? ॥ ३० ॥
किं जीवइ अहव मओ[9] पिक्खिस्समहं कयाइवि नवत्ति ? ।

१ रन्नं = अरण्यम् । २ A एगल्ला । ३ अस्य दुःखस्य । ४ चोज्जं = आश्चर्यम् (H. D. III. 14) । ५ विढत्तं = अर्जितम् । ६ A °मूइ । ७ चत्तरज्जो = त्यक्तराज्यः । ८ हिओ = हृतः । ९ मओ = मृतः ।

अह भणियं कुलवइणा सम्मं दाऊण उवओगं ॥ ३१ ॥-
वच्छे ! उच्छंग-त्थो तुह तणओ अवहिओ उ देवेण ।
पाण-विओयण-हेउं पुव्व-विरुद्धेण कुद्धेण ॥ ३२ ॥
वेयड्ढ-गिरि-निउंजे नेऊण सिला-यलम्मि विउलम्मि ।
मुक्को छुहाभिभूओ किल किच्छेणेस मरउत्ति ॥ ३३ ॥
अह कहवि विहि-वसेण समागओ तत्थ नह-यरो एक्को ।
निय-भारिया-समेओ तेण य पुत्तोत्ति सो गहिओ ॥ ३४ ॥
खयरस्स तस्स गेहे वुड्ढिं जाही सुहेण, तत्तो य ।
संपत्त-जोव्वणो सो मिलिही तुह हत्थिणपुरम्मि ॥ ३५ ॥
एवं च तेण भणिए पणट्ठ-सोगा नरिंद ! जाया हं ।
फल-मूल-कयाहारा विणय-परा तावसि-जणस्स ॥ ३६ ॥

पिय ! कइवय-दिवसाइं अच्छामि तहिं तु आसमे जाव ।
ता अन्न दिणे कुलवइ मूले धम्मं सुणिंतीए ॥ ३७ ॥
बहु-तावसि-सहियाए सहसा आसेण वेग-जुत्तेण ।
अवहरिओ संपत्तो राय-सुओ तत्थ एगागी ॥ ३८ ॥
अह अतिहि-वच्छलेहिं तावस-कुमरेहिं विहिय-संमाणो ।
आगम्म विहिय-विणओ उवविट्ठो कुलवइ-समीवे ॥ ३९ ॥
कुलवइणा सो पुट्ठो को सि तुमं आगओ कुओ भद्द ! ? ।
तत्तो य तेण भणियं कहेमि निसुणेह भयवं ! ति ॥ ४० ॥

सिद्धत्थपुरे राया सुग्गीवो नाम आसि विक्खाओ ।
कणगवई से देवी तीए सुओ सुरह-नामो ह ॥ ४१ ॥
अइवल्लहोत्ति पिउणा जुवराय-पयम्मि बाल-भावेवि ।
अहिसित्तो अवमन्निय पुत्तं जेट्ठं तु सुप्पइट्ठं ॥ ४२ ॥
अह अन्नया कयाइवि खय-वाहीए मयम्मि जणयम्मि ।
तस्स पए हं राया अहिसित्तो मंति-वग्गेण ॥ ४३ ॥
जिट्ठस्स अन्न-जणणी-तणयस्स उ तस्स सुप्पइट्ठस्स ।
विज्जाहरेण केणवि कय-उवयारेण दिन्नाओ ॥ ४४ ॥
नहगामिणि-पमुहाओ विज्जाओ तप्पभावओ तेण ।
काऊण य संगाम अहिट्ठियं अप्पणा रज्जं ॥ ४५ ॥"

१ विओयणं = वियोजनम् । २ निकुञ्जः = वनम् । ३ विपुलं = विशालम् । ४ SEE NOTE P. 15 । ५ कृच्छ्रेण = कष्टेनैव बालकोऽ म्रियतामिति 'विचार्य' इति शेषः । ६ आसो = अश्वः । ७ B दुरगम् । ८ अवमन्न = अवगणय्य । ९ A जेट्ठं । १० A जेट्° । ११ B दुरगम् ।

तस्स मएण अहंपि हु समागओ पुर-वरीए चंपाए।
जणणि-समेओ पासे मायामह-कित्तिधम्मस्स ॥ ४६ ॥
तेणवि निय-देसंते दिन्नं गामाण सहस्सयं एगं।
तत्थ य जणणी-सहिओ भयवं! अच्छामि अहयंति ॥ ४७ ॥
कइवय-दिणेहिं[1] इंतो[2] इमाइ अडवीइ वाणियग-सत्थो।
मह पुरिसेहि विलुत्तो[3] पत्तं वित्तं तहिं पउरं ॥ ४८ ॥
अन्नं च तत्थ पत्ता तुक्खार-तुरंगमा बहुविहाया।
ताणावाहण-हेउं अज्जेव पभाय-समयम्मि ॥ ४९ ॥
बाहिं नीहरिओ हं कमेण तुरगे ओ[4] जाव वाहेमि।
ताविक्केणं सहसा हरिओ विवरीय-सिक्खेण ॥ ५० ॥[5]

अविय।

जह जह ओक्खिप्पिज्जइ तह तह वेगं पगिण्हमाणेण।
भयवं! तुरंगमेणं इहाणिओ आसमे तुम्ह ॥ ५१ ॥
एवं च जाव साहइ सो सुरहो कुलवइस्स वुत्तंतं।
तुरयमणुमग्ग-लग्गं ताव य सिन्नंपि से पत्तं ॥ ५२ ॥
अह भणियं सुरहेणं भयवं! वच्चामि निययं-ठाणम्मि।
जं किंचि मए इण्हिं कायव्वं तं च आइसमु[6] ॥ ५३ ॥
अह कुलवइणा भणियं गुरु-जण-पूयाइ-धम्म-करणम्मि।
जह-सत्तीइ पयट्टसु सरणागय-वच्छलत्ते य ॥ ५४ ॥
अन्नं च भद्द! निसुणसु एसा रन्नो य अमरकेउस्स।
देवी गय-अवहरिया अच्छइ कमलावई नाम ॥ ५५ ॥
दूरे हत्थिणउरं सावय[7]-पउरा य दुग्गमा अडवी।
हल-किट्ठ-महीए तहा विचरंति न तावस-कुमारा ॥ ५६ ॥[8]
तेण न एसा सक्कइ पेराणिउं[9] निय-पुरम्मि अम्हेहिं।
न य कोवि तहा-रूवो अन्नो इह आगओ सत्थो ॥ ५७ ॥
एसा सुकुमाल-तणू अच्छइ किच्छेण इत्थ वण-वासे।
ता जइ तुमं पराणसि स-ट्ठाणं होइ ता लट्ठं[10] ॥ ५८ ॥
अह सुरहेणं भणियं भयवं! जं भणह तं करेमित्ति।
गंतुं सयमेव अहं अप्पिस्सं अमरकेउस्स ॥ ५९ ॥

---

१ A दिणाणि पत्ता इ°। २ इंतो = यन् = गच्छन्। ३ विलुप्तः = लुण्ठितः। ४ B युग्मम्। ५ B ओखं° आकृष्यते। ६ आदिश = अनुजानीहि। ७ श्वापदाः प्रचुरा यस्यां सा। ८ कृष्टमह्या वनस्पतिजीवबहुलत्वेन तद्वधपापोत्पत्तेरिन्यर्थः. ९ पराणेउं = प्रापयितुम्। १० SEE NOTE P 3।

भणिया हं कुलवइणा वच्छे ! सुरहस्स मासियं निसुयं ! ।
ता वच्चसु सह इमिणा अन्नो पुण दुल्लहो सत्थो ॥ ६० ॥
अह चिंतियं मए किं इमेण सह होइ गमणमम्हाणं ।
जुग्गं, अहवा जाणइ भयवं चिय एत्थ जं उचियं ॥ ६१ ॥
इय चिंतिऊण भणियं भयवं ! जं भणसि तं करेमिच्चि ।
जइ एवं ता वच्छे ! पयट्ट, इइ तेण भणिया हं ॥ ६२ ॥
बहु मन्निय तव्वयणं ताहे चलिया नरिंद ! तेण समं ।
तक्कालुचियं काउं तावसि-संभासणाईयं ॥ ६३ ॥[1]
जाव य कमेण पत्ता एत्थ पएसम्मि ताव सुरहो सो ।
किंपि मिसं काऊणं थक्को एत्थेव रण्णम्मि ॥ ६४ ॥
आवासिऊण सिन्नं दिणे दिणे एइ मह समीवम्मि ।
दंसेइ य बहु-माणं, अह अन्न-दिणम्मि एगंते ॥ ६५ ॥
घित्तु आहरणाइं मह पासे आगओ भणइ एवं ।
एयाइ गिण्ह सुंदरि ! न सोहसे त निराभरणा ॥ ६६ ॥[1]
तं देव-दिन्न-कुंडल-पमुहं सव्वंपि नियय-आभरणं ।
परियप्पिऊण विम्हिय-हियाए मए इमं भणिओ ॥ ६७ ॥
एयाइं कुओ तुमए पत्ताइं सुरह ! मज्झ साहेसु ।
सो भणइ सुणसु सुंदरि ! पुव्व मह भिल्ल-पुरिसेहिं ॥ ६८ ॥
इह अडवीइ समिद्धो कुसग्गपुर-पत्थिओ वणिय-सत्थो ।
गहिओ तहिं च पत्तं एयं तुह जोग्गमाभरणं ॥ ६९ ॥[4]
तत्तो य मए भणियं मेह संतियमेयमाभरणमेयं ।
सिरिदत्त-नामगस्स वो वणियस्स समप्पियं आसि ॥ ७० ॥
हरिसिय-मुहेण भणियं जइ एवं तेरिहि सुंदरत्तरंति ।
ता गेण्ह इमं सुंदरि ! इमस्स जोग्गा तुमं, नच्चा ॥ ७१ ॥
अह तस्स दुट्ठ-भावं अन्नाऊणं तयं मए गहियं ।
तत्तो य पइदिणं सो उवयरेइ मम असुह-भावो ॥ ७२ ॥
आगच्छइ एगंते परिहास-कहाओ कहइ मह पुरओ ।
सवियारं च पलोयइ दंसइ अणुरत्तमप्पाणं ॥ ७३ ॥
अह अन्न-दिणे पियपम ! पाविणं तेण मयण-मूढेण ।
अंगणिय कुल-मज्जायं उज्झिय लज्जं सुदूरेण ॥ ७४ ॥

---

१ B युग्मम् । २ परिहाय । ३ पत्थिओ = प्रस्थितः । ४ B युग्मम् । ५ मम घरकं = मम संबन्धि । ६ A °वमेयमाभरणं । ७ B सरहि । ८ नच्चा = नात्वा । ९ अज्ञात्वा । १० उपचराति = संमानयति ।

बहु मंनिय अविवेयं भणिया एगंत-संठिया एवं ।
वम्मह-पीडिय-देहो सरणं तुह सुयणु ! ओल्लीणो ॥ ७५ ॥
नियअंग-संगमेणं सहलं मह कुणसु जीवियं अज्ज ।
तुह आयत्ता पाणा सव्वस्सवि सामिणी तं सि ॥ ७६ ॥
तुह सुयणु ! किंकरो हं आणा-कारो य परियणो सव्वो ।
गाढाणुराग-रत्तं किं बहुणा इच्छसु ममंति ॥ ७७ ॥
तव्वयणं सोऊणं सहसा वज्जेण ताडियाव अहं ।
उप्पन्न-गरुय-दुक्खा पिययम ! चिंताउरा जाया ॥ ७८ ॥
हा ! पविट्ठो एसो बलावि सील-खंडणं काही ।
सरण-विहूणाइ ममं, ता इण्हिं किं करोमित्ति ? ॥ ७९ ॥
निब्भत्थामि गिराहिं संपइ अइनिट्ठुराहिं जइ एयं ।
ता एस अमज्जाओ इण्हिंपि विरूवय कुज्जा ॥ ८० ॥
ता संपइ मूयत्तं जुत्तं अवलंबिउं तओ पच्छा ।
पत्थावं लहिऊणं नासिस्समिमाओ पावाओ ॥ ८१ ॥
इय चिंतिय तुण्हिक्का अहो मुहं काउं तत्थ थक्का हं ।
सोवि य दट्ठूण ममं निरुत्तरं उट्ठिओ तत्तो ॥ ८२ ॥
पत्ताए रयणीए निब्भर-सुत्ते य सयल-सिन्नम्मि ।
गहिऊण तमाभरणं पासाइं पलोयणमाणा ॥ ८३ ॥
निहुय-गईए चलिया भएण कंपंत-तणु-लया गाढं ।
वंचिय पाहरिए हं नीहरिया ताओ सिन्नाओ ॥ ८४ ॥
घित्तूण य एग-दिसं चलिया घण-तरु-वणस्स मज्झेणं ।
निसुणंती बहु-सावय-भीसण-सद्दे बहु-विही (ह !) ए ॥ ८५ ॥
पवणाकंपिय-पायव-चलंत-पत्ताण सणसणारावं ।
सीहोरोलि-समाणं मन्नंती वेविर-सरीरा ॥ ८६ ॥
वेगेण य गच्छंती घणंधयाराए तीइ रयणीए ।
दीहर-घण-तण-ओच्छाइयाए विसमाए भूमीए ॥ ८७ ॥
अवियाणिय-परमत्था झडत्ति पडिया य एत्थ कूवम्मि ।
पिययम ! कय-बहु-पावा जीवा इव घोर-नरयम्मि ॥ ८८ ॥
भवियव्वया-वसेणं न मया गंभीर-जल-निबुड्डावि ।

---

१ आलीनः=आगतः (N P 180) । २ B युग्मम् । ३ निर्भर्त्सयामि । ४ मूकत्वम् । ५ A वेग° । ६ निहुयं = नि.शब्दं (H D.IV. 51) । ७ प्राहरिकान् = यामिकान् । ८ B युग्मम् । ९ ओराली = दीर्घमधुरध्वनिः (H. D. I. 154) । १० दीर्घघन-तृणावच्छादि = तायाम् । ११ B युग्मम् । १२ बिड्डा = निमग्ना (N. P. 42) ।

अगडस्स तडि पाविय तत्थ निलुक्का अहं राय ! ॥ ८९ ॥
मरणे उवट्ठिएवि हु सीलं संरक्खियंति तुट्ठ-मणा ।
अप्पाणं स-कयत्थं मणंता दुरह-भय-मुक्का ॥ ९० ॥
गाढं छुहाभिभूया चत्तारि दिणाणि एत्थ कूवम्मि ।
परिचत्त-जीवियासा ठिया अहं सरण-परिहीणा ॥ ९१ ॥
अज्ज पुण कलयलेणं सिबिरं आवासियंति नाऊण ।
सुरहासंकाए पुणो समाउला नाह ! संजाया ॥ ९२ ॥
तत्तो कूव-पविट्ठं तुम्ह नरं पासिऊण सुट्ठुयरं ।
भीयाइ पुच्छियाइवि न उत्तरं किंचि मे दिन्नं ॥ ९३ ॥
पुणरवि य तुम्ह नामं सोऊणं विगय-अन्न-आसंका ।
हरिस-भर-निब्भरंगी उत्तरिया देव ! कूवाओ ॥ ९४ ॥
एयं मएऽणुभूयं सरण-विहूणाए तुम्ह विरहम्मि ।
निसुएण जेण जायइ दुक्खं पास-ट्ठियाणंपि ॥ ९५ ॥
इय कमलावइ-भणियं आयन्निय अमरकेउ-नरनाहो ।
बाह-जलाविल-नयणो गुरु-सोगो भणिउमाढत्तो ॥ ९६ ॥
किं देव ! इत्थ कीरइ स-कम्म-वसयाण नवरि जीवाण ।
जायंति दूसहाइं दुक्खाइं एत्थ संसारे ॥ ९७ ॥
स-कयं सुहमसुहं वा इक्को अणुहवइ विविह-जोणीसु ।
माया पिया य भत्ता बंधु-जणो वावि न हु सरणं ॥ ९८ ॥
राग-दोस-वसाए असुह-फलं आसि जं कयं कम्मं ।
तस्स वसाओ सुंदरि ! संपत्ता वसण-रिंछोलिं ॥ ९९ ॥
एवं गएवि जं देवि ! एत्थ कूवम्मि निवडिया एवं ।
संपत्ता तं मन्ने अनण्ण-पुण्णोदओ कोवि ॥ १०० ॥
पडिकूड-कारिणावि हु विहिणा विहियं तु एत्तियं लट्ठं ।
जं अक्खय-देहाए तुमए सह संगमो विहिओ ॥ १०१ ॥
एमाइ-बहु-विगप्पं देविं आसासिऊण सो राया ।
निय-सिन्नेण समेओ समागओ गयपुरे कमसो ॥ १०२ ॥
कारिय-गरुय-पमोओ थुव्वंतो नयर-नारि-निवहेण ।
कमलावई-समेओ दाणं देंतो अमरकेऊ ॥ १०३ ॥

---

१ अगडो = अवडो कूपः (H. D I. 18) । २ स्वकृतार्थम् । ३ आयन्निय = आकर्ण्य = श्रुत्वा । ४ व्यसनम् = कष्टम् । ५ रिंछोली = पङ्क्तिः (N. P. 40) । ६ अनन्यपुण्योदयः = असाधारणसुकृतविपाकः । ७ पडिकूड = प्रतिकूलम् । ८ स्तूयमानः । ९ B दिंतो ।

कय-मंगलोवयारो नायर[1]-जण-जणिय-हियय-आणंदो ।
निय-मंदिरे पविट्ठो पक्कल[2]-पाइक्क-परियरिओ ॥ १०४ ॥[3]
एवं च तस्स रन्नो अदिट्ठ-दुक्खस्स देवि-सहियस्स ।
वोलीणाइं कइवि हु वरिसाणं सय-सहस्साइं ॥ १०५ ॥
अह अन्नया कयाइवि अत्थाण-गयस्स राइणो तस्स ।
पडिहाराणुन्नाओ समंतभद्दोत्ति नामेण ॥ १०६ ॥
उज्जाणम्मि निउंचो[4] पत्तो पणमित्तु राय-पय-कमलं ।
सीस-निवेसिय-कर-कमल-संपुडो हरिसिओ भणइ ॥ १०७ ॥[5]
पुव्वं देवेण अहं नेमित्तिय-सुमइ-वयणयं सोच्चा ।
कुसुमायर-उज्जाणस्स पालगत्ते[6] निउत्तो म्हि ॥ १०८ ॥
तं च ति-संझं निच्चं पलोयमाणस्स एत्तिओ कालो ।
वोलीणो न य दिट्ठं किंचिवि नेमित्तियाइट्ठं ॥ १०९ ॥
अज्ज पुण अण्णभाए[7] गयणे उज्जाण-मज्झयारम्मि ।
कुसुमिय-साहि-समूहं इओ तओ णिरिक्खमाणेण[8] ॥ ११० ॥
एगम्मि दिसा-भाए वल्लर-वेल्ली-सणाह-दुम गहणे ।
उत्तासिय-हंस-उलो उट्ठाविओ सेउण[9]-संदोहो ॥ १११ ॥
निसुओ विम्हय-जणओ वंहिरिय[10]-आसन्न-सत्त-सुइ-विवरो ।
मुहरिय-दिसा-विभागो गरुय-खडक्कार-संसद्दो ॥ ११२ ॥[11]
सोऊण य तं सद्दं विम्हिय-उप्फुल्ल-लोयणेण मए ।
पुलइय तत्तोहुत्तं [12]चिंतियमक्को ! किमेयंति ॥ ११३ ॥
कस्स पुण एस सद्दो समुट्ठिओ एत्थ वण-निगुंजम्मि ।
इय चिंततो कोऊहलेण तत्तोमुहो चलिओ ॥ ११४ ॥
ताव य दिट्ठा भू-पट्ठि-सठिया बउल-पायव-समीवे ।
मुच्छा-निमीलियच्छी अधरिय-सुर-सुंदरी-रूवा ॥ ११५ ॥
अहिणव-जोव्वण-उब्भेय-सुंदरा सयल-मणहरावयवा ।
पउम[13]-चुया इव लच्छी नर-वर ! वर-बालिया एक्का ॥ ११६ ॥[14]
नूणं नह-यलाओ निवडंतीए इमीए भूमीए ।
उवरिए पडिसद्दो समुट्ठिओ एस सहसत्ति ॥ ११७ ॥

---

१ नागराः—नगरनिवासिनः । २ पक्को—समर्थः, इत्यर्थ (H. D. VI. ६४) तार्थे मे पक्कओ । ३ B दुगमम् । ४ निवुक्तः । ५ B युग्मम् । ६ पालकत्वे । ७ अभ्रबाते—रात्रिप्रान्तभागे इत्यर्थः । ८ A पेच्छ॰ । ९ शकुनाः—पक्षिणः । १० बधिरीतासन्नसत्त्वश्रुतिविवरः । ११ B निमित्तैः कुलकम् । १२ B विचिंतियं ता कि॰ । १३ पउमं—पद्मम् । १४ B युग्मम् ।

कह मन्ने एरिसस्सवि जुवई-रयणस्स एरिसाऽवत्था ।
विबुह-जण-सोयणिज्जा धी ! विहिणो विलसियं चित्तं ॥ ११८
इय चिंतंतेण मए सीयल-जल-सीयरेहिं संसित्ता ।
मिउ-पवण-करण-विहिणा अह विहिया सा समासत्था ॥ ११९
हरिणिव्व जूह-भट्ठा सतरल-तारं दिसाओ पुलयंती ।
भणिया मए सुमहुरं कीस तुमं सुयणु ! बीहेसि ? ॥ १२० ॥
मा भद्दे ! कुणसु भयं [3]थेवंपि, हु जणय-निव्विसेसो हे ।
का सि तुमं कत्तो वा इह पडिया मज्झ साहेसु ? ॥ १२१ ॥

थविय ।

सग्गाओ निवडिया किं सॉव-प्पहया सुरंगणा तं सि ।
किं वावि भट्ठ-विज्जा विज्जाहर-बालिया सुयणु ! ? ॥ १२२
तुह-रूव-दंसणुप्पन्न-हरण-बुद्धिस्स नह-पयट्टस्स ।
विज्जाहरस्स कस्सवि किंवा हत्थाओ पब्भट्ठा ? ॥ १२३ ॥
साहेसु सुयणु ! एयं महंत-कोऊहलं इमं मज्झ ।
नीसाहारा कह नह-यलाओ पडिया इहुज्जाणे ? ॥ १२४ ॥
इय सा भणिया भू-नाह ! मज्झ पडिउत्तर अदाऊण ।
गुरु-दुक्ख-सूयण-परं अंसु-जलं मोत्तुमारद्धा ॥ १२५ ॥
अह तं तहाविहं पासिऊण परिचिंतियं मए एयं ।
तं एयं संजायं ज पुव्वं सुमइणा भणियं ॥ १२६ ॥
कुसुमायर-उज्जाणे जइया गयणाओ कन्नगा पडिही ।
तत्तो य सिग्घमेव हि पुत्तेण समागमो होही ॥ १२७ ॥
ता किं इह पुट्ठाए इमाए वरईए, ताव साहेमि ।
गंतुं वइयरमेयं जहट्ठियं चेव नर-वइणो ॥ १२८ ॥
इय चिंतिऊण तत्तो आसासित्ता सुमहुर-वयणेहिं ।
आणीया निय-गेहे समप्पिया सा स-भज्जाए ॥ १२९ ॥
निय-परियणं च सव्वं सरीर-संवाहणाइ-वावारे ।
तीए निउंइऊण समागओ देव-पासम्मि ॥ १३० ॥
एवं समंतभद्देण साहियं वइयरं निसामित्ता ।
विम्हिय-हियओ राया अह एवं भणिउमाढत्तो ॥ १३१ ॥
अव्वो ! हु अवितहं तं पिच्छह नेमित्तियस्स सुमइस्स ।

१ शोचनीया = खेदकारिका । २ पश्यन्ती (N. P. 49) । ३ थेवं = स्तोकम् । ४ बाष्पप्रहता । ५ व्यतिकरं = वृत्तान्तम् । ६ वियोज्य । ७ आढत्तो = आरब्धः (N. P. 8) । ८ SEE NOTE P. 34 ।

ता पुत्तेण समाणं आसन्नं दंसणं इण्हिं ॥ १३२ ॥
ता भो समंतभद्दय ! सिग्धं आणेह बालियं तमिह।
जीए पभावेण मए पिक्खियव्वो स-पुत्तोत्ति ॥ १३३ ॥
वयणाणंतरमेव हि समंतभद्देण गंतुमाणीया।
सा बालिया विणिज्जिय-सुर-जुवई-रूव-सोहग्गा ॥ १३४ ॥
तीए सरीर-सोहं पिच्छिय रन्ना विचिंतियं अव्वो ! ।
आगारो च्चिय सूयइ इमीए सुकुलम्मि संभूइं ॥ १३५ ॥
उचियासणोवविट्ठा सा कन्ना अमरकेउ-नरवइणा।
भणिया हिययब्भंतर-गुरु-सोगुव्वाय-पंडु-मुहा ॥ १३६ ॥
वच्छे ! उज्झसु सोयं चेयसु भयं जणय-निव्विसेसस्स।
साहिज्जउ मह एयं कम्मि पुरे तं समुप्पन्ना ? ॥ १३७ ॥
कस्स व धूया कह वा इहागया कह व मज्झ उज्जाणे।
पडिया सि नहयलाओ साहसु सवित्थरं एयं ॥ १३८ ॥
अह सा एवं भणिया गुरु-सोया सज्झसेण अभिभूया।
उम्मुक्क-दीह-सासा न किंचि पडिउत्तरं देइ ॥ १३९ ॥
अह पुणरुत्त रन्ना पुट्ठाए तीए कहवि संलत्तं।
ताय ! चेएमि न वोत्तुं बहु-दुक्खं निययं-वुत्तंतं ॥ १४० ॥
तहवि हु अलंघणीया आणा तायस्स तेण साहेमि।
जंबुद्दीवे भरहे कुसग्गनयरम्मि नामेण ॥ १४१ ॥
अत्थि पुरं सुपसिद्धं तत्थ य नरवाहणो पुहइ-नाहो।
रयणवई से देवी तीए धूया अहं ताय ! ॥ १४२ ॥
सुरसुंदरित्ति-नामा पुव्विं दुव्विहिय-कम्म-परिणामा।
वेरिय-समेण केणइ पिसाय-रूवेण अवहरिया ॥ १४३ ॥
एत्तियमित्तं भणिउं सोय-समुब्भूय-गरुय-मन्नु-वसा।
वुल्लंसुए मुयंती निद्दयं रोउं पवत्ता सा ॥ १४४ ॥
एत्थंतरम्मि रन्नो अद्धासण-संगयाए देवीए।
कमलावईए गहिया रोवंती सा निउच्छंगे ॥ १४५ ॥
भणिया वच्छे ! मा रुय न होइ दीवंतरं इमं सुयणु !।
हत्थिणउरं हि एयं एसो राया अमरकेऊ ॥ १४६ ॥

---

१ समाणं = समं = सहेत्यर्थः। २ प्रेक्षितव्यः। ३ संभूतिः = उत्पत्तिः।
४ उव्वायं = उद्वातं = शुष्कम्। ५ स्वजन। ६ साहिज्जउ = कथ्यताम् (H. P. ११)।
७ चएमि = शक्नोमि (H. P. IV. 86)। ८ = शुष्कम्। ९ मन्नु = संतापः।

कमलावई अहंपि हु, सहोयरो होइ तुह पिया मज्झ ।
वच्छे ! तुमंपि अम्हं सुय-पुव्वा नाममेत्तेण ॥ १४७ ॥
बहुविह-पओयणेणं कुसग्गनयराओ जो जणो एंतो ।
सो सव्वो सुरसुंदरि ! तुह गुण-निवहं मह कहितो ॥ १४८ ॥
एवं सुरूव-कलिया एवं पिउणो य वच्छला वाढं ।
एवं कलासु कुसला एवं दक्खिन्न-दय-जुत्ता ॥ १४९ ॥
ता मा कुणसु विसायं एयंपि य पिउ-हरं निजं तुज्झ ।
अच्छसु वीसत्थ-मणा कीडंती विविह-कीडाहिं ॥ १५० ॥
एवंविह-वयणेहिं आसासित्ता नियुत्तरीएण ।
अंसुय-धोय-कवोलं तीए मुहं सयपमज्जित्ता ॥ १५१ ॥
मुह-सोयं दाऊणं नीया देवीए मंदिरे नियए ।
तत्थवि उव्विग्ग-मणा अच्छइ गुरु-सोय-संतत्ता ॥ १५२ ॥
नीससइ दीह-दीहं खणेण मूलंसुयाइं मिल्लेइ ।
मुच्छिज्जइ खणेणं खणेण सवरइ अप्पाणं ॥ १५३ ॥
विलवइ खणेण विहसइ रोयइ खणेण गेयल्लिया होइ ।
गुरु चिंता-भर-विहुरिय-हियया पेरेहाइ अणुदियहं ॥ १५४ ॥
अह तं विगयाणंदं पिच्छिय कमलावई विचिंतेइ ।
आणाकारी सव्वोवि परियणो ताव एईए ॥ १५५ ॥
तह य समाण-वयाओ सिणेह-साराओ राय-कन्नाओ ।
नाणाविह-चेट्ठाहिं अणुदियहमिमं विणोएंति ॥ १५६ ॥
तहवि हु रइं न पावइ एसा चिंताए मुसइ अणुदियहं ।
ता मन्ने का चिंता जीए एसा उ पेरेहाइ ॥ १५७ ॥
जइ ता माउ-पिऊणं सुमरइ ता किं कहेइ न हु मज्झ ? ।
सयय-वियार-सरिच्छा नेय वियारा तहिं हुंति ॥ १५८ ॥
एगंतं जह सेवइ विहडिय-चक्काइं जह य मेल्लेइ ।
पिय-संगम-साराओ कहाओ जइ सुणइ तच्चित्ता ॥ १५९ ॥
तह मन्ने पेम्म-गहो विलसइ एवंविहाहिं चिट्ठाहिं ।
ता जइ एसा मज्झं तहट्ठियं साहइ तत्तं ॥ १६० ॥
ता तस्स पावणम्मिवि कोवि उवाओवि हवइ नूणं ।
न य एसा वज्जरिही पुट्ठावि अहट्ठियं मज्झ ॥ १६१ ॥

१ विषादमपगतः । २ अ उच्चयम् । ३ मिल्लेइ=मुञ्चति (हे. ४. ९१) । ४ मुच्छिज्ज=मूर्छ । ५ पेरेहाइ=रुदोमयति (हे. ४. ...) । ६ अनुदिवसम् । ७ विणोएंति विनोदं कारयन्ति । ८ विघटितं=विघुटम् । ९ अ कुरुते ।

घाम-सहावो मयणो आक्खिज्जंतो न पायडो होइ ।
नज्जइ आगारेहिं गोविज्जंतोवि छेएहिं ॥ १६२ ॥
तहवि हु लहामि केणवि हंदि ! उवाएण भावमेईए ।
इय चिंतिय आणत्ता नियचेडी हंसिया नाम ॥ १६३ ॥
सुरसुंदरीइ उव्वेव-कारणं लहसु हंसिए ! कहवि ।
तुज्झ समाण-वयाए साहिस्सइ हियय-सब्भावं ॥ १६४ ॥
जं आणवेसि सामिणि ! इय भणिउं हंसिया गया झत्ति ।
एगंत-ट्ठिय-सुरसुंदरीए पासम्मि अल्लीणा ॥ १६५ ॥
सब्भाव-नेह-सूयग-वीसंभ-कहाहिं विविह-भणिईहिं ।
उप्पाइय वीसंभं भणिया सुरसुंदरी तीए ॥ १६६ ॥
सुरसुंदरि ! तुह चरियस्स निसुणणे अत्थि कोउगं मज्झ ।
कह केण किं निमित्तं अवहरिया किंच अणुभूयं ? ॥ १६७ ॥
सुरसुंदरीए भणियं ताएणवि आसि पुच्छिया एवं ।
किं पुण लज्जाए मए न सक्कियं तत्थ वज्जरिउं ॥ १६८ ॥
किंच ।
मह चरियं सुम्मंतं जणेइ पास-ट्ठियाणवि दुक्खं ।
तेण न वोत्तुं जुत्तं मज्झवि गुरु-दुक्ख-संजणगं ॥ १६९ ॥
तहवि हु तुमए पुट्ठा वयंसि ! कोऊहलेण गरुएण ।
साहेमि तेण निसुणसु एग-मणा वज्जरिज्जंतं ॥ १७० ॥
अत्थि पुहई-पयासं निरग्गलोदग्ग-वग्गिर-तुरंगं ।
वग्गिर-तुरंग-खर-खुरुक्खय-खेहाइन्न-रिंखोलि-पहं ॥ १७१ ॥
रिंखोलिपह-पवण-कविर-धय-वड-रेहंत-भूरि-सोणूरं ।
सोणूर-गहिर-वज्जिर-तूर-रवुप्पुण्ण-दिसि-चक्कं ॥ १७२ ॥
दिसि-चक्क-गय-सत्थाह-सत्थ-किज्जंत-वज्ज-वाणिज्जं ।
वाणिज्ज-फला-पत्तट्ठ-लट्ठ-वाणियग-रमणीयं ॥ १७३ ॥
रमणीयण-वर-वज्जिर-नेउर-झंकार-रुद्ध-सुइ-विवरं ।
विवरीय-रय-वियक्खण-विलासिणी-लोय-पडिपुन्नं ॥ १७४ ॥

---

१ आख्यायमानः = उच्यमानः । २ पायडो = प्रकटः । ३ आगारः = इङ्गितैः । ४ गोप्यमानः । ५ छेकः = चतुरः । ६ आइसा = आदिष्टा । ७ विस्रम्भः = विश्वासः । ८ भणितिः = वचनम् । ९ वग्गिरो = वगवान् । १० उक्खयं = उत्खातम् । ११ रइपः = आरामम् । १२ सोणूरं = देवगृहम् (H. D. VIII. 2?) । १३ खुप्पुण्णं = पूर्णम् (K. P. 27) । १४ सत्थाहो = सार्थवाहः । १५ सत्थो = सार्थः = समूहः । १६ वयंसम् = श्रेष्ठम् । १७ SEE NOTE P. ? ।

तत्तो य मए भणियं आगच्छसु भगिणि ! मज्झ गेहम्मि ।
बंधु-जण-वच्छलाए अंबाए दंसणं कुसणु ॥ २१८ ॥
भणियं पियंवयाए पिक्खिस्सं मोडसि पडिनियत्ता ।
कारण-वसेण संपइ गच्छिस्सं माउय-समीवं ॥ २१९ ॥
इत्थत्थे निब्बंधं मा काहिसि उच्छुगा अहं इण्हि ।
तत्तो य मए भणियं एवंति य किंतु पुच्छामि ॥ २२० ॥
किंचिवि, तं मह साहसु, तीए भणियं तु पुच्छ, साहेमि ।
भणियं च मए भद्दे ! कक्खाए गोविए एत्थ ? ॥ २२१ ॥
चित्त-पडे किं अच्छइ लिहियं, चित्तम्मि कोउगं मज्झ ।
ता दंसिज्जउ एयं जइ जोग्गं दसिउं भगिणि ! ॥ २२२ ॥[3]
वियसिय-मुहाइ तीए पसारिउं दंसिओ पडो अम्ह ।
भणियं च तीइ एसो मए स-हत्थेण लिहिउत्ति ॥ २२३ ॥
तत्थ य पडम्मि लिहियं दट्ठूणमणग-संनिभं तरुणं ।
अमएणव सित्ता ह जाओ हिययस्स आणंदो ॥ २२४ ॥
चिर-परिचियव्व दिट्ठो दिट्ठी आणंद-बाह-पडिहत्था ।
जाया सव्व-सरीरे समुट्ठिओ बहल-रोमंचो ॥ २२५ ॥
फुरफुरियं अहरेण उल्लसियं भुय-लयाहिं सहसत्ति ।
ऊससियं च थणेण थरहरियं ऊरु-जुयलेण ॥ २२६ ॥
सुत्ताव मुच्छियाव मत्ता इव विगय-चेयणा जाया ।
सोहग्ग-मंदिरं तं दट्ठूणं चित्त-लिहियंपि ॥ २२७ ॥
नाऊण मज्झ भावं वसंतियाए सहीइ संलत्त ।
को एस तैए लिहिओ पियंवए ! लोयणाणंदो ! ॥ २२८ ॥
भणियमह कुमुइणीए वसंतिए ! किं तुहित्थ पुच्छाए ? ।
कामिणि-हिययाणंदो लिहिओ रइ-विरहिओ मयणो ॥ २२९ ॥
ईसिं हसिऊण तओ सिरिमइयाए सहीए संलत्तं ।
एत्तिय-कालं रइ-विरहिओ इमो आसि पंचसरो ॥ २३० ॥
संपइ रईए सहिओ एसो मयणोत्ति किं न पुलएसि ? ।
पयडा रईवि एसा आसन्ना चेव एयस्स ॥ २३१ ॥
तं सोउं सव्वाहिं सहत्थ-तालं तु पहसिउं भणियं ।
एवं एयं सिरिमइ ! सम्मं हि विणिच्छियं तुमए ॥ २३२ ॥
अह लद्ध-चेयणाए विन्नाया हंति जाय-लज्जाए ।

---

१ माउयी = मातृष्वसा । २ कक्खा = कक्षा । ३ B युग्मम् । ४ पडिहत्था = पूर्णः (P. P 73) । ५ तए = त्वया । ६ तुह + इत्थ = तवात्र ।

आगारं विणिगूहिय सकोवमेवं मए भणियं ॥ २३३ ॥
हंभो ! अलिय-पलाविणि ! दंसणमित्तंपि नत्थि एएण ।
कत्तो आसन्नत्तं जेण कया हं रई तुमए ? ॥ २३४ ॥
तीए भणियं मा सहि ! रूससु, दिट्ठम्मि जेण एयम्मि ।
चित्तम्मि रैई जाया तेण रैई तं मैए भणिया ॥ २३५ ॥
भणियं च मए किंवा असमंजस भासिणीहिं एयाहिं ।
ताव य, पियवए ! कहसु एस को वा तए लिहिओ ? ॥ २३६
भणिय पियंवयाए भाया मह एस मयरकेउत्ति ।
रूवेण जो अणंगो सूरो चाई कला कुसलो ॥ २३७ ॥
कइयावि चित्तफलए कइयावि पडम्मि तस्स पेंडरूवं ।
लिहिऊण मए अप्पा विणोईओ एत्तियं कालं ॥ २३८ ॥
सपइ पुण असमत्था सहिउं विरहं इमस्स चलिया हं ।
ता भगिणि ! मुंच वच्चामि जेण पासम्मि तस्सव ॥ २३९ ॥
भणिय च सिरिमईए एवं जो गरुय-गुण-गणावासो ।
सो तुह भायाऽवस्सं दट्ठव्वो होइ अम्हवि ॥ २४० ॥
चित्त-गएणवि ताव य आणंदो सहि-जणस्स संजणिओ ।
इण्हि पच्चक्खपि हु दसिज्जओ अमय भूओ सो ॥ २४१ ॥
विहसिय पियंवयाए भणियं मा सहि ! समुच्छुगा होसु ।
विज्जाओ ताव साहउ पच्छा सव्वं करिस्सामो ॥ २४२ ॥

अविय ।

जइ ताव कावि हु अहं ताऽवस्सं तस्स संगमेण सुहं ।
कायव्व भगिणीए अणुकूलो जइ विही होही ॥ २४३ ॥
भणियं च मए ताव य एयाओ हवंतु अलिय भणिरीओ ।
पिय-सहि ! तुमपि सपइ असमंजस-भासिणी जाया ॥ २४४ ॥
अइनिउण किल चित्त अम्हे कोऊहलेण पुलएमो ।
तुम्हे सढ-हिययाओ असह सव्व वियप्पेह ॥ २४५ ॥
अह कुमुइणीए भणियं एवं एयंति नत्थि संदेहो ।
ता सहि ! तुमंपि एव चित्तं लिहिउं सँमब्भसमु ॥ २४६ ॥
अब्भसु पड एवं पियंवए ! जेण चित्तमब्भसइ ।

तुह भगिणी, अह तीए समप्पिओ कुमुइणीइ पडो ॥ २४७ ॥
संभासिउं ताहि पियंवया सा तओ मम उप्पइया नहग्गे ।
सहीहि जुत्ता बहु-केलियाहि अहंपि पत्ता निय-मंदिरम्मि ॥ २४८ ॥
साहु-धणेसर-विरइय सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ पियंवया-दंसणोत्ति नामेण ।
सुरसुंदरी-कहाए एक्कारसमो परिच्छेओ ॥ २५० ॥

एकादशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ २७५० ॥

अह तत्थ सुविहिअवे पसत्थ-वत्थोह-विहिय-उल्लोचे ।
गंतु निय वास गिहे पासुत्ता पवर-सयणीए ॥ १ ॥
भणियाओ य सहीओ वच्चह सव्वाओ निययगेहेसु ।
मह कुणकुणाइ सीसं सीयंति य सव्व-अंगाइं ॥ २ ॥
अर-गहियव्व सरीरं ता सोविस्स खणंतरं एगं ।
तत्ता य,कुमुइणीए भणियं एवं करेसुत्ति ॥ ३ ॥
ईसिं हसिऊण तओ वज्जरियं सिरिमईए किं भगिणि ! ।
सहसा जायमसत्थ तुह देहं, कारणं भणसु ? ॥ ४ ॥
भणियं वसंतियाए सिरिमइ ! तं चेव वेज्जयं मुणसि ।
ता चिंतेसु सयं चिय रोगस्स निदाणमेयस्स ॥ ५ ॥
अह सिरिमईइ मज्झं सर्धाणाई निएवि सासूयं ।
भणियं न किंपि ताव य लक्खिज्जइ वेज्ज-वित्तीए ॥ ६ ॥
भणिय ।
दुविहा संखेवेणं सारीराऽऽगंतुया य रोगत्ति ।
अह वाय-पित्त-सिंभुब्भवा य, इह आदिमा नेया ॥ ७ ॥
ताणं मक्खणे-लंघण-निवाय-सेवाइया चिगिच्छाओ ।
वेज्जय-सत्थुद्दिट्ठा पुरिसं काल च नाऊण ॥ ८ ॥

१ A °णीए । २ केलिः = क्रीडा । ३ प्रशस्तवस्त्रौघविहितविताने; उल्लोचो = वितानम् (H. D. I. 98) । ४ पीड्यते । ५ अस्वास्थ्यम । ६ वैद्यकम् । ७ मुणसि = जानासि (H. P. IV 7) । ८ धानादि = सन्धिप्रभृति, आदिना नाड्यादिकम् । ९ दृष्ट्वा (H. P. IV 181) । १० बाह्यवृत्त्या ११ वातपित्तश्लेष्मोद्भवाः । १२ म्रक्षणम् = अभ्यङ्गः, लनङ्घ, निवाओ = स्वेदः (H. D IV. 34) । १३ चिकित्साः ।

भूय-गेह-चक्खु-सागिणि-दोसा आगंतुया मुणेयव्वा ।
बलि-होमं-मंत-तंताइया इ विविहा चिगिच्छा सिं ॥ ९ ॥
सारीरिय-रोगाणं न लक्खणं किंचि दीसइ इमीए ।
ता नूणं आगंतुय-दोसो तक्किज्जई नन्नो ॥ १० ॥
उत्तारिज्जउ लोणं हेक्कारिज्जंतु विविह-गारुडिया ।
सरिसैव-घाओ दिज्जउ बंज्झउ तह रक्ख-पोईलिया ॥ ११ ॥
अह ललियाए भणियं ता किं सिग्घं न कीरए एयं ।
वाही उंविक्खिओ जं न होइ इह सुंदरो भद्दे ! ॥ १२ ॥
तो सिरिमईए भणियं लक्खेमो अम्हि केवलं वाहिं ।
न उणो पउणीकाउं सत्ता अह माहवी भणइ ॥ १३ ॥
लक्खइ जो किर वाहिं पउणवि इ सो करिस्सएं पत्तं ।
जेणिह दिट्ठा चोरा पेहरयमवि देइ सो नूणं ॥ १४ ॥
निहुयं हसिऊण तओ सव्वाहिवि सहरिसं समुल्लवियं ।
सिरिमइ ! इण्हि न छुट्टसि अम्ह सहिं जणसु पेंउणंति ॥ १५ ॥
अन्नं, स तुज्झ जणओ सुपसिद्धो मंत-जाणओ सुयणु ! ।
ता वाहिऊण मत्त पउणं सुरसुंदरिं कुणसु ॥ १६ ॥
अह सिरिमईइ भणियं जइ मह जणओ वियाणई मंते ।
ता किं मह, जइ मिट्ठं खीरं ता किं नु छौणस्स ? ॥ १७ ॥
किंपुण भणामि ईकं जइ मह एसा न रूसए सहिया ।
एस अंतव्वो वाही न फिट्टेए मंतमेत्तेण ॥ १८ ॥
अह कुमुइणीए भणिय किं पुण कोवस्स कारणं एत्थ ? ।
साहेसु निव्विसंका विगमो वाहीए जइ होइ ॥ १९ ॥
तो सिरिमईए भणियं जो सो चित्तम्मि विलिहिओ दिट्ठो ।
सो जइ नवरं वेज्जो वाहिं अवणिज्ज एइए ॥ २० ॥
अह चित्त-पडं सहसा पसारियं धुइऊण तो भणइ ।
कुमुइणिया ! जइ एवं, ता एयं हंदि ! विसैसह ॥ २१ ॥
ईसिं हसिऊण तओ सव्वाहिवि सहरिसं समुल्लवियं ।

१ एवाम् । लोणं = लवणम् । ३ आह्वयन्ताम् । ४ सर्षपघातः । ५ बध्य-
ताम् । ६ पोट्टलं = बद्धनिबद्धं द्रव्यम् (H. D. II. 34) । ७ उपेक्षितः । ८ A
°ध्वस्थं । ९ प्रहारम् । १० प्रगुणम् = नीरोगमिति यावत् । ११ B °तंतिओ ।
१२ छाणं = गोमयादि (H. D. III 34) । १३ A एवं । १४ अपूर्वः । १५
फिट्टए = भ्रश्यते (H. P. IV. 177) । १६ B विओ, वैद्य. । १७ अपनयत । १८
विश्रम्यत ।

एवंति, पंजलि-उडा भणिउं एयं समाढत्ता ॥ २२ ॥
दक्खिन्न-निहि ! महा-यस ! चित्त-न्निय ! सुणसु अम्ह विणत्तिं ।
तुह दंसणाओ एसा अम्ह सही आउरा जाया ॥ २३ ॥
ता तह करेसु सुंदर ! जह एसा होइ विगय वाहीया ।
गुरु मयणामय-सपीडियाण महिलाण तं विज्जो ॥ २४ ॥
हुकारं मोत्तूणं ताहिं सकोवं मए इमं भणियं ।
माए ! गह-गहिया इव किमसंबद्धं समुल्लवह ? ॥ २५ ॥
किं वावि अचित्तेणं विन्नविएणं गुणो इमेणं तु ।
चित्त-गओ नहि कत्थवि कोवि हु उप्पायए वाहिं ॥ २६ ॥
अह सिरिमईए भणियं तुह चित्त-गओ इमो हु जणेव ।
तेणेव य अचित्ता विहिया सुरसुंदरि ! तुमंति ॥ २७ ॥
दीहं नीससिऊणं ताहे भणियं मए समुल्लविय ।
जइ एयंपि वियाणसि ता किं न संपाडसि झत्ति ? ॥ २८ ॥
इय भणिऊण अहो-मुह-वयणा विलिहामि जाव महि-वट्टं ।
ताव य सहत्थ-ताल हसिउं तीए समुल्लविउं ॥ २९ ॥
सब्भाव-साहगणं इमेण वयणेण रंजिया सुयणु ! ।
ता तह करेमि संपइ जह सव्वं सोहणं होइ ॥ ३० ॥
इय भणिउं चित्त-पड गहिउं पासम्मि सा गया झत्ति ।
मह जणणीए तत्तो सिट्ठो सव्वोवि वुत्तंतो ॥ ३१ ॥
चित्त-पड-विलिहिओ सो अणंग-रूवो पयंसिओ तरुणो ।
तीएवि गंतुं रन्नो सिट्ठो सव्वोवि वुत्तंतो ॥ ३२ ॥
अह ताओ तं चित्तं पलोइउं हरिसिओ इमं भणइ ।
सोहण-ठाणे रागो संजाओ मज्झ धूयाए ॥ ३३ ॥
अहवा न राय-हंसं मोत्तुं अन्नत्थ रमइ वर-हंसी ।
तस्सेव वरिस्सामो साहिय-विज्जस्स निय-धूयं ॥ ३४ ॥
तह भाणुवेग-खयरो अम्ह समीवम्मि एइ अणवरयं ।
तेणेव वरिस्सामो निय-धूय अमरकेउस्स ॥ ३५ ॥
इय नर-वइणा भणिए पहसिय-वयणाए मज्झ जणणीए ।
भणिया सिरिमई गंतुं साहिज्जउ मज्झ धूयाए ॥ ३६ ॥

---

१ विज्ञप्तिम् । २ आतुरा = रोगिणी । ३ आमयः = रोगः । ४ ग्रहगृहीता = भूतावेशपीडिता । ५ अचित्तः = अचेतनः । ६ विज्ञप्तेन । ७ अन्तर्भूतणिजर्थत्वाद् वारयिष्यामः = परिणाययिष्यामः । ८ अनवरतम् = निरन्तरम् ।

भूय-गेह-चक्खु-सागिणि-दोसा आगंतुया मुणेयव्वा ।
बलि होम-मंत-तंताइया हु विविहा चिगिच्छा सिं ॥ ९ ॥
सारीरिय-रोगाणं न लक्खणं किंचि दीसइ इमीए ।
ता नूणं आगंतुय-दोसो तक्किज्जई नत्तो ॥ १० ॥
उत्तारिज्जउ लोणं हक्कारिज्जंतु विविह-गारुडिया ।
सरिसव-घाओ दिज्जउ बज्झउ तह रक्ख-पोट्टलिया ॥ ११ ॥
अह ललियाए भणियं ता किं सिग्घं न कीरए एयं ।
वाही उवेक्खिओ जं न होइ इह सुंदरी भद्दे ! ॥ १२ ॥
तो सिरिमईए भणियं लक्खेमो अम्हि केवलं वाहिं ।
न उणो पउणीकाउं सत्ता अह माहवी भणइ ॥ १३ ॥
लक्खइ जो किर वाहिं पउणंपि हु सो करिस्सए पत्तं ।
जेणिह दिट्ठा चोरा पेहरयमवि देइ सो नूणं ॥ १४ ॥
निहुयं हसिऊण तओ सव्वाहिवि सहरिसं समुल्लवियं ।
सिरिमइ ! इण्हि न छुट्टसि अम्ह सहिं जणसु पउणंति ॥ १५ ॥
अन्नं, स तुज्झ जणओ सुपसिद्धो मंत-जाणओ सुयणु ! ।
ता गाहिऊण मंतं पउणं सुरसुदरिं कुणसु ॥ १६ ॥
अह सिरिमईइ भणियं जइ मह जणओ वियाणई मंते ।
ता किं मह, जइ मिट्ठं खीरं ता किं नु छोणस्स ? ॥ १७ ॥
किंपुण भणामि ईकं जइ मह एसा न रूसए सहिया ।
एस अंलव्वो वाही न फिट्टए मंतमेत्तेण ॥ १८ ॥
अह कुमुइणीए भणिय किं पुण कोवस्स कारणं एत्थ ! ।
साहेसु निव्विसंका विगमो वाहीए जइ होइ ॥ १९ ॥
तो सिरिमईए भणियं जो सो चित्तम्मि विलिहिओ दिट्ठो ।
सो जइ नवरं वेज्जो वाहिं अवणिज्ज एइए ॥ २० ॥
अह चित्त-पडं सहसा पसारियं पुइऊण तो भणइ ।
कुमुइणिया ! जइ एवं, ता एयं हेदि ! विमंवह ॥ २१ ॥
ईसिं हसिऊण तओ सव्वाहिवि सहरिसं समुल्लवियं ।

१ एषाम् । २ लोणं = लवणम् । ३ आकार्यन्ताम् । ४ सर्षपघातः । ५ बध्य-ताम् । ६ पोट्टलं = वस्त्रनिबद्धं द्रव्यम् (H. D. II. 34) । ७ उपेक्षितः । ८ A °पुहरयं । ९ प्रहारम् । १० प्रगुणम् = नीरोगमिति यावत् । ११ B °तंतीतओ । १२ सहिं = गोमयादि (H. D. III 34) । १३ A एहं ! १४ अपूरेः । १५ फिट्टए = भ्रश्यते (H. P. IV. 177) । १६ B विमं, वैद्यः । १७ अपनयेत् । १८ विडम्बय ।

एवंति, पंजलि-उडा भणिउं एयं समाढत्ता ॥ २२ ॥
दक्खिन्न-निहि ! महा-यस ! चित्त-ट्ठिय ! सुणसु अम्ह विणत्तिं ।
तुह दंसणाओ एसा अम्ह सही आउरा जाया ॥ २३ ॥
ता तह करेसु सुंदर ! जह एसा होइ विगय वाहीया ।
गुरु मयणामय-सपीडियाण महिलाण तं विज्जो ॥ २४ ॥
हुंकारं मोत्तूण ताहिं सकोवं मए इमं भणियं ।
माए ! गेंह-गहिया इव किमसंबद्धं समुल्लवह ! ॥ २५ ॥
किं वावि अचित्तेणं विन्नविएणं गुणो इमेणं तु ।
चित्त-गओ नहि कत्थवि कोवि हु उप्पायए वाहिं ॥ २६ ॥
अह सिरिमईए भणियं तुह चित्त-गओ इमो हु जणेव ।
तेणव य अच्चित्ता विहिया सुरसुदरि ! तुमंति ॥ २७ ॥
दीह नीससिऊणं ताहे सणियं मए समुल्लवियं ।
जइ एयंपि वियाणसि ता किं न संपाडसि झत्ति ? ॥ २८ ॥
इय भणिऊण अहो-मुह-वयणा विलिहामि जाव महि-वट्ठं ।
ताव य सहत्थ-तालं हसिउं तीए समुल्लविउं ॥ २९ ॥
सब्भाव-साहगणं इमेण वयणेण रंजिया सुयणु ! ।
ता तह करेमि संपइ जह सव्वं सोहणं होइ ॥ ३० ॥
इय भणिउं चित्त-पडं गहिउ पासम्मि सा गया झत्ति ।
मह जणणीए तत्तो सिट्ठो सव्वोवि वुत्तंतो ॥ ३१ ॥
चित्त-पड-विलिहिओ सो अणंग-रूवो पयंसिओ तरुणो ।
तीएवि गंतुं रन्नो सिट्ठो सव्वोवि वुत्तंतो ॥ ३२ ॥
अह ताओ तं चित्तं पलोइउं हरिसिओ इमं भणइ ।
सोहण-ठाणे रागो संजाओ मज्झ धूयाए ॥ ३३ ॥
अहवा न राय-हंसं मोत्तुं अन्नत्थ रमइ वर-हंसी ।
तस्सेव वॆरिस्सामो साहिय-विज्जस्स निय-धूयं ॥ ३४ ॥
तह भाणुवेग-खयरो अम्ह समीवम्मि एइ अणवरयं ।
तेणेव वॆरिस्सामो निय-धूय अमरकेउस्स ॥ ३५ ॥
इय नर-वइणा भणिए पहसिय-वयणाए मज्झ जणणीए ।
भणिया सिरिमई गंतुं साहिज्जउ मज्झ धूयाए ॥ ३६ ॥

---

१ विज्ञप्तिम् । २ आतुरा = रोगिणी । ३ आमयः = रोगः । ४ ग्रहगृहीता = भूताद्यावेशपीडिता । ५ अचित्तः = अचेतनः । ६ विज्ञप्तेन । ७ अन्तर्भूतणिजर्थत्वाद् वारयिष्यामः = परिणाययिष्यामः । ८ अनवरतम् = निरन्तरम् ।

मा सुरसुंदरि ! इण्हिं उव्वेवं कुणसु नियय-चित्तम्मि ।
सिद्धं सैमीहियं तुह इय भणिया सिरिमई ताहे ॥ ३७ ॥
मज्झ समीवे पत्ता सिट्ठो सव्वोवि पुव्व-वुत्तंतो ।
अहयंपि हरिसिय-मणा मैणयं जाया समासत्था ॥ ३८ ॥
चिंतेमि कइया होही तं दियहं जत्थ सो मए सक्खा ।
दट्ठव्वो नयणुच्छव-भूओ मण-वल्लहो लोओ ? ॥ ३९ ॥
तस्संगम-आसाए साहारंतीए माणसं नियर्य ।
तं चेव चित्त-कम्मं आलिहमाणा य अणुदियहं ॥ ४० ॥
सुसिणिद्ध-महि-जणेणं तण्णावण सूयगेहिं वयणेहिं ।
जाव य कइवि दिणाइं ठिया अहं संठविज्जंता ॥ ४१ ॥
तावन्नम्मि दिणम्मी परिहिय-वैरणाओ चमरिया-हत्था ।
कय-गोरोयण-तिलया नौहिय-सत्थेसु निम्मौया ॥ ४२ ॥
परिवाईया उ एगा आसी-वायं करेत्तु अम्हाणं ।
पुरओ उवविसिऊणं एवं भणिउं समाढत्ता ॥ ४३ ॥[1]
जह रुइयं उवभुज्जइ इट्ठं रामिज्जए इमं सारं ।
जम्हा न किंचि विज्जइ अन्नं इह-लोग-वैइरित्तं ॥ ४४ ॥
सिर-तुड-मुंडणाइ पर लोगत्थ कुणंतु जे केवि ।
ते वरया वर-धुत्तेहि वंचिया विसय-सोक्खाणं ॥ ४५ ॥
जम्हा जीव-पैयत्थो विज्जइ अन्नो न देह-वइरित्तो ।
पच्चक्ख-पमाणेणं अैग्गहणा खर-विसाणंव ॥ ४६ ॥
पच्चक्खं मोत्तूणं न य अन्न अत्थि इह पमाणं तु ।
संतेवि[15] पमाणत्ते न सिज्झइ तेण जीवोत्ति ॥ ४७ ॥
पच्चक्ख-पुव्वग जं अणुमाणं इह, न तेण तग्गहणं ।
न य विज्जइ तग्गहणे लिंगंपि अणिंदियत्तणओ ॥ ४८ ॥
लोय-पवंचण-हेउं धुत्तेहिं कयाणि विविह-सत्थाणि ।
नैं पमाणं विबुहाणं कह तेहिं भविज्ज तस्सिद्धी ? ॥ ४९ ॥
ता पंच-भूय-समुदय-रूवो जीवो न तेसि भिन्नम्मि ।

१ SEE NOTE P. 59 । २ समीहितम् = इष्टम् । मनाक् (N F 54) । ४ A °वती । ५ B वलषा । ६ नालिकेरादिषु । ७ निष्णाता । ८ परिव्राजिका = तापसी । ९ आशीर्वादम् । १० B युगमम् । ११ व्यतिरिक्तम् = भिन्नम् = अधिकमिति यावत् । १२ पदार्थः = वस्तु । १३ अग्रहणात् = अनुपलम्भात् । १४ विपार्श = ग्रहणम् । १५ सत्यपि प्रमाणत्वे । १६ अनिन्द्रियत्वात् = इन्द्रियाप्रत्यक्षत्वादित्यर्थः ।

तस्साभावम्मि कुओ पर लोगो जेण य तदत्थं ॥ ५० ॥
कीरइ अइदुद्धरय बंभ-व्वय-सील-पालणाईयं ।
मूढेहिं सयं नट्ठेहिं तह पर नासयंतेहिं ॥ ५१ ॥
गम्मागम्म-विभागं मोत्तु विसयाण सेवण कुणह ।
भक्खह सरस मंसं पियह सुरं विगय-आसंका ॥ ५२ ॥
इय तीए बुद्धिलाए वयणं सोऊण कुगइ-संजणगं ।
भणियं मए अहम्मे ! मा मा एव समुल्लवसु ॥ ५३ ॥
विबुह-जण-निंदणिज्जं अवियारिय सुंदरं अजुत्तीयं ।
को व सकन्नो एवं तुह भणियं सद्दहिज्जात्ति ? ॥ ५४ ॥
जं भणसि नत्थि जीओ अन्नो देहाओ, अणुवलंभाओ ।
तमसंगयमच्चत्थ, जम्हा जीवस्स अग्गहणं ॥ ५५ ॥
किं तुह पच्चक्खेणं उयाहु नीसेस-पुरिस-विसएणं ? ।
न य ताव पढम-पक्खो विस्साभाव-प्पसंगाओ ॥ ५६ ॥
जं जं तुमं न पिच्छसि तं तं जइ नत्थि ता फुडं मुद्धे ! ।
देसंतर-कालंतर-भावाणमभावया पत्ता ॥ ५७ ॥
अह सयल देस-कालुब्भवा नरा नेय तं पलोइंति ।
एयं च कह णु नज्जइ दुरहिगया अन्न चित्ता जं ? ॥ ५८ ॥

किञ्च ।

जो चिय इम विगप्पइ तुह देहे हदि ! नत्थि जीवोत्ति ।
सोत्ति य जीवो पर-लोग-गामिओ नाण लिंगोत्ति ॥ ५९ ॥
पच्चक्खमेव एगं जं च पमाणं, न जुत्तमयंपि ।
पच्चक्ख-परोक्खाइं दुन्नेव जओ पमाणाइं ॥ ६० ॥
लोय-पयारण-हेउ इच्चाइ जमुत्तमेहलमेयंपि ।
राग-दोस-विमुक्का सव्वन्नू सव्व-लोग हिया ॥ ६१ ॥
तेहिं पणीयं सत्थं तंमि आणाइ ज च अन्नेहिं ।
कह तं धुत्त पणीयत्तणेण होज्जापमाणंति ? ॥ ६२ ॥
तंम्मि य भणिओ जीवो अन्न-भवो तस्स होइ पर लोगो ।
ता पंच-भूय समुदय-रूवो जीवो कह मुद्धे ! ? ॥ ६३ ॥

---

१ B गुम्मम । २ सुराम् । ३ हे अधमे ! । ४ अविचारितं यावत्, तावदेव सुन्दरमिति तात्पर्यम् । ५ अयुक्तिकम् । ६ श्रद्दधाति । ७ उताहो = अथवा । ८ विश्वम् = सर्वम् । ९ तम = आत्मानम् । १० एतत् = अन्यपुरुषप्रत्यक्षाभावः । ११ अन्यदेशानि, प्राकृतत्वात् पुंस्त्वम् । १२ अहव = अथवम् । १३ प्रणीतं = रचितं । १४ तद्दिष्टम् = सर्वज्ञजिनशास्त्र ।

मा सुरसुंदरि ! इण्हि उव्वेवं कुणसु नियय-चित्तम्मि ।
सिद्धं समीहियं तुह इय भणिया सिरिमई ताहे ॥ ३७ ॥
मज्झ समीवे पत्ता सिट्ठो सव्वोवि पुव्व-वुत्तंतो ।
अहयंपि हरिसिय-मणा मणयं जाया समासत्था ॥ ३८ ॥
चिंतेमि कइय होही तं दियहं जत्थ सो मए सक्खा ।
दट्ठव्वो नयणुच्छव-भूओ मण-वल्लहो लोओ ? ॥ ३९ ॥
तस्संगम-आसाए साहारंतीए माणसं नियमं ।
तं चेव चित्त-कम्मं आलिहमाणा य अणुदियहं ॥ ४० ॥
सुसिणिद्ध-सहि-जणेणं तप्पावण सूयगेहिं वयणेहिं ।
जाव य कइवि दिणाइ ठिया अहं संठविज्जंता ॥ ४१ ॥
तावम्मि दिणम्मी परिहिय-वेरग्गाओ चमरिया-हत्था ।
कय-गोरोयण-तिलया नाहिय-सत्थेसु निम्माया ॥ ४२ ॥
परिवाइया उ एगा आसी-वायं करेसु अम्हाणं ।
पुरओ उवविसिऊणं एवं भणिउं समाढत्ता ॥ ४३ ॥
जह-रुइयं उवभुज्जइ इट्ठं रामिज्जए इमं सारं ।
जम्हा न किंचि विज्जइ अन्नं इह-लोग-वइरित्तं ॥ ४४ ॥
सिर-तुंड-मुंडणाइ पर लोगत्थ कुणंतु जे केवि ।
ते वराया वर-धुत्तेहि वंचिया विसय-सोक्खाणं ॥ ४५ ॥
जम्हा जीव-पयत्थो विज्जइ अन्नो न देह-वइरित्तो ।
पच्चक्ख-पमाणेणं अग्गहणा खर-विसाणव्व ॥ ४६ ॥
पच्चक्खं मोत्तूणं न य अन्नं अत्थि इह पमाणं तु ।
संतेवि पमाणत्ते न सिज्झइ तेण जीवोत्ति ॥ ४७ ॥
पच्चक्ख-पुव्वगं जं अणुमाणं इह, न तेण तग्गहणं ।
न य विज्जइ तग्गहणं लिंगंपि अणिदियत्तणओ ॥ ४८ ॥
लोय-पवंचण-हेउं धुत्तेहिं कयाणि विविह-सत्थाणि ।
न पमाणं विबुहाणं कह तेहिं भविज्ज तस्सिद्धी ? ॥ ४९ ॥
ता पंच-भूय-समुदय-रूवो जीवो न तेसि विगमम्मि ।

१ SEE NOTE P. 59 । २ समीहितम् = इष्टम् । ३ मनाक् (N P 54) । ४ A °ज्जंती । ५ B वरका । ६ नास्तिकशास्त्रेषु । निष्णाता । ८ पारिव्राजिका = तापसी । ९ आशीर्वादम् । १० B सुरमम् । ११ व्यतिरिक्तम् - भिन्नम् = आधिक्यमिति यावत् । १२ पदार्थः = वस्तु । १३ अग्रहणात् = अनुपलम्भात् । १४ विषाण = शृङ्ग । १५ सत्यपि प्रमाणत्वे । १६ अनिन्द्रियत्वात्; = इन्द्रियाद्यग्राह्य-

तस्साभावम्मि कुओ पर लोगो जेण य तदत्थं ॥ ९० ॥
कीरइ अइदुद्धरय बंभ-व्वय-सील-पालणाइयं ।
मूढेहिं सयं नट्ठेहिं तह पर नासयंतेहिं ॥ ९१ ॥
गम्मागम्म-विभागं मोत्तु विसयाण सेवण कुणह ।
भक्खह सरसं मंसं पियह सुरं विगय-आसंका ॥ ९२ ॥
इय तीए बुद्धिलाए वयणं सोऊण कुगइ-संजणगं ।
भणियं मए अहम्मे ! मा मा एवं समुल्लवसु ॥ ९३ ॥
विबुह-जण-निंदणिज्जं अवियारिय सुंदरं अजुत्तीयं ।
को व सकन्नो एवं तुह भणियं सद्दहिज्जावि ! ॥ ९४ ॥
जं भणसि नत्थि जीवो अन्नो देहाओ, अणुवलंभाओ ।
तमसंगयमवत्थ, जम्हा जीवस्स अग्गहण ॥ ९५ ॥
किं तुह पच्चक्खेणं उयाहु नीसेस-पुरिस-विसएणं ? ।
न य ताव पढम-पक्खो विस्सासभाव-प्पसंगाओ ॥ ९६ ॥
ज जं तुमं न पिच्छसि त तं जइ नत्थि ता फुडं मुद्दे ! ।
देसतर-कालतर-भावाणमभावया पत्ता ॥ ९७ ॥
अह सयल-देस-कालुब्भवा नरा नेय त पलोइंति ।
एयं च कह णु नज्जइ दुराहिगया अन्न चित्ता जं ? ॥ ९८ ॥

किंच।

जो चिय इमं विगप्पइ तुह देहे हंदि ! नत्थि जीवोत्ति ।
सोवि य जीवो पर-लोग-गामिओ नाण लिंगोत्ति ॥ ९९ ॥
पच्चक्खमेव एग जं च पमाण, न जुत्तमयंपि ।
पच्चक्ख-परोक्खाइं दुन्नेव जओ पमाणाइ ॥ १०० ॥
लोय-पयारण-हेउ इच्चाइ जमुत्तमेहलमेयंपि ।
राग-दोस-विमुक्का सव्वन्नू सव्व-लोग हिया ॥ १०१ ॥
तेहिं पैणीयं सत्थं तंमि आणाइ ज च अन्नेहिं ।
कह तं धुत्त पणीयत्तणेण होज्जापमाणंति ? ॥ १०२ ॥
तंम्मि य भणिओ जीवो अन्न-भवो तस्स होइ पर लोगो ।
ता पंच-भूय समुदय-रूवो जीवो कह मुद्दं ! ? ॥ १०३ ॥

---

१ B युग्मम्। २ सुराम्। ३ हे अधमे ! । ४ अविचारितं यावत, तावदेव सुन्दरमिति तात्पर्यम्। ५ अयुक्तिकम्। ६ श्रद्दधाति। ७ उताहो = अथवा। ८ विश्रम् = सर्वम्। ९ तम = आत्मानम्। १० एतत् = अन्यपुरुषप्रत्यक्षाभावः। ११ अन्यचित्तानि, आकूतरवात् पुंस्त्वम्। १२ अहन्त = अफलम्। १३ प्रणीतं = रचितम्। १४ तस्मिन् = सर्वज्ञप्रणीतशास्त्रे।

सिद्धम्मि य पर-लोगे बंभ-व्वय-पालणाइं सव्वंपि ।
तब्भणियं ता जुत्तं काउं सव्वं हियत्थिणि ॥ ६४ ॥
गम्मागम्म-विभागं इच्चाइं जमुत्तमहलमेयंपि ।
जिण-वयण-निसिद्धत्ता पर-लोए दुक्ख-हेउत्ता ॥ ६५ ॥
एमाइ-विविह-जुत्तीहि सा कया तक्खणं निरुत्तरिया ।
जाया विलक्ख-वयणा असमत्था उत्तरं दाउं ॥ ६६ ॥
अह पास-वत्तिणीहिं अवहसिया सहीहिं सोल्लंठ ।[1]
टक्कर-टुंबय-मुह-मक्कडाहिं बाढं अभिद्दविया[2] ॥ ६७ ॥
अम्ह सहीए सद्धिं[3] अज्जवि वायं करेसि दुस्सीले ! ।
ता वच्चसु स-ट्ठाणं दिट्ठं पंडिच्चय[4] तुज्झ ॥ ६८ ॥
इय हसिया सा रुट्ठा फुरत-अहरा विणिग्गया तत्तो ।
अहमवि सहि-जण-जुत्ता सुहेण जा तत्थ अच्छेमि ॥ ६९ ॥
ता अन्न-दिणे राया समागओ मज्झ माउ-गेहम्मि ।
भणिओ अंबाए किं दीसह चिंताउरा तुब्भे ? ॥ ७० ॥
ताएण तओ भणियं सम्म हि वियाणियं तुमे देवि ! ।
निसुणेसु कहिज्जंतं गुरु-चिंता-कारणं जमिह ॥ ७१ ॥
सुरसुंदरीए बुद्धिल-नामा परिवाइया जिया वाए ।
जा पुव्वं किल तीए पउदठ-चित्ताए आलिहियं ॥ ७२ ॥
सुरसुंदरीइ रूवं चित्त-पडे ताहि तं गहेऊणं ।
उज्जेणीए पत्ता सत्तुंजय-नर-वइ-समीवे ॥ ७३ ॥
तं दंसिय नर-वइणो वज्जरिय तीए दुट्ठ-हिययाए ।
नर-वर ! अम्हे पुहइं हिंडामो तुम्ह कज्जेण ॥ ७४ ॥[5]
जं रयणं पुहईए पिच्छामो त च तुम्ह साहेमो ।
कन्ना-रयणं एय कुसग्ग-नयरे मए दिट्ठं ॥ ७५ ॥
नरवाहणस्स रन्नो धूया सुरसुंदरी इमा कन्ना ।
को तीए निरवसेसं लिहिउ सक्किज्ज तणु-रूवं ? ॥ ७६ ॥[6]
अविय ।
सच्चं चिय सो थेरो जेणेसा निम्मिया पयावइणा[7] ।
कहमन्नहा न विहिया सुह-खाणी अत्तणो भज्जा ? ॥ ७७ ॥
एयं विणिम्मिउं लडह[8]-रूव-तारुण्ण-चारु-सोहग्ग ।

१ A सोल्लंठं । २ अभिद्दुआ = संपीडिता । ३ सद्धिं = सार्धम् । ४ पंडिच्चय = पाण्डित्यम् । ५ B जुग्मम् । ६ B जुग्मम् । ७ प्रजापतिः = विधाता । ८ लडहं = रम्यम् (H. D. VII. 17) ।

सो सत्तुंजय-राया गुरु-रोसो भूरि-सिन्न-संजुत्तो ।
चार-पुरिसेहिं सिट्ठं संपत्तो अम्ह देसंसि ॥ ९३ ॥
ता देवि ! निमित्तेणं इमेण चिंताउरो अहं जाओ ।
अंबाए तओ भणियं पियथम ! किं एत्थ चिंताए ? ॥ ९४ ॥
सुरसुंदरित्ति भणिउं धूया कणगावलीए मयलेहा ।
दिज्जउ कय-संमाणो स-ट्ठाणं जेण सो जाइ ॥ ९५ ॥
इहरा पभूय-सेन्नो अप्प-बलाणं स अम्ह देसस्स ।
काही गरुयमुवद्दवमिय भणिए राइणा भणियं ॥ ९६ ॥
मंतीहिवि देवि ! इमं विमंतियं आसि नवरि मंतस्स ।
मइसागरस्स एसो न सुंदरो माविओ मंतो ॥ ९७ ॥
जं तेण इमं भणियं आगच्छउ ताव सो कुसग्गम्मि ।
इह आगयस्स जम्हा मरणं से सुमइणा सिट्ठं ॥ ९८ ॥
अन्नं च तस्स रन्नो निग्गमणे आसि मंगुला सउणा ।
अजयावहा य सव्वे सणिच्छराई गहा भणियं ॥ ९९ ॥
इह आगयम्मि तम्मी विजओ अम्हं पराजओ तस्स ।
ता देव ! निव्विसंका अच्छह किं अन्न-मंतेण ? ॥ १०० ॥
रोहग-संजुत्ती उण कीरउ गामाविं तस्स जे मग्गे ।
ते उव्वसंतु खिप्पं तिण-घासाई य उग्गंतु ॥ १०१ ॥
ढंकिज्जउ कूवाई कुजलाइं सरोवराइं कीरंतु ।
पसर-निवारण-हेउं सन्नाहणं तत्थ पयट्टसि ॥ १०२ ॥
इय देवि ! मंति-वयणं कारिय सव्वंपि आगओ एत्थ ।
पच्चासन्नओ सत्तुस्स तहवि चिंताउरो जाओ ॥ १०३ ॥
अह हंसिणि ! जा कइवि हु सुहेण वच्चंति तत्थ दिवसाई ।
ता अन्न-दिणे नयरं पवेढियं सत्तु-सिन्नेण ॥ १०४ ॥

तओ ।

विहिआइं गोउराइं जउँण परिहरियाओ परिहाओ ।
संनद्ध-बद्ध-कवया पइकविसीसं ठिया जोहा ॥ १०५ ॥
संचारिम-जंताइं पउणीकीरंति, विविह-सत्थाइं ।
निसिंगारिज्जंति तहा कीरइ मुंढरक्ख सम्माणो ॥ १०६ ॥

१ B नियतोऽसि कुशलम् । २ मंगुलो = असुन्दरः (D. D. ४। ११) । ३ रोहग-संजुत्ती = परिरोधकसामग्री । ४ उव्वसंतु = निर्वासयन्तु कुर्वन्तु । ५ उग्गंतु (D. P. IV. ११) । ६ पसारणं = प्रसरणम् । ७ A सेना? । ८ प्रतिशीर्षके । ९ जोहा = योधाः । १० निसिंगारिज्जंति । ११ मुंडरक्ख = योधः ।

तओ ।

पइदियहं दिज्जंति य उक्काला सत्तु सिन्नमइगम्म ।
निवडंति सुहड-करि-तुरय-नर-वरा उभय-पक्खेवि ॥ १०७ ॥
संसइया सामंता नायरया आउला दढं जाया ।
किं-कायव्व-विमूढा जाया तह मंतिणो अम्ह ॥ १०८ ॥
भीया कायर-पुरिसा संगर-करणम्मि उद्धुरा सुहडा ।
साहस-घणो य ताओ संधीरइ मुमइ-वयणेण ॥ १०९ ॥
एवं हंसिणि ! जाए समंतओ आउलम्मि नयरम्मि ।
सह अन्न-दिणे अहयं पासुत्ता हम्मिय-तलम्मि ॥ ११० ॥
रयणीए केणावि हु हीरंतं अप्पयं पुलोइत्ता ।
पडिबुद्धा भय-भीया विलविउमेवं समाढत्ता ॥ १११ ॥
हा अम्मि ! ताय ! कोवि हु देवो वा नहयरो व मं हरइ ।
धावह धावह सुहडा ! इमाओ मेल्लावहे ममंति ॥ ११२ ॥
एमाइं विलवमाणा भणिया हं तेण सुयणु ! मा भीहि ।
नो तुज्झ किंचि विरूवं करेमि पाण-प्पिया तं सि ॥ ११३ ॥
तुह-रूव-दंसणुप्पन्न-गरुय-अणुराय-परवसेण मए ।
हरिया सि कीस सुंदरि ! भय-भीया एवमुल्लवसि ? ॥ ११४ ॥
वेयड्ढ-नग-निवासी खयरो हं सुयणु ! मयरकेउत्ति ।
भुंजिहिसि मए सद्धिं भोए किं रुयसि उव्विग्गा ? ॥ ११५ ॥
एयं च तस्स वयणं सोऊणं हरिसिया अहं चित्ते ।
किं नाम मज्झ दइओ एसो सो मयरकेउत्ति ? ॥ ११६ ॥
माया पियंवयाए जस्स तया चित्त-विलिहियं रूवं ।
दट्ठूण मयण-वसगा जाया उम्मत्तिया अहवा ॥ ११७ ॥
सो अज्जवि विज्जाओ साहइ ता आगमो कह णु तस्स ? ।
कह मह इत्तिय-पुन्ना जं सो दीसिज्ज पच्चक्खं ? ॥ ११८ ॥
एमाइं चिंतयंती नीया हं तेण कत्थवि पएसे ।
थोइत्ता भूमीए मुक्का हं कयलि-गहणम्मि ॥ ११९ ॥
एत्थंतरम्मि रयणी खयं गया साहिउंव परमत्थं ।
सम्मं नियेच्छ वच्छे ! न होइ सो वल्लहो एस ॥ १२० ॥
जाए पभाय-समए दिट्ठो सो सामलेण देहेण ।

---

१ संसयितः=शङ्कापन्नः । २ संगरं=युदम् । ३ उद्धुरः=उद्धतः । ४ हर्म्यतले=प्रासादतले । ५ ह्रियमाणाम् । ६ मेल्लावह = मोचयत (H. P. IV. 91) ७ विभेहि । ८ भोए=भोगान् । ९ पश्य (H. P. IV. 181) ।

सो सत्तुंजय-राया गुरु-रोसो भूरि-सिन्न-संजुत्तो ।
चार-पुरिसेहिं सिट्ठं संपत्तो अम्ह देसेसि ॥ ९३ ॥
ता देवि ! निमित्तेणं इमेण चिंताउरो अहं जाओ ।
अंबाए तओ भणियं पियदम ! किं एत्थ चिंताए ? ॥ ९४ ॥
सुरसुंदरित्ति भणिउं धूया कणगावलीए मयलेहा ।
दिज्जउ कय-संमाणो म-च्छाणं जेण सो जाइ ॥ ९५ ॥
इहरा पभूय-सेन्नो अप्प-बलाणं स अम्ह देसस्स ।
काही गरुयमुवद्दवमिय भणिए राइणा भणियं ॥ ९६ ॥
मंतीहिंवि देवि ! इमं विमंतियं आसि नवरि मंतस्स ।
मइसागरस्स एसो न सुंदरो भाविओ मंतो ॥ ९७ ॥
जं तेण इमं भणियं आगच्छउ ताव सो कुसग्गम्मि ।
इह आगयस्स जम्हा मरणं से सुमइणा सिट्ठं ॥ ९८ ॥
अन्नं च तस्स रन्नो निग्गमणे आसि मंगुला सउणा ।
अजयावहा य सव्वे सणिच्छराई गहा भणियं ॥ ९९ ॥
इह आगयम्मि तम्मी विजओ अम्हं पराजओ तस्स ।
ता देव ! निव्विसंका अच्छह किं अन्न-मंतेण ? ॥ १०० ॥
गेहग-संजुत्ती उण कीरउ गामावि तस्स जे मग्गे ।
ते उव्वसंतु खिप्पं तिण-घासाई य उज्झंतु ॥ १०१ ॥
ढंकिज्जउ कूवाई कुजलाइ सरोवराइं कीरंतु ।
पसर-निवारण-हेउं सर्सीहणं तत्थ वयडत्ति ॥ १०२ ॥
इय देवि ! मंति-वयणं कारिय सव्वंपि आगओ एत्थ ।
पबलत्तणओ सत्तुस्स तहवि चिंताउरो जाओ ॥ १०३ ॥
अह हंसिणि ! जा कइवि हु सुहेण वच्चंति तत्थ दिवसाई ।
ता अन्न-दिणे नयरं पवेढियं सत्तु-सेन्नेण ॥ १०४ ॥

तओ ।

पिहिआइं गोउराइं जलेण परिपूरियाओ परिहाओ ।
संनद्ध-बद्ध-कवया पइकविसीसे ठिया जोहा ॥ १०५ ॥
संचारिम-जंताइं पउणीकीरंति, विविह-सत्थाइं ।
लिंखाडिज्जंति तहा कीरइ सुहडाण सम्माणो ॥ १०६ ॥

---

१ B तिपर्णिः कुलकम् । २ मंगुलो = अनिष्टः (H. D. VI 145) । ३ संधकंगुक्किः = प्रतिरोधकारिणी । ४ उद्वसन्तु = निर्वासान् कुर्वन्तु । ५ उज्झन्तु (H. P. IV. 88) । ६ सयाधनं = सङ्कटकम् । ७ A वेश्मा° । ८ ढौकन्तोऽपि ९ जोहा = योधाः । १० ढौकन्तीक्रियन्ते । ११ सुभटः = योधः ।

तओ।

पइदियहं दिज्जंति य उक्काला सत्तु सिन्नमइगम्म ।
निवडंति सुहड-करि-तुरय-नर-वरा उमय-पक्खेवि ॥ १०७ ॥
संसइया सामंता नायरया आउला दढं जाया ।
किं-कायव्व-विमूढा जाया तह मंतिणो अम्ह ॥ १०८ ॥
भीया कायर-पुरिसा संगर-करणम्मि उंदुरा सुहडा ।
साहस-धणो य ताओ संधीरइ सुमइ-वयणेण ॥ १०९ ॥
एवं हंसिणि ! जाए समंतओ आउलम्मि नयरम्मि ।
मह अन्न दिणे अहयं पासुत्ता हम्मिय-तलम्मि ॥ ११० ॥
रयणीए केणावि हु हीरंतं अप्पयं पुलोइत्ता ।
पडिबुद्धा भय-भीया विलविउमेवं समाढत्ता ॥ १११ ॥
हा अम्मि ! ताय ! कोवि हु देवो वा नहयरो व म हरइ ।
धावह धावह सुहडा ! इमाओ मेल्लावहं ममंति ॥ ११२ ॥
एमाइं विलवमाणा भणिया हं तेण सुयणु ! मा भाहि ।
नो तुज्झ किंचि विरूवं करेमि पाण-प्पिया तं सि ॥ ११३ ॥
तुह-रूव-दसणुप्पन्न-गरुय-अणुराय-परवसेण मए ।
हरिया सि कीस सुंदरि ! भय-भीया एवमुत्तसि ? ॥ ११४ ॥
वेयड्ढ-नग-निवासी खयरो हं सुयणु ! मयरकेउत्ति ।
भुंजिहिसि मए सद्धिं भोए किं रुयसि उव्विग्गा ? ॥ ११५ ॥
एयं च तस्स वयणं सोऊणं हरिसिया अहं चित्ते ।
किं नाम मज्झ दइओ एसो सो मयरकेउत्ति ? ॥ ११६ ॥
भाया पियंवयाए जस्स तया चित्त-विलिहियं रूवं ।
दट्ठूण मयण-वसगा जाया उम्मत्तिया अहवा ॥ ११७ ॥
सो अज्जवि विज्जाओ साहइ ता आगमो कह णु तस्स ? ।
कह मह इत्तिय-पुन्ना जं सो दीसिज्ज पच्चक्खं ? ॥ ११८ ॥
एमाइं चिंतयंती नीया हं तेण कत्थवि पएसे ।
मोइत्ता भूमीए मुक्का हं कयलि गहणम्मि ॥ ११९ ॥
एत्थंतरम्मि रयणी खयं गया साहिउंव परमत्थ ।
सम्मं निएज्ज वच्छे ! न होइ सो वल्लहो एस ॥ १२० ॥
जाए पभाय-समए दिट्ठो सो सामलेण देहेण ।

१ संशयितः = कर्तुकामः । २ संगर = युद्धम् । ३ उद्दुरः = उद्धतः । ४ हर्म्यतले = प्रासादतले। ५ हियमाणाम्। ६ मेल्लावह = मोचयत (H. P. IV. 91) ७ विमेहि। ८ भोए = भोगान् । ९ पश्य (H. P. IV. 181) ।

अह चित्तवेग-खयराहिवेण तत्थेव नियय-नयरम्मि ।
दाउं स-देस-खंड अहिसित्तो खयर-राया हं ॥ १५० ॥
एवं च ठिए कारण-वसेण केणइ पभाय-समयम्मि ।
निय-नयरा एगागी चलिओ हं रयण-दीवम्मि ॥ १५१ ॥
नह-पेंढिएण दिट्ठा सुंदरि ! हम्मिय-तलम्मि पासुत्ता ।
तं सि तओ अवहरिया मेंचल-सर-सल्लिएण मए ॥ १५२ ॥
ता मा रोवसु सुंदरि ! पाणाणवि सामिणी तुमं मज्झ ।
भुंजिहिसि मए सद्धिं भोए वेयड्ढ-सेलम्मि ॥ १५३ ॥
तव्वयण सोऊणं वज्जेणव ताडिया सुदुक्खत्ता ।
इय चिंतिउं पयत्ता हाहा ! मह पाव-पसरस्स ॥ १५४ ॥
मज्झ कएणं ताओ पीरद्धो गरुय-सत्तुणा ताव ।
अहमवि इमेण हरिया अन्नत्थ निबद्ध-रागावि ॥ १५५ ॥
धी ! धी ! मह जीएणं न ताय-आसासणं न पिय-लाभो ।
सत्तुंजय-दिन्नाए होज्ज सुही ताव ताओत्ति ॥ १५६ ॥
मण-वल्लहस्स तस्स उ लाभेण हविज्ज अहय सुहिया हं ।
मह पाव-परिणईए एसो एक्कंपि नो जायं ॥ १५७ ॥
एवं विचिंतयंती भणिया हं तेण ताव एत्थेव ।
चिट्ठउ तुमं जाव अहं आसन्ने धंमि-गहणम्मि ॥ १५८ ॥
गंतूणं विज्जाए पन्नत्तीए लहुं पयच्छामि ।
जाव-सहस्समेत्तं पारंभिय-पुव्व सेवाए ॥ १५९ ॥*

इय भणिऊण गओ सो अहमवि गुरु-सोय-ताविया तत्थ ।
किं-कायव्वय-मूढा सरण-विहूणा भउव्विग्गा ॥ १६० ॥
हरिणिव्व जूह-भट्ठा सतरल-तारं दिसाओ पुलयंती ।
अंसु-जल-पुन्न-नयणा रुयमाणी जाव चिट्ठामि ॥ १६१ ॥
ताव य तत्थासन्नं पिच्छामि विसाल-साल-सोहिल्लं ।
पवणाकंपिय-फल-भर-विणमिय-गुंजोह-संकिन्नं ॥ १६२ ॥
मणहारि-फलं पसरंत-परिमलं बहल-पंसल-च्छायं ।
सप्फल-भक्खण-निवडंत-जंतु-संताण-कय-सद्दं ॥ १६३ ॥

---

१ पेंढिओ = प्रस्थितः । २ मेंचलघरसल्लिएण = कामदेवशरशल्यितेन । ३ पिणद्धु । ४ मम कृत = मदर्थम् । ५ पारद्धो = पीडितः (D. D. VI. 77) । ६ जीय = जीवितम् । ७ B दुग्गम । ८ उप्पिरया = त्रस्ता, विधुरा वा (D. D. I. 117) । ९ पत्तलं = पत्रम् (N. P. 26) । १० धंडाजः = मयूरः ।

निवडंत-ससंत-तडप्फडंत-मय-विहग-कलिय-भू-वीढं ।
तह्ययरमुच्चं मेच्छुंव जंतु-संताव-नासयरं ॥ १६४ ॥[3]
तं दट्ठुं विस-रुक्खं विचिंतियं गरुय-दुक्ख-तवियाए ।
पिय-सहि ! हंसिणि ! तइया मरणम्मि निबद्ध-चित्ताए ॥ १६५ ॥
किं काहामि अहन्ना रहिया पिय-बंधु-जणणि-जणएहिं ।
विहिणा विडंबिया हं जीवंती इय विचिंतेंती ॥ १६६ ॥
गंतुं तस्स समीवे गहिऊण फलं मुहम्मि पक्खित्तं ।
मा मह हविज्ज एरिस-विडंबणा अन्न-जम्मेवि ॥ १६७ ॥
इय भणिऊण ससोयं खणंतरं जाव तत्थ अच्छामि ।
ताव य गुरु-विस-विहुरियाए विंभला महि-यले पडिया ॥ १६८ ॥[6]

...ओ ।

भमियव्व वण-तरूहिं उव्वसियव्व सयल-वसुहाए ।
संधीहिं विहडियं पिव विसीइयं सव्व-अंगेहिं ॥ १६९ ॥
तत्तो य अकहणीयं पावियेवत्थंतरं तया भद्दे ! ।
जाणामि नेव किंचिवि तदुत्तरं जं मई जायं ॥ १७० ॥
केवलमुच्छंग-गयं कस्सवि तरुणस्स अमयभूयस्स ।
विस-निव्ववण-समत्थं मणि-सलिलं पाययंतस्स ॥ १७१ ॥
खणमेत्तं तेणं चिय मज्झ सरीरं परिसिंचमाणस्स ।
सयमगाइ कोमल-करेहिं परिमद्दयंतस्स ॥ १७२ ॥
जल-सित्त-तालवेंटय-हत्थाए विहिय-सिसिर-वायाए ।
चिर-दिट्ठं पिय-सहीए पियंवयाए कहिज्जंतं ॥ १७३ ॥
सयलं मह वुत्तंतं चित्त-पडालोयणाइ-पज्जंतं ।
हरिस-भर-पुलइयंगो खणंतरं निसुणमाणस्स ॥ १७४ ॥
अप्पाणं पासित्ता पणट्ठ-विस-वेयणा समासत्था ।
सुमिणंव मन्नमाणा पडिबुद्धा हंसिए ! तइया ॥ १७५ ॥
उम्मीलिय-नयण-जुया ताव य पेच्छामि मयण-पडिरूवं ।
मह-हियय-निग्गयं पिव तरुण-नरं चित्त-संवाइं ॥ १७६ ॥
तं दट्ठु चिंतियं मे किं मन्ने इंदजालमेयंति ? ।
किं वावि अन्न-जम्मो उयाहु किं सुविणयं एयं ? ॥ १७७ ॥

---

१ निपतत्-श्वसत्-परिचलत्-मृत-विहग-कलित-भू-पीठम्; तडप्फडंत = परिचलत् (N. P. 49)। २ B सतुव्व। ३ B पञ्चभिः कुलकम्। ४ अधन्या। ५ विहला = व्याकुला। ६ B तिसृभिः कुलकम्। ७ विघटित = वियुक्तम्। ८ अवस्थान्तरम्। ९ आलोयणं = आलोकनम्। १० शृण्वतः (N. P. 31)। ११ B षड्भिः कुलकम्। १२ सुमिणं = स्वप्नम्। १३ चित्रसंवादिनम्।

किं मन्ने मह सूयइ सुनिमित्तमिमंति चिंतइ जाव ।
ताव विस-रुक्ख-मूले दिट्ठा तं निवडिया सुयणु ! ॥ २०७ ॥
मणहर-सयलावयवं मियंक-लेहव्व जण-मणाणंदं ।
दट्ठूण तुमं सुंदरि ! सित्तो अमएणव कुमारो ॥ २०८ ॥
अव्वो ! कह णु मयावि हु आणंदं देइ मज्झ हिययस्स ? ।
पिय-पणयिणिव्व एसा जुवई नव-जोव्वणारंभा ॥ २०९ ॥
ता किं इमा मयच्चिय किंवा सजियत्ति जाव पुलएइ ।
ताव य तुह-मुह-संठिय-विस-फल-खंडेण विन्नायं ॥ २१० ॥
अइतिव्व-विस-वियारा जाया ओ अचेयणा इमा बाला ।
तो नेऊण स-ट्ठाणं करेमि एईइ [6]तेगिच्छं ॥ २११ ॥
इय चिंतिय सुरसुंदरि ! गहिऊण तुमं समागओ एत्थ ।
सिट्ठो पुव्वुद्दिट्ठो वुत्तंतो तेण मह सव्वो ॥ २१२ ॥
भणिया य अहमिमेणं ढोएसु तमंगुलीययं सिग्घं ।
विज्जा-पयाण-समए ताएण समप्पियं जं तु ॥ २१३ ॥
तं दिव्व-मणि-पभावाहं निवारणं सयल-दोस-पसरस्स ।
उवलद्ध-पच्चयं पुण विसेसओ विस-समूहम्मि ॥ २१४ ॥
भणिया खयर-कुमारा पूया-सामग्गियं लहुं कुणह ।
एयं पउणीकाउं जिण-पूयं ताहि काऊण ॥ २१५ ॥
काहामि संति-कम्मं विग्घ-जयट्ठा य मंत-जावं च ।
विज्जाहर-वायण-पाव-विसुद्धि समिच्छंतो ॥ २१६ ॥
एत्थंतरम्मि य मए समप्पियं अंगुलीययं तस्स ।
तस्सलिल-पाण-विहिणा कया पसत्था तुमं सुयणु ! ॥ २१७ ॥
जाव य इमस्स पुरओ चित्त-पडालोयणाइ-वुत्तंतं ।
साहेमि ताव सुंदरि ! उवलद्धा चेयणा तुमए ॥ २१८ ॥
तं जं तुमए पुट्ठं तं सव्वं साहियं मए एयं ।
ता सुरसुंदरि ! सिद्धं समीहियं तुज्झ सव्वंपि ॥ २१९ ॥

अहवा ।

दीवंतर-ठियंपि हु जलनिहि-मज्झाओ दूर-देसाओ ।
आणित्तु घडेइ विही अणुकूलो इट्ठ-लोयंति ॥ २२० ॥
सत्तो य मए भणियं एव एयंति किंतु निसुणेसु ।

---

१ मृगाङ्करेखा । २ SEE NOTE P. 34 । ३ मृता । ४ प्रणयिनी = भार्या । ५ सजीवेति । ६ तेगिच्छं = चिकित्साम् । ७ ढोकय = आनय । ८ सव्याजं = उचितम् । ९ शान्तिकर्म । १० स्नापात्रं = पानः । ११ B तुमए ।

मज्झ कएणं ताओ अच्छइ गुरु-सत्तु-पारद्धो ॥ २२१ ॥
निय-दंसणेवि जाए अज्जवि सोगाउरं दढं हिययं ।
पिय-सहि ! मह संतावो तेणज्जवि बाहए देहं ॥ २२२ ॥
सत्तुंजय-पारद्धो वट्टइ पाणाण संसए ताओ ।
ता कह अणुकूलत्तं विहिणो मह मंद-भागाए ? ॥ २२३ ॥
इय भणिऊणं हंसिणि ! सोगावेगाओ रोउमारद्धा ।
ताव य कय-कायव्वो समागओ तीए सो भाया ॥ २२४ ॥
भणिया य तेण किमियं पियंवए ! रुयइ तुज्झ पिय-भगिणी ।
तीएवि सव्वं सोयस्स कारणं तस्स अक्खायं ॥ २२५ ॥
सत्तो य तेण भणियं सुंदरि ! मा रूय अवरसमज्जेव ।
गंतुं कयंत-वयणं नयामि तुह जणय-पडिवक्खं ॥ २२६ ॥
जीवंते मइ सुंदरि ! को तुह जणय पराभवेज्जत्ति ? ।
ता गच्छिस्सं संपइ बाहु-सहाओ अहं तत्थ ॥ २२७ ॥
एत्थेव पढम-जिणवर-भवणम्मि पियंवया-समेयाए ।
अच्छेयव्वं तुमए जहा-सुहं सोय-रहियाए ॥ २२८ ॥
जावागच्छामि अहं हंतुं सत्तुंजयं दुरायारं ।
इय भणिऊणुप्पइओ गयणं वसुनंद-खग्ग-करो ॥ २२९ ॥
सहिया पियंवयाए एत्थेव ठिया अहंपि तद्दिवसं ।
चिंतेंती तस्सेव य समागमं गरुय-अणुराया ॥ २३० ॥
किं अज्जवि मण-दइओ सहसा हंतूण तं दुरायारं ।
विज्जा-पयाव-कलिओवि आगओ नेय सो इत्ति ॥ २३१ ॥
वोलीणम्मि य दिवसे रयणिं सव्वंपि भगिणि-सहिया हं ।
किं पुण न आगओ सोत्ति जाव चिट्ठामि उव्विग्गा ॥ २३२ ॥
ताव य खर-फरुस-गिरं तज्जिंतो भीसणो सरूवेण ।
निद्धूम-सिहि-सिहावलि-पिंगल-धम्मिल्ल-विकरालो ॥ २३३ ॥
गजिय-दसणच्छय-दसणो फरुग्ग-नर-सिर-पणच्च-णिक्करओ ।
मरु कूव-विवर-सरिसाऽऽपिंगल-लोयण-सुदुप्पिच्छो ॥ २३४ ॥
गल-तल विलंबिय-खलखलंत-खुल्लिल-नर-मुंड-मालिया-कलिओ ।
तडि-पुंजुज्जल-चंचल-निल्लालिय-दीह-जीहालो ॥ २३५ ॥

---

१ बाधते=पीडित भवति । २ रोउं=रोदितुम । ३ संदिहि । ४ बाहुसहायः, एकाकीसमं । ५ SEE NOTE P. 20 । ६ परुसं=निष्ठुरम् । ७ तज्जयंत्=तिर-स्कुर्वन् । ८ ऊ इत्थम् । ९ विलसंत=विलसित ।

भीमट्टहास-पडिरव-उत्तासिय-सयल-सत्त-संघाओ ।
कसिणो विगराल-मुहो वेयालो आगओ तत्थ ॥ २३६ ॥[1]

आ पावे ! जं तइया पर-पुरिसासत्त-माणसाए तुमे ।
पर-जुवइ-लोलुएणं तेण य पाविट्ठ-पुरिसेण ॥ २३७ ॥

मह विहियं गुरु-दुक्खं तस्स फलं तेण पावियं ताव ।
इण्हि तुमंपि पावसु निय-चिट्ठिय-सच्छहं फलंति ॥ २३८ ॥

एवं भणमाणो सो हंसिणि ! घित्तुं ममं भयुप्पित्थं ।
उप्पइओ गयणेणं निट्ठुर-वयणेहिं तज्जंतो ॥ २३९ ॥[2]

मह अणुमग्ग-विलग्गं अक्कोसिंतिं पियंवयं सहसा ।
काउं गय-जीवियं पिव भीसण-हुंकार-करणेणं ॥ २४० ॥

नेऊण दूर-देसं मुक्का गयणाओ तेण पावेण ।
संचुंन्नियंगुवंगा नूणं मरउत्ति बुद्धीए ॥ २४१ ॥[3]

दइव-वसेण य पडिया लया-वियाणम्मि तम्मि उज्जाणे ।
दिट्ठा समंतभद्देण ताहि पुट्ठा य वुत्तंतं ॥ २४२ ॥

किं इंदयालमेयं किंवा सुमिणंति कत्थ वा पत्ता ।
कत्थ गओ वेयालो पियंवयाए य किं जायं ? ॥ २४३ ॥

मण-वल्लहस्स इमिणा हवेज्ज विहियं असोहणं किंवि ।
मन्ने तेणेव लहुं न आगओ तम्मि सो दीवे ॥ २४४ ॥

किंवा मज्झ निमित्तं समागएणं हविज्ज विहियं तु ।
सत्तुंजय-नर-वइणा थोव-बलस्सेह तायस्स ? ॥ २४५ ॥

एमाइ चिंतयंतीइ ताहि गुरु-सोय-ताविआए मए ।
पुच्छंतस्सवि सिट्ठं समंतभद्दस्स नो किंचि ॥ २४६ ॥

तत्तो य आणिया हं भूवइ-पुरओ समंतभद्देण ।
संज्झस-सोएहिं तहिंपि तारिसं किंचि नो कहियं ॥ २४७ ॥[5]

इय पयंडिय गुज्झं नेह-साराइ तुज्झ
निय-चरियमेवं हंसिए ! सव्वमेयं ।
अइगरुय-सिणेहा साहियं वित्थरेणं
पणय-परवसाए पुच्छियं जं तइत्ति ॥ २४८ ॥[6]

साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥

---

१ B पञ्चभिः कुलकम् । २ SEE NOTE P. 210 । ३ B त्रिभिः कुलकम् ।
४ चतुर्भिः कलापकम् । ५ B युग्मम् । ६ पद्यमन्त्यम् । ७ ढ६=१५५ ।

एसोवि परिसमप्पइ सुरसुंदरि-हरण-वन्नणो नाम ।
सुरसुंदरी-कहाए बारसमो वर-परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ द्वादशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥ ३००० ॥

अह हंसियाए भणियं अव्वो ! अइदूसहं समणुभूयं ।
जं किल निसुणंताणवि उप्पज्जइ गरुय-उव्वेवो[1] ॥ १ ॥
एवंविह-दुक्खाणं न य उचिया होसि पिय-सहि ! तुमंति ।
किं पुण कीरइ विहिणो विचित्त-चरियस्स लोयम्मि ? ॥ २ ॥
निच्चं सुहोचियंपि हु बहुविह-दुक्खाण कुणइ आवासं ।
अदिट्ठ-इट्ठ-विरहंपि विरहियं कुणइ दइएण ॥ ३ ॥
इय सुरसुंदरि ! विहिणो विचित्तय जाणिऊण उव्वेवं ।
थेवंपि हु मा काहिसि, को णु गुणो तस्स करणेवि ॥ ४ ॥
अन्नं च जारिसाइं तुह देहे लक्खणाइं दीसंति ।
तह होयव्वं तुमए विज्जाहर-राय-पत्तीए[2] ॥ ५ ॥
अन्न च मएवि सुय कुसग्गनयराओ आगय-नरेण ।
कमलावइ-देवीए पुरओ एवं कहिज्जंतं ॥ ६ ॥
सत्तुंजय-नर-वइणा रुद्धे नयरम्मि आउले लोए[3] ।
नहवाहण-नर-नाहे संसइ-भूए ससामंते ॥ ७ ॥
घासिंधण[4]-हाणीए किच्छेणच्छंतयम्मि[5] पुर-लोए ।
जंत-विमुक्क-महोवल-निहाय-निवडंत-पायारे[6] ॥ ८ ॥
पटउडि-विवर-संठिय-कोद्दालिग-खय-पडंत-खंडीसु ।
धणु-मुह-विणिग्गयाणेय-पत्ति-पच्छाइय-नहग्गे ॥ ९ ॥
इय नयरम्मि कुसग्गे निवडंत-मडोह-रुहिर-चिक्खल्ले[7] ।
सहसा फुरंत-खग्गो समागओ खेयरो एगो ॥ १० ॥
तेण य गइंद-परिसंठियस्स सत्तुंजयस्स खग्गेण ।
सहसा सीसं छिन्नं फुरंत-रोसारुणच्छेण ॥ ११ ॥
हंतूण य तं सत्तुं रन्नो नरवाहणस्स पासम्मि ।
आगम्म तेण भणियं निहओ सत्तू तुह नरिंद ! ॥ १२ ॥

---

१ उद्वेगः (N. P. 59) । २ पत्ती = पत्नी । ३ सशयितभूते = विजये शङ्कितमनसोऽर्थः । ४ घासं = तृणम् । ५ कृच्छ्रेणासीने । ६ यन्त्रविमुक्तमहोपलसमूह- (N. P. 55) निपतत्प्राकारे । ७ चिक्खल्लो = कर्दमः (H. D. III. 11) ।

विज्जाहर-हरियाए रयणदीवे ठियाए धूयाए ।
तुज्झ सुरसुंदरीए वयणाओ आगओ अहयं ॥ १३ ॥
सिरि-चित्तवेग-तणओ खयरो हं मयरकेउ-नामोत्ति ।
पासे पियंवयाए तुह धूया अच्छइ सुहेण ॥ १४ ॥
इय भणिऊण गओ सो रन्ना उण हरिसिएण निग्गंतुं ।
सबलेण सत्तु-सिन्ने पलायमाणम्मि पहु-रहिए[1] ॥ १५ ॥
गय-रह-तुरंगमाइं गहियं सव्वंपि दव्व-सारं से ।
ता सुर-सुंदरि ! पिय-सहि ! तत्थत्थे कुणसु मा चिंतं ॥ १६ ॥[2]
जम्हा सो तुह जणओ तुज्झ पिएणेव निब्भओ[3] विहिओ ।
अहिणव-साहिय-विज्जस्स तस्स किं काहिइ पिसाओ ? ॥ १७ ॥
जायं हविज्ज अह कारणंतरं किंपि तुज्झ दइयस्स ।
तव्वसओ सो पिय-सहि ! न आगओ झत्ति तं[4] दीवं ॥ १८ ॥
एमाइ-निउण-वयणेहिं तीए आसासिया नरिंद-सुया ।
जाया विमुक्क-गुरु-सोग-वेगियाऽऽणंद-पडिहत्था[5] ॥ १९ ॥
अह हंसियाए सव्वं गंतुं कमलावईए[6] देवीए ।
सिट्ठं तीएवि रन्नो जहट्ठियं साहियं सव्वं ॥ २० ॥
सुरसुंदरीए एवं पिउ-भगिणि-निकेयणे[7] वसंतीए ।
अंतेउर-विलयाणं[8] अब्भमाणंदं जणंतीए ॥ २१ ॥
वच्चंति वासराइं सुहेण जा कइवि, ताव अन्न-दिणे ।
अब्भिंतर-परिसाए[10] कइवय-निय-पुरिस-सहियस्स ॥ २२ ॥
सुरसुंदरि-सहियाए देवीए संगयस्स नर-वइणो ।
पडिहार-अणुन्नाओ रन्नो अइवल्लहो वणिओ ॥ २३ ॥
भासुर-रयण-सुपूरिय-थाल-करो आगओ कय-पणामो ।
धणदेवो नामेणं उवविट्ठो राइणो पुरओ ॥ २४ ॥[11]
उवणीय-दरिसणीयो[12] ससंभमेणेव राइणा भणिओ ।
भो भो धणदेव ! तुमं आसि गओ सिहलदीवं ॥ २५ ॥
ता कह णु लहु नियत्तो[13] कुसलं पोयस्स[14] किंचि नो जायं ।
जायं चिरेण जेणिह समागओ मासमेत्तेण ? ॥ २६ ॥
बहु-दिवस-पावणिज्जे तम्मि गओ सिंहलम्मि दीवम्मि ।

१ प्रभुरहिते । २ B युग्मम् । ३ निर्भयः । ४ तं द्वीपे = रत्नद्वीपम् । ५ पडिहत्था = पूर्णा (N. P. 73) । ६ B °ईइ । ७ निकेतनं = गृहम् । ८ विलया = वनिता । ९ अब्भम् = अत्यर्थम् । १० B °साइ । ११ B चतसृभिः कुलकम् (?) । १२ दर्शनीयम् = उपहारः । १३ निवृत्तः = प्रत्यागतः । १४ पोतः = प्रवहणम् ।

सिग्घं जं सि नियत्तो महंतमच्छेरयं एयं ॥ २७ ॥
भणिय धणदेवेणं आयन्नसु नर-वरिंद ! वुत्तंतं ।
जह तत्थ गओ सिग्घं समागओ एत्थ नयरम्मि ॥ २८ ॥
सिंघलदीवागय-वाणिएहिं पोच्छाहिओ[2] इओ ताव ।
चलिओ तदुचिय-भंडं घित्तूण बहु-प्पगारमहं ॥ २९ ॥
तुम्हाण पाय-जुयल पणमिय बहु-सैयड[3]-सत्थ-संजुत्तो ।
गंभीर-नामयं तं पत्तो वेलाउलं विउलं ॥ ३० ॥[4]

अविय ।

नाविय-जण-पडिपुन्नं पैउणीकीरंत[5]-जाणवत्तो हं ।
पूग-फल-नालिएराइ-रासि-रेहंत-राय-पहं ॥ ३१ ॥
गय-दंत-पालि-कलियं गय-वइ-वयणंव कत्थइ विभाइ ।
कत्थइ कप्पूरागुरु-चंदण-सहियं सुर-गिरिव्व ॥ ३२ ॥
मुत्ता-हार-विराइय-मही-वीढं पुंडरीय-सिहरंव ।
कत्थइ जाइफलेला-कलियं तं कामुय-मुहंव ॥ ३३ ॥
नाणा-देस-समागय-भूरि-कर-निरुद्ध-सयल-दिसि-पक्खं ।
पविसंत-भूरि-भंडं नर-वइ-भवणंव त दिट्ठं ॥ ३४ ॥
दाउं तदुचिय-सुंकं[6] भंडं नीयं समुद्द-तीरम्मि ।
नँइ-नाह[7]-गमण-दच्छं[8] बोहित्थं भाडियं वियंडं[9] ॥ ३५ ॥
कमसो य सयल-भंडं चडावियं[10] जाहि तत्थ बोहित्थे ।
ताहे सुह-तिहि-रिक्खे नइ-नाहे ढुइए विहिणा ॥ ३६ ॥
काउं जिणिंद-पूयं दाणं दाऊण समण-संघस्स ।
आपुच्छिय सुहि-निवहं[11] संभासिय सयल-परिवारं ॥ ३७ ॥
कीरंत-मगल-रवे समुच्छलंते य तूर-निग्घोसे ।
पडु-मागह-संदोहे जय-जय-सद्दं पउंजंते ॥ ३८ ॥
पिहुं[12]-पत्तासयमयलं गुण-नियर-निबद्ध-फैलह[13]-संघायं ।
संजमिय-सयल-जोगं [14]बोहित्थं मुणिवर-सरिच्छं ॥ ३९ ॥
आरूढो हं तत्तो वेलाए समागयाए गहिराए ।

---

१ A °एणोच्छा° । २ प्रोत्साहितः । ३ शकटम् = अनः । ४ B युग्मम् । ५ प्रगुणीक्रियमाणयानपात्रः = सज्जयमानप्रवहणः । ६ शुल्कम् । ७ नदीनाथः = समुद्रः । ८ B दच्छं । ९ विततं = विस्तीर्णम् । १० आरोपितम् (H. P. IV. 206) । ११ सुहिनिवहः = मित्रसमूहः । १२ पृथक् = नियोजितानां पत्राणां = अश्वादीनामाश्रयः, मुनिपक्षे पृथक् प्राप्त आश्रयस्थित येन । १३ मुनिपक्षे शयनपीठफलकम् । १४ बोहित्थं = यानपात्रम् ।

पवण-पडिपुन्न-सिय-वड-वसेण गंतुं पयट्टं तं ॥ ४० ॥[1]
परिहत्थ[2]-मच्छ-पुंछ-च्छड-अच्छोडण-पोच्छलंत-सलिलोहं ।
सलिलोह-समुच्छाइय-फुरंत-गिरि-गड्डय[3]-भीसणयं ॥ ४१ ॥
भीसण-मगरोव्वग्गिय[4]-भुयग-गसिज्जंत-गोहिया-निवहं ।
निवह-परिसंठियुट्ठिय-तिमिंगिलाढत्त[5]-आवत्तं ॥ ४२ ॥
आवत्त-समुव्वत्तिय-सत्त-समाढत्त-भीसणारावं ।
आराव-वस-विसंठुल-जलयर-परिसरण-घोर-जलं ॥ ४३ ॥
घोर-जल-घण-घणारव-मुहरिय-दिसि-चक्कमुक्कड-तरंगं ।
रंगंत-विद्दुमासिय-सप्प-समुप्पित्थ[6]-मीण-उलं ॥ ४४ ॥

अविय ।

बहु[7]-सत्त-कयाहारं निवडंत-महंत-आवया[8]-निवहं ।
अप्पत्त[9]-पयावासं दुग्गय-पुरिसंव नइ-नाहं ॥ ४५ ॥
चलमाण-मीण-मयरं[10] फुरंत-घण[11]-तिमिर-रुद्ध-पेरंतं ।[12]
कसिण-निसागासं पिव अपत्त-पेरंत-सीमाणं ॥ ४६ ॥
एवंविहं समुद्दं मज्झं-मज्झेण जाणवत्तं तं ।
जा वच्चइ कइवि हु जोयणाणि वेगेण नर-नाह ! ॥ ४७ ॥
ताव य अन्नम्मि दिणे कूवय-खंभग्गे[13]-संनिविट्ठेण ।
निज्जामएण[14] भणियं पिच्छह अच्छेरयं पुरिसा ! ॥ ४८ ॥[15]
कोवि हु महाणुभावो अदीण-वयणो सुरिंद-सम-रूवो ।
बाहाहिं[16] कह समुद्दं अणोरपारं[17] इमं तरइ ? ॥ ४९ ॥
तव्वयणं सोऊणं पडिवेड्डय[18]-संगया मए राया ।
तप्पासे पट्ठविया पत्तट्ठा कोलिय-कुमारा ॥ ५० ॥
गंतूण तेहिं भणिओ सो पुरिसो भद्द ! इत्थ आरुहसु ।
धणदेवेणं वणिएण तुज्झ पासम्मि पट्ठविया ॥ ५१ ॥

---

१ पञ्चभिः कुलकम् । २ परिहत्थ (जन्तुविशेष) मत्स्यपुच्छच्छटाच्छोटनप्रोच्छलत्सलिलौघम् । ३ गड्डओ = गर्तकः । ४ उव्वग्गितम् = उच्छलितम् । ५ आढत्तो = आरब्धः (N P. 8) । ६ समुप्पित्थं = संत्रस्तम् (N P 210) । ७ बहुसत्त्वानां कृत आधारो येन, दुर्गतपक्षे बहुसत्त्वेभ्यः कृत आहारो येन । ८ आपद्, आपगा = नदी च । ९ अपात्राणां पात्ररहितानां पयसामावासः, पक्षे अप्राप्तः प्रजासु वासो येन । १० निशाकाशपक्षे मीन-मकरौ राशिविशेषौ । ११ घनः = मेघः, सान्द्रं च । १२ पेरंतो = पर्यन्तः । १३ खंभग्गं = स्तम्भाग्रम् । १४ निर्यामकः = नाविकः । १५ B युग्मम् । १६ बाहा = बाहुः । १७ SEE NOTE P. 3 । १८ बेडओ = नौका (H. D. VI. 95) ।

इय भणिओ आरूढो समागओ ताहि अम्ह बोहित्थे ।
दिट्ठो य मए नर-वर ! तरुण-नरो सो महा-भागो ॥ ९२ ॥
निज्जिय-अणंग-रूवो पुन्निम-मयलंछणोव्व अइसोमो ।
वर-कणय-निहँस-गोरो अहिणव-उट्ठित-मुह-रोमो ॥ ९३ ॥
किं बहुणा भणिएणं अणुहरए नर-वरिंद ! सो तुम्ह ।
दिट्ठम्मि तम्मि दिट्ठी अम्ह सितव्व अमएण ॥ ९४ ॥
अव्वो ! महाणुभावो एसो अणुहरइ मयरकेउस्स ।
ता होज्ज किं नु एसो जो तइया अडवि-पडियाए ॥ ९५ ॥
कमलावइ-देवीए अंकाओ जायमित्तओ हरिओ ।
पुव्व-विरुद्ध-सुरेण केणवि अदिट्ठ-रूवेण ? ॥ ९६ ॥[3]
अहवा किं मह इमिणा विचिंतिएणेह ताव पुच्छामि ।
को कत्थ कह व एसो पडिओ य समुद्द-मज्झम्मि ? ॥ ९७ ॥[4]
इय चिंतिऊण य मए अब्भंगुव्वट्टणाइयं तस्स ।
परमायरेण कारिय भुंजाविय परम-विणएण ॥ ९८ ॥
पुट्ठो सुहासण-गओ कह णु तुमं धीर ! एत्थ भीमम्मि ।
रयणायरम्मि पडिओ कत्थ व तुम्हाण आवासो ? ॥ ९९ ॥
तत्तो य तेण भणियं निसुणसु धणदेव ! वज्जरिज्जंतं ।
एगग्ग-मणो होउं एत्थत्थे कोउगं जइ ते ॥ ६० ॥
दक्खिण-सेढीय-पुरे वेयड्ढे रयण-संचए अत्थि ।
पवणगइ-खयर-पुत्तो बउलवई कुच्छि-सभूओ ॥ ६१ ॥
खयरिंदे-चक्कवट्टी विक्खाओ चित्तवेग-नामोत्ति ।
अमियगइ-खयर-धूया भज्जा से कणगमालत्ति ॥ ६२ ॥[5]
तीए य अहं पुत्तो मण-दइओ मयरकेउ नामोत्ति ।
कमसो य वड्ढमाणो पत्तो हं जोव्वणं पढमं ॥ ६३ ॥
एत्तो य अत्थि नयरं वेयड्ढे उत्तराए सेढीए ।
सँव्वोउय-तरु-वण-संड-मंडियं चमरचंचेति ॥ ६४ ॥
भाणुगइ-खयर-पुत्तो चित्तगई तत्थ खयर-वर-राया ।
सो मह पिउणो मित्तं अहपि अइवल्लहो तस्स ॥ ६५ ॥
अह अन्नया कयाइवि पत्तस्स पुरम्मि चमर-चंचाम्मि ।
पीईइ चित्तगइणा दिन्ना मह रोहिणी विज्जा ॥ ६६ ॥
सा सत्तहिं मासेहिं तत्थेव ठिएण साहिया विज्जा ।

१ निहसो = निकषः । २ अनुहरते = अनुकरोति । ३ B युग्मम् । ४ B युग्मम् । ५ B युग्मम् । ६ B °राइ । ७ सव्वोउया = सर्वर्तुकाः ।

वज्जंत-वंस-वीणा-कल-सद्दाणंदिय-जणोहं ॥ ९६ ॥
पेच्छागय-सुर-किन्नर-चित्त-चमुक्कार-कारयं रम्मं ।
काउं जिणिंद-भवणे जागरमुरु-पाव-विद्दवणं ॥ ९७ ॥
सयल-परिवार-सहिओ पत्तो वेयड्ढ-पव्वयं ताओ ।
कायव्व-सेस-किच्चो तत्थेव अवट्ठिओ अहयं ॥ ९८ ॥
काउं जिणस्स पूयं विहिणा जिण-वंदणं च काऊण ।
उइए रविम्मि अहयं सरीर-चिंताए नीहरिओ ॥ ९९ ॥
काउं सरीर-चिंतं कैय-सोओ दीहियाइ लीलाए ।
वच्चामि जाव थोवं भू-भागं ताव पिच्छामि ॥ १०० ॥
वंसि-कुडंगासन्ने खग्गं भू-पट्ठि-सठियं पवरं ।
चित्तूण चवलयाए झडत्ति छिन्ना कुडंगी सा ॥ १०१ ॥
तत्थ य पुव्व-पविट्ठो आसी खयरो उ मयरकेउत्ति ।
सामी गंगावत्तस्स गंधवाहण-नरिंद-सुओ ॥ १०२ ॥
छिन्नाए कुडंगीए छिन्नं महि-वट्ठ-संठियं दिट्ठं ।
सहसा सीसं तस्स ओ झरंतयं रुहिर-पैब्भारं ॥ १०३ ॥
तं दट्ठूणससंभम-चलंत-पिहु-लोल-लोयण-जुएण ।
हा हा ! अहो ! अकज्जं कयंति परिदेविरं वहुहा ॥ १०४ ॥
अव्वो ! पमाय-वसओ विहिया हिंसा मए इमा जाओ ।
तत्तो य किंपि होही विग्घं मह मंद-भग्गस्स ! ॥ १०५ ॥
अहवा संसिद्धाओ विज्जाओ विग्घ संभवो नत्थि ।
तहवि हु विग्घ-जयट्ठा जुत्तं मह जाव-पूयाई ॥ १०६ ॥
इय चिंतिय चलिओ हं अह फुरिय दाहिणेण नयणेण ।
किं मन्ने मह सूयइ सुनिमित्तमिमंति चिंतिंतो ॥ १०७ ॥
कइवि हु पयाणि जाव य वयामि धणदेव ! तत्थ वण-गहणे ।
पिच्छामि ताव किंपाग-साहिणो हिट्ठ-भूभागे ॥ १०८ ॥
मुत्तव मुच्छियं पिव सरीर-सोहाए सूइय तिव्वं ।
निय-कुल-लच्छिमउँव्वं अमएणव निम्मियं जुवइं ॥ १०९ ॥

आवि य । . .

दीहर-कसिण-सुकोमल-कुंतल-भारेण सँहइ अक्कंतं ।
आयड्ढिय भमर-उलं तीए कमलंव वर-सीसं ॥ ११० ॥

---

१ उरु = महिष्ठम् । २ B सप्तभिः कुलकम् । ३ कृतशौचः । ४ B युग्मम् ।
५ पब्भारो = समूहः । ६ सूचिकाम् । ७ अपूर्वाम् । ८ अमृतेनेव । ९ B युग्मम् ।
१० सहइ = राजते (H. P. IV. १००) ।

निव्वेएणं केणवि विस-फलमेसियंति मन्नामि ॥ १२५ ॥
भूमिचर-मणुयाणं सुदुग्गमो एस रयणदीवो जं ।
तेणव भूमी-गोयर धूया एसा कहं होज्जा ? ॥ १२६ ॥
एरिस-नेवत्थाओ कन्ना एसत्ति निच्छओ एस ।
जं पुण अच्छि-फुरणं मह होही भारिया तेण ॥ १२७ ॥
दट्ठूणं विविहाओ विज्जाहर-बालियाओ अणुराओ ।
न य आसि मज्झ पुव्विं दट्ठूण इमं जहा जाओ ॥ १२८ ॥
ता नूणं भवियव्वं इमाए सुतणूए मज्झ दइयाए ।
एमाइं विचिंतंतो गहिउं नियबाहु-उच्छंगे ॥ १२९ ॥
तीए सुकोमल-मणहर-तणु-फास-सुहेत्ति निव्वुय-सरीरो ।
निय-ठाणं संपत्तो जुगाइ-जिण-मंदिरासन्ने ॥ १३० ॥
अह आसि तत्थ भगिणी पियंवया अण्ण-जणणी धूया मे ।
पुव्वुद्दिट्ठं कहियं वुत्तंतं ताहि से भणिया ॥ १३१ ॥
निम्मल-जलेण सहियं अप्पेसु तमंगुलीयगं सिग्घं ।
विज्जा-पयाण-समए ताएण समप्पियं जं तु ॥ १३२ ॥
तं दिव्व-मणि-सणाहं निवारणं सयल-दोस-पसरस्स ।
उवलद्ध-पच्चयं पुण विसेसओ विस-समूहम्मि ॥ १३३ ॥
तस्सलिलं पेइंतो तीए अंगाइं तहय सिंचंतो ।
भणिओ पियंवयाए एसा मह होइ भगिणित्ति ॥ १३४ ॥
भणियं मए कहं पुण कत्थवि दिट्ठा इमा तए पुव्विं ? ।
भणियं पियंवयाए माऊए मज्झ लहु-भगिणी ॥ १३५ ॥
रयणवई उ कुसग्गे दइया नरवाहणस्स नरवइणो ।
तीए एसा धूया कन्ना सुरसुंदरी नाम ॥ १३६ ॥
वेयड्ढाओ पुव्विं आगच्छंती इमम्मि दीवम्मि ।
खिन्ना अवइन्ना हं कुसग्गपुर-बाहिरुज्जाणे ॥ १३७ ॥
तत्थ य दिट्ठा एसा विइंजाए पयं तहिं च वीसरियं ।
पडु-पन्नाए इमीए साहियमेत्ताए उवलद्धं ॥ १३८ ॥
तह चित्त-पडे लिहियं रूवं दट्ठूण तुम्ह एयाए ।
आहूओ अणुराओ गरुओ उम्माय-वड्ढणओ ॥ १३९ ॥

गा.१४
अइसुंदरोत्ति मुदिए दइओ होज्जत्ति खिज्जिए बहुहा ।

१ निर्वेदः = खेदः । २ अच्छितं = भक्षितम् । ३ B युग्मम् । ४ पाइंतो = पाययन् । ५ तए = त्वया । ६ B युग्मम् । ७ B °उज्जाए । ८ पटुप्रज्ञया ।

जइ ताव दंसणंपि हु होज्ज कयत्थत्ति नीसासियं ॥ १४० ॥
जइ ताव कावि हु अहं ताऽवस्सं तस्स संगमेण सुहं ।
कायव्वं भगिणीए इय भणिया अहं इहं पत्ता ॥१४१ ॥
एमाइ जाव साहइ पियंवया तीइ पुव्व-वुत्तंतो ।
ताव विस-वेग-विगमाओ चेयणा तीइ उवलद्धा ॥ १४२ ॥
उवलद्ध-चेयणमहं सत्थ-सरीरं पियंवया-पासे ।
मोत्तूण गतो रिसहस्स पूयओ विग्घ-जय-हेउं ॥ १४३ ॥
काउं जिणिंद-पूयं विहिणा जिण-वंदणं करेऊण ।
तह संति-देवैयाए मंतं जविऊण उवउत्तो ॥ १४४ ॥
तीए थुइं पढित्ता उँस्सग्गं करिय तह सउँस्सासं ।
विज्जाहर-वावायण-विवरस्स विघायणट्ठाए ॥ १४५ ॥
जाव य समागओ ह पुणरवि य पियंवया पासम्मि ।
ताव य सोय-वसागय-वाह-जलोहलिय-गंड-यला ॥ १४६ ॥
रूयमाणी सा दिट्ठा पुट्ठा य पियंवया मया ताहे ।
कीस इमा कमलच्छी रोयइ गुरु-सोग-तैत्तव्व ? ॥ १४७ ॥
तीए भणिय एईइ कारणे गरुय-सत्तु-संरुद्धो ।
अच्छइ इमीइ जणओ तेण इमा रुयइ सोगेण ॥ १४८ ॥
तत्तो य मए भणिया साहीणे किंकरम्मि एयम्मि ।
को तुह पियर सुंदरि ! सक्केइ पराभवेउं जे ! ॥ १४९ ॥
वसुनंदय-खग्ग-करो एगागी चेव तं दुरायारं ।
गंतुं हणामि सत्तुं जयारिमद्दमेव किं बहुणा ! ॥ १५० ॥
एत्थेव पढम-जिण-वर-भवणम्मि पियंवया-समेयाएँ ।
अच्छेयव्वं तुमए जहा-सुहं सोय-रहियाए ॥ १५१ ॥
जावागच्छामि अहं हंतुं सत्तुंजयं दुरायारं ।
इय भणिऊणुप्पइओ तमाल-दल-सामलं गयणं ॥ १५२ ॥
पत्तो य कुसग्गपुरं उब्भड-भड-रुद्ध-वियड-पायारं ।
अंतो-वहंत-बहु-जंत-वँच-पासाण-भीसणयं ॥ १५३ ॥
अट्टालय-रइय-थयं सैयग्घि-संघाय-रुद्ध-कविसीसं ।
यद्दंत-बहल-कलयल-गज्जंतुब्भड-भडाडोवं ॥ १५४ ॥
अह कोऊहल-वसओ गयणत्थो पेच्छिउं पयत्तो हं ।

१ कृतार्थेति । २ पूजकः । ३ B °याइ । ४ उत्सर्गं = कायोत्सर्गम् । ५ सतो-च्छ्वासम् । ६ तत्तव्व=तप्ता इव । ७ D यतदामिः फलापकम् । ८ SEE NOTE P. 10 । ९ B युगम् । १० वृत्तः = मण्डलाकारः । ११ शतघ्नीसंघातरुद्धकपिशीर्षम् ।

ताव पुर-भंजणत्थं समुट्ठियं मालवाणीयं ॥ १५५ ॥

अविय ।

अप्पेह मज्झ कंसियं कवयं मह देह सुंदरं वफरं ।
इय सत्तुंजय-सिन्ने सुम्मंति भडाण उल्लावा ॥ १५६ ॥
ढुंकंतु वडइल्लाओ जंताइं वहंतु सरड पट्टउडी ।
अह खुप्पउ नीसेणी पायारे घडउ सूयरिया ॥ १५७ ॥
दहह तमंगावरणं छुहेह परिहासु पत्थरे पंडरे ।
अट्टालय-विकसियाहिं खणह सत्तुजई भणइ ॥ १५८ ॥
मुंमुमूरिऊण गुरु-पत्थरेहिं चुंडुलीहिं सतण-निवहाहिं ।
डज्झंति तमंगंतर-ठिएहिं जोहेहिं सूयरिया ॥ १५९ ॥
पायार-निमियं-निसेणि-संठिया पुर-नारिंद-जोहेहिं ।
कुंतग्गल च्छिज्जंता पडंति परिहासु अरि-पुरिसा ॥ १६० ॥
अट्टालय-जंतागय-पत्थर-नियरेण वडइला-नियरो ।
उमच्छिज्जइ कत्तल-विहुरिय-भड-हत्थ-धरिओवि ॥ १६१ ॥
पक्खह-तमंग-संठिय-धाणुक्क-विमुक्क-बाण-निब्भिन्ना ।
कलयल-चुंडुल-नियत्ता कसियाइत्ता विवज्जंति ॥ १६२ ॥
पायाल-मूल-परिसाक्किराण खुरु-दुक्खियाण जोहेहिं ।
सीसाइं दल-सयाइं कीरंति सयग्घि-पयरेहिं ॥ १६३ ॥
पायारमपत्ताओ पट्टउडीओवि तिल्ल-सित्तेहिं ।
उज्झंति ससंकल-जलिय-रूव-गुरु-कट्ठ-निवहेहिं ॥ १६४ ॥
कविसीसंतर-संठिय-पकल-धाणुक्क-बाण-संछन्नं ।
जायं सिरि-धरिया-रण-निप्फंदमराइणो सिन्नं ॥ १६५ ॥
ताव य रोस-समुट्ठिय-अणेय-सामंत-सुहड-निवहेण ।
आसासिय निय-सिन्नं ढुक्किज्जइ साल-संमुहयं ॥ १६६ ॥

---

१ मालवानीकम् = शत्रुंजयराजसैन्यमित्यर्थः । २ कार्पितम् । ३ A सेन्ने । ४ A ढुक्कंतु । ५ पटकुटी । ६ मज्जतु, (H. P. IV. 101) अन्तर्भावितणिजर्थत्वेन मज्जां करोत्वित्यर्थः । ७ सूयरिया = यन्त्रपीडनम् (H. D. VIII. 41) । ८ क्षिपत (H. P. IV. 143) । ९ पंडरे = प्रचुरान् । १० मुंमुमूरिऊण = भङ्क्त्वा (H. P. IV. 106) । ११ चुडुली = उल्का (H. D. III. 15) । १२ तमङ्गः = मत्तवारणम् । १३ निमियं = न्यस्तम् (H. P. 75) । १४ उमच्छिज्जइ = वञ्च्यते = विप्रतार्यते (H. P. IV. 93) । १५ धानुष्कः = धनुः प्रहरणं यस्य सः । १६ A कलयलनि° । १७ विपद्यन्ते = म्रियन्ते । १८ A खुरदुक्खियाण, खुरु = प्रहरणविशेषः । १९ प्रकरः समूहः । २० शृङ्खलाश्लिष्टज्वलितरूपगुरुकाष्ठनिवहसहितैः । २१ अरातिः = शत्रुः ।

उब्भड-पसंढि-मंडिय-पयंड-कोदंड-कंड-निब्भिन्नो ।
पायारो कय-पुर-रक्खणोव्व रोमंचमुव्वहइ ॥ १६७ ॥
तो पूरिऊण परिहाओ सत्तु-जोहेहिं दीह-वंसेहिं ।
पज्जालिय परंतं पेलीवियं सयलमावरणं ॥ १६८ ॥
लग्गंत-जंत-पत्थर-पडंत पायार-सिहर-परितुट्ठं ।
रहस-वसुट्ठिय-हलबोल-मुहुरियं होइ सत्तु-बलं ॥ १६९ ॥
अह पडिया कोट्टालयावि गुरु-पिहुल-पत्थर-सुबद्धा ।
जंतेहिं सुरंगाहि य कसियाहि य विद्दविज्जंता ॥ १७० ॥
इय परिबलेण सहसा पेराइए पिच्छिऊण पुर-सुहडे ।
रोस-वस-दट्ठ-उट्ठो उग्गीरिय मंडलग्गो हं ॥ १७१ ॥
पत्तो गइंद-परिसंठियस्स सत्तुंजयस्स आसन्ने ।
भणिओ य इमो रे ! रे ! दिट्ठो तं अज्ज कालेण ॥ १७२ ॥
जो मह दइया-जणयस्स परिभवं कुणसि अकय-वेरस्स ।
अहवा विणास-समए होइ फल वंस-विडवस्स ॥ १७३ ॥
पुरिसो भवसु इयाणि जइ सच्चं सुहड वायमुव्वहसि ।
घित्तूण तयं केसेसु झत्ति अह मत्थयं छिन्नं ॥ १७४ ॥
अह लूय-सीसं दट्ठूण सामिय परिबल ससंभंतं ।
वलिऊण बाण-नियरेण घाइउ मं समाढत्तं ॥ १७५ ॥
अह तं सुतिक्ख-सर-नियर-धोरणिं वंचिउं पयत्तेण ।
पत्तो ससोय-नरवाहणस्स अत्थाण-भूमीए ॥ १७६ ॥
सत्तुंजयस्स सीसं पुरओ मोत्तूण कय-पणामेण ।
धणदेव ! पुव्व-वुत्तो[13] वुत्तंतो साहिओ तस्स ॥ १७७ ॥
ता अच्छ निरुव्विग्गो अहयं पुण जामि रयणदीवाओ ।
आणेत्तु तुम्ह धूयं जेण समप्पेमि सिग्घंति ॥ १७८ ॥
इय भणिऊणुप्पइओ दइया-मुह-दंसणुस्सुओ जाव ।
पत्तो इमं पएसं ताव य सहसा मए दिट्ठो ॥ १७९ ॥
ताल-तरू-दीह-जंघो मसि-मूसा-महिस-काल-सरीरो ।
असिलिट्ठ-लंब-बाहू निग्गय-दसणो पलंबोट्ठो ॥ १८० ॥

---

१ पसंढि = कनकम् (H. D. VI. 10) । २ कंडं = काण्डम् । ३ प्रदीपितम् = ज्वालितम् । ४ कलकलः (H. D. VIII. 64) । ५ पराजितान् । ६ दट्ठ-उट्ठो = दष्टोष्ठः । ७ मण्डलाग्रम् = खड्गः । ८ B युग्मम् । ९ लूनशीर्षम् । १० तिक्खं = तीक्ष्णम् । ११ धोरणिः = समूहः । १२ आस्थानम् = सभा । १३ वुत्तो = उक्तः (H IV. 421) । १४ असिलिट्ठो = आश्लिष्टः ।

नारिय-जणे य भंडं पविक्खिरंति समुद्दम्मि ॥ २०९ ॥
जल-च्छाइय-पेरंतं एक्कं ओसाइऊण गिरि-गडयं ।
विद्दलंत-फलय-निवरा फुट्टा सहसत्ति सा नावा ॥ २१० ॥
अहमवि तत्तो नर-वर ! आसाइय-फलहयम्मि संलग्गो ।
अंतेण्णिवेल्लि-नोल्लिज्जमाण-लहु-मच्छ-विच्छुरिओ ॥ २११ ॥
कत्थइ असंख-संखोह-खोहिओ जलनिहिम्मि बुड्डंतो ।
कत्थइ गाह-गसिज्जंत-गोहिया-मुह-विणिम्मुक्को ॥ २१२ ॥
कत्थइ नेक्कुक्कत्तिय-सिप्पि-पुडुप्पिल्लिय-मोत्तियाइन्नो ।
कत्थइ तरंग-वेविर-विद्दुम-गहणेण रुज्झंतो ॥ २१३ ॥
अवरावर-गुरु-लहरी-तरंग-वेगेहिं हीरमाणो हं ।
दिण-पंचगेण नर-नाह ! पाविओ नीर-पेरंतं ॥ २१४ ॥
रवि-कर-संताव-पणट्ठ-पउर-जड्डो तओ समुत्तरिउं ।
काउं सुपक्क-कयली-फलाइणा पाण-वित्तिमहं ॥ २१५ ॥
परिसुसिय-नालिएरग्गएण तिल्लेण काउमब्भंगं ।
ण्हाऊण सरो-तीरे चंदण-तरु-पल्लव-रसेण ॥ २१६ ॥
कप्पूर-मीसिएणं काऊण विलेवणं पयत्तेण ।
जाइफलेला-सहियं समाणिय पवर-तंबोलं ॥ २१७ ॥
वर-रयण-सिला-वट्टे उवविट्ठो चिंतिउं पयत्तो हं ।
अव्वो ! कह णु अकंडे जाओ धण-परियण-विणासो ? ॥२१८॥
कह सो महाणुभावो होही मग्गम्मि जाणवत्तम्मि ? ।
आसाइय-फलओ जइ समुत्तरेज्जा भवे लट्ठं ॥ २१९ ॥
एमाइ चिंतयंतो कइवि हु दिवसाणि जाव अच्छामि ।
ता अन्न दिणे पेच्छामि उत्तरियं वयणमेयंति ॥ २२० ॥
भो धणदेव ! महायस ! उव्विग्गो कीस अच्छसे एवं ? ।
तत्तो ससंभंतं जाव पलोएमि संभंतो ॥ २२१ ॥
ताव य दिट्ठो भासुर-सरीरधारी पलंब-भुय-कमलो ।
परिहिय-खिंखिणि-पंच-वन्न-वर-वत्थ-सोहिल्लो ॥ २२२ ॥
उत्तंस-ट्ठिय भासुर-मणि-कणागार चिंध-विंधइओ ।

१ आसाए—प्राप्य । २ ... । ३ ... । ४ ... । ५ ... । ६ ... । ७ ... । ८ ... । ९ ... । १० ... (H. P. ...) । ११ खिंखिणी—किंकिणी—... । १२ विंधइओ—... (H. P. IV. ...) ।

अइ-पिच्छणिज्ज-रूवो कोवि हु देवो महाभागो ॥ २२३ ॥
अह कय-अब्भुट्ठाणो अवगूढो तेण सायरं अहयं ।
भणिओ य, ममं परिजाणसीह किंवा न तं मंद ! ॥ २२४ ॥
तत्तो य मए भणियं अज्जवि सम्मं न याणिमो देव ! ।
ता साहिज्जउ अम्हं को सि तुमं कत्थ दिट्ठो वा ? ॥ २२५ ॥
भणियं देवेण तओ आसि तए हत्थिणाउरे नयरे ।
दिट्ठो मणोरमुज्जाण-संठिओ देवसम्मोत्ति ॥ २२६ ॥
लक्खं दाऊण तया जोगिय-हत्थाओ मुप्पइट्ठ-सुओ ।
जयसेणो नामेणं विमोइओ जस्स वयणेण ॥ २२७ ॥
जो य तया अडवीए सत्थ-विलोवम्मि सुप्पइट्ठस्स ।
पल्लीवइणो पासे बाल-गाहो तए दिट्ठो ॥ २२८ ॥
तह य कुसग्गपुराओ नियत्तमाणेण दड्ढ-पल्लीए ।
सीहगुहाए बाहिं करंक-मज्झ-ट्ठिओ दिट्ठो ॥ २२९ ॥
पलिच्छिन्न-चलण-जुयलो गुरु-पहरण-घाय-जज्जरिय-देहो ।
गाढं तिसाभिभूओ जो तइया कंठ-गय-पाणो ॥ २३० ॥
पर-हिय-रएण तुमए अरहं देवो सुसाहुणो गुरुणो ।
इय अचंतं दाउं सम्मत्तं नियम-संजुत्तं ॥ २३१ ॥
तत्तो य नमोक्कारो दिन्नो संसार-सागरुत्तारो ।
जस्सासि तए तइया सो हं भो ! देवसम्म-जिओ ॥ २३२ ॥
नवकार-पभावाओ वेलंधर-नाग-राय-मज्झम्मि ।
जाओ सिवओ नामं सामाणिय-पणय-पय-कमलो ॥ २३३ ॥
तत्तो य मए भणियं एवं एयंति किंतु पुच्छामि ।
ठाणम्मि कम्मि अच्छह तुम्हे साहेह मह एयं ? ॥ २३४ ॥
अह सुर-वरेण भणियं निसुणसु मेरुस्स दक्खिण-दिसाए ।
बायालीस-सहस्साहिं जोयणाणं अणूणाइं ॥ २३५ ॥
लवण-समुद्दं ओगाहिऊण अत्थित्थ पव्वओ रम्मो ।
सत्तरसस(य ?)एगवीसे उड्ढं उच्चत्तणं जस्स ॥ २३६ ॥
अट्ठ-जोयणाइं समंतओ विमल-फलिह-पसेरण ।
लवणोहिस्स सलिलं पयासई अंक-रयणमओ ॥ २३७ ॥
नामेण दउभासो तस्स य सिहरम्मि अत्थि वर-भवणं ।

---

१ तिसृभिः कुलकम् । २ तृषाभिभूतः = पिपासाक्रान्तः । ३ जिओ = जीवः ।
४ अ सप्तभिः कुलकम् । ५ बायालीसा = द्विचत्वारिंशत् । ६ अनूनानि । ७ अष्टु
स्विउरत्तमय इत्यर्थः ।

नाविय-जणे य भंडं पविक्खिरंते समुद्दम्मि ॥ २०९ ॥
जल-च्छाइय-पेरंतं एक्कं ओसाइऊण गिरि-गडयं ।
विद्दलंव-फलय-नियरा फुट्टा सहसत्ति सा नावा ॥ २१० ॥
अहमवि तत्तो नर-वर ! आसाइय-फलहयम्मि संलग्गो ।
अंतेण्णिवेल्लि-नोल्लिज्जमाण-लहु-मच्छ-विच्छुरिओ ॥ २११ ॥
कत्थइ असंख-संखोह-खोहिओ जलनिहिम्मि वुड्डंतो ।
कत्थइ गाह-गसिज्जंत-गोहिया-मुह-विणिम्मुक्को ॥ २१२ ॥
कत्थइ नक्कुक्कत्तिय-सिप्पि-पुडुप्फिडिय-मोत्तियाइन्नो ।
कत्थइ तरंग-वेविर-विद्दुम-गहणेण रुज्झंतो ॥ २१३ ॥
अवरावर-गुरु-लहरी-तरंग-वेगेहिं हीरमाणो हं ।
दिण-पंचगेण नर-नाह ! पाविओ नीर-पेरंतं ॥ २१४ ॥
रवि-कर-संपाय-पणट्ठ-पउर-जड्डो तओ समुत्तरिउं ।
काउं सुपक्क-कयली-फलाइणा पाण-वित्तिमहं ॥ २१५ ॥
परिसुसिय-नालिएरुग्गएण तिल्लेण काउमब्भंगं ।
ण्हाऊण सरो-तीरे चंदण-तरु-पल्लव-रसेण ॥ २१६ ॥
कप्पूर-मीसिएणं काऊण विलेवणं पयत्तेण ।
जाइफलेला-सहियं समाणिय पवर-तंबोलं ॥ २१७ ॥
वर-रयण-सिला-वट्टे उवविट्ठो चिंतिउं पयत्तो हं ।
अव्वो ! कह णु अकंडे जाओ धण-परियण-विणासो ? ॥२१८॥
कह सो महाणुभावो होही भग्गम्मि जाणवत्तम्मि ? ।
आसाइय-फलओ जइ समुत्तरेज्जा भवे लट्ठं ॥ २१९ ॥
एमाइ चिंतयंतो कइवि हु दिवसाणि जाव अच्छामि ।
ता अन्न-दिणे केणवि उल्लवियं वयणमेयंति ॥ २२० ॥
भो धणदेव ! महायस ! उव्विग्गो कीस अच्छसे एवं ? ।
तत्तो तत्तोहुत्तं जाव पलोएमि संभंतो ॥ २२१ ॥
ताव य दिट्ठो भासुर-सरीरधारी पहट्ठ-मुह-कमलो ।
परिहिय-खिंखिणी-पंच-वन्न-वर-वत्थ-सोहिल्लो ॥ २२२ ॥
उत्तंस-ट्ठिय-भासुर-सप्प-फणागार-चिंध-चिंचइओ ।

---

१ आसाद = प्राप्य । २ B पञ्चभिः कुलकम् । ३ ग्राहाः = जलचारिजन्तुविशेषाः । ४ नक्राः = जलचरजीवविशेषाः, तदुत्कर्तितशुक्तिपुटोद्गतमौक्तिकाकीर्णः । ५ D षड्-भिः कलापकम् । ६ जड्डा = शीतम् । ७ प्राणवृत्तिम । ८ B चतसृभिः कलापकम् । ९ भवेत् । १० सुन्दरम् (N. P. 3) । ११ खिङ्खिणी = किङ्किणी = घण्टिका । १२ चिंचइओ = मण्डितः (H. P. IV. 115) ।

अइ-पिच्छणिज्ज-रूवो कोवि हु देवो महाभागो ॥ २२३ ॥
अह कय-अब्भुट्ठाणो अवगूढो तेण सायरं अहयं।
भणिओ य, ममं परिजाणसीह किंवा न तं भद्द ! ॥ २२४ ॥
तत्तो य मए भणियं अज्जवि सम्मं न याणिमो देव ! ।
ता साहिज्जउ अम्हं को सि तुमं कत्थ दिट्ठो वा ? ॥ २२५ ॥
भणियं देवेण तओ आसि तए हत्थिणाउरे नयरे।
दिट्ठो मणोरमुज्जाण-संठिओ देवसम्मोत्ति ॥ २२६ ॥
लक्खं दाऊण तया जोगिय-हत्थाओ सुप्पइट्ठ-सुओ।
जयसेणो नामेणं विमोइओ जस्स वयणेण ॥ २२७ ॥
जो य तया अडवीए सत्थ-विलोवम्मि सुप्पइट्ठस्स।
पल्लीवइणो पासे बाल-ग्गाहो तए दिट्ठो ॥ २२८ ॥
तह य कुसग्गपुराओ नियत्तमाणेण दड्ढ-पल्लीए।
सीहगुहाए बाहिं करंक-मज्झ-ट्ठिओ दिट्ठो ॥ २२९ ॥
पलिच्छिन्न-चलण-जुयलो गुरु-पहरण-घाय-जज्जरिय-देहो।
गाढं तिसाभिभूओ जो तइया कंठ-गय-पाणो ॥ २३० ॥
पर-हिय-रएण तुमए अरहं देवो सुसाहुणो गुरुणो।
इय अचंतं दाउं सम्मत्तं नियम-संजुत्तं ॥ २३१ ॥
तत्तो य नमोक्कारो दिन्नो संसार-सागरुत्तारो।
जस्सासि तए तइया सो हं भो ! देवसम्म-जिओ ॥ २३२ ॥
नवकार-पभावाओ वेलंधर-नाग-राय-मज्झम्मि।
जाओ सिवओ नामं सामाणिय-पणय-पय-कमलो ॥ २३३ ॥
तत्तो य मए भणियं एवं एयंति किंतु पुच्छामि।
ठाणम्मि कम्मि अच्छइ तुम्हे साहेह मह एयं ? ॥ २३४ ॥
अह सुर-वरेण भणियं निसुणसु मेरुस्स दक्खिण-दिसाए।
बायालीस-सहस्साहिं जोयणाण अणूणाइं ॥ २३५ ॥
लवण-समुद्दं ओगाहिऊण अत्थित्थ पव्वओ रम्मो।
सत्तरसस(य ?)एगवीसे उड्ढं उच्चत्तणं जस्स ॥ २३६ ॥
अड्ढ-जोयणाइं समंतओ नियय-कंति-पसरेण।
लवणोहिस्स सलिलं पयासई अंक-रयणमओ ॥ २३७ ॥
नामेण दउभासो तस्स य सिहरम्मि अत्थि वर-भवणं।

---

१ तिसृभिः कुलकम्। २ तृडाभिभूतः = पिपासाक्रान्तः। ३ जिओ = जीवः। ४ दशभिः कुलकम्। ५ बायालीसा = द्विचत्वारिंशत्। ६ अनूनानि। ७ अङ्कस्यतरत्नमय इत्यर्थः।

कीस विसन्नो नर-नर ! विलवसि किंवा तुमं देवि ! ॥ १६ ॥
किं तं विसुमरियं मे[1] नेमित्तिय-सुमइणा जमाइट्ठं ।
कुसुमायर-उज्जाणे जइया किर कन्नगा पडिही ॥ १७ ॥
तत्तो सिग्घं होही समागमो तुम्ह नियय-पुत्तेण ।
ता मा तूरह[2] संपइ मिलिही सो नत्थि संदेहो ॥ १८ ॥[3]
जं सो जहत्थवाई सुमई उवलद्ध-पच्चओ बहुसो ।
ता मा कुणह विसायं जाएवि हु जाण-भंगम्मि ॥ १९ ॥

एवं च समासासइ धणदेवो जाव निउण-वयणेहिं ।
एत्थंतरम्मि सहसा दुंदुहि-सद्दो समुच्छलिओ ॥ २० ॥
गयणाओ ओयरंता देवा दीसंति नयर-बाहिम्मि ।
सुम्मइ जय-जय-सद्दो सुर-कामिणि-गीय-संवलिओ ॥ २१ ॥
किं किं इमंति जंपंति जाव अत्थाण-संठिया लोया ।
ताव य समंतभद्दो समागतो हरिस-पडिहत्थो ॥ २२ ॥
भणइ य कय-प्पणामो पुरस्स पुव्वुत्तरे दिसा-भाए ।
कुसुमायर-उज्जाणे जइ-जण-जोग्गमि भूमीए ॥ २३ ॥
समण-गण-संपरिवुडो समत्थ-सत्थत्थ-वित्थर-विहिन्नू ।
पर-वाइ-वैर-वारण-निवारणे केसरि-सरिच्छो ॥ २४ ॥
विविह-तवो-विहि-निरओ विसुद्ध-चारित्त-संजमुज्जुत्तो ।
पर-हिय-करणेक्क-रओ सूरी सुपइट्ठ-नामो त्ति ॥ २५ ॥
अज्जेव समोसरिओ तस्स य निद्दड्ढ-घाइ-कम्मस्स ।
संपइ अप्पडिवाई उप्पन्नं केवलं नाणं ॥ २६ ॥[4]
केवलि-महिमा-करणत्थमित्थ तियसा समागया देव ! ।
तं सोऊण नरिंदो साणंदो वंदिउं चलिओ ॥ २७ ॥
देवि ! तुमंपि हु पउणा सहिया सुरसुंदरीए होहित्ति ।
वंदित्ता भगवंतं पुच्छ तुमं पुत्त-वुत्तंतं ॥ २८ ॥
वेहाय-विलित्तो[5] राया महया भडचडयरेण संजुत्तो ।
पवर-गइंदारूढो पत्तो कुसुमायरुज्जाणं ॥ २९ ॥
सयल-परिवार-सहिओ काउं ति पयक्खिणं[6] मुणि-वरस्स ।
पय-जुयलं पणमित्ता उवविट्ठो उचिय देसम्मि ॥ ३० ॥
अह कय-केवलि-महिमो सदेव मणुयासुराइ-परिमाए[7] ।

---

१ मे = भवताम् । २ तूरह = त्वरध्वम् । ३ B पुत्तय । ४ SEE NOTE P. 213 । ५ वार: = समूह: । ६ B चतसृभि: इत्यादयम् । ७ प्रसाधविलिप्त: ।

गंभीर-भारईए सूरी वज्जरिउमारद्धो ॥ ३१ ॥

नारय-तिरिय-नराभर-गईसु सत्तेहिं दुक्ख-तविएहिं ।
कहकहवि माणुसत्तं पाविज्जइ एत्थ संसारे ॥ ३२ ॥
लद्धूणवि तं दुलहं मिच्छत्ताईहिं मोहिया बहवे ।
न कुणंति परत्थ-हियं विसयामिस-लोलुया जीवा ॥ ३३ ॥
जिण-वयण-सुइ-विहीणा कज्जाकज्जाइं नेव जाणंति ।
भक्खेयाभक्खेयं पेयापेय न लक्खेंति ॥ ३४ ॥
गम्मागम्म-विभागं गिद्धा न गणंति विगय-मज्जाया ।
धम्मिय-हिय-लोएणं वारिज्जंता इय भणंति ॥ ३५ ॥
मूढा तुम्हे धुत्तेहिं वंचिया, नत्थि कोवि जं जीवो ।
जो पर-लोयं गच्छइ सुह-दुह-भोत्ता अमुत्तो वा ॥ ३६ ॥
तस्साभावे पावं हिंसाइ-कयं हविज्ज कस्सेह ? ।
ता पंच-भूय-समुदय-भित्तं नत्थ जए किंचि ॥ ३७ ॥
एवंविह-परिणामा निग्घिण-हियया कुणंति जिय-घायं ।
अलियं वयंति, गिण्हतदत्तपं, जंति परदारं ॥ ३८ ॥
भूरि-परिग्गह-निरया राग-द्दोसेहिं मोहिय-मईया ।
निसि-भोयण-मंसासी गिद्धा महु-मज्ज-पाणम्मि ॥ ३९ ॥
कोह-मय-माय-लोभेहिं विद्दुया संकिलिट्ठ-परिणामा ।
अविरय-मिच्छ-द्दिट्ठी किलिट्ठ-कम्मं समज्जंति ॥ ४० ॥
तव्वसगा पुण कालं काउं निवडंति घोर-नरएसु ।
निच्चं घणंधयारेसु तिव्व-सीउण्ह-कलिएसु ॥ ४१ ॥
तत्थ य ते उवन्ना परमाहम्मिय-सुरेहि विरसंता ।
छिज्जंति निसिय-करवत्त दित्त-परसूहिं सयहुत्तं ॥ ४२ ॥
गुरु-तिक्ख-कटयाइन्न-सिंबली-निबिड साह-मज्झम्मि ।
आरोविऊण बहुसो आकड्डिज्जंति रज्जूहिं ॥ ४३ ॥
कढकढकढंत-कुंभीसु तेहिं पच्चंति निद्दय-मणेहिं ।
पीइज्जंति जलंतं तंबं तिसियत्ति जंपता ॥ ४४ ॥
स-सरीर-समुक्कत्तिय-मंसं छुहियाण अग्गि-संकासं ।

१ परत्र = परलोकविषयं हितम् । २ भक्ष्याभक्ष्यम् । ३ अमूर्तः । ४ A गेण्ह° गृह्णन्ति + अदत्तम् । ५ यान्ति = सेवन्ते, पर-दारं = अन्यकलत्रम् । ६ B °हिं मिद्दु° (अभिद्द°) । ७ रुदन्तं क्रन्दन्तः । ८ निशित = तीक्ष्णम् । ९ शतकृत्वः (H. P. II. 158) । १० शिंबली = शाल्मलीवृक्षः । ११ तैः = परमाधार्मिकैः । १२ पाय्यन्ते । १३ ताम्रम् । १४ क्षुधितानाम् ।

काउं छुब्भइ वयणे नेरइयाणं अनाहाणं ॥ ४५ ॥
पूइ-वस-रुहिर-पुन्नं वेयरणिं निम्मयं विउव्वित्ता ।
बोलिज्जंति रसंता हा ! हा ! मायत्ति जंपंता ॥ ४६ ॥
छायत्थी संपत्ता असिपत्त-वणम्मि निसिय-पत्तेहिं ।
छिज्जंति विलवमाणा असि-तोमर-कुंत-रूवेहिं ॥ ४७ ॥
तत्थ कय-च्छिज्जंता रक्खह सरणागयत्ति जंपंता ।
सुमराविय-पुव्व-भवा गाढयरं तेहिं हम्मंति ॥ ४८ ॥

किं बहुणा ।

अच्छि-निमीलिय-मित्तं नत्थि सुहं दुक्खमेव संततं ।
नरए नेरईयाणं अहोनिसिं पच्चमाणाणं ॥ ४९ ॥
एवं पभूय-कालं अणुहविउं दारुणाइं दुक्खाइं ।
कहवि हु उव्वट्टित्ता जायंति तिरिक्ख-जोणीसु ॥ ५० ॥
तत्थवि छुहा-पिवासुण्ह-सीय-वह-बंध-रोय-वियणाहिं ।
भारारोवण-नत्थण-दमणंकुस-तोत्तयाईहिं ॥ ५१ ॥
अवरोप्पर-भक्खण-ताडणाइ-दुक्खाइं विविह-रूवाइं ।
पच्चणुभवंति बहुसो पुणो पुणो विविह-जोणीसु ॥ ५२ ॥
तत्तो लहंति जइ कहवि दुल्लहं माणुसत्तणं जीवा ।
तत्थवि जायइ दुक्खं सारीरं माणसं विविहं ॥ ५३ ॥
दारिद्द-गरुय-मोग्गर-निघाय-दुहिया करेंति अन्नेसिं ।
नीयाणवि आणत्तिं कदन्न-रव-पावणिच्छाए ॥ ५४ ॥
न गणिंति राइ-दियहं वच्चंति सुदूर-विसम-देसंपि ।
पविसंति विसम-विवरं लंघंति य जलनिहिं दीणा ॥ ५५ ॥
धण-पावण-वंछाए दुक्खं न गणिंति लोह-गह-गहिया ।
दिप्पंत-कुंत-पउरे पविसंति य भीम-संगामे ॥ ५६ ॥
इट्ठ-जण-विओगाओ अणिट्ठ-संपावणे य जं दुक्खं ।
विविहावयाहि य तहा को पुण तं वण्णिउं तरइ ? ॥ ५७ ॥
बहुविह-रोगायंकेहिं पीडिया निव्वुइं न पाविंति ।
घिप्पंति जराइ तओ मरंति तत्तो सुनिव्विन्ना ॥ ५८ ॥
जइ कइवि हु देवत्तं पाविंति तहिंपि जायए दुक्खं ।

१ निम्नगां = नदी । २ विउव्वि = विकुर्व्य । ३ गम्यन्ते (N. P. 55) । ४ सुमराविय = स्मारितम् (H. P. IV. 74) । ५ संततं = संततम् = निरन्तरम् । ६ अवरोप्परं = परस्परम् (N. P. 71) । ७ नीचानाम् । ८ दारिद्र्यरूप° दारिद्द° ।

ईसा-विसाय-भय-सोय-लोह-संतत्त-चित्ताण ॥ ५९ ॥
पर-रिद्धिं पेच्छंता भिच्चा विव सामिएण आणत्ता ।
जायंति चवण-समए देवावि हु दुक्खिया धणियं ॥ ६० ॥
चुलसीइ-जोणि-लक्खेक्क-संकुले इह भवे भमंतेहिं ।
तं नत्थि किंपि ठाणं अणंतखुत्तो न जं एत्तं ॥ ६१ ॥
सव्वत्थवि दुक्खत्ता जायंति जिणिंद-धम्म-परिहीणा ।
ता भो देवाणुपिया ! करेह जिण-देसियं धम्मं ॥ ६२ ॥
सो दु-विगप्पो भणिओ जइ-धम्मो तह गिहत्थ-धम्मो य ।
दुविहस्सवि विन्नेयं सम्मत्तं गुण-गणावासं ॥ ६३ ॥
तत्तत्थ-सद्दहाणं सुहाय-परिणाम-रूवयं तं तु ।
जीवाइणो पयत्था तत्त पुण होइ विन्नेयं ॥ ६४ ॥
जीवा-ऽजीवा पुन्नं पावासव-संवरा य निज्जरणा ।
बंधो मुक्खो य तहा तत्ताणि इमाणि नव होंति ॥ ६५ ॥
सुहुमा बायर बेइंदिया य तेइंदिया य चउरिंदी ।
सन्नी असन्नी खलु चोद्दस पज्जत्त-ऽपज्जत्ता ॥ ६६ ॥
धम्मा-ऽधम्मा-ऽऽगासा तिय-तिय भेया य तहेव कालो य ।
खंधा देस-पएसा परमाणू अजीव चोद्दसहा ॥ ६७ ॥
सायं उच्चा-गोयं सत्ततीसं च नाम-पगईओ ।
तिण्णि य आऊणि तहा बायालं पुन्न-पगडीओ ॥ ६८ ॥
नाणं-तराय-दसगं दंसण नव मोह पगइ-छव्वीस ।
नामस्स चउव्वीसं तिण्ह य एक्किक्क पावाउ ॥ ६९ ॥
इंदिय कसाय अव्वय किरिया पण चउर पण य पणवीसा ।
जोगा तिन्नेव भवे बायालं आसवो भणिओ ॥ ७० ॥
समिई गुत्ती धम्मो अणुप्पेह-परीसहा चरित्तं च ।
सत्तावन्नं भेया पण-तिय-भेयाइ संवरणे ॥ ७१ ॥
अणसण भेयाइ तवो बारसहा तेण निज्जरा भणिया ।
कणगावलि-भेयाओ अहव तवोऽणेगहा होइ ॥ ७२ ॥
पयइ-ठिई-अणुभाग-पएस-भेया चउव्विहो बंधो ।

---

१ संतत्तं = संतप्तम् । २ चवणे = मरणम् । ३ चुलसीइं = चतुरशीतिः । ४ अणंतखुत्तो = अनन्तवारम् । ५ दुक्खत्ता । ६ द्विविकल्पः = द्विभेदः । ७ तत्त्वार्थश्रद्धानम् । ८ उच्चैर्गोत्रम् । ९ सप्तत्रिंशत् । १० नामकर्मप्रकृतय इत्यर्थः । ११ द्विचत्वारिंशत् । १२ पगडी = प्रकृतिः । १३ ज्ञानावरण-अन्तरायदशकमित्यर्थः । १४ दर्शनावरणमित्यर्थः । १५ अनुप्रेक्षा = भावना । १६ द्वादशधा ।

अट्ठविह-कम्म-विगमो मोक्खो पुण सासओ भणिओ ॥ ७३ ॥
एएसिं सद्दहाणे अरिहं देवो सुसाहुणो गुरुणो ।
इय पडिवत्ति निमित्तं सम्मत्तं होइ विन्नेयं ॥ ७४ ॥
सावज्ज-जोग-परिवज्जणं तु मण-वयण-काय-जोगेहिं ।
एसो जईण धम्मो दुरणुचरो मंद-सत्ताण ॥ ७५ ॥
कायव्वा जेण दया छण्हवि पुढवाइयाण जीवाण ।
सव्वोवाहि-विसुद्धं भणियव्वं सव्वयं वयणं ॥ ७६ ॥
तणमित्तंपि अदिन्नं न य वित्तव्वं असुद्ध-चित्तेण ।
धरियव्वं च सया नव गुत्ति-सणाह-बंभ-वयं ॥ ७७ ॥
धम्मोवगरण-वज्जो थेवोवि परिग्गहो न कायव्वो ।
आहार-चउक्कंपि हु रयणीए नेव भोत्तव्वं ॥ ७८ ॥
समिईउ पंच गुत्तीउ तिन्नि निच्चं च सेवियव्वाओ ।
जेयव्वा तह उइया बावीस-परीसहा सम्मं ॥ ७९ ॥
कायव्वं सत्तीए वेयावच्चं च सूरि-पमुहाण ।
नर-तिरि-देवाइ-कया उवसग्गा तह य सहियव्वा ॥ ८० ॥
सद्दाइसु विसएसुं राग-दोसा न चेव कायव्वा ।
बायाल-दोस-सुद्धो भोत्तव्वो कारणे पिंडो ॥ ८१ ॥
वेयण-वेयावच्चे ईरियट्ठाए य संजमट्ठाए ।
तह पाण-वत्तियाए छट्ठं पुण धम्म-चिंताए ॥ ८२ ॥
कायव्वो सज्झाओ परिहरियव्वाओ सव्व-विकहाओ ।
उज्जमियव्वं सययं सब्भितर-बाहिर-तवम्मि ॥ ८३ ॥
मोत्तूण अट्ट-रुद्दे झाएयव्वाणि धम्म-सुक्काणि ।
भावेयव्वो य अणिच्चयाइ-वर-भावणा-निवहो ॥ ८४ ॥
अब्भसियव्वो विणओ पावा सच्छंदया न कायव्वा ।
निच्चंपि अणुट्ठेओ दस-प्पयारोवि जइ-धम्मो ॥ ८५ ॥
खंती मद्दव अज्जव मुत्ती तव-संजमे य बोद्धव्वे ।
सच्चं सोयं आकिंचणं च बंभं जइ-धम्मो ॥ ८६ ॥
वसियव्वं मुणि-मज्झे नो कायव्वा कुसील-संसग्गी ।

---

१ पडिवत्ती = प्रतिपत्ति = विज्ञानम् । २ दुरणुचरः = दुरनुष्ठानः । ३ ॰नमेतं । ४ सव्वयं = सर्वार्थम् । ५ उदिताः सन्त इत्यर्थः । ६ ईर्या = कस्यापि जन्तोर्बाधा न स्यात् तथा भूमिं विलोक्य पादन्यासः । ७ आर्तरौद्रे । ८ ध्यातव्यानि । ९ मुक्तिः = लोभाभावः । १० आकिंचण्यम् = अकिंचनस्य हिरण्यादिरहितस्य भावः कर्म वेति विग्रहः । ११ बंभं = ब्रह्म ।

पंचविहोवि पमाओ परिहरियव्वो पयत्तेण ॥ ८७ ॥
मज्जं विसय-कसाया निद्दा विगहा य पंचमी भणिया।
इय पंचविह-पमाओ जीवं पाडेइ संसारे ॥ ८८ ॥
किं बहुणा धी-दुव्वल-मण-तीव-करो उ जाव-जीवाए।
वोढव्वो अट्ठारस-सीलंग-सहस्स-पब्भारो ॥ ८९ ॥
कीरंतो जइ-धम्मो खिप्पं मोक्खम्मि नेइ नर-नाह !।
दीहर-कालेणं पुण सावग-धम्मोवि तं सव्वं ॥ ९० ॥
पंच य अणु-व्वयाइं गुण-व्वयाइं च होंति तिन्नेव।
सिक्खा-वयाइं चउरो सावग-धम्मो दुवालसहा ॥ ९१ ॥
एमाइ-वित्थरेणं दुविहेवि हु साहियम्मि धम्मम्मि।
पत्थावं नाऊणं रन्ना सूरी इमं पुट्ठो ॥ ९२ ॥
कमलावईइ पुत्तो अडवीए जायमेत्तओ केण।
अवहरिओ, पुव्व-कय किंवा वेरं सरंतेण ? ॥ ९३ ॥
वुड्ढिं गओ स कत्थ व भयवं ! कइया व अम्ह सो मिलिही ?।
एयं सवित्थरेणं साहेह अणुग्गहं काउ ॥ ९४ ॥
नाऊण य उवगारं कहिज्जमाणे पभूय-लोयस्स।
अह केवलिणा भणियं कहिमो आयन्नसु नरिंद ! ॥ ९५ ॥
धायइ-सडे.दीवे पुरच्छिमद्धम्मि भरह-खित्तम्मि।
अत्थि पुरी पोराणा नामेण अवरकंकत्ति ॥ ९६ ॥
तीए अंबड-वणिणो महिला नामेण अत्थि अच्छुत्ता।
तीए कमेण जाया वर-रूवा तिन्नि पुत्ता ओ ॥ ९७ ॥
मंदण-मल्हण-चंदण-नामा, तेसिं च तिन्नि महिलाओ।
लच्छि-सरस्सइ-संपय-नामाओ पवर-रूवाओ ॥ ९८ ॥
पयईइ तणु-कसाया अन्नोन्नं पवर-पीइ-संजुत्ता।
दाण-रया संतुट्ठा सुहेण अच्छंति ते वणिणो ॥ ९९ ॥
अह अन्नया कयाइवि लच्छी बंठेणं निन्न-नामेण।
दिट्ठा, अब्भुववन्नो सो तीए रूव-लावन्ने ॥ १०० ॥
पत्थेइ य तं बहुसो सा पुण तं नेच्छई मणेणावि।
अह अन्नया तलाए तोयं-निमित्तं गया लच्छी ॥ १०१ ॥
तुरयारूढो अह निन्नओवि पत्तोऽणुमग्गओ तीए।

१ विकथा। २ B धिइदु°। ३ B तासक°। ४ A तप्पुव्वं। ५ द्वादशधा। ६ B मइयं। ७ पुरच्छिमद्धं = पश्चिमार्धम्। ८ बंठो = दास· (N. P. 36)। ९ अभ्युपपन्न.। १० तडागे। ११ तोय = जलम्।

पुत्तो धणवइ-नामो सुरूव-जुत्तो कलासु पत्तट्ठो।
एत्तो य अत्थि नयरी विजया तत्थेव एरवए ॥ ११७ ॥
तीए समिद्धि-जुत्तो धणभूई नाम आसि सत्थाहो।
महिला सुंदरि-नामा पुत्तो य सुधम्म-नामोत्ति ॥ ११८ ॥
अह चंदणोवि वणिओ मरिऊण तओ सुधम्म-नामस्स।
एगोयरो कणिट्ठो जाओ धणवाहणो नाम ॥ ११९ ॥
तत्थेव य एरवए सुपइट्ठपुरम्मि आसि हरिदत्तो।
इब्भो तस्स य महिला विणयवई विणय-संजुत्ता ॥ १२० ॥
पुत्तो उण वसुदत्तो अह सा लच्छी तया ओ अडवीए।
सीह-हया मरिऊणं भमिऊण तिरिक्ख-जोणीसु ॥ १२१ ॥
विणइवईए धूया जाया ओ सुलोयणत्ति नामेण।
वसुदत्तस्स कणिट्ठा सुरूव-रूवा सुर-वहुव्व ॥ १२२ ॥
सावि हु चंदण-भज्जा कालं काऊण संपया तत्तो।
जाया सुलोयणाए कणिट्ठ भगिणी अणंगवई ॥ १२३ ॥
एत्थंतरम्मि मरहण-भज्जावि सरस्सई मया संती।
ताणं दोण्हवि लहुई वसुमइ-नामा समुप्पन्ना ॥ १२४ ॥
एवं च ताओ तिन्निवि वसेण भवियव्वयाइ एगत्थ।
जायाओ भगिणीओ अन्नोन्न-नेह-कलियाओ ॥ १२५ ॥
जोव्वणमणुपत्ताओ समाण-जाईण रूव जुत्ताण।
अणुरूवाण वराणं माया-वित्तेहिं वरियाओ ॥ १२६ ॥

अवि य।

जेट्ठा सुलोयणा सा परिणीया निव्व-वंठ-जीवेण।
सागरदत्त-सुएण सुबंधु-नामेण वणिएण ॥ १२७ ॥
बीया अणंगवइया धणभूइ-सुएण विजय-नयरीए।
धणवाहण नामेणं परिणीया पुव्व-दइएण ॥ १२८ ॥
तइया वसुमइ-नामा मरहण-जीवेण पुव्व-दइएण।
धणवइणा परिणीया तणएण समुद्ददत्तस्स ॥ १२९ ॥
जिट्ठं सुलोयणं वज्जिऊण भवियव्वया-निओएण।
पुव्व-भव-वल्लहेहिं जुत्ताओ नेह-कलिएहिं ॥ १३० ॥
पुव्व-भवब्भासाओ सुलोयणा वल्लहा सुबंधुस्स।

१ बहुशिक्षितः (M. P. 7)। २ B सुधम्म। ३ एगोदरः—सहोदरः। ४ ऐंदरबोनिपु। ५ B सुधम्म। ६ मृता सती। ७ मातापितृभ्याम्। ८ A जेट्ठं।

तीए उण सो न तहा, एवं वच्चंति दिवसाइं ॥ १३१ ॥
अह अन्नया कयाइवि कणयरहो तुरय-वाहण-निमित्तं ।
भडचडयरेण सहिओ निग्गच्छइ रायमग्गेण ॥ १३२ ॥
ताव य नायरियाओ निय-निय-हम्मिय-तलेसु चडिऊण ।
कुमरं निग्गच्छंतं पुलइउमेवं पयत्ताओ ॥ १३३ ॥
एक्का विलास-पउरं कुमरं दट्ठुं अणंग-पडिरूवं ।
कय उन्ना सा जीए एसो दइओत्ति चिंतेइ ॥ १३४ ॥
अन्ना कुमर-पलोयण-तग्गय-चित्ता विमुक्क-वावारा ।
निप्फंद-लोयण-जुया सुर-वहु-लीलं समुव्वहइ ॥ १३५ ॥
अन्ना उण कर-संठिय-मुत्ताहल-तार-हारिया सहइ ।
फलिहक्ख-माल-वावड-झाण-ट्ठिय-जोगिणि-सरिच्छा ॥ १३६ ॥
कोउग-रहस-पयट्टा गुरु-जण-संकाइ तह नियत्तंती ।
रेहइ दोला-रूढव्व कावि कुमरस्स निग्गमणे ॥ १३७ ॥
लीला-चलंत-लोयण-कुमर-पलोयण-विमुक्क-नीसासा ।
मयण-सर-सल्लियंगिव्व नज्जए चेडि-सहियाहिं ॥ १३८ ॥
कावि हु चुंबइ बालं अन्ना सहियाइ लग्गए गलए ।
अन्ना करेइ गीयं कावि हु उच्चं समुल्लवइ ॥ १३९ ॥
लीला-चलंत-गीवो जन्तो जन्तो नियच्छइ कुमारो ।
सोहग्ग-मेहो वड्ढइ तहिं तहिं नयर-नारीण ॥ १४० ॥
एवं च समयणाहिं पुलइज्जंतो स नयर-नारीहिं ।
पत्तो कमेण सागरदत्त-गिहासन्न-भू-भागे ॥ १४१ ॥
दिट्ठो सुलोयणाए अवलोयण-संठियाइ तेणावि ।
दिट्ठा इमा सकज्जल-सिणिद्ध-पिहु-नयण-सोहिल्ला ॥ १४२ ॥
पुव्व-भवब्भासाओ अवरोप्पर-दंसणाओ सजाओ ।
अइगरुओ अणुराओ तक्खणमेत्तेण दोण्हंपि ॥ १४३ ॥
अह निग्गओ तुरंतो तुरंगमारूढ-विग्गहो कुमरो ।
देहेण न चित्तेणं सुलोयणा-रूय-हय-हियओ ॥ १४४ ॥
पुट्ठो अणेण सुमई बाल-वयंसो वयंस ! कस्सेसा ।

१ सः = सुबन्धुः । २ तदा = तदैव: । ३ भटचटकेन । ४ A °प्रवरमार्गे । ५ नागरिक्यः । ६ कुलपुत्र्या । ७ यस्याः । ८ राजते । ९ स्फटिकाक्षमालाव्याप्तपुस्तकाभिधानयोगिनीसदृशी । १० कौतुकमनःप्रवृत्ता । ११ निवर्तमाना । १२ बहुल-बोधैः । १३ पातयति । १४ सः = शावकः । १५ रतिपतिः (B. P. II, 111)

दप्पण-वावड-हत्था अवलोयण-संठिया जुवई ! ॥ १४५ ॥
एसा कुमर ! सुलोयण-नामा दइया सुबंधु-वणियस्स ।
सागरदत्त-सुयस्स ओ इय भणिए सुमइणा कमसो ॥ १४६ ॥
आवाहिऊण तुरए समागओ निय-गिहम्मि कणगरहो ।
मयण-सर-विहुरियंगो चिंतइ तप्पावणोवायं ॥ १४७ ॥
किं मज्झ विभूईए किंवा अंतेउरेण रज्जेण ? ।
जो तीए मुह-कमले छप्पय-लीलं न पावेमि ॥ १४८ ॥
जइवि हु लोय-विरुद्धं सुकुलुप्पन्नाण एरिसं कज्जं ।
तहवि हु तीइ विउत्तो सत्तो धरिउं न जीयंपि ॥ १४९ ॥
नाऊण तीए भावं दूई-संपेसणेण चित्त-गयं ।
जइ ताव सावि इच्छइ खिवामि अंतेउरे निययए ॥ १५० ॥
इय चिंतिऊण तेणं पंडुवा पव्वाइया समाणत्ता ।
तह कुणसु तुमं भयवइ ! जह सा मह पणइणी होइ ॥ १५१ ॥
तीएवि गंतु वियणे तह सा आभासिया सुनिउणाए ।
जह पयडिय-सब्भावा हियय-गयं झत्ति उल्लवइ ॥ १५२ ॥
उव्विग्गा विव दीससि कीस तुमं पुत्ति ! केण भे कज्जं ? ।
आणेमि जेण अइदुल्लहंपि निय-मंत-सत्तीए ॥ १५३ ॥
तीए भणियं भयवइ ! मह हियय दुल्लहं जणं महइ ।
निम्मग्ग-रोर-पुरिसोव्व भोयणं चक्कवट्टिस्स ॥ १५४ ॥
जह कावि सारमेई इच्छइ सीहेण संगममलज्जा ।
तह चेव अहं भयवइ ! संगं इच्छामि कुमरेण ॥ १५५ ॥
तीए भणियं इदंपि पुत्ति ! आणेमि मंत-सत्तीए ।
कित्तियमेत्तं एयं मह मंतो जत्थ विप्फुरइ ॥ १५६ ॥
मा पुत्ति ! कुण विसायं जावं मंतस्स तह पयाच्छिस्सं ।
अज्जवि य कुमारेणं जह संगो जायए तुज्झ ॥ १५७ ॥
तह कायव्वं भयवइ ! न होइ जह मज्झ लाघवं लोए ।
इय भणिऊणं तीए दिन्ना मुत्तावली नियया ॥ १५८ ॥
पव्वाइयाए तत्तो गंतुं कुमरस्स साहियं सव्वं ।
हरिसिय-मणेण तेणवि आणाविय नियय-पुरिसेहिं ॥ १५९ ॥

१ A तीए । २ पडुका = पट्वी = चतुरा । ३ प्रवाजिका = तापसी । ४ प्रल-विनी = बहमा । ५ महइ = काङ्क्षति (H. P. IV. 192) = वाञ्छति । ६ निर्मा-ग्य-रोर (रङ्क) पुरुष इव । ७ सारमेयी = शुनी । ८ प्रदास्यामि = करिष्यामीत्यर्थः । ९ B °याइ । १० आमान्य ।

अंतेउरम्मि दिट्ठा सुलोयणा राग-मोहिय-मणेण ।
अगणिय जणाववायं उल्लंघिय नियय-मज्जायं ॥ १६० ॥[1]
विन्नाय-वइयरेहिं च साहियं नायरेहिं नरवइणो ।
तेणवि बहु-प्पगारं सिक्खविओ महुर-वयणेहिं ॥ १६१ ॥
न य इच्छइ तं मोत्तुं ताहे नाऊण तस्स निब्बंधं ।
रन्ना पउरा भणिया असमत्था अम्हे कुमरस्स ॥ १६२ ॥
सामेण ता न मुंचइ दंडो कुमरम्मि तीरइ न काउं ।
ता खमह एक्कमेयं अवराहं अम्ह कुमरस्स ॥ १६३ ॥
एवं नर-वइ-वयणं सोऊण नायरावि दीण मुहा ।
विच्छाय-निराणंदा जहागयं पडिगया सव्वे ॥ १६४ ॥
कणगरहोवि हु तीए सुरय-सुहासत्त-माणसो निच्चं ।
कमसो सेसंतउर-परिभोग-परम्मुहो जाओ ॥ १६५ ॥
चिंतेइ न रज्ज-ट्ठिइं न नीइं बाहिं न देइ अत्थाणं ।
सहिओ सुलोयणाए अच्छइ विविहाहिं कीलाहिं ॥ १६६ ॥
एवं पभूय-कालो वोलीणो तस्स राय-तणयस्स ।
तीए अहिणव-जोव्वण-सुह-रस-पसत्त-चित्तस्स ॥ १६७ ॥
अह अन्नया कयाइवि परिभूया होंति जाय-कोवाए ।
पुव्विं तरिसट्ठाए देवीए राय-सिरियाए ॥ १६८ ॥
परिचत्त-परिव्वाइय-विदिन्न-उम्माय-कारओ चुन्नो ।
एगंत-पसुत्ताणं दोण्हवि सिरम्मि पक्खित्तो ॥ १६९ ॥
तस्स य वसेण दोन्निवि सहसा उम्मत्तयाणि जायाणि ।
गायंति हसंति समुल्लवंति असमंजसं बहुहा ॥ १७० ॥
भीमरहेणवि तत्तो वाहरिया मंत-तंतिया बहवे ।
तेवि हु करिंति किरियं भूय विगारोत्ति मन्नंता ॥ १७१ ॥

अविय।

फाडंति सरीर-रक्खं गाढं गहिऊण केवि सुहासु ।
पहणंति गुरु-चवेडाहि एहिं कम-प्पहारेहिं ॥ १७२ ॥
आलिहिय मंडलेसु केवि हु विंभेसिऊण दच्छला ।
ओहिमंतिय सिद्धत्थय-वाएहिं हणंति पुनरुत्तं ॥ १७३ ॥

---

१ अनाचारम् । २ B दुग्गमम् । ३ B अच्छेइ । ४ तीरइ = शक्यते (H. P. IV. 86) । ५ परंमुहो = पराङ्मुखः । ६ वोलइ = गच्छति (H. P. IV. 162) । ७ अहिमिति । ८ चूर्णः । ९ B दुग्गमम् । १० असमञ्जसम् = अयोग्यम् । ११ व्याहृताः = आकारिताः । १२ मूलविदारः । १३ आलिख्य ।

हम्मिय-तलमारूढा ण्हायंती तेण वसुमई दिट्ठा ।
पुव्व-भवब्भासाओ रत्तो सो तीइ रूवम्मि ॥ १८८ ॥
काउं धणवइ-रूवं उवभुत्ता तेण वसुमई मुद्धा ।
तीए सुरय-पसत्तो धणवइ-रूवी ठिओ तत्थ ॥ १८९ ॥
सो पुण धणवइ-वणिओ पुव्व-भवोवत्त-कम्म-दोसेण ।
अवहरिय तेण मुक्को इहेव भरहे विणीयाए ॥ १९० ॥
सो तत्थ रिसह-जिण-वर-वंस-पसूयस्स दंडवीरियस्स ।
केवलिणो पय-मूले पव्वइओ जाय-निव्वेओ ॥ १९१ ॥
पुव्व-सय-सहस्साई तीसं काऊण उग्ग-तव-चरणं ।
उववण्णो ईसाणे देवो चंदज्जुणो नाम ॥ १९२ ॥
पर-दार-पसत्तो सो सुमंगलो तेण छिन्न-वर-विज्जो ।
मुक्को परओ माणुस-नगस्स देवेण कुद्धेण ॥ १९३ ॥
पडिबोहिया उ देवेण वसुमई जाय-तिव्व-संवेगा ।
सूरि-सुहम्म-पवत्तिणि-पय-मूले अज्जिया जाया ॥ १९४ ॥
एवं च अणंगवई वसुमइ-अज्जाइ संजुया तत्थ ।
मयहरि-चंदजसाए पय-मूले कुणइ उग्ग-तवं ॥ १९५ ॥
अह अन्नया कयाइवि वियार-भूमिं गयाहिं एयाहिं ।
दिट्ठं तं उम्मत्तं मिहुणं बहु-डिंभ-परियरियं ॥ १९६ ॥
उग्गायंतं बहुहा नच्चंतं धूलि-धूसर-सरीरं ।
तं दट्ठुमणंगवई सविसाया एवमुल्लवइ ॥ १९७ ॥
अज्जे ! वसुमइ ! एसा भगिणीइ सुलोयणाइ अणुहरइ ।
जर-दंडि-खंड-वसणा गह-गहिय-नरस्स पासत्था ॥ १९८ ॥
भणियं च वसुमईए सुइरं निज्झाइऊण सविसायं ।
एसो सो कणगरहो एसावि सुलोयणा नूणं ॥ १९९ ॥
तत्तो गंतुं दोहिवि महुरं आभासियं तयं जुयलं ।
उग्गायइ हसइ नचइ बोल्लइ असमंजसं बहुयं ॥ २०० ॥
ताहे दोवि जणाइं सुहम्म-सूरिस्स पाय-मूलम्मि ।
करुणा-पराहिं अज्जाहिं ताहिं नीयाइं सविसायं ॥ २०१ ॥
अइसय-नाणी य गुरू पुट्ठो उम्माय-कारणं ताहिं ।

---

१ उवत्तं = उपात्तं = गृहीतम् । २ आर्यिका = साध्वी । ३ मयहरा = महत्तरा (दे ६ ?) । ४ परियरियं = व्याप्तम् । ५ वयणं = वचनम् । ६ निज्झाइय = दृष्ट्वा । ७ बोल्लइ = कथयति । (हे. ४. २. ?) ।

गुरुणावि ताण सिट्ठो पुव्वुत्तो सयल-वुत्तंतो ॥ २०२ ॥
भणिओ अज्जाहिं गुरू भयवं ! जइ अत्थि कोवि पडिजोगो ।
ता एयाण पउंजह जइ पिच्छह किंचि उवगारं ॥ २०३ ॥
तत्तो गुरुणा तेसिं दिन्नो उम्माय-नासण-पडिट्ठो ।
पडिजोगो जायाइं दोन्निवि अह सत्थ-चित्ताइं ॥ २०४ ॥
अह ताण वसुमईए सिट्ठो सव्वोवि पुव्व-वुत्तंतो ।
एयस्स गुरु-पभावा नट्ठो तुम्हाण उम्माओ ॥ २०५ ॥
इय सोऊणं दोन्निवि सुहम्म-सूरिस्स परम-विणएण ।
वंदंति चरण-जुयलं अह सूरी भणिउमाढत्तो ॥ २०६ ॥
भोग-सुह-लालसाण पर-दार-रय-प्पियाण पुरिसाण ।
बहुविह-विडंबणाओ इह पर-लोए य जायंति ॥ २०७ ॥
पावंति विसय-तिसिया वह-बंधण-मारणाइ-दुक्खाइं ।
नाऊण कुमर ! एवं भोग-पिवासं परिच्चयसु ॥ २०८ ॥
पर-दार-पसत्तेणं जं पावं चिक्कणं तए बद्धं ।
पुप्फ-सरिसो विवागो रज्ज-ब्भंसाइओ तस्स ॥ २०९ ॥
एत्तोवि अणंत-गुणं कडुय-विवागं फलं तु पर-लोए ।
पाविज्जइ दुव्विसहं नारय-तिरियाइ-संसरणे ॥ २१० ॥
एमाइ-देसणाए आविब्भूयम्मि चरण-परिणामे ।
पव्वावियाइं गुरुणा दोन्निवि निव्विन्न-चित्ताइं ॥ २११ ॥
मयहरियाए पासे भगिणी-जुयलेण संजुया तत्तो ।
सम्मं गुरु-विणय-रया सुलोयणा कुणइ विविह-तवं ॥ २१२ ॥
एवं चंदजसाए पय-मूले ताण अच्छमाणीणं ।
तिण्हंपि हु भगिणीणं गयाणि बहु-पुव्व-लक्खाणि ॥ २१३ ॥
मुणिणो कणगरहस्सवि घणवाहण-साहुणा समेयस्स ।
वोलीणाओ बहुया वरिसाणं कोडि-कोडीओ ॥ २१४ ॥
अह अणसणेण सूरी कालं काऊण बीय-कप्पम्मि ।
जाओ ससिप्पह-सुरो विमाण-चंदज्जुणाहिवई ॥ २१५ ॥
घणवाहणोवि मरिउं जाओ सामाणिओ सुरो तस्स ।
विज्जुप्पहोत्ति इयरा देवी से चंदरेहत्ति ॥ २१६ ॥
वसुमइ-अज्जावि तहा पुव्वुत्तस्स तत्थ देवस्स ।

---

१ परित्यज । २ क्षया । ३ राज्यभ्रंशादिकः । ४ आविर्भूते = प्रकटीभूते । ५ प्रव्राजितौ । ६ B °दज्जुणा° ।

चंदज्जुणस्स जाया देवी चंदप्पहा नाम ॥ २१७ ॥
एत्तो य सो सुबंधू दइयाइ गुरु-विरह-सोय-संतत्तो ।
हट्ट-घर-काणणाईसु कत्थवि य धिइं अपाविंतो ॥ २१८ ॥
कणगरहस्स पउट्ठो चिंतेंतो विविह-मारणोवायं ।
रोद्द-ज्झाणोवगओ विलवंतो दीण-वयणिल्लो ॥ २१९ ॥
रय-रमिय-हसिय-जंपिय-सहरिस-अवगूहणाइं दइयाए ।
पुणरुत्तं सुमरंतो जाओ सो गह-गाहिउव्व ॥ २२० ॥

तओ ।

नियय-घरम्मि न चिट्ठइ हिंडइ उज्जाण-काणणाईसु ।
कत्थ गयो कण हिया कीस निलुक्का सि जंपंतो ॥ २२१ ॥
कह रुट्ठा मह सुंदरि ! जेण न दंससि अप्पयं सिग्घं ।
हुं हुं दिट्ठा दिट्ठा पसीय मह देसु पडिवयणं ॥ २२२ ॥
जं जं पिच्छइ लोयं तं तं पुच्छइ, तए पिया दिट्ठा ? ।
एमाइं विलवमाणो नीहरिओ ताओ नयरीओ ॥ २२३ ॥
उम्मत्तय-रूवेणं हिंडंतो विविह-गाम-नयरेसु ।
दुहिओ दीणो विमणो छुहा-पिवासाहिं संतत्तो ॥ २२४ ॥
कइयावि हु संपत्तो अणेय तावस-जणाउरे रम्मे ।
नाणा-दुम सय-गहणम्मि आसमे विविह-फल-पउरे ॥ २२५ ॥
तत्थ य से कुल-वइणा मणयं संजाय सत्थ-चित्तस्स ।
निय-धम्मो परिकहिओ तस्सवि सो परिणओ ताहे ॥ २२६ ॥
गिण्हिय तावस-दिक्खं दइया-गुरु-विरह-जाय-वेरग्गो ।
कय-कंद-फलाहारो घोर-तवं चरिउमारद्धो ॥ २२७ ॥
दोमासिय-तेमासिय-चउम्मासाइयं तवं विविहं ।
काउ पभूय-कालं अतुट्ट-वेराणुबंधो सो ॥ २२८ ॥
मरिऊण य उववन्नो परमाहम्मिय-सुरेसु अंबरिसी ।
उववन्न-मेत्तओ सो पुव्व-भवालोयणं कुणइ ॥ २२९ ॥[11]
नाऊण पुव्व-वइरं विहंग-नाणेण आसुरुत्तो सो ।
चिंतेइ कत्थ वइरी सा वा मह दुट्ठ-महिल त्ति ? ॥ २३० ॥

---

१ A °दाए । २ अवगूहनं = आलिङ्गनम् । ३ स्मरन् । ४ B तिसृभिः कुलकम् । ५ निलुक्का = निलीना (H. P. IV. 55) । ६ तथा । ७ संतत्तो = संतप्तः । ८ मनाक् (H. P. 10) सञ्जातस्वस्थचित्तस्य । ९ वेरग्गं = वैराग्यम् । १० अतुट्टं= अत्रुटितम् = अभग्नम् । ११ अम्बादिषु पञ्चदशप्रकारेषु पारमाधार्मिकदेवेष्वम्बर्षोऽम्बरीषनामा सः । १२ B युग्मम् ।

दुस्सीला सा पावा अणुरत्तं तह ममं परिच्चइय ।
आसत्ता कणगरहे संच्चिय ता वइरिणी पढमं ॥ २३१ ॥
तारिस-दुक्खं दिन्नं तइया मह जेहिं दुट्ठ-सीलेहिं ।
इण्हिं गंतुं दोन्निवि हंतव्वाइं मए ताइं ॥ २३२ ॥
इय चिंतिऊण वेगेण आगओ रोस-फुप्फुरंतो सो ।
संलेहण-सुसिंवगो जत्थच्छइ कणगरह-साहू ॥ २३३ ॥
धम्म-ज्झाणोवगयस्स तस्स पडिमा-गयस्स रयणीए ।
पिउवण-ठियस्स मुणिणो घोरुवसग्गे कुणइ पावो ॥ २३४ ॥
काउं पिसाय-रूवं उक्कतइ निसिय-कत्तिया-हत्थो ।
मंसाइं सरुहिराइं संभारिय-पुव्व-कय-वइरो ॥ २३५ ॥
भीमट्टहास-पुव्वं उद्धं उक्खिविय खिवइ खोणीए ।
दुव्विसह गुरु कसाघाय-ताडण कुणइ पुणरुत्त ॥ २३६ ॥
मुंचइ धूली-वरिसं खणेण उवलोह-पूरियं कुणइ ।
जलण-वरिसेण वरिसइ छिंदइ खणेण अंगाइं ॥ २३७ ॥
काऊण हत्थि-रूवं मुतिक्ख-दंतेहिं देइ घोइं ।
निय-काइयाए सिंचइ लोलइ चलणेहिं भूमीए ॥ २३८ ॥
किं बहुणा भणिएणं निग्घिण-हियएण तेण असुरेण ।
मुणि-देहे दुव्विसहा विहिया नरओवमा वियणा ॥ २३९ ॥
तीइ वियणाइ साहू अचलिय-चित्तो पसत्थ सुह-लेसो ।
धम्म-ज्झाणोवगओ निंदंतो नियय-दुच्चरियं ॥ २४० ॥
कय-अणसणो महप्पा कालं काऊण बंभ-कप्पम्मि ।
चंदज्जुणम्मि जाओ विज्जुप्पहो नाम देवोत्ति ॥ २४१ ॥
अवरिसी मुणि-देहं पाण विमुक्कंपि गरुय-रोसेण ।
छिंदिय सयहा पत्ता सुलोयणज्जा-समीवम्मि ॥ २४२ ॥
सावि हु पभाय-समए काउस्सग्गे ठिआ सुह ज्झाणे ।
साहुणि-मज्झे अगया सुमराविय-पुव्व-दुच्चरिया ॥ २४३ ॥
लोहमय-पुरिस-पडिम फुलिंग-जालाउलं विउव्विय ।
पावे ! पर-पुरिस-पिए ! अवगूहसु वल्लहं एयं ॥ २४४ ॥

---

१ परित्यज्य B °चयइ । २ सुमिणं = शुष्कम् । ३ पितृवनम् = श्मशानम् । ४ उत्कृन्तति । ५ संभारिय = संस्मारितम् (H. P. IV. 74) A °भाविय । ६ खोणी = पृथ्वी । ७ वेधान् । ८ नरकोपमा । ९ प्रशस्तशुभलेश्यः । १० दुच्चरियं = दुश्चरितम् । ११ B शुसम् । १२ शतधा । १३ साहुणी = साध्वी । १४ सुमराविय = स्मारितम् (H. P. IV 74) ।

इय भणिय तेण समयं गाढं बंधित्तु जलिय-दंडेहिं ।
हणिऊण तक्खणेणं सावि तओ मारिया तेण ॥ २४५ ॥
अविचालिय-सुद्ध-भावा कालं काउं विहुणह-सुरस ।
उप्पन्ना पिय-देवी सयंपभा नाम तत्थेव ॥ २४६ ॥
इय भो नर-वर ! ददट्ठुं राग-दोसाण दारुण विवागं ।
दूरेण चयसु संगं राग-दोसेहिं पावेहिं ॥ २४७ ॥
वहं विहायाऽऽसु पहिट्ठ-माणसो सुणीण सो अंबरिसी सुराहमो ।
कयत्थमप्पाण मणे गणंतो जहागयं ताहि गओ स-ठाणयं ॥२४८॥
साहु-घणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ सुलोयणा-कणगरह-वहो नाम ।
सुरसुंदरी-कहाए चोद्दसमो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ चतुर्दशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ३६०० ॥

अह सो कय-समण-वहो अंबरिसी मुइय-माणसो तत्थ ।
निच्चं नेरइयाणं कैयत्थणा-जाय-गुरु-तोसो ॥ १ ॥
बंधित्तु पाव-कम्मं तओ चुओ विहेंव-पंसुली-गब्भे ।
उववन्नो सो तीए बहुविह-कडु-खार-पाणेहिं ॥ २ ॥
सैडिय-देहो रोद्दं झाणं आऊरिऊण नरयम्मि ।
मरिऊण सत्त-पलिओ उववन्नो पढम-पुढवीए ॥ ३ ॥
अणुहविय तिव्व-दुक्खं निय-आउ-खए तओवि उव्वट्टो ।
इह भरहे विप्प-सुओ उववन्नो दुग्गओ नाम ॥ ४ ॥
दारिद्द-दुक्ख तविओ दिक्खं पैरिवायगाण घित्तूण ।
काउं अन्नाण-तवं उक्कड-रोसो मओ तत्तो ॥ ५ ॥
धरणिंदस्स उ जाओ सोहिय-पलियाउओ मैहराओ ।
नामेण काल-बाणो दिव्व-महा-रिद्धि-संपन्नो ॥ ६ ॥
तत्थवि सुमरिय-वइरो उवओगं देइ ताण दोण्हंपि ।
ठाण-वियाणण-हेउं विभंग-नाणेण सकगाओ ॥ ७ ॥

---

१ त्रिभिः कुलकम् । २ आख्यानम्, ८ ९ ६ ७ ... । ३ कदर्थना = कदर्थना । ४ विधवागुल्मगर्भे, पांसुला = पुंश्चली । ५ शटित देहः = सड़शरीरः । ६ त्रिभिः कुलकम् । ७ परिव्राजकः = तापसः । ८ मृतः । ९ साधिकपल्यायुष्कः । १० महाराओ = सामानिकसुरः ।

इय भणिय तेण समयं गाढं बंधित्तु जलिय-दंडेहिं ।
हणिऊण तक्खणेणं साबि तओ मारिया तेण ॥ २४५ ॥
अविचालिय-सुद्ध-भावा कालं काउं विहुप्पह-सुरस्स ।
उप्पन्ना पिय-देवी सयंपभा नाम तत्थेव ॥ २४६ ॥
इय भो नर-वर ! दट्ठुं राग-दोसाण दारुण विवागं ।
दूरेण चयसु संगं राग-दोसेहिं पावेहिं ॥ २४७ ॥
वहं विहायाऽऽसु पहिट्ठ-माणसो मुणीण सो अंबरिसी सुराहमो ।
कयत्थमप्पाण मणे गणंतो जहागयं ताहि गओ स-ठाणयं ॥२४८॥
साहु-धणेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रागग्गि-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एसोवि परिसमप्पइ सुलोयणा-कणगरह-वहो नाम ।
सुरसुंदरी-कहाए चोद्दसमो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ चतुर्दशः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ३५०० ॥

अह सो कय-समण-वहो अंबरिसी मुइय-माणसो तत्थ ।
निच्चं नेरइयाणं कयत्थणा-जाय-गुरु-तोसो ॥ १ ॥
बंधित्तु पाव-कम्मं तओ चुओ विहेव-पंसुली-गब्भे ।
उववन्नो सो तीए बहुविह-कडु-खार-पाणेहिं ॥ २ ॥
साडिय-देहो रोद्दं झाणं आऊरिऊण नरयम्मि ।
मरिऊण सत्त-पलिओ उववन्नो पढम-पुढवीए ॥ ३ ॥
अणुहविय तिव्व-दुक्खं निय-आउ-खए तओवि उव्वट्टो ।
इह भरहे विप्प-सुओ उववन्नो दुग्गओ नाम ॥ ४ ॥
दारिद्द-दुक्ख तविओ दिक्खं परिवायगाण घित्तूण ।
काउं अन्नाण-तवं उक्कड-रोसो मओ तत्तो ॥ ५ ॥
धरणिंदस्स उ जाओ साहिय-पलियाउओ महाराओ ।
नामेण काल-बाणो दिव्व-महा-रिद्धि-संपन्नो ॥ ६ ॥
तत्थवि सुमरिय-वइरो उवओगं देइ ताण दोण्हंपि ।
ठाण-वियाणण-हेउं विभंग-नाणेण सकासाओ ॥ ७ ॥

---

१ B त्रिभिः कुलकम् । २ आत्मानम्, छन्दभानुलोम्यादनुस्वारलोपः । ३ कयत्थणा = कदर्थना । ४ विधवापांसुलागर्भे, पांसुला = पुंश्चली । ५ शातितदेहः = नष्टशरीरः । ६ B त्रिभिः कुलकम् । ७ परिव्राजकः = तापसः । ८ मृतः । ९ साधिकपल्यायुष्कः । १० महाराओ = सामानिकसुरः ।

तत्तिय-नाणाभावाउ बीय-कप्प-ट्ठियाणि एयाणि ।
दिट्ठाणि न तेण तहिं पुणरुत्त-कओवओगेवि ॥ ८ ॥
एवं वच्चइ कालो नरिंद ! सेसाउयस्स अह तस्स ।
भुंजित्तु दिव्व-भोए थोवूणय-अट्ठ-पलियाइं ॥ ९ ॥
ईसाण-कप्प-वासी विहुप्पहो सो सुरो तओ चविउं ।
तुह पुत्तो उववन्नो कमलावइ-देवि-कुच्छीए ॥ १० ॥
दोहल-पूरण-हेउं परिब्भमंती पुरम्मि हत्थि-गया ।
सत्तम-मासे नर-वर ! देवी कमलावई एसा ॥ ११ ॥
एत्थंतरम्मि दिट्ठा कओवओगेण काल-बाणेण ।
गब्भ-ट्ठिय-निय-वइरिय-दंसण-संजाय-रोसेण ॥ १२ ॥
आगम्म तओ तुरियं अहिट्ठिओ तेण कुंजरो सहसा ।
विच्छोलिसो लोयं वेगेण पहाविओ तेण ॥ १३ ॥
वड-पायव-साहा-लग्गणेण नर-वर ! तुमम्मि उत्तरिए ।
गयणेण समुप्पइओ तेणेव अहिट्ठिओ हत्थी ॥ १४ ॥
मण-संजुय-देवि-कर-पहार-परिविहुरिओ गयं मोत्तु ।
जणणी-समयं मरिही गयणाओ निवडिओ वइरी ॥ १५ ॥
इय चिंतंतो नर-वर ! कय-किच्चो सो सुरो गओ ठाणं ।
देवीवि कुंजर-गया पडिया गयणाओ सर-तीरे ॥ १६ ॥
उत्तरिऊण य तत्तो मिलिया सिरिदत्त-सत्थवाहस्स ।
चलिया सत्थेण समं कुसग्गनयरम्मि नर-नाह ! ॥ १७ ॥
सत्थ-विलोवे जाए अडवी-पडियाए तत्थ देवीए ।
जाओ पुत्तो दिट्ठो कओवओगेण देवेण ॥ १८ ॥
अह पुणरवि सो देवो वइरं सरिऊण निग्घिण-सहावो ।
संपत्तो वेगेणं देवी-पासम्मि गुरु-रोसो ॥ १९ ॥
निउणं जोयंतेणवि पभूय-कालाओ पाव ! दिट्ठो सि ।
काहामि वइरं-अंतं अणुहव दुव्विहिय-फलमिण्हिं ॥ २० ॥
एवं भणमाणेणं पसुत्त-कमलावईए अंकाओ ।
नर-वर ! सो तुह पुत्तो हरिओ सुर-कालबाणेण ॥ २१ ॥
गहिऊण य तं बाल चिंतइ सुरो किलिट्ठ-परिणामो ।
मारेमि इमं सत्तुं इण्हिं मलिऊण हत्थेहिं ॥ २२ ॥
खडाणि अहं काउं करेमि किंवा दिसा-बलिं अहवा ।

१ युग्मम् । २ विक्षोभयन् । ३ उत्तीर्णे । ४ अन्यथा सममित्यर्थः । ५ B युग्मम् । ६ मर्दयित्वा ।

सहसा सुरेण पुणरवि उवणीया चित्तवेगस्स ॥ ३८ ॥
बहुविह-विज्जाहिं समं जाओ खयराहिवो तओ एसो ।
भुंजइ दइयाए समं वेयड्ढे तत्थ विसय-सुहं ॥ ३९ ॥
चंदज्जुणोवि देवो चइऊणं उत्तराए सेढीए ।
नयरम्मि चमरचंचे चित्तगई नाम उववन्नो ॥ ४० ॥
चंदप्पहावि देवी जाया य पियंगुमंजरी तस्स ।
भज्जा सो तीइ समं भुंजइ माणुस्सए भोए ॥ ४१ ॥
तस्स य उत्तर-सेढी समयं विज्जाहिं चित्तवेगेण ।
दिन्ना सिणेह-सारं इय ते अच्छंति वेयड्ढे ॥ ४२ ॥
पुव्व-भवब्भासाओ सिणेह-साराण ताण दोण्हंपि ।
वोलीणो बहु-कालो विसय सुहं अणुहवंताण ॥ ४३ ॥
अह अन्नया कयाई सहिओ दइयाए कणगमालाए ।
खयरो स चित्तवेगो अट्ठावय वंदओ चलिओ ॥ ४४ ॥
भरह-नरेसर-कारिय-जिणिंद-पडिमाओ तत्थ भत्तीए ।
वंदित्तु पडिनियत्तो पिच्छइ तं बालयं तत्थ ॥ ४५ ॥
वेयड्ढ-वण-निउंज उज्जोयंत स-देह-दित्तीए ।
गल-बद्ध-अंगुलीयग-विहूसिय लोयणाणंदं ॥ ४६ ॥
दट्ठूण अंगुलीयग-निवेसियं त मणिं स विम्हइओ ।
भणइ य पिए ! स एसो दिव्व-मणी सुर-वर-दिन्नो ॥ ४७ ॥
जस्स पभावाउ तया भुयंग-परिवेढिओवि न मओ ह ।
ता केण एस बद्धो इमस्स बालस्स गलयम्मि ? ॥ ४८ ॥
अहवा रक्खा-हेउं नूणं जणणीए जायमित्तस्स ।
बद्धो हवेज्ज तत्तो केणवि हरिऊण इह मुक्को ॥ ४९ ॥
ता गेण्ह पिए ! एयं होउ अपुत्ताए एस तुह पुत्तो ।
सोच्चिय नूणं होही सुर-जीवो एस उप्पन्नो ॥ ५० ॥
गहिऊण तयं नर-नाह ! दोवि पत्ताइं नियय-नयरम्मि ।
काउं वद्धावणियं पयासियं सयल-लोयस्स ॥ ५१ ॥
जाओ उ कणगमालाइ गुत्त-गब्भाइ संपयं पुत्तो ।
उचिय-समयम्मि विहियं नामं से मयरकेउत्ति ॥ ५२ ॥
विज्जाहरिंद-भवणे एवं वड्ढइ नरिंद ! तुह पुत्तो ।
एत्तो य तस्स देवी सयंपभा देवलोगाओ ॥ ५३ ॥

१ B °सह । २ बहुवंठयम्भय । ३ स्वदेहदीप्त्या — निकुञ्जोद्योतकः ।
४ विस्मितः । ५ वर्धापनिकाए । ६ A °वेभाए ।

चइऊण समुप्पन्ना एसा सुरसुंदरी महा-राय ! ।
अह कमसो वड्ढंती एमाव्हि हु जोव्वणं पत्ता ॥ ५४ ॥[1]
हरिऊण जेण नीया तइया खयरेण रयणदीवम्मि ।
सो य मुणोयण-जम्मे हरिदत्तो आसि से जणओ ॥ ५५ ॥
इय पिच्छ विरूवत्तं भवस्स दुक्खागरस्स नर-नाह ।
इच्छइ भोए भोत्तुं जणओ धूयाए सह जत्थ ॥ ५६ ॥
काउं पिसाय-रूवं तेणेव सुरेण कालबाणेण ।
अवहरिउं विज्जाओ छूढो जलहिम्मि तुह पुत्तो ॥ ५७ ॥
सुरसुंदरीवि तत्तो जोय-पओसो स जाव गयणेण ।
अवहरइ ताव नर-वर ! संजाओ चवण-समओ से ॥ ५८ ॥
तस्स य चुंवस्स एसा पडिया गयणाओ एत्थ उज्जाणे ।
धणदेव-जाणवत्तं पत्तं पुण तुज्झ तणएण ॥ ५९ ॥
जावम्मि जाण भंगे पाविय-फलहो समुद्द-मज्झम्मि ।
दिट्ठो पियंवयाए अह नीओ तेण स-ट्ठाणं ॥ ६० ॥
त जं तुमए पुट्ठं तं एयं साहियं नर वरिंद ! ।
मिलिही पुण अंजव य वियाल-समयम्मि सो तुज्झ ॥ ६१ ॥
सोऊण सूरि-वयणं राया सुरसुंदरी य देवी य ।
पत्ता य गुरु-पमोयं परिसा सव्वावि संविग्गा ॥ ६२ ॥
तत्तो रन्ना भणियं जाव य पुत्तेण संगमो ताव ।
काहामि तओ सहउं मणुयत्त तुह पासम्मि ॥ ६३ ॥
एत्थंतरम्मि पणमिय धणदेवो भणइ सुप्पइट्ठ गुरुं ।
तइया पल्ली-भंगे जाए घोरम्मि संगामे ॥ ६४ ॥
कणगवईइ बलेणं हएसु नट्ठेसु भिल्ल-सुहडेसु ।
किं जायं तुम्हाणं कहवा समणत्तणं पत्तं ? ॥ ६५ ॥
भणियं गुरुणा निसुणसु तइया समरंगणम्मि जुज्झंतो ।
सर-नियर-वरिस-विहुरिय-देहो पडिओ धरा-वट्टे ॥ ६६ ॥
दिट्ठो य तं पएसं समागएणं सुचित्तवेगेणं ।
खयरेण तेण नीओ सिणेह-सारेण वेयड्ढे ॥ ६७ ॥
विहिओ य तक्खणं चिय ओसहि-सामत्थओ अहं सत्थो ।
दिन्ना य पवर-विज्जा पुव्वुवगारं सरंतेण ॥ ६८ ॥
पन्नत्ती-नामेणं विहिणा सा साहिया मए तत्थ ।
तत्तो समागओ हं सिद्धपुरम्मि खयर-तुंओ ॥ ६९ ॥

---

१ B युगमम् । २ कांडप्रतंभः । ३ धुवस्य = मृगस्य । ४ पताकृंठ । ५ तुओ = तुष्टः = धहितः ।

कणगवईइ समेयं सुरहं निद्दाविऊण देसाओ।
सिद्धत्थपुरे जाओ राया हं ताहि धणदेव ! ॥ ७० ॥
परिवालिऊण रज्जं कइवि हु वरिसाण कोडि-कोडीओ।
अहिसिंचिऊण रज्जे जयसेणं नियय-पुत्तमहं ॥ ७१ ॥
धणवाहण-केवलिणो पय-मूले जाय-तिव्व-संवेगो।
पव्वइओ सह पंचहिं सएहिं वर-राय-उत्ताणं ॥ ७२ ॥
अब्भसिय-साहु-किरिओ जाओ कमसो य बीरसग-विऊ।
धणवाहण-केवलिणा अहिसित्तो ताहि सूरि-पए ॥ ७३ ॥
काऊण य सेलेसिं खविउं चत्तारि सेस-कम्माइं।
सो अम्ह गुरू पत्तो निव्वाणं भद्द ! धणदेव ! ॥ ७४ ॥
इय सुपइट्ठ-सूरी जाव य परिकहइ नियय-वुत्तंतं।
तावय गयणाहिंतो एगो खयरो समोइन्नो ॥ ७५ ॥
कय-सूरि-पणामेणं भणियं अह तेण विणय-पणएण।
वेयड्ढाओ वेड्डावओ अह आगओ तुम्ह ॥ ७६ ॥
संसिद्ध-सयल-विज्जो पव्वइउमणेण चित्तवेगेण।
अहिसित्तो नियय-पए तुम्ह सुओ मयरकेउत्ति ॥ ७७ ॥
सो खयर-विंद-सहिओ तुम्हाणं पाय-वंदओ एही।
इह नयरे अज्जेव य इय तुम्ह पियं निवेएमि ॥ ७८ ॥
तव्वयणं सोऊण हरिस-वसूससिय-रोम-कूवेण।
दिन्नं अंग-विलग्गं पभूय-दव्वं च से रन्ना ॥ ७९ ॥
आणंदिया य देवी ओयारणयं करेइ खयरस्स।
अंगम्मि अमायंतं हरिसं सुरसुंदरी पत्ता ॥ ८० ॥
पणमिय सूरिं राया पुरं पविट्ठो सपरियणो ताहे।
आणवेइ कुट्टवाले सिग्घं नयरं विसोहेह ॥ ८१ ॥
अवणीय कयवराओ सिग्घं सोरवह सयल-सरणीओ।
मयणाहि-कुंकुमुम्मीसिएण नीरेण सिंचेह ॥ ८२ ॥
विरएह सरस-तामरस-मीस-कुसुमोवयारमणवज्जं।
परछाइय-गयणाओ करेह वर-हट्ट-सोहाओ ॥ ८३ ॥

---

१ निरमायं (H. P. IV. 30)। २ B सुगमम्। ३ हत्थपाडविह्। ४ समोइन्नो = समवतीर्णः। ५ वड्ढावओ = वर्धापनकर्ता। ६ पव्वइउमणः। ७ निवेदयामि। ८ १ वसा°) ९ कोरं = मनाम् (H. D. II. 45)। कयवराओ = नगरोऽवस्करः। १० कयवरो = तृणपुरुषः (H. D. II. 11)। ११ समारचयत (H. P. IV. 95) १२ मृगनाभिः = कस्तूरिका।

तं मुणि-वयणं सोउं उप्पन्नं मयरकेउ-कुमरस्स ।
जाईसरणं सहसा ईहापोहं करितस्स ॥ ११४ ॥
सरिऊण य पुव्व-भवं भणियं कुमरेण एवमेयंति
हरिऊण कत्थ मुक्का भयवं ! सुरसुंदरी तेण ? ॥ ११५ ॥
तत्तो मुणिणा भणियं चुयस्स देवस्स तस्स हत्थाओ ।
गयणाओ निवडिया सा पडिया कुसुमायरुज्जाणे ॥ ११६ ॥
हत्थिणपुरम्मि अच्छइ संपइ सा तुज्झ कुमर ! जणणीए ।
कमलावईइ पासे तत्तो कुमरेण वज्जरियं ॥ ११७ ॥
किं मह न होइ जणओ एसो जणणीव कणगमालत्ति ।
तत्तो मुणिणा सिट्ठो सुरावहाराइ-वुत्ततो ॥ ११८ ॥
अह चित्तवेग-रन्ना भणियं मुणि-वयण-भाविय मणेण ।
किं कुमर ! तं न सुमरिसि जं तइया देव-भावम्मि ॥ ११९ ॥
तुमए चिय मह सिट्ठं अवहरिओ पुव्व-वेरिय-सुरेण ।
तो चित्तवेग-खयराहिवस्स गेहम्मि वड्ढिहिसि ? ॥ १२० ॥
एयं तं संजायं ता पुणरवि पुत्त ! ताओ विज्जाओ ।
साहेसु, चयसु सोगं नियय-पए जेण ठावेमि ॥ १२१ ॥
मोत्तूण विसय-संगं भव-भमणुब्भंत-माणसा अम्हे ।
इच्छामो पव्वज्जं निरवज्ज सपयं काउं ॥ १२२ ॥

इय सुरसुंदरि ! जाव य ताओ वज्जरइ ताव सहसत्ति ।
दमघोस-वंदणत्थं धरणिंदो आगओ तत्थ ॥ १२३ ॥
दट्ठूण मयरकेउं सुइर निज्झाइऊण वज्जरइ ।
जाणसि कुमार ! सो हं पुव्व-भवे आसि तुह जणओ ॥ १२४ ॥
भीमरहो नामेणं मज्झ य अइवल्लहो तुमं आसि ।
कुसुमावलि-संभूओ कणगरहो नाम पुत्तोत्ति ॥ १२५ ॥
संजाए उम्माए सभारियाए तुमम्मि नीसरिए ।
निउणं गवेसिओवि हु जाहे संपाविओ न तुमं ॥ १२६ ॥
ताहे तुह लहु-भायं वज्जरहं ठाविऊण रज्जम्मि ।
वेरग्ग-भाविय-मणो पव्वइओ गुरु समीवम्मि ॥ १२७ ॥
काऊणं पव्वज्जं मोहम्मि सुर-वरो अहं जाओ ।
सत्त-पलिओवमाऊ तत्तो चेइऊण इह भरहे ॥ १२८ ॥

---

१ अ °हर । २ वब्भंत = उद्भ्रान्तम् = विभ्रम् । ३ निरवज्जं । ४ ब दुग्गइ ।
५ च्युत = गत ।

चंपाए पुर-वरीए रन्नो दहिवाहणस्स भज्जाए।
कुसुमसिरीए गब्भे उववन्नो दारगत्ताए॥ १२९ ॥[2]
जाओ य उचिय-समए नामं च कयं पहंकरो मज्झ।
एत्थंतरम्मि निहओ मज्ज-पसत्तो पिया मज्झ ॥ १३० ॥
रज्जाहिलासि-विमलेण मंतिणाऽहिट्ठियं सयं रज्जं।
नट्ठा भएण जणणी ति-मास-जायं ममं घित्तुं ॥ १३१ ॥[4]
पत्ता विजयपुरम्मी रन्नो संखस्स माउणो पासे।
जोव्वण-पत्तो य अहं संखेण समं गओ तत्थ ॥ १३२ ॥
काऊण य संगामं विमलं हणिऊण समर-मज्झम्मि।
चंपाए निय-रज्जे जाओ राया अह ताहे ॥ १३३ ॥
विमल-तणयावि नट्ठा गंतुं नयरम्मि हत्थिसीसम्मि।
ओलग्गिउं पयत्ता जियसत्तुं नाम नर-नाहं ॥ १३४ ॥
बल-गव्विओ य अहयं समयं हत्थीहिं तत्थ खेल्लामि।
तेण य मज्झ पसिद्धी जाया सव्वेसु देसेसु ॥ १३५ ॥
नत्थि पहंकर-तुल्लो महाबलो एत्थ भरह-खित्तम्मि।
रुट्ठं मत्त गइंदं धरेइ जो एग-बाहाए ॥ १३६ ॥
रज्जं पभूय-कालं अहंपि चंपाइ तत्थ काऊण।
सुगुरु-समीवे बुद्धो रज्जे ठविऊण निय-पुत्तं ॥ १३७ ॥
जाओ समणो तत्तो अभिग्गहो एरिसा मए गहिओ।
गुरु-मूले जाँजीव मासं मासाउ भोत्तव्वं ॥ १३८ ॥
अह अन्नया कयाइवि विहरंतो हत्थिसीसए पत्तो।
पारण-दिणे पविट्ठो भिक्खट्ठा तत्थ नयरम्मि ॥ १३९ ॥
अह दित्तं-संढ-पडिपेल्लिओ अहं निवडिओ धरा-वट्ठे।
हसिओ विमलस्स सुएहिं पाव-कम्मेहिं पुणरुत्तं ॥ १४० ॥
तं कत्थ बलं संपइ गइंद-पडिपिल्लणेक्क-रसियं ते?।
इय भणमाणा ताहे हंतुं उद्धाइया सव्वे ॥ १४१ ॥
पिइ-वेरं सुमरंता समागया लउड-पत्थर-विहत्था।
दट्ठूण य ते कुविओ अहंपि अन्नाण दोसेण ॥ १४२ ॥
घेत्तूण खभमेगं तत्तो उद्धाइओ इय भणंतो।

---

१ दारकतया = पुत्रत्वेन। २ B युग्मम्। ३ A घेत्तुं। ४ B युग्मम्। ५ या-वज्जीवम्। ६ मासाद् मासम् = मासान्तरेणेत्यर्थः। ७ B युग्मम्। ८ रस-षण्ढ-परिपीडितः। ९ उद्धाविताः।

रे ! रे ! सीहस्स बलं खडिज्जइ किं सियालेहिं ? ॥ १४३ ॥
जइवि अहं किस-देहो तहवि हु गम्मो न तुम्ह ता होह ।
खणमेगं संमुहया पिउ-मग्ग जेण पेसेमि ॥ १४४ ॥
हेय-माहिए ते काउं पच्छायावाओ अणसणं काउं ।
लज्जाए दुच्चरियं न य ते सिट्ठं गुरुजणस्स ॥ १४५ ॥
तत्तो धम्पडिक्कंतो खंडिय-चरणो मओ तओ कुमर ! ।
उववन्नो धरणिंदो संपइ सो ह इहायाओ ॥ १४६ ॥
ता मा कुमणु विसायं गए विदिन्नाओ तुज्झ सिज्झंतु ।
पन्नत्तिमाइयाओ अमगहियाओवि विज्जाओ ॥ १४७ ॥
इय तव्वयणं सोउं महा-पसाउत्ति जंपिउ कुमरो ।
कर-कमल-मउल-सोहो पडिओ धरणिंद पाएसु ॥ १४८ ॥
नहयर-संदोह-समक्खिएण ताएण कय-महा महिमो ।
धरणिंदो संपत्तो स-ट्ठाणं परियण-समेओ ॥ १४९ ॥
विज्जाहर-सहिएणं-महा-विभूईइ चित्तवेगेण ।
अहिसित्तो नियय-पए कुमरो तह चित्तगइणावि ॥ १५० ॥
अह खयर-चक्कवट्टी जाओ वेयड्ढ-पव्वए एसो ।
सयल-खयरेहिं सत्तो दिन्नाओ नियय-धूयाओ ॥ १५१ ॥
सो भणइ मयरकेऊ न ताव परिणेमि अन्न-कन्नाओ ।
जाव न सा परिणीया धूया नरवाहण निवस्स ॥ १५२ ॥
तो भणइ भाणुवेगो इण्हिं गंतुं कुसग्गनयरम्मि ।
नरवाहणं विमग्गिय देमि सुरसुंदरिं तुम्ह ॥ १५३ ॥
तो भणइ मयरकेऊ एवं मिगंकेसु, अहेवि ।
सोयासुमं घेत्तु गच्छामो हत्थिणपुरम्मि ॥ १५४ ॥
वंदामो पय-जुयलं अदिट्ठ-पुव्वाण जणणि-जणयाण ।
इय भणिए उप्पइओ गयणेणं भाणुवेगो सो ॥ १५५ ॥
अह मयरकेउ-राया भणिओ ताएण पुत्त ! वत्तेव ।
किज्जउ विवाह-समए मोहण-वेला-मुहुत्तम्मि ॥ १५६ ॥
जणणि-जणयाण दंसणमिव भणिए मयण-सयर-निवेण ।
अह काउं पारद्धा तक्कालसमागमण-सामग्गी ॥ १५७ ॥
एत्थंतरम्मि अहमवि ताव आपुच्छिऊण वेगेण ।
सुरसुंदरि ! तुह पासे पत्ताणि कइवयदिवसेहिं ॥ १५८ ॥

---

१ हनमविनन्‌ । २ कथनपदइ । ३ तनपुडम ४ B सुभ्मइ ।

एवं पियंवयाए वयणं सोऊण दास-चेडीहिं ।
गंतुं रन्नो सिट्ठं अह राया हरिस-पडिहत्थो ॥ १५९ ॥
वर-गीय-विहिय-वाइय-रवेण वर-विलय-नट्ट-जुत्तेणं ।
कय-विविह-कोउएहिं य जणयंतो पउर-सखोहं ॥ १६० ॥
नीहरिओ नयराओ चउरंग-बलेण गय-वरारूढो ।
सव्वाए विभूईए अंतागेइयाए तणयस्स ॥ १६१ ॥[1]
विज्जाहर-सेन्नं पि हु उम्मिट्ठं ताव गयण-मग्गम्मि ।
धय-छत्त-चिंध-पउर नाणाविह-वाहणारूढं ॥ १६२ ॥
तम्मज्झे य विमाणं पुरओ धावंत-खयर-संघायं ।
मणि-मय-खंभ-सणाहं विचित्त-वर-रूवयाइन्नं ॥ १६३ ॥
खयरेस-मयरकेऊ पुरओ दट्ठूण नर-वइं सहसा ।
अवयरिउ गयणाओ पडिओ पाएसु जणयस्स ॥ १६४ ॥
अह अमरकउ राया तणयं आलिंगिऊण ससिणेहं ।
आणंद-बाह-सलिलं मुयंतो चुंबइ सिरम्मि ॥ १६५ ॥
संभासिऊण सव्वं जहारिहं पूइऊण खयर-वरं ।
अह नयरम्मि पविट्ठो थुव्वंतो मागह-सएहिं ॥ १६६ ॥
कय-मंगलोवयारो पवेसिओ नियय-मंदिरे रन्ना ।
सेस-खयराण दिन्ना जहोचियं पवर आवासा ॥ १६७ ॥
कइवय-खयर-समेओ नीओ अंतेउरम्मि नर वइणा ।
सुय-दंसणूसुयाए पडिओ जणणीइ चलणेसु ॥ १६८ ॥
कोमल-करेहिं घेत्तुं निवेसिओ तीइ नियय-उच्छंगे ।
आलिंगिओ य बहुसो य चुंबिओ उत्तिमंगम्मि ॥ १६९ ॥
आणंद बाह-सलिलं मुयंती भणइ वज्ज-घडियं ते ।
जणणीइ पुत्त ! हियय जीवइ जा तुज्झ विरहम्मि ॥ १७० ॥
तो भणइ मयरकेऊ किं कीरइ अंब ! विविह-लडियस्स ।
विहिणो परव्वसाणं जायइ जं एरिसं दुक्खं ॥ १७१ ॥
परियूल-मुत्तियावलि-विहिय-चउक्कम्मि ताहि ठविऊण ।
सिंहासणमणवज्जं मणि-रयण-पहाहिं विप्फुरियं ॥ १७२ ॥
तत्थूवविट्ठस्स तओ मंगल्लाइं कयाइं तणयस्स ।
देवीए सुय-संगम हरिस-वसुम्मिल्ल-पुलयाए ॥ १७३ ॥
तं किंपि आसि सहयं तेसिं तणयस्स संगमे सोक्खं ।

---

१ मरमजित (ग. F. II १२४), बाष्पपूर्फेन । २ कंसुपागमणार्थंमिसर्प: । ३ B लिपसि: कुरतम् । ४ B मज्जाम्म । ५ अवतीर्य । ६ कुपुया — उद्दका ।

जिण-मंदिरेसु विहिया महिमा परमायरेण सव्वेसु ।
जिण-पडिमाणं वत्थाइएहिं विहिया महा-पूया ॥ १९० ॥
वर-वत्थ-पत्त-कंबल-असणाईएहिं समण-संघोवि ।
सव्वोवाहि-विसुद्धेहिं पूइओ परम-भत्तीए ॥ १९१ ॥
गय-तुरय-पवर-संदण-गामागर-नगर-पट्टणाईयं ।
दिन्नं सामंताणं जहोचियं तत्थ नर-वइणा ॥ १९२ ॥
अह अन्न-दिणे राया महा-विभूईइ परियण-समेओ ।
सूरिस्स वंदणत्थं नीहरिओ खयर-सजुत्तो ॥ १९३ ॥
अभिवंदिऊण सूरिं अवसेस-तवस्सिणे य सव्वेवि ।
उवविट्ठो, अह गुरुणा कहिओ जिण-देसिओ धम्मो ॥ १९४ ॥
अह वंदिऊण सूरिं देवी कमलावई इमं भणइ ।
भयवं ! अन्नम्मि भवे आसि कयं किं मए पाव ? ॥ १९५ ॥
सुय-विरह-जणिय-दुक्खं जस्स वसाओ सुदुस्सहं पत्तं ? ।
अह केवलिणा भणियं देवाणुपिए ! निसामेसु ॥ १९६ ॥
जो सोऽवरकंकाए अम्मड-वणिओत्ति आसि मे कहिओ ।
मंडण-पभिईण पिया अच्छुरा-भारिया-सहिओ ॥ १९७ ॥
सो भमिऊण भवोहं मरु-देसे हरिसऊय-गामम्मि ।
मेहेरो[2] अज्जुण-नामो इहेव भरहम्मि उववन्नो ॥ १९८ ॥
अच्छुत्ताति हु तत्तो भमिऊण भवेसु विविह-रूवेसु ।
महिला अज्जुणगस्स उ बंधुसिरी नाम उववन्ना ॥ १९९ ॥
अवरोप्पर-पिईए [3]किसि-कम्म-रयाण वच्चए कालो ।
दोण्हवि दया-पराणं पयईए तणु-कसायाणं ॥ २०० ॥
पत्ते पाउस-काले पडिए अह पाणियम्मि पउरम्मि ।
निय-पलिहईइ दोहिवि किसि-कम्मं काउमाढत्तं ॥ २०१ ॥
तत्थ य एगो कमलो सगब्भ-हरिणीए संगओ वसइ ।
पलिहइ-परिपेरंते चरइ तणं तीइ सजुत्तो ॥ २०२ ॥
अह अन्नया पविट्ठं खित्ते दट्ठूण हरिण-जुयलं तं ।
अज्जुणओ हक्कंतो चलिओ नीसारणट्ठाए ॥ २०३ ॥
अज्जुण-भएण हरिणी गुरु-हारा वेग-धाविया सहसा ।
संजाय-पसव-समया निर्धणा-विहलंघला पडिया ॥ २०४ ॥

---

१ पिता । २ मेहरो = ग्रामप्रवरः (H. D. VI. 121) । ३ कृषिकर्मरतयोः । ४ पानीयं = जलम् । ५ कमलो = हरिणः (H. D. II. 54) । ६ निषेधन् (H. P. IV. 134) । ७ गुरुभारा । ८ वेदनाविह्वला ।

नट्ठो सारंगोवि हु पुणो पुणो अज्जुणं निरूविंतो ।
दइया-विओग-विहुरिय-हियओ गुरु-सोय-संतत्तो ॥ २०५ ॥
करुणा-परेण नीया हरिणीवि हु अज्जुणेण निय-ठाणं ।
सीयल-जलेण सित्ता मुच्छा-विरमे पसूया य ॥ २०६ ॥
जायं कोडीवणयं हरिण-सिलिंबं तु मुद्दड-सहावं ।
हरिणीइ वड्ढियं तं दिन्नो य थणो तओ तस्स ॥ २०७ ॥
दट्ठूण तं सुरूवं विलास-सुसिणिद्ध-नयण-सोहिल्लं ।
बधुसिरीए भणियं मह होइ खिल्लणं एयं ॥ २०८ ॥
तत्तो य वाम-पाए बद्धं तं कोमलाइ रज्जूए ।
हरिणीवि विणय-वियणा भएण नट्ठा तयं मोत्तुं ॥ २०९ ॥
मिलिया कमलस्स तओ पुणो पुणो एइ तम्मि ठाणम्मि ।
सिसु-नेहाओ, न पुणो अल्लियइ भएण सा तत्थ ॥ २१० ॥
उव्विग्ग-मणा थरई सिलिंब-नेहेण विमण-दुम्मणिया ।
न चरइ तणं न य पियइ पाणियं भमइ खिज्जती ॥ २११ ॥
बीय-दिणेवि हु हरिणिं ढुंढुल्लंतिं तहेव दट्ठूणं ।
जाय-करुणाए मुक्को स सिलिंबो बंधुसिरियाए ॥ २१२ ॥
अह सो बंधण-मुक्को गंतुं माऊण सभय-नेहाए ।
मिलिओ दट्ठूण तयं सारंगी निव्वुया जाया ॥ २१३ ॥
मज्झिम-गुण-संजुत्तो दया-पभावाओ अज्जुणो तत्तो ।
मरिऊण समुप्पन्नो एसो राया अमरकेऊ ॥ २१४ ॥
बंधुसिरीवि हु तत्तो निबद्ध-मणुयाउया मया पच्छा ।
इह उप्पन्ना भद्दे ! देवी कमलावई तं सि ॥ २१५ ॥
जाया य तुम्ह दोण्हवि पुव्व-भवब्भासओ गरुय-पीई ।
जीव-दया-करणाओ विउला भोगा समणुपत्ता ॥ २१६ ॥
कमलो हरिणीए समं विओइओ जं च तत्थ खणमेगं ।
तक्कम्मुदया रन्नो जाओ तुम्हं सह विओगो ॥ २१७ ॥
जं च कओ एणीए विरहो छीवेणं अट्ठ-पाहरिओ ।
तत्थ य तए निबद्धं कम्मं सुय-विरह-दुक्ख-फलं ॥ २१८ ॥
उदयाओ तस्स जाओ विरहो तणएण जाय-मेत्तेण ।

---

१ कोद्दवतर्गेहम् । २ सिलिंबो = शिशुः (N. P. 10) । ३ खेलनम् । ४ भ्रमन्तीम् । ५ निव्वुता = मुदिता । ६ B °लाइ । ७ वियोजितः । ८ एणी = हरिणी । ९ छीवो = बालः (H. D. VII, 23) । १० अष्टप्राहरिकः = अष्टप्रहरमानः ।

खीणं च तयं संपइ अट्ठहिं लक्खेहिं वरिसाणं ॥ २१९ ॥
खणमित्त-संचियंपि हु देइ विवागं सुदीह-कालीयं।
सुहमसुहं वा कम्मं भाव-विसेसेण जीवाण ॥ २२० ॥
इय नाऊण विवागं पमाय-निव्वत्तियस्स कम्मस्स।
दूरेण कम्म-बंधस्स कारणं मुयह जत्तेण ॥ २२१ ॥
इय गुरु-वयणं सोउं परिसा सव्वावि तत्थ संविग्गा।
दिक्खाभिमुही जाया भीया संसार-दुक्खाण ॥ २२२ ॥
नरवइ-देवीण पुणो विसुद्ध-लेसाहिं वट्टमाणाण।
जायं जाई-सरणं ईहापोह करेंताण ॥ २२३ ॥
सुमरिय-पुव्व-भवाण आगय-संवेग-भाविय-मणाण।
चरणावरण-खयाओ संजाओ चरण-परिणामो ॥ २२४ ॥
तत्तो य अमरकेऊ पुत्तं अहिसिंचिऊण रज्जंमि।
तक्कालुचियं काउं करणिज्जं तिव्व-संवेगो ॥ २२५ ॥
अणुसासिऊण पुत्तं आपुच्छित्ता य परियण सयलं।
कमलावईए सहिओ पव्वइओ गुरु-समीवम्मि ॥ २२६ ॥[1]
सिरिदेव निय-पुत्तं कुडुंब-चिंताए संठवेऊण।
रन्ना सह पव्वइओ धणदेवो भारिया-सहिओ ॥ २२७ ॥
खयरोत्ति चित्तवेगो चित्तगइ-प्पमुह-खयर-संजुत्तो।
निव्विन्न-काम-भोगो पव्वइओ सूरि-पासम्मि ॥ २२८ ॥
खयरीवि कणगमाला पव्वइया सूरि-वयण पडिबुद्धा।
सहिया पियंगुमंजरिमाईहिं पभूय-खयरीहिं ॥ २२९ ॥
नरवाहणोवि राया रज्जे दाऊण मयरकेउस्स।
पव्वइओ पय-मूले केवलिणो सुप्पइट्ठस्स ॥ २३० ॥
रन्ना सह पव्वइया खयर-नरिंदाण दस सहस्साओ।
कमलावइ-पमुहाणं वीस-सहस्साइं महिलाण ॥ २३१ ॥
इय तीस-सहस्साइं समयं पव्वावियाइं केवलिणा।
सन्निहिय-देवयाए उवणीयं तेसिं मुणि-लिंगं ॥ २३२ ॥
ता भणइ मयरकेऊ चरणं पडिवज्जिउं असत्तो म्हि।
गिहि-पाउग्गं[3] धम्मं ता भयवं! अम्ह साहेसु ॥ २३३ ॥
भणिय गुरुणा निसुणसु थूलग-जीवाण निरवराहाण।
निसिरंति[4] जे न दंडं तेवि हु पाविंति निव्वाणं ॥ २३४ ॥

१ निर्वर्तितं = निर्मितम्। २ B सुगमयं। ३ गृहिप्रायोग्य = गृहस्थोचितम्।
४ कुर्वन्ति।

हु-वनेसर-विरइय-सुबोह-गाहा-समूह-रम्माए ।
रूमे-दोस-विसहर-पसमण-जल-मंत-भूयाए ॥ २४९ ॥
एत्थें हु सयराहिव-चारित्तासेवणो परिसंगतो ।
सुंदरी-कहाए पन्नरसो इह परिच्छेओ ॥ २५० ॥

॥ पञ्चदशः परिच्छेदः समाप्तः ॥

राया वि मयरकेऊ पडिणिचा गयर-दिन्न-पन्नाओ ।
कुण नह-पराणं जहोचियं गाम-नगराई ॥ १ ॥
आणा-निद्देसकरो कादममेसद्ध-भरह-रायाणो ।
कीसेस-देस-विसरं विहाय गय-डमर-चोर-भयं ॥ २ ॥
उत्तुंग-धवल-मणहर-चेइय-भवणेहिं मंडियं काउं ।
आरिय-देस-समुब्भव-गामागर-नगर-संदोहे ॥ ३ ॥
कर-भर-सुंक-विमुक्कं सावय-विसरं करित्तु नीसेसं ।
ठेधाइत्ता सव्वे जिण-सासण-संघ-पडिणीए ॥ ४ ॥
अकेवलियं च विहारं वियरित्ता मुणि-जणस्स देसेसु ।
साहम्मिय-वच्छल्ले निय-सामंते निओइत्ता ॥ ५ ॥
काउं सत्तागाराइं विवह-रूवाइं ठाण-ठाणेसु ।
दिज्जंत-जंतु-परियण-समत्थ-वर-वत्थु-सत्थाइं ॥ ६ ॥
पालेइ रज्जमणवज्ज-कज्ज-पेय-पालणिक-वावारं ।
कय-दुट्ठ-धिट्ठ-उल्लुंठ-वंठ-कय-उग्ग-निग्गहणं ॥ ७ ॥
पणय-जण-जणिय-तोसं वसीकयासेस-सत्तु-संताणं ।
मायांदिय-जियं-सत्थं कय-सुत्थ-समत्थ-दुग्ग-पहं ॥ ८ ॥
इय मयरकेउ-रन्नो सुरसुंदरि-पमुह-देवि-जुत्तस्स ।
धम्मत्थ-काम-सारं विसय-सुहं अणुहवंतस्स ॥ ९ ॥
कइयावि हु जिण-भवणे निम्मल-पसरंत-दस-दिसि-मैंऊहे ।
विमल-सिला-यल-घडिए भत्तीए कारयंतस्स ॥ १० ॥
निम्मल-मणि-रयण-हेम-निम्मविए ।
अन्नोन्न-वन्न-कलिए

थूलमसच्चं भासं मण-वइ-काएहिं जे न कप्पेंति ।
सुर-मणुएसर-सोक्खं भोत्तूण वयंति ते मोक्खं ॥ २३५ ॥
थूलमदत्तं वज्जंति जे सया तिविह-करण-जोगेहिं ।
सव्वत्थक्खय-वित्ता होऊण वयंति ते सिद्धिं ॥ २३६ ॥
संतोसो स-कलत्ते अहवा पर-दार-वज्जणमुदारं ।
काउं सुरंगणाओ भोत्तूण वयंति निव्वाणं ॥ २३७ ॥
इच्छा-परिमाणं सेविऊण लद्धूण विउल-रिद्धीओ ।
देव-नरेसर-भावे कमेण गच्छंति निव्वाणं ॥ २३८ ॥
एमाइ-वित्थरेणं गिहि-धम्मे साहियम्मि केवलिणा ।
तो भणइ मयरकेऊ होमि समत्थो इमं काउं ॥ २३९ ॥
तत्तो य गुरु-समीवे सुरसुंदरि-मयरकेउ-पमुहेहिं ।
सम्मत्त-रयण-मूलो सावग-धम्मो पवन्नोत्ति ॥ २४० ॥
अह चित्तवेग-पमुहा मुणिणो सूरिस्स पाय-मूलम्मि ।
गहणासेवण-रूवं सिक्खं अब्भसिउमाढत्ता ॥ २४१ ॥
कमलावइ-पमुहाओ अज्जाओ सुव्वयाइ-गणिणीए ।
पासम्मि साहु-किरियं सिक्खंति पढंति अंगाइं ॥ २४२ ॥
छट्ठट्ठम-दसम-दुवालसाइं विविहं तवं पकुव्वंति ।
विणयं गुरूण सम्मं वेयावच्चं च सव्वेवि ॥ २४३ ॥
अह चित्तवेग-मुणिणा चोद्दस-पुव्वाइं तत्थ पढियाइं ।
भिन्नक्खर-पुव्वधरो जाओ अचिरेण कालेण ॥ २४४ ॥
अह सुप्पइट्ठ-सूरी सूरिं ठविऊण चित्तवेग-मुणिं ।
कय-अणसणो महप्पा निव्वाणमणुत्तरं पत्तो ॥ २४५ ॥
अह चित्तवेग-सूरी गामागर-नगर-मंडियं वसुहं ।
विहरइ सुप्पडिबद्धो बोहिंतो भविय-जण निवर ॥ २४६ ॥
अज्जावि कणगमाला सुव्वय-गणिणीए सग-पत्ताए ।
अहिसित्ता मयहरिया साहुणि-गण-बहु-मया तत्थ ॥ २४७ ॥
बोहिंतो भव्व-लोयं तव सूसिय-तणू चत्त-नीसेस-रागो
सज्झाणद्धो मुणीणं स-समय-विहिणा सारणाई करितो ।
सूरीसो चित्तवेगो समण-परिवुडो देसयंतो जणाणं
धम्मं तित्थेसरुत्तं विहरइ वसुहं संजमुज्जोय-जुत्तो ॥ २४८ ॥

---

१ कल्पयन्ति = रचयन्ति । २ प्रपन्नः = अङ्गीकृतः । ३ द्वादशानीत्यर्थः । ४ भिन्नाक्षरं = विभिन्नसूत्रम् । ५ B °णीइ । ६ महत्तरा (N. P. 4) । ७ चत्तो = त्यक्तः । ८ सद्ध्यानाढ्यः । ९ सारणादीन् । १० परिवुडो = परिवृतः ।

सयणीयम्मि पसुत्तो सुरय-सुहं सेविऊण खगमेगं ।
पडिबुद्धाए सुरसुंदरीइ अह नर-वई भणिओ ॥ ४० ॥
पिययम ! ताव खणंतरमच्छामो विबुह-जण-विणोएण ।
ता धडसु किंचि पेण्होत्तरंति, अह नर-वई भणइ ॥ ४१ ॥
को जाइ नेहे, अहिलसइ किं जणो, कत्थ वसइ ससंको ? ।
पइदियहं सइ कम्मि य सुरसुंदरि ! लहिज्जए पीई ? ॥ ४२ ॥
सुरसुंदरीइ भणियं तंतावलियं कहेसु मण दइय ! ।
भणइ निवोऽतीतं ते, लद्धं देवीइ 'पी-सं-भे' ॥ ४३ ॥
भणियं रन्ना तुरियं लद्धं पण्होत्तरं इमं देवि ! ।
ता भणसु तुमं संपइ देवीए ताहि संलत्तं ॥ ४४ ॥
को हीसाए पढमो कम्मि य राया विणस्सइ विणट्ठो ।
किं सेकयं बोलीणं कस्स य दइओ तुहं नाह ! ? ॥ ४५ ॥
थामंतिज्जउ लच्छी का या गेयम्मि सूसरा होइ ।
तुमए विदिन्न-पण्होत्तरस्स तंतावली का वा ? ॥ ४६ ॥
भणियं रन्ना अव्वो ! देवी पण्होत्तरेसु अइकुसला ।
जं तंतावलियावि हु विहिया पण्होत्तर जाति ! ॥ ४७ ॥
वेत्थं दुहाणुलोमेण तह य पडिलोमओ मवे सत्थं ।
अणुलोमेण समत्थं चउह कयं देवि ती-तं-ते" ॥ ४८ ॥

पुणो रन्ना भणियं:—

किं सव्व-जणो इच्छइ सक्कंदण-पहरणं च बोहेसु ।
पहिएहिं किं य घेप्पइ साहिज्जउ देवि ! एयंपि ! ॥ ४९ ॥
सुरसुंदरीइ भणियं पवद्धमाणक्खरं इमं देव ! ।
"सं-च-उ'मुत्तरमेत्थं रन्ना भणियं पिए ! भणसु ॥ ५० ॥

---

१ A °रीए । २ प्रश्नोत्तरमिति । ३ प्रश्नचतुष्टयस्याप्यस्योत्तरमाद्यस्य-'पी-सं-भ' पदघटकैर्वर्णैः पक्षि-मुख-नक्षत्रवाचकैरक्षरैः, द्वितीयवाचिविधि कमलोत्तरा-नुलोम्येन यथाक्रममुत्तरं विज्ञेयम् । ४ नमति । ५ कति दुः = कष्टः । ६ हसाध्यते । ७ हीशाशब्दे प्रथमः वर्णः ८ हलर्थः । ८ कस्मिन् वर्तते माघः । ९ सहस्व । १० सुस्वरा । ११ स्मरणम् । १२ उदकम् । १३ पूर्वस्तनानां वर्णानामपि 'ती-तं-ते' इत्य-क्षरैर्द्विरानुपूर्व्या न्यस्तैः, पश्चात् पश्चानुपूर्व्या न्यस्तैः, पश्चादनुलोम्येन समस्तैव 'ती ("ती" इत्यक्षरम्) तंते (तन्त्रे = राष्ट्रे), तीतं (अतीतम्) ते (तव), ते (हे ते ! = हे सखि ! A. C. H.) तंती (तन्त्री = वीणा), ती-तं-ते" इत्येतदुत्त-राणीति फलितार्थः । १४ सं = सुखम्, चाम्मं = वज्रम्, उम्मकं = पर्वतम्; इत्यैवं यथेच्छं वैदेवाद्योत्तरमपीति ।

आमंतिज्जउ लच्छी कत्थ वसंताण नासए सुद्दी ।
कत्थ न नासइ सुहडो वियम ! साहेसु एयं मे ? ॥ ९१ ॥
भणियं रन्ना सुंदरि ! पडिलोमं वद्धमाण-वन्नमिणं ।
'संगामे' इति, तत्तो, रन्ना भणियं पिए ! भणसु ॥ ९२ ॥
किं वहइ पुन्न-चंदो, किंवा इच्छंति पामरा खित्ते ।
आमंतसु अंत-गुरुं किंवा सोक्खं पुणो सोक्खं ? ॥ ९३ ॥
दट्ठूण किं विसट्टइ कुसुम-वणं जणिय-जण-मणाणंदं ।
कह पुं रमिज्जइ पढमं पर-महिला जार-पुरिसेहिं ? ॥ ९४ ॥
सुरसुंदरीइ चिंतिय भणियं एयंपि जाणियं देव ! ।
दुवयं दु-समत्थं उत्तरमेत्थं 'ससं-कं' ते ॥ ९५ ॥
इय पण्होत्तर-भिंदण-कराणिक्क-रसाणवग्ग-हिययाण ।
देवी-निवाण तहियं समागओ कसिण-गुरु-सप्पो ॥ ९६ ॥
अह पुव्व-वेरिएणवि सप्पेणं तेण दोण्णिवि जणाइं ।
दुट्ठेण पट्ठि-देसे दट्ठाइं गरुय-रोसेण ॥ ९७ ॥
सप्पो सप्पोत्ति पयंपिरीइ देवीइ कलयलं सोच्चा ।
अह खग्ग-वग्ग-हत्था समागया अंग-रक्खा से ॥ ९८ ॥
भुयगोवि हु भय-संभम-वेविर-देहो कयावराहोत्ति ।
नासंतो हणिऊणं खंडा-खंडीकओ तेहिं ॥ ९९ ॥
तयणंतरमुच्छलिओ महंत-कोलाहलो परियणस्स ।
समयं चिय निव-देवी-देह-ट्ठिय विस-वियारेण ॥ १०० ॥

तओ ।

वाहिप्पंति पहाणा गारुडिया गारुडेसु पत्तट्ठा ।
कीरंति मंत-जावा ओणाविज्जंति मूलीओ ॥ १०१ ॥
अभिमंतिय-तोएणं दिज्जंतच्छिन्न-सलिल-धाराओ ।
बज्झंति कंडयाइं पउणीकीरंति अगयाइं ॥ १०२ ॥

---

१ मे = हे लक्ष्मि ! (A. O. II.), ग्रामे, संग्रामे, इत्यर्थः । २ पामरो = कुटुम्बी । ३ अन्ते गुरुर्यस्य तम्, सगणमित्यर्थः । ४ विसट्टइ = विकसति । ५ द्वि-र्व्यस्तम् । ६ द्विः समस्तम् । ७ ससं = (शशम् = हरिणम्) कं (जलम्); स ! (संगण ! इत्यर्थः) सं (शं = सुखम्) कं (कं = सुख A. S. I.); ससंकं (शशा-ङ्कम्); ससंकं (सशङ्कम्) । ८ प्रजल्पिन्याः । ९ खण्डखण्डीकृतः । १० वाहिप्पंति = व्याहियन्ते (H. P. IV. 253) आहूयन्ते (H. P. IV. 258) इत्यर्थः । ११ दिज्जंति + अच्छिं° = दिज्जंतच्छि° । १३ कण्टकानि = औषधि-विशेषरूपाणि । १४ अगदानि = औषधानि । १२ ओणाविज्जंति = आनाय्यन्ते ।

इय गारुडिय-सणाहे नहयर-निवहम्मि आउलीभूए ।
धय-सित्तव्व हुयासे पबलीभूए विस-वियारे ॥ ६३ ॥
नर-नाहो अव्वत्तं दिव्व-मणिं आणहत्ति भणमाणो ।
पिक्खंताणं खयराण तत्थ जाओ विगय-चिट्ठो ॥ ६४ ॥
एत्थंतरम्मि विज्जाय-वइयरा राइणो पिया भगिणी ।
पभणइ पियंवया वच्च वच्च लहु बाहुवेग ! तुमं ॥ ६५ ॥
गंतूण भाणुवेगस्स नंदणं चंदवेग-खयरेसं ।
मह वयणेण मग्गसु नयरे सिरि-कुंजरावत्ते ॥ ६६ ॥
मणसु य जो सो विज्जा-पसाहणुज्जएण रक्खट्ठा ।
तुमए नीओ पुव्विं दिव्व-मणी मह समीवाओ ॥ ६७ ॥
सो ढोईज्जउ सिग्घ इय भणिओ सो गओ तुरिय-वेगो ।
गंतुं खणंतराओ समागओ चंदवेगेण ॥ ६८ ॥
खयरेण समं ताहे मणि-सलिल-पयाण-पुव्वयं विहियं ।
नीसेस-विस-विगारेण वज्जियं जुवलयं जुगवं ॥ ६९ ॥
तुट्ठो नहयर-वग्गो पियंवया तह य परियण-समग्गा ।
रायावि भव-सरूवं चिंतेतो आगओ नगरं ॥ ७० ॥

अवि य ।

एसो तत्तो विविहावत्थाहिं विप्पंत-जीय-साराणं ।
सरणं नत्थि जियाणं जिणिंद-धम्मं पमोत्तूण ॥ ७१ ॥
सूल-अहि-विस-विसूइय-पाणिय-सत्थग्गि-संभमेहिं च ।
देहंतर-संकमणं करेइ जीवो मुहुत्तेण ॥ ७२ ॥
ता एरिसम्मि चवलम्मि जीविए विसय-मोहिया जीवा ।
मोह-महा-गह-घत्था तहवि हु धम्मे पमायंति ॥ ७३ ॥
अह नहयर-निवहेणं वोलीणा आवयत्ति तुट्ठेणं ।
गयपुरमागंतूणं वद्धावणयं कयं रन्नो ॥ ७४ ॥
सुर-सुंदरीवि देवी दियहं तं चेव पढमये काउं ।
गब्भवई संजाया निन्नेहा नियय-दइयम्मि ॥ ७५ ॥

अविय ।

जह जह वड्ढइ गब्भो तह तह देवीवि गब्भ-माहप्पा ।
निट्ठूर-हियया चिंतइ मारेमि निवं स-हत्थेण ॥ ७६ ॥

तओ ।

आमासियावि रूसइ निट्ठुरमुल्लवइ नेच्छए भोगं ।

---

१ हुताशः = अग्निः । २ B. युग्मम् । ३ ढौक्यताम् = उपस्थाप्यताम् । ४ B युग्मम् । ५ घत्थो = ग्रस्तः । ६ प्रमाद्यन्ति ।

दट्ठोट्ठ-भिउडि-भीमा दिट्ठम्मि परम्मुहा ठाई ॥ ७७ ॥
तं विवरीय-सरूवं दट्ठूण पियंवया भणइ भद्दे ! ।
कीस तुमं निन्नेहा मह मन्नासि नेव रायाणं ? ॥ ७८ ॥
सुरसुंदरीइ भणिय दोसेण इमस्स पाव-गब्भस्स ।
मह मेट्ठाइ पैओसो उप्पज्जइ पाव-कम्माए ॥ ७९ ॥
ता गंतुं नर-वइणो साहिज्जसु जेण अन्नहाभावं ।
न करेइ मज्झ उवरिं विघँडिय-नेहं ममं दट्ठु ॥ ८० ॥
अन्नं च भणसु दइयं दट्ठव्वा नेव पाव-कम्मा हं ।
जाव न जाइ पसवो पावय-गब्भस्स गब्भस्स ॥ ८१ ॥
गंतुं पियंवयाए सिट्ठ सव्वंपि मयरकेउस्स ।
तं सोउं रायावि हु विम्हिय-चित्तो इमं भणइ ॥ ८२ ॥
अव्वो ! जा मह विरहं देवी निमिसंपि सोढुमसमत्था ।
सा गब्भस्स पभावा अदसणं निट्ठुरा महइ ॥ ८३ ॥
ता किं न होज्ज सो च्चिय पुव्व-विरुद्धो सुबंधु-जीवोऽयं ।
भवियव्वया-वसेणं उयवन्नो देवी-कुच्छीए ? ॥ ८४ ॥
एमाइ चिंतयंतो देवीए अदिन्न-दंसणो राया ।
निय-वइरिय-संकाए जावच्छइ दूँमिओ चित्ते ॥ ८५ ॥
ताव य देवि दट्ठुं असुहज्झवसाय-दारुण रन्नो ।
मन्ने पिय-मित्ता इव साम-मुहा से थणा जाया ॥ ८६ ॥
नर-वर-वर-सुँह-संगम सुँह-विरहुक्कंठियंव देवीए ।
उज्झिय साम-च्छाय गड-यलं पंडुरं जाय ॥ ८७ ॥
सव्वेहिवि गरुयत्त पत्तं न मयत्ति लद्ध-पत्थावं ।
विँत्थरिय से उदर नर वइणो वेरि-उग्गमणे ॥ ८८ ॥
दट्ठूणव उदरस्सवि गरुयत्तं जाय तिव्व-अभिमाणं ।
वड्ढइ नियव-बिंबं मा जिणिज्जत्ति चिंताए ॥ ८९ ॥
कमसो पसवण-समए संपत्ते सँसहरम्मि मूलत्थे ।
पाव-ग्गहावलोइय-लग्गे लग्गाइ विट्ठीएँ ॥ ९० ॥
सुरसुंदरी-पसूया महया किच्छेण दारयं ताहे ।
हित्थ-हियएण रन्ना वाहरिओ पवर-जोइसिओ ॥ ९१ ॥

१ बलात् (N. P. 48)। २ विगलितं = विघटितम्। ३ प्रदोषः = प्रद्वेषः (N P 3)। ४ पापगर्भस्य = पापघटितस्य। ५ दूमिओ = दूनः (H P. IV. 23)। ६ सुहो = शुभः। ७ सुहं = सुखम्। ८ विस्तृतम्। ९ B जिणिज्ज° जाणे = मा जितं मूलमहमित्यर्थः। १० शशधरे°। ११ विट्ठिः = भद्रा। १२ हित्थो = त्रस्तः (H. P. II. 136)।

पुट्ठो य कहसु तणयस्स गुण-गणं एयस्स समय-जायस्स ।
घूणिय-सिरेण तेणावि भणियं नर-नाह ! निसुणेसु ॥ ९२ ॥
एरिस-समए जाओ जणयस्स न सुंदरी हवइ बालो ।
वड्ढंतो पिउ-गेहे हणइ कुलं राय-लच्छिं च ॥ ९३ ॥
देव ! न रूसेयव्वं जाव तुमं नेव पेच्छसे एयं ।
तावच्चिय तुह कुसलं पाणाणवि संसओ दिट्ठे ॥ ९४ ॥
रन्ना भणियं भद्दय ! को कोवो एत्थ वत्थु-परमत्थे ।
सत्थ-समत्थिय-मज्झत्थ-तत्त बुद्धीहिं कहियम्मि ? ॥ ९५ ॥
कय-उवयारम्मि गए स-ट्ठाणं अह निवेण वाहित्ता ।
भणिया सुहासणत्था पियंवया सोय-तविएण ॥ ९६ ॥
पढम-सुय-जम्म-दियहे हरिसो किर होइ जणणि-जणयाणं ।
तं पुण दिव्व-वसेणं अम्हं अन्नारिसं जायं ॥ ९७ ॥
ता भद्दे ! तं गच्छसु बालं घित्तूण धाविं-संजुत्तं ।
निय-सोसुरए सिग्घं बुड्ढिं तत्थेव नेयव्वो ॥ ९८ ॥
तीए तहत्ति भणिउं नीओ सुरनंदणम्मि नयरम्मि ।
सिट्ठो तव्वुत्तंतो खयराहिव-निययदइयस्स ॥ ९९ ॥
जलणप्पह-खयराहिव-पिय-भज्जा-चित्तलेह-तणयस्स ।
जलकंतस्स उ सव्वो तेणवि बहु मन्निया एसा ॥ १०० ॥
ताहे जलकंतेणवि जम्मण-महिमाइ-सयल-कायव्वं ।
काऊण कयं नामं सुह-दियहे मयणवेगोत्ति ॥ १०१ ॥
कमसो पवड्ढमाणो पत्तो सो जोव्वणं मयणवेगो ।
अविणीओ दुस्सीलो अंकच्च-निरओ कयग्घो य ॥ १०२ ॥
जलकंत-खयर-पुत्तो कंचणदेवीइ गब्भ-संभूओ ।
जलवेगो से मित्तो जाओ सहपढिय-रमियत्ति ॥ १०३ ॥
सुरसुंदरीइ कइयावि सीह-सुमिणेण सूइओ तणओ ।
उप्पन्नो बीओवि य सुह-तिहि-नक्खत्त-जोगम्मि ॥ १०४ ॥
रूवेण अणंग-समो सूरो चाई पियंवओ दक्खो ।
नामेणऽणंगकेऊ सुविणीओ जणणि-जणयाण ॥ १०५ ॥
कमसो जोव्वण-पत्तो कुमराय-पयम्मि ठाविओ एसो ।
साहिय-विज्जो विहरइ इच्छाए खयर-नयरेसु ॥ १०६ ॥

---

१ B °वगार°, 'दिवस' इति टीका। २ भद्दए = भद्रे SEE NOTE P. ३७१। ३ अन्यःदासम् । ४ धाती = धात्री । ५ सासुरयं = श्वाशुरकम् । ६ B सुरदम् । ७ मद्दराभिरतः । ८ कृतघ्नः । ९ A °ए ।

महु-मासे संपत्ते राया अंतेउरेण संजुत्तो ।
अट्ठाहिय-महिमट्ठा पत्तो वेयड्ढ-कूडम्मि ॥ १०७ ॥
महया विच्छड्डेणं पत्ता वेयड्ढ-वासिणो खयरा ।
गंधव्व-नट्ट-पउरा वट्टइ अट्ठाहिया जाव ॥ १०८ ॥
ताव य गंगावत्ताउ आगया खयर-नियर-परियरिया ।
वर-रूववई कन्ना अणंगवेगत्ति नामेण ॥ १०९ ॥
दिट्ठा सा जुवरन्ना तीए वि सिणिद्ध-दिट्ठि-पाएण ।
विद्धो अणंग-बाणेहिं झत्ति आयल्लयं[1] पत्तो ॥ ११० ॥
पुच्छइ अणंगकेऊ वसंतनामं वयंसियं[2], भद्द ! ।
कस्सेसा वर-तिलया कस्स व धूया ओ किंनामा ? ॥ १११ ॥
भणियं वसंतएणं गंगावत्तम्मि आसि वर-राया ।
सिरि-गंधवाहणोत्ति य महिला मयणावली तस्स ॥ ११२ ॥
तीए य तिण्णि तणया पढमो नहवाहणो, मयरकेऊ ।
तइओ य मेहनाओ विज्जा बल-गव्विआ सूरा ॥ ११३ ॥
पिउणा सह पव्वइए जेट्ठे नहवाहणे, मयरकेऊ ।
जाओ राया सोवि य वियणं विज्ज पसाहिंतो ॥ ११४ ॥
पिउणा तुज्झ पमाएण मारिओ छिन्न-वंस-जालीए ।
गुरु-करुणाणुगएण तुह पिउणा ठाविओ रज्जे ॥ ११५ ॥
एसो उ मेहनाओ, दिन्नाणि पभूय-गाम-नयराणि ।
चित्तगइ-खयर धूया दिन्ना पउमोयरा पवरा ॥ ११६ ॥[3]
तीए एसा धूया कन्ना नामेण मयणवेगत्ति ।
एयं च कुमर ! मग्गइ पिययमाए पिययमस्स ॥ ११७ ॥
जलकंतस्स उ पुत्तो कंचणदेवीइ कुच्छि-संभूओ ।
जलवेगो, किं दिन्ना नवत्ति सम्मं न याणामि ॥ ११८ ॥
इय सोऊण कुमारो वज्जरइ वसंत ! सुणसु मह वयणं ।
एयं कन्ना-रयण विणा उ मह नत्थि जीयासा ॥ ११९ ॥
जइ जीविएण कज्जं अहयं वा वल्लहो जइ य तुज्झ ।
ता गंतूणं तायं तह भणसु जहा लहुं लहइ ॥ १२० ॥
अह सो बाल-वयंसो नाऊणं निच्छयं कुमारस्स ।
गंतूण य तं रन्नो जहट्ठियं साहए सव्वं ॥ १२१ ॥
रन्नावि मेहनाओ वाहरिऊणं विमग्गिओ कन्नं ।

१ आयत्तता = वरयताम्, २ नियमाश्रयं = निजगृहम् । २ वयंसं = मित्रम् ।
३ तिसृभिः कुलकम् ।

तेणवि य तस्स दिन्ना वियसिय-वयणारविंदेण ॥ १२२ ॥
गंगावत्ते मत्तं पाणिग्गहणं महा-विभूईए ।
नीया य मयणवेया कुमरेणं नियय-नयरम्मि ॥ १२३ ॥
सोऊण पाणिग्गहणं जलवेगो दूमिओ य चित्तेण ।
कन्ना-विओय-दुहिओ दुक्खं नरओवमं पत्तो ॥ १२४ ॥
रुट्ठो अणंगकेउस्स चिंतए विविह-मारणोवाए ।
लद्धावाओ गंतूण साहए मयणवेगस्स ॥ १२५ ॥
मित्त ! तुमं न वियाणसि जेट्ठ-सुओ तं हि मयरकेउस्स ।
सुरसुंदरीइ पुत्तो इहाणिओ जम्म-दिवसम्मि ॥ १२६ ॥
अवमन्निओ सि मित्तय ! जणएण तुमं सुनिट्ठुर-मणेण ।
तुज्झ कणिट्ठो भाया जुवरज्जे जेण अहिसित्तो ॥ १२७ ॥
माया-वित्ताणि य तुज्झ दंसणं कहवि नेय इच्छंति ।
वेरिय-सरिसं धरेंति जेण दूर-ट्ठियं निच्चं ॥ १२८ ॥
न य लहसि तुमं गंतुं तीइ दिसाएवि जत्थ तुह जणओ ।
ता पिउ-परिभूएणं वयंस ! किं तुज्झ जीएण ? ॥ १२९ ॥
एमाइ-वयण-मट्ठु-सप्पि-होमिओ तस्स गुरु-पओसग्गी ।
जलिओ जम्म-परंपर-निबद्ध-संबंध-जोगेण ॥ १३० ॥
अह सो रोसं-वसट्टो पभणइ दंसेहि वेरियं पियरं ।
दंसेमि अवन्नाए जेण फलं तस्स पावस्स ॥ १३१ ॥
भणइ तओ जलकंतो सो तुज्झ पिया अणेग-खयरेहिं ।
रक्खिज्जइ तिक्खालिय-खग्ग-गयाग्ग-हत्थेहिं ॥ १३२ ॥
रूव-परिवत्तिणिं मित्त ! गेण्ह एय कुलागयं विज्जं ।
जेण जहिच्छिय-अत्थस्स साहगो होसि अइरेण ॥ १३३ ॥
दिन्ना य तेण विज्जा रन्नं गंतूण साहिया कमसो ।
गयपुरमागम्म ठिओ चेडी-रूवेण देवि-गिहे ॥ १३४ ॥
सुरसुंदरीइ चेडीं ललियं हरिऊण दूर-देसम्मि ।
मोत्तूण तीइ रूवेण सो ठिओ निव-वहूए ॥ १३५ ॥
कसिणाहि-डसण-दिवसाउ नर-वई दिव्व-अंगुलीएण ।
कर-संठिएण चिट्ठइ सुरयाइयं पमोत्तूणं ॥ १३६ ॥
अह अन्नया नरिंदो मोत्तूणं खयर-कंचुइ-समग्गो ।

---

१ B जिट्ठ । २ A °रीए । ३ अवमतः = अवज्ञातः । ४ यौवराज्ये । ५ जीवितेन । ६ सर्पिः = घृतम् । ७ रोषवशार्तः । ८ अवज्ञा = अपमानः । ९ अरण्यम् ।

देवी-घरं पविट्ठो दिट्ठो चेडीइ पावाए ॥ १३७ ॥
मोत्तूण अंगरक्खे बाहिं देवीए विह्यि-मंगिल्लो ।
वास-हरम्मि पविट्ठो रयण-विचित्तम्मि देवि-जुओ ॥ १३८ ॥
परिहासाईहिं खणं अच्छित्ता सुरय-सेवणारंभे ।
मिल्लेइ अंगुलीयं देवी आभरण-ठाणम्मि ॥ १३९ ॥
पारद्धम्मि य सुरए सहसा आयड्ढिऊण करवालं ।
चेडी-वेसेण ठिओ तणय-कयंतो तहिं पत्तो ॥ १४० ॥
जणणी-सुरयासत्तं जणयं घाएउमुज्जओ तणओ ।
हा ! हा ! कट्ठमकज्जं धिरत्थु संसार-वासस्स ॥ १४१ ॥
जाणंतो निय-पुत्तो पियरं घाएइ जणणि-सजुत्तं ।
दोस-परद्धो जम्हा अहो ! दुरंतो इमो दोसो ॥ १४२ ॥
रागाओ होइ दोसो दोसाओ होइ वेर-संबंधो ।
वेराओ पाणि-घाओ तत्तो गुरु-कम्म-बंधोत्ति ॥ १४३ ॥
कम्म-गुरू पाणि-गणो निवडइ तिरि-नरय-दुक्ख-गहणम्मि ।
दुक्ख-परद्धो पावं कुणमाणो भमइ पुणरुत्तं ॥ १४४ ॥
नरयाओ तिरियत्ते तिरियत्ताओ पुणोवि नरयम्मि ।
दुक्ख-सय-संपउत्तं भव-परियट्टं कुणइ जीवो ॥ १४५ ॥
एवं नाऊण जणा राग-दोसाण वज्जणं कुणह ।
भव-सय-किलेस-बहुलं संसारं जेण उत्तरह ॥ १४६ ॥
उग्गिन्न-खग्गमवल अवलोइय नरवईवि विम्हहिओ ।
चिंतेइ अहो ! धट्ठा मज्झ वहट्ठा इह पविट्ठा ॥ १४७ ॥
हुंलक्क-मुक्क-हुंकार-पुव्वयं थंभणीए विज्जाए ।
थंभिय-देहा जाया निच्चिट्ठा चित्त-मुत्तिव्व ॥ १४८ ॥
देवीवि विम्हिय-मणा भणइ य ललिए ! किमेवमारद्धं ।
पावे ! कण पउत्ता दुट्ठेणं धाइया रन्नो ? ॥ १४९ ॥
रन्ना भणियं इत्थीए साहसं एरिसं न संभवइ ।
ता देवि ! कोवि दुट्ठो दिट्ठो कालेण पुरिसोऽयं ॥ १५० ॥
पर-विज्जा-च्छेयकरिं विज्जं आवाहिऊण नर-वइणा ।
चिर-काल-साहियाओ छिन्नाओ तस्स विज्जाओ ॥ १५१ ॥

---

१ तनयरूपकृतान्त इत्यर्थः । २ परद्धो = पीडितः (H. D. VI. 70) । ३ कर्मभिर्गुरुः, कर्मबहुल इत्यर्थः । ४ भूयः (N. I. 31) । ५ परियट्ट = भ्रमणम् । ६ B °हुत्तं । ७ दुद्दं = भीषम (H. D. VII. 38) । ८ चित्रमूर्तिरिव । ९ कृतिका । १० आइय see NOTE P. 373 ।

चिंतेइ सो कयग्घो विविहोवाएहिं मारणं पिउणो।
रत्तीए लहइ निदं न य सो कूडाइं चिंतंतो ॥ १६७ ॥
तत्थ य पव्वय-गहणे पल्ली-पासम्मि संवसंतस्स।
मूलीए गवेसंतो घूम-मुहो आगओ जोगी ॥ १६८ ॥
उवयरिओ सो तेणं सयणासण-पाण-भोयणाईहिं।
तुट्ठेण तेण दिन्नं अदिस्सं अंजणं तस्स ॥ १६९ ॥
अंजिय-लोयण-जुयलो अदिस्सो सो मणेण चिंतेइ।
मोरेमि वेरियं तं जेण मणं निव्वुइं लहइ ॥ १७० ॥
एस मह रज्ज-लंभो हंतव्वो जं पिया स-हत्थेण।
वेरिय-जणेणं दिन्नं रज्जं नरयं विसेसेइ ॥ १७१ ॥
अह सो अदिस्स-तणू वंचिय सयलंपि रक्खण-नरोहं।
आगम्म गयपुरम्मी रन्नो छिद्दं पलोएइ ॥ १७२ ॥
वच्चोहर-ट्ठिओ सो सरीर-चिंतत्थमागयं पियरं।
मणि-रहिय पट्ठीए पावो घाएइ छुरियाए ॥ १७३ ॥
दुट्ठे अपिच्छमाणो य नर-वई तक्खणेण निक्खतो।
पभणइ रुंभह दारं अदिस्सो अच्छए कोवि ॥ १७४ ॥
हण हण भणमाणेहिं कुतग्गाहेहिं रुद्ध दारम्मि।
मरण-भयाओ पडिओ वेट्टय कूवे मयणवेगो ॥ १७५ ॥
पावं चिंतइ नरो वेरिय-लोयस्स कूर-परिणामो।
नवरं निवडइ तस्सेव दुक्खयं इयर पुन्नेहिं ॥ १७६ ॥
रायावि अगरक्खेहिं तक्खण वेढिओ परूढ-वणो।
जाओ मणि-सलिलेणं सिंचंतो वेयणा-रहिओ ॥ १७७ ॥
देसंताओ पत्ता भणंति परिरक्खगा नरा देव!।
अदिस्सो होऊणं नट्ठो सो मयणवेगो म्ह ॥ १७८ ॥
अह राया संविग्गो चिंतइ तणयस्स विलसियं एयं।
जाणंतो किं अज्जवि निरुज्जमो धम्म-करणम्मि? ॥ १७९ ॥
भोगासत्तो जिण-धम्म-वज्जिओ कहवि जइ मओ होंतो।
अट्ट-ज्झाणोवगओ का मज्झ गई तओ होंता? ॥ १८० ॥
अह अन्नया कयाइवि विन्नत्तो सो निउत्त-खयरेण।
कुसुमायरम्मि सूरी समागओ चित्तवेगोत्ति ॥ १८१ ॥

१ उपचरितः = पूजितः। २ अदृश्यम्। ३ SEE NOTES P. 147। ४ विशाकूपे। ५ कुसुमाकरे = एतन्नाम्नि उद्याने।

नारय-तिरिय-नरेसुं दारुण-दुक्खाइं तत्थ अणुहविउं ।
सिद्धत्थपुरे जाओ सुरहो सो कणगवइ-पुत्तो ॥ २११ ॥
खेय-वाहीए मयम्मी सुरगिरे नर-वई इमो जाओ ।
तक्कम्मुदया रज्जे अहिट्ठिय सुप्पइट्ठेणं ॥ २१२ ॥
रज्ज-ब्भट्ठो चपाए आगओ कित्तिधम्म-नर-वइणा ।
देसंते गाम-सयं दिन्नं से थूय-तणयस्स ॥ २१३ ॥
दुन्नयकारी भीमेण राइणा कित्तिधम्म-तणएण ।
निव्वासिओ अडंतो निव्विन्नो ताव सो जाओ ॥ २१४ ॥
काऊण य बाल-तवं जोइसवासी सणिच्छरो जाओ ।
सेरिऊण पुव्व-वइरं इहागओ चित्तगइ-पासे ॥ २१५ ॥
छिद्दं गवेसयंतो विगह-पमत्तो य वायगो अज्ज ।
अवहरिउं पक्खित्तो सुरेण सो लवण-जलहिम्मि ॥ २१६ ॥
सुह-परिणामो भयवं सुक्क-ज्झाणेण दड्ढ-कम्मंसो ।
संपइ भव-भय-मुक्को अंतगडो केवली जाओ ॥ २१७ ॥
सोऊण सूरि-वयणं समणा समणी य परम-संविग्गा ।
तावय पेयवणाओ समागओ अमरकेउ-मुणी ॥ २१८ ॥
भणइ य गुरु-आणाए धणदेव-जुओ अहं तु पेयवणे ।
भयवं ! गओ पहाए पासे मुणि-मयरकेउस्स ॥ २१९ ॥
तहियं च न सो दिट्ठो दिट्ठा य चिया फुरंत-इंगाला ।
गंधोदग-कुसुम-वासं च निवडियं दीसए तत्थ ॥ २२० ॥
दुगुणाणिय-संवेगो पभणइ सूरीवि नाय-परमत्थो ।
दुक्खत्तो हिंडंतो इहागओ मयणवेगो सो ॥ २२१ ॥
पेयवणे पडिमत्थं पियर दट्ठूण चिंतए पावो ।
इण्हिं करेमि सहलं निय-जम्म-वेरिय हंतुं ॥ २२२ ॥
दारुय-भरियं सगड भग्गं मोत्तूण तत्थ सागडिओ ।
उस्सूरंति पइट्ठो वसभे वित्तूण नयरीए ॥ २२३ ॥
जाए तमंधयारे तहि ओ कट्ठेहिं तेण पावेण ।
पच्छाइऊण दड्ढो चीया-जलणेण सो साहू ॥ २२४ ॥
देहं स दहइ सिही सुक्क-ज्झाणेण सोवि कम्माइं ।
अविचल-चित्तो भयवं अंतगडो केवली जाओ ॥ २२५ ॥

---

१ क्षयव्याधिना । २ B °पाइ । ३ दुर्विनृतनयस्य । ४ स्मृत्वा । ५ स्फुरदङ्गारा चिता । ६ शाकटिकः=शकटस्वामी । ७ प्रविष्टः । ८ तमसा राज्या अन्धकारे । ९ शिखी=अग्निः ।

एवं समुल्लवंतस्स सूरिणो उल्लसंत-विरियस्स ।
खविए कम्म-चउक्के उप्पन्नं केवलं नाणं ॥ २२६ ॥
तह अमरकेउ-मुणिणो धणदेव-जइस्स कणगमालाए ।
कमलावइ-सुरसुंदरि-पियंगुवरमंजरीए य ॥ २२७ ॥
सुह-भावाणमिमाणं उप्पण्ण केवलं वरं नाणं ।
देवेहिं कया महिमा मोक्खं पत्ताणि कालेण ॥ २२८ ॥[2]
पावेण मयणवेगो भमिही संसार-सायरमणंतं ।
ता भो भव्वा ! उज्झह राग-दोसे महा-सत्तू ॥ २२९ ॥
इत्थ य कहा समप्पइ सुरसुंदरि-नामिया पुरा भणिया ।
राग-दोस-विमुक्कं पणमह भत्तीइ जिणइंदं ॥ २३० ॥

निच्च-पलोयण-निरया तग्गय-चित्ता विमुक्क-वावारा ।
अत्थ पयाण-रहिया जासिं वयणंपि न लहंति ॥ २३१ ॥
निय-अत्थ-पयाणेवि हु रस-रहियाओ न दिंति सब्भावं ।
परमत्थ-विरहियाणं अन्नत्थ-निबद्ध-चित्ताओ ॥ २३२ ॥
तासु वर-वेसियासुव सुवन्न-रयणुच्छलंत-सोहासु ।
बहल-निरंतर-वन्नय-संजाय-सरीर-सोहासु ॥ २३३ ॥
आसत्तं सुविअड्ढाण माणस जइवि अणुदिणं नूण ।
तहवि हु मह विन्नत्तिं सुणंतु इह सज्जणा सरला ॥ २३४ ॥
निरलंकाराच्छंदाणुवत्तिणी ललिय-कोमल-सरीरा ।
दालिद्दिय-वर-कुल-बालियव्व एसा कहा तुम्ह ॥ २३५ ॥
उवणीया सुयणाणं अन्नासत्तावि वारयं दाउं ।
अवियड्ढावि वियड्ढा जह होइ तहा जइज्जाह ॥ २३६ ॥[10]

आसि जिणो जय-बंधू तित्थयरो वद्धमाण-नामोत्ति ।
संसार-जलहि-मज्जंत-जंतु-जण-जाणवत्त-समो ॥ २३७ ॥
सीसो तस्स सुहम्मो तत्तो जंबू तओ य पभवोत्ति ।
एवं सूरीण परंपराए ता जाव वइरोत्ति ॥ २३८ ॥
साहाए तस्स सूरी जिणेसरो नाम आसि विक्खाओ ।
तत्तो य निम्मल-गुणो उज्झाओ अल्लओ नाम ॥ २३९ ॥
सीसो य तस्स सूरी सूरोव्व सयावि जणिय-[12]दोसंतो ।

१ धनदेवयते । २ B युग्मम् । ३ अर्थः = पदार्थः, धनं च । ४ वेसिया = वेश्या । ५ सुवर्णाः = शोभनाक्षराणि, सुवर्ण = हेम च; रयणा = रचना, रत्नानि च । ६ सुविदग्धानाम् । ७ B चतसृभिः कलापकम् । ८ अविदग्धापि । ९ यतध्वम् । १० B युग्मम् । ११ जगद्बन्धुः । १२ दोसं = द्वेषः दोषा रात्रिश्च ।

शुद्धिपत्रम् ।

०	प०	अशुद्धिः	शुद्धिः ।
[illegible]	१३	सक्किंदण	सक्कंदण
[illegible]	२१	B सक्कंद°	A सक्किंद°
[illegible]	३१	विस्मरितः	विस्मृतः
१८	३१	सहसोत्रसत्-	सहसोत्त्रसत्-
[illegible]	११	छिद्दागाढं	छिद्दा गाढं
३१	३१	सुनक्खते	सुनक्खत्ते
३६	२९	कौतूकम्	कौतुकम्
३६	३२	प्रहा	पहा
४६	२९	विघूर्णयमानका	विघूर्णयमानिका
५५	१९	उज्झसि	डज्झसि
५५	३०	कोशिको	कौशिको
५७	१९	पुच्छिया	पुच्छिओ
६३	२१	कज्जा	कज्ञा
७३	३०	29	28
७९	९	अह·रज्ज	अह रज्जं
८६	२०	निँज्झाइओँ	निंज्झाइओ
९५	२	भणियं	भणिउ
९५	२९	समाणया	समागया
९५	३३	मुखयातया	मुखया तया
९६	१०	विब्जए	विज्जए
१०३	१७	होह	होइ
१०३	३०	VII.	VIII.
१०४	२२	निसम्म-निम्हिओ	निसम्म विम्हिओ
१०४	२५	उप्पइय	उप्पइउ
११२	३१	। ५ अजा ।	अजा । ५ शतक्रत्वः ।
११७	२९	निर्वृत्तिः ।	निर्वृतिः ।
१२९	१	नाहं ! निवडंतो	नाह ! निवडंतो
१३९	११	दीसइ-गुरु-	दीसइ गुरु-
१४०	३१	अपहृस्य	अपहृतयित्वा
१४८	१२	निर्व्वियणे	निर्व्विंयणे

पृ०	प०	अशुद्धि	शुद्धि ।
१९४	४	तमित्त वेच्छत्तु	तामत्त-वेच्छत्तु
१९९	२२	हरिं कारंतस्स	हार करितस्स
१७७	१	तमाल	तमाल
१७७	१०	एयागिणी	एगागिणा
१८०	४	माय	भय
१८१	१३	अणुहव-द्दु	अणुहव दु
१८१	२०	स्वार्थेऽत्रक	स्वार्थेऽत्र क
१८३	१६	रमम्मि	रम्मम्मि
१९४	१७	जुमारभावम्मि	कुमारभावम्मि
२०६	९	मतस्स	मतिस्स
२०६	१८	उज्झतु	डज्झतु
२१२	८	महमाया	मह माया
२२६	१०	सुहत्ति नि	सुहेऽतिनि
२२७	१२	पियवशा	पियवयाइ
२२७	२१	ससु जय	ससुजय
२२८	२०	उज्झति	डज्झति
२३०	१५	साहिय	साहइ
२३०	२४	समूहो स	समूहा स
२३२	१९	अक्कड	अकडे
२३६	१५	जोग्गमि	जोग्गम्मि
२३७	२५	आकाढिढज्जति	आकडाढिज्जति
२३८	६	कय च्छिज्जता	कयरिज्जता
२४४	१८	जन्तो जत्ता	जत्ता जत्ता
२५३	१५	मण	मणि
२५८	२७	भाओ प	भाउप !
२६२	८	कुमणु	कुणसु
२६२	१४	सहिएण महा	सहिएण महा
२७३	२१	२५३	२५७
२७१	२८	सुदरी प	सुदरा प
२७६	३	सुदरी	सुदरा

